

SBORNÍK STATÍ O KULTUŘE

V LETECH 2004 – 2009

MINISTERSTVO KULTURY
PRAHA, PROSINEC 2009

MINISTERSTVO
KULTURY

Ministerstvo kultury

Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009

**Praha
Prosinec 2009**

Ediční poznámka

Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009 navazuje na dva předchozí sborníky mapující období 1989 – 1998, respektive 1998 – 2003. Smyslem Sborníku je přidat do této řady další informace o stavu a vývojových trendech kultury v České republice za dané období.

Statě předkládané odbory ministerstva kultury odpovídají organizačnímu členění ministerstva v druhé polovině roku 2009. Sborník dále obsahuje vyjádření hejtmanů všech krajů a primátora hl.m.Prahy. Výběr měst a obcí byl učiněn s ohledem na velikost sídel a jejich polohu na území ČR. Osloven byl také široký okruh nestátních institucí a jiných aktérů v oblasti kultury, publikovány jsou všechny doručené odpovědi.

Texty prošly jazykovou úpravou. V některých případech byly pro dodržení rozsahu sborníku příspěvky kráceny. Všem příspěvatelům děkujeme.

Praha, prosinec 2009

Obsah:

Úvodní slovo ministra kultury	7
Ministerstvo kultury	9
Kraje České republiky	167
Vybraná města a obce ČR	221
Asociace, sdružení, svazy a instituce v kultuře	257

Úvodní slovo ministra kultury

Po pěti letech Ministerstvo kultury opět iniciovalo vznik Sborníku statí o kultuře, který tentokrát pokrývá období mezi lety 2004–2009. Při jeho vzniku jsme zvolili formu obdobnou jako u sborníku předcházejícího, tedy z roku 2003. Sborník je rozdělen na čtyři části. První pokrývá činnost ministerstva samotného, zbývající tři obsahují odpovědi krajů, měst, respektive profesních a jiných sdružení v kultuře činných na otázky, ve kterých se ptáme na jejich názory na prostředí, ve kterém se pohybují.

Pokud vedle sebe položíme tento a předcházející sborník, dostáváme vcelku ucelený přehled o tom, jakým směrem se kultura ubírala v posledních deseti letech. Můžeme také snadno srovnávat. Zatímco před pěti lety se teprve rozjížděly aktivity spojené s čerpáním prostředků z fondů EU a tzv. Norských fondů, dnes již můžeme zařadit mezi úspěchy realizaci mnohých projektů, přičemž realizace dalších probíhá. Před pěti lety se po decentralizaci státní správy teprve vytvářel systém, do nějž mnohem větším způsobem zasahují kraje a obce, dnes se již můžeme ve vyjádření krajů a obcí dočíst podrobnosti o jeho fungování. Přibyly úkoly, které vyplývaly z mimořádných událostí, například aktivity spojené s českým předsednictvím v Radě EU. Nepodařilo se napravit některá témata, která byla vnímána jako neúspěchy již v roce 2003 – kultura stále ještě nedosáhla podpory ve výši 1 % výdajů státního rozpočtu, ačkoliv výše prostředků v kapitole kultura se v minulých letech zvyšovala jak v poměru k celkové výši státního rozpočtu, tak v absolutních číslech, stále není přijat nový památkový zákon a nedošlo k vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

Uplynulých pět let také přineslo častější změny ve vedení ministerstva. Dobře vím, že od roku 2003, kdy se pod úvodní slovo tehdejšího sborníku podepsal Pavel Dostál, jsem již pátým ministrem kultury. Následující výčet úspěchů, ale i neúspěchů, tak není pochopitelně pouze mým dílem, ale také výsledkem práce mých předchůdců. Jsem ovšem rád, že většina toho, čeho se za toto období dosáhlo, má své kořeny v práci lidí, kteří zde pracovali přede mnou – je to potvrzení toho, že diskuse o kultuře by měla být věcná, nikoliv ideologická.

Za nejvýznamnější úspěchy ministerstva kultury v letech 2004–2009 považuji:

- Přijetí a implementace zásadních koncepčních materiálů. Vedle Státní kulturní politiky na léta 2009–2014, přijaté vládou na konci roku 2008 jsou to oborové Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003–2008, Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu MK na léta 2004–2008, Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013, Koncepce rozvoje knihoven na léta 2004–2010, Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice. Ve stadiu přípravy je Koncepce účinnější péče o památkový fond, Koncepce české kinematografie a filmového průmyslu 2010–2016 a Národní strategie digitalizace kulturního obsahu.
- Čerpání prostředků z fondů EHP a Norska. Ve třech výzvách bylo podpořeno téměř 60 kulturních projektů finančními prostředky dosahujícími objemu zhruba jedné miliardy Kč.
- Byl připraven Integrovaný operační program a v oblasti zaměřené na vzorovou obnovu národních kulturních památek a památek zapsaných na Seznam světového dědictví (IOP 5.1.b) obdrželo ministerstvo 34 žádostí v celkovém objemu požadované dotace 12 343 176 954 Kč. Rovněž v prioritní ose IOP 1.1 Smart administration se zpracovávají žádosti zaměřené na nakládání s památkovým fondem, vytvoření digitální knihovny, vytvoření informačního kulturního portálu a další.
- Pokračující spolupráce v mezinárodních programech. Ministerstvo kultury i jeho příspěvkové organizace se angažovaly v mezinárodních programech, jako byly (a jsou) mj. ENRICH, ATHENA, MICHAEL, MICHAEL PLUS, MEDIA, EDL Net, CULTURE 2000, CULTURE 2007–2013.
- Aktivity spojené s českým předsednictvím v Radě EU. V průběhu předsednictví se uskutečnilo několik hojně sledovaných událostí, jako byla např. mezinárodní konference „Fórum pro kreativní Evropu“.
- Spolupráce s UNESCO. Česká republika v roce 2009 přistoupila k Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví, hned poté byl do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva zapsán lidový mužský tanec verbuňk.
- Zlepšení výkonu státní správy na úseku památkové péče. Existence územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu ve všech krajích pomáhá při výkonu povinností v ochraně památkového fondu. Zvýšila se horní hranice sankcí a jako nový instrument byly zavedeny plány ochrany památkových rezervací a zón. Realizována byla obnova identifikace nemovitého památkového fondu v České republice. Počet národních kulturních památek vzrostl na 236.

- Vypracování a prosazení zákonů a dalších předpisů (mj. zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury, novela muzejního zákona č. 483/2004 Sb., novela autorského zákona č. 81/2005 Sb., resp. 168/2008 Sb., novela zákona o státní památkové péči č. 307/2008 Sb., nařízení vlády č. 98/2006 Sb., o oceněních v oblasti kultury, vyhláška č. 413/2004 Sb., o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných obcích a jejich částech za památkové zóny, aj.).
- Výjimečné kulturní události. Z mimořádných počinů jmenujme např. projekt Česká hudba 2004, vystavení Ďáblovy bible (Codex Gigas) v Národní knihovně ČR v roce 2008 či výstavu Skála v Rudolfinu (výstava roku 2004), založení tradice muzejních nocí, inscenaci tetralogie Prsten Nibelungův na jevišti Národního divadla či oceňované představení opery Smrt v Benátkách ve Státní opeře Praha, projekt Mozart Praha 2006, projekt Pražské premiéry zajišťovaný Českou filharmonií a mnoho dalších.
- Řešení prostorových problémů národních muzeí. Proběhla například rekonstrukce budovy pro Muzeum české hudby, Památníku na Vítkově a budovy Národního technického muzea. Národní muzeum navíc do své správy získalo budovu bývalého Federálního shromáždění.
- Navracení nezákonně vyvezených kulturních statků. V roce 2004 vešel v platnost zákon č. 101/2001 Sb., o navracení nezákonně vyvezených kulturních statků. V zahraničí se podařilo identifikovat a posléze repatriovat desítky předmětů převážně sakrální povahy.
- Rozvoj centrální evidence sbírek (CES). Z databáze sbírek muzejní povahy se postupně stává unikátní virtuální expozice českého muzejnictví.
- Oživení spolupráce v rámci Visegrádské čtyřky. Společně se zeměmi V4 realizovala ČR některé projekty, jako např. Visegrádská knihovna a Visegrádská antologie.
- Po mnoha letech byla obnovena také spolupráce s některými zeměmi Latinské Ameriky.
- Založení Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury ČR v roce 2008. Prvními čtyřmi položkami na seznamu se staly: Slovácký verbuňk, Vesnické masopustní občůzky a masky na Hlinecku, Jízdy králů na Slovácku a Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi.

Za neúspěchy považují:

- Výše prostředků určených pro kulturu nedosáhla 1 % výdajů státního rozpočtu. Ačkoliv je tento bod součástí programového prohlášení každé vlády, v praxi k jeho naplnění dosud nedošlo.
- Dosud nebyl přijat zákon o památkové péči. Byl zpracován návrh věcného záměru zákona, jeho předložení vládě bylo nakonec odloženo.
- Nedošlo k majetkovému vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.
- Nepodařilo se realizovat program „Podpora akviziční činnosti muzeí a galerií, zřizovaných Ministerstvem kultury, na léta 2004 až 2008“, schválený usnesením vlády č. 1069/2004. Přes snahu Ministerstva kultury získat finanční prostředky vláda finanční prostředky do tohoto programu neuvolnila.
- Nepodařilo se nalézt trvalé a nárokové zdroje pro Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie. Stejným problémem trpí také Státní fond kultury ČR.

Vážení čtenáři, věřím, že ve sborníku naleznete řadu užitečných informací, které dokládají, že přes všechny peripetie, které zažíváme, je naše kultura jedinečným fenoménem a hodnotou, na které nám všem záleží.

Váš

Václav Riedlbauch

MINISTERSTVO KULTURY

Odbor památkové péče
PhDr. Anna Matoušková

Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií
Mgr. Tomáš Wiesner

Odbor umění a knihoven
PaedDr. František Zborník

Odbor regionální a národnostní kultury
PhDr. Zuzana Malcová

Odbor legislativní a právní
Mgr. Jan Hubka

Odbor autorského práva
JUDr. Pavel Zeman

Odbor médií a audiovize
Mgr. Helena Fraňková

Odbor zahraniční
Mgr. Emilli Čechová

Samostatné oddělení Evropské unie
Ing. Jaromíra Mizerová

Referát UNESCO
Mgr. Michal Beneš, CSc.

Samostatné oddělení kulturní politiky a koncepcí
PhDr. Libor Kubelka

Integrovaný operační program
Ing. Zdeněk Novák

Samostatné oddělení finančních mechanismů EHP/Norska
Ing. Vladimír Študent

Odbor výzkumu a vývoje
Ing. Martina Dvořáková

Odbor ekonomický
Ing. Jana Přerovská

Památková inspekce
JUDr. Jiří Varhaník

1. Odbor památkové péče

Památkový fond jako významná součást kulturního dědictví a předmět veřejného zájmu

Památkový fond České republiky reprezentuje unikátní soubor movitých a nemovitých statků kulturní hodnoty. Tvoří hmotnou pramennou základnu nejen k poznání minulosti kulturně historického prostoru vymezeného hranicemi naší země, ale je také neodmyslitelnou součástí hmotné paměti evropské i světové civilizace.

Památkový fond je definován na základě prokázaného a uplatněného veřejného zájmu. Je množinou statků obsahujících rozpoznanou a prokázanou kulturně historickou hodnotu, které byly na základě platné legislativy učiněny jednotkou náležející do některé ze zákonem vymezených kategorií památkového fondu.

Kulturní památkou se podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, může stát pouze nemovitá nebo movitá věc (ve smyslu definice občanského zákoníku), popřípadě soubory věcí. Zároveň musí splňovat následující kritéria:

- je významným dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,
- má přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

Zákon rozlišuje dvě kategorie památek:

- kulturní památky,
- národní kulturní památky (nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa).

Zákon dále rozlišuje následující kategorie památkově chráněných území:

- památková rezervace (území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů),
- památková zóna (území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty),
- ochranné pásmo nemovité kulturní památky (je zřizováno pokud je nutné pro ochranu nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí).

Kulturní památky a národní kulturní památky jsou evidovány v Ústředním seznamu kulturních památek ČR, který je veden odbornou organizací Národním památkovým ústavem, ústředním pracovištěm v Praze.

Památkový fond České republiky není uzavřenou množinou. Postupující vědecké poznání, společenská potřeba a důsledky konkrétního socioekonomického a kulturně historického vývoje naší společnosti vyvolávají potřebu paralelního obousměrného vývoje četnosti této množiny.

Ve vnímání památkového fondu došlo v několika uplynulých letech k zřetelnému posunu: památky již nejsou chápány pouze jako starožitnosti a tezaurus národní paměti, ale také jako kulturní kapitál. Stále častěji se uplatňuje i vnímání památky jako kapitálu v ekonomickém slova smyslu.

Památkový fond ČR dle zastoupení položek v kategoriích (stav k polovině srpna r. 2009)

Kategorie	Zastoupených jednotek
Kulturní památky nemovité	40 339 (tj. cca 850 000 – 900 000 položek)
Kulturní památky movité	48 500
Národní kulturní památky	236
Městské památkové rezervace	40
Městské památkové zóny	253
Vesnické památkové rezervace	61
Vesnické památkové zóny	211
Krajinné památkové zóny	19
Archeologické památkové rezervace	10
Památky UNESCO	12

Počty rozhodnutí o prohlášení věci nebo souboru věcí za kulturní památku

Rok	Počet rozhodnutí k návrhu na prohlášení věci nebo souboru věcí za kulturní památku
2004	534
2005	428
2006	359
2007	337
2008	313

Počty rozhodnutí o zrušení prohlášení věci nebo souboru věcí za kulturní památku

Rok	Počet rozhodnutí k žádosti o zrušení prohlášení věci nebo souboru věcí za kulturní památku
2004	67
2005	60
2006	88
2007	80
2008	75

Národní kulturní památky

Soubor národních kulturních památek obohatila ve sledovaném období dvě nařízení vlády (č. 422/2005 Sb. a č. 170/2008 Sb.) o nové položky tak, že jejich celkový počet je 236.

V roce 2005 se nemovitou národní kulturní památkou stal Horský hotel a televizní vysílač Ještěd u Liberce a za národní kulturní památky byly prohlášeny i následující movité kulturní památky:

1. Soubor movitých archeologických nálezů z hradiště Mikulčice z období Velké Moravy,
2. Kodex vyšehradský,
3. Pasionál abatyše Kunhuty,
4. Velislavova bible,
5. Soubor gotických soch z období krásného slohu v českých zemích,
6. Soubor zvonů a cimbálů chrámu sv. Víta v Praze,
7. Soubor barokních oltářních obrazů Karla Škréty a Petra Brandla,
8. Kynžvartská daguerrotypie,
9. Soubor automobilů NW a Tatra.

V roce 2008 se k národním kulturním památkám zařadily tyto kulturní památky:

- a) v Jihočeském kraji: Zámek Orlický, Klášter premonstrátů v Milevsku, Vodní mlýn v Hoslovicích;
- b) v Jihomoravském kraji: Archeologické naleziště Dolní Věstonice včetně souboru nejvýznamnějších nálezů z období kultury lovců mamutů, Zámek Slavkov u Brna, Poutní kostel Jména Panny Marie ve Křtinách;
- c) v Karlovarském kraji: Klášter premonstrátů Teplá, Středověký důl Jeroným v Čisté, Rudá věž smrti v Ostrově nad Ohří;
- d) v Královéhradeckém kraji: Zámek Nové Město nad Metují, Zámek Humprecht, Hrad Kost, Hřbitovní kostel Panny Marie v Broumově;
- e) v Libereckém kraji: Hrad Grabštejn, Kostel sv. Vavřince a Zdislavy v Jablonném v Podještědí;
- f) v Moravskoslezském kraji: Lískova vila v Ostravě;
- g) v Olomouckém kraji: Národní dům v Prostějově, Vodní elektrárna v Třeštině;
- h) v Pardubickém kraji: Radnice v Poličce;
- i) v Plzeňském kraji: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích, Selský dvůr v Plzni-Bolevoce;
- j) ve Středočeském kraji: Kostel sv. Mikuláše ve Vínici, Kostel sv. Jakuba v Jakubu u Kutné Hory, Hrad Český Šternberk;
- k) v Ústeckém kraji: Kostel sv. Floriána v Krásném Březně;
- l) v kraji Vysočina: Kostel sv. Jakuba Většího v Jihlavě, Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Polné;
- m) ve Zlínském kraji: Evangelický kostel ve Velké Lhotě, Poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Velehradě.

Počty rozhodnutí o zrušení prohlášení věci nebo souboru věcí za kulturní památku

Kraj	Počet nemovitých NKP	Počet nemovitých KP
Hlavní město Praha	42	2082
Středočeský	27	4 311
Jihočeský	29	5 506
Plzeňský	17	3 167
Karlovarský	7	1 383
Ústecký	13	3 535
Liberecký	10	2 247
Královéhradecký	15	3 017
Pardubický	7	2 100
Vysočina	10	3 035
Jihomoravský	25	4 267
Olomoucký	12	2 204
Moravskoslezský	12	2 051
Zlínský	11	1 434
Česká republika	236	40 339

Významnou součástí památkového fondu jsou památkově plošně chráněná území. Tyto kategorie zaznamenaly v uplynulém pětiletí početní nárůst pouze v položce památkových zón. Vyhláškou Ministerstva kultury č. 413/2004 Sb. z roku 2004 se památkovými zónami stalo celkem 45 vybraných území s historickým prostředím obsahujícím dochované soubory lidové architektury, konkrétně v částech těchto obcí :

Debrník (Hlavatce) (okres Tábor), Dlouhý Důl (Krásná Lípa) (okres Děčín), Dolní Vernéřovice (Jívka) (okres Trutnov), Hrutkov (Hospříz) (okres Jindřichův Hradec), Chanovice (okres Klatovy), Chotěborky (Vilantice) (okres Trutnov), Karlova Studánka (okres Bruntál), Kleštěnice (Komárov) (okres Beroun), Kojetín (Petrovice) (okres Příbram), Kruh (Doksy) (okres Česká Lípa), Kryštofovo Údolí (okres Liberec), Kychová (Huslenky) (okres Vsetín), Lhota pod Radčem (okres Rokycany), Libeň (Měník) (okres Hradec Králové), Lochousice (okres Plzeň-sever), Losiny (Petrovice II) (okres Kutná Hora), Malíkov nad Nežárkou (Horní Pěna) (okres Jindřichův Hradec), Merboltice (okres Děčín), Modrý Důl (Pec pod Sněžkou) (okres Trutnov), Petrovice (okres Bruntál), Piskořov (Město Albrechtice) (okres Bruntál), Porešín (Petrovice) (okres Příbram), Praskolesy (Mrákotín) (okres Jihlava), Radvanice (okres Trutnov), Rejvíz (Zlaté Hory) (okres Jeseník), Rojšín (Brloh) (okres Český Krumlov), Rostěnice (Rostěnice-Zvonovice) (okres Vyškov), Rousínov (Slabce) (okres Rakovník), Salajna (Dolní Žandov) (okres Cheb), Skalka (Česká Metuje) (okres Náchod), Skryje (okres Rakovník), Soběchleby (Blšany) (okres Louny), Střešovičky (Praha 6-Střešovice) (Hlavní město Praha), Šimovy Chalupy (Malá Úpa) (okres Trutnov), Štidla (Střevač) (okres Jičín), Telecí (okres Svitavy), Údolí (Zlaté Hory) (okres Jeseník), Újezdec (Syřenov) (okres Semily), Velké Típeltovy Boudy (Pec pod Sněžkou) (okres Trutnov), Vojetín (Doksy) (okres Česká Lípa), Vrbno (Hořín) (okres Mělník), Vysočany (Nový Bydžov) (okres Hradec Králové), Vysoká (Javorník) (okres Ústí nad Orlicí), Zděchov (okres Vsetín), Zhoř (Pacov) (okres Pelhřimov), Zlatá Koruna (okres Český Krumlov), Železný Brod (okres Jablonec nad Nisou).

Významným úkolem státní památkové péče realizovaným ve sledovaném období byla tzv. Obnova identifikace nemovitého památkového fondu v České republice. Cíl projektu, podpořeného v rámci Programu podpory účelově financovaného výzkumu a vývoje v oblasti památkové péče Ministerstva kultury, měl ambici vytvořit pevný základ ochrany kulturních památek jejich přesnou a právně jednoznačnou evidencí, na kterou budou odkazovat základní údaje Ústředního seznamu kulturních památek. K dosažení tohoto cíle se měla provést obnova identifikace nemovitého památkového fondu, při které se ověřovaly, zpřesnily a potvrzovaly identifikační údaje nemovitých kulturních památek. Jeho nositelem byl Národní památkový ústav. Realizoval se v letech 2000–2007, přičemž výše podpory ze státního rozpočtu za celou dobu řešení dosáhla objemu 12 926 tis. Kč a uznatelné náklady projektu dosáhly výše 63 952 tis. Kč. Plnění cílů projektu bylo spojeno s mnoha obtížemi. I když se projekt podařilo

dokončit, ve svém konečném výsledku nemohl naplnit očekávání posílení právní jistoty ani u vlastníků nemovitostí označených za kulturní památku, ani u správních orgánů.

Památkový fond České republiky jako otevřená množina právně vymezených jednotek vyžaduje na základě zkušenosti uplynulých let jak nutnost posílení péče o právní čistotu vymezení součástí tohoto fondu, tak hlubší koncepční přístup k procesu dalšího rozšiřování fondu o nové položky.

Zásadním počinem Ministerstva kultury pro zapojení památkové péče do systému moderní (elektronické) veřejné správy je příprava projektu nazvaného „Uplatnění principu Smart Administration v oblasti nakládání s památkovým fondem“, jehož jádrem je digitalizace Ústředního seznamu kulturních památek České republiky (viz usnesení vlády ČR ze dne 19. prosince 2007 č. 1440). Předpokládá se, že tento projekt bude v závěru roku 2009 předložen do IOP Ministerstva vnitra. Ve finále by měl vybudovaný elektronický systém nejen zpřístupnit již nashromážděná data Ústředního seznamu kulturních památek, ale měl by systematicky ukládat všechny nové údaje, které k nakládání s památkovým fondem generuje státní správa na úseku památkové péče.

Stav památkového fondu České republiky je monitorován orgány státní správy i odbornou organizací státní památkové péče. Není ale pravidelně na základě jednotných kritérií a jednotné metodiky systematicky a podrobně sledován a vyhodnocován na úrovni celého státu. Proto nelze dál exaktní odpověď ani na otázku aktuálního stavu našich památek, ani na otázku po výši vnitřního dluhu na památkovém fondu České republiky. Národní památkový ústav vede seznam nejohroženějších nemovitých památek. Jde o seznam, čítající ke konci sledovaného období 701 položek, který nabízí určitou představu o stavu zanedbanosti fondu. Má charakter otevřené databáze, jejímž základem jsou poznatky, nashromážděné NPÚ v průběhu řešení projektu „reidentifikace“.

Památkový fond byl ve sledovaném období ohrožován nejen samovolným působením času a vnějších škodlivých faktorů, ale především vinou četných dlouhodobě neřešených majetkoprávních vztahů, kvůli dynamickému vývoji v oblasti stavebních investičních akcí, zejména individuální i bytové výstavby, a masivnějšímu nástupu některých podnikatelských aktivit (např. fotovoltaické elektrárny). Ekonomické aktivity dotýkající se památkového fondu se ve sledovaném období stávaly stále častěji předmětem zájmu široké veřejnosti, nejrůznějších nevládních organizací a médií. Negativním symptomem uplynulého období je fakt, že se památkový fond stává stále častěji rukojmím v rukou developerů. Jde o trend, který klade zvýšené nároky na obě složky státní památkové péče. Vývoj v závěru sledovaného období naznačuje, že památková péče bude muset být pečlivě připravena i na novou formu „konfliktů“ různých veřejných zájmů. Příkladem může být dotační program „Zelená úsporám“, kde se musí vyrovnat veřejný zájem na ochraně životního prostředí i památkové péče.

Legislativní rámec upravující nakládání s památkovým fondem

Legislativní rámec upravující ve sledovaném období nakládání s památkovým fondem prošel ve sledovaném období velmi dynamickým vývojem. Zásadním momentem vývoje legislativního prostředí se stalo zavedení nového správního řádu a přijetí nového stavebního zákona. Vysoká dynamika legislativního procesu se dotkla významně i oborového věcného zákona. Zákon č. 20/1987 Sb. České národní rady ze dne 30. března 1987, o státní památkové péči (ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb.) prošel za celou dobu své existence již 17 změnami, na sledované období jich připadá celkem 10.

Většina těchto změn byla vyvolána přijetím jiných legislativních norem a nepřinesla zásadní změnu do systému státní památkové péče. Výjimku tvoří zákon č. 307/2008 ze dne 17. 7. 2008, kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Ten vnesl do české památkové péče dvě významné inovace: uzákonil zvýšení horní hranice sankce ukládané krajským úřadem a obecním úřadem obce s rozšířenou působností a vnesl do památkové péče nový instrument – plány ochrany památkových rezervací a zón.

Ke zvýšení horní hranice pokut vedly následující důvody:

- pokuty v památkové péči po novele odpovídaly hladině sankcí ve stavebním zákonu (horní hranice 2 mil. Kč);
- správní orgány získaly širší mantinely k naplnění svých zákonných pravomocí;
- stanovení horní hranice pokut reflektuje i tak nebezpečné jednání, jakým je úplné zničení kulturní památky;
- dosavadní výše pokut byly pro kapitálově silného investora i koneckonců pro fyzickou osobu celkem zanedbatelné, což bylo mnohdy i „motivací“ k poškozování či ničení památek například za účelem realizace novostavby.

Při projednání novely zákona se vyskytly jisté obavy ze zneužití pokut. Ty však byly vyvráceny poukazem na legislativní pojistky dané faktem, že o pokutách se rozhoduje ve správním řízení, účastník má tedy

právo se odvolat nebo se bránit cestou soudního přezkumu.

Argumentace pro zavedení plánů ochrany památkových rezervací a zón byla založena na očekávání následujících efektů:

- ulehčení situace vlastníků nemovitostí na území památkových rezervací a zón;
- posílení prvku předvídatelnosti;
- nižší zátěž pro památkáře na obcích s rozšířenou působností (snížení počtu vydávaných závazných stanovisek);
- jednodušší stavební řízení;
- nižší zátěž pro památkáře na krajských úřadech – méně odvolání;
- menší zátěž i pro Ministerstvo kultury a soudy;
- menší zátěž pro Národní památkový ústav – méně písemných vyjádření pro výkonné orgány památkové péče.

Zavedení plánů ochrany je otevřením možnosti, nikoli zavedením povinnosti, pro krajské úřady. Byť jde o výkon přenesené působnosti, je zde impuls k zavedení této agendy a ke konkrétnímu nastavení jejího rozsahu plně v rukou samosprávy (krajské, obecních samospráv). Uzákonění plánů ochrany se stalo dalším krokem k naplnění reformy veřejné správy na úseku státní památkové péče.

Volání po novém památkovém zákonu (viz programová prohlášení vlád) začalo být v polovině roku 2007 naplňováno zahájením přípravy věcného záměru zákona o památkovém fondu. Věcný záměr zákona byl zpracován v návaznosti na cíl vlády č. 164 „Zahájit přípravu nového památkového zákona, který zajistí účinný a transparentní výkon státní památkové péče“ a dále na usnesení vlády ČR č. 34 ze dne 16. 1. 2008 o Plánu legislativních prací vlády na rok 2008. Kladl si za cíl přinést koncepčně novou právní úpravu, která bude reakcí na změny ve společnosti a vytvoří odpovídající právní prostředí pro efektivní péči o památky v České republice. Klíčovou zásadou se stalo vytvoření nového památkového zákona navazujícího na nový správní řád a stavební zákon s cílem zajistit optimální péči o památkový fond účinným, co nejjednodušším a transparentním způsobem. Nový zákon měl být lépe provázán s daňovými předpisy, aby bylo vytvořeno prostředí motivující vlastníky památkového fondu k jejich průběžné údržbě, která je nejlepším způsobem pro uchování jejich hodnot. K věcnému záměru byl zpracován materiál RIA (Hodnocení dopadů regulace), jak to vyžadovalo usnesení vlády č. 877 ze dne 13. 8. 2007. Podkladem pro věcný záměr byly četné podněty došlé od různých subjektů a dále závěry jednání pracovního týmu. Do procesu konzultací bylo zahrnuto široké spektrum institucí a subjektů působících v oblasti památkové péče. Jejich připomínky a podněty byly shromážděny nejen před započítím procesu tvorby věcného záměru, ale i v jeho průběhu. Opatření uvedená v návrhu věcného záměru byla odrazem kompromisu názorů a zkušeností jednotlivých dotčených skupin.

Návrh věcného záměru zákona o památkovém fondu byl v termínu od 6. do 27. května 2008 zpřístupněn pro meziresortní připomínkové řízení všem ministerstvům, krajům a dalším připomínkovým místům určeným Legislativními pravidly vlády. Ve stejném termínu byl zaslán i dalším připomínkovým místům, zejména profesním organizacím. Všechny připomínky byly projednány, vysvětleny a připomínková místa na nich nadále netrvala, popřípadě byl po dohodě návrh ve smyslu uplatněných připomínek upraven. Všechny zásadní připomínky byly vypořádány, materiál byl připraven k předložení vládě bez rozporu. Vládě však nakonec předložen nebyl. Množství připomínek, které se k návrhu věcného záměru zákona sešly a silná mediální kampaň namířená proti některým opatřením návrhu vedla ministra kultury k rozhodnutí předložení návrhu vládě odložit. Byť zatím tento pokus o nový zákon neskončil úspěchem, nelze za zbytečnou považovat práci spojenou s přípravou věcného záměru zákona. Nashromážděné poznatky bude možno využít v pokračující legislativní práci na novém zákonu.

Pro nakládání s památkovým fondem má kromě vlastního legislativního rámce zásadní význam i zprostředkování informací o nové legislativě i poznatků z uplatnění příslušných legislativních norem v praxi. Proto Ministerstvo kultury pravidelně zabezpečuje aktualizaci úplného znění zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, včetně související judikatury, a uveřejňuje ji na webových stránkách Ministerstva kultury.

Nakládání s památkovým fondem a veřejná správa

Nakládání s památkovým fondem je souborem navzájem provázaných činností, které lze rozdělit do čtyř specifických procesů :

- 1) ochrana památkového fondu;
- 2) uchování památkového fondu;
- 3) poznávání památkového fondu;
- 4) zprostředkování památkového fondu (prezentace památek a zprostředkování památkových hodnot v užším slova smyslu veřejnosti).

Tyto procesy jsou v systému veřejné správy řízeny, usměrňovány a realizovány na základě platné legislativy a s využitím koncepčních a strategických dokumentů přijatých jak na úrovni státu, tak na úrovni krajů a obcí a v neposlední řadě závisí na cílech, které jsou obsaženy ve vládních programových dokumentech.

Ve sledovaném období byla přijata celé řada strategických dokumentů, dotýkajících se nakládání s památkovým fondem, které vznikly mimo jiné i v souvislosti s přípravou České republiky na čerpání finančních prostředků z fondů EU.

Oborový koncepční materiál na úrovni státu – Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005 – byl konzumován uplynutím roku 2005. K tvorbě nové státní koncepce památkové péče se Ministerstvo kultury vrátilo až v roce 2007. Vzhledem k tomu, že v témže roce byla zahájena i příprava nové státní kulturní politiky, bylo přijato rozhodnutí odložit zpracování všech oborových koncepcí ministerstva až do doby přijetí Státní kulturní politiky na období 2009–2014. Příprava na zpracování tohoto oborového dokumentu byla zahájena v srpnu roku 2009.

Do přípravy tohoto koncepčního dokumentu bude zapojena veřejnost v souladu s nově přijatým usnesením vlády ČR ze dne 7. září 2009 č. 1146 k Metodice pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů. Lze předpokládat, že státní koncepce nakládání s památkovým fondem na období 2010–2015 se stane impulsem i pro aktualizaci krajských koncepcí památkové péče. Fakt, že většina krajů ve sledovaném období zpracovala a přijala koncepcie památkové péče lze považovat za velmi pozitivní, za důkaz odpovědného zvládnutí reformy veřejné správy na úseku památkové péče na úrovni krajů.

Nejdůležitější obecné programové, strategické a koncepční dokumenty na úrovni státu aktuální pro sledované období

Rok	Strategický či koncepční materiál
2000	Vize rozvoje České republiky do roku 2015
2001	Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politika) pro léta 2001–2005
2004	Strategie udržitelného rozvoje České republiky
2005	Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje České republiky
2006	Strategie regionálního rozvoje České republiky 2007–2013
2006	Strategie regionální politiky ČR, pro léta 2007–2013
2006	Návrh národního rozvojového plánu České republiky 2007–2013
2006	Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013
2006	Program rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013, Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR – Kulturní potenciál, Cestovní ruch a Veřejná správa
2007	Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007–2013
2008	Prováděcí dokument ke Koncepci státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007–2013

Nakládání s památkovým fondem v dalších koncepčních a strategických dokumentech aktuálních pro sledované období:

- Státní kulturní politika 1999/2001 a Státní kulturní politika na období 2009–2014;
- Oborové koncepce státní památkové péče;
- Krajské koncepce kultury a památkové péče;
- Koncepce kultury na úrovni obcí;
- Programy regenerace městských památkových rezervací a zón;
- Regionální operační programy;
- Koncepční dokumenty dotýkající se nakládání s památkovým fondem na úrovni mikroregionů.

Nakládání s památkovým fondem v programových prohlášeních vlád ČR za období 2004–2009:

Vláda Vladimíra Špidly (15. 7. 2002– 4. 8. 2004)

- Proto kromě zajištění finančních zdrojů bude prosazovat nový památkový zákon, který vymezí práva a povinnosti vlastníků kulturních památek a kompetence obcí, krajů a státu ve struktuře systému péče o památkový fond.

Vláda Stanislava Grosse (4. 8. 2004–25. 4. 2005)

- Vypracuje a předloží ke schválení návrh zákona o veřejné podpoře kultury, připraví systém jejího vícezdrojového financování. Vláda si je vědoma své povinnosti pečovat o památníky, muzea a instituce související s tradicí české státnosti a v této souvislosti vnímá a potvrzuje také svou odpovědnost za jejich stav.

Vláda Jiřího Paroubka (25. 4. 2005–4. 9. 2006)

- V souvislosti s reformou státní správy a za účelem zvýšení funkčnosti systému státní památkové péče vláda zajistí otevření územních pracovišť Národního památkového ústavu v krajích Libereckém a Zlínském v roce 2006, a v kraji Vysočina, Královéhradeckém a Karlovarském v následujících letech.

Vláda Mirka Topolánka I. (4. 9. 2006–9. 1. 2007)

- Budeme věnovat zvýšenou pozornost památkové péči a péči o kulturní dědictví. Vláda chce postoupit dále v nutné reformě státní památkové péče a zrovnoprávnění přístupu k památkám ve vlastnictví státním, krajském, obecním, církevním a soukromém. Navýšení finančních zdrojů pro památkovou péči bude zabezpečeno především zvýšeným čerpáním strukturálních prostředků. Vláda bude prosazovat účinný a transparentní výkon státní památkové péče, vedoucí k důsledné ochraně a zachování hmotného odkazu v souladu se závazky vyplývajícími z mezinárodních dokumentů.

Vláda Mirka Topolánka II. (9. 1. 2007–8. 5. 2009)

- Vláda bude věnovat zvýšenou pozornost památkové péči a péči o kulturní dědictví. Zahájí přípravu nového památkového zákona, který zajistí účinný a transparentní výkon státní památkové péče a její zefektivnění zejména rozsáhlým využitím komunikačních a informačních technologií.

Vláda Jana Fišera (8. 5. 2009–

- Vláda předloží k veřejné diskusi návrhy dalších koncepčních materiálů, zaměřených na podporu kulturních oblastí s významnými ekonomickými dopady – české kinematografie a filmového průmyslu, památkové péče, movitého a nemateriálního dědictví a digitalizace kulturního obsahu. Vzhledem k ekonomické situaci bude vláda hledat možnosti mimorozpočtových zdrojů podpory tvorby a uchování kulturních statků a zajistí co nejefektivnější čerpání fondů EU. Ministerstvo kultury bude ze své kapitoly podporovat zejména projekty s vysokou přidanou hodnotou a multiplikačními efekty.

Nakládání s památkovým fondem v prostředí veřejné správy se dělí na činnosti vykonávané v samostatné a přenesené působnosti. Státní správa se týká ve větší míře těch činností, které spadají do kategorie procesů ochrany a uchování památkového fondu, samostatná působnost převážně činností, které patří do poznání a zprostředkování obsahu památkového fondu.

Systém státní správy na úseku památkové péče založený na vzájemné kooperaci složky výkonné a složky odborné nezaznamenal ve sledovaném období zásadní systémové změny.

Hierarchizovaný systém výkonné složky státní správy, reprezentovaný Ministerstvem kultury jako ústředním správním úřadem, 14 krajskými úřady a 205 obecními úřady obcí s rozšířenou působností, má partnera v odborné složce státní památkové péče, reprezentované Národním památkovým ústavem se 14 územními odbornými pracovišti a zastřešující složkou – ústředním pracovištěm.

Krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností celkově prohloubily svoji kompetenci k výkonu státní správy, i když existují značné diference jak ve smyslu zařazení státní památkové péče do organizační struktury úřadů krajů a obcí, tak ve smyslu personálního vybavení. Celkově se zlepšila komunikace mezi hierarchizovanými úrovněmi výkonu státní správy na úseku památkové péče. Zásluhu na tom má především kvalitnější a četnější výkon metodické činnosti krajských úřadů vůči obcím s rozšířenou působností i Ministerstva kultury vůči krajským úřadům. Systém kontroly na úseku státní památkové péče, zejména pak kontroly prováděné krajskými úřady vůči obcím s rozšířenou působností, přináší tolik potřebnou zpětnou vazbu.

Existence územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu ve všech krajích je dnes nejen zárukou symetrie v podmínkách fungování státní památkové péče, ale i intenzivnější spolupráce veřejné správy s odbornou složkou v rámci samostatné působnosti.

Fungování systému státní památkové péče není možno odpovědně sledovat, vyhodnocovat a korigovat bez adekvátního souboru statistických dat. Za celé sledované období se nepodařilo uvést do života systém shromažďování informací, který by umožnil pravidelnou reflexi výkonu státní správy na úseku památkové péče. Až v roce 2009 se podařilo položit základ ke změně – zavedením povinnosti elektronického sběru dat o výkonech Národních památkového ústavu pro potřeby státní správy a zavedením nového statistického zjišťování, které bude shromažďovat data o výkonech výkonné složky státní památkové péče na úrovni krajů a obcí.

Stále významnější role v celém systému státní památkové péče je přikládána komunikaci, komunikaci uvnitř výkonné složky, komunikaci výkonné a odborné složky a komunikaci obou složek s vlastníky kulturních památek či vlastníky nemovitostí v památkově chráněných územích. Krokem k nalezení nových forem komunikace uvnitř systému se stalo zavedení tzv. Krajských komisí pro nakládání s památkovým fondem.

Veřejná správa na úrovni krajů a obcí ve sledovaném období vykazovala stále hlubší pochopení faktu, že památkový fond je nedílnou součástí spravovaného území. V konkrétních krocích se prohloubilo vnímání památkového fondu jako významného fenoménu rozvoje cestovního ruchu i základny pro budování krajské či obecní identity i posilování místního i regionálního patriotismu. Mocný impuls k novému vnímání památkového fondu přineslo otevření možností čerpání finanční podpory z fondů EU. V rámci projektů uplatněných ve sledovaném období SROP a ROP se dočká řada památek nové formy zpřístupnění i prezentace.

Na základě platného památkového zákona je specificky regulována skupina subjektů, které nakládají s archeologickým kulturním dědictvím a které provádějí restaurování kulturních památek.

V závěru sledovaného období působí na území České republiky 70 organizací oprávněných k provádění archeologických výzkumů, přičemž v průběhu sledovaného období získalo povolení 26 subjektů. Ve sledovaném období nebylo žádné povolení odevzdáno.

V závěru sledovaného období je v ČR 1182 činných restaurátorů. Za období 2004 ke konci sledovaného období bylo vydáno celkem 130 nových povolení. Přehled povolení k restaurování kulturních památek (§ 14, odst. 8, zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči) zpracovává z podkladů a podnětu Ministerstva kultury Národní památkový ústav, ústřední pracoviště.

Financování péče o památkový fond

Jedním se základních pilířů systému nakládání s památkovým fondem je jeho ekonomická dimenze. V centru pozornosti pak stojí zejména zavedené nástroje státu k poskytování finanční náhrady za omezení daná veřejným zájmem uplatněným památkovou péčí a otázka sledování jejich účinnosti a efektivity.

V České republice umožňuje stát vlastníkům kulturních památek získat nenárokovou finanční pomoc prostřednictvím dvou typů nástrojů: dotačních programů Ministerstva kultury a daňových úlev. Ministerstvo kultury odstartovalo poskytování finanční podpory na obnovu kulturních památek nemovitých i movitých formou programového poskytování příspěvků ve smyslu § 16, odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění platných předpisů, v roce 1992. Postupně strukturovalo svoji dotační politiku do několika programů. V roce 1992 se u nás otevřela vlastníkům kulturních památek zároveň také možnost využít daňové úlevy zakotvené v zákoně č. 338/92 Sb., o dani z nemovitosti, zákoně č. 357/92 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitosti, a zákoně č. 586/92 Sb., o daních z příjmů. Mezi oběma nástroji kompenzace veřejného zájmu jsou zásadní rozdíly jak z hlediska jejich faktických dopadů, tak z hlediska jejich sledovanosti. Tomu odpovídá i společenský, ekonomický a politický tlak vyvíjený na jejich konkrétní podobu.

Stav našeho památkového fondu stále vykazuje vysoký vnitřní dluh a proto jeho záchrana a obnova vyžaduje koncentrovanou formu podpory v dimenzi času i objemu. A tu nejlépe zabezpečují dotační programy. Daňové úlevy jsou spíše motivačním nástrojem pro zabezpečení pravidelné údržby památkových objektů po dokončení akce obnovy. Tlak na finanční výbavu programů provází celou dobu jejich existence. Nepříznivý trend značného propadu posledních let se podařilo rokem 2008 výrazně obrátit. Naděje, že se konečně naplní směřování k postupnému dosažení magického 1 % výdajů státního rozpočtu začala mít konkrétní obrysy. Navíc se podařilo rozšířit škálu dotačních programů Ministerstva kultury o další dva nové tituly – Program obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností a Program podpory pro památky UNESCO. Oba nové programy vznikly s cílem zaplnit místa nepokrytá dostatečně či vůbec ostatními státními programy.

Pokračování v sotva nastoupené cestě ke stabilizaci v systému kompenzace veřejného zájmu u památek na straně státu v podmínkách světové hospodářské krize, která se přihlásila v roce 2009 a svými dopady zasáhne nejbližší léta, si vyžádá nejen vysokou politickou odpovědnost, ale musí s sebou nutně přinést také nové soustředění na tematiku ekonomiky nakládání s památkovým fondem.

Stručná charakteristika aktuálních památkových dotačních programů Ministerstva kultury

Havarijní program, založený zvláštním opatřením České národní rady v roce 1992 je určen na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, zejména na jejich statické a celkové stavební zajištění a na opravy krovů a střech (včetně komínů, římsy a klempířských prvků).

Program záchrany architektonického dědictví byl schválen usnesením vlády ČR č. 110 ze dne 22. února 1995 a je určen na obnovu hradů, zámků, kostelů, klášterů a pod. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch částí, které tvoří její podstatu.

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, schválený usnesením vlády ČR č. 209 ze dne 25. března 1992.

Jeho prostřednictvím je možno finančně podpořit obnovu památek, příp. i nepamátek v historickém jádru města, které bylo vyhlášeno městskou památkovou zónou nebo městskou památkovou rezervací, pokud město zpracovalo a odevzdalo Ministerstvu kultury zpracovaný Program regenerace pro dané území.

Program péče o vesnické památkové rezervace a vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny (společné opatření Ministerstev financí a kultury z roku 1997), se zaměřuje na obnovu a zachování památek lidové architektury, nacházejících se v uvedených památkově chráněných územích.

Program restaurování movitých kulturních památek, schválený usnesením vlády č. 426 ze dne 16. července 1997 je určen pro potřebu obnovy (restaurování) movitých kulturních památek, zejména těch, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti.

Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností je realizován od roku 2008 a je určen na obnovu zejména nemovitých kulturních památek, které se nalézají mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami a nejsou ve vlastnictví České republiky. Program je realizován ve dvou kolech (termín u obce pro 1. kolo je 28. 2. a pro 2. kolo 30. 4.). Ministerstvo kultury stanoví pro obce s rozšířenou působností výši finančních kvót na základě počtu památek v daném území s přihlédnutím k jejich stavebně technickému stavu.

Vlastník kulturní památky žádá o poskytnutí příspěvku, resp. o zařazení do programu prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Obec provede výběr, doporučí akce k zařazení do programu a předkládá je ve stanovených termínech Ministerstvu kultury, které dále vede řízení o poskytnutí příspěvku na obnovu kulturní památky.

Zapojení obcí s rozšířenou působností do procesu kompenzace veřejného zájmu si klade mimo jiné za cíl dosáhnout posílení autority těchto prvoinstančních orgánů státní památkové péče a je svým způsobem jedním z kroků dokončení procesu reformy veřejné správy na úseku památkové péče.

Program Podpora pro památky UNESCO je rovněž realizován od roku 2008. Dotace z programu má za cíl podporovat rozvoj památek zapsaných na Seznamu nebo památek, u kterých byl podán návrh na nominaci mezinárodně předepsaným způsobem, nebo těch, u nichž nominační dokumentaci již zpracovává Národní památkový ústav. Dotace z programu finančně podpoří pouze ty projekty, které budou rozvíjet hodnoty, pro něž byla památka zapsána nebo nominována na Seznam.

Podíl výdajů MK na státním rozpočtu (údaje jsou v miliardách Kč a zaokrouhlené)

Rok	Státní rozpočet	Rozpočet MK	Výdaje na cirkve	Výdaje bez církví	Podíl výdajů bez církví	Podíl výdajů MK ve státním rozpočtu
2004	869	6	1,2	4,8	0,56 %	0,69 %
2005	908,4	5,7	1,2	4,5	0,49 %	0,63 %
2006	958,9	6,3	1,5	4,8	0,50 %	0,66 %
2007	1.040	7,9	1,3	6,6	0,64 %	0,76 %
2008	1.107	8,8	1,3	7,5	0,68 %	0,79 %

Finanční vybavení památkových dotačních programů MK v období 2004–2009

Program	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Program záchrany architektonického dědictví	363 295	336 361	351 000	383 660	365 369	272 000
Program regenerace MPR a MPZ	235 000	160 000	160 000	161 500	145 727	150 000
Program péče o VPR, VPZ a KPZ	20 000	18 000	18 000	18 000	24 635	15 000
Program restaurování movitých kulturních památek	25 000	18 000	19 000	18 800	20 812	14 000
Havarijní program	55 000	55 000	61 711	73 820	98 839	100 371
Program podpory záchranných archeologických výzkumů	17 000	9 000	4 000	4 000	4 340	5 000
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností					193 662	170 000
Celkem	715 295	596 361	613 711	658 980	853 344	726 371

Přehled vývoje finančního vybavení památkových dotačních programů ve sledovaném období

Program regenerace městských památkových rezervací městských památkových zón (v tis. Kč)					
Kraj	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
Jihočeský	38 038	23 840	21 830	21 720	19 750
Jihomoravský	14 760	9 290	9 440	9 895	8 230
Karlovarský	11 635	9 730	8 730	9 385	7 820
Královéhradecký	22 490	14 490	12 560	13 255	14 660
Liberecký	8 783	6 520	6 640	5 770	5 950
Moravskoslezský	12 730	8 120	7 470	6 820	7 415
Olomoucký	10 630	7 020	6 810	6 245	4 650
Pardubický	23 035	15 030	16 320	13 820	16 250
Plzeňský	13 908	7 480	7 120	6 805	8 000
Hlavní město Praha	8 010	4 060	3 390	4 145	1 510
Středočeský	25 515	14 420	16 490	17 050	15 580
Ústecký	18 700	11 120	13 760	13 030	9 015
Vysočina	16 655	13 820	13 420	14 750	15 870
Zlínský	8 390	5 060	6 020	7 310	5 300
Celkem	233 279	150 000	150 000	150 000	140 000

Program záchrany architektonického dědictví (v tis. Kč)					
Kraj	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
Jihočeský	27 950	32 535	36 651	33 291	35 210
Jihomoravský	54 700	33 405	55 247	47 600	46 100
Karlovarský	22 400	21 271	23 120	22 983	28 400
Královéhradecký	40 238	28 374	23 450	16 349	18 600
Liberecký	13 800	10 575	18 595	14 514	21 650
Moravskoslezský	20 780	14 897	11 789	8 600	11 250
Olomoucký	9 360	15 164	18 724	14 062	12 950
Pardubický	16 965	11 739	15 255	13 100	9 550
Plzeňský	61 565	52 021	42 727	40 998	37 750
Hlavní město Praha	1 500	6 000	1 665	45 850	2 200
Středočeský	46 237	56 910	54 342	77 208	60 089
Ústecký	22 800	26 485	39 475	30 600	32 200
Vysočina	22 800	21 470	17 915	17 729	24 500
Zlínský	2 200	2 415	6 920	8 200	11 750
Celkem	363 295	333 261	365 875	391 084	352 199

Havarijní program (v tis. Kč)					
Kraj	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
Jihočeský	5 919	8 052	7 475	9 200	12 000
Jihomoravský	2 051	3 531	4 080	12 000	9 800
Karlovarský	1 725	1 935	2 490	2 300	3 600
Královéhradecký	2 630	3 470	4 825	0	6 900
Liberecký	2 000	2 730	2 968	3 600	5 000
Moravskoslezský	4 000	2 850	3 498	3 300	4 600
Olomoucký	3 590	3 140	5 265	3 600	5 000
Pardubický	2 550	2 470	3 205	8 500	4 600
Plzeňský	11 522	7 065	6 054	5 300	8 500
Hlavní město Praha	1 800	1 700	1 000	1 900	3 000
Středočeský	10 600	9 767	9 165	7 200	9 800
Ústecký	4 133	5 530	5 730	5 800	9 000
Vysočina	2 100	2 490	4 420	0	6 900
Zlínský	2 855	2 000	1 425	2 300	3 300
rezerva				5 000	3 000
Celkem	57 475	56 730	61 600	70 000	95 000

Program restaurování movitých kulturních památek (v tis. Kč)					
Kraj	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
Jihočeský	3 048	2 235	2 227	2 265	1 835
Jihomoravský	1 220	675	1 698	2 011	1 600
Karlovarský	160	365	300	900	900
Královéhradecký	890	110	730	1 033	1 690
Liberecký	340	749	517	1 064	1 125
Moravskoslezský	1 677	1 153	1 126	937	1 347
Olomoucký	1 461	1 495	1 235	1 173	1 443
Pardubický	1 825	1 387	885	500	1 060
Plzeňský	2 947	2 135	1 929	986	2 200
Hlavní město Praha	2 190	1 575	1 759	810	1 460
Středočeský	3 173	2 670	2 248	1 917	2 010
Ústecký	2 549	2 175	1 707	2 013	1 700
Vysočina	2 410	2 133	1 897	1 492	1 330
Zlínský	770	320	422	889	1 300
Celkem	24 660	19 177	18 680	17 990	21 000

Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny (v tis. Kč)					
Kraj	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
Hlavní město Praha	600	500	0	475	820
Středočeský	2 686	2 675	2 105	2 799	3 460
Jihomoravský	1 595	1 140	630	850	1 110
Zlínský	220	470	220	370	630
Jihočeský	4 625	4 190	4 550	5 205	6 480
Olomoucký	578	595	760	695	850
Moravskoslezský	600	500	525	612	740
Pardubický	400	0	335	100	370
Královéhradecký	475	890	450	980	1 300
Karlovarský	550	600	890	731	1 090
Plzeňský	3 883	3 110	3 050	2 730	4 090
Ústecký	1 175	1 130	1 480	1 214	1 430
Liberecký	1 010	980	701	1 309	1 840
Vysočina	970	400	880	880	790
Celkem	19 367	17 180	16 576	18 950	25 000

Osvobození staveb kulturních památek od daně ze staveb v roce 2006

Daňové úlevy formou osvobození od daní ze staveb podle zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů	§ 9 odst. 1 písm. p)	§ 9 odst. 1 písm. k)	Celkem	§ 9 odst. 1 písm. p)	§ 9 odst. 1 písm. k)	Celkem
	Počet případů			Částka (v tis. Kč)		
Celkem ČR	797	380	1177	3040	2583	5623

Financování péče o památkový fond prostřednictvím dotačních programů krajů a MK v letech 2002–2005

Poskytovatel	2002	2003	2004	2005	Celkem
Kraje a Hlavní město Praha	161 051	354 965	693 633	789 343	1 998 992
MK (dotační programy)	685 557	657 425	715 295	596 361	2 654 638

Počty akcí obnovy, které se realizovaly se zapojením příspěvku z památkových dotačních programů MK přibližuje počet vydaných rozhodnutí ve sledovaném období.

Rok	Rozhodnutí o poskytnutí příspěvku na obnovu kulturní památky	Rozhodnutí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu (Program regenerace, Program podpory záchranných archeologických výzkumů a Program podpory občanských sdružení v památkové péči)
2004	979	121
2005	886	119
2006	1037	195
2007	1099	163
2008	2055	170

Veřejné prostředky směřující do systému nakládání s památkovým fondem nejsou jen prostředky státu. Významný je i podíl podpory, která plyne z krajských a obecních rozpočtů. Ve sledovaném období došlo ke stabilizaci krajských dotačních programů i k postupnému posilování jejich finančního vybavení. Krajské programy se staly vžitou součástí systému veřejné podpory. Lepší koordinací se státními dotačními programy se začalo dařit dosahovat vyšších synergií v alokaci veřejné podpory. Možnost veřejné podpory otevřely kraje i v oblasti financování nehrazených archeologických výzkumů.

Je škoda, že zatím neexistuje systém sběru informací o poskytnuté veřejné podpoře do památek ze všech zdrojů na úrovni celého státu. Tento nedostatek je výzvou pro koncepci státní památkové péče pro následující plánovací období.

Odborná organizace státní památkové péče

Odbornou organizací státní památkové péče podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, je Národní památkový ústav. Vznikl k 1. 1. 2003 sloučením dosavadních odborných organizací státní památkové péče.

Vznik Národního památkového ústavu k 1. 1. 2003

Samostatné útvary, jejichž sloučením vznikl NPÚ	Názvy útvarů NPÚ po 1. 1. 2003
Státní ústav památkové péče	Ústřední pracoviště
Státní památkový ústav v hlavním městě Praze	Územní odborné pracoviště v hlavním městě Praze
Státní památkový ústav středních Čech v Praze	Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze
Státní památkový ústav v Českých Budějovicích	Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích
Státní památkový ústav v Plzni	Územní odborné pracoviště v Plzni
Státní památkový ústav v Ústí nad Labem	Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem
Správa státního zámku Sychrov	Územní odborné pracoviště – správa státního zámku Sychrov
Státní památkový ústav v Pardubicích	Územní odborné pracoviště v Pardubicích
Státní památkový ústav v Brně	Územní odborné pracoviště v Brně
Státní památkový ústav v Ostravě	Územní odborné pracoviště v Ostravě
Státní památkový ústav v Olomouci	Územní odborné pracoviště v Olomouci
Správa státního hradu Bouzov	

Vznik Národního památkového ústavu k 1. 1. 2003

Generální ředitel	Jmenován
doc. PhDr. J. T. Kotalík, CSc.	1. 3. 2003 až 30. 6. 2004
Ing. Aleš Krejčů	1. 7. 2004, v roce 2005 byl do 30. 11. pověřen
Ing. Zdeněk Novák	1. 12. 2005 jmenován a dne 2. 12. 2005 odvolán
Mgr. Tomáš Hájek	19. 1. 2006
Pavel Jerie	26. 9. 2006
Ing. arch. Naděžda Goryczková	3. 12. 2008

Odborná úroveň, výkonnost, efektivnost, hospodárnost, organizační uspořádání a řízení a konečně i vnímání této odborné organizace zainteresovanou i laickou veřejností – to jsou základní faktory toho, jak NPÚ plní své statutární úlohy jak v oblasti výkonu státní památkové péče, tak v oblasti správy svěřeného majetku, v daném případě zejména veřejně přístupných státních památkových objektů. V uplynulém pětiletém období prošla tato organizace velice složitým vývojem, navenek se projevujícím zejména častou obměnou vrcholného managementu. Absence jasné dlouhodobé koncepce, časté střídání generálních ředitelů, malá vůle k tomu učinit z této až živelně vzniklé celostátní organizace jednotný funkční celek a v neposlední řadě i kolísavý vývoj vazby zřizovatel – řízená organizace – to vše byly základní příčiny nejen snižujícího se kreditu NPÚ, ale zejména nedostatečného naplnění statutárního poslání. Proces postupného dokončení základní architektury této celostátní organizace ve svém závěru vybízel k neodkladnému zahájení vnitřní transformace. Základ k její přípravě položil organizačně procesní audit organizace, který pro Ministerstvo kultury provedla v roce 2007 firma KMPG. „Komplexní audit Národního památkového ústavu“, byť nemohl podat exaktní analýzu stavu tak rozsáhlé a složité jednotky, byť nemohl přinést zázračný lék na řešení identifikovaných problémů, se stal, i přes prvotní negativní reakci na straně zkoumaného subjektu, základem k hledání reálné cesty transformace. Personální výměna na postu generálního ředitele na konci roku 2008 otevřela konečně cestu ke koncepční a systémové transformaci organizace prováděné skutečně manažerským způsobem. Odstranění reziduí minulosti a uskutečnění zásadních změn, včetně změny vnitřní mentality odborné organizace, se neobejdou bez velkého nasazení jak na straně vedení NPÚ, tak na straně zřizovatele. Vyžadají si také jistý „transformační kapitál“, jehož zajištění nebude za nepříznivé hospodářské situace, ve které byl proces transformace odstartován, jednoduchou záležitostí. Zbývá jen věřit, že společenská potřeba i politický zájem na dokončení transformace odborné složky státní památkové péče, na niž se čeká celé polistopadové období (výkonná složka prošla transformací ve dvou fázích reformy veřejné správy v letech 2000 a 2003), budou Ministerstvu kultury jako zřizovateli a Národnímu památkovému ústavu, jako řízené organizaci, náležitou oporou k úspěšnému průběhu procesu.

2. Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií

Jestliže období let 1998–2003 bylo pro české muzejnictví časem nebyvalých změn (přijetí zákona o ochraně sbírek muzejní povahy, reforma veřejné správy), pak období let 2004–2009 lze označit jako čas naplňování „Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003–2008 (koncepce rozvoje muzejnictví)“, kterou vzala na vědomí vláda České republiky usnesením ze dne 22. ledna 2003 č. 87 a uložila představitelům státní správy ve spolupráci se samosprávou tuto koncepci realizovat. Tato koncepce, vycházející z Kulturní politiky v České republice, se stala prvním koncepčním materiálem pro české muzejnictví po roce 1989 a splnění většiny konkrétních úkolů posunulo tento obor ve srovnání s předchozím obdobím na vyšší odbornou, materiální i technickou úroveň. Charakteristické pro období 2004–2009 bylo jednak zvyšování úrovně péče o sbírky podle ducha i litery zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, a jednak rozšiřování a zkvalitňování služeb muzeí pro veřejnost.

Ke zvýšení úrovně péče o sbírky přispěla nejen nová legislativa a metodická a kontrolní činnost Ministerstva kultury, ale především výstavba nových depozitářů, vybavování preparátorských, konzervátorských a restaurátorských dílen a činnost „Centra pro informační technologie v muzejnictví“ (CITeM), zřízeného při Moravském zemském muzeu a „Centra muzejní konzervace“ při Technickém muzeu v Brně. Nové moderní depozitáře byly zřízeny např. pro Národní technické muzeum v Čelákovících, pro Národní muzeum v Terezíně, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, pro Valašské muzeum v přírodě ve Frenštátu p. Radhoštěm, pro Technické muzeum v Brně, Moravskou galerii v Brně, Regionální muzeum v Teplicích a další. Vzhledem k vysoké technické a finanční náročnosti je řada dalších rovněž plánována v souvislosti s prosazováním vícezdrojového financování jako projekty ucházející se o grant z evropských fondů nebo Finančních mechanismů EHP/Norsko.

Ke zvýšení významu veřejných služeb muzeí a galerií přispěla nová legislativa (zákon č. 483/2004 Sb.), který definuje muzea a galerie jako poskytovatele standardizovaných veřejných služeb a stanoví standardy územní, časové, ekonomické a fyzické dostupnosti těchto služeb. Muzea a galerie v letech 2004–2009 zpřístupnily veřejnosti řadu stálých expozic, z nichž uvádíme alespoň některé: Národní muzeum otevřelo nové stálé expozice Českého muzea hudby, národopisného oddělení Historického muzea (Musaion) ve zrekonstruovaných historických objektech v Praze, Muzeum české loutky a cirkusu v renesančním domě na historickém náměstí v Prachaticích a expozici Ditrichovy lékárny a lékárenskou expozici v Českém farmaceutickém muzeu v Hospitalu Kuks. Národní galerie v Praze získala rekonstrukci Schwarzenberského paláce na Hradčanském náměstí v Praze nové expoziční prostory pro svůj bohatý sbírkový fond českého baroka. Národní galerie v Praze otevřela pro veřejnost také novou expozici umění 19. století v Čechách v klášteře sv. Jiří na Pražském hradě, rozšířenou expozici 20. a 21. století ve Veletržním paláci a mimo Prahu připravila novou expozici s názvem „Barokní malířství a sochařství ze sbírek Národní galerie v Praze“ na zámku Kinských ve Žďáru nad Sázavou. Jedná se o unikátní projekt propojení skvělé barokní architektury s expozicí barokního umění. K významným muzejním počínům patří dále dokončení rekonstrukce hlavní budovy Národního technického muzea a budování stálých expozic vědy a techniky. K mimořádným kulturním událostem patřilo také otevření Arcidiecézního muzea, které bylo založeno v roce 1988 jako součást Muzea umění Olomouc. Jedná se o výjimečný projekt evropského významu; v areálu olomouckého hradu, jehož součástí je také románský palác moravských biskupů u baziliky sv. Václava, byla pro potřeby muzea rekonstruována severní část někdejšího hradu a je zde vystavena umělecky unikátní sbírka umění Arcibiskupství olomouckého. Ve výčtu nových expozic je třeba také zmínit Památník Lidice a jeho novou stálou multivizuální expozici „A nevinní byli vinni...“ a v souvislosti s připojením NKP Ležáky v roce 2008 k Památníku Lidice i novou expozici „Ležáky, osada, která nemlčela“ v zrekonstruovaném muzeu NKP – pietní území Ležáky. Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou zrekonstruovalo pro svou novou a velmi zdařilou expozici hlavní budovu. Valašské muzeum v přírodě získalo rozsáhlou rekonstrukci a zároveň finančně nejnáročnější investiční akci v dějinách muzea – objektu Sušák – nové reprezentativní prostory centrálního vstupu, centrálních pokladen a zejména nových výstavních prostor. Pro Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě bylo nejvýznamnější událostí roku 2006 dokončení a slavnostní otevření stálé expozice „Vivat Comenius“ v Památníku J. A. Komenského v nizozemském Naardenu, jehož správou bylo uherskobrodské muzeum pověřeno. Muzeum

romské kultury v Brně otevřelo již koncem prvního roku své existence jako příspěvkové organizace Ministerstva kultury (2005) první část nové stálé expozice pod názvem „Příběh Romů“. Na jaře roku 2009 Slezské zemské muzeum v Opavě otevřelo po letech zcela zásadní přestavby a s novou koncepcí Památník II. světové války v Hrabyni. Jako mimořádný počin evropského kulturního významu je možné charakterizovat také novou expozici Regionálního muzea v Teplicích situovanou do rekonstruovaných interiérů obnoveného románského křídla teplického zámku, které vzniklo v první třetině 13. století jako součást ženského kláštera benediktinek, založeného okolo roku 1160 českou královnou Juditou, manželkou krále Vladislava. Původní odhalené zdivo je prezentováno in situ v podlahách prostřednictvím zasklených a nasvícených průhledů. Nové stálé expozice byly otevřeny také např. ve Východočeském muzeu v Pardubicích, v Muzeu města Brna atd.

Z výčtu nejvýznamnějších nových expozic ve zrekonstruovaných prostorách je zřejmé, že za jejich realizací stojí značné finanční výdaje z veřejných rozpočtů a úsilí muzeí a galerií představit veřejnosti co největší množství sbírkových předmětů z bohatých sbírek. Významné výstavy, publikace a počiny českých muzeí a galerií připomíná každým rokem také Národní soutěž Gloria Musaealis, kterou od roku 2002 organizují Asociace muzeí a galerií České republiky a Ministerstvo kultury s cílem zdůraznit význam muzeí a galerií a motivovat jejich činnost pro veřejnost. Každoročně se výsledky soutěže vyhláší na slavnostním ceremoniálu v Pantheonu Národního muzea, sledovaným i českými médii. Z oceněných výstav a počínů připomínáme např. výstavu „Z dějin Mohelnicka“ ve Vlastivědném muzeu v Šumperku, „Bitva tří císařů. Slavkov/Austerlitz 1805“ v Mohyle Míru ve Slavkově u Brna, „Římané a Germáni v kraji pod Pálavou“ v Regionálním muzeu v Mikulově, rehabilitaci ateliéru Zdenky Braunerové v Roztokách u Prahy a jeho využití pro stálou expozici, rekonstrukci rodného domu Sigmunda Freunda v Příboře nebo obnovu středověkého vodního mlýna v Hoslovicích, který spravuje Muzeum středního Pootaví ve Strakonici.

Prezentace českého kulturního dědictví, na niž se podílely muzea a galerie v letech 2004–2009, byla velice bohatá a to nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Ministerstvo kultury pravidelně na realizaci těchto mimořádných kulturních aktivit finančně přispívalo a ministr kultury jim uděloval záštitu. Akce byly samozřejmě avizovány na internetových stránkách a často měly i značnou mediální podporu.

V roce 2004 uspořádalo Národní muzeum spolu s Asociací muzeí a galerií České republiky 1. Pražskou muzejní noc. Tento každoročně opakovaný široce koncipovaný muzejní program, kdy muzea a galerie zůstanou otevřeny do pozdních nočních hodin a nabídnou svým mimořádným návštěvníkům něco, co není v jejich denním programu běžné, počínaje volným vstupem a speciálními k této příležitosti připravenými akcemi konče, přinesl nečekaný ohlas u široké veřejnosti a s tím spojenou mimořádnou návštěvnost (více než 180 tisíc návštěvníků v roce 2008). V následujících letech pak pražský příklad inspiroval vznik celostátního Festivalu muzejních nocí, jehož organizace se ujala Asociace muzeí a galerií České republiky ve spolupráci s Ministerstvem kultury a Národním muzeem. Koncerty, divadelní a taneční představení, performance, ukázky řemesel, ochutnávky dobových jídel, soutěže a kvízy pro děti i dospělé, workshopy, přednášky, videoprojekce, besedy s vystavujícími autory, módní přehlídky, komentované prohlídky v dobových kostýmech, zajímavosti ze „zákulisí“ muzea, prezentace běžně nevystavených exponátů a mnohá další neobvyklá setkání s minulostí i přítomností – to vše nabízejí každoročně v květnu a červnu v nezvyklou noční dobu muzea a galerie napříč Českou republikou. Muzejní noci proběhly postupně v 99 městech celé České republiky a zúčastnilo se jich 144 muzejních institucí, mající společné internetové stránky projektu.

Z dalších tuzemských výstav mimořádného rozsahu a kulturního významu v uvedeném období je třeba připomenout výstavní cyklus ke 100. výročí Židovského muzea v Praze „Rok s židovskou kulturou“ (2006), „Bienále grafického designu Brno“, výstavu Moravského zemského muzea „Tajemný jednorozec“, „Mezinárodní trienále Jablonec 2008“, „Slovenský mýtus. Obraz Slovenska v umění 20. století“ (Moravská galerie Brno), projekt „Albrecht z Valdštejna a jeho doba“ (Národní muzeum ve spolupráci s tuzemskými i mezinárodními kulturními a vědeckými institucemi). Mezi nejrozsáhlejší výstavní projekty našich muzeí a galerií v zahraničí patřily např. „Okno do českého loutkářství – Ventana a Checa“ (výstava Moravského zemského muzea ve Španělsku), zahraniční výstavní projekt Národního muzea „Tradiční loutky vyprávějí o Čechách“ v Národním tajwanském muzeu v Taipei a výstavy Národní galerie v Praze „Umění Koreje“, „Václav Hollar“. Na přelomu let 2006 a 2007 se ve Valdštejnské jízdárně uskutečnila výstava „Slezsko – perla v České koruně“, kterou připravila také Národní galerie v Praze, tentokrát v rámci výzkumného mezinárodního projektu, jehož dokončení je plánováno na rok 2011. Cílem výstavy bylo přiblížit a upozornit na historicky velmi významné a dnes neprávem opomíjené území Slezska a to ve třech obdobích jeho vrcholu – ve středověku, pozdní renesanci a v období před polovinou 18. století.

Zvláštní místo patřilo v tuzemských a zahraničních výstavních aktivitách předních českých muzeí a galerií tzv. doprovodným kulturním akcím k předsednictví České republiky v Radě Evropy v 1. polovině roku

2009. Těmto akcím byl udělen statut „Oficiální doprovodné akce českého předsednictví v Radě Evropské unie“, byly uvedeny v online kalendáři na oficiálních stránkách českého předsednictví a současně byly označeny logem našeho předsednictví. Celkem se uskutečnilo 15 tuzemských a 13 zahraničních výstav; kromě toho měly dvě tuzemské výstavy: „Fenomén Martinů“ a „Porta Vitae Josef Hlávka – stoletý odkaz mecenáše“ ještě samostatné zahraniční reprízy.

Významným kritériem hodnocení veřejných služeb muzeí a galerií je návštěvnost muzejních výstav (stálých expozic a krátkodobých výstav) a muzejních programů (přednášky, dílny, exkurze, komentované prohlídky, semináře, hudební a taneční programy atp.). Je uvedena v následujících tabulkách 1–4 spolu s porovnáním celkové návštěvnosti v letech 1998–2002 a v letech 2004–2008.

Tabulka č. 1

Návštěvnost muzeí, galerií a památníků zřizovaných Ministerstvem kultury, kraji a obcemi v letech 2008–2004 (v tis.)

	2008	2007	2006	2005	2004
Muzejní výstavy	7 452	8 148	7 640	7 228	7 108
Muzejní programy	1 515	1 236	1 105	1 041	1 100
Celkem	8 967	9 384	8 745	8 269	8 208

Tabulka č. 2

Návštěvnost muzeí, galerií a památníků zřizovaných občanskými sdruženími dle zákona č. 83/90 Sb., církví, aj. , v letech 2008–2004 (v tis.)

	2008	2007	2006	2005	2004
Muzejní výstavy	1 188	1 166	1 144	1 093	1 151
Muzejní programy	29	21	28	23	17
Celkem	1 217	1 187	1 172	1 116	1 168

Tabulka č. 3

Návštěvnost muzeí zřizovaných podnikatelskými subjekty v letech 2008–2004 (v tis.)

	2008	2007	2006	2005	2004
Muzejní výstavy	946	1 048	979	811	743
Muzejní programy	11	16	48	38	34
Celkem	957	1 064	1 027	849	777

Tabulka č. 4

Návštěvnost všech muzeí, galerií a památníků v letech 2008–2004 (v tis.)

	2008	2007	2006	2005	2004
Muzejní výstavy	9 586	10 362	9 763	9 132	9 002
Muzejní programy	1 555	1 273	1 181	1 102	1 151
Celkem	11 141	11 635	10 944	10 234	10 153

V období let 1998–2002 se ve všech muzeích a galeriích uskutečnilo 49 738 tis. návštěv (roční průměr 9 948 tis. návštěv), v období let 2004–2008 54 107 tis. návštěv (roční průměr 10 821 tis. návštěv), což je o 4 369 tis. návštěv více, tj. nárůst o cca 9 %.

V období let 2004–2008 se realizovala další etapa řešení prostorových problémů národních muzeí, včetně zcela mimořádné investiční akce – rekonstrukce historické budovy Národního muzea. Byla učiněna zásadní rozhodnutí a vytvořeny předpoklady pro vystěhování sbírek i zaměstnanců tím, že pokračovala rekonstrukce objektů v Terezíně i stěhování sbírek do Horních Počernic a Národní muzeum získalo usnesením vlády ze dne 22. 11. 2006 č. 1342 do správy budovu bývalého Federálního shromáždění. Využití tohoto objektu umožní Národnímu muzeu v následujících letech zejména náhradní dislokaci jeho pracovišť a provizorních výstavních ploch po dobu rekonstrukce jeho hlavní budovy a v dlouhodobé

strategii rozvoje Národního muzea přemístění administrativní a vědecké činnosti z historické budovy ve prospěch výstavních ploch pro prezentaci rozsáhlých sbírek.

Ministerstvo kultury předložilo vládě materiál k zajištění péče o tzv. národní kulturní poklad ve vlastnictví státu, který vláda přijala usnesením ze dne 7. září 2005 č. 1134 a schválila vytvoření programu financování. Materiál zdůvodňoval nezbytnost rehabilitace objektů, které jsou kulturními nebo národními kulturními památkami a slouží k uchování movitého kulturního dědictví a jeho prezentaci. Finanční požadavky programu vyčíslilo ministerstvo na léta 2007–2014 na 17,7 miliardy korun. Kromě Národního muzea se program týká ještě Národního technického muzea, Památníku národního písemnictví, Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a Národní galerie v Praze. Uskutečnila se výstavba depozitáře v Čelákovcích pro Národní technické muzeum a byla dokončena rekonstrukce jeho hlavní budovy, zahájena byla příprava rekonstrukce nového objektu Památníku národního písemnictví, pro Národní galerii v Praze byl zrekonstruován Schwarzenberský palác a byl zřízen depozitář Uměleckoprůmyslového muzea v Praze v Kamenici nad Lipou.

V období let 2004–2008 se uskutečnila také řada odborných seminářů, kolokvií a významných konferencí s mezinárodní účastí, které jsou příležitostí k setkání muzejních pracovníků, pedagogů i studentů a věnují se problémovým tématům z činnosti muzeí a každodenní muzejní praxe (např. poslání muzeologie, role muzea v moderní společnosti, virtuální realitě v muzejní práci apod.) i celospolečenským a nadnárodními tématům jako je prevence proti xenofobii a dalším příčinám extremismu apod. Konaly se dvě mezinárodní muzeologické konference „Muzeum a změna“ (2005 a 2009), které se staly významným mezinárodním setkáním muzejníků ve středoevropském prostoru nad aktuálními a mnohdy i kontroverzními tématy, např. management změny, mobilita sbírek, muzea a dobrovolníci a muzea ve virtuálním prostoru či role muzea v rychle se měnícím okolním světě. Na přípravách těchto konferencí se podílela Asociace muzeí a galerií ČR, Ministerstvo kultury, Český výbor ICOM, Rada galerií ČR, Ústav archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity v Brně, Ústav historie a muzeologie Slezské univerzity v Opavě a Národní muzeum. Vedle těchto ústředních mezinárodních muzeologických konferencí proběhla celá řada dalších odborných seminářů, např. mezinárodní konference muzejních pracovníků „Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie“, konaná v roce 2006 v Technickém muzeu v Brně na počest významného životního jubilea nestora české, československé a evropské muzeologie Doc. PhDr. Zbyňka Zbyslava Stránského, celorepubliková kolokvia „Muzeum a současné legislativní prostředí II.“ a „Muzeum a vzdělávací systém v ČR“ konaná v Brně atp.

Mimořádným příspěvkem k problematice extremismu a boji proti němu byl v roce 2008 mezinárodní kongres na téma „Současná hrozba neonacismu a projevy xenofobie“, jehož uspořádání se ujal Památník Lidice ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze ve dnech 1.–4. října 2008 v Praze, v Lidicích a Ležákách. Součástí kongresu byly i další doprovodné akce – např. ve spolupráci s Klubem autorů literatury faktu a s Magistrátem hl. města Prahy „Konference k 60. výročí úmrtí Egona Ervína Kische“, odborné přednášky, prohlídka stálé expozice Památníku Lidice a jeho nově otevřeného vzdělávacího centra, komentovaná prohlídka pietního území za účasti lidických žen a dětí a zahájení výstavy „Oběti neonacismu po roce 1989 v ČR“.

V roce 2009 končí otevřením Národního památníku na Vítkově s novou stálou expozicí Národního muzea „Křížovatky české a československé státnosti“ dlouhodobý projekt Ministerstva kultury „Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii“. V jeho rámci se podařilo v letech 2004–2009 dále pokračovat v rehabilitaci Památníku Lidice (výstavba nového muzea, které veřejnosti nabízí mimořádně poutavou expozici), zřídit Památník Eduarda Beneše v Sezimově Ústí (ve správě Husitského muzea v Táboře), otevřít pro veřejnost Památník Vojna na místě komunistického tábora nucených prací při uranových dolech v Příbrami (ve správě Hornického muzea v Příbrami) a Památníku II. světové války v Hrabyni u Opavy (ve správě Slezského zemského muzea v Opavě). Mimo tento program, ale v návaznosti na něj, převzal Památník Lidice péči o národní kulturní památku Ležáky a v roce 2009 také péči o Památník romského holocaustu v Letech u Písku.

Zcela novým prvkem ve vícezdrojovém financování různých kulturních aktivit muzeí a galerií mimořádného významu bylo v období let 2004–2009 čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Finančních mechanismů EHP/Norsko. První muzejní institucí, která uspěla v 1. výzvě Finančních mechanismů EHP/Norsko s rozsáhlým projektem „Muzeum v přírodě a lidová kultura v nových formách prezentace kulturního dědictví“ bylo Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. V dalších

třech výzvách se uplatnily se svými projekty Husitské muzeum v Táboře, Národní galerie v Praze a Moravská galerie v Brně. Žadatelem o poskytnutí prostředků z Integrovaného operačního programu (IOP) – oblast intervence 5.1 – Národní podpora využití potenciálu kulturního bohatství je např. Národní technické muzeum s projektem „Centrum stavitelského dědictví v Plasích“, Muzeum umění Olomouc s projektem „Středoevropské fórum“ nebo Technické muzeum v Brně s projektem na vybudování Národního metodického centra konzervace. Do projektu „Systém integrované správy muzejních sbírek“, který předložilo Moravské zemské muzeum do IOP – oblast intervence 1.1 – Rozvoj informační společnosti ve veřejné správě – jsou vkládány velké naděje, neboť jeho realizace by mohla výrazně ovlivnit rozvoj českého muzejnictví i návaznost na jiné mezinárodní projekty.

Z centrální evidence sbírek (CES), která je ojedinělou databází sbírek muzejní povahy, jaká nemá ve světě obdoby (databáze je ve správě MK), se v letech 2006–2009 postupně stává unikátní „virtuální expozice českého muzejnictví“. Slovní charakteristiky více než dvou a půl tisíců sbírkových souborů (tzv. podsbírek) jsou doplňovány jejich obrazovými charakteristikami (fotografiemi sbírkových předmětů, pohledy do depozitářů, laboratoří a dílen a ukázkami z katalogů sbírek).

V rámci účelové podpory vědeckovýzkumné činnosti muzeí a galerií byl v letech 2004–2005 financován dlouhodobý program výzkumu a vývoje „Vědecké zpracování sbírkových předmětů muzeí a galerií – pramenné základny přírodních a společenských věd“, jehož cílem bylo vytěžení stávajících sbírkových fondů muzeí a galerií, rozšiřování těchto fondů terénními výzkumy a dokumentací přírody a společenského vývoje v regionech muzejními formami a prostředky. Na tuto formu podpory kontinuálně navázal v roce 2006 nově definovaný výzkumný program „Výpověď sbírek českých, moravských a slezských muzeí a galerií o přírodním a kulturním dědictví Evropy“, z něhož byly podporovány vybrané projekty zaměřené na získání vědeckých poznatků použitelných pro poznání přírody a společnosti, pro zkvalitnění veřejných služeb poskytovaných muzei a galeriemi veřejnosti formou muzejních výstav, programů a publikací, získání vědeckých poznatků pro rozhodování státní správy, získání vědeckých poznatků použitelných pro prezentaci České republiky a významu jejího území pro zachování diverzity přírodního a kulturního prostředí.

Výzkum a vývoj (celkový objem účelové podpory v letech 2004–2009):

rok	Kč (v tis.)
2004	4 830
2005	2 794
2006	2 000
2007	6 020
2008	6 480
2009	5 900

V rámci institucionální podpory byly uvolněny finanční prostředky pro muzea a galerie, kde odborné řešitelské týmy pracovaly na široce koncipovaných výzkumných záměrech, jejichž výsledky přispívaly k rozvoji příslušného oboru v národním a mezinárodním kontextu.

Výzkum a vývoj (celkový objem institucionální podpory v letech 2004–2009):

rok	Kč (v tis.)
2004	17 253
2005	26 810
2006	25 587
2007	24 074
2008	22 800
2009	25 246

Vláda ČR uložila svým usnesením č. 822 ze dne 6. srpna 2002 ministru kultury ve spolupráci s místopředsedou vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje, zpracovat a předložit vládě návrh zákona o zřízení Muzea romské kultury jako státní příspěvkové organizace. Tento úkol byl splněn zákonem č. 483/2004 Sb., který je novelou zákona č. 122/2000 Sb. Podle ustanovení § 15a cit. zákona tak mohlo být a bylo od 1.

1. 2005 zřízeno Muzeum romské kultury jako státní příspěvková organizace za účelem naplňování funkce muzea podle ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb., tj. jako sbírkotvorná instituce poskytující standardizované veřejné služby zpřístupňováním sbírky muzejní povahy zaměřené na dokumentaci hmotné a duchovní kultury romského etnika.

V letech 1990–1991 a 2000–2002 byla provedena reforma veřejné správy na úrovni veřejné (místní) samosprávy. Důsledkem reformy veřejné správy v letech 2000–2002 v muzejnictví byla transformace 29 muzejních institucí, ke kterým v roce 2000 plnilo funkci zřizovatele Ministerstvo kultury, a 62 okresních muzejních institucí, ke kterým v roce 2002 plnily funkci zřizovatele okresní úřady, na krajské muzejní instituce. Muzejní instituce, jejichž sbírka muzejní povahy prezentovala dějiny kulturního, právního i přírodního vývoje zemí České koruny a Československé republiky v největším rozsahu, spolu s několika muzei s tematicky úzce vyprofilovanou sbírkou muzejní povahy, zůstaly státními příspěvkovými organizacemi. Z podnětu Olomouckého kraje – zvážit význam Arcidiecézního muzea Olomouc vybudovaného a zajišťovaného Muzeem umění Olomouc po jeho transformaci na krajské z hlediska významu v zemích České koruny – byla na základě Příkazu ministra kultury č. 21/2006 od 1. 6. 2006 zřízena státní příspěvková organizace Muzeum umění Olomouc podle ustanovení § 3 zákona č. 203/2006 Sb., která v plném rozsahu navazuje na všechny předchozí právní formy tohoto subjektu. Krajská příspěvková organizace Muzeum umění Olomouc byla zrušena ke dni 31. 5. 2006.

Bez analýzy předpokládané Konceptcí účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003–2008 (bod II.3.2.8.) stanovil ministr kultury Protokolem podepsaným ministry kultury a zemědělství dne 15. 2. 2006 převod činností, majetku, práv a závazků včetně závazků z pracovněprávních vztahů, vztahujících se ke státní příspěvkové organizaci Národní zemědělské muzeum, z působnosti Ministerstva kultury do působnosti Ministerstva zemědělství. Národní zemědělské muzeum bylo po provedení úkonů potřebných ke zrušení státní příspěvkové organizace zrušeno rozhodnutím Ministerstva kultury č. 1/2008 podle ustanovení § 54 odst. 4 zákona č. 219/2000 Sb. a § 3 zákona č. 203/2006 Sb. dnem 31. 3. 2008. Předmět činnosti zrušeného Národního zemědělského muzea zajišťuje v souladu s výše citovaným Protokolem ze dne 15. 2. 2006 státní příspěvková organizace Ministerstva zemědělství Národní zemědělské muzeum Praha.

K rozvoji muzejnictví a ochrany movitého kulturního dědictví v období let 2004–2009 přispělo výrazně také naplňování programu „Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví“ (ISO), jehož základ byl položen usnesením vlády České republiky č. 307 ze dne 28. 8. 1991. Díky tomu, že se od počátku podařilo tento program definovat na nejvyšší vládní a resortní úrovni, byla zajištěna jeho trvalá finanční podpora, a to i v období méně štědrých let. V rámci tohoto programu jsou již od první poloviny 90. let minulého století poskytovány účelové dotace na vybavení objektů, v nichž jsou uloženy předměty movitého kulturního dědictví, elektrickými zabezpečovacími systémy, požárními zabezpečovacími systémy a mechanickými zábranami. Tyto dotace jsou poskytovány nejen na zabezpečení objektů muzeí a galerií, ale také na zabezpečení památkových objektů a církevních objektů. Tato preventivní část programu zůstává jeho nejdůležitější složkou.

Od první poloviny 90. let minulého století byly v rámci programu poskytovány v systému pilotních a výkonných pracovišť rovněž dotace na pořizování evidence a dokumentace ohrožených předmětů movitého kulturního dědictví, z nichž však převážná část byla směřována na evidenci neohroženější části movitého kulturního dědictví, kterou byly a stále jsou předměty v církevních objektech. V roce 2005 vstoupily v platnost nové zásady, které definovaly minimální podmínky pro přidělení finančních prostředků, spočívající v přijetí pravidel pro provádění digitalizace a dokumentace na straně žadatelů. Tato pravidla byla v roce 2008 doplněna o povinnost předkládat žádosti ve formě projektů v případě vlastníků, resp. správců všech sbírek muzejní povahy.

Dalším dotačním titulem programu jsou výkupy předmětů kulturní hodnoty mimořádného významu. K nim mají přístup správci všech sbírek muzejní povahy ve vlastnictví ČR, krajů a obcí, zapsaných v CES a Národní památkový ústav, který v akvizicích podporovaných z programu ISO může získávat předměty náležející k původním historickým mobiliářům hradů a zámků nebo předměty, které jsou jejich rovnocennou náhradou. Národní galerie v Praze tak získala zpět do své sbírky umělecká díla z tzv. Lobkowiczovy sbírky a sbírky Dr. Emila Freunda, v několika etapách byl vykoupen tzv. trezorový fond knihovny premonstrátského kláštera v Teplé pro Národní knihovnu ČR. V roce 2008 se podařilo na aukci v Amsterdamu vydražit umělecké předměty tvořící původně součást mobiliářů zámků Valtice, Lednice

a Šternberk, odkud byly odvezeny ještě před koncem 2. světové války původními majiteli, a navrátit je do prostor těchto státních zámků. V roce 2008 došlo za finanční podpory z programu ISO k realizaci další etapy výkupu tzv. Morawetzovy sbírky do Národního muzea, které její první část získalo v roce 2003.

Do nedávné doby nejmladší částí programu byly dotace na ochranu proti nepříznivým vlivům prostředí, konkrétně dotace na vybavování restaurátorských, konzervátorských a preparátorských pracovišť organizací uvedených v příloze č. 5 vyhlášky č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., a dále dotace na vybavování depozitářů a expozic a dotace na náročné restaurování, konzervaci a preparaci sbírkových předmětů, ke kterým mají přístup vlastníci, resp. správci všech sbírek muzejní povahy zapsaných v centrální evidenci sbírek podle zákona č. 122/2000 Sb..

K výše zmíněným čtyřem hlavním kapitolám programu ISO byla v roce 2005 přiřčena část týkající se právní pomoci v zahraničí, jež rozšiřuje naši odpovědnost za kulturní statky za hranice České republiky. Naplňování programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví bylo negativně ovlivněno postupným poklesem finančních prostředků určených pro jeho realizaci, a to zejména v posledních letech, jak vyplývá z přehledu v tabulce. Snížení celkového rozpočtu se analogicky projevilo redukcí v jednotlivých kapitolách programu.

Výzkum a vývoj (celkový objem institucionální podpory v letech 2004–2009):

Celkový objem dotací v letech 2004–2009 v Kč

Rok	Kč
2004	153 578 000
2005	110 687 000
2006	112 173 390
2007	77 944 506
2008	90 095 000
2009	88 582 000
Celkem	633 059 896

V roce 2007 se podařilo uskutečnit výstavu Codex gigas, a to mimo jiné díky zajištění závazku státu poskytnout náhradu za vypůjčený předmět v případě jeho poškození či zničení (tzv. státní záruka), podle zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých zákonů. Výši této náhrady stanovil vypůjčitel – Kungl. Biblioteket ve Stockholmu na 300 mil. Kč.

Od roku 2004, kdy vstoupil v platnost zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, vyvíjel OMG trvalou iniciativu na tomto poli. Na základě spolupráce s NPÚ byly v zahraničí, a to převážně u našich západních sousedů, identifikovány desítky předmětů převážně sakrální povahy, pocházející z trestné činnosti. Řadu z nich se již podařilo repatriovat zpět, což je výsledkem našeho aktivního a asertivního přístupu při vyjednávání s držiteli. Tam, kde se tato vyjednávání jeví jako neúčinná či neúčelná, přistupujeme k podávání žalob u příslušných soudů v zahraničí, v souladu s ustanoveními směrnice č. 7/93/EHS. V roce 2008 tak Česká republika vyhrála soudní spor vedený proti vídeňskému překupníkovi ve věci vydání gotické sochy Madony, odcizené z poutního kostela v Cholině u Olomouce; tato významná památka se vrátila zpět do České republiky v lednu 2009.

V roce 2004 byla schválena novela zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, která odstranila nedostatky předchozí právní normy a zkvalitnila ochranu movitého kulturního dědictví.

Nepodařilo se realizovat program „Podpora akviziční činnosti muzeí a galerií, zřizovaných Ministerstvem kultury, na léta 2004–2008“, schválený usnesením vlády č. 1069/2004. Přes snahu Ministerstva kultury získat finanční prostředky vláda finanční prostředky do tohoto programu neuvolnila.

Období let 2004–2009 bylo pro české muzejnictví bezesporu obdobím úspěšným, mimo jiné také proto, že se stabilizovala síť obecních, krajských a státních muzeí a galerií jako poskytovatelů standardizovaných veřejných služeb. Z důležitých úkolů pro období následující jmenujme digitalizaci sbírek, pokračování standardizace činnosti muzeí a galerií, vyřešení některých problémů v ochraně archeologického dědictví a zavedení sbírek muzejní povahy do účetní evidence – a samozřejmě především realizaci programu péče o tzv. národní kulturní poklad.

3. Odbor umění a knihoven

Profesionální umění a veřejné knihovny

Profesionální umění v oboru hudebním, divadelním, tanečním, v oboru výtvarného umění a architektury, užitého umění, uměleckých řemesel a literatury, je na MK, stejně jako knižní kultura, neperiodické publikace a knihovnictví, v péči odboru umění a knihoven.

Ve sledovaném období byly přijaty dva dokumenty, které mají pro kulturu a umění velký význam.

- Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a změně některých souvisejících zákonů. Dle tohoto zákona může Ministerstvo kultury zřizovat, rozdělovat či slučovat příspěvkové organizace k zajištění poskytování veřejných kulturních služeb. Dále může poskytovat příspěvky na tvůrčí nebo studijní účely (stipendia).
- Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013, kterou schválila vláda usnesením č. 676 ze dne 31. května 2006. Cílem Koncepce je zabezpečit podmínky pro svobodné tvůrčí vyjadřování a prezentaci uměleckých děl, včetně jejich kritické reflexe a zpracování, a uchování těchto děl jako kulturního bohatství pro další generace. Neméně důležitým úkolem je zajistit další rozvoj umělecké činnosti a činnosti kulturních subjektů tak, aby byla zaručena dostupnost umění pro občany. Materiál zahrnuje základní umělecké obory divadla, hudby, filmu, literatury, tance, výtvarného umění, a to jak v profesionální, tak i neprofesionální oblasti, s přesahem do zahraniční spolupráce a prezentace českého umění v zahraničí.

Základním právním předpisem, který upravuje vydavatelskou činnost, je zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, a jeho prováděcí vyhláška č. 252/1995 Sb. Tyto předpisy upravují náležitosti neperiodických publikací a zakotvují povinnost vydavatele odevzdat vybraným knihovnám tzv. povinný výtisk. Vydávání periodického tisku upravuje tiskový zákon (č. 46/2000 Sb.).

Státní podpora profesionálního umění včetně literatury

Finanční podporu státu do oblasti profesionálního umění lze rozdělit do čtyř skupin:

- 1) zřizované státní příspěvkové organizace,
- 2) program Kulturní aktivity,
- 3) Program státní podpory stálých profesionálních divadel a stálých profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů,
- 4) tvůrčí a studijní stipendia pro umělce a odborné pracovníky na realizaci uměleckých projektů v oblasti literatury, divadla, tance, hudby, výtvarného umění a architektury.

Ad 1) Státní příspěvkové organizace

OUK vykonává zřizovatelskou funkci následujících příspěvkových organizací v oblasti umění – Národního divadla, České filharmonie, Státní opery Praha, Laterny magiky, Institutu umění – Divadelního ústavu a Pražského filharmonického sboru.

Národní divadlo

V roce 2004 připravily umělecké soubory ND 26 premiér (činohra 10, balet 3, opera 13) a odehrály 760 představení (činohra 420, balet 99, opera 241). Repertoár všech tří souborů obsahoval pestré škálu od klasických scénických vyjádření (např. balet – Louskáček, činohra – Škola pomluv, opera – Adriana Lecouvreur) až po zcela soudobé i experimentující přístupy (balet – Rodinné album, činohra – Hypermarket/projekt Bouda, opera – Nagano). Šíři uměleckých snah ilustroval i originální příspěvek uměleckého souboru opery k Roku české hudby 2004 (Antonín Dvořák – Vanda, Martin Smolka – Nagano a nová inscenace – Prodaná nevěsta Bedřicha Smetany). ND připravilo také řadu koncertů a specifických akcí jako například Otevřená náruč – festival věnovaný menšinám. Na poli mezinárodní spolupráce se realizovalo hostování několika významných evropských souborů na našich jevištích (např. Eifman Ballet, Cheek by Jowl, Teatro di Roma) a řada mezinárodních koprodukcí.

Rok 2005 byl v životě Národního divadla i celé naší kulturní veřejnosti mimořádný. Stali jsme se svědky historicky prvního uvedení kompletní tetralogie Prsten Nibelungův na jevišti Národního divadla a též se tak stalo poprvé na našem území od konce II. světové války. Realizace tohoto kolosálního projektu také

na druhé straně vygenerovala i zcela atypické divadelní realizace (Fantom čili Krvavá opery, Okruh osob 3.1), které scénicky předvedly prostory v objektech Národního divadla, které běžně slouží jiným účelům. Umělecké soubory ND připravily 28 premiér (činohra 10, balet 4, opera 14) a odehrály 747 představení (činohra 425, balet 115, opera 207). Kromě hostování několika významných evropských souborů na našich jevištích (např. Divadlo opery a baletu Nikolaje Rimského-Korsakova Petrohrad, Burgtheater Vídeň, Teatro di Roma) to bylo především hostování provedení Dvořákovy Vandy v prestižním vídeňském Musikverein.

V roce 2006 byla dominantní účast ND na projektu Mozart Praha 2006. Národní divadlo jako jeden z iniciátorů oslav 250. výročí narození W. A. Mozarta uspořádalo množství rozmanitých projektů a akcí – od tří operních premiér a premiéry souboru baletu až po výjimečné koncerty a další mimořádné večery. Celkem uvedly umělecké soubory ND 23 premiér. V provozní oblasti se stěžejní akcí stala výměna systému hydraulických tahů, tzn. zdvihacích zařízení dekorací jeviště historické budovy ND.

Národní divadlo se muselo ve druhé polovině roku vyrovnat s personálními a organizačními změnami na nejvyšší úrovni vedení a řízení (zvláště výměna na postu ředitele ND – v září vystřídal Daniela Dvořáka Jan Mrzena).

Rok 2007 byl velice složitý, neboť přinesl poměrně rychlou změnu ve vedení divadla (začátkem dubna vystřídal ve vedení divadla Jana Mrzenu Ondřej Černý) a ve vedení opery (Zdeňka Harvánka vystřídal Jiří Heřman). Umělecké soubory ND uvedly celkem 17 premiér: balet dvě premiéry, z nichž především inscenací Brel-Vysockij-Kryl v choreografii uměleckého šéfa Petra Zusky se představil soubor baletu v tom nejlepší světě. 9 premiér činoherního souboru uvedlo širokou škálu domácí a světové dramatiky s vrcholy v podobě inscenace Stoppardova Rock'n'Rollu, Štechovy komedie David a Goliáš, Jiráskova Otce (a Františákovy hry Doma) a Durasové Anglické milenky. Projekt Bouda, poprvé uvedený v roce 2003, pozoruhodně uzavřel svou existenci zpracováním dramatických textů Egona Bondyho. Opera uvedla 6 premiér, z nichž tři se setkaly s velkým ohlasem: Pucciniho Děvče ze Západu, Monteverdiho Orfeo a Suchého a Šlitrova Dobře placená procházka. Posledně jmenovaná inscenace, nastudovaná Milošem Formanem a jeho syny Petrem a Matějem, se stala po všech stránkách výjimečným projektem. Z 55 ostatních akcí (především hostujících domácích i zahraničních souborů) zazářil především Balet Monte Carlo s inscenací Romeo a Julie a Nizozemské taneční divadlo s večerem Pocta Jiřímu Kyliánovi. Ze zahraničních zájezdů je třeba ocenit zejména moskevskou a italskou prezentaci baletu, uvedení Dobře placené procházky ve Valencii a hostování Sluhy dvou pánů v České národní budově v New Yorku.

V roce 2008 uvedly umělecké soubory ND celkem 14 premiér: za umělecké vrcholy lze považovat obě baletní premiéry (La Sylphide/Napoli a Causa Carmen), dále bezpochyby nejméně dvě premiéry činoherního souboru (Molièrův Don Juan a Galronové Mikve) a tři premiéry souboru operního (Březinovo a Nekvasilovo Zítka se bude..., Mozartova La finta giardiniera a Janáčková Věc Makropulos). Z hostujících souborů je třeba vyzdvihnout především oba tituly Francouzské kulturní sezony (Les Arts Florissants a Ballet Preljocaj) a obě představení Pražského divadelního festivalu německého jazyka (Shakespearovo Mnoho povyku pro nic vídeňského Burgtheatru a především Brechtovu Žebráckou operu v podání Berliner Ensemble). Opera absolvovala úspěšný zájezd do Japonska, kde odehrála celkem 15 představení dvou mozartovských titulů (Kouzelná flétna, Figarova svatba), baletní soubor zavítal do USA, Řecka a Rakouska a činohra do Maďarska (Stoppardův Rock'n'Roll). Důstojně a s bohatým programem oslavilo Národní divadlo dvě významná výročí 140. výročí položení základního kamene a zejména 125. výročí otevření Národního divadla – v den tohoto výročí byly ministrem kultury Václavem Jehličkou slavnostně odhaleny zrekonstruované Trigý. Do zlatého hávu se po důkladné obnově oděla koruna střechy historické budovy.

Rok 2009 začal 7. ledna významným koncertem k zahájení předsednictví ČR v Radě Evropské unie, pokračoval zakončením Francouzské kulturní sezony (hostování Comédie Française) a oslavami 100. výročí úmrtí architekta Josefa Zítka. Umělecké soubory připravily celkem 15 premiér (opera 5, činohra 7 a balet 3). Z dosud premiérováných titulů je třeba v opeře zmínit Händlova Rinalda a Dvořákovu Rusalku, v činohře Ibsenova Nepřítele lidu a Srpen v zemi indiánů Tracyho Lettse, v baletu novou inscenaci Labutího jezera.

	2004	2005	2006	2007	2008
Počet představení (i na cizích scénách)	764	764	777	781	768
Počet návštěvníků (na domácí scéně)	382 318	373 213	405 412	418 839	401 380
Průměrná návštěvnost	72,88	72,89	75,8	76,2	73,9
% soběstačnosti	35,24	35,42	34,80	33,19	35,00

Státní opera Praha

„Státní opera Praha se zbavila pověsti jakéhosi »béčka« Národního divadla, která ji provázela i po opětovném osamostatnění v roce 1992“, konstatovaly Lidové noviny 4. 1. 2008 a Státní opeře Praha popřály, aby se jí „dařilo promyšlenou dramaturgií a kvalitou produkce svou nezávislou pozici udržet“. O rok později inscenace opery Smrt v Benátkách Benjamina Brittena (česká premiéra 26. 2. 2009), jejíž koprodukcí se čtyřmi zahraničními subjekty připravovala SOP od roku 2006, získala kromě mimořádně kladného ohlasu u diváků i v odborném tisku dvě ceny Festivalu hudebního divadla Opera 2009 (Cenu za nejlepší inscenaci a Cenu za mimořádnou interpretaci role pro Alana Oka). Rovněž koncertní uvedení Griegova Peera Gynta (2007) a inscenace Pucciniho Bohémy v režii Ondřeje Havelky (2008) byly nominovány na Inscenace roku v anketě Divadelních novin.

Stavba repertoáru vychází z uvážlivé rovnováhy nabídky populárních děl operní a baletní klasiky a titulů zaměřených na náročnějšího diváka. K nim patřily zejména Bernsteinův Candide (česká premiéra 2005), Poulenkovy Prsy Tirésiovy (česká premiéra 2007), Saint-Saënsova Hélène (česká premiéra 2008). SOP se věnuje i uvádění soudobých děl; pozornost si zasloužily opera La Roulette Zdenka Merty a Stanislava Moši (světová premiéra 2005) a původní balety Jána Durovčíka Má vlast (2005) a Libora Vaculíka/Petra Maláska Fantom Opery (2008). Balet SOP si za šest let od svého vzniku (1. 1. 2003) dokázal vytvořit žánrově pestrý repertoár od nekonvenční, asijskou divadelní kulturou inspirované choreografie Bronislava Roznose Time of Pain (2005) až k jedné z divácky nejúspěšnějších inscenací SOP, Čajkovskému Labutímu jezeru (2007), v němž opakovaně hostovali sólisté Anglického národního baletu Daria Klimentová a Dmitri Gruzdyev. Mezinárodní prestiž Státní opery Praha pomáhají upevňovat zahraniční turné. Pro operní soubor je nejčastější destinací Japonsko, kam se v r. 2009 vydá již podeváté. Prestižní jsou rovněž vystoupení v Salcburku (každoročně od r. 2005), operní soubor se představil dále v r. 2006 v maďarském Miskolci (Leoncavallova Bohéma) a polské Bydhošti (Verdiho Sicilské nešpory) a v r. 2007 v Regensburgu a Mannheimu (Verdiho La traviata). Balet vystupoval v Itálii, Řecku, Španělsku a Německu. Všechna zahraniční, ale i domácí (pravidelně Mezinárodní festival Smetanova Litomyšl) hostování obou souborů znamenala pro SOP umělecké úspěchy a zároveň pomohla zvyšovat ekonomickou soběstačnost SOP.

Skladbu repertoáru doplňují benefiční koncerty na podporu humanitárních účelů a významné kulturní a společenské akce, mj. česká premiéra oratoria Franze Waxmana The Song of Tereziín, uvedená v Den obětí holocaustu 27. 1. 2004, vystoupení Uměleckého souboru čínských handicapovaných umělců (2008) či unikátní večery hvězd baletního umění Prague Ballet Gala (2006, 2007 a 2008). Nezanedbatelná je rovněž činnost výstavní a ediční, v níž prvořadné místo patří v r. 2004 vydané unikátní publikaci „Státní opera Praha, Historie divadla v obrazech a datech 1888–2003“, která se setkala s obrovským zájmem a byla příspěvkem SOP ke vstupu ČR do EU.

Velký význam přikládá SOP zahraničním koprodukcím. S Associazione Arena Sferisterio v Maceratě (Itálie) uvedla v r. 2005 Poulenkovy Prsy Tirésiovy v režii Piera Luigiho Pizziho, v koprodukcí se čtyřmi partnery, festivaly v Aldeburghu a Bregenzi, Opéra de Lyon a Canadian Opera Company, Toronto, Brittenovu Smrt v Benátkách v režii Yoshi Oidy.

Na potencionální budoucí české návštěvníky opery a baletu byl v sezoně 2007/2008 zaměřen projekt s názvem „Státní opera Praha dětem“ pro žáky základních škol, který byl v sezoně 2008/2009 vzhledem k výjimečnému zájmu rozšířen o další cyklus. Kromě cíleně zaměřených abonentních cyklů pro rodiny a děti s výraznou finanční slevou jsou dalšími cestami k získávání dětských diváků dvě baletní školy pro děti, 14 let trvající Baletní škola při SOP a od září 2008 další Baletní příprava Grishko. Dlouhodobá je spolupráce s Kühnovým dětským sborem a sborem Pueri gaudentes. Státní opera Praha věnuje intenzivní pozornost mediální prezentaci v zahraničí (mj. od roku 2007 na nejvýznamnějším operním serveru Operabase) i v tuzemsku neustálým zlepšováním komunikace s diváky prostřednictvím svých webových stránek, deníků, časopisů, ČRo 3–Vltava, Radia Classic, České televize (ta mj. natočila v r. 2008 hodinový dokument ke 120 letům historie divadelní budovy SOP) ad.

V roce 2004 pokračovala náročná rekonstrukce interiéru historické budovy, započatá v předchozích letech, v letech 2005 a 2006 byla provedena neméně náročná rekonstrukce exteriéru a byl zřízen bezbariérový přístup do budovy pro handicapované diváky. SOP tak přispívá výrazně k vytvoření image Prahy jako kulturního města nejen vzhledem své historické budovy, ale i uměleckou úrovní řady svých inscenací a dramaturgickým plánem, v němž navazuje „se sympatickým sebevědomím na nejlepší hledačské tradice svého předchůdce, Nového německého divadla“. (Lidové noviny 15. 2. 2008).

	2004	2005	2006	2007	2008
Počet představení (i na cizích scénách)	280	328	306	287	267
Počet návštěvníků (na domácí scéně)	197 683	198 807	201 185	194 856	195 161
Průměrná návštěvnost	72,5 %	73,5 %	71,8 %	74,1 %	71,8 %
% soběstačnosti	55 %	47 %	41 %	48 %	45 %

Laterna magika

Ve sledovaném období se naplno projevil hlavní problém současné Laterny magiky, a to absence nové tvorby v důsledku nedostatku finančních prostředků. Po mimořádném období devadesátých let, kdy Laterna nepotřebovala žádný příspěvek od zřizovatele a byla schopná z vlastních příjmů financovat i novou tvorbu a technický rozvoj, přinesl začátek nového století zásadní změnu. S postupnou změnou struktury zahraničních návštěvníků Prahy, kteří tvoří stále převažující část publika Laterny magiky, začala klesat návštěvnost a tím i příjmy divadla. Tomuto trendu se dalo čelit pouze novou kvalitní domácí tvorbou, která by znovu oslovila široké divácké vrstvy včetně domácího publika. Potřeba příspěvku od zřizovatele se však po předchozím období soběstačnosti prosazovala jen velmi obtížně.

Alternativní získání prostředků ze zahraničí přineslo za uplynulých šest let dvě nové premiéry:

- Argonauti (2004) – vytvořeno na zakázku organizačního výboru olympijských her v Řecku;
- Rendez-Vous (2005–2006), v rámci projektu Culture 2000, s francouzským tvůrčím teamem (Jean Pierre Aviotte – režie, choreografie, Didier Melaye – hudba, Samuel Bester – kamera, postprodukce).

Tyto projekty však potřebný obrát nepřinesly – za možnost nové tvorby zaplatila Laterna magika ztrátou značné části vlivu na konečnou podobu díla. V roce 2008 připravila s umělci nastupující tvůrčí generace krátký program Code 58.08., který byl příspěvkem k oslavám 50. výročí EXPO 58 a následného založení Laterny magiky.

Mimořádná vnitřní efektivnost Laterny magiky i v roce 2008 (viz procento soběstačnosti, dotace na 1 pracovníka, výnosy na 1 pracovníka nebo na 1 Kč mezd atd.) pak bohužel nedokázaly zabránit zápornému výsledku hospodaření, který se stal později důvodem ke zrušení Laterny magiky jako samostatné státní příspěvkové organizace k 31.12. 2009.

	2004	2005	2006	2007	2008
Počet představení (i na cizích scénách)	283	299	288	270	265
Počet návštěvníků (na domácí scéně)	77 883	69 908	62 549	58 142	54 648
Průměrná návštěvnost	71,10	63,76	58,95	55,20	52,47
% soběstačnosti	86,94	81,95	71,18	64,15	53,05

Institut umění – Divadelní ústav

Institut umění – Divadelní ústav (IDU) zaznamenal během posledních šesti let své existence výrazné proměny. Nejen že došlo ke změně názvu a statutu z Divadelního ústavu na Institut umění – Divadelní ústav, aby lépe odpovídal skutečné šíři záběru celé organizace, výrazně se také rozšířily poskytované služby (Edice Box, bulletin Theatre.cz apod.), modernizoval se přístup k badatelským fondům (neustále probíhá jejich postupná digitalizace), vybudovaly se informační internetové portály a posílily se aktivity na poli kulturní politiky a výměny informací mezi uměleckými obory. Neustále také pokračovala systematická vydavatelská a badatelská činnost. Desítky knih v mnoha edicích se opět věnovaly divadlu, a to jak z hlediska historického a teoretického, tak z hlediska uměleckého. Pracovalo se také nadále na stěžejním vědeckém projektu České divadelní encyklopedie. Nechybělo ani mnoho prezentačních a propagačních akcí českého divadla a umění v zahraničí. Za všechny události uvedme alespoň ty nejdůležitější a nejvýznamnější.

V roce 2004 proběhla oslava jubileí dvou ve světě snad nejznámějších a nejhranějších českých skladatelů Antonína Dvořáka (100. výročí úmrtí) a Leoše Janáčka (150. výročí narození) pod názvem Česká hudba 2004. V následujícím roce byla pak zahájena rozsáhlá prezentace českého divadla v sedmi zemích Latinské Ameriky pod názvem Teatro.cz - Sezóna českého divadla v Latinské Americe. Program se skládal z divadelních představení, přednášek, dílen, rezidencí a postupně byl představen ve Venezuele, Bolívii, Mexiku, Argentině, Brazílii, Chile a Kolumbii. Došlo také na vydání antologie mexických her. Ve stejném roce byl založen Institut umění, nové informační, poradenské, vzdělávací a produkční centrum pro oblast umění, jehož součástí se stala Česká hudební rada. Vznikl kulturní portál www.institutumeni.cz, byl zpracován návrh Koncepce účinnější podpory umění 2007–2013 a ve spolupráci s Národním

muzeem a ČOSDAT (Česká organizace scénografů, divadelních architektů a techniků) byla připravena reprezentativní výstava s názvem Salón české scénografie.

Po úspěšné prezentaci českého divadla v Latinské Americe připravil Institutu umění – Divadelní ústav na následující rok další z rozsáhlých propagačních akcí českého divadla. Tentokrát se zaměřil na 13 evropských zemích a pod názvem Invaze do Evropy 2006 prezentoval české divadlo v jeho co největší šíři. K nejvýznamnějším produkcím patřila Sezóna české scény v Madridu, kde vystoupilo například Divadlo bratří Formanů s představením Bouda. Při této příležitosti byla také vydána antologie nového českého dramatu v rumunštině.

Rok 2007 již vedle zmíněné změny názvu a statutu organizace zcela pohltila příprava a konání Pražského Quadriennale 2007, které oslavilo 40. let od svého založení. Během 10 dní vystavovalo 51 zemí a celkem se představili umělci ze 71 zemí. Generálním komisařem byl americký teatrolog Arnold Aronson a kurátoři si poprvé mohli zvolit vlastní Téma. Hlavní cenu Zlatou trigu získala expozice Ruska a podruhé byla také udělována prestižní Cena UNESCO. Českou expozici reprezentovalo Divadlo bratří Formanů s projektem Entresort aneb Vejdivyjdi. Významnou součástí PQ 07 byl také edukativní projekt Scenofest a v programu se uskutečnilo na 500 živých akcí. PQ navštívilo 35 000 diváků včetně 5 000 registrovaných profesionálů a studentů ze 76 zemí.

V roce 2008 pak IDU připravil novou přehlídku současného českého divadla pro zahraniční odborníky, umělecké manažery a kritiky konané přímo v ČR pod názvem Czech Theatre Showcase. Akce se uskutečnila 7.–14. září 2008 a měla za cíl nabídnout to nejlepší ze současného českého divadla. Obrovský ohlas zaznamenala také prezentace českého divadla na Edinburgh Fringe Festival 2008. Z akcí konaných na území ČR je nutné ještě připomenout Evropský rok mezikulturního dialogu 2008 s národním projektem Společně napříč kulturami. Institut umění – Divadelní ústav se stal hlavním koordinačním centrem celého dialogu i organizátorem národního projektu. Začaly také přípravy na oslavy 50. výročí založení Divadelního ústavu, které vyvrcholí v roce 2009 mnoha společenskými akcemi.

Česká filharmonie

V historii české kultury představuje instituce České filharmonie hodnotu nejen hudební. Budova Rudolfiny (sídlo České filharmonie) byla po několikaleté rekonstrukci navrácena své původní myšlence – Domu umění. Reprezentuje tedy nyní nejen orchestr Česká filharmonie, ale i Český Spolek pro Komorní hudbu a Galerie Rudolfinum. Všechny tyto složky rozvíjely v uvedeném období svoji činnost, Česká filharmonie navíc jako pořadatel organizovala řadu koncertů v rámci abonentních řad komorních orchestrů, sborů, koncertů komorních uskupení členů České filharmonie i recitálů světových sólistů. Galerie Rudolfinum uspořádala řadu výstav, které vyvolaly mimořádný ohlas. Výstava „Skála v Rudolfinu“ v r. 2004 byla vyhodnocena jako výstava roku.

Orchestr Česká filharmonie v pracoval v letech 2003–2007 pod vedením šéfdirigenta Zdeňka Mácala, v následujícím roce nebyl tento post obsazen, částečně ho zastával hlavní hostující dirigent Manfred Honeck. V roce 2009 se ujímá šéfdirigentské taktovky Eliahu Inbal. Po celé období 2004–2009 si orchestr držel svou pozici mezi 20 nejvýznamnějšími orchestry světa. To se dařilo nejen díky vynikajícím českým a zahraničním dirigentům, ale i díky kvalitě celého ansámbly, zejména prvním hráčům a koncertním mistrům.

Léta 2004–2005 byla ve znamení české hudby – rok 2004 byl dokonce nazván rokem České hudby – uběhlo 100 let od úmrtí nejvýznamnějšího českého skladatele Antonína Dvořáka a zároveň 150 let od narození Leoše Janáčka. Sezóny 2003/2004 a 2004/2005 tak pojala Česká filharmonie jako Poctu české hudbě a jejím tvůrcům. V rámci abonentních koncertů ve Dvořákově síni i na zájezdech zařazovala Česká filharmonie díla českých tvůrců do svého repertoáru ve zvýšené míře. Po celé období vystupoval orchestr na nejvýznamnějších světových pódii – Carnegie Hall (New York), Suntory Hall (Tokio), Salzburský festival, Proms (Londýn), Schleswig-Holstein Festival, Berliner Festwochen. Česká filharmonie také uctila památku 250. výročí narození Wolfganga Amadea Mozarta v r. 2006, její koncert řízený dirigentem Manfredem Honeckem byl zařazen mezi oficiální události evropské kultury a byl přenášen televizí do celého světa. V téže roce uběhlo též 110 let od vzniku ČF, orchestr v této sezoně nastudoval a v rámci abonentních koncertů uvedl 4 novinky českých skladatelů (Zámečník, Hořinka, Bartoň a Kurz).

Česká filharmonie zajišťovala po celé období 2004–2009 abonentní řady ve Dvořákově síni v Rudolfinu (6 abonentních řad) a mimořádné koncerty pro jiné pořadatele, ale významně se exponovala v zahraničí. Česká filharmonie patří v evropském kontextu k orchestrům, které mají nejvíce zahraničních vystoupení.

Taktovku si vedle českých dirigentů (Jiří Bělohlávek, Jiří Kout, Zdeněk Mácal, Vladimír Válek, Leoš Svárovský) předávali ti nejvýznamnější současní světoví dirigenti (J. E. Gardiner, CH. Mackerras, G. Dudamel, M. Honeck, Ch. Dutoit, H. Blomstedt, N. Jaervi, P. Jaervi, L. Foster a další).

Po celé období 2004–2009 zajišťovala Česká filharmonie řadu dalších komorních koncertů a významně se zapsala do hudebního života v evropském kontextu zejména svým projektem „Pražské premiéry“, který měl svůj první ročník právě v r. 2004. V rámci tohoto projektu, který se konal každoročně v jednom z březnových týdnů, se Rudolfinum proměnilo v ostrov soudobé evropské hudby. Byla hrána díla soudobých skladatelů z celé Evropy (jednotlivé ročníky byly geograficky vymezeny) a přijížděli sólisté i komorní sdružení z jednotlivých zemí. Z českých interpretů se na projektu významně podílela komorní sdružení, členové České filharmonie jako sólisté i komorní hráči, mimopražské orchestry a samozřejmě i Česká filharmonie jako orchestr. Prováděná díla nesměla být starší než 5 let a musela být v Praze hrána poprvé. Tento projekt si získal opravdový obdiv evropských pořadatelů koncertů vážné hudby. Český spolek pro komorní hudbu v tomto období poprvé zval ke svým vystoupením i zahraniční interprety, nezapomenutelnými se staly klavírní recitály či vystoupení baritonisty Matthiase Goerneho v cyklu Schubertových písní. Český spolek pro komorní hudbu zajišťuje 4 abonentní řady. Česká filharmonie v tomto období zahájila také velmi úspěšný projekt oslovování mladé generace – koncerty studentského orchestru určené středoškolákům. Tematicky vybraný repertoár jednotlivých koncertů je interaktivně doprovázen výkladem, zapojuje se doslova celý sál. Pro velkou úspěšnost byl projekt uzpůsoben i mladším dětem a rozšířen o žáky základních škol.

Přehled koncertů České filharmonie

rok	abonentní	veřejné generálky	mimořádné	pro cizí pořadatele (tuzemské)	koncerty v zahraničí	celkem
2004	41	8	6	13	50	118
2005	51	8	3	8	23	93
2006	54	5	8	8	27	102
2007	46	7	9	11	28	101
2008	49	5	11	11	22	98

Přehled koncertů České filharmonie

	2004	2005	2006	2007	2008
Klavírní recitály „R“	-	-	-	2	4
Cyklus komorních orchestrů „O“	7	7	7	7	7
Filharmonikové a jejich hosté komorně „K“	7	8	8	7	7
Sborový cyklus „Sb“	2	4	4	4	5
Studentský cyklus „S“	-	-	1	4	9
ČSKH (4 abonentní řady)	28	27	28	28	27
Pražské premiéry „PP“	6	6	11	15	14
Celkem	50	52	59	67	73

	2004	2005	2006	2007	2008
% soběstačnosti	56 %	56 %	56 %	55 %	58 %

Galerie Rudolfinum

Galerie Rudolfinum zaujímá výjimečné postavení mezi ostatními příspěvkovými organizacemi MK, jež mají v náplni výstavy výtvarného umění. Jako jediná nemá žádné vlastní sbírky, což jí umožňuje mimořádnou flexibilitu, a navíc je výrazně orientovaná na prezentaci převážně zahraničního umění. Toto zaměření umožňuje přirozeně včleňovat české umění do současného světového kontextu na bázi přímého srovnávání. Pro odbornou veřejnost a umělecké školy přináší program Galerie Rudolfinum jedinečnou příležitost a zásadní podněty pro odbornou diskusi a dále pro práci se studenty v přímém, nezprostředkovaném kontaktu s autentickými díly. Léta rozvíjená úzká spolupráce s katedrou výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UK znamená dnes již celou řadu edukativních programů pro všechny stupně škol vytvořených přímo pro galerii, jejichž prvotním podnětem je dramaturgie Galerie Rudolfinum. Výtvarné umění již dávno překročilo úzce vymezenou estetickou oblast a stává se významným katalyzátorem nikoliv jen odborně, ale především obecně společensky zaměřené diskuse s tematikou dotýkající se širokého spektra

problémů mnoha oborů. Není výjimkou, že umělci zpracovávané problémy prezentované v galerii se stávají tématem diplomových prací a předmětem veřejné diskuse. Velice důležitým prostředkem prezentace a komunikace je také vlastní publikační činnost, vydávání katalogů k výstavám, kde se podařilo najít nový model spolupráce s nakladatelstvími, umožňující vytvořit a realizovat i poměrně náročné tituly. Odborná i široká veřejnost dlouhodobě vysoce oceňuje tento vklad pro pochopení výtvarného umění jako dnes již zcela nezbytného média komunikace a interpretace současného světa, k čemuž napomáhá i soustavná péče o doprovodné programy, zahrnující nejrůznější přednášky, diskuse, filmová, divadelní a hudební představení apod., jejichž hlavním cílem je rozšířit možnost vysvětlení, prezentace a uchopení širšího kontextu výstavami nastolených problémů. Lze bez nadsázky říci, že Galerie Rudolfinum se díky svému soustavně rozvíjenému programu dnes již stala nedílnou a přirozenou součástí evropské sítě galerií obdobného typu a je jako taková i zvenčí vnímána. Navíc díky dlouhodobé pozornosti věnované čínskému umění je vysoce hodnocena i v této vzdálené zemi, podobně jako v USA díky řadě výstav amerických umělců a spolupráce s tamními institucemi.

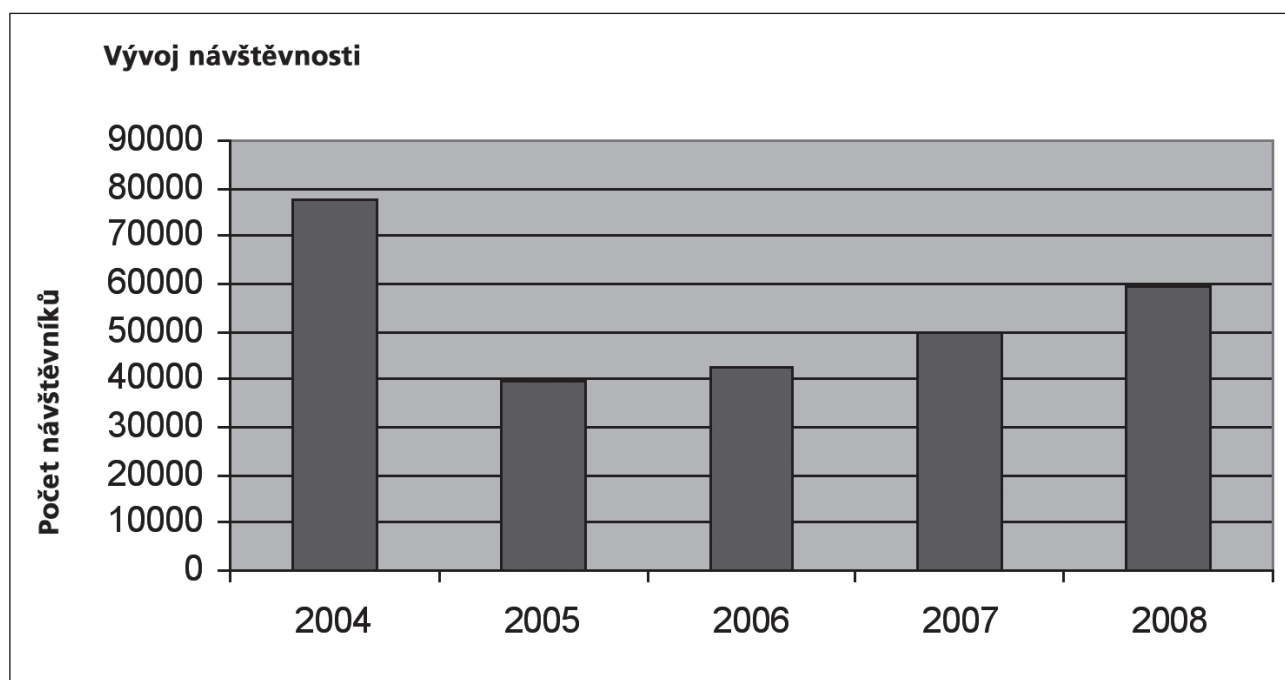
Dlouhodobě rozvíjený mezinárodní program, z něho plynoucí rozšiřující se okruh kontaktů a zvyšující se renomé galerie v zahraničí přináší stále větší možnosti dosáhnout na projekty vysokého evropského standardu formou efektivní spolupráce s řadou prestižních institucí v Evropě i v zámoří. Namátkou jmenujme z poslední doby alespoň Museum of Modern Art New York, Stedelijk Museum Amsterdam, Astrup Fearnley Museum of Modern Art Oslo, Museum der Moderne Salzburg, Fotomuseum Winterthur apod. Dramaturgie výstav Galerie Rudolfinum v letech 2004–2009 kontinuálně a plynule navazovala na předchozí léta a dále rozvíjela osvědčený model prezentace současného českého umění jako rovnocenné složky logicky včleněné mezi zahraniční výstavy. Za velmi důležité lze považovat občasné sondy do minulosti, návrat ke kořenům určitého okruhu problémů, jež mají jasněji osvětlit a pomoci k lepšímu pochopení současných tendencí. Typickou výstavou tohoto typu byla divácky nesmírně vděčná Česká fotografie 1840–1950, která sledovala velmi netradičně dějiny média fotografie jako takové. Do výstavního programu byla od počátku roku 2004 do poloviny roku 2006 mimořádně zařazena celá série výstav českých autorů. Počínaje zmíněnou Českou fotografií 1840–1950, přes obsáhlou a vůbec první retrospektivu díla Aléna Diviše, fotografické dílo Ivana Pinkavy, tématickou výstavu fotografií Václava Jiráska, dvou skupinových výstav Imprese a sbírky R. Adama nazvané Akné, až po výstavu Skála v Rudolfinu, všechny přinesly mimořádný divácký ohlas, který vyvrcholil téměř nedostižným počtem návštěvníků u poslední zmíněné výstavy. Tyto výstavy ale také zároveň vyvolaly určitý ohlas i v zahraničí v souvislosti s předchozím mezinárodním programem, jehož přirozenou součástí se staly. Od roku 2006, podobně jako tomu bylo na konci devadesátých let a v prvních letech nového tisíciletí, byla prezentována především tvorba mnoha významných osobností současné světové scény. U většiny autorů se jednalo o umělce, kteří stojí ještě před absolutním zenitem své dráhy, ale přesto již vytvořili mimořádné dílo, které je především uměleckým, ale i intelektuálním přínosem pro rozvíjení současných témat v našem prostředí. Jména jako Rineke Dijkstra, Neo Rauch, Gottfried Helnwein, Zhang Xiaogang, Feng Mengbo, Fang Lijun, Damien Hirst, Gregory Crewdson a dále celá plejáda mladých amerických umělců zastoupených na skupinové výstavě Uncertain States of America nebo Jiří Straka, Josef Bolf, Jonathan Meese a Martin Eder z českoněmeckého projektu Spodní proud, tvoří široký, odborně zpracovaný vhled do současného výtvarného dění v poměrně výrazně odlišných prostředích na třech kontinentech. Tato jména byla pak doplněna o zásadní výstavy několika světových klasiků, jako retrospektiva japonského fotografa Shomei Tomatsu, filmy Andy Warhola a malířské dílo Geoga Baselitze.

Návštěvnost jednotlivých výstav

počet návštěvníků	název výstavy	doba trvání výstavy
23442	Česká fotografie	15. 1.–28. 3. 2004
13305	Ivan Pinkava	27. 5.–22. 8. 2004
40661	Skála v Rudolfinu	14. 10. 2004–2. 1. 2005
17129	Alén Diviš	10. 2.–24. 4. 2005
8170	Annelies Štrba	24. 5.–28. 8. 2005
13287	Imprese	12. 10. 2005–8. 1. 2006
13875	Václav Jirásek	9. 2.–30. 4. 2006
16198	Rineke Dijkstra	1. 6.–27. 8. 2006
9130	Akné	5. 1.–30. 12. 2006
8976	Námořní Deník E. Dubského	7. 12. 2006–15. 4. 2007
14068	Shomei Tomatsu	11. 1.–15. 4. 2007
17655	Neo Rauch	10. 5.–5. 8. 2007
13439	Jiří Sopko	6. 9.–18. 11. 2007
13368	Uncertain States of America	6. 12. 2007–24. 2. 2008
19111	Gregory Crewdson	20. 3.–25. 5. 2008
18360	Gottfried Helnwein	11. 6.–31. 8. 2008
11180	Čínská malba	25. 9.–28. 12. 2008

Vývoj návštěvnosti

Rok	Počet návštěvníků/rok	prům. počet návštěvníků/den
2004	77522	381
2005	39898	185
2006	42260	193
2007	49543	201
2008	59437	231

Pražský filharmonický sbor

Pětasedmdesátiletá historie Pražského filharmonického sboru, vytváří zajímavý obraz v proměnách jeho působení. V oblasti vokálně symfonické i capella zpěvu toto naše přední profesionální těleso nastavuje parametry pro interpretaci především české, ale i zahraniční vokální literatury. Umělecká činnost PFS začala koncem roku 1934. U jeho zrodu stál významný český sbormistr prof. Jan Kühn. Po různých proměnných spíše rázu organizačního, pokračuje PFS s koncertováním kontinuálně do současné doby a jeho nejdůležitějším partnerem je i nadále Česká filharmonie, kde několik desetiletí působil jako její umělecká složka.

PFS patří mezi nejlepší smíšené profesionální sbory na světě, což dokazuje především kvalitou svého účinkování doma i v zahraničí. Aktivně vytváří charakter české a evropské hudební kultury.

V období 2004–2009 pokračoval Pražský filharmonický sbor nejprve pod vedením Jaroslava Brycha, kterého vystřídal ve funkci hlavního sbormistra na přechodnou dobu Jan Rozehnal. PFS se svým tehdejším šéfem realizoval zajímavé nahrávky na CD, pravidelně koncertoval na důležitých zahraničních festivalech, z nichž je třeba vyzdvihnout účast na Festivalu české hudby 2004 v Japonsku spolu s Českou filharmonií. Společně s dirigentem Jiřím Koutem připravil PFS scénické, opakované provedení Verdiho Requiem v Národním divadle ad. V roce 2005 připravil PFS další zájezd do Izraele, kde spolu s Izraelskou filharmonií a Zubinem Mehtou provedl Verdiho Requiem, či 9. Symfonii L. van Beethovena. (PFS je stálým hostem Izraelské filharmonie). V roce 2006 nastaly tři významné změny. 1. března 2006 byl jmenován nový ředitel PFS Mgr. Richard Sporka. Připravil novou organizační strukturu a zrealizoval nové výběrové řízení na místo sbormistra PFS. Vyhrál jej mladý umělec Lukáš Vasilek, který byl později jmenován hlavním sbormistrem a stálým hostujícím sbormistrem se stal Miroslav Košler. Vasilek začíná utvářet kvalitativně nový nepřehlédnutelný zvukový obraz sboru. Získal si respekt významných dirigentů, o čemž svědčí jejich komentáře, ale také vynikající kritiky. Vasilek debutoval na konci roku 2006 s Haendelovým Mesiášem před Českou filharmonií a pokračoval v dalších významných projektech za velkého uznání medií. Miroslav Košler se soustředil na Mahlerovský repertoár, jako byla kupříkladu spolupráce se San Francisco Symphony v Lucemburku a v Lucernu na podzim 2006, nebo na jaře 2007 spolupráce PFS s Pierrem Boulezem a Staatskapelle Berlin. Vždy se jednalo o 8 symfonii G. Mahlera. Vedle toho kupř. připravil Lukáš Vasilek Svatební košile A. Dvořáka pro zájezd s Českou filharmonií do Španělska. Na konci roku 2007 přišel Vasilek další debut. Tentokrát u Berlínských filharmoniků při provedení Requiem A. Dvořáka s dirigentem Nicolou Luisottim. Na podzim 2007 představil PFS také první koncert svého nového populárního cyklu „PFS a jeho hosté“. Paralelně zahájil volný cyklus svých koncertů „PFS církvím a náboženským obcím v Čechách“.

Začátek roku 2008 zahájil sbor hostováním v Palau de les Arts ve Valencii v opeře Davida Alagni „Poslední den odsouzeného“ kterou autor dirigoval. Dále se spolupodílel na realizaci CD Anny Netrebko pro Deutsche Gramophon. Koncem roku 2008 připomněl PFS s Českou filharmonií 150.é výročí narození Giacoma Pucciniho. Začátek roku 2009 byl ve znamení smutného čtyřicátého výročí upálení Jana Palacha. PFS spolu s Plzeňskou filharmonií a sólisty připravil českou verzi oratoria A. Honeggera Jana z Arcu pro Českou televizi. Spolupráce s významnými českými festivaly a symfonickými orchestry pokračuje i nadále. Letos má za sebou kupř. dvě spolupráce s novým šéfem České filharmonie Eliahu Inbalem a zároveň zahájil svou jubilejní 75. sezonu 2009–2010 spoluprací s novým festivalem „Dvořákova Praha“, kde předvedl kantátu Svatební košile A. Dvořáka s Českou filharmonií a dirigentem Zanettim a následoval koncert s Annou Netrebko a Brynem Terfelem v Hamburku.

	2004	2005	2006	2007	2008
Počet celovečerních koncertů	68	65	74	52	38
Počet představení	9	2	3	3	11
Natáčení	11	2			9
% soběstačnosti	37,61	30,59	27,83	23,00	26,22

Přehled neinvestičních příspěvků na činnost v tis. Kč

Organizace	2004	2005	2006	2007	2008
Národní divadlo	446 925	425 358	502 744	457 130	458 794
Státní opera Praha	121 012	161 162	168 622	138 742	140 516
Laterna magika	5 495	14 175	17 472	19 481	18 881
Divadelní ústav	47 561	31 393	19 375	25 570	20 200
Česká filharmonie	76 766	74 002	71 901	78 253	82 987
PFS	23 709	25 401	25 804	27 115	28 211

Ad 2) Kulturní aktivity

Cílem programu je podpora subjektů poskytujících veřejnou kulturní službu. Dotace jsou přidělovány na základě výběrového dotačního řízení otevřeného právnickým (s výjimkou organizací zřizovaných MK) i fyzickým osobám v oblasti profesionálního divadla, hudby, tance a výtvarného umění, architektury, užitého umění, designu a literatury. Ta jsou každoročně vyhlašována v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) a v souladu s Hlavními oblastmi státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím, které vydává Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Program začal v roce 1993 a postupem let se ustálila struktura a podmínky programu i principy a postupy hodnocení odborných komisí. Ve snaze dosáhnout optimalizace výběrových dotačních řízení byla do jejich přípravy zapojena vedle odborných komisí i veřejnost, a to prostřednictvím veřejné ankety vyhlášené v letech 2007 a 2008. Cílem ankety bylo znát zejména názory a zkušenosti těch, kteří se o státní dotace ucházejí. Vyhlašovatel neobdržel žádné závažné připomínky, náměty či výhrady.

Dotace jsou poskytovány podle přesně definovaných podmínek např. na festivaly, přehlídky, koncertní činnost, nové inscenační projekty, vytvoření a prezentaci hudebního díla, výstavní projekty, celoroční činnost, tvůrčí dílny, odborné kurzy, rezidenční pobyty, soutěže, konference, semináře, odborné periodické i neperiodické publikace.

Při hodnocení projektů se posuzuje zejména přínos projektu pro obor (objevná dramaturgie, vysoká umělecká a odborná úroveň, koncepce apod.), záběr působnosti z geografického hlediska (požadavek celostátního nebo mezinárodního významu, minimálně však nadregionálního významu), reálnost projektu, včetně přiměřenosti nákladů, soulad projektu s příslušným vypsáním okruhem, oprávněnost použití dotace v předchozím období, včetně jejího vyúčtování.

V rámci programu Kulturní aktivity je podporován především neziskový sektor „nezávislého“ umění, v menší míře i neziskové kulturní projekty v oblasti malého a středního podnikání.

Divadlo

Výběrové dotační řízení v profesionální divadelní oblasti je každoročně vyhlašováno pro širokou tematickou škálu veřejně prospěšných neziskových projektů činoherního, hudebně-dramatického, loutkového a alternativního divadla a rovněž pro interdisciplinární projekty s významným podílem divadelní složky, a je až na stanovené výjimky určeno pro nezávislou scénu. Zadání tematických okruhů je pravidelně aktualizováno v souladu s potřebami praxe, v posledních letech i s Konceptí účinnější podpory umění. Dotace jsou poskytovány na základě stanovených kritérií, především na pořádání mezinárodních divadelních festivalů (Mezinárodní festival Divadlo, Divadlo evropských regionů, Pražský divadelní festival německého jazyka, Festival hudebního divadla Opera aj.), na podporu původní tvorby nejrůznějšího typu a dále na vydávání odborných periodik (Svět a divadlo, Divadelní noviny, Loutkář), pro jejichž vydavatele existuje jen minimální možnost naplnění požadavku vícezdrojového financování jak z veřejných, tak i soukromých zdrojů. Každoročně vzrůstá počet subjektů žádajících o finanční podporu, zejména celoročně fungujících nezávislých divadelních souborů a produkčních center, pracujících převážně na bázi občanského sdružení.

Tanec

Pro kulturní aktivity v oblasti profesionálního tance, pohybového a nonverbálního divadla platí totéž, co pro divadelní aktivity. I v této oblasti je každoročně vyhlašováno dotační řízení, umožňující podporu projektům v nejširším slova smyslu. Do roku 2003 byla podpora projektů tanečního umění součástí dotačního programu pro divadlo, od roku 2004 MK otevřelo samostatný dotační program pro tanec a pohybové divadlo a pro projekty interdisciplinární s významným podílem taneční či pohybové složky. Ustavena byla i odborná komise pro tuto oblast. V souvislosti s rychlým vývojem současného tance v ČR stoupá výrazněji než v jiných oborech počet projektů i finanční požadavky žadatelů, kterým však vzhledem

k objemu prostředků vyčleněných na Kulturní aktivity z rozpočtu MK nelze v požadované a potřebné míře vyhovět. Dotace se poskytují standardně na základě výsledků dotačního řízení, probíhajícího podle stanovených pravidel a kritérií. Podporována je především řada nezávislých tanečních souborů a skupin (DOT 504, Nanohach, 420 people) či provoz tanečních scén (Ponec, Duncan Centre). Mezi pravidelně dotované akce patří mezinárodní festivaly (Tanec Praha, Čtyři a čtyři dny v pohybu, Letní Letná), podporována jsou taneční periodika (Taneční zóna, Taneční aktuality). Pro rozvoj současného tance je důležitá rovněž podpora projektů typu Nová síť či Malá inventura. Klasický tanec je Ministerstvem kultury podporován především z prostředků Programu státní podpory profesionálních divadel (finanční podpora divadel, jejichž součástí je i baletní soubor), dotace z Kulturních aktivit jsou proto poskytovány pouze ve vybraných případech (Soutěžní přehlídka tanečního umění).

Hudba

Výběrová dotační řízení v profesionální hudební oblasti jsou každoročně vyhlašována v samostatných tematických okruzích hudby klasické a hudby alternativní. Zvláštní zřetel je v rámci výběrových řízení věnován významným výročí hudebních osobností. Pro tyto účely jsou pravidelně vyhlašována samostatné okruhy, např. v r. 2009 tematický okruh k výročí Bohuslava Martinů a Josefa Bohuslava Foerster. Do výběrových dotačních řízení je zpravidla předkládáno 170 až 200 projektů z oblasti klasické hudby a 120–130 projektů alternativní hudby. Největší část finančních prostředků získávají pořadatelé hudebních festivalů (MHF Pražské jaro, MOF Smetanova Litomyšl, MHF Moravský podzim, festivaly prezentující soubory etno a jazzové hudby ad.), vydavatelé hudebních časopisů (Harmonie, Hudební rozhledy, Opus Musicum, UNI ad.), pořadatelé tvůrčích dílen, interpretačních a skladatelských soutěží (mezinárodní interpretační soutěže, kurzy nové i dobové hudby jazzové tvůrčí dílny ad.). Důraz je též kladen na oblast soudobé tvorby (podpora projektů skladatelských skupin, souborů prezentujících soudobou českých i světovou tvorbu, skladatelských soutěží ad.) Podpora je také poskytována vydavatelům hudebních nosičů, hudebnin i odborných publikací.

Výtvarné umění, architektura, design a užitá umění

Výběrová dotační řízení jsou v profesionálním výtvarném umění vyhlašována v 7 okruzích, dále interně dělená na oblast tištěných médií (včetně internetu) a výstavní činnost. Do výběrových dotačních řízení přichází zpravidla 200 žádostí ve výstavní části, přičemž předkládáno komisi je cca 150 žádostí. V tištěné oblasti přichází 70–75 žádostí, do výběrových dotačních řízení je předkládáno kolem 70 žádostí. Největší část finančních prostředků získávají vydavatelé výtvarných časopisů (Společnost časopisu Ateliér, DIVUS, Fotograf 07), dále pořadatelé velkých výstavních akcí jako jsou bienále či výtvarná symposia a festivaly (Nadace Prague Bienale, Zlínský salon, Cena Jindřicha Chaloupeckého, Grand Prix Architektů). Vzrůstá počet subjektů žádajících finanční prostředky na celoroční činnost (Východočeská galerie v Pardubicích, Pražský dům fotografie, FUTURA, Pro Langhans a další).

Vzhledem k tomu, že v r. 2008 měl OUKu k dispozici vyšší objem finančních prostředků než v předchozích letech, připravil v rámci programu Kulturní aktivity pilotní projekt Programu státní podpory prezentace soudobé výtvarné i architektonické tvorby v galeriích, muzeích a výstavních síních. Speciální výběrový dotační program byl určen na podporu neziskové prezentační funkce nekomerčních galerií, výstavních síní a muzeí umění. Bohužel zatím skončil po jednom roce, neboť rozpočet na kulturní aktivity byl v následujícím roce snížen. Program mělo MK již ve své Strategii účinnější státní podpory kultury (kulturní politiky) na léta 2001–2005. Je i v Koncepci účinnější podpor umění na roky 2007–2013.

Přehled dotací – v tis. Kč

Obor	2004	2005	2006	2007	2008
Divadlo	16 838	17 651	28 775	37 190	42 875
Tanec	5 870	6 470	11 253	15 591	19 285
Hudba	12 982	13 407	41 584	55 570	59 609
Výtvarné umění + soudobé umění	15 044	12 235	24 038	25 236	33 379 +4 500

Divadlo

Úloha MK spočívá v roli garanta při prosazování kvalitní nekomerční literatury. Jednotlivé okruhy dotačního řízení se v průběhu let zpřesňovaly a rozšiřovaly tak, aby pokryly co možná největší spektrum tzv. nekomerční, resp. komerčně problematické literatury. Vedle původní a překladové beletrie se jednalo o díla literární vědy a věd souvisejících, ilustrovanou tvorbu pro děti a mládež, podporu beletristických debutů, komiksů a podporu vydávání kritických edic a spisů.

Dále byly ze státního rozpočtu každoročně vynakládány finanční prostředky na podporu vydávání literárních periodik, sborníků a podporu dalších aktivit v oblasti literatury, jako jsou veřejné přednášky, semináře, literární večery, výstavy, soutěže a festivaly s celostátní působností. Bez dotační podpory by nemohla dále vycházet řada špičkových periodik literárního zaměření, např. Tvar, Revolver Revue, Host, Týdeník A2 a mnohá další.

Nárůst zájmu zahraničních nakladatelů se projevuje v dotačním řízení na podporu překladů české literatury v zahraničí.

Nakladateli respektovaným projektem zaměřeným na podporu nákupu původní české tvorby pro veřejné knihovny je Česká knihovna.

Veškeré aktivity jsou vedeny tak, aby stát nezasahoval do tržního procesu; pomoc je úměrná možnostem státního rozpočtu, resp. možnostem kapitoly MK.

Přehled dotací v oblasti literatury a knižní kultury					v tis. Kč
Dotační titul	2004	2005	2006	2007	2008
vydávání české a překladové literatury	2 440	2 172	3 560	3 623	4 714
vydávání dětské ilustrované literatury	650	588	700	600	600
podpora dalších projektů/akcí (periodika, sborníky, akce...)	11 105	13 874	18 680	17 178	23 304
podpora vytvoření a vydání literárního díla	620	230	460	160	x
podpora překladů české literatury v zahraničí	1 935	2 105	1 562	2 062	2 278
projekt Česká knihovna	1 800	2 000	2 000	3 000	3 500

Významnou součástí cílené podpory MK je propagace literatury a knižní kultury především v zahraničí. Tradičně se ČR účastní mezinárodních knižních veletrhů ve Frankfurtu n/M., Londýně, Boloni, Lipsku, Vídni a v Moskvě. Každý z veletrhů má svá specifika a možnost určitým způsobem vyzdvihnout kvality naší knižní produkce (Frankfurt/M, Londýn, Bologna, Moskva), české literatury (Lipsko, Vídeň, Moskva) a knižní ilustrace (Bologna). Ministerstvo kultury prezentuje českou knižní kulturu též v rámci celosvětové soutěže o nejkrásnější knihy světa (Lipsko, Frankfurt/M), na knižních výstavách, literárních prezentacích, literárních festivalech či autorských pořadech (většinou v součinnosti s Českými centry, s ambasádami ČR a dalšími zahraničními organizacemi). V období 2004–2008 vyslalo desítky autorů do celé řady evropských zemí, ale i např. do USA či Mexika. Touto podporou sleduje MK zvýšení zájmu o současnou českou literaturu v zahraničí.

Účast ČR na mezinárodních knižních veletrzích					v tis. Kč
Mezinárodní knižní veletrh	2004	2005	2006	2007	2008
MKV Frankfurt n/M.	1 990	1 500	1 701	1 820	1 685
MKV Lipsko	750	910	288	655	607
MKV dětské knihy v Bologni	500	600	670	580	663
MKV Paříž (Salon du Livre)	550	510	261	478	455
MKV Bibliotéka Bratislava	220	130	x	x	183
MKV Bukurešť	210	x	x	x	X
MKV Lucemburk	155	x	x	x	X
MKV Varšava	x	180	185	x	X
MKV Göteborg	x	x	280	x	X
MKV v Londýně				736	558
MKV Buch Wien	x	x	x	x	462
MKV Non-fiction Moskva	x	x	x	x	571

¹ Dotační řízení „Podpora vytvoření a vydání literárního díla“ se stalo součástí nového stipendijního programu, viz bod 4.

Vývoj vydavatelské oblasti v daném období

Celkový počet vydavatelů od r. 2004 do r. 2008 se pohybuje mezi 3 600 a 4 300. Soustavněji se však věnuje vydavatelské činnosti pouze menší část. Cca 70 vydavatelů vydá ročně 25–100 titulů, více než 100 titulů pak vydává – jestliže pomineme vydavatelství vysokých škol – pouze 30 vydavatelských subjektů.

Knižní trh uspokojuje v dostatečné míře potřeby českých čtenářů, vydávaná původní česká literatura pak tvoří přirozenou součást celkové knižní produkce.

V dynamickém vývoji vydavatelské činnosti, zcela již specializované a diferencované, je třeba konstantně podporovat vysoce kvalitní, ale komerčně problematickou knižní produkci formou grantové podpory ze strany státu.

Vybrané statistické údaje za oblast neperiodických publikací

(podrobnější informace viz Národní knihovna ČR a Národní agentura ISBN – www.nkp.cz a Svaz českých knihkupců a nakladatelů – www.sckn.cz)

	2004	2005	2006	2007	2008
počet vydavatelů	3 619	3 775	3 908	4 073	4 344
počet titulů neperiodických publikací	15 749	15 350	17 019	18 029	18 520

Podle údajů Národní knihovny ČR se struktura knižní produkce v posledních letech zásadně neměnila. Převažují knihy v češtině (90 %). V cizojazyčné produkci českých nakladatelů výrazně dominuje angličtina, dále pak němčina a slovenština. Poměr překladů k původní české literatuře zůstává již po několik let na stejné úrovni, překlady tvoří zhruba jednu třetinu celkové české knižní produkce.

Podíl beletrie na celkové knižní produkci ČR v uvedených letech mírně poklesl (na 22 %), což odpovídá trendu většiny ostatních evropských zemí. Naopak u literatury pro děti a mládež došlo k mírnému nárůstu počtu vydaných titulů zhruba ze 4 na 7 %.

	2004	2005	2006	2007	2008
beletrie	3 381	3 340	3 746	3 927	4 162
dětské knihy	735	866	1 290	1 187	1 385

Ad 3) Program státní podpory stálých profesionálních divadel a stálých profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů

Na úvod malý historický exkurz – počátek 90. let podstatně změnil ekonomicko legislativní podmínky, které se výrazně projevily ve financování profesionálních divadel a symfonických orchestrů. Vedle zrušených resortních předpisů přinesly zásadní změny zákon o obcích a zákon o přechodu majetku státu do majetku obcí. Byly zrušeny resortní předpisy včetně zákona č. 33/1978 Sb., o divadelní činnosti (divadelní zákon), a zákona č. 81/1957 Sb., o koncertní a jiné hudební činnosti. Výraznou změnu přinesly zejména zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), a zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku ČR do majetku obcí, které umožnily obcím provozování divadel i symfonických orchestrů. Základní síť divadel, stejně jako symfonických a sborových těles, přešla z Krajských národních výborů do zřizovací působnosti obcí, včetně účelově vázaných finančních prostředků. Stát si v oblasti divadel a orchestrů na základě iniciativy místních samospráv ponechal zřizovací funkci pouze k tzv. národním kulturním institucím (např. Národní divadlo, Česká filharmonie). Krajská muzea, galerie a knihovny naopak přešly do působnosti Ministerstva kultury. Problém ve financování městských divadel a hudebních těles však nastal přijetím nového daňového systému, kterým stát od 1. 1. 1993 přestal městská divadla a orchestry přímo financovat a na podpoře jejich regionální činnosti se přestal podílet. V důsledku těchto faktů většina zátěže spojená s financováním uměleckých těles, jejichž činnost má převážně regionální dosah, zůstala na obcích a neúměrně zatížila jejich rozpočty. To vyvolalo naléhavou potřebu obnovení přímé státní podpory profesionálních uměleckých těles. Proto z iniciativy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR připravilo Ministerstvo kultury v roce 1995 koncepci Programu podpory českých divadel a následně hudebních těles.

Jejich cílem bylo částečně kompenzovat náklady zřizovatelů na provoz profesionálních divadel a hudebních těles poskytujících kulturní služby v regionálním rozsahu ze státního rozpočtu. Ministerstvo kultury do budoucna předpokládalo zásadní modifikaci programů v souvislosti s faktickým zahájením činnosti vyšších územně správních celků, které by měly dotovat regionální funkci uměleckých těles.

V návaznosti na ukončenou druhou etapu reformy územní samosprávy byla vládě předložena zmíněná modifikovaná verze, kterou vláda schválila v září 2003 svým usnesením č. 902 – „Program státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů“. Tento Program nabízí systémové řešení finanční účasti státu na podpoře rozvoje profesionálního divadelního a hudebního umění nekomerčního charakteru. Je určen všem typům divadel či hudebních těles, která splní stanovená vstupní kritéria (tzn. příspěvkovým organizacím, obecně prospěšným společnostem, fyzickým osobám apod.) Cílem Programu je podporovat profesionální divadelní a koncertní tvorbu, která má celostátní význam, podporovat novou tvorbu, mladé umělce, programy pro děti a mládež, dále posilovat prestiž české kultury v zahraničí a umožnit rovný přístup občanů ke kulturnímu bohatství.

Za optimální výši finančních prostředků v době přijetí Programu bylo pokládáno 100 000 tis. Kč ročně. Bohužel dosud v žádném roce nebylo tolik finančních prostředků do Programu vloženo. Ještě s vyšším objemem finančních prostředků je počítáno v Koncepci účinnější podpory umění na léta 2007–2013.

Rok	Skutečnost v tis. Kč	Koncepce
2004	49 704	
2005	68 846	
2006	65 246	
2007	83 716	120 000
2008	83 925	125 000

Ad 4) Program poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely („stipendijní program“)

V roce 2008 byla poskytnuta v novodobé historii první státní stipendia, a to prostřednictvím „Programu poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely“ (stipendijní program). Jeho hlavní parametry jsou vymezeny § 10–15 zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů. Program je systémovým řešením státní podpory fyzických osob, zejména autorů nebo výkonných umělců, při tvorbě a vzniku autorských děl a uměleckých výkonů, ale také jiných odborných pracovníků při umělecké a odborné tvorbě nebo při získávání zkušeností a podkladů pro další uměleckou, vědeckou a jinou odbornou činnost v oblasti kultury.

Existují dva druhy stipendií – tvůrčí a studijní. Tvůrčí stipendium je finanční částka přiznaná žadatelům na tvůrčí účely – tj. na tvůrčí činnost nebo tvůrčí pobyt v tuzemsku či v zahraničí v délce od 6 měsíců do 2 let s možností prodloužení nejdéle o 1 rok, jejichž výsledkem je vytvoření uměleckého díla. Studijní

stipendium je finanční částka přiznaná žadatelům na studijní účely – tj. na studijní pobyt v délce nejméně 1 měsíce u významného tuzemského či zahraničního uměleckého, vědeckého nebo jiného specializovaného pracoviště, jehož výsledkem je získání zkušeností a podkladů pro další uměleckou, vědeckou nebo jinou odbornou činnost, případně nastudování nebo vytvoření díla.

Program je určen žadatelům z řad fyzických osob, které jsou občany České republiky nebo mají na území ČR trvalé bydliště a nejsou žáky střední školy, konzervatoře nebo studenty vyšší odborné či vysoké školy. Pro příjemce tvůrčího stipendia neplatí žádné věkové omezení, příjemce studijního stipendia nesmí v roce poskytnutí stipendia přesáhnout věk 35 let. Stipendium může být poskytnuto stejnému žadateli nejvýše dvakrát.

V návaznosti na vyhlášení Programu vyhlásil OUK v roce 2008 dvě výběrová řízení na tvůrčí a studijní stipendia v oblasti profesionálního výtvarného umění, hudby, literatury, divadla a tance. Žádosti, které splňovaly formální požadavky, posoudil poradní orgán MK – Rada Programu, složená z 15 odborníků na uvedené umělecké oblasti. Celkem byly v roce 2008 poskytnuty 4 761 tis. Kč, u víceletých projektů začínajících v roce 2008 byly zároveň schváleny 4 292 tis. Kč na rok 2009 a 797 tis. Kč na rok 2010.

Další způsoby státní podpory profesionálního umění

Česká hudba 2004

V průběhu celého roku 2004 byl realizován program „Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury“ (viz usnesení vlády ze dne 30. června 2003 č. 643), který připravilo oddělení umění na základě podnětů hudební veřejnosti a ve spolupráci s pracovní komisí, složené z předních muzikologů a dalších odborníků. Hlavním cílem programu byla podpora oslav významných hudebních výročí roku 2004 (např. 100. výročí úmrtí A. Dvořáka, 150. výročí narození L. Janáčka, dále jubilea B. Smetany, B. Martinů, J. Suka, J. B. Foerster a řady dalších, i některých význačných interpretů a organizací) a současně v okamžiku vstupu naší země do Evropské unie upozornit na tradice a hodnoty naší národní kultury. Ministerstvo kultury se na zabezpečení programu podílelo prostřednictvím finanční podpory Informačně-koordinačního centra (provoz, propagace programu, PR, pilotní projekty), dále příspěvků na realizaci vybraných projektů předních státních kulturních institucí (Národní divadlo, Česká filharmonie, Státní opera Praha, Národní muzeum, Moravské zemské muzeum, Slezské zemské muzeum, NIPOS-ARTAMA), a konečně pak podporou projektů nestátních subjektů doma i v zahraničí, vybraných v rámci mimořádného grantového řízení. Celkové náklady Ministerstva kultury na přípravu a realizaci programu v roce 2004 činily 110 milionů Kč.

Slavnostní zahajovací koncert České filharmonie proběhl 7. 1. 2004 v Rudolfinu za účasti mnoha významných osobností včetně prezidenta ČR Václava Klause. V rámci propagace byly každý měsíc vydávány programové informační brožury. Mezi další podstatné propagační materiály patřilo Kalendárium programu, CD „Touch of Czech Music“ a především soubor pěti CD „Antologie české hudby“, zachycující průřez hudební tvorbou od středověku do současnosti a reprezentativní publikace o současné české hudební kultuře Czech Music v anglickém jazyce. Stěžejními akcemi programu byl např. projekt „Pocta Antonínu Dvořákoví“ (2. 5. 2004), spjatý s oslavami vstupu ČR do EU, nebo slavnostní otevření nové expozice Českého muzea hudby 19. listopadu 2004. Program byl průběžně v zahraničí prezentován prostřednictvím putovní výstavy „Osobnosti české hudby“ v Českých centrech a na ambasádách ve vybraných zemích celého světa. Česká centra rovněž uspořádala nebo se spolupodílela na 270 koncertech a výstavách s tematikou české hudby.

Řada významných projektů se konala i v produkci různých soukromých pořadatelů – bylo zaznamenáno kolem 1 000 akcí s výrazným podílem české hudby, které se přihlásily k propagační spolupráci doma i v zahraničí, rovněž v oblasti neprofesionálních hudebních aktivit lze odhadnout účast několika stovek projektů na tomto programu.

Celkem bylo prostřednictvím OUK přiděleno 105 projektům 19 165 tis. Kč.

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla, hudby a výtvarného umění

V návaznosti na tradici první republiky uděluje Ministerstvo kultury ocenění za tvůrčí počiny v jednotlivých oblastech umění. Od roku 1995 se uděluje Státní cena za literaturu a Státní cena za překladatelské dílo. Od roku 2003 Ministerstvo kultury uděluje ocenění rovněž k ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti divadla, hudby a výtvarného umění a architektury. Cena se uděluje každoročně příležitosti státního svátku 28. října.

Nositelé cen:

2003 divadlo - David Radok
hudba – Marek Kopelent
výtvarné umění a architektura - Jitka Válková

2004 divadlo – Otomar Krejča
hudba – Ivan Moravec
výtvarné umění a architektura – Václav Boštík

2005 divadlo – Jiří Suchý
hudba – Richard Novák
výtvarné umění a architektura – Adriena Šimotová

2006 divadlo – Ladislav Smoček
hudba – Svatopluk Havelka
výtvarné umění a architektura – Dalibor Chatrný

2007 divadlo - J. A. Pitinský
hudba – Jiří Kout
výtvarné umění a architektura – Karel Malich

2008 divadlo – Jan Borna
hudba – PhDr. Zdeněk Šesták
výtvarné umění a architektura – dipl. arch. Jan Kaplický (rozhodl se cenu nepřevzít)

Státní cena za literaturu a Státní cena za překladatelské dílo

V souladu s nařízením vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udílí každoročně MK Státní cenu za literaturu, Státní cenu za překladatelské dílo a cenu za Nejkrásnější české knihy roku.

Nositelé cen:

2004 – Pavel Brycz za knihu Patriarchátu dávno zašlá sláva
Dušan Zbavitel za dosavadní činnost v oblasti literárního překladu

2005 – Edgar Dutka za knihu Slečno, ras přichází
Pavla Lidmilová za dosavadní činnost v oblasti literárního překladu

2006 – Vladimír Körner za dosavadní literární tvorbu
František Fröhlich za dosavadní činnost v oblasti překladů literárních děl

2007 – Milan Kundera za 1. domácí vydání románu Nesnesitelná lehkost bytí s přihlédnutím k dosavadní prozaické a esejistické tvorbě
Antonín Přidal za dosavadní činnost v oblasti překladů literárních děl

2008 – Ludvík Vaculík za dosavadní literární a publicistickou tvorbu s přihlédnutím k bilanční próze
Hodiny klavíru
Jiří Stromšík za dosavadní činnost v oblasti překladů literárních děl

Ceny za Nejkrásnější české knihy roku jsou organizovány ve spolupráci s Památkem národního písemnictví a udíleny v následujících kategoriích:

- vědecká a odborná literatura,
- krásná literatura,
- literatura pro děti a mládež,
- učebnice pro školy všech stupňů a ostatní didaktické pomůcky,
- knihy o výtvarném umění a obrazové publikace,
- katalogy.

Knihovny

Činnost oddělení literatury a knihoven spočívá ve vytváření předpokladů pro rozvoj a podporu knihoven v oblasti legislativní, dále finanční podporou prostřednictvím vyhlášených výběrových dotačních řízení, financováním státních příspěvkových organizací – Národní knihovny České republiky, Moravské zemské knihovny v Brně a Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana a dalšími aktivitami, jako je každoroční vyhlášení ceny Knihovna roku.

Oblast knihoven, resp. poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, na něž je kladen důraz, upravují následující právní předpisy:

- zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, ve znění platných právních předpisů,
- nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č.235/2005 Sb.,
- vyhláška č. 88/2002 Sb., k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

MK ČR dále vydalo následující metodické pokyny, resp. doporučení:

- Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky (r. 2005), v němž jsou těmto typům knihoven doporučovány optimální parametry fungování v závislosti na velikosti obcí – např. provozní doba knihovny pro veřejnost, výdaje na knihovní fond a informační zdroje, počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu apod.
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky (r. 2005).

Základním koncepčním materiálem, z něž oddělení vycházelo při strategii rozvoji dané oblasti, je vedle již uvedených Koncepce rozvoje knihoven na léta 2004–2010, schválená usnesením vlády č. 679 ze dne 7. července 2004.

Koncepce stanovila směry vývoje knihovnictví na 7 let. Její zásadní částí jsou tři desítky dílčích cílů v oblastech formování knihovního systému, rovného přístupu k veřejným knihovnickým a informačním službám, tvorby a zpracování knihovních fondů a informačních zdrojů, ochrany a zpřístupnění kulturního dědictví a rozvoje lidských zdrojů, jejichž společným cílem je zajistit občanům ČR právo na rovný přístup k informacím tak, jak je formulován v zákoně č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných informačních a knihovnických služeb, v platném znění. V r. 2007 proběhlo průběžné hodnocení plnění koncepce, které bylo předloženo vládě ČR k informaci.

Koncepční záměry rozvoje oblasti knihoven uskutečňuje MK ve spolupráci s Ústřední knihovnickou radou, skládající se z představitelů všech typů knihoven, která je poradním, iniciativním a koordinačním orgánem ministra kultury. Vyjadřuje se k zásadním programovým, legislativním a normativním záměrům v oblasti knihovnictví a ve spolupráci s odborem umění a knihoven předkládá ministru kultury návrhy na řešení zásadních problémů knihovnictví v České republice.

MK vede na základě knihovního zákona evidenci knihoven jako veřejně přístupný systém.

Knihovny zde evidované, resp. jejich provozovatelé, jsou povinni poskytovat uživatelům veřejné knihovnické a informační služby vymezené knihovním zákonem způsobem zaručujícím rovný přístup všem. Zápis knihovny do evidence MK je dobrovolný. Knihovně zapsaným v evidenci knihoven je možno poskytovat účelově určené dotace z peněžních prostředků státního rozpočtu.

Ukazatele oblasti veřejných knihoven

	Knihovny počet	Knihovní fond v tis.	Čtenáři v tis.	Výpůjčky v tis.	Náklady na fond v tis. Kč	Zaměstnanci (úvazky celkem)	
2004		5885	61 236	1 507	72 825	250 165	5 059
2005		5920	61 992	1 538	71 974	296 044	5 175
2006		5662	61 888	1 476	68 697	319 384	5 154
2007		5533	62 303	1 458	67 395	296 710	5 174
2008		5437	62 696	1 444	66 563	365 515	5 122

Celkový počet veřejných knihoven poklesl od r. 2004 z 5 885 na 5 438 v r. 2008. Za sledované období se zvýšil počet knihovnických jednotek o 2,5 %. Počet registrovaných čtenářů se snížil ve sledovaném období o 3,9 %. Pokles lze zaznamenat i v počtu výpůjček, ve sledovaném období jde o 8,4 %. Naopak se mírně zvýšil počet návštěvníků knihoven, kteří využívají i další služby, především internet. Vybavení knihoven se výrazně měnilo k lepšímu. Zvýšil se počet studijních míst (o 74,7 %), počet počítačů pro uživatele (o 87,7 %) i počet počítačů připojených k internetu (o 118,4 %).

Procento k internetu připojených veřejných knihoven

	2004	2005	2006	2007	2008
Celkem ČR	35,4	48,4	70,7	81,2	91,4

Procento obyvatel žijících v místě, kde knihovna nabízí veřejný internet

	2004	2005	2006	2007	2008
Průměr ČR	84	87	93	96,7	98,5

	2005	2006	2007	2008
Počet uživatelů internetu v knihovnách	1 752 231	2 269 708	2 731 359	2 833 429

V r. 2005 byl poprvé statisticky sledován počet návštěvníků využívajících internet. Ve sledovaném období se jejich počet zvýšil o 62,4 %.

Státní podpora veřejných knihovnických služeb

Program Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Setrvalým cílem programu je inovace veřejných informačních služeb na základě ICT. V rámci jeho podprogramů jsou knihovnám poskytovány dotace na vzdělávání knihovníků v oblasti informačních a komunikačních technologií, na projekty z oblasti tvorby a zpřístupňování dat v síti (vytváření elektronických katalogů, zlepšování automatizace knihovnických činností, digitalizace starých a vzácných dokumentů, mikrofilmování a digitalizace dokumentů ohrožených rozpadem kyselého papíru, budování digitální knihovny), na nákup elektronických zdrojů atd.

Program Knihovna 21. století

Výběrové dotační řízení je určeno na podporu práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením (nákup zvukových knih a nákup speciálního software pro zrakově postižené), podporu kulturně vzdělávacích projektů knihoven a ochranu knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí (mj. restaurování rukopisů a starých tisků).

V ČR jsou aplikovány všechny mezinárodní standardy pro oblast knihoven. Lze hovořit o praktickém užití národních formátů pro digitalizované dokumenty, a to rukopisy a staré tisky, periodika a monografie, v rovině popisných metadat. Pro metadata administrativní, strukturální a technická proběhla příprava národních standardů v souvislosti s přípravou vybudování spolehlivého digitálního úložiště.

Plnění standardů je zahrnuto jako podmínka pro poskytnutí dotace na realizaci projektů v rámci všech dotačních programů vyhlášených Ministerstvem kultury.

Spolu s programem Česká knihovna tvoří výše popsané programy a dotace ucelený systém podpory knihoven ze strany MK, který by bylo vhodné v budoucnu doplnit v souladu s implementací státní kulturní politiky ČR na léta 2009–2014 a dle možností kapitoly Ministerstvo kultury o dotační řízení na podporu nákupu cizojazyčné literatury do knihoven ČR.

Přehled dotací za oblast knihoven					v tis. Kč
Program/grant	2004	2005	2006	2007	2008
Knihovna 21. století	2 000	1 871	2 195	2 200	3 064
Program Veřejné informační služby knihoven (VISK)	40 903	30 239	30 239	69 196	70 396

Od r. 2002 do roku 2004 poskytovalo MK dotace z Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven. Regionální funkce krajských knihoven představují soubor odborných knihovnických činností zaměřených na pomoc základním knihovnám v kraji, tj. městským, ale především obecním knihovnám, tak, aby jimi poskytované veřejné knihovnické a informační služby byly obyvatelům dostupné ve všech místech kraje v maximálně možné míře kvality, rychlosti a aktuálnosti.

Od roku 2005 zajišťují plnění regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci jednotlivé kraje z peněžních prostředků svých rozpočtů. Finanční prostředky přešly na kraje k 1. 1. 2005 novelou zákona o rozpočtovém určení daní, s uvedením konkrétní výše peněžní částky pro každý kraj. MK následně k zajištění optimálního fungování systému vydalo v úvodu zmíněný Metodický pokyn k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Celostátní koordinací a vyhodnocením jejich plnění byla knihovním zákonem pověřena Národní knihovna ČR, která analyzuje vývoj, označuje obecné trendy a navrhuje řešení obecně se vyskytujících problémů a provozuje samostatnou sekci webové stránky NK ČR zaměřenou speciálně na problematiku regionálních funkcí http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php?page=10_RegFceRozc.htm. Standard upravuje kvalitativní a kvantitativní parametry poskytovaných služeb. Při aplikaci standardu se přihlíží ke konkrétním podmínkám a specifikům jednotlivých krajů a jejich regionů. Standard představuje soubor nároků na způsob a úroveň plnění regionálních funkcí krajskými a pověřenými knihovnami v následujících oblastech: poradenské a konzultační činnosti, metodické návštěvy, statistiky knihovnických činností, vzdělávání knihovníků, tvorby výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů, nákupu a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce a servisu automatizovaného knihovního systému.

Regionální funkce knihoven představují komplexní a účinný systémem k zabezpečení rozvoje služeb knihoven. Bez jejich fungování by především pro obyvatele menších měst a obcí byly knihovnické a informační služby obtížně dostupné a nedosahovaly by současné úrovně.

Státní příspěvkové organizace

Národní knihovna České republiky (NK ČR)

Zákonem 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), je definována jako knihovna s univerzálním knihovním fondem, doplněným specializovanými fondy, která trvale uchovává konzervační a historický fond. Zajišťuje rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a k dalším službám, jež poskytuje.

NK ČR je centrem systému knihoven, vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti.

Samostatnou součástí NK ČR je Slovanská knihovna s fondem odborné světové slavistické literatury, zejména historické, filologické a politologické a vybrané původní literární tvorby slovanských národů.

Rozsahem svých fondů je NK ČR největší a zároveň jednou z nejstarších veřejných knihoven v České republice, řadí se mezi nejvýznamnější evropské i světové knihovny.

Stručné shrnutí vývoje NK ČR v letech 2004–2009

Pilířem a stálou činností NK ČR v těchto letech bylo, kromě jiných aktivit, doplňování a zpracování fondů, péče o ně, jejich zpřístupnění veřejnosti, zkvalitňování služeb uživatelům.

V jednotlivých letech se započaly, realizovaly nebo se kladl důraz na následující činnosti:

2004

Záchrana národního kulturního dědictví pomocí digitalizace dokumentů
Přechod na MARC 21
Propojení kamenné fondové knihovny s virtuální knihovnou
Uzavření licenční smlouvy o půjčování zvukových záznamů v knihovnách

2005

Plány na revitalizaci národní kulturní památky Klementinum a příprava stavby nové budovy Národní knihovny ČR

2006

Plány na revitalizaci národní kulturní památky Klementinum a příprava stavby nové budovy Národní knihovny ČR
Projekt Manuscriptorium do škol
Projekt „Adoptujte si svůj rukopis“
Získání vzácné přírůstků: Pařížský zlomek latinského překladu Kroniky tak řečeného Dalimila, Gutenbergova odpustková listina z XV. století
Otevření Galerie Klementinum

2007

Vyhlášení výsledků mezinárodní otevřené architektonické soutěže na novou budovu NK ČR
Uzavření dohody s kolektivními správci autorských práv DILIA a OOA o spolupráci při provádění úhrady odměn autorům za půjčování v knihovnách NK ČR
Projekt Manuscriptorium do škol
ENRICH – Propojení evropských zdrojů a informací z oblasti kulturního dědictví
Sociologický průzkum Četba a čtenáři ČR v roce 2007
Centrální digitální repozitář
Codex Gigas Dábova bible – vystavení největší středověké knihy světa

2008

Příprava stavby nové budovy Národní knihovny ČR a revitalizace Klementina
Národní digitální knihovna
Projekty Manuscriptorium a Kramerius
Pokračující spolupráce s Moravskou zemskou knihovnou a Vědeckou knihovnou v Olomouci na zpracování české knižní produkce pro Českou národní bibliografii
Uzavření licenční smlouvy na službu elektronického dodávání dokumentů

2009

Řešení prostorové situace NK ČR
Národní digitální knihovna
Zvyšování kvality služeb

Moravská zemská knihovna v Brně (MZK)

je v souladu se zákonem č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), knihovnou s univerzálním knihovním fondem doplněným specializovanými fondy, která trvale uchovává konzervační fond a historický fond. MZK plní současně funkci krajské knihovny v Jihomoravském kraji.

Přehled nejvýznamnějších událostí za posledních pět let dokládá změny, které ve svém důsledku přispěly ke zkvalitnění a rozšíření poskytovaných knihovnických a informačních služeb.

2004

Rok 2004 byl prvním rokem řešení výzkumného záměru Historické fondy Moravské zemské knihovny. Jeho realizaci ovlivnil přechod našich největších knihoven – NK ČR, Vědecké knihovny v Olomouci a MZK od katalogizace ve formátu UNIMARC k formátu MARC21. Ke konci roku se v databázi historických fondů nacházelo cca 21 000 záznamů. Významnou částí historických sbírek je unikátní mapová sbírka Bernarda Pavla Molla, kterou knihovna získala v první čtvrtině 19. století a která obsahuje ucelený mapový a obrazový soubor přibližně 12 000 jednobarevných i ručně kolorovaných map, plánů, vedut, prospektů a rytin. V průběhu roku bylo digitalizováno 676 map, které byly zveřejněny na adrese: <http://almor.mzk.cz/moll>.

Již od roku 1988 iniciovala MZK založení Památníku moravského písemnictví, který byl v tomto roce otevřen v Rajhradě jako součást Muzea Brněnska a kterému byla vrácena knihovna o počtu více než 60 000 svazků. Po více než třiceti letech byla také za přispění MZK dokončena oprava klášterní knihovny. Byl ukončen projekt Digitalizace nejvýznamnějších rukopisů z fondů MZK, které se po zdigitalizování firmou Albertina lcome staly součástí databáze Manuscriptorium, a projekt Zpřístupnění fondů velkých českých knihoven: MZK v Brně, který byl zaměřen na retrokonverzi knihovního fondu Pedagogické knihovny MZK.

2005

Rokem 2005 vstoupila knihovna do pátého roku působení v nové budově. Ve spolupráci s oddělením pro veřejné záležitosti amerického velvyslanectví byla v prostorách biologické studovny otevřena Americká knihovna, Info USA. Knihovna obdržela 542 svazků převážně encyklopedické a poznávací literatury. Součástí aktivit je pravidelné konání přednášek, seminářů, besed a panelových diskusí. Významným počinem bylo vydání dvousvazkové publikace Jaroslava Vobra České tisky Moravské zemské knihovny v Brně a jihomoravských klášterních knihoven z let 1501–1800.

2006

Rok 2006 představoval mezník ve zpracování knihovního fondu. Společně s Národní knihovnou ČR a Vědeckou knihovnou v Olomouci byl zahájen projekt sdílené katalogizace v prostředí Aleph-Cluster.

2007

V roce 2007 byl dokončen projekt VISK7 – Kramerius Digitalizace Lidových novin. V digitální knihovně MZK (<http://kramerius.mzk.cz>) jsou zpřístupněny ročníky 1893–1939. Z Grantové agentury ČR byl druhým rokem řešen projekt Noviny a časopisy České republiky – jejich stav v paměťových institucích a zpracování. Cílem projektu je realizace edice Česká retrospektivní bibliografie, zpracování časopisů z období 1919–1945. V rámci projektu byla sestavena a vydána publikace Časopisy České republiky 1919–1945. Část 2. Přehledy, rejstříky. K významným akcím pro odbornou veřejnost patřila vědecká konference F. X. Šalda – Tvorba v kontextech/1867–1937–2007 a mezinárodní vědecká konference Julius Zeyer, lumírovský básník v duchovním dění Evropy. Oddělení knihovnictví připravilo ve spolupráci s veřejnými knihovnami publikaci Veřejné knihovny Jihomoravského kraje, medailonky profesionálních knihoven měst a obcí.

2008

Rok 2008 byl výjimečný jubileem 200. výročí založení knihovny. V rámci oslav se konalo 2. mezinárodní knihovnické kolokvium zemí V4+ na téma Digitalizace – cesta k ochraně a zpřístupnění dokumentů, jubilejní výstava exponátů ze sbírek knihovny v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě a další doprovodné akce. V průběhu roku proběhly dvě stavební akce – stavební úpravy části nového depozitáře a vybudování podzemního instalačního koridoru propojujícího nový depozitář s hlavní budovou. Byl zahájen projekt doplňování bibliografických záznamů o kopie obálek publikací. Tato činnost je spojena s provozováním serveru ObalkyKnih.cz. V tomto roce byla ukončena 1. etapa projekt EOD na dodávání skenů autorsky volných děl, který bude pokračovat i v letech 2009–2013. MZK zpřístupňuje v současné době touto službou uživatelům 80 000 titulů historických fondů.

2009

V roce 2009 knihovna nadále pokračuje ve svých aktivitách. Zapojila se do mnoha českých i mezinárodních projektů s cílem optimalizovat poskytované služby a využít svůj potenciál takřka 4 milionů svazků ke snadnějšímu zpřístupnění národního kulturního bohatství.

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana (KTN)

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana je od roku 1991 státní příspěvkovou organizací. KTN, která od svého vzniku prošla organizačními a technickými změnami, se stala kulturním a vzdělávacím střediskem pro nevidomé a slabozraké v České republice. Zpřístupňuje těžce zrakově postiženým informace i umělecké hodnoty, a to prostřednictvím Braillova slepeckého písma, zvukových záznamů, reliéfní grafiky a digitalizovaných textů.

Organizace je knihovnou s univerzálním knihovním fondem, je souběžně vydavatelem a výrobcem bodových a zvukových knih. Braillovým písmem se tisknou publikace z oblasti krásné i odborné literatury, periodika, hudebniny ve speciální slepecké notaci, učebnice pro základní školy, ale také jazykové učebnice, slovníky, kalendáře a hmatová leporela pro předškolní děti. Produkce reliéfní grafiky je zaměřena jednak na ilustrace knih a učebnic pro děti, jednak na výrobu samostatných obrazových publikací.

V r. 2004 se za podstatné pomoci MK podařilo zakoupit tiskový stroj Braillo 400 S pro tisk publikací v bodovém písmu přímo do papíru a v r. 2007 Braillo 440 SW pro tisk periodik.

Ve formě zvukových nahrávek se zde realizují knižní tituly z běžné nakladatelské produkce, zvukové časopisy a odborná literatura, sloužící i jednotlivým profesním skupinám nevidomých a slabozrakých. Zvukové nahrávky se původně poskytovaly na kazetách, ale vzhledem k technickému vývoji audiotechniky začal v r. 2006 přechod na digitální techniku. Po zkušebním provozu prvních digitálních nahrávek je od r. 2007 používán standardní formát mp3. Ve stejném roce byla budována pracoviště počítačové postprodukce zpracovávající nahrávky do podoby určené čtenářům. Ty jsou doplňovány o číselné členění pro snazší hledání naposledy čteného místa textu. Jako nosič je používán otevřený systém zahrnující kompaktní disky, paměťové karty a pevné paměti s USB připojením.

V r. 2007 byla zahájena digitalizace (obnova) původních analogových nahrávek na cívkách a kazetách. Započala spolupráce s občanským sdružením Integrace na digitalizaci nahrávek z kazet. Pro obnovu z původních originálů na cívkách byla v KTN vybavena tři pracoviště výpočetní technikou pro úpravu a převod titulů do formátu mp3.

Od června 2008 má KTN dvě moderní digitální studia, sedm pracovišť postprodukce a pracoviště přepisu na CD na dvou duplikátorech. Tím byla dokončena modernizace zvukové výroby na úroveň současných technických možností.

Již po léta je největší zájem čtenářů soustředěn na zvukové knihy. Převážná část uživatelů jsou lidé, kteří přišli o zrak v pozdějším věku a naučit se číst plynule a dostatečně rychle Braillovo písmo jim zpravidla působí problémy. Pro mnohé z nich je zvuková kniha bezprostředně po ztrátě zraku prvním krůčkem k znovunalezení vnitřní rovnováhy a vítaným prostředkem k vyplnění volného času, kterého mají v této době mnohdy nadbytek. Z pozice těchto lidí má zvuková kniha téměř nenahraditelnou terapeutickou a rehabilitační hodnotu.

V současné době knihovna eviduje přes pět tisíc čtenářů, kteří mají k dispozici na 5 tisíc titulů na magnetofonových kazetách, 1 400 titulů ve formátu mp3 a 5 300 titulů v bodovém písmu. Zhruba třetina čtenářů využívá služeb oddělení osobních výpůjček. Ostatní využívají zásilkové služby. Pro nevidomé z Prahy, kteří vzhledem k trvale zhoršenému zdravotnímu stavu nebo pro vysoký věk nemohou knihovnu sami navštěvovat, funguje pravidelná rozvázková služba. Půjčování všech materiálů jakoukoliv formou je zcela bezplatné.

Během posledních čtyř let se rozšířila spolupráce se zvukovými odděleními veřejných knihoven téměř o čtvrtinu. Již v 60 městech tedy mohou nevidomí a slabozrací navštěvovat tato oddělení.

V r. 2007 byla dokončena modernizace skladových prostor. Veškerý fond knihovny je uložen v kompaktních posuvných regálech.

V lednu 2009 byla pro čtenáře zprovozněna Digitální knihovna. O tuto novou internetovou službu je mezi čtenáři značný zájem. Jedná se o přímý styk čtenáře s knihovním fondem, který je mu ve zvukové formě prakticky kdykoliv k dispozici.

V prosinci roku 2008 uplynulo 150 let od narození Karla Emanuela Macana, zakladatele slepeckého hnutí u nás. Při této příležitosti KTN vydala knihu o životě a díle tohoto významného muže a uspořádala koncert z jeho děl.

Ocenění udělována Ministerstvem kultury

Ministerstvo kultury každoročně udílí v souladu s nařízením vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury cenu Knihovna roku v kategorii základní knihovna a v kategorii významný počín v poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Cena v kategorii „základní knihovna“ (§ 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, v platném znění) je určena především knihovnám v malých obcích, kde působí dobrovolní knihovníci, jako vyjádření veřejného uznání této prospěšné práci.

vítězové kategorie základní knihovna

2003 Obecní knihovna v Jindřichovicích pod Smrkem

2004 Místní lidová knihovna v Kostomlatech pod Milešovkou

2005 Místní lidová knihovna Havlíčkova Borová

2006 Obecní knihovna Býšť

2007 Obecní knihovna Bory

2008 Obecní knihovna v Pavlovicích u Přerova

Cena v kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“ je udělena provozovatelům knihoven např. za zpřístupnění nových informačních zdrojů, databází, nabídky

nových služeb, zpřístupnění novostaveb a rekonstruovaných prostor knihoven, organizace odborných akcí apod.

vítězové kategorie informační počin

2003 Mgr. Milena Kodýmová za podporu knihoven v malých obcích v ČR

2004 PhDr. Vojtěch Balík za podporu automatizace a digitalizace v ČR

2005 Knihovna Kroměřížska za spolupráci s neziskovým sektorem, podporu sociálně slabých skupin

2006 Knihovna hospicového občanského sdružení Cesta domů za vybudování a zpřístupnění speciálních informačních zdrojů

2007 Knihovna města Hradce Králové za projekt „Šablona webu pro malé knihovny“

2008 neudělena

Významnou oblastí podpory poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb je Projekt internetizace knihoven, v jehož rámci bylo financováno ze státního rozpočtu v návaznosti na knihovní zákon a státní informační politiku připojování knihoven k internetu a úhradu poplatků na dobu 36 měsíců s cílem zajištění rovných podmínek přístupu občanů k informačním zdrojům a podpory celoživotního vzdělávání. MK spolupracovalo na zavedení projektu nejprve s Ministerstvem informatiky, po jeho zrušení a převedení agendy s Ministerstvem vnitra. Vláda ČR schválila realizaci projektu následujícími usneseními:

- usnesení vlády ČR č. 44 ze dne 14. ledna 2004, ke Koncepti Projektů internetizace knihoven,
- usnesení vlády ČR č. 877 ze dne 15. září 2004, o Projektu internetizace knihoven a účasti státního rozpočtu České republiky na financování tohoto projektu včetně časového harmonogramu a návrhu způsobu financování,
- usnesení vlády ČR č. 1032 ze dne 30. srpna 2006, o pokračování projektu internetizace knihoven,
- usnesení vlády ČR č. 190 ze dne 28. února 2007, o zrušení usnesení vlády ze dne 30. srpna 2006 č. 1032, o pokračování projektu internetizace knihoven.

V souvislosti se vstupem České republiky do EU vzrostlo zapojení do celoevropských aktivit v oblasti knihoven. Nejvýznamnější z nich, systematicky mapovanou a koordinovanou z úrovně EK, je iniciativa i2010: Digitální knihovny. Impulsem k jejímu vzniku byl apel několika představitelů členských zemí EU na Komisi vyslovující se pro vytvoření virtuální evropské knihovny, jejímž cílem mělo být zpřístupnění celoevropského kulturního a vědeckého dědictví všem. Iniciativa představuje strategický rámec, který si klade za cíl koordinovat úsilí členských států v oblasti digitalizace, dostupnosti on-line a uchování kulturního dědictví Evropy v digitální podobě. Zajišťuje soudržnost politik Komise v oblasti informační společnosti a médií a usiluje o další zesílení podílu ICT na výkonnosti hospodářství členských zemí EU. Komuniké o Evropské digitální knihovně vyzývá k propojení všech evropských digitálních knihoven a identifikuje tři základní pilíře činností v ekonomickém, legislativním, organizačním a technickém kontextu: digitalizaci, zpřístupnění kulturního dědictví v digitální podobě prostřednictvím internetu a ochranu a uchování digitálních dokumentů.

Strategické dokumenty EK

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů „i2010“ Digitální knihovny“ (SEK (2005) 1194, 1195),
- Doporučení Komise o digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti online a o uchování digitálních záznamů (2006/585/EC),
- Závěry Rady o digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti online a o uchování digitálních záznamů (2006/ C 297/01),
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 27. září 2007 o „i2010: směrem k evropské digitální knihovně (2006/2040 (INI),
- Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů – Evropské kulturní dědictví na dosah jedním kliknutím (12580/08,)
- Závěry Rady o Evropské digitální knihovně EUROPEANA (2008),
- Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů – Europeana – další kroky SEC(2009)1124.

Závěrem:

Předsednictví ČR v Radě Evropy v roce 2009 poskytlo možnost nahlédnout kontext evropský a světový. OUK uspořádal dvě podstatné mezinárodní konference, z nichž zejména ta první byla asi nejvýznamnějším českým příspěvkem v oblasti kultury v rámci předsednictví.

Ve dnech 26. a 27. 3. 2009 se v návaznosti na vyhlášený Evropský rok tvořivosti a inovace uskutečnila v Městské knihovně Praze mezinárodní konference Fórum pro kreativní Evropu. Jejím hlavním cílem bylo zohlednit jedinečný přínos umění a kultury k rozvoji a využití kreativního potenciálu Evropy a posílit vnímání umění a kultury jako primárního inspiračního zdroje pro evropskou kreativitu. Koncept kreativity byl diskutován ve třech tematických blocích: Umění, kultura a kreativní ekologie, Kreativita a společnost a Kreativita a vzdělávání. Konference v nich předložila jasné argumenty, že kultura a kreativita významně přispívají ke společenskému a ekonomickému růstu. Zúčastnilo se jí 6 ministrů kultury, 40 speakerů a přes 450 účastníků.

Druhá konference pod názvem Digitální zpřístupnění kulturního dědictví proběhla na VŠE v Praze dne 26. 5. 2009. Jejím záměrem bylo zprostředkovat informace o digitálním zpřístupnění evropského kulturního dědictví. Tradiční sbírky paměťových institucí představují bohatý zdroj informací, avšak jejich zpřístupnění je většinou spjato s fyzickým zpřístupněním, což je podstatnou překážkou zvláště v případě unikátních dokumentů jako jsou rukopisy a vzácné tisky. Proces digitalizace může napomoci k překonání bariér a k podstatnému zlepšení přístupu k informačním zdrojům z celého světa. K hlavním úkolům v dané oblasti patří zřízení mnohojazyčného portálu k digitalizovaným sbírkám, jímž je prototyp evropské digitální knihovny „Europeana“, sladění technických standardů za účelem dosažení interoperability digitalizovaného materiálu na evropské úrovni, vytvoření vnitrostátních strategií pro dlouhodobé uchování digitálního materiálu a přístup k němu za plného respektování autorských práv.

Do evropského kontextu vstoupil odbor také druhým pokusem o ratifikaci dokumentu UNESCO Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kultury, kterou začal připravovat v druhé polovině roku 2009.

4. Odbor regionální a národnostní kultury

Na Ministerstvu kultury, dále jen MK, se problematikou regionální a národnostní kultury zabývá odbor regionální a národnostní kultury.

Na úvod statě je však třeba vysvětlit, co vše je pod pojmem regionální kultura myšleno a řešeno na MK. Jedná se o aktivity v oblasti zájmové, neprofesionální, a o občanské aktivity rozvíjející společenský život měst a obcí, přispívající jednak k obohacení kulturní nabídky, ale i zlepšování vztahů mezi občany. jedná se mnohdy i o akce, přispívající k zachování historického povědomí, k péči a nehmotné kulturní dědictví. Problematikou památkové péče, muzeí a galerií, knihoven a divadel se na MK speciálně zabývají další útvary.

Odbor regionální a národnostní kultury (dále jen ORNK) plní úkoly MK jako ústřední orgán státní správy v oblasti výchovné činnosti a národnostní kultury. Dle Organizačního řádu MK plní úkoly na svěřeném úseku:

- zpracovává stanoviska k podnětům orgánů státní správy a územní samosprávy týkající se regionální kultury,
- vytváří podmínky pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit a ochranu tradiční lidové kultury, včetně udělování cen v oborech neprofesionálních uměleckých aktivit a tradiční lidové kultury a titulu „Nositel tradice lidových řemesel“,
- vytváří podmínky pro zajištění péče o tradiční lidovou kulturu ve smyslu Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice schválené usnesením vlády ze dne 11. června 2003 č. 571,
- spolupřádá významné akce v regionech ve všech oborech své činnosti a finančně podporuje vybrané projekty,
- ve spolupráci se zahraničním odborem zabezpečuje odborné činnosti spojené se zahraničními styky kolektivů z oblasti neprofesionálního umění, realizované za účelem zahraniční reprezentace z pověření ministerstva,
- plní úkoly ministerstva v oblasti integrace cizinců žijících v České republice, podílí se na kulturní části péče o uprchlíky a přesídlence a vyjadřuje se k problematice migrace,
- sleduje a vyhodnocuje potřeby kulturních aktivit zdravotně postižených občanů,
- ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy sleduje stav v oblasti zájmových vzdělávacích a mimouměleckých aktivit a společenského ovlivňování volného času dětí a mládeže,
- zabezpečuje plnění úkolů ministerstva v oblasti kultur národnostních menšin, včetně integrace romské komunity,
- spolupracuje s referátem UNESCO při zabezpečování úkolů ministerstva vyplývajících z členství České republiky v UNESCO,
- koordinuje plnění úkolů ministerstva ve vztahu k Radě vlády České republiky pro lidská práva,
- spolupracuje v rámci své věcné působnosti s příspěvkovými organizacemi Národní ústav lidové kultury a Národní informační a poradenské středisko pro kulturu.
- koordinuje plnění úkolů ministerstva a zabezpečuje spolupráci ve vztahu ke krajským úřadům,
- zajišťuje a koordinuje poskytování veškeré poradenské a odborné pomoci pro orgány a organizace místní a regionální kultury a pro národnostní občanská sdružení,
- organizuje porady vedení ministerstva se zástupci krajských úřadů.

Od roku 2004 až do současnosti nadále pokračovala spolupráce s odbory kultury a památkové péče krajských úřadů, každoročně byly v rámci pomoci a poskytování informací krajům pořádány dvě pracovní porady vedení MK se zástupci krajských úřadů a Magistrátu hl. m. Prahy. Na začátku roku 2009 se navíc uskutečnilo pracovní setkání vedení MK s radními krajů pro kulturu.

ORNK průběžně koordinuje spolupráci MK s Institutem pro místní správu Praha v oblasti přípravy na ověřování a ověřování zvláštní odborné způsobilosti (ZOZ) úředníků samosprávných celků, který systém vzdělávání zabezpečuje ve vlastním školícím zařízení za aktivního přispění pracovníků MK ve funkcích lektorů a zkušebních komisařů. Tito odborníci zabezpečují přípravu na ověřování a ověřování ZOZ na úseku památkové péče a správy sbírek muzejní povahy.

Průběžně byla koordinována interní spolupráce s jednotlivými odbory MK v souvislosti s řešením problematiky v oblasti lidských práv v ČR na úseku kultury podle požadavků a zadání ministra vlády pro lidská práva, resp. zmocněnce vlády ČR pro lidská práva. Každoročně byla např. koordinována příprava

podkladů MK pro Zprávu o stavu lidských práv v České republice, kterou připravuje a předkládá vládě ČR ministr pro lidská práva.

Průběžně byla koordinována interní spolupráce s příslušnými odbory MK, které zabezpečují kontrolu výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a Hl. m. Prahy. Ve dvouletých cyklech byla např. koordinována příprava podkladů MK pro Hodnotící zprávu o výsledcích kontrol výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a Hl. m. Prahy, kterou periodicky za dvouleté období připravuje a vládě ČR předkládá ministr vnitra.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Postavení a hlavní poslání NIPOS lze charakterizovat pojmem odborný servis v rámci realizace státní kulturní politiky jako součást veřejných služeb v kultuře. Především ve třech oblastech se postupně profiloval jako specializovaná instituce širšího záběru se specifickým know how. Jde o oblast financování kultury z veřejných rozpočtů, kdy si NIPOS systematickým a časoměrným sledováním této oblasti a její analýzou vytvořil ucelené řady unikátních dat. Může je podpořit daty ze statistického šetření v rámci rezortní statistiky, kterou NIPOS vykonává na příkazní smlouvu s MK. NIPOS toto šetření postupně modernizuje a přidanou hodnotu mu dodají připravované interpretace jednotlivých šetřených oblastí. Partnery si hledá podobně jako v neprofesionálním umění napříč kulturou tj. mezi subjekty různé právní povahy. Samozřejmostí je spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi. V roce 2008 pokročily rovněž přípravné práce na účtu kultury, s nímž počítá i nová státní kulturní politika. Ve třetí oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit je podstatné, že odborný servis v 10 diverzifikovaných oborech, který instituce nabízí a poskytuje, je založen na soustavném zkoumání stavu a uměleckých trendů včetně srovnání se zahraničím. Neexistuje jiný subjekt v ČR s tak širokým záběrem. NIPOS zpracoval pro MK obsáhlou studii o stavu těchto aktivit, která bude ještě doplněna o SWOT analýzu jednotlivých oborů. Monitoring stavu místní a regionální kultury doplňuje internetový interaktivní časopis Místní kultura. Jednotlivé uvedené oblasti jsou personálně zabezpečeny ve čtyřech odborných útvech NIPOS, jejichž činnost je blíže charakterizovaná v další části zprávy. Z hlediska organizační struktury je doplňuje útvar ředitele, kam nově přešlo řízení a realizace zahraničních kontaktů a věda a vývoj včetně od poloviny roku řešeného projektu v rámci mechanismu tzv. Norských fondů. Jde společný projekt s Institutem umění - Divadelním ústavem Uchování a prezentace kulturního dědictví českého a světového divadla. Databáze českého amatérského divadla je jedním ze tří podprojektů.

Jak vyplývá z autoanalýzy hlavních činností, kterou instituce zpracovala na žádost MK, má NIPOS několik hlavních činností. Z nich z hlediska objemu pracovní doby i vynaložených finančních prostředků je klíčovou výzkumná a vývojová činnost. V roce 2008 byl odbornou komisí ORNK vyhodnocen pětiletý VaV projekt Význam vybraných dětských uměleckých aktivit pro utváření osobnosti dítěte ve věku povinné školní docházky. U dětí, které se zabývají některým z pěti sledovaných uměleckých oborů, se podařilo prokázat tzv. expertní habitus, který se projevuje vyšší mírou kulturního kapitálu. Výzkumnou činností jsou rovněž studie vztahující se zejména k oblasti veřejných služeb kultury, jejich právního rámce a ekonomiky (např. Ekonomický vliv klíčových obecně platných právních norem na ekonomiku veřejných služeb kultury v podmínkách příspěvkových organizací zřízených státem a ÚSC).

Zásadním úkolem pro celý rezort kultury je účast instituce v pracovní skupině Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Podařilo se prosadit a udržet postavení kultury jako jednoho z indikátorů Strategie udržitelného rozvoje. Tímto indikátorem je dostupnost veřejných služeb kultury, přičemž měřitelnou částí je procento výdajů veřejných rozpočtů na kulturu a podíl výdajů na kulturu ve vztahu k HDP.

Z činností jednotlivých útvarů:

Odborný útvar ARTAMA

Odborný útvar pro neprofesionální umělecké aktivity dětí, mládeže, dospělých i seniorů se zaměřil na realizaci těchto úkolů:

- Zpracování projektu pro cyklické vzdělávání v oboru amatérského divadla. Projekt zmapoval stávající vzdělávací akce a projekty v rámci jednotlivých divadelních oborů pořádané na celostátní i regionální úrovni, analyzoval je s důrazem především na kvalitu, účinnost, šíři záběru a možnost nadstavby a dalšího pokračování ve studiu. Výsledkem byl návrh koncepce vzdělávacího projektu s pracovním názvem „Divadlo z různých úhlů pohledu“, který vychází ze současných trendů amatérského divadla a zabývá se různými složkami divadla. Kromě konkrétních osnov vypracovaných odborníky byl nastíněn i způsob jejich použití včetně organizačního i finančního zajištění.
- Zabezpečení systému celostátních přehlídek a festivalů včetně jejich krajských výběrových kol. Ve spolupráci s odbornými radami instituce byly zpracovány a zveřejněny propozice a realizován výběr. Útvar také řešil změny v systému pro rok 2009 (např. dvě nové přehlídky: Mladá scéna jako přehlídka

- studentského divadla v Ústí n. O. a celostátní setkání studentských pěveckých sborů). Obě tyto aktivity jsou názorným příkladem rozmachu neprofesionálních uměleckých aktivit i rychlé reakce instituce.
- Sympozium Taneční výchova a kulturní kapitál (jako součást Celostátní přehlídky dětských skupin scénického tance v Kutné Hoře) se pokusilo zmapovat současný stav odborné přípravy učitelů a dalších odborníků pracujících v oboru a vyvolat odbornou diskusi o oboru a jeho potřebách. I když se těsně před začátkem omluvili všichni pozvaní experti z rezortu školství, podařilo se nastartovat některé procesy včetně diskuse o koncepci vysokoškolské přípravy. Sympozium bylo i příležitostí prezentovat výsledky VaV projektu citovaného v úvodu zprávy.
 - Zpracování zprávy o situaci v oblasti NPU, zejména systému financování postupových přehlídek a jejich aktuální podpoře v krajích ČR pro potřeby MK; za zásadní je třeba považovat obsáhlou studii o jednotlivých oborech, která bude v prvním čtvrtletí 2009 rozšířena o SWOT analýzy.
 - Instituce z pověření MK vysílá do zahraničí jednotlivce jako lektory, porotce, seminaristy, delegáty mezinárodních nevládních organizací a přijímá na akcích v ČR jednotlivce a umělecká tělesa. V roce 2008 bylo vysláno 14 jednotlivců a přijato 25 jednotlivců a 6 skupin. ARTAMA přitom spolupracuje s českými středisky mezinárodních nevládních organizací a odbornými radami. V roce 2009 bude tato agenda řešena formou veřejného výběrového řízení respektujícího platnou legislativu na základě změny zřizovací listiny organizace.
 - Útvar ARTAMA nabízí a realizuje řadu kvalifikačních i zájmových kurzů a seminářů. Konají se jak v rámci celostátních přehlídek (např. dílny v rámci JH), tak samostatně. Mnohé mají tradici, např. Klub sbormistrů dětských pěveckých sborů, který se schází 3x ročně. V roce 2008 pokračoval rovněž už čtvrtý cyklus Školy folklorních tradic (spolupráce NÚLK a FoS ČR).
 - NIPOS je vydavatelem dvou časopisů (Amatérská scéna a Tvořivá dramatika) a tří bulletinů (d'ARTAMAn pro amatérské divadlo, Kormidlo pro dětské aktivity a Vykřičník pro loutkáře).
 - V rámci mechanismu tzv. Norských fondů a společného projektu s Divadelním ústavem (nositelem je DÚ) s názvem Uchování a prezentace kulturního dědictví českého a světového divadla byl NIPOS řešitelem části nazvané Databáze českého amatérského divadla. I když ve druhé polovině roku směřovalo veškeré úsilí k realizaci složitých administrativně technických mechanismů (agenda výběrového řízení, příprava interních dokumentů) a k získání a zapracování nových spolupracovníků, podařilo se naplňovat i odborný záměr. Počet zveřejněných hesel a pomůcek vzrostl z 26 787 položek na 46 278 položek, přičemž celkový počet položek veřejné i neveřejné části databáze vzrostl o cca 13 tisíc položek.

Odborný útvar Centrum informací o kultuře (CIK)

- Státní statistická služba za oblast kultury. NIPOS ji zabezpečoval na základě Příkazní smlouvy s MK. Její realizace se řídí zákonem č. 89/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Metodicky přitom spolupracuje s Českým statistickým úřadem a obsahově s MK. Dalšími partnery instituce jsou Národní knihovna ČR pro oblast knihoven včetně projektu benchmarking, na jehož základě je možné srovnávat výkonové a kvantitativní parametry jednotlivých knihoven (v tuto chvíli do projektu vstoupilo 90 veřejných knihoven), Asociace muzeí a galerií ČR (oblast muzeí a galerií). Zásadním cílem instituce je modernizace statistického zjišťování včetně sběru dat. V současné době je elektronický sběr dat, který jednotky méně administrativně zatěžuje a částečně snižuje hladinu chybně vložených dat, k dispozici pro tři oblasti (knihovny, muzea a galerie, vydavatelé), připravuje se oblast divadel a památkových objektů. Prvním krokem k vyšší míře využití statistických dat byla realizace výstupu Výkonové indikátory ze stat. šetření v oblasti kultury za rok 2007. Jedná se o klíčová data o výkonnosti kulturních subjektů (např. návštěvnost, počty výpůjček, výstav apod.). Ve spolupráci s různými subjekty budou postupně interpretována. Za rok 2007 byla stávající statistická zjišťování v osmi tradičních oblastech rozšířena z iniciativy instituce o výkaz kulturně vzdělávací a zájmové činnosti, který mapuje různé poskytovatele veřejných kulturních služeb. Výkazy na rok 2008, které budou šetřeny na jaře 2009, zohledňují požadavky MK, ČSÚ a EUROSTATu. Nově byla formulována ekonomická část dotazníku v bezprostřední vazbě na přípravu satelitního účtu kultury a připraven nový výkaz o festivalech.
- Satelitní účet kultury. Pracovní skupina složená ze zástupců MK, ČSÚ, MF, MMR a NIPOS stanovila harmonogram postupu. V průběhu roku 2008 NIPOS zpracoval zadání obsahující vymezení oblastí kultury, poskytovatelů kulturních služeb a finančních toků v kultuře s cílem vytvořit Manuál k tvorbě účtu kultury. Ten byl předán k oponentuře expertům a po jejich vyjádření budou práce pokračovat.
- Dalšími úkoly útvaru byly práce na Analýze výstupu informační zátěže podnikatelů v oblasti statistického zjišťování v gesci MK. Útvar pokračoval ve vytváření a aktualizaci celostátních informačních databází kulturních subjektů. Zástupci pracovali v komisích ČSÚ pro programy EUROSTATu a rovněž se zapojili do programu Evropské skupiny pro statistiku muzeí a galerií EGMUS.

- Pro uživatele byla k dispozici veřejná knihovna se specializovaným fondem evidovaná na MK. Byla dokončena revize knihovního fondu, který obsahuje 14 673 jednotek.

Odborný útvar REGIS

- Konzultační servis. S využitím odborných poznatků shromažďovaných od r. 1992 zajišťuje útvar ojedinělý a žádaný odborný konzultační servis, který je vyhledáván zejména regionálními a lokálními kulturními subjekty včetně NNO (zejména občanskými sdruženími). Každoročně je poskytnuto cca 400 osobních a písemných konzultací. Jejich témata se dotýkají především aplikace právních norem. Spektrum poptávaných témat je tradičně široké a různorodé (nakládání s majetkem, hospodaření s příspěvkem, vytváření základních dokumentů organizace, vydávání neperiodických publikací, odměňování a další). Součástí konzultačních služeb je zajišťování odborných seminářů zaměřených na oblast autorského práva, účetnictví příspěvkových organizací a další. Podle zadání MK se v roce 2009 uskutečnil také další vzdělávací akce pro příspěvkové organizace MK (první se konala na podzim 2008).
- Financování kultury z veřejných rozpočtů. Od r. 1992 vytvořil útvar ojedinělou databázi výdajů veřejných rozpočtů na kulturu, která je každoročně aktualizována a doplněna analýzami. Výsledný materiál je publikován ve formě publikace s ISBN. Vybrané části jsou publikovány na webu NIPOS. Studie se opírá o kapitolu 334, jejímž správcem je MK a součástí jsou údaje o financování kultury z rozpočtů krajů spolu s daty o výdajích obcí. O takto vedenou analýzu mají zájem i vysoké školy, odborná pracoviště a veřejná správa. V budoucnu REGIS počítá se zkoumáním dat v právních a dalších souvislostech.
- Výzkumná činnost. V rozsahu a zaměření své činnosti zpracovává útvar dílčí výzkumné studie vztahující se zejména k oblasti veřejných služeb kultury a jejich rámci. Založen byl např. projekt s názvem Ekonomická povaha jednotlivých typů právnických osob nejčastěji působících ve veřejných službách kultury a právní rámec jejich činnosti a hospodaření. Možná kolizní místa smluvních vztahů k poskytovatelům podpory. Trvalou pozornost si zaslouží i analýza právních norem EU dotýkajících se oblasti kultury. Tato oblast činnosti je stejně jako všechny ostatní poznamenána počtem zaměstnanců útvaru.
- Další odborná činnost. Patří sem v úvodní části Zprávy zmíněná práce na Strategii udržitelného rozvoje ČR, dále zpracování rešerší, stanovisek pro potřeby MK, zpracování Kalendária kulturních akcí pro handicapované občany. Byly předloženy tři projekty pro téma „přívětivá veřejná správa“ jeden projekt pro využití v rámci IOP. Byla zpracována analýza prezentačních aktivit muzeí spojená s dotazníkovým šetřením. Výsledkem je produkt e-časopis IMAGe určený pro muzea zřizovaná jako PO ÚSC. Trvale je sledován vývoj právních norem ČR.

Útvar Redakce časopisu Místní kultura

- Hlavním produktem útvaru je časopis Místní kultura. Počátkem roku 2008 změnil formu z tištěné na internetovou. Obsahově se časopis nezměnil. Je členěn podle tematik (např. živá kultura, zahraničí, festivaly, lidová kultura, handicap) do tří základních rubrik (články-komentáře, zprávy, akce) a několika podrubrik. Jeho předností je aktuálnost. Na webových stránkách časopisu se denně objevují nové články a velké množství upoutávek na akce. Denně zavítá na stránky 200 až 300 čtenářů, měsíčně jde o tisíce návštěv. Účinným nástrojem propagace je poskytování mediální podpory vybraným akcím a představení časopisu na různých setkáních a seminářích.

Národní ústav lidové kultury (NÚLK)

Národní ústav lidové kultury jako centrální a metodologické pracoviště pro tradiční lidovou kulturu spolupracuje se svým řídicím odborem na řadě úkolů vyplývajících z Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice, kterou přijala vláda ČR svým usnesením č. 571 ze dne 11. 6. 2003. Práce na projektu Identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury v ČR pokračovala v roce 2008 vypracováním konečné verze dotazníku „Obyčejová tradice“ určeného pro etnologický výzkum zaměřený na lokální autority. Vyplněné dotazníky byly po evidenci NÚLK zadány ke statistickému zpracování. V prvním pololetí r. 2008 byla dokončena výsledná srovnávací analýza dotazníkového šetření z roku 2007. Závěrečná zpráva statistického zpracování dat jednotlivých krajů (srovnávací analýza zaznamenaných dat v krajích navzájem) byla Ministerstvu kultury a zástupcům pověřených pracovišť pro péči o tradiční lidovou kulturu předána na společné pracovní schůzce v Třebíči ve dnech 20. – 21. 5. 2008. Druhá pracovní schůzka se konala 8. 10. 2008 na Ministerstvu kultury v Praze. Počet regionálních pověřených pracovišť byl rozšířen o Prahu, která byla dosud zahrnuta do výzkumu v rámci Středočeského kraje. Pověřeným pracovištěm se stalo Muzeum hlavního města Prahy. Ve spolupráci s firmou FOCUS byl v závěru roku připraven dotazníkový výzkum obyčejové tradice zaměřený na běžnou populaci ČR. Porovnání výsledků s dotazníkem výročních zvyků a obyčejů přinese srovnání pohledů na tuto oblast tradiční lidové kultury. V závěru roku byla připravena konečná podoba dotazníků pro rok 2009. Pracovníci NÚLK se podíleli na finální přípravě

nominačního materiálu Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky. Zahájena byla příprava mezinárodní pracovní porady na téma „Zásady pro zpracování akčního plánu na zachování nemateriálního kulturního statku“, která se uskuteční v roce 2009. Pokračovala prezentace Koncepce účinnější péče o tradiční a lidovou kulturu v ČR směrem k odborné i laické veřejnosti; strategie prezentace tradiční lidové kultury a správa webového portálu věnovaného tradiční lidové kultuře www.lidovakultura.cz. NÚLK spolupracoval se svým řídicím odborem MK na přípravě podkladů pro ratifikaci Úmluvy UNESCO o zachování nemateriálního kulturního dědictví v ČR. V této souvislosti je důležitá účast zástupců NÚLK na zasedáních Mezinárodního výboru pro ochranu nemotného kulturního dědictví v Paříži a Istanbulu.

Na základě prohlášení slováckého verbuňku za Mistrovské dílo ústního a nemateriálního dědictví lidstva (UNESCO) byly realizovány úkoly spojené s akčním plánem „Slovácký verbuňk – živá tradice“. Pokračovaly práce na vytváření pramenného fondu ke slováckému verbuňku, byla zajištěna videodokumentace a fotodokumentace festivalů, lokálních slavností a jiných příležitostí, při nichž se tancuje verbuňk v jeho přirozeném prostředí. Uskutečnil se seminář k Soutěži o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku, zasedání Sboru lektorů a znalců slováckého verbuňku i jednání se zástupci obcí v mikroregionech.

NÚLK jako garant projektu Nositel tradice lidových řemesel připravuje nominace kandidátů na udělení titulu a na základě rozhodnutí ministra kultury byl titul přiznán dalším osobnostem. Součástí projektu bylo vydání publikace „Nositelé tradice 2008“ která seznamuje s oceněnými výrobci v r. 2008 a celkovým rámcem ocenění. Za finanční podpory MK byla vydána publikace „Nositelé tradice I. - anglická verze“ (zahrnuje medailony 37 výrobců) a „DVD Nositelé tradice I.“ (filmový dokument zachycuje práce všech doposud oceněných výrobců, DVD je připraveno v pětijazyčné mutaci, s menu, titulky a informacemi o titulu, systému péče, ochranné známky a autorech projektu). V roce 2008 NÚLK připravoval ve spolupráci s MK výstavu „Homo Faber“, která se uskutečnila v sídle UNESCO v Paříži ve dnech 15. - 27. 2. 2009 a je příspěvkem k českému předsednictví v Radě EU v r. 2009. Pro výstavu byla připravena zkrácená verze publikace „Nositelé tradice lidových řemesel“ v česko-anglické a česko-francouzské jazykové verzi.

Mezi nejvýznamnější úkoly každoročně patří oblast výzkumu a vývoje. Plnění úkolů výzkumného záměru „Proměny tradiční lidové kultury a její vazby na hmotné a nemotné kulturní dědictví lidstva“ na období 2004 – 2010, identifikační číslo 0009492701, bylo zahájeno bezprostředně po získání Rozhodnutí MK o poskytnutí institucionální podpory v lednu 2008. Výzkumný záměr se člení do dvou hlavních okruhů: Identifikace, dokumentace a prezentace projevů lidové kultury a Proměny folkloru a folklorního hnutí, které obsahují několik dalších úkolů - dokumentace výročních obyčejů, řemeslná výroba, dokumentace lidového stavitelství na jihovýchodní Moravě, sídelní, ekonomická a sociální struktura strážnického panství, tradiční lidová kultura a filmová tvorba. V roce 2008 byly v rámci třetí řady výzkumného úkolu „Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska“ zpracovávány medailony obcí, které se vztahovaly k tanečním projevům jednotlivých podoblastí Slovácka (k Dolňácku, Podluží, Hanáckému Slovácku, Hornácku). Projekt „Lidová řemeslná výroba“ byl rozšířen o dva díly - Textilní techniky IV. 6. část Provaznictví a Textilní techniky IV., 7. část Výroba mužského kroje. Pokračovaly práce na budování elektronické knihovny, digitální archivaci a tvorbě databází, dále také na fotodokumentaci i videodokumentaci folklorních festivalů, slavností a zvyků.

Hlavní činnost zahrnovala úkoly zajišťující správu a rozšiřování archivu, odborné knihovny, vzdělávací, propagační a vydavatelskou činnost, spolupráci se zahraničními a domácími institucemi, pořadatelskou činnost, péči o sbírky, výstavní činnost, Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy, péči o památky, údržbu a celkovou správu instituce. Pokračovala spolupráce s NIPOS a FoS ČR na realizaci dvouletého akreditovaného rekvalifikačního kurzu „Lektor (se zaměřením na tradiční hudbu a tanec)“, který bude uzavřen v roce 2009. Vydána byla 4 čísla odborného časopisu Národopisné revue a osobní bibliografie PhDr. Ivy Heroldové. Důležitou součástí činnosti NÚLK je správa a péče o sbírkový fond. Fond byl rozšířen o doklady lidového oděvu, vybavení domácnosti a o předměty reprezentující tvorbu výrobců oceněných titulem Nositel tradice lidových řemesel. Velká pozornost byla věnována propagaci činnosti NÚLK, jím pořádaných akcí, vydávaného časopisu i webových stránek (www.nulk.cz; www.lidovakultura.cz; www.lidovaremesla.cz). NÚLK se zúčastnil několika propagačních akcí – veletrhu cestovního ruchu Regiontour v Brně, tiskových konferencí k MFF, průběžně byly aktualizovány i informace v propagačních materiálech jiných institucí a vydavatelství i na webových stránkách NÚLK.

Zahraniční aktivity NÚLK byly zaměřeny především na spolupráci s národními sekcemi, Výkonným výborem a Radou CIOFF. Spolupráce se Slovenskou republikou se týkala folklorního festivalu Myjava, Etnologického ústavu SAV, Národního osvětového centra v Bratislavě a Etnografického muzea v Martině. V roce 2008 se za finanční pomoci MK podařilo realizovat v NÚLK mezinárodní tvůrčí dílnu dětských folklorních muzik s názvem „Muzičky 2008“, která se uskutečnila ve dnech 8. – 12. 10. 2008

ve Strážnici. Téma dílny bylo věnováno regionálním specifickým lidové hudby jednotlivých etnografických oblastí původu muzik. NÚLK spolupracoval s mnoha muzejními, universitními a vědeckými institucemi v ČR a metodicky i organizačně pomáhá folklorním souborům a festivalům. Rozsáhlá je spolupráce s Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu, Folklorním sdružením ČR, Valašským muzeem v přírodě, Českou národopisnou společností, Ústavem evropské etnologie Brno, Etnologickým ústavem AV v Praze a v Brně, Moravským zemským muzeem Brno, Asociací muzeí a galerií. Zaměstnanci NÚLK působí v různých komisích, vědeckých, programových a redakčních radách, např. v České komisi pro UNESCO, Národní radě pro tradiční lidovou kulturu, grantových komisích MK, celosvětovém Výboru CIOFF a Středoevropském sektoru CIOFF.

Rozsáhlou součástí činnosti NÚLK byla péče o movité a nemovité památky, které má NÚLK ve správě, z nichž je 7 památkově chráněných, a 45 ha parkových a travnatých ploch. V areálu Muzea vesnice bylo vybudováno nové oplocení od Baťova kanálu v délce 900m, instalována posuvná vstupní brána na elektronický pohon, byla zhotovena elektroinstalace ve třech objektech, provedeny výměny a opravy střešních krytin, další běžná údržba objektů, sadů, vinice, výsadba stromů a keřů. V areálu parku proběhla celková rekonstrukce sociálního zařízení v amfiteátru Bludník, vybudováno bylo bezbariérové sociální zařízení v amfiteátru Zámek, provedena oprava plotu v amfiteátru Bludník v délce 250m, prováděna byla průběžná údržba dalších objektů a parku. Na budově zámku byla provedena rozsáhlá oprava střechy a oplechování jihozápadního křídla. Bylo dokončeno stěhování pracoven a prováděna běžná údržba.

Na spolupráci obou resortů při řešení společných úkolů však MK nerezignovalo, jak ostatně vyplývá i z mnoha úkolů, které ministerstvu kultury ukládá nová Státní kulturní politika na léta 2009-2014, kterou schválila vláda svým usnesením č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008.

Neprofesionální umělecké aktivity

Vymezení

Neprofesionální umělecké aktivity dětí, mládeže i dospělých za více než dvě stě let své existence jako organizovaná veřejná aktivita prokázaly, že jsou nepominutelnou součástí české kultury. Tato činnost (divadlo a umělecký přednes, vokální a instrumentální hudba, tanec všech druhů, výtvarné aktivity, fotografie a filmová tvorba) je nezávislou aktivitou, která je vnímána jako veřejně prospěšná. Především pro obce do 6 tis. obyvatel, jichž je v ČR většina, jsou základem místní kultury. Nejsou vykonávány jako zaměstnání a nepředstavují hlavní zdroj příjmu. Jsou realizovány na základě zájmu ve volném čase, nikoliv za účelem dosažení zisku.

Byť platná legislativa nerozlišuje mezi tvorbou amatérskou a profesionální, jde o dělení tradiční a mezinárodně obvyklé (např. hlavní mezinárodní nevládní organizace sdružující amatérské divadelní aktivity na všech kontinentech AITA/IATA má vymezení „amatérský“ přímo ve svém názvu). Obě skupiny tvůrců se liší motivací a organizačním zakotvením. Amatéři nejsou vlastně ničím vázáni, často nemají žádné organizační zázemí a musí se o realizaci svých uměleckých záměrů včetně ekonomického zabezpečení a distribuce postarat sami. Jednotlivé obory přitom představují vnitřně diferencovaný celek, jehož vrstvy se liší mírou uměleckých ambicí, tvořivosti a motivace. V některých oborech (např. filmová tvorba) nejsou za amatérské tvůrce považováni lidé s dokončeným středním vzděláním v oboru, v jiných (např. činoherní divadlo) vzdělání nehraje žádnou roli (profesionální herci, režiséři, scénografové hostují v inscenacích s jediným omezením, že nemohou na přehlídkách získat ocenění.

Řada státních kulturních politik vnímá tyto aktivity jako občanské (kolektivní obory napomáhají socializaci, spolupráci a spoluodpovědnosti za výsledek) a uznává jejich význam pro společnost jako prostředek výchovy uměním k umění, jako jistou bariéru proti snobskému či pokleslému konzumu kultury a s ním spojenému úpadku kulturních hodnot. Právě amatéři tvoří hlavní část poučených recipientů umění, pro něž kontakt s ním představuje osobní potřebu. Pětiletý aplikovaný výzkum NIPOS (Význam vybraných uměleckých aktivit pro rozvoj osobnosti dítěte ve věku povinné školní docházky) prokazuje, že děti, které navštěvují umělecké kroužky v některém z vybraných uměleckých oborů (divadlo, sborový zpěv, scénický tanec, folklorní tanec, výtvarná aktivita) jsou ve srovnání s běžnou dětskou populací lépe vybaveny tzv. kulturním kapitálem. Jak ukázalo celé výzkumné šetření, pozitivní vliv kolektivních uměleckých aktivit na osobnost dítěte je nesporný a je třeba v dětech pěstovat už od raného věku pozitivní a tvořivý vztah ke světu umění a kultury, a to nejen proto, aby bylo v časech budoucích zachováno naše křehké kulturní dědictví, ale především pro děti samé - umělecké aktivity obohacují dítě zvláštní a nenahraditelnou sumou vnímavosti, dovedností a znalostí, kterými potom budou moci disponovat po celý život.

Kvantitativní územní a organizační rozvrstvení

Na rozdíl od vyspělých demokratických států, kde jsou hlavními subjekty neprofesionálního umění nevládní neziskové organizace s celostátní působností a s poměrně značnou finanční podporou z veřejných zdrojů (např. SRN, Rakousko, Francie, Nizozemí a další), v ČR působí v současné době

většinové celostátní nevládní organizace pouze ve dvou oborech – ve folkloru (Folklorní sdružení ČR) a parketovém tanci dětí a mládeže (Českomoravská taneční organizace). O většinové zastoupení usilují Unie pěveckých sborů a Svaz českých fotografů. V dalších oborech je jich buď více (např. v amatérském divadle 10), což představuje nutnost koordinace činnosti, přičemž snaha o ustavení jednoho centra (Matice českého amatérského divadla) ztroskotala, nebo existuje jedna s limitovanými možnostmi (např. Sdružení dechových orchestrů ČR), případně žádná (umělecký přednes). Tento stav je jednak důsledkem přerušené tradice v době totality, jednak přetrvávající nechutí lidí ke sdružování. Fungování takových sdružení je dnes finančně limitováno, a v mnoha případech není možné ze strany státu podpořit jejich provoz včetně lidských zdrojů (např. v SRN jsou funkcionáři honorováni jako státní zaměstnanci). Funkci odborného a koordinačního centra pro neprofesionální umělecké aktivity vykonávají dvě státní příspěvkové organizace: NIPOS (pro většinu oborů) a NÚLK (pro oblast tradiční lidové kultury). Konceptně i organizačně spolupracují se všemi střečovými subjekty jednotlivých oborů a v jejich poradních orgánech zasedají uznávaní odborníci i tvůrci. Obdobně působící celostátní veřejná odborná centra existují v řadě evropských zemí, a to jako pořadatelé vybraných přehlídek, garanti dalšího a zájmového vzdělávání, vydavatelé specializované odborné literatury, řešitelé VaV projektů ad. (např. Kunstfactor v Nizozemí jako veřejně prospěšná organizace dotovaná ze státního rozpočtu, Népművelési intézet v Budapešti, příspěvková organizace MK, Javni sklad za kulturne dejavnosti republike Slovenije v Ljublani, fond dotovaný ze státního rozpočtu, Sbor za kulture v Chorvatsku, celostátní občanské sdružení).

Charakteristickým rysem je různorodé zastoupení aktivit v jednotlivých krajích ČR. Je to dáno tradicí, demografickým vývojem zejména po druhé světové válce a také odlišným vývojem po listopadu 1989. Všeestranné umělecké podhoubí existuje v Královéhradeckém kraji, kde se také díky spolupráci krajské příspěvkové organizace IMPULS s občanskými sdruženími (např. Východočeské volné sdružení amatérských divadelníků) daří většině oborů, což lze dokumentovat na počtech souborů a jednotlivců v krajských přehlídkách a také na oceněních získaných v celostátních kolech. Z tradice především v oblasti loutkového a činoherního divadla, uměleckého přednesu, filmu a fotografie těží Pardubický kraj, kde navíc také funguje krajské metodické zařízení (jako jedno z oddělení Krajské knihovny). Velmi dobrá situace panuje v moravských krajích zejména díky tanečnímu a hudebnímu folkloru, neprofesionálním hudebním aktivitám jako je sborový zpěv, dechová hudba (zejména Jihomoravský a Moravskoslezský kraj), dále divadlo, scénický tanec dětí i dospělých a výtvarné aktivity. Jihomoravský a Olomoucký kraj jsou tradičními centry komorní a symfonické hudby. V západních Čechách se daří jak folkloru, tak divadelním a tanečním oborům. Své centrum má v tomto kraji i dechová hudba. Ta je spolu s komorní a symfonickou hudbou, hudebním a tanečním folklorem zastoupena i v kraji Jihočeském. Ve Středočeském kraji se daří divadlu, komorní a symfonické hudbě. Z demografického hlediska jsou stále v nevýhodné situaci kraje bývalého pohraničí, kde druhá světová válka a poválečný odsun německého obyvatelstva přerušily tradiční a živé kulturní dění. V současné době se v některých oborech daří na tuto tradici opět navázat, např. v kraji Libereckém se díky vůdčím osobnostem a aktivním kolektivům konstituuje živá kultura především v oblasti scénického tance, sborového zpěvu, amatérského divadla a fotografie. V Ústeckém kraji kvete amatérské divadlo, sborový zpěv, amatérský film. Složitější je situace v hl. městě Praze, kde tyto aktivity nehrají tak důležitou roli v místní kultuře, a ani se netěší takové veřejné podpoře jako v jiných krajích (např. malá podpora krajských postupových přehlídek).

Při pohledu na tradici sahající daleko do historie není překvapujícím zjištěním, že nejpočetnějšími obory jsou amatérské divadlo s cca 3 tis. souborů a sborový zpěv s cca 1700 tělesy. Folklorní sdružení ČR uvádí jako svou členskou základnu více než 10 tis. registrovaných (pouze z řad dětí a mládeže).

Ekonomické fungování

Ekonomické zabezpečení neprofesionálních uměleckých aktivit se opírá především o dva druhy zdrojů: prvním a rozhodujícím jsou veřejné zdroje, druhým jsou privátní zdroje (zejména vlastní prostředky zájemců). Účelové dotace poskytují všechny tři úrovně veřejné správy tj. obce, kraje a stát. Problémem je nedostatečná alokace finančních prostředků a různé omezující podmínky. Pořadatel akce by měl měsíce před jejím konáním garantovat rozpočet a jeho strukturu, přestože např. u postupových přehlídek neví, kolik souborů se přihlásí a jaké zdroje bude mít. Dalším problémem je fakt, že v době konání akce pořadatel často ještě dotaci neobdržel, případně (v některých krajích) je vázána až na vyúčtování. To velmi komplikuje situaci pořadatelům z řad NNO, které nutí do rizikových finančních operací. Na rozdíl od vyspělých demokracií chybí v ČR filantropie, mecenášství a sponzorství velkých společností jako jsou bankovní domy, průmyslové podniky apod. Nedaří se je získat k dlouhodobější podpoře v roli např. hlavního sponzora. Festivaly a přehlídky totiž nemohou nabídnout zájem médií včetně veřejnoprávních ani velkoplošnou propagaci.

Výchova a další vzdělávání

Po roce 2000 roste zájem o všechny typy vzdělávání. Kapacita celostátních dílen a seminářů v rámci zájmového vzdělávání v jednotlivých druzích umění je zcela vyčerpaná. Zvyšuje se však i zájem o další vzdělávání pedagogických vedoucích (zejména učitelů ZUŠ). Příkladem může být již pátý ročník dvouletého kvalifikačního studia Školy folklorních tradic nebo Klub sbormistrů. V souvislosti s kvalifikačními požadavky vyplývajícími ze školského zákona se začala řešit otázka chybějící odborné přípravy učitelů tanečního oboru ZUŠ (denní i distanční vysokoškolské studium). Velkou příležitostí pro zvýšení role umění v rozvoji dětí a mládeže je iniciativní hnutí Tanec do škol, které si neklade za cíl naučit děti tančit, ale využít tance podobně jako divadla (tvořivé dramatiky) v osobnostní výchově dětí. Jak ukázal pětiletý výzkumný projekt, angažovanost dětí v některém kolektivním uměleckém oboru má příznivé důsledky pro tzv. habitus dětí. Bylo by užitečné, kdyby se podařilo prosadit více uměleckého vzdělávání do školní výuky.

Vývojové tendence a jejich vyhodnocení

Neprofesionální umělecké aktivity zaznamenávají v současné době značný nárůst, jednak díky tradici a stoupající životní úrovni, a zcela jistě také díky veřejné podpoře, a to jak ze strany státu, tak krajů, měst a obcí. Například dětským tanečním aktivitám se na ZUŠ či pod jiným odborným vedením (základní školy, volnočasová zařízení apod.) věnuje v České republice téměř 27 000 dětí. Jiným příkladem může být obor umělecké fotografie, kde se dospělí (tj. zhruba asi 12 000 amatérských fotografů) sdružují v rámci mnoha malých autonomních fotoklubů, které spolu komunikují na základě osobních kontaktů, a to často i v rámci mezinárodní spolupráce. Rozvoj neprofesionálního umění vyžaduje dobudování, případně změny ve stávající organizační struktuře oborů (zejména doplnění možností setkávání pro věkovou kategorii mládeže), dále zkvalitnění odborné přípravy včetně dalšího vzdělávání pedagogů a uměleckých vedoucích a konečně rozšíření mezinárodní spolupráce. Naplnění těchto potřeb patří k hlavním rozvojovým stimulům.

Přehlídky a festivaly

Různé obory neprofesionálních uměleckých aktivit dětí, mládeže i dospělých se prezentují různými způsoby. Páteří většiny z nich je systém postupových přehlídek (nefunguje pouze ve sborovém zpěvu dospělých, fotografii, dechové, komorní a symfonické hudbě). To znamená, že celostátní oborová přehlídka tvoří spolu se svými regionálními (krajskými koly) jednu strukturu a že soubor či jednotlivce, pokud má zájem o veřejnou prezentaci svého díla, se zúčastní některé z výběrových regionálních (krajských) přehlídek, přičemž program celostátní přehlídky se skládá z produkcí (artefaktů), které byly z těchto přehlídek nominovány (znamená přímý postup) nebo byly doporučeny krajskými lektorskými sbory (rozhoduje programová rada celostátní přehlídky). Pro soubory i jednotlivce představuje systém motivaci k činnosti, příležitost k odborné reflexi díla a saturaci přirozené potřeby potkávání a komunikace s dalšími v oboru. Krajská kola významně rozšiřují pro soubory a jednotlivce možnost prezentace. Např. v roce 2008 bylo na krajských přehlídkách činoherního a hudebního divadla uvedeno cca 130 inscenací, krajských kol školních dětských pěveckých sborů se zúčastnilo téměř 5 000 dětí zpívajících ve 173 tělesech. Tento systém přehlídek je českou zvláštností (v některých oborech – divadlo, film a fotografie funguje také na Slovensku) a přinesl českému neprofesionálnímu umění vyšší kvalitu a mezinárodní uznání. O významu setkávání a konfrontace výsledků činnosti svědčí doplnění programu prestižního mezinárodního festivalu sborového zpěvu (FSU Jihlava) o soutěž sborů nebo koncipování fotografické části víceoborového festivalu středoškolských uměleckých aktivit Náchodská prima sezóna jako výběrového kola pro celostátní výstavu amatérské fotografie. Od roku 2009 existují dvě nové postupové a celostátní přehlídky pro středoškolské sbory a pro mladé (zejména studentské) divadlo.

Existují také obory s jinou strukturou veřejné prezentace. Příkladem může být sborový zpěv dospělých, kde v ČR existuje řada festivalů a soutěží nejrůznějších pořadatelů, s tím, že pokud svým významem přesahují místo, mohou se ucházet o grant MK. Zpravidla je mezi nimi jeden, který je v oboru považován za prestižní. Takové postavení ve vokální hudbě má např. ten nejstarší (v roce 2009 52. festival sborového umění Jihlava), který je i anoncován v mezinárodním kalendáři IFCM. Podobné postavení v tanečním a hudebním folkloru má MFF Strážnice, jehož pořadatelem je NÚLK. Vedle toho existuje mnoho mezinárodních, tematizovaných a jinak vymezených folklorních festivalů (podle databáze NÚLK je jich více než sto).

Existence poměrně složité struktury přehlídek vrcholící např. v amatérském divadle na festivalu Jiráskův Hronov jako amatérské divadelní žatvě neomezuje aktivitu dalších pořadatelů. Paralelně se konají desítky nejrůznějších divadelních festivalů od jediného mezinárodního pražského Apostrof MB, po setkání spřátelených souborů, tematické přehlídky apod. Mají svého ředitele či dramaturga, který rozhodne o programu. Jejich význam kromě obohacení místní kultury a divadelního kalendáře je především

v rozšíření možností prezentace souborů i jednotlivců, což zvyšuje reprízovost a seznamuje běžného diváka s amatérským uměním. Těleso v místě svého působení je přitom činitelem estetické výchovy ve smyslu přijímání umění.

Česká republika je vůbec z hlediska počtu přehlídek a festivalů „zemí zaslíbenou“. Např. v ČR se koná ročně 53 filmových festivalů. Jak jsou festivaly prospěšné pro obor, svědčí čilý vývoj v mnoha uměleckých odvětvích: např. celostátní přehlídka dětských souborů scénického tance změnila periodicitu (z bienále na každoročně) a výrazně věkově obměnila lektorský sbor, k přehlídce filmové tvorby dospělých přibyla dětská část (od roku 2009 bude dokonce samostatně na dvou místech), festival Šrámkův Písek se z přehlídky mladého divadla změnil na věkově neomezenou přehlídku experimentujícího divadla a od roku 2009 bude jeho součástí Česko-slovenské setkání mladých divadelníků v Šumperku, růst počtu postupových přehlídek tradičního divadla si vynutil rozšíření celostátní přehlídky, nově se také koncipuje celostátní přehlídka středoškolského sborového zpěvu. Stovky zájemců o organizované festivaly, soutěže i vzdělávací akce svědčí o všeobecném zájmu o neprofesionální umění, jehož četnost nepochybně míří k takovým pojmům jako je národní kulturní identita.

Podíl ministerstva kultury na rozvoji neprofesionálních uměleckých aktivit

Specifickým znakem neprofesionálního umění je jeho omezená možnost veřejné prezentace často kombinovaná s nepotřebou této prezentace. Mohou si vystačit pouze s okruhem přátel. Svobodným rozhodnutím je rovněž účast na přehlídkách a festivalech. V amatérském divadle existuje např. poměrně početná skupina tzv. venkovského divadla, které stačí jedno vystoupení ročně na domácí scéně. Chráněné sbory zpívají pouze při mších a liturgických obřadech. V obojím případě neexistuje žádná možnost, jak ověřit, že těleso funguje. To pochopitelně velmi ztěžuje kvantitativní posouzení těchto aktivit. Spolehlivým údajem nejsou ani počty těles a artefaktů na postupových přehlídkách. Jednak tento systém není ve všech oborech (neexistuje v dětské výtvarné tvorbě, fotografii, dospělých pěveckých sborech, dechových orchestrech, komorních a symfonických tělesech, dospělých folklorních souborech, pantomimě a pohybovém divadle), jednak neplatí teze jeden kraj jedna přehlídka a konečně někdy postupové přehlídce předchází kola školní, oblastní, okresní nebo předvýběr a o těch údaje chybějí. Z toho důvodu nemá smysl porovnávat jednotlivé ročníky nebo porovnávat kraje mezi sebou. Navíc ve sledovaném období narostly pouze některé dětské obory (filmová tvorba jako nový obor, výtvarná tvorba), ostatní zaznamenaly pouze malé výkyvy směrem dolů i nahoru. Pokud tedy uvádíme pro jednotlivé obory jeden ročník (nejčastěji rok 2008), slouží tyto údaje pouze pro základní představu o oboru bez detailního rozlišení.

Jak již bylo uvedeno, podpora neprofesionálních uměleckých napomáhá k rozvíjení kulturního a společenského života měst a obcí v celé ČR, tvoří významnou součást české kultury a proto je jí věnována zvláštní pozornost i ze strany ORNK. V této oblasti došlo ve sledovaném období ke kvalitativnímu a kvantitativnímu posunu.

Neprofesionální umělecké aktivity zaznamenaly značný nárůst, jednak díky tradici a stoupající životní úrovni, a zcela jistě také díky veřejné podpoře. Celostátní přehlídky, které se konají z pověření Ministerstva kultury (nejvýznamnější a jedinečné festivaly a přehlídky), stejně jako výběrové přehlídky nadregionálního a regionálního významu, byly v tomto období důležitým motivačním faktorem této tradiční občanské kulturní aktivity. Stimulovaly významně její úroveň, která má v rámci Evropy velké renomé.

Podpora místní a regionální kultury ze strany Ministerstva kultury se uskutečňuje poskytováním finančních prostředků na realizaci podnětných nadregionálních kulturních projektů různých subjektů formou dotačního výběrového řízení. Stále se klade důraz na vícezdrojové financování kulturních projektů. Dokladem toho je prohlubující spolupráce s obcemi, městy a kraji.

MK se prostřednictvím příspěvků z dotačního výběrového řízení neprofesionálních uměleckých aktivit na jednotlivých akcích až dosud podílí v rozsahu od 5 do cca 45 % celkových nákladů. Přesto je jeho příspěvek velmi podstatný a nezastupitelný. Stát jím potvrzuje, že kulturní vyspělost a aktivita občanů je zájmem hodným podpory. Je důležitý i proto, že další zvyšování podílů účastníků, pořadatelských míst (obcí) a sponzorů je nereálné. Nelze všude automaticky předpokládat podporu krajských úřadů.

Podpořené neprofesionální umělecké aktivity vytváří mimo jiné silnou síť prevence patologických sociálních jevů mezi mládeží a dětmi.

Prioritou státní podpory jsou vzdělávací akce, tvůrčí semináře, dětské estetické aktivity s důrazem na přípravu a vzdělávání vedoucích dětských a mládežnických kolektivů, akce zaměřené na podporu Národního programu přípravy na stárnutí, umělecké aktivity studentů a mladých lidí s důrazem na akce podporující jejich kreativitu.

Vláda ČR svým usnesením č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008 Státní kulturní politikou se zavázala grantový program v této oblasti pravidelně vyhlašovat a podporovat. Kultura je sektorem, který může v příštích letech sehrát zásadní roli v rozvoji české společnosti. Páteří života ve většině oborů neprofesionálních uměleckých aktivit dětí, mládeže i dospělých je systém postupových přehlídek.

V roce 2004 se ORNK vedle své běžné činnosti podílel na přípravě významného úkolu MK, ve kterém si Česká republika připomněla výročí významných českých hudebních skladatelů, některých předních interpretů a hudebních těles. V souvislosti s tím a u příležitosti vstupu České republiky do Evropské unie ministerstvo kultury připravilo mimořádný program „Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury“ a v souladu s vládním usnesením č. 643 ze dne 30. 6. 2003 byl tento Program otevřen i pro podporu veřejně prospěšných projektů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit. Do Programu bylo přihlášeno celkem 87 projektů, z nichž komise ocenila 62 projektů v celkové výši 3 100 000 Kč.

V roce 2008 – 2009 MK podpořilo mimořádné projekty k 50. výročí úmrtí významného českého skladatele Bohuslava Martinů (1890 – 1959) v rámci výběrového dotačního řízení. V roce 2009 bylo oceněno 14 projektů a přidělená částka byla 1 665 000,- Kč. Příspěvková organizace MK NIPOS, Praha zajistila k tomuto výročí akce v roce 2008, 2009 a obdržel finanční dotaci ve výši 1 235 000,- Kč.

V období 2004 – 2009 je zaznamenán trvalý každoroční nárůst počtu žádostí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu, počtu schválených a poskytnutých dotací a s tím související nárůst objemu finančních prostředků, poukázaných příjemcům dotací. Při porovnání rozdělených státních finančních prostředků za léta 2004 -2009 můžeme konstatovat, že rozdělené částky pro tuto oblast měly do roku 2009 stoupající tendenci.

Přehled dotací z dotačního výběrového řízení pro neprofesionální umělecké aktivity

Rok	Přiděleno	Požadováno	Oceněno	Přihlášeno
2009	12 490 000	32 135 000	316	353
2009 - B. Martinů	2 000 000 1 000 000- NIPOS	1 665 000	14 3	14 3
2008 – B. Martinů	235 000- NIPOS	235 000	2	2
2008	20 382 040	43 712 000	301	351
2007	16 525 260	32 523 000	271	356
2006	14 778 859	29 800 000	277	295
2005	13 068 000	26 700 000	230	286
2004	13 757 988	16 700 000	157	178
2004 - Česká hudba	3 100 0000		62	87

Přehled dotací z dotačního výběrového řízení pro neprofesionální umělecké aktivity

Na základě pozměňovacích návrhů ke schváleným rozpočtům byly z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu prostřednictvím MK poskytnuty občanským sdružením dotace na projekty neprofesionálních uměleckých aktivit. Prostředky byly v rozpočtu účelově vázány.

Rok	Přiděleno z PS	Žadatel	Projekt
2009	200 000	OS Kvítek, Hradec Králové	kroje
2008	0	---	---
2007	800 000	DS Ostravička, Frýdek Místek	MFF
2006	1 000 000	OS RASTISLAV, Blansko	Činnost, Historická obnova
2005	0	---	---
2004	500 000	Jihočeské folklorní sdružení, Kovářov	Jihočeský folklor

Národní akce

K nejvýznamnějším akcím v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit patří celostátní přehlídky a festivaly, které jsou vyhlašovány z pověření Ministerstva kultury ve spolupráci s obcemi, městy a kraji. Fungují na občanském principu, tj. jsou otevřené pro všechny soubory, které mají zájem projít výběrem na základě předem daných propozic. Představují z hlediska motivace činnosti souborů a jednotlivců vrchol jejich aktivity. Účast na nich je dokladem kvalit tělesa či jednotlivce. Jsou inspirací, prostředkem tohoto sebevzdělávání v oboru (tradičně jsou provázány vzdělávacím programem). Mnohé z nich mají dlouholetou tradici a neodmyslitelně vytvářejí image jednotlivých měst a obcí, což potvrzují svým finančním vkladem. K nejprestižnějším akcím tohoto druhu patří např. Jiráskův Hronov, mezidruhová přehlídka amatérského divadla, Mezinárodní festival sborového umění v Jihlavě, Mezinárodní festival velkých dechových orchestrů v Ostravě, Celostátní přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů „Dětská scéna“ v Trutnově, Loutkářská Chrudim, Folklorní festival Pardubice-Hradec Králové a další. I zde můžeme konstatovat, že státní finanční příspěvky se od r. 2004 zvyšovaly.

Přehled dotací - národní akce Neprofesionální umělecké aktivity

Rok	Přiděleno	Navýšeno	Počet projektů	Skutečnost
2009	5 490 000		22	
2008	6 000 000	415 000	22	6 415 000
2007	4 985 000	544 000	21	5 529 000
2006	4 700 000	320 000	19	5 020 000
2005	4 700 000	675 000	20	5 375 000
2004	4 700 000	622 000	16	5 322 000

Ceny v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit

Ceny se udělují dle nařízení vlády č. 5/2003, o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury ve znění nařízení vlády č. 98/2006. Ceny v oborech zájmových uměleckých aktivit jsou obsahem § 13 a §14 tohoto nařízení. V letech 2004 – 2009 bylo v této oblasti za celoživotní přínos v jednotlivých oborech uděleno celkem 33 cen. Cena je doprovázena finanční odměnou ve výši 30 000,- Kč do roku 2005 a od roku 2006 je finanční odměna ve výši 50 000,- Kč.

V roce 2004 ocenění obdrželi:

Prof. PhDr. Jan Císař, CSc.	- Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
Akad. soch. Věra Roeselová	- Cena za dětské estetické aktivity
Jaroslav Doleček	- Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
Prof. PaedDr. Jiří Kolář	- Cena za neprofesionální hudební aktivity
PhDr. Jaroslav Štika, CSc.	- Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru

V roce 2005 ocenění obdrželi:

Vlastimil Ondráček	- Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
Karel Novotný	- Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
Čestmír Stašek	- Cena za dětské estetické aktivity
Josef Režný	- Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru
PhDr. Jaroslava Modrochová	- Cena za neprofesionální hudební aktivity

V roce 2006 ocenění obdrželi:

PhDr. Vítězslava Šrámková	- Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
Ing. Ladislav Rosík	- Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
Hana Budínská	- Cena za dětské estetické aktivity
Miloslav Brtník	- Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru
VDO města Zlína	- Cena za neprofesionální hudební aktivity
Jan Schmidt	- Cena za neprofesionální taneční aktivity

V roce 2007 ocenění obdrželi:

Jan Merta	- Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
Ing. František Jireš	- Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity

Dana Ždímalová	- Cena za dětské umělecké aktivit
Zdeněk Bláha	- Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru
Václav Mazáček	- Cena za neprofesionální hudební aktivity
nebyla udělena	- Cena za neprofesionální taneční aktivity

V roce 2008 ocenění obdrželi:

Rudolf Felzmann	- Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
František Dostál	- Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
Pavla Jeníčková	- Cena za dětské umělecké aktivit
PhDr. Josef Jančář, CSc.	- Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru
Doc. Mgr. Jan Maria Dobrodinský	- Cena za neprofesionální hudební aktivity
Marcela Látalová	- Cena za neprofesionální taneční aktivity

V roce 2009 ocenění obdrželi:

Luděk Richter	- Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
Bohumil Kheil	- Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
Alois Motýl	- Cena za dětské umělecké aktivit
Daniela Stavělová	- Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru
Blanka Čechová	- Cena za neprofesionální hudební aktivity
Jiřina Máčelová	- Cena za neprofesionální taneční aktivity

Zahraníční kontakty v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit

Česká republika je v oblasti neprofesionálního umění v úzkém kontaktu se zahraničím, vysílá jednotlivce jako lektory, porotce, seminaristy, delegáty mezinárodních nevládních organizací, tělesa k účinkování a přijímá na akcích v ČR jednotlivce a umělecká tělesa. Veřejná podpora zahraničních kontaktů je zabezpečena na dvou úrovních.

Ministerstvo kultury formou veřejného konkurzního řízení podporuje účast uměleckých těles na prestižních akcích v zahraničí. Jeho příspěvková organizace NIPOS podporuje ve formě výběrového řízení vysílání jednotlivců a přijetí na celostátních přehlídkách v ČR. Částka (v daném období 250 tis. Kč, v roce 2009 450 tis. Kč) je účelově vázána v jejím rozpočtu. NIPOS prostřednictvím svého útvaru ARTAMA při tom spolupracuje s českými středisky mezinárodních nevládních organizací a odbornými radami. Součástí mezinárodní agendy instituce je rovněž spolupráce při výběru zahraničních hostujících těles, lektorů a porotců na vybraných celostátních přehlídkách a festivalech a spolupráce se subjekty v zahraničí (Evropské servisní centrum pro amatérské divadlo v Lingenu, členské subjekty tzv. ECuCo /Estonsko, Chorvatsko, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko/, Národné osvetové centrum v Bratislavě, Kunstfactor v Utrechtu a další. Druhou rovinu veřejné podpory zahraničních kontaktů zabezpečují samosprávné orgány krajů a obcí.

Republika má zastoupení v těchto MNO fungujících v oborech neprofesionálního umění: AITA/IATA /amatérské divadlo/, CISM /neprofesionální dechové orchestry/, CIOFF /folklorní festivaly/, UNICA /neprofesionální filmová tvorba/, a to prostřednictvím národních středisek působících při NIPOS nebo NULK, IFCM /festivaly sborového umění/, IOV /tradiční lidová kultura/, FIAP /fotografie/, samostatné členství řady subjektů, ASSITEJ /divadlo pro děti/, UNIMA /loutkové divadlo/ (národní střediska fungují při IUD).

Téměř ve všech oborech neprofesionálních uměleckých aktivit je navázána intenzivní mezinárodní spolupráce. České soubory i jednotliví umělci jsou pravidelnými účastníky prestižních mezinárodních přehlídek a soutěží, ale i řada českých festivalů rozšiřuje svůj záběr a získává mezinárodní dimenzi. Výčet mezinárodních úspěchů českých neprofesionálních umělců v zahraničí a mezinárodních festivalů v ČR by byl obrovský, jmenujme alespoň některé z nich: obor dětského divadla zaznamenal v uplynulých letech tyto mezinárodní úspěchy: soubor KUK! za ZUŠ Biskupská Praha 1 pod vedením Ivany Sobkové úspěšně reprezentoval Českou republiku v roce 2007 na mezinárodním festivalu Dandelion v chorvatském Sisaku s představením inscenace Válka s mlouky a v r. 2008 na Světovém festivalu dětského divadla v Moskvě s představením Němý film. Jeden z nejvýznamnějších českých dětských souborů, HOP-HOP (ZUŠ Ostrov, ved. Irena Konývková), se v letech 2004 - 2008 opakovaně vždy s velkým úspěchem zúčastnil mezinárodních festivalů v německém Stollbergu, v italském Brixenu (Hollawind), v Turgi ve Švýcarsku a Badenu u Vídně. 34. ročníku celostátní přehlídky Dětská scéna v r. 2005 se zúčastnil jeden z nejvýraznějších dětských souborů ze Slovenska - Dětské divadelné štúdio Ochotníček z Domu kultury Púchov (vedoucí Peter Hudák) se dvěma inscenacemi V pondelok pôjdem s tebou a On, ona a pán v čiernom.

Úzká spolupráce s organizátory zahraničních festivalů je navázána samozřejmě v oboru činoherního divadla mládeže a dospělých. Mezi jinými jmenujme např. soubor V.A.D. Kladno, který se v roce 2007 zúčastnil studentského divadelního festivalu New Vision v Petrohradě s inscenací Rozmarné léto, soubor SPODINA Plzeň vystupoval na Mezinárodním divadelním festivalu v korejském Masanu, soubor Geisslers Hofcomoedianten se zúčastnil mj. festivalu Středoevropské sekce AITA/IATA v městě Kazincbarcika v Maďarsku (2008), Studio Divadla Dagmar Karlovy Vary se představilo na Mezinárodním festivalu dětí a mládeže v rakouském Rudolfstadtu s inscenací Kdyby bylo nebe. České soubory hostují tradičně také na Scénické žatvě ve slovenském Martině (v r. 2008 to byl např. Českolipský Jirásek s inscenací Pension) aj. Celostátní mezidruhová přehlídka se zahraniční účastí Jiráskův Hronov hostila řadu zahraničních souborů. V r. 2006 soubor ze Slovenska a Nizozemska, v r. 2007 soubor z Chorvatska a Slovenska, v r. 2008 to byly mj. soubory z Rakouska (Theater Holzhausen), Nizozemí (DS KROV Breda) a tradičně také ze Slovenska (mj. Divadlo „A“, Divadlo SHANTI). Ve všech případech se jednalo o mezinárodně úspěšné inscenace, které členové Českého střediska AITA/IATA vybrali na festivalech v zahraničí. Jediný mezinárodní festival nezávislých a amatérských divadel v ČR APOSTROF hostil soubory z Maďarska (DS Kompánia), Itálie (Freies Theater Bolzen), Arménie (E. Elbakyan Th), Mexika (Teatro Carpa Carlos Ancira) či Jižní Koreje (ART-3 Theatre).

Již tradičně mají vysokou úroveň české pěvecké sbory, které se pravidelně účastní mezinárodních přehlídek a festivalů: např. Dívčí pěvecký sbor SPgŠ Kroměříž získal 1. místo na 3. světové sborové olympiádě v Brémách (2004), na 4. olympiádě pěveckých sborů v Číně (2006) a 3. cenu na Mezinárodním festivalu pěveckých sborů a folklorních souborů v Cantonigros (Španělsko, 2007). Foersterovo komorní pěvecké sdružení (ženský sbor) zaznamenalo absolutní vítězství na mezinárodní soutěži F. Schuberta ve Vídni (2006, Rakousko – 2 první ceny) a 3 první ceny na Mezinárodní soutěži Venezia in Musica v Benátkách (2008). Sbor Canticum Novum vyhrál 3. místo v kategorii smíšených sborů na XXV. ročníku Mezinárodního sborového festivalu ve španělském Cantonigros v r. 2007.

I v České republice přijímáme významné pěvecké sbory ze zahraničí: švédský sbor St. Jacobs Chamber Choir (v rámci FSU Jihlava 2005), slovenský sbor Apollo a anglický sbor Voces8 (účast obou na FSU Jihlava 2006), Estonia Seltsi Segakoor a maďarský Monteverdi Choir (FSU Jihlava 2007), Šaleški akademski pevski zbor Velenje ze Slovinska, Musica Viva Poznaň z Polska a Parahyangan catholic university choir z Indonésie (účast všech na FSU Jihlava 2008).

Dětské pěvecké sbory jsou vnímány jako evropská špička, každoročně slaví úspěchy na mnoha zahraničních festivalech a soutěžích. Např. dětský pěvecký sbor Severáček Liberec se prezentoval v Pärnu (Estonsko), Halle (Německo) aj., Kühnův dětský sbor na festivalech v Mexiku, sbor Ondrášek Nový Jičín na festivalech PICARDIE (Francie, 2008), v Montreux (Švýcarsko, 2008), Vallettě (Malta, 2007), Sommacampagni (Itálie, 2004) ad., pěvecký sbor Cantica Zlín na festivalu International Musical Eisteddfod Llangollen (Llangollen, GB) aj., pěvecký sbor Jitro Hradec Králové na 4th World Choir Games (2006 -Xiamen, CHN), pěvecký sbor Kantiléna Brno na Mezinárodním festivalu mladých (2006, Neerpelt, BE) a na World Choir Games (2008, Graz, Rakousko), pěvecký sbor Motýli Šumperk se účastnil festivalu Fröhlich sein und singen (2004, Halle, Německo), Pražská Kantiléna festivalu IN CANTO SUL GARDA (2007, Riva del Garda, IT) ad. I mnoho dalších souborů slaví každoroční úspěchy především na festivalech Neerpeltu (Belgie), Llangollenu (Wales), Cantonigors a Tolosa (Španělsko) či Tours (Francie).

V oboru komorní a symfonické hudby reprezentoval Českou republiku Bendův komorní orchestr na prestižním Mezinárodním festivalu komorní hudby MOZARTissimo v Madridu a na chorvatském festivalu Hvarské kulturní léto. V České republice se koná i řada mezinárodních festivalů komorní a symfonické hudby, např. v roce 2004 (100. výročí úmrtí A. Dvořáka) se konal mezinárodní hudební festival „Setkání neprofesionálních orchestrů s díly jubilantů UNESCO L. Janáčka a A. Dvořáka v Olomouci“ a mnoho dalších, např. v Jihlavě a Nymburku. Flétnový soubor SYRINX se v r. 2004 představil na festivalu Česko-Slovenské amatérské umělecké tvorby v Lánech v rámci Měsíce česko-slovenské kulturní vzájemnosti.

Přední české a moravské folklorní soubory se pravidelně účastní prestižních festivalů pořádaných CIOFF (Conseil International des Organisations de Festivals de Folklore et d'Arts Traditionnels) po celém světě. Je však nutné připomenout, že každé přijetí českého tělesa v zahraničí je třeba považovat za úspěch, neboť tělesa vstupují do obrovské mezinárodní konkurence a musí splnit řadu podmínek. V hudebních oborech je to nastudování povinné skladby, v divadelních jsou přijímány pouze inscenace splňující časový limit (max. 90 minut) a s omezením počtu účinkujících (max 12 včetně techniky). Na světových festivalech (např. Mondial Du Theatre Monaco, 1x za čtyři roky) existují další omezení např. proporcionální zastoupení kontinentů a regionů. V důsledku toho zde bylo české amatérské divadlo naposled v roce 1998. Nepomohly ani diplomatická iniciativa (lobování) ani zastoupení v exekutivě AITA/IATA. Negativně je v zahraničí vnímán fakt, že v ČR v některých oborech (např. v amatérském divadle) je málo akcí s mezinárodní dimenzí. Chybějí jednak finanční zdroje včetně sponzorů, jednak při množství českých

souborů, které se ucházejí o účinkování na českých festivalech, jsou často zahraniční tělesa vnímána jako nevídaná konkurence. Výjimkou je pouze vřelé přijímání hostů ze Slovenska.

Tabulka – přehled projektů s přidělenými částkami 2004 – 2009 z rozpočtu MK

2004	1 549 200,-	43 projektů
2005	1 516 813,-	39 projektů
2006	2 500 000,-	42 projektů
2007	3 028 000,-	52 projektů
2008	3 624 000,-	48 projektů
2009	1 900 000,-	44 projektů

Vynaložené veřejné finanční prostředky se zúročují zejména prostřednictvím úspěchů, kterých neprofesionální subjekty v zahraničí již tradičně dosahují.

O úrovni těles vysílaných do zahraničí vypovídá také zájem organizátorů festivalů o jejich účast na dalších ročnících. Podpora zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálního umění umožňuje souborům získávat nejen nové kontakty a zkušenosti s jiným než domácím prostředím, ale má rovněž nezastupitelnou úlohu pro účinnější šíření povědomí o české regionální a národní kultuře a to i z oblasti neprofesionálního umění.

Oblast tradiční lidové kultury

Pro tuto oblast zřídilo MK svou příspěvkovou organizaci NÚLK ve Strážnici, která ve spolupráci s ORNK koordinuje na celostátní úrovni péči o tuto významnou oblast kultury. O jejím předmětu činnosti je již článek v úvodu materiálu.

Na poli péče o tradiční lidovou kulturu došlo ve sledovaném období k výraznému posunu. V roce 2003 totiž vláda ČR přijala svým usnesením č. 571/2003 střednědobou Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR (dále jen Koncepte), platnou do konce roku 2010. Do plnění této vládní Koncepte se vedle Ministerstva kultury (dále jen MK) zapojil především Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (dále jen NÚLK) a krajské samosprávy prostřednictvím svých regionálních pověřených odborných pracovišť. NÚLK byl od 1.1.2004 pověřen funkcí národního odborného pracoviště, které vykonává informační, vzdělávací a metodologické služby pro dokumentaci tradiční lidové kultury a pro péči o ni, pro pořádání specializovaných školení pro dobrovolné i profesionální pracovníky v tomto oboru, zejména ve vztahu k pověřeným odborným pracovištím, které vykonávají obdobné služby v regionech. Krajská samospráva určila v roce 2004 celkem 13 pracovišť, v roce 2005 jedno pracoviště. V roce 2008 toto odborné pracoviště určil i Magistrát hlavního města Prahy. Takže dnes působí tato odborná pracoviště ve všech krajích České republiky.

Pro činnost regionálních pracovišť vydalo MK metodické doporučení.

Na základě Koncepte ustavil ministr kultury Národní radu pro tradiční lidovou kulturu jako poradní, iniciativní a koordinační orgán, komisi MK pro oblast tradiční lidové kultury na celostátní úrovni. Zastoupení jsou v ní odborníci z oblasti etnologie, dějin umění, estetiky, architektury, techniky, dále pracovníci školství a osvěty, médií a relevantních občanských sdružení. Jejím posláním je poskytovat rady a konzultace ve vztahu k péči o dědictví tradiční lidové kultury. Ředitel NÚLK je jejím členem ex offo, pracovníci pak připravují pro její jednání řadu bodů.

Úspěšně pokračuje realizace projektu „Nositel tradice lidových řemesel“, který byl ministrem kultury vyhlášen v roce 2001 a jeho cílem je podpořit uchování tradičních řemeslných technologií, jejich dokumentaci a předávání dovedností následovníkům. Udělování tohoto titulu je českou verzí projektu UNESCO, nazvaného „Žijící lidské poklady“. Titul je udělován u příležitosti Národního zahájení Dnů evropského dědictví ve smyslu nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění nařízení vlády č. 98/2006 Sb., provedeného příkazem ministra č. 13/2003. Tímto právním předpisem naplnilo MK ustanovení § 49 odst. 6 rozpočtových pravidel (zákon č. 218/2000 Sb.), podle něhož mohou být vynakládány peněžní prostředky státního rozpočtu pouze v případě, pokud to stanoví právní předpis. Ocenění titulem se skládá z diplomu a odměny ve výši 50 000,- Kč.

Tituly lidovým řemeslníkům uděluje ministr kultury ČR.

Nositel tradice lidových řemesel v roce 2004

František Joch, Strážnice – lidový modrotisk
Štefan Kanaloš, Ostrava – dlabané dřevo
Jiří Myška, Hlinsko – sekernictví
Jarmila Oharková, Tišnov – ruční tkaní

Nositel tradice lidových řemesel v roce 2005

Josef Janulík, Josefov – výroba lidové obuvi
Jiří Smejkal, Zubří – výroba březových metel
Drahomír Smejkal, Jihlava – ruční výroba pilníků a rašplí

Nositel tradice lidových řemesel v roce 2006

Josef Hruška, Valašské Meziříčí – tradiční kovářství
Ludmila Kočíšová, Vnorovy – výroba figurek z kukuřičného šustí
Dana Ptáčková, Morkovice – práce z vrbového proutí a pedigu
Jaroslav Sucháček st., Lhota u Vsetína – ruční výroba kamenných brousků
Miloslava Zatloukalová, Brodek u Konice – práce z lýka a slámy

Nositel tradice lidových řemesel v roce 2007

František Tureček, Kostice – výroba krojové obuvi
Iveta Dandová, Mnichovo Hradiště – výrobky pletené z orobince
Hana Buchtelová, Malá Vrbka – ruční tkaní na tkalcovském stavu
Rozálie Blažková, Osvětimany – výrobky pletené z kukuřičného šustí
Blanka Mikolajková, Rožnov pod Radhoštěm – pletení na rámu-krosienka

Nositel tradice lidových řemesel v roce 2008

Pavel Číp, Zubří – výroba hudebních nástrojů
Ludmila Dominová, Hluboká nad Vltavou – výšivka z rybích šupin
Eva Minksová, Velká nad Veličkou – horňácká výšivka
František Pavlica, Hroznová Lhota – výroba a hotovení doškové krytiny
Marie Skrežinová, Zlechov – výroba textilních květin, vonic a věnců

Nositel tradice lidových řemesel v roce 2009

Božena Habartová, Uherské Hradiště – výroba mužských lidových krojů
František Mikyška, Kojetín-Petrovice u Sedlčan – sekernická výroba
Karel Hanák, Hodonín – výroba habánských fajánsí
Ladislav Chládek, Výprachtice – výroba hraček štípaných ze soustruženého bloku
Vít Kašpařík, Velké Karlovice – výroba hudebních nástrojů

Předávání titulů bylo vždy doplněno výstavami prací všech dosavadních nositelů titulu. Výstavy připravil NÚLK postupně v Táboře, Chrudimi, Jičíně, Uherském Hradišti a Českých Budějovicích. V roce 2009 byly tituly předány a výstava prací byla instalována v bývalém augustiniánském klášteře ve Šternberku.

V roce 2003 připravil NÚLK velkou výstavu „Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice“, která byla prezentována dvě výstavní sezóny ve Strážnici. Vedle nositelů titulu v ní byli zastoupeni i další výrazní řemeslníci. V roce 2005 byla zapůjčena do Uherského Hradiště, kde byla zpřístupněna veřejnosti pod názvem „Lidová umělecká výroba v České republice“. Na podzim téhož roku putovala do Telče, kde byla instalována pod názvem „Nositelé tradice lidových řemesel, zvyků a písní“. Jak název napovídá, byla doplněna o ukázky lidových tradic daného regionu. V roce 2006 byla výstava převezena do Jičína a odtud ještě do Zlína. Výstavu doprovázela vždy prezentace řady nositelů titulu i místních řemeslníků a též rozličných folklorních akcí.

Národní ústav lidové kultury ve Strážnici ve spolupráci s Ministerstvem kultury navrhli při přípravách českého předsednictví v Radě EU uspořádat v sídle UNESCO v Paříži výstavu HOMO FABER, která by mezinárodnímu publiku představila českou národní variantu systému UNESCO Žijící lidské poklady, v ČR zavedenou pod názvem Nositel tradice lidových řemesel. Záměr se podařilo beze zbytku realizovat, výstava byla prezentována ve dnech 18. - 25. 2. 2009. Výstava byla koncipována jako putovní, následně

po Paříži se v Praze v Letohrádku Kinských - Musaionu (Národopisné oddělení Historického muzea Národního muzea) uskutečnila v dubnu až červenci její česká premiéra.

Vytvoření výstavy „Homo Faber“, prezentující tradiční lidovou umělecko-řemeslnou výrobu, která byla v době předsednictví ČR v EU vystavena v sídle UNESCO v Paříži, podpořilo MK částkou přes 2 mil.Kč v letech 2008-2009.

Výstava vynikajícím způsobem a za výjimečných okolností (předsednictví ČR Radě EU, přístup ČR k Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví) reprezentovala Českou republiku v zahraničí. Potvrdilo se, že téma výstavy bylo šťastně zvoleno s ohledem na mezinárodní trend směřující k efektivnější ochraně nemateriálního kulturního dědictví a v kontextu se snahami o udržení kulturní diverzity světa.

Pro výstavu byla navíc připravena zkrácená verze publikace „Nositelé tradice lidových řemesel“ v česko-anglické a česko-francouzské jazykové mutaci a také DVD „Nositelé tradice lidových řemesel I.“, filmový dokument zachycující práce všech dosud oceněných řemeslníků. DVD vzniklo s využitím projektu „Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v ČR“ a v pětijazyčné mutaci obsahuje i informace o titulu, systému péče, ochranné známce a o autorech projektu.

V souvislosti s hodnocením výstavy nutno poznamenat, že samotný systém UNESCO Žijící lidské poklady je v současné době (zejména díky nově se utvářejícím pravidlům pro provádění Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví a soustředění zájmu na nově vzniklý Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva) mírně upozaděn a zdá se, že realizace české výstavy svým způsobem pomohla oživit zájem o tento světový systém. Pro samotné sídlo UNESCO byla výstava určitým otevřením se světu prostřednictvím nového typu akce, která s sebou přinesla větší pozornost veřejnosti a zvýšení návštěvnosti. Větší atraktivitu oproti jiným, současně otevřeným výstavám v sídle UNESCO, přineslo živé předvádění několika řemesel samotnými držiteli titulu Nositel tradice lidových řemesel (Iveta Dandová – pletení z orobince, Petr Stoklasa – štípané holubičky, Jaroslav Sucháček – výroba kamenných brousků, Blanka Mikolajková – krosienka a pletení na rámu, Zdeněk Bukáček – výroba soustružených hraček).

Dalším důležitým mezníkem v oblasti péče o tradiční lidovou kulturu byl přístup ČR k Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví (dále jen „Úmluva“) v roce 2009. Tato Úmluva byla přijata 32. zasedáním Generální konference UNESCO dne 17. října 2003 v Paříži a vstoupila v platnost k 20. dubnu 2006. ČR se stala stranou této Úmluvy dne 18. května 2009.

Zde je třeba zdůraznit, že iniciátorem vzniku výše uvedené Úmluvy byla Česká republika. Její potřeba byla diskutována při rozličných jednáních v NÚLK. Ovšem teprve v roce 2006 byly ve spolupráci MK a ústavu zahájeny práce na analýze přístupu České republiky k této Úmluvě. V roce 2007 byl návrh na přistoupení ČR k této Úmluvě schválen vedením MK a pak i vládou. V průběhu roku 2008 probíhal ratifikační proces v obou komorách Parlamentu ČR. V prosinci pak přistoupení podepsal i prezident republiky. V únoru 2009 byly ratifikační listiny uloženy v depozitáři UNESCO v Paříži. Přistoupení ČR k Úmluvě vstoupilo v platnost dne 18.5.2009 a od té doby má Úmluva u nás platnost zákona.

Přístup k Úmluvě a zapojení se do mezinárodní přípravy a přijímání pravidel pro zachování nemateriálního kulturního dědictví jsou pro Českou republiku vzhledem k vlastnímu rozsáhlému bohatství nemateriálního kulturního dědictví potřebné a zároveň i výhodné. Přistoupení k Úmluvě se stalo praktickým vyjádřením snahy státu o uchování a podporu velmi svěbytné oblasti národního nemateriálního dědictví, což je třeba vnímat v rámci postupující globalizace Evropy jako velice důležité. Důsledkem přístupu České republiky k Úmluvě je zejména:

- možnost využívat ochranu, kterou Úmluva poskytuje pro nemateriální kulturní statky na území České republiky;
- možnost podílet se na mezinárodní spolupráci v této oblasti;
- posílení mezinárodní prestiže České republiky a jejího kulturního dědictví;
- možnost nominovat nejvýznamnější projevy nehmotné tradiční kultury k zápisu do mezinárodního Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví, který je Úmluvou založen (v současnosti je zapsán z ČR slovácký verbuňk; v srpnu 2009 byla předložena nominace vesnických masopustních obchůzek a masek na Hlinecku, pro rok 2010 se připravuje nominace jízdy králů na Slovácku), na čemž mají zájem obce a mikroregiony chtějící takto posilovat svoji identitu;
- podpora turistického ruchu v místech, kde se vyskytují již zapsané statky či statky zvažované k nominaci na zapsání na Reprezentativní seznam.

Přístupem k Úmluvě získala ČR novou zákonnou normu pro ochranu nemateriálního kulturního dědictví na svém území. Úmluva se stala součástí právního řádu a na jejím základě vznikly další rezortní předpisy, které zabezpečí její implementaci.

Na přípravách dokumentů k nominacím na seznam UNESCO se NÚLK podílel výraznou měrou. V těchto souvislostech byla důležitá zvláště účast zástupce NÚLK na zasedáních Valného shromáždění smluvních

stran Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví a na jednáních Mezinárodního výboru pro ochranu nemotného kulturního dědictví v Paříži, Istanbulu, Sofii a Alžíru.

V souvislosti s pracemi, které souvisely s přístupem ČR k Úmluvě UNESCO, bylo zřízeno národního soupisu mimořádně hodnotných nemotných projevů tradiční lidové kultury. Příkazem ministra kultury č. 41/2008 ze dne 22. prosince 2008 byl založen Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury ČR. K procedurálním záležitostem seznamu byly vydány: Metodický pokyn ORNK pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky č.j. 3161/2009 ze dne 18. března 2009 a Doplňk k metodickému pokynu č.j. 4842/2009 ze dne 16. dubna 2009.

Na základě výše uvedených předpisů se prvními 4 položkami v Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky dne 16. května 2009 staly:

- 1) Slovácký verbuňk
- 2) Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku
- 3) Jízdy králů na Slovácku
- 4) Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi

V roce 2004 NÚLK završil několikaletou přípravu návrhu na prohlášení kulturního fenoménu – slováckého verbuňku – za Mistrovské dílo ústního a nemateriálního dědictví lidstva. Obsáhlý nominační dokument byl předán sekretariátu UNESCO v Paříži. Po projednání byl dne 25. 11. 2005 slovácký verbuňk generálním ředitelem UNESCO zapsán jako první památka České republiky do světového seznamu nemotného dědictví lidstva. V tomto roce došlo zároveň k zahájení prací na zpracování nominační dokumentace pro „Masopustní masky a obchůzky na Hlinecku“ a pro „Jízdy králů na Slovácku“. V této souvislosti se také uskutečnily pracovní porady pracovníků NÚLK, MK, pověřených regionálních pracovišť a starostů dotčených obcí ve Vlčnově a v Hlinsku. Pro nominaci „Masopustních masek a obchůzek na Hlinecku“ NÚLK zabezpečil filmovou dokumentaci tohoto fenoménu. Pracovníci NÚLK průběžně poskytovali konzultace a připomínkovali zpracovávané texty. Po celou dobu též prováděli výzkum a pořizovali dokumentaci „Jízdy králů na Slovácku“. Zvláštní pozornost byla věnována obcím Vlčnov, Hluk, Kunovice a Skoronice. Po zařazení slováckého verbuňku mezi Mistrovská díla ústního a nemateriálního dědictví lidstva byly v roce 2007 realizovány úkoly spojené s akčním plánem (management plán) „Slovácký verbuňk – živá tradice“. Text nominace byl vydán pod názvem „Slovácký verbuňk“ v česko-anglické mutaci jako metodologická pomůcka. Byl ustaven Sbor lektorů a znalců slováckého verbuňku, který se tímto tancem zabývá pravidelně. Probíhá také neustálá dokumentace tance a vytváří se fond materiálů o něm. Konají se též soutěže v tanci verbuňk a pořádají následné semináře. V NÚLK se uskutečnila další pracovní porada pracovníků ústavu a Sboru lektorů a znalců slováckého verbuňku se starosty obcí z Hornácka a Strážnicka, na níž byli zástupci mikroregionů seznámeni s projektem UNESCO Mistrovská díla ústního a nemateriálního dědictví lidstva, Úmluvou o zachování nemateriálního kulturního dědictví a s povinnostmi, k nimž se náš stát zavázal a kde mají své výrazné postavení i starostové a obecní a městské úřady. Obdobné setkání se konalo i v Uherském Ostrohu se starosty mikroregionů Ostrožsko, východní Slovácko a města Uherský Brod. Jednání se zástupci mikroregionu Podluží se konalo v roce 2008 v Novém Poddvorově a se zástupci mikroregionu Nový Dvůr v Kostelci na Kyjovsku. Počátkem roku 2009 se sešla obdobná porada ve Starém Městě pro oblast Staroměstska a Uherskohradištska.

Ve dnech 10. - 11. 6. 2005 byla v NÚLK ve spolupráci s MK a pod záštitou České komise pro UNESCO uspořádána Mezinárodní porada zemí střední a východní Evropy o národních politikách zaměřených na zachování a podporu tradiční lidové kultury jako důležité složky nemateriálního kulturního dědictví. Příprava porady byla zahájena v průběhu roku 2004. Porada byla podpořena i grantem UNESCO. Zúčastnilo se jí 18 států (přítomno 13 států, další zaslaly vyplněné dotazníky) a sekretariát UNESCO. Z konference byl vydán sborník příspěvků. Výsledky jednání a diskusí byly využity následně zejména k prohloubení strategických nástrojů, které by měly přispět k péči o rozličné projevy tradiční lidové kultury a ke vzniku národních registrů nejdůležitějších fenoménů tradiční lidové kultury.

V roce 2007 byl pro UNESCO zpracován grant na léta 2008 – 2009 s názvem „Zásady zpracování akčního plánu na zachování nemateriálních kulturních statků“. V jeho rámci se v NÚLK uskutečnil ve dnech 17. - 20. 9. 2009 „Mezinárodní porada – Zásady zpracování akčního plánu na zachování nemateriálních kulturních statků“. Jejím smyslem je nalézt odpovědi na otázky, jak by měl správně vypadat management plán, tedy soubor efektivních opatření na ochranu nemateriálního kulturního statku.

V oblasti výzkumu a vývoje NÚLK spěšně obhájil ukončený výzkumný záměr z let 1999 až 2003 s názvem „Výzkum jevů hmotného a nemotného kulturního dědictví v oboru tradiční lidové kultury a folkloru“ a zahájil nový výzkumný záměr „Proměny tradiční lidové kultury a její vazby na hmotné a nemotné kulturní dědictví lidstva“, rozvržený na léta 2004 až 2010. Výzkumný záměr se člení do dvou hlavních

okruhů: Identifikace, dokumentace a prezentace projevů lidové kultury a Proměny folkloru a folklorního hnutí, které obsahují několik dílčích úkolů. Výsledky plnění úkolů výzkumu a vývoje jsou pravidelně oponovány jak interní oponentskou skupinou, tak na úrovni MK. Jsou každoročně zveřejněny ve Výročních zprávách NÚLK a na webových stránkách ústavu (www.nulk.cz).

Na poli naplňování Koncepte byla činnost NÚLK zaměřena v roce 2004 především na vytvoření koncepte identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury, na přípravu statutu a jednacího řádu Národní rady pro tradiční lidovou kulturu, na vytvoření evidenčních karet k seznamu jevů tradiční lidové kultury u nás, spolupráci ústavu a pověřených krajských pracovišť, prezentaci Koncepte směrem k odborné a laické veřejnosti, vytvoření stránek www.lidovakultura.cz a na vytváření zázemí pro plnění nezbytných úkolů. V roce 2005 k nim přibýlo zpracování celostátního soupisu institucí a organizací zabývajících se problematikou lidové kultury, vytvoření přehledu regionálních akcí zacílených na uchování a prezentaci projevů tradiční lidové kultury. V roce 2006 byl navíc důraz položen na zpracování a vydání publikace „Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice“ a přípravu 21. strážnického sympozia „Problematika prezentace a medializace tradiční lidové kultury“. Také byly připraveny výzkumné dotazníky na témata „Folklor“, „Zaměstnání a formy obživy“ a tyto byly zpracovány do závěrečných zpráv, které byly za celou ČR a za jednotlivé kraje dokončeny počátkem roku 2007. Projekt dále pokračoval dotazníky na téma „Lidová religiozita“ a „Sídlo, dům a bydlení“. V roce 2008 byl zpracován dotazník „Obyčejová tradice“, v letošním roce se jedná o téma „Lidová strava, doprava, obchod, trh a lidový oděv“, v roce 2010 půjde o „Společenské vztahy a výtvarnou kulturu“. NÚLK má podle zřizovací listiny uloženu řadu dalších úkolů. Výsledky práce lze nalézt ve výročních zprávách NÚLK a na ústavním webu (www.nulk.cz)

Státní podpora oblasti tradiční lidové kultury

V systému dotační podpory dochází v oblasti tradiční lidové kultury k pozitivním změnám. Konkurzní řízení MK, které bylo od roku 2001 vyhlašováno na podporu tradičních lidových řemesel, které vycházelo z usnesení vlády č. 40/2001 (Kulturní politika) a z mezinárodně uznávaného dokumentu UNESCO z r. 1989 „Doporučení na ochranu tradiční lidové kultury“ bylo s ohledem na naplňování Koncepte účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice, schválenou usnesením vlády č. 571/2003, v roce 2005 rozděleno na dvě samostatné kategorie a rozšířeno o tematické okruhy: 1) kategorie A - obecné výběrové dotační řízení pro různé subjekty, jejichž projekty se zaměřují na ochranu v různých oborech tradiční lidové kultury, 2) kategorie B - výběrové dotační řízení pro regionální odborná pracoviště pro péči o tradiční lidovou kulturu, pověřená krajskými úřady na základě usnesení vlády č. 571/2003.

Kategorie A - byla určena zejména projektům, zaměřeným na dokumentaci, identifikaci a prezentaci jevů tradiční lidové kultury, mimořádné počiny ve všech oblastech tradiční lidové kultury, prezentaci výrobků lidových řemeslníků, předávání řemeslných zkušeností a dovedností následovníkům, na tvůrčí dílny v řemeslných oborech, dokumentaci a záznam technologie a na vydávání publikací s touto tematikou.

Kategorie B - zahrnovala podporu projektů regionálních odborných pracovišť a dalších subjektů, které se svou činností přímo dotýkají naplňování Koncepte účinnější péče o tradiční lidovou kulturu.

Přehled dotací MK na podporu tradiční lidové kultury v letech 2003 – 2009

	kategorie A		kategorie B	
rok	počet projektů	celkem Kč	počet projektů	celkem Kč
2003	35	2 645 000	0	0
2004	62	5 062 000	0	0
2005	45	2 269 000	24	3 193 000
2006	38	2 300 000	26	5 156 000
2007	51	3 604 000	26	3 969 000
2008	59	5 694 000	26	5 332 000
2009	35	2 800 000	26	5 800 000
celkem		24 374 000		23 450 000

Kromě tohoto speciálního dotačního titulu plynou do oblasti TLK další finanční prostředky prostřednictvím rozpočtu NÚLK ve Strážnici a další finanční prostředky jsou uvolňovány i ostatních dotačních titulů (např. neprofesionální umělecké aktivity, regionální kulturní akce atd.).

Program Poskytování prostředků na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti neprofesionálního umění a tradiční lidové kultury v gesci ORNK, dvouletý program

Usnesením vlády ČR č. 676 ze dne 31. května 2006 byl přijat základní koncepční materiál pro oblast umění – „Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007 – 2013“, svým obsahem navazuje na základní dokumenty ministerstva kultury, Kulturní politiku v ČR. Tento střednědobý materiál vhodně doplňuje již existující koncepce dalších úseků kultury, v případě ORNK „Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu (Usnesení vlády ČR ze dne 11. června 2003 č. 571).

V roce 2006 byl zároveň přijat Zákon č. 2003 o některých druzích podpory kultury.

Všechny tyto dokumenty ukládaly ministerstvu systémové řešení státní podpory fyzických osob, zejména autorů nebo výkonných umělců při tvorbě a vzniku autorských děl a uměleckých výkonů, ale také jiných odborných pracovníků při umělecké a odborné tvorbě nebo při získávání zkušeností a podkladů pro další uměleckou, vědeckou a jinou činnost v oblasti kultury.

Proto vydal v lednu 2008 ministr kultury svůj Příkaz č. 1/2008 o vyhlášení a realizaci Programu poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely.

ORKN dle tohoto Příkazu od roku 2008 realizuje Program poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti neprofesionálního umění a tradiční lidové kultury.

Program rozlišuje dva druhy stipendií –

- tvůrčí stipendium na tvůrčí činnost nebo tvůrčí pobyt v tuzemsku či v zahraničí v délce od 6 měsíců do dvou let s možností prodloužení nejméně o 1 rok; výsledkem pobytu je umělecké dílo, které nebude komerčně využíváno; žadatel je povinen zveřejnit tvůrčí postupy a metody
- studijní stipendium na studijní pobyt v délce nejméně 1 měsíce u významného tuzemského či zahraničního uměleckého, vědeckého nebo jiného specializovaného pracoviště, včetně vysokých škol a konzervatoří (netýká se formy denního studia, nýbrž jednorázových kurzů a podobných studijních programů), jehož výsledkem je získání zkušeností a podkladů pro další uměleckou, vědeckou, edukativní nebo jinou odbornou činnost, případně nastudování nebo vytvoření díla.

Přehled projektů v programu poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti neprofesionálního umění a tradiční lidové kultury 2008 - 2009

Oceněny 3 projekty.

příjemce stipendia	projekt	Výše stipendia v Kč:
Hájek Tomáš, Ing.	Dokumentace historických stavebně-technických památek amatérského divadla	1 500
Kalinová Karolína	Zatančí si s námi	38 100
Cichá Irena	Beskydské grúně za Olzou a Wislou	40 000
Celkem 2008		79 600

příjemce stipendia	projekt	Výše stipendia v Kč:
Hájek Tomáš, Ing.	Dokumentace historických stavebně-technických památek amatérského divadla	48 500
Kalinová Karolína	Zatančí si s námi	56 200
Cichá Irena	Beskydské grúně za Olzou a Wislou	120 000
Celkem 2009		224 700

Přehled projektů v programu poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti neprofesionálního umění a tradiční lidové kultury 2009 - 2010

Oceněn 1 projekt:

příjemce stipendia	projekt	Výše stipendia v Kč:
Kubák Filip	Obermühle Tiefenbach - osvojení nových výtvarných textilních technik a jejich uplatnění v praxi	51 644

Účast lidí se zdravotním postižením a seniorů na kulturních aktivitách a kulturních službách

Dlouhodobým cílem programu podpory kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů, kterým Ministerstvo kultury naplňuje „Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením“ (usnesení vlády ČR číslo 256/1998) a Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 – 2007 (usnesení vlády ČR 485/2002) a na období let 2008 až 2012 (usnesení vlády ČR č. 8/2008), je podpořit dlouhodobou systematickou kulturní práci v zařízeních, kde zdravotně postižení lidé nebo senioři jsou umístěni trvale nebo do nich docházejí k dennímu pobytu a podpořit kulturní akce, jimiž zdravotně postižení lidé prezentují své umělecké aktivity pro sebe a pro veřejnost.

Ministerstvo kultury prostřednictvím programu na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů spoluvytváří prostor, v němž umožňuje zdravotně postiženým občanům a seniorům uspokojovat jejich kulturní potřeby, realizovat vlastní tvorbu a účelně trávit volný čas. Většina dotací v rámci tohoto programu je určena občanským sdružením, v menší míře je podpora poskytována také jiným neziskovým organizacím. Kultura a kulturní aktivity nabízejí hodnotné využití volného času zdravotně postižených občanů a seniorů, jsou zdrojem naplnění a jejich sociálních kontaktů, přispívají k prevenci sociálního vyloučení a izolace, k posílení integrace zdravotně postižených občanů do společnosti a jsou příležitostí pro posílení sounáležitosti a mezigeneračních kontaktů.

Ministerstvo kultury podporuje projekty zaměřené na využití terapeutické funkce kultury ke kompenzaci znevýhodnění zdravotním postižením, arteterapeutické programy pro zdravotně postižené občany a pro rizikové skupiny obyvatelstva, prezentaci umělecké tvorby jako cesty k ovlivňování veřejnosti, tvorbu zdravotně postižených profesionálních umělců a seniorů (např. v divadelních souborech, filmech), činnost zdravotně postižených občanů a seniorů v amatérských souborech a dílnách s účastí profesionálních umělců a lektorů, uměleckou tvorbu profesionálních a neprofesionálních umělců pro zdravotně postižené a dlouhodobě nemocné v nemocnicích a ústavech sociální péče, zájmové a vzdělávací aktivity pro zdravotně postižené občany v kulturních oborech ve volném čase, kulturní aktivity zdravotně postižených dětí a mládeže zaměřené na seberealizaci, ediční činnost (publikace, audio, video), usnadnění komunikace mezi postiženými navzájem a postiženými a zdravými občany (zvukové knihy a časopisy, filmy pro nevidomé, tlumočení divadelních představení, titulkování filmů apod.) a přístupu ke kultuře odstraňováním informačních bariér, odstraňování architektonických bariér a další kulturní akce od velkých, dnes již tradičních přehlídek a festivalů jako přehlídka pantomimy neslyšících a slyšících OTEVŘENO, mezinárodní hudební festival zdravotně postižených dětí Písničkou ke slunci, Festival integrace Slunce a festival PATŘÍME K SOBĚ (divadelní, hudební a taneční tvorba zdravotně postižených), Tmavomodrý festival (tvorba zrakově postižených), SALVE CARITAS – SALVE VITA (tvorba zdravotně postižených hudebníků) až po každodenní celoroční umělecké aktivity zdravotně postižených i seniorů. Příjemci dotací jsou fyzické a právnické osoby, z nichž převažují občanská sdružení. Jde o sdružení, jejichž poslání a náplň směřuje z větší části do oblasti sociální, zdravotní a pro něž kultura tvoří dílčí část jejich aktivit. Pouze malá část sdružení se věnuje výhradně či převážně kulturním (uměleckým) aktivitám. Za zmínku stojí především pantomima a pohybové divadlo sluchově postižených.

V rámci výběrového dotačního řízení Ministerstvo kultury podpořilo také výzkum „Šetření kulturní dimenze života seniorů“, který v souladu s článkem VIII. Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2003 – 2007 realizovalo Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (příspěvková organizace MK) v letech 2006 – 2007 a bylo financováno nad rámec běžných výdajů organizace. Jedná se o šetření sociologického typu, které pracuje se vzorkem populace ve vybraných sídlech ČR. Jeho cílem bylo zkoumat kulturní potřeby seniorů, srovnat je s kulturní nabídkou, popsat objektivní bariéry, které brání širší účasti starších občanů na kulturním životě. Nad rámec šetření byly zjišťovány názory této skupiny na její postavení ve společnosti a spokojenost s životem. Závěrečná zpráva tohoto šetření byla poskytnuta k dalšímu využití také Ministerstvu práce a sociálních věcí.

Za zvlášť hodné podpory na národní i mezinárodní úrovni v kulturní oblasti jsou projekty v oborech výroba a šíření zvukových knih pro zrakově postižené, výroba skrytých titulků pro sluchově postižené,

pantomima a pohybové divadlo neslyšících, využití výtvarných schopností zdravotně postižených, zejména dětí a mládeže. Mezi podporované projekty patří také projekty zaměřující se na zlepšení dostupnosti veřejných a informačních knihoven zaváděním technických zařízení umožňujících občanům se zrakovým postižením zpřístupnění knihovnických fondů a elektronických informačních zdrojů, jakož i rozšiřování knihovnických fondů o literaturu v Braillově a zvětšeném písmu pro nevidomé prostřednictvím Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana i některých občanských sdružení. Velmi důležitou oblastí je také podpora kulturních aktivit muzeí se záměrem zajistit osobám s omezenou schopností pohybu a orientace snadnější přístup ke standardizovaným veřejným službám a expozicím, např. prostřednictvím bezbariérových vstupů, podporou haptických výstav pro nevidomé apod..

Jedním z dalších úkolů v oblasti zajištění přístupu lidí se zdravotním postižením a seniorů ke kulturním aktivitách a kulturním službám je odstraňování architektonických a informačních bariér v kulturních zařízeních, jímž je plněn Národní rozvojový program mobility pro všechny (usnesení vlády ČR č. 706/2004). Týká se především organizací přímo řízených Ministerstvem kultury a je limitován výší rozpočtu, tedy státního příspěvku příspěvkovým organizacím. Např. Národní ústav lidové kultury Strážnice v roce 2008 vybudoval nové bezbariérové sociální zařízení pro vozíčkáře v amfiteátru Zámek. Postupnými úpravami festivalového areálu a Muzea vesnice jihovýchodní Moravy se podařilo dosáhnout bezbariérového přístupu obou areálů, s výjimkou budovy zámku. Zámecký park slouží celoročně široké veřejnosti jako rekreační park pro obyvatele a návštěvníky města Strážnice i celého okolí. Architektonické bariéry se odstraňují zpravidla při velkých rekonstrukcích objektů, jejichž značná část jsou objekty památkově chráněné. Národní památkový ústav řešil za finanční podpory Ministerstva kultury v roce 2007 projekt s názvem „Seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro návštěvníky s omezenou schopností pohybu a orientace“. Výsledkem projektu je průvodce „Jak dobýt hrad. Památky takřka bez bariér“ vydaný na sklonku roku 2007. Průvodce sleduje vybrané kulturní a národní kulturní památky, ve vlastnictví státu, kraje, obce a také v soukromém držení z hlediska potřeb a požadavků návštěvníků s omezenou schopností pohybu a orientace. U jednotlivých památek je přiblížena přístupnost prohlídkových tras pro vozíčkáře. Pokud není památka zcela bezbariérová, je uváděno, kam se vozíčkář dostane bez cizí pomoci, kam s pomocí asistence a kam se nedostane vůbec. Jednotlivé bariéry jsou popsány (počty schodů, šířky dveří) a pokud to bylo možné, bylo podáno řešení, jak překážky překonat, nebo (ve spolupráci se správou památky) obejít. Dále informuje o bezbariérových toaletách, které mají pro vozíčkáře zásadní význam, o technických zařízeních sloužících k odstranění bariér (výtahy, rampy, plošiny, schodolezy, lyžiny a další), o přístupu k památce a možnostech parkování. Připojeny jsou přehledy kulturních akcí, které na památce probíhají během letní sezóny a které jsou pro vozíčkáře dostupné, i když je vlastní prohlídka památky, z důvodu daných jejím charakterem (např. o středověký hrad záměrně budovaný jako bariérový) pro vozíčkáře nedostupná. Průvodce přináší také informace pro neslyšící a nedoslýchavé (prohlídky ve znakové řeči nebo tištěný průvodcovský text), pro slabozraké a nevidomé (pokud je možná prohlídka vybraných předmětů dotekem) a mentálně postižené (případy, kdy má správa památky připravený zjednodušený výklad). V roce 2009 Ministerstvo kultury podporuje projekt „Jak dobýt hrad. Památky takřka bez bariér – II. Seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných návštěvníkům s omezenou schopností pohybu a orientace“, jehož výsledkem bude průvodce rozšířený o aktualizované i nové informace.

Zvýšení sociální dostupnosti veřejných kulturních služeb je podporováno také formou rodinného vstupného a řadou slev pro děti a zdravotně postižené a seniory. Přehled o slevách je 2x ročně aktualizován a je celoročně zveřejněn na webových stránkách Ministerstva kultury.

Přehled dotací na kulturní aktivity zdravotně postižených občanů a seniorů v působnosti Ministerstva kultury

rok	celkem podpořených projektů	dotace celkem Kč
2004	103	6 650 000
2005	104	5 902 000
2006	111	7 570 000
2007	122	8 375 692,20
2008	122	9 084 120
2009 (údaj k 31. 7. 09)	140	5 544 000

Poznámka k tabulce: celkové částky jsou dotace poskytnuté v působnosti ORNK v programu na podporu kulturních aktivit ZPO a seniorů

Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin

Ministerstvo kultury pokračovalo v těchto letech v podpoře kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice formou každoročně vyhlášeného výběrového dotačního řízení. Podpora uvedených aktivit je jednou z priorit resortu.

Základním principem přístupu MK k národnostním menšinám je vytvořit prostor, v němž by příslušníci národnostních menšin, představovaní většinou občanskými sdruženími, sami uplatnili své kulturní zájmy a potřeby.

Poskytování dotací příslušníkům národnostních menšin bylo v r. 2002 upraveno nařízením vlády č. 98 ze dne 20. února 2002, kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity.

K nejvýznamnějším multietnickým akcím, realizovaným v rámci dotačního programu patřil festival Slezské dny, který v Dolní Lomné na Těšínsku pořádala Matice slezská. V rámci programu Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici se každým druhým rokem konal pořad národnostních menšin žijících v České republice pod názvem Domovina.

Organizátorem jiného velkého mezinárodního dětského festivalu v Jablunkově je Sdružení folklorního souboru Jackové dětem. V souvislosti s multietnickými akcemi je třeba připomenout také festival Praha – srdce národů, pořádaný Etnickou asociací ETNICA, Praha.

Příznivý ohlas měly Dny slovenské kultury v České republice, které probíhaly na několika místech. Dny maďarské kultury se konaly ve čtyřech městech (Praha, Brno, Ostrava, Teplice). Příslušníci německé menšiny se setkávali každoročně na Velkém setkání lidového umění a kultury německé menšiny a přátel Němců ze všech regionů v Praze. Významnou akcí polské menšiny je Gorolski Święto, které se již přes šedesát let koná v Jablunkově.

Se značným ohlasem se setkával též Světový romský festival KHAMORO v Praze.

Dotace byly poskytovány národnostním menšinám, včetně romské, prostřednictvím programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin. V programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin byly oceňovány projekty romské národnostní menšiny s nadregionální působností, s nižší působností v rámci integrace romské komunity.

Přehled dotací na kulturní aktivity zdravotně postižených občanů a seniorů v působnosti Ministerstva kultury

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
(v tis. Kč) celkem	10 256	10 193	9 539	9 545	9 960	10 045

Integrace příslušníků romské komunity

Podpora romské národnostní menšiny se na Ministerstvu kultury ve sledovaných letech řídí vládními dokumenty a doporučeními, které byly vzhledem k odlišnosti tohoto etnika a specifickým formám řešení integrace romské komunity schváleny v předchozím období. Jedná se zejména o usnesení vlády ČR č. 686 ze dne 29. října 1997 ke Zprávě o situaci romské komunity v ČR, dále o usnesení vlády ČR č. 279 ze dne 7. dubna 1999 o koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, usnesení vlády ČR č. 599 ze dne 14.6.2000 ke Koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, napomáhající jejich integraci do společnosti, usnesení vlády ČR č. 994 ze dne 11.10.2000 o opatřeních vedoucích k uspořádání celospolečenské a parlamentní diskuse o nápravě vztahů mezi většinovou společností a romskou menšinou a dále o nařízení vlády č. 122 ze dne 21. února 2007, kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., ze dne 20. února 2002, kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262 ze dne 11. května 2005. Ministerstvo kultury od roku 2002 vyhláší na podporu integrace příslušníků romské komunity samostatný program. Je určen právníky osobám, které prokazatelně vykonávají činnost ve prospěch příslušníků národnostních menšin (zejména romské komunity) nejméně jeden rok (činnost lze prokázat např. výroční zprávou, referencemi odborníků, vyjádřením představitele státní správy či samosprávy, recenzí, výstřižky z tisku či dalšími příklady dokládajícími činnost žadatele). Projekty podporované v rámci tohoto programu mohou být zaměřené na následující aktivity:

- umělecké aktivity (divadla, muzea, galerie, knihovny, koncerty, přehlídky, festivaly),
- kulturně vzdělávací a výchovné aktivity (např. semináře, přednášky, besedy),
- vědecká badání o romské kultuře, tradicích a historii,
- studium a rozbory romské kultury a tradic,

- dokumentace romské kultury,
- ediční činnost (neperiodické publikace),
- multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie).

Přehled dotací na kulturní aktivity zdravotně postižených občanů a seniorů v působnosti Ministerstva kultury

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Částka v Kč	2 244 127	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	1 309 000

Podpora integrace cizinců

Úspěšná integrace dlouhodobě usídlených cizinců představuje nejlepší prevenci vzniku etnických, národnostních, náboženských či kulturních konfliktů, k nimž může v důsledku migrací docházet. Vytváření podmínek k dosažení společenského konsensu při soužití domácí a přistěhovalé populace je proto velmi důležité. Cestou k tomu je informování veřejnosti o problematice migrace, o tom jaká pozitiva či negativa s sebou přináší, výchova k mezikulturní komunikaci, k pochopení odlišností jiných kultur, k vědomí, že kultura každé komunity žijící na našem území je obohacením celého občanského společenství. Tyto znalosti mohou napomoci k vytváření pozitivního či neutrálního postoje k cizincům, k odstraňování předsudků, rasistických a xenofobních postojů. Na druhé straně možnost uchovávat a rozvíjet vlastní kulturu také zvyšuje kvalitu života cizinců u nás a napomáhá rychlejší adaptaci na nové prostředí a životní podmínky.

V návaznosti na usnesení vlády č. 1266 ze dne 11. prosince 2000 o realizaci Zásad koncepce integrace cizinců na území České republiky a o návrhu Koncepce integrace cizinců na území České republiky a na usnesení vlády č. 40 ze dne 10. ledna 2001 k aktualizaci Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politiky) vyhlášovalo Ministerstvo kultury ČR počínaje rokem 2001 samostatné výběrové dotační řízení v programu na podporu integrace cizinců žijících v České republice.

Dotace tohoto samostatného programu na podporu integrace cizinců žijících v ČR byly určeny na podporu veřejně prospěšných projektů výrazně přispívajících k prevenci proti extremismu, rasismu a xenofobii, k šíření kulturních hodnot, ochraně lidských práv, rozvoji demokracie a humanismu, toleranci a harmonickému soužití v multikulturní společnosti. Podporovány byly projekty zaměřené na multietnické kulturní akce a kulturně vzdělávací a výchovné aktivity směřující k podpoře vzájemného poznání a vztahů mezi cizinci a hostitelskou společností, k informovanosti o kultuře, dějinách a tradicích jak ČR, tak zemí původu cizinců (semináře, workshopy, školení), kulturní a umělecké aktivity cizinců i rozvoj jejich vlastní kultury (divadelní představení, koncerty, přehlídky, výstavy, festivaly), televizní a rozhlasové pořady, kinematografická díla, oblast náboženskou (aktivity, které zvyšují informovanost a zájem o náboženskou oblast - koncerty a přehlídky duchovní hudby, přednášky, semináře, výstavy, ekumenická výchova, práce s dětmi a mládeží, tematické poznávací akce, společné akce pro věřící rozdílného vyznání), dokumentační a publikační činnost, studie o integraci cizinců z pohledu kultury (kulturní zvyky, jejich uchovávaní atp.).

Příjemci dotací byly fyzické i právnické osoby.

Usnesením vlády ČR č.979 ze dne 23.července 2008 byla agenda spojená s koordinací realizace Koncepce integrace cizinců na území ČR převedena z Ministerstva práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra a vzhledem k nově nastaveným prioritám a cílům v oblasti integrace cizinců a limitovaným finančním zdrojům na jejich plnění Ministerstvo kultury do ní nebylo zahrnuto. Z toho důvodu v roce 2009 samostatné výběrové řízení na podporu integrace cizinců vyhlášeno nebylo. Avšak zájemci o dotace na projekty věcně spadající do kompetence Ministerstva kultury mohou nadále podávat žádosti dle zaměření svých projektů do ostatních výběrových dotačních řízení vyhlášených jednotlivými odbory Ministerstva kultury.

Přehled dotací na kulturní aktivity zdravotně postižených občanů a seniorů v působnosti Ministerstva kultury

2004	14	2 000 000
2005	16	800 000
2006	22	2 500 000
2007	22	2 500 000
2008	24	2 498 000

Poznámka k tabulce: celkové částky jsou dotace poskytnuté v působnosti ORNK v samostatném programu na podporu integrace cizinců žijících v České republice.

Zájmové kulturní – mimoumělecké aktivity

Nadále pokračovala podpora zájmových mimouměleckých aktivit ve výběrovém dotačním řízení, vyhlašovaném pro fyzické a právnické osoby, které zabezpečují konkrétní kulturní činnost v regionu či obci. Nejčastěji jsou to občanská sdružení, registrovaná ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem výběrového dotačního řízení je podpořit a rozšířit aktivní formy zájmových vzdělávacích a kulturních – mimouměleckých aktivit realizovaných ve volném čase všech věkových skupin, se zaměřením na dlouhodobější činnosti. Přednost mají projekty, které jsou určeny třetím osobám.

Výběrové dotační řízení je po obsahové stránce zaměřeno na

- vzdělávání dětí, mládeže i dospělých prostřednictvím kulturních aktivit,
- rozvoj nových a inspirativních metod a forem mimoškolního vzdělávání,
- projekty zaměřené na celoživotní vzdělávání,
- komponované kulturně-vzdělávací aktivity, zvláště s tematikou etiky (především se zaměřením na děti a mládež), přípravy k partnerským vztahům a rodinnému životu, prevence proti alkoholismu, toxikomanii, kouření, gamblerství, mobbingu, ortorexii, závislosti na elektronických hrách, AIDS – primární prevence,
- kulturně-vzdělávací aktivity pro nezaměstnané a rizikové skupiny obyvatel.

Přehled dotací na zájmové kulturní – mimoumělecké aktivity

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
(v tis. Kč) celkem	680	521	259	441	444	300

Podpora regionálních kulturních tradic

V rámci péče o nemateriální kulturní dědictví, o identitu a paměť občanského společenství jsou v souladu se Strategií účinnější státní podpory kultury podporovány kulturní aktivity spojené s významným historickým výročí obcí či měst, s významným výročí kulturně historických událostí nebo s významným výročí významných osobností působících v oblasti kultury. V návaznosti na vyhlášení událostí či osobností, pocházejících z českých zemí za světová výročí UNESCO jsou podporovány i kulturní aktivity s tímto významem. K tomu slouží dotační program Podpora regionálních kulturních tradic. V tomto programu bylo v časovém úseku 2004 – 2009 podpořeno celkem 269 projektů neinvestiční dotací ze státního rozpočtu ve výši 17 050 tis. Kč. Ve srovnání s minulým obdobím (1999 – 2003) vzrostl celkový počet oceněných projektů o více než 100 %. Obdobný nárůst zaznamenala i celková částka dotací poskytnutých ve sledovaném období. Za nejprestižnější podpořené projekty lze označit především kulturní aktivity související např. s výročí narození spisovatele Karla Klostermanna (2008), s 50. výročí úmrtí Josefa Lady (2007), se 100. výročí úmrtí Františka Bartoše (2005) a 200. výročí narození Františka Sušila (2004).

Přehled dotací v programu Podpora regionálních kulturních tradic (v tis. Kč)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	2 071	2 356	1 750	2 550	6 123	2 200

Oblast výzkumu a vývoje

Na základě zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, a prováděcího předpisu k tomuto zákonu, kterým je pro oblast účelového výzkumu a vývoje nařízení vlády č. 461/2002 Sb. jsou podporovány výzkumné záměry a účelové projekty v oblasti tradiční lidové kultura a v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit.

Obsahem projektů a výzkumných záměrů v oblasti tradiční lidové kultura je identifikace, dokumentace a prezentace projevů lidové kultura, proměny folkloru a folklorního hnutí, dokumentace výročních obyčejů, lidových obřadů, řemeslná výroba, dokumentace lidového stavitelství, tradiční lidová kultura a filmová tvorba a zhodnocení úlohy výše uvedených jevů a jejich významu v životě lidí, v lokálním, regionálním i národním společenství. Výzkum v oblasti neprofesionálního umění se zaměřuje na vztah dětí k umění, rozvoj jejich citu pro hru a zaujímání estetického postoje vůbec, zabývá se funkcí umění jako ochrany před vznikem a rozvojem sociopatogenních jevů.

Přehled podpořených účelových projektů a výzkumných záměrů

řešitel: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

název: Význam vybraných uměleckých kolektivních aktivit pro utváření osobnosti dítěte ve věku školní povinné docházky (aplikovaný výzkum)

dobu realizace: 2003 - 2007

řešitel: Moravské zemské muzeum

název: Tradice lidových obyčejů v životě současných generací

dobu realizace: 2004 - 2005

řešitel: Národní ústav lidové kultury ve Strážnici

název: Proměny tradiční lidové kultury a její vazby na hmotné a nehmotné kulturní dědictví lidstva

dobu realizace: 2004 – 2010

řešitel: Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech

název: Plzeňský kraj – identifikace, dokumentace a prezentace prvků tradiční lidové kultury na území regionu

dobu realizace: 2006 - 2008

řešitel: Východočeské muzeum v Pardubicích

název: Výroční obyčeje jako součást společenského života obyvatelstva východních Čech (současný stav v návaznosti na tradici a možné perspektivy)

dobu realizace: 2006 – 2008

řešitel: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

název: Tradice řemeslné a rukodělné výroby na Valašsku a Těšínsku – identifikace, dokumentace, prezentace

dobu realizace: 2006 – 2011

řešitel: Ing. arch. Jan Pešta

název: Encyklopedie českých vesnic IV. a V.

dobu realizace: 2007 - 2011

Výše podpory výzkumu a vývoje v oblasti tradiční lidová kultura a v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit v letech 2004 – 2009

rok	počet podpořených projektů	celkem Kč
2004	3	5 249 000
2005	3	5 743 000
2006	5	7 525 000
2007	7	442 000
2008	6	5 032 000
2009 (údaj k 31.7.09)	4	5 789 000

Mezirezortní komise MK ČR a MŠMT ČR pro mimoškolní dětské a mládežnické umělecké aktivity, výchovu uměním i k umění a kulturnímu dědictví, umělecké školství

Poradním, koordinačním a konzultačním orgánem Ministerstva kultury a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy byla od roku 2000 do roku 2005 Mezirezortní komise MK a MŠMT pro mimoškolní dětské a mládežnické umělecké aktivity, výchovu uměním i k umění a kulturnímu dědictví a umělecké školství. Komise byla ustavena dne 4. 10. 2000 v souladu s usnesením vlády ČR č. 401 ze dne 28. 4. 1999 ke „Strategii účinnější státní podpory kultury“ (Kulturní politika). Tato komise pokračovala ve své činnosti prostřednictvím práce ustavených subkomisí: subkomisi A „Mimoškolní dětské a mládežnické estetické aktivity“, subkomisi B „Výchova vztahu k umění a ke kulturnímu dědictví“ a subkomisi C „Umělecké a odborné školství“, které jednaly 4x ročně.

Na plenárním zasedání v prosinci 2004 byla zhodnocena činnost Mezirezortní komise za uplynulé období a na základě vyhodnocení zkušeností z fungování tohoto poradního orgánu dospělo Ministerstvo kultury

v dohodě s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k rozhodnutí o ukončení činnosti této komise v původní podobě. K tomuto závěru Ministerstvo kultury dospělo po pečlivé analýze, která se provádí ke zhodnocení Kulturní politiky.

Jak ukázala praxe v průběhu 4leté činnosti Mezirezortní komise vytvoření tohoto poradního orgánu v takové šíři nebylo šťastným řešením, protože převážná část problémů, jimiž se komise zabývala, spadala do kompetence MŠMT. Především činnost komise negativně ovlivňovala trvalá absence zástupců MŠMT a nechuť zástupců MŠMT řešit aktuální problémy. Častou výmluvou bylo jejich sdělení o tom, že řešení konkrétních problémů není v kompetenci MŠMT, ale krajů. V této souvislosti předseda Mezirezortní komise písemně upozornil místopředsedu, PaedDr. J.Müllnera, náměstka MŠMT, na tento stav. Přes příslib náměstka ministryně školství ke zlepšení situace nedošlo. Lze konstatovat, že veškeré iniciativní návrhy z jednání vyplývaly z řad zástupců rezortů kultury a pro nezáměr ze strany MŠMT nedocházelo k jejich řešení.

Přes výše uvedené problémy v činnosti Mezirezortní komise nejednou vznikla otázka, zda práce tohoto poradního orgánu je smysluplná za těchto podmínek a především s ohledem na postoje MŠMT při řešení řady otázek. MK dospělo k jednoznačnému závěru, že pokud MŠMT nezmění svůj postoj k práci Mezirezortní komise, MK bude nuceno zredukovat celkovou práci Mezirezortní komise a zaměřit se pouze na problematiku estetických aktivit dětí a mládež, jak to bylo původně zamyšleno v roce 1999 před ustavením Mezirezortní komise, které bude moci řešit ve spolupráci s odborem pro mládež MŠMT. Během celého období působení poradního orgánu se podařilo právě v subkomisi A, která se zaměřovala na problematiku mimoškolních dětských a mládežnických aktivit, prosadit náměty této subkomise a završit práci jediným úspěchem, a to vydáním vyhlášky MŠMT o organizaci a financování soutěží a přehlídek. Bohužel další náměty a doporučení ze strany subkomisí B a C, které směřovaly do působnosti MŠMT, skončily neúspěchem. Jednalo se např. o zařazení oboru dramatické výchovy do Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání nebo nutnost novelizaci vyhlášky o ZUŠ a další.

Z výše uvedených důvodů vyvstala potřeba jednání mezi zástupci vedení MK a MŠMT k vyjasnění další existence Mezirezortní komise. V průběhu roku 2004 nedošlo k žádnému řešení, v roce 2005 po dohodě předsedy (MK) a místopředsedy (MŠMT) s ohledem na velmi malý efekt všech jednání a vynaložené finanční prostředky, bylo rozhodnuto o ukončení činnosti Mezirezortní komise.

Na spolupráci obou resortů při řešení společných úkolů však MK nerezignovalo, jak ostatně vyplývá i z mnoha úkolů, které ministerstvu kultury ukládá nová Státní kulturní politika na léta 2009-2014, kterou schválila vláda svým usnesením č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008.

Souhrnné tabulky za ORNK v období let 2004 - 2009

Podpora projektů z programu Kulturní aktivity odboru regionální a národnostní kultury v letech 2004 - 2009

Údaje v závorkách představují dotace nestátním neziskovým organizacím (NNO)												
	finanční prostředky v tis.Kč						počet oceněných projektů					
Dotační řízení/Dotační program	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Podpora kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů	6 650 (5 750)	6 615 (5 987)	7 570 (6 590)	8 376 (7 220)	9 084 (7 926)	6 000	103	119	111	122	122	140
Ochrana tradiční lidové kultury	5 442 (770)	5 462 (1 170)	7 456 (923)	7 573 (1 139)	11 046 (1 058)	7 750	62	69	64	77	85	56
Podpora zájmových Mimoumělec-kých aktivit	680 (545)	521 (421)	475 (224)	441 (352)	444 (304)	300	19	10	8	17	9	7
Podpora neprofesionálních uměleckých aktivit	14 258 (11 740)	13 068 (10 262)	14 779 (11 268)	16 525 (11 730)	20 147 (13 085)	13 915	157	230	277	292	323	338
Podpora zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit	1 549 (1 189)	1 517 (1 277)	2 500 (2 197)	3 028 (2 758)	3 623 (3 150)	2 000	43	39	42	52	48	44
Podpora regionálních kulturních tradic	2 071 (292)	2 356 (502)	1 750 (340)	2 550 (744)	6 121 (3 495)	2 400	42	54	36	52	57	28
Integrace cizinců	2 000 (1 943)	800 (705)	2 500 (2 350)	2 500 (2 374)	2 499 (2 398)	0	14	16	22	22	24	0
Program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin	10 256 (10 256)	10 193 (10 193)	9 539 (9 539)	9 545 (9 485)	9 960 (9 960)	10 045	83	81	77	81	86	82
Podpora projektů integrace romské komunity	1 994 (1 864)	2 000 (1 630)	1 999 (1 866)	2 000 (1 515)	1 991 (1 512)	1 309	41	27	23	26	30	22
Česká hudba 2004 - nedílná součást evropské kultury	3 100 (2 110)	0	0	0	0	0	60	0	0	0	0	0
Projekty Martinů	0	0	0	0	235 (0)	3 000	0	0	0	0	2	11
Stipendia	0	0	0	0	80 (0)	800	0	0	0	0	3	4

Údaje r. 2009 jsou k datu 21. 8. 2009.

Podpora neprofesionálních uměleckých a kulturních projektů z ostatních programů v letech 2004 – 2009

	finanční prostředky v tis.Kč						počet oceněných projektů					
Dotační řízení/Dotační program	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Ceny MK v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit	150	150	300	250	300	300	5	5	6	5	6	6
Ceny MK v oblasti tradiční lidové kultury	120	90	250	250	250	250	4	3	5	5	5	5
Výzkum a vývoj v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit	1066	981	981	407	0	0	1	1	1	1	0	0
Výzkum a vývoj v oblasti tradiční lidové kultury	4183	4 762	6 544	7 035	5 032	5 789	2	2	4	6	6	4

Údaje roku 2009 jsou k datu 21.8.2009

5. Odbor legislativní a právní

Přehled legislativní činnosti

Tato kapitola shrnuje přijaté právní předpisy na úseku kultury v letech 2004 až 2009 a stručně pojednává i o návrzích právních předpisů, které nebyly (doposud) schváleny. Podrobnější informace k významnějším předpisům lze nalézt též v kapitolách věcných.

2004

Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), obsahující dílčí novelu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, která se týká povolení k restaurování kulturních památek, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a povolení k provádění archeologických výzkumů.

Zákon č. 80/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 122/2000 Sb. Tato novela zavádí rozlišení mezi osvědčením k vývozu předmětů kulturní hodnoty na dobu určitou a osvědčením k trvalému vývozu a zpřesňuje seznam předmětů kulturní hodnoty a seznam odborných organizací vydávajících osvědčení k jejich vývozu.

Zákon č. 186/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů a zákon č. 20/1987 Sb. v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě České republiky.

Zákon č. 341/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o transpoziční zákon ke směrnici Rady 89/552/EHS.

Vyhláška č. 413/2004 Sb., o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných obcích a jejich částech za památkové zóny a určení podmínek pro jejich ochranu. Touto vyhláškou bylo prohlášeno 47 ucelených historických částí vybraných měst a obcí.

Zákon č. 482/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který obsahuje novely zákonů č. 241/1992 Sb. a č. 239/1992 Sb.

Zákon č. 483/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb. V návaznosti na reformu veřejné správy stanoví pravidla pro poskytování standardizovaných veřejných služeb v oblasti činnosti muzeí a galerií zapsaných v centrální evidenci sbírek, jejichž vlastníkem je ČR nebo územní samosprávný celek.

Zákon č. 501/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím správního řádu. Zákon obsahuje novelu zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona. Tímto zákonem se mj. mění i zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem a zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

Zákon č. 626/2004 Sb., o změně některých zákonů v návaznosti na realizaci reformy veřejných financí v oblasti odměňování, obsahující dílčí novelu zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů.

2005

Zákon č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Jeho součástí jsou kromě jiného novela zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), týkající se rozšíření výčtu hlavních funkcí Národní knihovny ČR a uložení povinnosti krajům zajistit plnění regionálních funkcí, a novela zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, týkající se vlastnictví movitých archeologických nálezů. Součástí zákona je i novela zákona č. 290/2002 Sb., kterou se převádí zřizovatelská funkce ke státní příspěvkové organizaci Stálá divadelní scéna v Klatovech na Plzeňský kraj.

Zákon č. 3/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Změna zákona č. 20/1987 Sb. zakládá oprávnění Archeologickému ústavu AV ČR konkretizovat zájmy na ochraně archeologického dědictví v rámci řízení podle zvláštních právních předpisů.

Nález Ústavního soudu vyhlášený pod č. 240/2005 Sb. o návrhu Nejvyššího správního soudu na zrušení části ustanovení § 44 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, týkající se řízení o prohlášení věci za kulturní památku ve vztahu ke správnímu řízení.

Zákon č. 81/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), se týká zejména vztahu mezi kolektivními správci práv a uživateli.

Zákon č. 82/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravuje nové postavení Rady České televize a členů Rady.

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), jehož součástí je novela zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, a zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu.

Zákon č. 206/2005 Sb., o ochraně některých služeb v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti. Jde o transpoziční zákon ke směrnici EP a Rady č. 98/84/ES.

Nařízení vlády č. 235/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven.

Zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů. Zákon byl opakovaně novelizován – zákonem č. 235/2006 Sb., zákonem č. 112/2006 Sb., zákonem č. 304/2007 Sb., zákonem č. 7/2009 Sb. a zákonem č. 227/2009 Sb.

Nařízení vlády č. 422/2005 Sb., o prohlášení Horského hotelu a televizního vysílače Ještěd u Liberce a některých movitých kulturních památek za národní kulturní památky a o změně některých dalších předpisů.

Zákon č. 495/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 4/2003 Sb. a zákona č. 562/2004 Sb. Zákon upravuje zejména podmínky a postup při evidenci právnických osob zřizovaných církvemi.

2006

Zákon č. 61/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 98/2006 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, jež obsahuje především zvýšení některých částek na peněžní ocenění spojená s cenami.

Zákon č. 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících se stavebním zákonem, kterým se mj. mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Novelty zajišťují soulad s novým stavebním zákonem a současně se v zákoně č. 20/1987 Sb. zohledňuje vazba na ochranu kulturních statků zapsaných na Seznam světového dědictví.

Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů. V roce 2009 byl tento zákon novelizován zákonem č. 227/2009 Sb. Doplnjuje existující podpory v oblasti kultury o systémová opatření k poskytování stipendií, možnost zřizování nových státních příspěvkových organizací za účelem poskytování kulturních služeb, možnost pojišťování vypůjčených předmětů na výstavy pořádané státními příspěvkovými organizacemi a možnost poskytování státních záruk v souvislosti s realizací významných výstav.

Zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění autorský zákon, transponuje příslušné směrnice ES.

Zákon č. 235/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Novela byla vyvolána novou právní úpravou ES spočívající zejména v oddělení regulace přenosu od regulace obsahu.

Zákon č. 249/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, a o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, který nově definuje některé pojmy, včetně definice audiovizuálních děl.

Zákon č. 341/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění zákona č. 1/2005 Sb. Smyslem zákona je prodloužení zákonem stanovené lhůty pro vybavení knihoven internetem o 1 rok.

Zákon č. 342/2006 Sb., kterým se mění některé zákony související s oblastí evidence obyvatel a některé další zákony, kterým byl mj. novelizován zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, a zákon č. 482/2004 Sb.

Vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. Vyhláška byla novelizována v roce 2008 vyhláškou č. 408/2008 Sb.

Vyhláška č. 547/2006 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva kultury č. 232/2002 Sb., kterou se provádí zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

Nařízení vlády č. 566/2006 Sb., o úhradě osobních požitků duchovních církví a náboženských společností.

2007

Nařízení vlády č. 38/2007 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb., které umožňuje efektivnější čerpání dotačních prostředků státního rozpočtu podle aktuálních potřeb a zpřesňuje působnost resortu školství, mládeže a tělovýchovy.

Zákon č. 158/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Předmětem této novely je stanovení lhůty pro vyjádření odborné organizace státní památkové péče, které předchází vydání závazného stanoviska podle § 14 odst. 1 a 2 památkového zákona.

Zákon č. 160/2007 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany spotřebitele. Zákon obsahuje novelu zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy.

Zákon č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím. Zákon obsahuje novelu zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, a novelu zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

Zákon č. 304/2007 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s dokončením přechodu zemského analogového televizního vysílání na zemské digitální televizní vysílání. Návrh souvisí s přechodem na digitální vysílání a řeší zejména problematiku získání volných kmitočtů pro sestavení a vybudování nových sítí určených pro televizní vysílání a zajištění obsahu vysílání pro digitální síť.

2008

Zákon č. 124/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, jež obsahuje mj. i drobné novely zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon přesouvá, v souladu se zásadou, že veřejná správa je službou veřejnosti, povinnost fyzické osoby, která je účastníkem správního řízení, vyžadující výpis z Rejstříku trestů, na správní orgán, který vede příslušné řízení.

Zákon č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Součástí tohoto zákona je rovněž novela zákona č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 168/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zákon promítá závazný výklad práva ES, pokud jde o sdělování děl prostřednictvím rozhlasových a televizních přijímačů v hotelových pokojích do právního řádu a dále odstraňuje podmínku sídla v ČR pro kolektivní správce práv.

Nařízení vlády č. 170/2008 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky. Nařízením vlády se prohlásil soubor 29 kulturních památek za národní kulturní památky, a to od technických či archeologických, přes významné hrady zámky, až po objekty lidové architektury.

Zákon č. 189/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, který obsahuje novelu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Předmětem novely zákona č. 20/1987 Sb. je sladění stávající právní úpravy s novými nástroji zavedenými novou směrnicí EP a Rady č. 2005/36/ES a promítnutými do zákona č. 18/2004 Sb. u regulovaných povolání restaurátora a u provádění archeologických výzkumů.

Zákon č. 307/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Předmětem zákona je zavedení nového institutu plánů ochrany památkových rezervací a památkových zón, přesun některých kompetencí z Ministerstva kultury na krajské úřady a zvýšení sankcí za nedodržování povinností podle památkového zákona.

Vyhláška č. 408/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. Vyhláška reaguje na technologický vývoj v této oblasti a cenový vývoj na trhu nenahraných nosičů záznamů.

Vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón. Vyhláška v nezbytném rozsahu upravuje náležitosti a obsah nově zavedených plánů ochrany památkových rezervací a zón, s cílem zajistit jednotný postup krajských úřadů při jejich vydávání.

2009

Zákon č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, kterým se mj. mění zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 223/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o volném pohybu služeb, který v souladu se směrnicí EP a Rady 2006/123/ES umožňuje pružnější přístup k podnikání. Tento zákon obsahuje dílčí novelu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve vztahu k povolení k restaurování kulturních památek.

Zákon č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech. Zákon obsahuje drobnou novelu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, zákona č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) a zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů.

V uplynulém období byla Ministerstvem kultury zpracována též řada návrhů právních předpisů, které však v nejrůznějších fázích legislativního procesu nebyly schváleny nebo jejichž projednávání bylo pozastaveno. Namátkou lze jmenovat následující.

Návrh zákona o zřízení Muzea romské kultury. Návrh zákona byl vládě předložen 1. 7. 2004. Vzhledem k tomu, že díky novele zákona č. 122/2000 Sb. bylo Ministerstvu kultury umožněno zřizovat muzea jako příspěvkové organizace, bylo ustoupeno od dalšího projednávání návrhu.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 252/1994 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích. Zákon obsahoval ustanovení směřující k zajištění lepší vymahatelnosti poplatků a současně odpovídající příjem provozovatelům vysílání jednak jednorázovým zvýšením rozhlasového a televizního poplatku a jednak úpravou způsobu jeho navyšování do budoucna. Návrh zákona po schválení Poslaneckou sněmovnou byl Senátem vrácen s pozměňovacími návrhy, nebyl však přijat.

U návrhu zákona o kinematografii byl po rozeslání do připomínkového řízení posunut opakovaně termín pro předložení návrhu zákona vládě, posléze byl s ohledem na zpracování koncepce pro podporu a rozvoj kinematografie úkol odsunut.

Návrh zákona o zmírnění některých majetkových křivd způsobených církvím a náboženským společenstvem v době nesvobody, o vypořádání majetkových vztahů mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů byl vypracován na základě vládou schváleného věcného záměru. Částečné vydání majetku dotčeným církvím a náboženským společenstvem jako původním vlastníkům a vyplacení finanční náhrady mělo umožnit poškozeným církvím a náboženským společenstvem (jejich právníckým osobám) obnovit majetkovou základnu a následně obnovit samofinancování tak, jak tomu bylo převážně před rokem 1948. Tento návrh byl schválen vládou a předložen v 1. pololetí 2008 Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR k projednání. Poslanecká sněmovna projednávání návrhu zákona přerušila.

Návrh zákona o zrušení Státního fondu kultury České republiky a o změně zákona č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (zákon o zrušení Státního fondu kultury).

Návrh věcného záměru zákona o památkovém fondu vycházel mj. i z cíle vlády „zahájit přípravu nového památkového zákona, který zajistí účinný a transparentní výkon státní památkové péče“. Návrh věcného záměru v reakci na nové právní poměry ve společnosti upravoval koncepčně nově péči o kulturní památky, aby nedocházelo ke škodám na kulturním dědictví. Vládě byl předložen bez rozporu, nicméně s ohledem na některé nevyjasněné otázky ohledně práva na náhradu za omezení vlastnického práva, institutu vyvlastnění nebo propadnutí kulturní památky a rovněž systému rozhodování o zápisu věci nebo souboru věcí do seznamu kulturních památek, na něž upozornil předseda Legislativní rady vlády, byl ze strany Ministerstva kultury vzat zpět.

Návrh zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů je transpozicí směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Návrh zákona byl předložen Poslanecké sněmovně a nebyl doposud projednán.

6. Odbor autorského práva

Ochrana práv duševního vlastnictví - autorské právo

Novelizace autorského zákona v letech 2004–2008

Po několika desetiletích platnosti autorského zákona z roku 1965 byl počátkem nového tisíciletí přijat nový, moderně koncipovaný autorský zákon č. 121/2000 Sb., který nabyl účinnosti 1. prosince 2000. Zákon mj. reflektoval tehdy již na půdě Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO/OMPI) dohodnutou novou mezinárodní úpravu ve formě dvou tzv. internetových smluv, jimiž autorské právo reagovalo na nové digitální technologie. Vzhledem k tomu, že tento zákon byl připravován se zřetelem k chystanému přistoupení České republiky k Evropské unii, zohlednil většinu tehdy existujících závazných evropských autorskoprávních směrnic. Přijímání několika evropských směrnic však nebylo v roce 2000 ještě dokončeno, a proto se počítalo s nezbytnou následnou novelizací autorského zákona, která by implementaci evropských předpisů do našeho právního řádu dokončila. Krom toho v průběhu let praxe ukázala, že je třeba některá ustanovení autorského zákona upravit či zpřesnit, aby se zamezilo možnosti různých výkladů či nejasností. Proto začalo v roce 2004 Ministerstvo kultury připravovat novelu autorského zákona.

Nezávisle na přípravách této vládní novely byla začátkem roku 2005 na základě poslanecké iniciativy přijata novela autorského zákona č. 81/2005 Sb. Hlavní změnou, kterou přinesla, byla výjimka pro hotelové pokoje a zdravotnická zařízení, na základě které nemuseli provozovatelé ubytovacích a zdravotnických zařízení odvádět odměny nositelům práv z televizních a rozhlasových přijímačů umístěných v hotelových pokojích a ve zdravotnických zařízeních. Tato výjimka byla od počátku vnímána jako značně kontroverzní a vláda opakovaně upozorňovala na rozpor tohoto ustanovení s evropským i mezinárodním autorským právem. V souvislosti s tímto ustanovením také zahájila Evropská komise řízení proti České republice pro porušení směrnice 2001/29/ES, jakož i dalších relevantních mezinárodních závazků. Současně z podnětu španělského soudu bylo zahájeno u Soudního dvora Evropských společenství řízení o tzv. předběžné otázce, které mělo poskytnout komunitárně závazný výklad ohledně tohoto problému, týkajícího se i jiných členských států Evropské unie. Soudní dvůr dal nakonec svým rozhodnutím negativnímu názoru české vlády za pravdu, což následně vedlo k prozatím poslední vládní novelizaci autorského zákona v roce 2008 (viz níže).

V průběhu roku 2005 pokračovaly práce na tzv. euronovele, která byla přijata v květnu 2006 pod č. 216/2006 Sb. Pracovní pojmenování této normy vystihovalo její hlavní cíl, jímž bylo dokončení implementace zbývajících závazných komunitárních úprav, konkrétně směrnice 2001/29/ES o informační společnosti (zejména v části autorského zákona upravující výjimky a omezení práv), směrnice 2001/84/ES o právu autora na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla a směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví, která byla přijata teprve v dubnu 2004 a která byla promítnuta především do části autorského zákona upravující nároky autorů a dalších nositelů práv v souvislosti s porušením jejich práv chráněných autorským zákonem. Dále bylo touto novelou provedeno několik změn týkajících se kolektivní správy práv, např. posílení dohledových pravomocí Ministerstva kultury vůči kolektivním správcům. Nově byly přímo v autorském zákoně upraveny skutkové podstaty přestupků a správních deliktů a podstatně zvýšeny sankce ve formě pokut za tato protiprávní jednání. Významnou novinkou bylo zmocnění Ministerstva kultury k vydání prováděcí vyhlášky k autorskému zákonu, která by konkretizovala některá ustanovení zákona týkající se tzv. náhradních odměn. Jedná se o odměny příslušející nositelům práv jako spravedlivá kompenzace za možnost volného rozmnožování autorských děl a záznamů pro osobní, resp. vlastní vnitřní potřebu. V zájmu přehlednosti právní úpravy bylo následně vyhlášeno zákonem č. 398/2006 Sb. úplné znění autorského zákona.

V listopadu 2006 byla vydána vyhláška č. 488/2006 Sb., která stanovila typy přístrojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. Již v době přípravy této vyhlášky bylo zřejmé, že paušálně stanovené odměny z přístrojů a nosičů bude třeba po určitém čase přizpůsobovat obtížně odhadnutelným dopadům rychlého rozvoje digitálních technologií a vývoji cen zpoplatňovaných výrobků na trhu. V roce 2008 byla proto přijata novela vyhlášky č. 408/2008 Sb., která

byla konsenzuálním výsledkem složitých jednání Ministerstva kultury a Ministerstva průmyslu a obchodu a zástupců zainteresovaných výrobců a dovozců, kolektivních správců práv i zástupců spotřebitelských organizací.

V roce 2008 byla přijata malá, ale významem důležitá novela autorského zákona č. 168/2008 Sb., která reagovala na rozhodnutí Soudního dvora Evropských společenství ohledně výkladu pojmu veřejné provozování (C-306/05 SGAE). Novela vrátila, byť nakonec s určitými a nikoli nepodstatnými omezeními, autorům a ostatním nositelům práv výlučné právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání v hotelových pokojích (viz výše).

Kolektivní správa práv

Kolektivní správu práv vykonává v České republice šest subjektů – občanských sdružení. K původním pěti kolektivním správcům, kteří působili již v dobách platnosti předchozích právních úprav (OSA, DILIA, INTRERGRAM, OOA-S a GESTOR), přibyl v roce 2006 nový kolektivní správce OAZA, zastupující zvukař-autory (tzv. mistry zvuku).

Legislativa Evropských společenství

V oblasti autorského práva byla v letech 2004–2008 přijata pouze jedna závazná norma, a to směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví, jejímž cílem bylo harmonizovat civilněprávní prostředky k vymáhání práv duševního vlastnictví v rámci Evropské unie. Směrnice se vztahuje nejen na práva chráněná autorským zákonem, ale i na práva průmyslová (např. práva k ochranné známce, vynálezu, průmyslovému vzoru apod.), a vychází z Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS) přijaté v rámci Světové obchodní organizace. Do českého právního řádu byla směrnice transponována prostřednictvím novely autorského zákona č. 216/2006 Sb., obsahující i novelu občanského soudního řádu, a zákonem č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.

V r. 2008 zveřejnila Evropská komise návrh na změnu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Evropská komise navrhla prodloužit dobu ochrany práv výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů z dosavadních 50 let na 95 let a spolu s tím přijmout určitá doprovodná opatření, a dále navrhla harmonizovat způsob výpočtu doby ochrany u hudebních děl s textem, která jsou výsledkem tvůrčí činnosti několika autorů. Deklarovaným cílem návrhu je snaha o zlepšení sociální situace výkonných umělců, zejména studiových hudebníků, rozšíření počtu dostupných děl a dosažení pozitivní obchodní bilance nahrávacích společností. Legislativní projednávání v Radě EU a v Evropském parlamentu bylo zahájeno na podzim 2008, pokračovalo i v dalším roce během českého předsednictví v Radě EU a dosud nebylo ukončeno.

V letech 2005 a 2006 byly přijaty rovněž dva komunitární „soft law“ instrumenty týkající se autorských práv, a to v říjnu 2005 Doporučení Evropské komise o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby a v srpnu 2006 Doporučení Evropské komise o digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti on-line a o uchovávání digitálních záznamů. Doporučení nejsou závazná pro členské státy a zatím se do českého právního řádu nepromítla. Přinejmenším druhé z uvedených doporučení, související s projektem Evropské digitální knihovny (EUROPEANA) bude v budoucnu základem pro novelizaci autorského zákona, a to zejména v souvislosti s řešením problematiky tzv. osiřelých děl (tj. chráněných autorských děl, u kterých nelze dohledat nositele práv). Evropská komise pracuje průběžně na přípravě doporučení ohledně tzv. náhradních odměn příslušejících nositelům práv v souvislosti s rozmnožováním autorských děl a záznamů pro osobní potřebu.

V roce 2008 zveřejnila Evropská komise koncepčně strategický dokument „Zelená kniha – Autorské právo ve znalostní ekonomice“, navazující na předchozí Sdělení Evropské komise „Jednotný trh pro Evropu 21. století“, ve kterém EK zdůraznila potřebu podporovat volný pohyb znalostí a inovací jako „pátou svobodu“ ve vnitřním trhu. Účelem Zelené knihy je podpořit diskusi o tom, jak nejlépe šířit znalosti v oblasti výzkumu, vědy a vzdělání prostřednictvím internetu, resp. v prostředí online. Zelená kniha je součástí veřejných konzultací EK a obsahuje celkem 25 otázek týkajících se úlohy autorského práva v tzv. znalostní ekonomice, které jsou adresovány veřejnosti, zejména pak vědcům, výzkumným pracovníkům, studentům, osobám se zdravotním handicapem a široké veřejnosti. Zelená kniha je nezávazným dokumentem, který má podpořit debatu a nastartovat proces konzultací k daným tématům na evropské úrovni. Konzultace mohou následně vyústit k vydání Bílé knihy, která by byla oficiálním souborem návrhů k provedení legislativních změn na evropské úrovni.

Mezinárodní právo

V oblasti mezinárodního práva autorského nedošlo v letech 2004–2008 k žádnému významnému pokroku. Ve Světové organizaci duševního vlastnictví (WIPO/OMPI) probíhají již od konce 90. let 20. století jednání ohledně nové mezinárodní smlouvy o ochraně práv vysílacích organizací. V roce 2006 se již mělo rozhodovat o svolání diplomatické konference, na níž by k přijetí nové mezinárodní smlouvy došlo. Mezinárodnímu společenství se však nepodařilo dosáhnout shody, diplomatická konference svolána nebyla, a i když toto téma zůstává i nadále na programu příslušného výboru WIPO, možnost přijetí této smlouvy se zdá být v nedohlednu. Podobně, i když aktuálně s nadějnější perspektivou, se vyvíjí jednání ohledně uvažovaného nového mezinárodního instrumentu na ochranu práv výkonných umělců v audiovizí, kde se sice nakonec v r. 2000 diplomatická konference konala, ale mezinárodní smlouvu se nakonec nepodařilo uzavřít.

Novým tématem, projednávaným ve WIPO velmi intenzivně, je problematika výjimek a omezení práv, a to zejména, nikoli však pouze, výjimek ve prospěch nevidomých a jinak handicapovaných osob. Téma je prosazováno především stále více se prosazujícími rozvojovými a méně rozvinutými zeměmi, jejichž mluvčími ve WIPO jsou významné regionální velmoci jako Brazílie nebo Indie, ale i řadou nevládních organizací.

7. Odbor médií a audiovize

Periodický tisk

V oblasti periodického tisku nedošlo od roku 2004 do současnosti k žádným legislativním změnám. Výjimku představuje zákon č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech, který novelizoval zákon č. 46/2000 Sb. (tiskový zákon).

V souvislosti se zdokonalováním informačních technologií se uvažuje o úpravě stávajícího tiskového zákona, a to konkrétně ve vztahu k povinnosti vydavatelů periodického tisku zasílat tzv. povinné výtisky. Zákon by měl umožnit vydavatelům zasílat výtisky elektronicky, což na jedné straně sníží náklady s tím spojené a na straně druhé usnadní příjemcům výtisků jejich uchovávání, resp. ukládání.

Rozhlasové a televizní vysílání

Rozhlasové a televizní poplatky

Dne 13. 9. 2005 nabyl účinnosti nový zákon o rozhlasových a televizních poplatcích – zákon č. 348/2005 Sb. Od 1. 10. 2005 byl rozhlasový poplatek zvýšen na 45 Kč a televizní poplatek byl od 1. 1. 2008 zvýšen na 135 Kč.

Zákon č. 348/2005 Sb. změnil rovněž dosavadní koncepci poplatkové povinnosti. V § 3 nového zákona se stanoví, že poplatníkem je fyzická nebo právnická osoba, která vlastní rozhlasový resp. televizní přijímač. Jestliže drží nebo z jiného právního důvodu alespoň 1 měsíc užívá tento přijímač fyzická nebo právnická osoba, která není jeho vlastníkem, je poplatníkem tato osoba. Dále se stanoví, že fyzická nebo právnická osoba, která není přihlášená v evidenci poplatníků a je odběratelem elektřiny připojené k distribuční soustavě, považuje se za poplatníka rozhlasového a televizního poplatku, pokud Českému rozhlasu nebo České televizi po jejich písemné výzvě neoznámí písemným čestným prohlášením opak. Tedy například domácnost, která nevlastní televizní přijímač, nebude ani do budoucna ze zákona nucena platit televizní poplatek. Tato konstrukce má přispět k efektivnímu výběru poplatků, což předchozí právní úprava nezaručila. Okruh osob, které jsou osvobozeny od poplatkové povinnosti stanoví § 4 (např. školy).

Přechod na digitální vysílání v ČR

Návrh novely zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání byl po dlouhém projednávání v Parlamentu schválen 6. 4. 2006 a ve Sbírce zákonů vyhlášen jako zákon č. 235/2006 Sb.

Tento zákon přinesl v souvislosti s digitálním vysíláním následující změny:

- úprava a doplnění definičního aparátu (definice služeb souvisejících s programem, elektronického programového průvodce),
- za rozhlasové a televizní vysílání není považováno vysílání prostřednictvím dálkového přístupu (Internetu),
- bylo modifikováno zahájení licenčního řízení (např. zahájení z podnětu uchazeče o licenci),
- zákaz křížení vlastnictví (kumulace individuálního oprávnění k provozu multiplexu a samotné licence k provozování digitálního zemského vysílání),
- pluralita informací v celoplošném digitálním vysílání (např. 1 osoba nemůže být držitelem současně více než dvou licencí k provozování celoplošného digitálního zemského vysílání opravňujících k šíření plnoformátových programů),
- úprava možnosti změn v souboru technických parametrů pro analogové vysílání a nově v diagramu využití rádiových kmitočtů pro digitální vysílání.

Vzhledem k tomu, že se ukázalo, že zákon č. 235/2006 Sb. nezohlednil všechny aspekty přechodu na digitální vysílání, předložili ministři vnitra, kultury, průmyslu a obchodu vládě návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s dokončením přechodu zemského analogového televizního vysílání na zemské digitální televizní vysílání. Cílem návrhu bylo vyřešení problému získání volných kmitočtů pro sestavení a vybudování digitálních sítí určených pro televizní vysílání a zajištění obsahu vysílání pro digitální síť. Vládní návrh zákona byl v druhé polovině roku 2007 projednán a schválen v obou komorách Parlamentu.

Ve Sbírce zákonů byl publikován pod č. 304/2007 Sb. a nabyl účinnosti 1. ledna 2008.

Tímto zákonem byly mimo jiné novelizovány i předpisy v působnosti Ministerstva kultury – zákon č. 31/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, a zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích.

Uvedený zákon přinesl mimo jiné určitou liberalizaci přístupu k televiznímu vysílání zjednodušením způsobu udělování licencí provozovatelům digitálního televizního vysílání. Zákon také upravil podmínky udělení kompenzačních licencí pro stávající provozovatele celoplošného zemského analogového televizního vysílání. Zákon zároveň upravil regulaci digitálního převzatého vysílání, když umožnil jeho dočasné vysílání prostřednictvím sítí zemských rádiových zařízení.

Další změny se týkají zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, které na dobu přechodu na digitální vysílání zpřesňuje její povinnost provozovat současně analogové a digitální vysílání tak, aby příjem jejích programů byl zajištěn alespoň pro 95 % obyvatel ČR. S ohledem na dosavadní stav v oblasti televizního vysílání, kdy neměly možnost vysílat nové digitální televize, byla zákonem upravena rovněž možnost vysílání reklamy v programech České televize v maximální výši 0,75 % vysílacího času pro program ČT1 a pro ostatní programy v maximální výši 0,5 % vysílacího času, a to na dobu do ukončení analogového vysílání. Finanční prostředky, které Česká televize z výnosu z reklam získá, budou rozděleny a převedeny do Státního fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie (12 500 000 Kč měsíčně) a na zvláštní účet pro rozvoj zemského digitálního televizního vysílání Českého telekomunikačního úřadu (1 250 000 Kč měsíčně). Zbytek získaných prostředků bude převeden na zvláštní účet České televize a bude použit na podporu a rozvoj zemského digitálního televizního vysílání v ČR, zejména na provoz a rozvoj multiplexu veřejné služby, a na správu a digitalizaci archivu České televize. Zákon rovněž stanoví jako nejzazší termín pro ukončení zemského analogového televizního vysílání 31. 12. 2012, nestanoví-li vláda v Technickém plánu přechodu termín dřívější (nejdříve však 10. 10. 2010).

Ochrana podmíněného přístupu

Návrh zákona o ochraně některých služeb v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti byl zpracován na základě usnesení vlády ze dne 9. července 2003 č. 709 k Informaci o plnění úkolů uvedených v Souhrnu zbývajících úkolů České republiky pro vstup do Evropské unie a návrhu na jeho další aktualizaci. Jeho prostřednictvím je do českého právního řádu transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/84/ES ze dne 20. listopadu 1998 o právní ochraně služeb s podmíněným přístupem a služeb tvořených podmíněným přístupem (dále jen „Směrnice 98/84/ES“).

Hlavním cílem Směrnice 98/84/ES je vytvořit v rámci Evropské unie dostatečnou právní ochranu placených, podmíněným přístupem chráněných rozhlasových a televizních služeb, služeb informační společnosti, jakožto i podmíněného přístupu samotného před protiprávním jednáním. Proto stanoví zákaz protiprávních jednání vztahujících se k zařízením a opatřením, prostřednictvím kterých dochází k obcházení přístupových zabezpečení chráněných služeb.

Zákon transponující tuto směrnici do českého právního řádu byl přijat a následně vyhlášen jako zákon č. 206/2005 Sb., o ochraně služeb v rozhlasovém a televizním vysílání a některých služeb v oblasti informační společnosti.

Transpozice směrnice o audiovizuálních mediálních službách

V rámci Evropské unie byla směrnice 89/552/EHS, ve znění směrnice 97/36/ES novelizována (včetně změny jejího názvu) směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2007/65/ES. Výsledné znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 89/552/EHS ze dne 3. října 1989 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (dále jen „Směrnice o audiovizuálních mediálních službách“) je třeba promítnout do právního řádu České republiky.

Navrhuje se přijmout nový zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a zároveň novelizovat stávající zákon č. 231/2001 Sb. a provést nezbytné změny jiných souvisejících předpisů. Právní úprava Směrnice o audiovizuálních mediálních službách se týká nejen nových ustanovení o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání, které dosud nebyly zahrnuty do regulačního rámce, ale také televizního vysílání, jehož nová úprava je začleněna do platného zákona č. 231/2001 Sb. Regulaci podléhají audiovizuální mediální služby na vyžádání, jejichž poskytovatel odpovídá za sestavování a zařazování jednotlivých pořadů do katalogu pořadů. Vyloučeny jsou služby, u kterých netvoří audiovizuální obsah jejich hlavní účel, nebo které představují pouze technický přenos. V oblasti televizního vysílání dochází k řadě změn. Uvolňují se pravidla reklamy, zavádí se institut umístění produktu a internetové televizní vysílání se podrobuje regulaci. Dojde k podpoře seberegulace a koregulace a k užší spolupráci mezi regulačními orgány jednotlivých členských států a Evropskou komisí.

V návrhu zákona jsou obsaženy dílčí novelizace souvisejících zákonů; jedná se o zákon č. 348/2005 Sb.,

o rozhlasových a televizních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi.

Podpora kulturních aktivit v oboru médií a audiovize

Finanční podpora oborem médií a audiovize je poskytována v následujících okruzích:

- dotace v rámci programu Kulturní aktivity na realizaci projektů,
- dotace v rámci komunitárních programů (na činnost kanceláře MEDIA Desk v ČR),
- příspěvek Národnímu filmovému archivu (příspěvková organizace Ministerstva kultury),
- členské příspěvky mezinárodním organizacím: Program Media, Eurimages, EAO – Evropská audiovizuální observatoř,
- dotace poskytované Státnímu fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie.

Dotační řízení jsou každoročně vyhlašována v souladu

- se zákonem o rozpočtových pravidlech,
- s Hlavními oblastmi státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím (které každoročně schvaluje vláda ČR svým usnesením),
- se Zásadami vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy (dle usnesení č. 114/2001 Sb.).

Finanční prostředky jsou poskytovány formou dotací na realizaci projektů, jejichž předmětem jsou:

- filmové, televizní, rozhlasové a multimediální festivaly, přehlídky a výstavy,
- semináře šířící odborné znalosti z oblasti médií, audiovize, kinematografie, filmového průmyslu a práv duševního vlastnictví,
- vydávání odborných periodik a publikací zaměřených na oblast filmu,
- dětská mediální a audiovizuální tvorba,
- výchova dětí a mládeže v oblasti audiovizuální kultury,
- vzdělávání pedagogů v oblasti médií a audiovize,
- distribuce umělecky hodnotných filmů,
- propagace české kinematografie v zahraničí,
- ochrana práv duševního vlastnictví a boj proti filmovému pirátství, tj. ochrana práv k audiovizuálním dílům, záznamům a televiznímu vysílání,
- zachování a zpřístupňování kulturního dědictví (digitalizace a katalogizace filmového dědictví).

1. Dotace poskytnuté Ministerstvem kultury v programu Kulturní aktivity (v Kč) (granty OMA + porady vedení + poslanecké iniciativy)						
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
52 180 000	68 876 000	75 028 000	75 491 000	91 616 590	118 828 000	103 219 700

2. Transfery poskytnuté Ministerstvem kultury v rámci komunitárních programů (v Kč) (pro Media Desk kancelář v ČR)						
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
0	3 250 000	2 495 000	2 452 000	2 431 000	2 500 000	2 500 000

3. Příspěvky poskytnuté Ministerstvem kultury na činnost Národního filmového archivu (v Kč)						
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
19 878 000	24 036 000	25 645 000	27 850 000	29 021 000	31 798 000	31 925 000

4. Příspěvky poskytnuté Ministerstvem kultury Národnímu filmovému archivu na projekt (v Kč) Kulturní aktivity						
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
*551 000					**2 650 000	***2 420 000

* r. 2002 projekt Česká kulturní sezóna ve Francii 2002

** r. 2007 projekt Nabídková povinnost dle zákona č.273/93 Sb. o kinematografii a Doplnění zvláštního fondu umělecky hodnotných filmů + aktualizace databáze FR

*** r. 2008 projekt Nabídková povinnost dle zákona č. 273/93 Sb.o kinematografii a Doplnění zvláštního fondu umělecky hodnotných filmů

5. Finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu Státnímu fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie (v Kč)						
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
0	0	0	0	0	100 000 000	100 000 000

6. Členské příspěvky poskytnuté Ministerstvem kultury mezinárodním organizacím (v Kč)							
Mezinárodní organizace	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Eurimages	6 300 000	6 400 000	5 542 121	5 508 028	5 525 152	5 824 899	5 515 325
EAO	360 000	380 000	397 888	376 918	395 605	350 397	373 391
Celkem	6 660 000	6 780 000	5 922 009	5 884 946	5 920 757	6 175 296	5 888 716

Vzdělávání v oblasti médií a audiovize

Skutečnost, že média jsou bezprostřední součástí života člověka a do značné míry jej ovlivňují, vyžaduje speciální přípravu jak k manipulaci s nimi, tak i k porozumění obsahu, který přenášejí. Tato kompetence se ukazuje jako stále potřebnější výbava jednotlivce; měla by napomoci využívat médií k jeho prospěchu a současně bránit případným negativním dopadům. Výchova k životu s médii – mediální výchova se z těchto důvodů stává běžnou součástí všeobecného vzdělávání po celém světě.

Segmentem mediální gramotnosti je gramotnost filmová – vzdělávání v oblasti kinematografie.

Potenciál filmové gramotnosti:

- vybavit příjemce kinematografických děl znalostí jazyka, jímž tato díla promlouvají a budou promlouvat i nadále (cosi jako filmová gramotnost, již je třeba vstřebat, aby uživatelé neztratili schopnost soustavně sledovat vývoj vyjadřovacích prostředků – jazyka, jímž je kinematografická díla oslovují);
- rozšířit pole kultury (vytvořit zázemí pro vnímání filmu jako její legitimní součásti, významné v širokém společenském kontextu);
- umožnit žákům autentickou, osobní zkušenost s médiem filmu a aparátem kinematografie (jde o to, že žáci nemusejí být pouze pasivními příjemci kinematografických děl, ale díky porozumění jejich aparátu mohou tato díla vnímat intenzivněji; zde se přirozeně prolíná tvůrčí a kritické myšlení);
- vytvořit základy pro hlubší porozumění jak filmovým dílům, tak systému kinematografie, z něhož lze na základě talentových předpokladů rozvíjet osobnost žáka – směrem spíše reflexivním, nebo spíše autorským, založeným na uměleckých dispozicích.

OMA tradičně podporuje vzdělávání v oblasti kinematografie. Pokud jde o okruh výběrového řízení zaměřeného na mediální výchovu, OMA udělil dotace ve výši 720 000 Kč v roce 2008 a 945 000 Kč v roce 2009.

Sběr a zpracování statistických dat z oblasti audiovize

Vláda předložila sněmovně návrh novely zákona č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů dne 4. 1. 2005. Zákon, v konečné podobě vyhlášený 31. 5. 2006 ve Sbírce zákonů pod číslem 249/2006 Sb., byl opět pouze technickou novelou, upravující především evidenci děl a podnikatelů v oblasti audiovize.

Evidence audiovizuálních děl je jednou z podmínek nutných k lepšímu zachování kulturního dědictví v rámci kinematografie. V současné době se touto evidencí zabývají 4 subjekty: Národní informační a poradenské centrum pro kulturu (NIPOS), České filmové centrum (ČFC), Národní filmový archiv (NFA),

Ministerstvo kultury (konkrétně odbor médií a audiovize) – každý z uvedených subjektů dle svých potřeb.

NFA poskytuje pravděpodobně nejucelenější přehled o audiovizuálních dílech. Vůči NFA mají výrobci českých audiovizuálních děl tzv. nabídkovou povinnost. Dle zákona č. 249/2006 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, musí každý výrobce českého audiovizuálního díla nabídnout NFA dvě kopie tohoto díla ke koupi. NFA také každoročně rozesílá přibližně 800 subjektům dotazníky týkající se evidence nových audiovizuálních děl, z nichž je přibližně 350–400 zodpovězeno.

ČFC každoročně vydává katalog českých filmů. Filmy rozděluje do tří kategorií: hrané filmy, krátké filmy a dokumenty. Informace o filmech získávají zaměstnanci ČFC přímým obvoláváním filmových produkčních společností. Ve svém katalogu ČFC každoročně zveřejňuje informace o několika desítkách filmů.

Sběr a zpracování statistických dat z oblasti audiovize

Národní filmový archiv

Národní filmový archiv (dále jen NFA) se sídlem v Praze, zřízený Ministerstvem kultury je specializovaným akreditovaným archivem pro audiovizuální archiválii. Jeho poslání je shromažďování, ochrana, vědecké zpracování a využívání audiovizuálních a písemných archiválií dokumentujících českou audiovizuální produkci, vznik a vývoj filmu, společenský život Československa a České republiky, obraz světa a jeho přeměny. NFA patří mezi deset nejstarších, nejvýznamnějších a největších filmových archivů ve světě.

Program Media

Program MEDIA patří k podpůrným programům Evropské unie. Byl založen v roce 1991 a je zaměřen na zvyšování konkurenceschopnosti a oběhu evropských děl na mezinárodním audiovizuálním trhu. Na základě měnící se potřeby audiovizuálního trhu je od minulého roku vytvořena nová generace programů s názvem MEDIA 2007, které budou probíhat do roku 2013 s rozpočtem 755 milionů €. Česká republika je členskou zemí programu MEDIA od roku 2002. Pro české audiovizuální společnosti se tím otevřely atraktivní zdroje financování, především pro vývoj nových filmů, filmové festivaly a distribuci. Zastoupením programu v ČR je kancelář MEDIA Desk. Úspěšnost českých projektů při získávání podpor z programu je srovnatelná s ostatními členskými zeměmi, dokonce v některých případech i vyšší, a program MEDIA se stal významným prostředkem finanční podpory českých audiovizuálních projektů.

S podporou programu MEDIA Development (vývoj audiovizuálních projektů) nyní v ČR vzniká již 59 hraných a dokumentárních filmů, řada z nich již byla uvedena v kinech a získala i mezinárodní ocenění – např. dokument René, animovaný Fimfárum z druhé kapsy nebo Šílení. V roce 2008 filmoví producenti získali více než 6,4 milionu Kč na vývoj celkem tří audiovizuálních projektů.

Filmoví distributoři získali v programech automatické a selektivní podpory distribuce zahraničních evropských filmů v téměř 18 milionů Kč. Další podpora přichází do České republiky prostřednictvím financování vzdělávacích aktivit v programu MEDIA Training, kde čeští žadatelé každoročně obdrží zhruba 4 miliony Kč. V programu MEDIA Promotion pravidelně získávají podporu nejvýznamnější české filmové festivaly.

Díky stipendiím MEDIA a Ministerstva kultury v letech 2003–2008 se více než 80 českých filmových profesionálů mohlo zúčastnit prestižních vzdělávacích programů podporovaných MEDIA jako ACE, EAVE, Media Business School nebo Cartoon.

V příštích sedmi letech se program MEDIA 2007 mimo jiné soustředí na podporu on-line distribuce, kde vznikají nové výzvy určené konsorciím provozovatelů digitálních kin a služeb video-on-demand.

Eurimages

Fond EURIMAGES vznikl v roce 1989 při Radě Evropy ve Štrasburku a v současné době je jediným nadnárodním fondem, který podporuje realizace evropských koprodukcí. Do této doby přistoupilo do fondu 33 evropských států. O členství se v současné době uchází Albánie a některé z bývalých sovětských republik. Za dobu své existence fond udělil podporu 1 352 filmům v hodnotě 370 milionů € z nichž řada dosáhla velkých úspěchů na festivalech i u diváků. Jen v minulých dvou letech se do oficiálního výběru v Cannes dostalo dvanáct filmů podpořených fondem EURIMAGES.

Podpora fondem EURIMAGES je vyhrazena hraným, dokumentárním a animovaným filmům s minimální

délkou 70 minut, určeným pro distribuci v kinech, na jejichž výrobě se podílejí alespoň dva členské státy. Pro české producenty je jednou z významných příležitostí, jak získat prostředky pro své projekty. EURIMAGES podporuje také distribuci evropských filmů za hranice státu, kde film vznikl, a podporuje také rozvoj kin. Podpora distribuce a kin se však týká jen států, které nejsou členem programu MEDIA, proto tato část podpory fondu EURIMAGES byla pro ČR otevřena pouze do konce roku 2002.

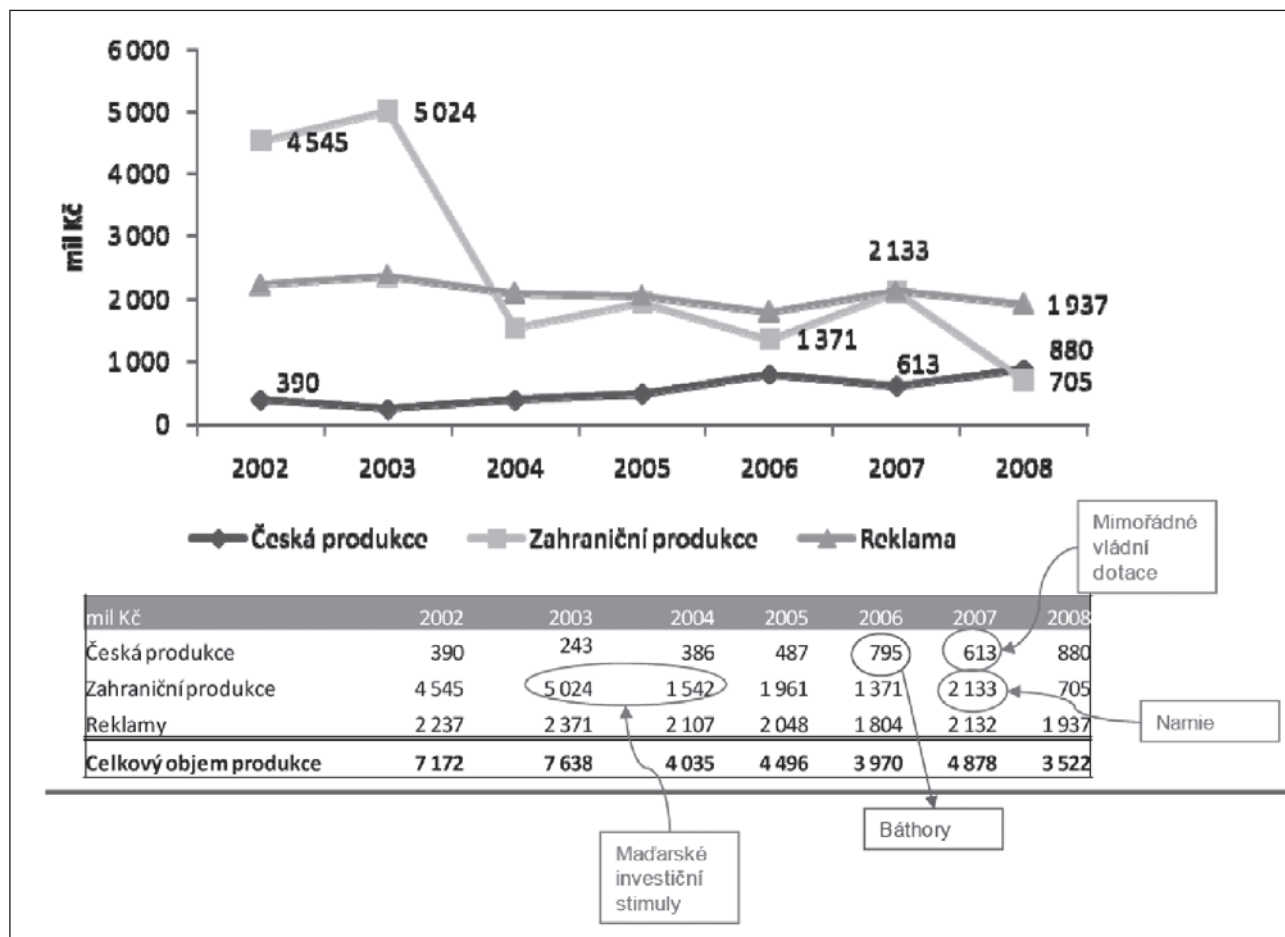
V průměru činí členské poplatky České republiky cca 220 tisíc €. V některých letech získali čeští producenti 1,5 až 2x více prostředků, než ČR do fondu vložila. Lze říci, že zájem českých producentů o udělení podpory EURIMAGES stále stoupá.

Fond EURIMAGES nově nabízí podporu digitalizace filmů a technologií spojených s digitálním šířením filmů. EURIMAGES se snaží aktivně vstoupit do diskuse o ochraně práv autorů, kterou vyvolala Rada Evropy. Smyslem členství v EURIMAGES není jen přerozdělení prostředků, ale především aktivní účast producentů, autorů a režisérů na evropské kinematografické tvorbě, výrobě a distribuci. Pro české koprodukční projekty to znamená obstát v silné evropské konkurenci, tedy překročit hranice státu a zároveň obhájit svébytnost naší identity. Podpora filmové produkce tímto fondem se týká pouze filmů s aktivní finanční bilancí, kterým kryje chybějící finance (tj. jedná se o podmíněčně splatnou půjčku). Členství ve fondu pomáhá našim filmařům překonávat limitované domácí poměry, navazovat potřebné kontakty a zapojit se tak do širší spolupráce v evropském kontextu.

Státní fond ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie

Filmová produkce 2004–2008

Vývoj filmové produkce v České republice – včetně reklamy, koprodukcí a zahraničních zakázek

	2004	2005	2006	2007	2008
celovečerní hrané filmy ¹	22	23	39	23	27
dokumentární filmy ²	2	4	9	7	12

zdroj: Unie filmových distributorů

1 filmy, které měly v daném roce premiéru v kinech, včetně animovaných filmů

2 dokumentární filmy, uvedené v kinech

Filmová distribuce a digitalizace kin

	2004	2005	2006	2007	2008
počet premiér	192	193	234	218	200
počet představení	326 646	318 212	345 239	353 801	386 319
počet diváků	12 046 139	9 478 632	11 508 965	12 829 513	12 897 046
tržby (mil. Kč)	1 106	854	1 043	1 200	1 220
ø vstupné (Kč)	91,80	90,15	90,65	93,53	94,61
celkem stálých kin ¹	544	530	553	528	511
celkem sálů	674	667	701	681	689
z toho multikin	15	16	19	19	24
sály (multikina)	136	142	161	161	193
letní kina	103	101	100	95	99

zdroj: Unie filmových distributorů

1 včetně kinokavárén a klubových zařízení, bez nepravidelných, letních, putovních kin

Uvedená tabulka ukazuje počet kin v uplynulých letech, včetně jejich dělení. Digitalizace kin způsobí s největší pravděpodobností zánik některých klasických kin, na druhou stranu však přinese rozšíření programové nabídky, možnost využití alternativního obsahu a rozšíření víceúčelových projekčních zařízení.

V září 2008 vznikla při odboru médií a audiovize Pracovní skupina pro koordinaci digitalizace českých kin. Jejím cílem bylo vytvoření návrhu odborného a uceleného plánu digitalizace, který by definoval roli státu a poskytl detailní informaci o digitální projekci pro laiky z řad poskytovatelů dotací i odborníky na straně žadatelů. Výsledkem byl materiál Digitalizace kin v ČR – Informace o přechodu na digitální projekci obrazu a zvuku.

Digitalizace kin znamená nahrazení či doplnění v současné době běžných 35mm filmových projektorů v kinech digitálními technologiemi a zároveň změnu zavedených způsobů distribuce. Kvalita digitálního promítání je srovnatelná s promítáním z 35mm, digitální kopie navíc nepodléhá mechanickému opotřebením a její kvalita tedy zůstává konstantní. Digitální projekce přinesou v budoucnu úspory zejména při výrobě kopií a jejich distribuci. Umožní také jisté narovnání konkurenceschopnosti malých lokálních kin, která v současné době musí čekat na dodání atraktivního titulu řadu týdnů a nemohou tak soutěžit s multiplexy ve větších městech. Tato skutečnost může vést k rozvoji lokálních a regionálních kulturních aktivit jako celku. Na přechodné období, kdy se předpokládá souběh klasických 35mm kopií a již nových digitálních technologií, je však třeba počítat s vyššími náklady v oblasti distribuce i v oblasti výroby. Úspora se projeví až v okamžiku, kdy bude distribuce probíhat z větší části na digitálních nosičích. Pokud nedojde k digitalizaci kin, může být v blízké budoucnosti znemožněn přístup diváků k novým filmům, které budou distribuovány pouze na digitálním nosiči v několika málo nejbohatších kinech, zejména multiplexech.

Nekoordinovaná digitalizace a nezačlenění se do přípravy na tento přechod by mohlo znamenat znevýhodnění České republiky v oblasti distribuce obecně v celosvětovém měřítku a naprostou destrukci klasické sítě kin.

Filmová distribuce a digitalizace kin

Dotace byly poskytovány na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, v platném znění, na podporu projektů se zaměřením na rozšiřování a přijímání informací týkajících se:

- a) periodického tisku vydávaného v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin nebo informací o národnostních menšinách ve společnosti,
- b) provozování rozhlasového nebo televizního vysílání v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin nebo informací o národnostních menšinách ve společnosti.

O těchto dotacích rozhoduje výběrová dotační komise Ministerstva kultury, jejímiž členy jsou kromě zástupců Ministerstva kultury též zástupci Rady vlády pro národnostní menšiny a představitelé jednotlivých národnostních menšin.

V r. 2006 ve spolupráci s Radou vlády pro národnostní menšiny a dalšími odbory ministerstva byl připraven návrh novely nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb.

Ze státního rozpočtu bylo čerpáno

v r. 2004: 30 000 000 Kč

v r. 2005: 29 730 250 Kč

v r. 2006: 28 404 750 Kč.

v r. 2007: 27 985 250 Kč

v r. 2008: 30 000 000 Kč

V letech 2004–2008 byla na uvedené dotace čerpána částka 146 120 250 Kč.

Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie

Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie je jediným nástrojem veřejné finanční podpory nezávislé kinematografické tvorby v ČR.

Fond byl zřízen zákonem ČNR č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, který nabyl účinnosti dnem 1. července 1992. Účelem tohoto zákona bylo vytvoření institucionálního základu pro tvorbu zdrojů, z nichž lze financovat vybrané projekty v oblasti české kinematografie (tvorbu, výrobu, distribuci, propagaci a technický rozvoj kin). Fond je samostatnou právní osobou zapsanou do obchodního rejstříku. Správu Fondu vykonává Ministerstvo kultury a v jeho čele je ministr kultury, který odpovídá za hospodaření s prostředky Fondu. O poskytování prostředků Fondu na jednotlivé projekty rozhoduje Rada Fondu, která je nezávislým kolektivním orgánem, jehož členové jsou voleni Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky a které je Rada odpovědná.

Fond má v současné době několik zdrojů příjmů. Stálým zdrojem jsou příjmy z obchodního využití filmů, k nimž Fond vykonává právo výrobce (tj. filmů vyrobených ve Filmovém studiu Barrandov a Filmovém studiu Gottwaldov, resp. Zlín v letech 1965 až 1990). Tento zdroj však má tendenci k postupnému slábnutí, které je způsobeno menším zájmem ze strany hlavních odběratelů, tuzemských i zahraničních televizních vysílatelů, snižující se poptávkou po DVD (navíc většina obchodně zajímavých titulů již byla vydána) apod. Dalším stálým příjmem Fondu je příplatek k ceně vstupného ve výši 1 Kč. Tento příplatek nebyl od roku 1992 valorizován.

Výraznější nárůst příjmů nastal od roku 2008. V souladu se zákonem č. 304/2007 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s dokončením přechodu zemského analogového televizního vysílání na zemské digitální televizní vysílání, dostává Fond každoročně 150 mil. Kč od ČT. V roce 2008 se jednalo pouze o 11 splátek, tj. o 137,5 mil. Kč, protože splatnost první splátky nastala v únoru 2008. Je třeba si uvědomit, že tato částka sice výrazně posiluje rozpočet Fondu, ale jde pouze o zdroj dočasný, tj. do ukončení digitalizace TV.

Výraznější částku příjmů (cca 12 mil. Kč za rok) ještě činí žadatelské poplatky, které musí složit žadatelé na účet Fondu při podání žádosti o podporu a které se používají na náklady spojené s posuzováním této žádosti.

Ostatní příjmy Fondu tvoří výtěžky z dříve podpořených projektů (např. film Kolja či Knoflíkáři), příjmy z pronájmu majetku, úroky a převody mezi účty, přijaté sankční platby a eventuální splátky návratných finančních výpomocí.

Přestože platný zákon č. 241/1992 Sb. předpokládá možnost poskytnutí dotace ze státního rozpočtu, byla Fondu poskytnuta v letech 2004–2009 pouze v roce 2007 (v celkové výši 200 mil. Kč), ale část dotace přidělená v roce 2007 se promítla do hospodaření Fondu až v roce 2008. Usnesením vlády ze dne 28. 11. 2007 č. 1341 bylo schváleno navýšení kapitoly Ministerstva kultury o 100 mil. ještě na rok 2007 z kapitoly Všeobecná pokladní správa položky Vládní rozpočtová rezerva pro Fond. Z časových důvodů nemohl Fond tyto prostředky použít v roce 2007, byly převedeny do rezervního fondu Ministerstva kultury a odtud průběžně čerpány v roce 2008. Fond tyto prostředky použil na svoji činnost – podporu projektů kinematografického charakteru. Část prostředků ve výši cca 13 mil. Kč byla ponechána v rezervním fondu Ministerstva kultury s tím, že rada Fondu plánovala jejich použití v roce 2009 na tzv. velkou digitalizaci kin (vybavení kin novou technikou, která jim umožní promítání novým typem technologie, protože se již upouští od promítání z klasické filmové kopie). Následně ale nebylo čerpání z rezervních fondů Ministerstvem financí povoleno a Fond tak úmyslně uspořeno částku nemohl využít.

Největší položku ve výdajích Fondu představují podpory na realizaci projektů. V letech 2004–2009 bylo poskytnuto 967 227 tisíc Kč.

Další část výdajů představují přímé náklady na činnost Rady, náklady na konzultační, poradenské a právní služby, náklady na zpracování dat, poštovné, bankovní poplatky a náklady na ostatní služby a úhrada autorských honorářů za filmy s nimiž Fond obchoduje.

Základním problémem Fondu byla od počátku jeho existence skutečnost, že nemá žádné trvalé, dostatečné, zákonem garantované (nárokové) zdroje, které by mohly sloužit k plnění jeho poslání. S ohledem na tuto skutečnost byl připraven návrh zákona o zrušení tohoto Fondu, který byl projednán na jaře roku 2009 Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR ve druhém čtení.

V červnu 2009 bylo na návrh ministra kultury další projednávání tohoto zákona pozastaveno s tím, že záměrem je obnovit činnost Fondu byť s dosavadními disponibilními zdroji ve výši cca 6 mil. Kč ročně. Důvodem je skutečnost, že v období finanční krize a krácení zdrojů ze státního rozpočtu na kulturní projekty představuje i tento zdroj žádoucí pomoc pro podporu kultury. K tomu byl podán návrh na nové členy Rady Fondu. V prvním kole volby však nebyl Poslaneckou sněmovnou žádný z kandidátů členem rady zvolen a mělo by proběhnout kolo druhé.

Program podpory filmového průmyslu

Na svém zasedání dne 19. 10. 09 přijala vláda návrh Programu podpory filmového průmyslu. Program řeší propad realizované filmové produkce v České republice, který nastal nejen v důsledku globální ekonomické krize, ale především v souvislosti se zavedením podobných opatření v okolních zemích. Podobné programy podpory totiž existují již v mnoha členských státech Evropské unie. MK vypracovalo ve spolupráci s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže notifikaci Programu u Evropské komise. Pokud bude notifikace přijata, pak by měl být Program spuštěn v lednu 2010.

Systém Programu má za cíl motivovat zahraniční i domácí filmové produkce k realizaci svých záměrů a tedy i investování prostředků na území ČR. Jedná se o opatření, které zajistí zakázky firmám v souvisejících službách i ve výrobě a vytvoří nová pracovní místa. MK ČR například předpokládá, že po zavedení pobídek filmovému průmyslu dojde k navýšení počtu pracovních míst o 1500 ve filmových profesích (např. kameramani, střihači, kostymérky, osvětlovači aj.) a dalších zhruba 2500 pracovních míst pro kompars a herce, nepřímo (v oblastech jako stavebnictví, ubytování, stravování apod.) lze navíc očekávat vytváření dalších několika tisíc pracovních pozic.

8. Odbor zahraniční

Kulturní spolupráce se zahraničím

Rok 2004 byl pro kulturní styky se zahraničím, stejně jako pro celou Českou republiku, významným mezníkem. Přijetím do Evropské unie se pro českou kulturu a umění více otevřel evropský prostor. Byl to současně impulz pro zintenzivnění snahy Ministerstva kultury dosáhnout pro kulturu a umění vysněnou hranici 1 % výdajů státního rozpočtu.

Byly připraveny a schváleny nové koncepční materiály (Konceptce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, Konceptce účinnější podpory umění), podařilo se prosadit zákon o některých druzích podpory kultury a zpracovat programový dokument Státní kulturní politiku na léta 2009–2014. Všechny tyto dokumenty obsahují celou řadu podnětů, úkolů a příležitostí i pro rozvoj mezinárodní spolupráce v kultuře a kulturní styky se zahraničím.

Postupný růst HDP umožňoval postupné navyšování rozpočtové kapitoly Ministerstvo kultury a tím i navyšování rozpočtu na kulturní styky se zahraničím. Od r. 2003 do r. 2006 se rozpočet na kulturní aktivity organizované českými subjekty ve spolupráci se zahraničními partnery zdvojnásobil. Umožnilo to mimo jiné významné oživení spolupráce zemí Visegrádu, zahájení nových společných projektů jako jsou Visegrádská knihovna a Visegrádská antologie. Byla zahájena spolupráce ve formátu V4 +, kdy ke spolupráci byly postupně zvány další státy.

Po více než patnácti letech byla obnovena kulturní spolupráce s některými státy Latinské Ameriky. V Argentíně, Brazílii, Venezuele a Mexiku hostovalo v letech 2005 a 2006 několik tanečních a divadelních souborů. Pravidelně se uskutečňuje Česko-argentinské bienále Kafka-Borges. V roce 2008 byly hlavním hostem na Mezinárodním knižním veletrhu Svět knihy státy uskupení Merkosur, které na veletrhu projeví zájem o vydání Visegrádské antologie ve španělské mutaci. Zájem o českou kulturu v těchto zemích významně vzrostl. Do Argentiny byla vyslána výstava Scénografie J. Svobody, do Brazílie byl pozván fotograf prof. Jindřich Štreit, aby svoji tvorbu představil v Sao Paulu a dalších čtyřech městech.

Aktivnější působení naší kultury a umění v zahraničí postupně začalo přinášet plody. Například vyslání pěti divadelních souborů na Fringe Festival v Edinburku, kde soubor Farma v jeskyni získal hlavní cenu, přineslo obratem celou řadu nabídek a pozvání na prestižní mezinárodní festivaly a přehlídky.

Od roku 2007 se MK začalo připravovat na další velkou příležitost pro českou kulturu a umění – předsednictví České republiky v Evropské unii. Bylo připraveno a vyhlášeno mimořádné kolo grantového řízení na podporu kulturních aktivit vysílaných do hlavních měst evropských zemí v době českého předsednictví. Ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, Úřadem vlády a Českými centry byla těmto aktivitám poskytována významná podpora. S velkým ohlasem se uskutečnila v prostorách bruselské radnice výstava Morbid colours – Dekadence v českých zemích 1880–1914 nebo v Paříži v paláci UNESCO výstava Homo Faber – Člověk tvůrce, odraz tradice v přítomnosti. Tradičně velký úspěch slavila v zahraničí naše hudba. Řada těchto akcí byla spojena s recepcí nebo koktejlem pořádaným naším velvyslanectvím u příležitosti zahájení předsednictví. Dá se tedy konstatovat, že období našeho předsednictví v EU bylo pro prezentaci české kultury v zahraničí určitým vyvrcholením.

Období let 2004–2009 však nelze charakterizovat jen jako úspěšné. Světová finanční krize s následným hospodářským poklesem se okamžitě projevila jak na státním rozpočtu, tak i na ochotě sponzorů podporovat kulturní projekty. Nižší rozpočtem bylo poznamenáno řádné grantové řízení na rok 2009. Bylo zrušeno druhé kolo grantů na rok 2009 a členové grantové komise zahraničního odboru rezignovali na svoji funkci.

Česká republika nebyla sice v prvních chvílích zasažena tak jako například Maďarsko, pobaltské státy nebo Island, ale o to delší a trvalejší pokles může zaznamenat v dalším období.

Přesto zůstáváme optimisty. Stejně jako vyjdou z krize ozdravené a změněné bankovní instituce, průmyslová výroba a další hospodářská odvětví, mohou z krize vyjít česká kultura a české umění rovněž posíleny a změněny tak, aby mohly i v budoucnu plnit svoji nezastupitelnou úlohu. Dovolte, abych v této souvislosti připomněl, že ve schválené Státní kulturní politice na léta 2009–2014 je jako první cíl kulturní politiky uveden následující:

„Využít přínosů umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností“.

9. Samostatné oddělení Evropské unie

Evropská unie

Období let 2004–2009 je charakterizováno plným zapojením ČR do všech struktur a pracovních formací Evropské unie v rámci působnosti Ministerstva kultury.

V roce 2004 byl završen proces harmonizace legislativy ČR ke vstupu do EU k 1. květnu 2004 podle členění kapitol Evropské komise (EK). MK bylo gestorem kapitoly „Audiovizie a kultura“, v jeho kompetenci byly dále části kapitol „Volný pohyb zboží“, „Právo obchodních společností“ a „Volný pohyb služeb“.

Nejdůležitějším dokumentem souvisejícím se vstupem ČR do EU k 1. květnu 2004 byla Zpráva o implementaci a aplikaci práva, které je přímo spojeno se závazky České republiky plynoucími z jejího členství v Evropské unii (usnesení vlády č. 735 ze dne 28. července 2004). Práce MK byla zaměřena na dokončení srovnávacích tabulek pro notifikaci směrnic Evropské komise, jichž je gestorem (usnesení vlády č. 847/2003 ze dne 3. 9. 2003), a podkladů pro Konzultační schůzku EU–ČR k odstranění nedostatků v české legislativě, uskutečněnou dne 6. 2. 2004 v Bruselu, jak byly zachyceny Monitorovací zprávou.

Zástupci MK se průběžně účastnili jednání pracovních výborů a skupin Evropské komise (Výbor pro kulturní záležitosti, Pracovní skupina pro audiovizii, Pracovní skupina pro duševní vlastnictví, Kontaktní výbor pro harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv příbuzných v informační společnosti). V r. 2006 došlo ke změně organizace MK v oblasti činnosti v Evropské unii, UNESCO a ICCROM. Rozhodnutím ministra kultury č. 34/2006 ze dne 11. 10. 2006 bylo zřízeno Samostatné oddělení Evropské unie (SOEU), které bylo vyčleněno ze zahraničního odboru.

Rok 2007 byl mimořádný z hlediska prosazení oblasti kultury do evropských politik. Poprvé byla do závěrů Evropské Rady v březnu 2007 zapracována podpora zvyšování potenciálu malých a středních podniků v oblasti kultury a byly zahájeny práce směřující k zajištění odpovídajícího postavení kultury v nové Lisabonské strategii. Mimořádný význam pro práci v oblasti kultury na evropské úrovni mělo přijetí Pracovního plánu pro kulturu v letech 2008–2010 Radou ministrů pro kulturu a audiovizii dne 21. 5. 2008, který představuje velký krok kupředu uplatněním nové formy spolupráce v oblasti kultury tzv. „otevřené metody koordinace (OMC)“. Pracovní plán vychází především z usnesení Rady z 16. 11. 2007 o evropské agendě pro kulturu, přičemž tomuto dokumentu dává konkrétní obsah a pracovní metody. Samo usnesení Rady z listopadu 2007 představuje strategickou odpověď Rady na sdělení Komise o „Evropské agendě pro kulturu v globalizovaném světě“, přijaté 10. 5. 2007. V tomto významném sdělení je vůbec poprvé navržena evropská strategie pro kulturu. Potvrzuje se v něm ústřední role kultury jako důležité hnací síly pro rozvoj osobnosti, pro sociální soudržnost a hospodářský růst a také jako základní prvek evropského projektu, založeného na společných hodnotách a společném dědictví, které samo zároveň uznává a respektuje rozmanitost.

Významnou událostí bylo konání prvního „Kulturního fóra pro Evropu“, které se konalo 26.–27. září 2007 v Lisabonu, a jeho výsledky pro rozvíjení udržitelné strategie mezikulturního dialogu.

V roce 2008 pokračovalo úsilí pracovních orgánů Rady pro vzdělání, mládež a kulturu o prosazení oblasti kultury do evropských politik. Závěry březnové Evropské rady k obnovené Lisabonské strategii (13.–14. 3. 2008) znovu zdůraznily potřebu posílit podporu malých a středních podniků s vysokým růstovým potenciálem, které se zabývají výzkumem a inovacemi, například prostřednictvím nového statutu evropské soukromé společnosti. Rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady č. 1983/2006/ES z prosince 2006 byl rok 2008 vyhlášen „Evropským rokem mezikulturního dialogu (ERMD).“ České Národní koordinační místo ERMD, kterým byl jmenován Institut umění – Divadelní ústav Praha, vypracovalo po diskuzi s odbornou veřejností a neziskovým sektorem „Národní strategii“. Ve spolupráci Ministerstva kultury, Úřadu vlády ČR, Nadace Pro Culture a Institutu umění – Divadelního ústavu byl vytvořen národní projekt „Evropský rok mezikulturního dialogu v ČR 2008 – Společně napříč kulturami“. Národní projekt ERMD 2008 v České republice byl koncipován v souladu se specifikací cílů ERMD tak, jak jsou formulovány v Rozhodnutí evropského parlamentu a Evropské rady č. 1983/2006 a v souladu s Národní strategií ČR pro ERMD. Z hlediska Evropské komise byla za klíčovou považována spolupráce s občanskou společností. To je jedním z důvodů, proč většina aktivit projektu byla realizována ve spolupráci s neziskovými organizacemi, které již úspěšně působí na poli mezikulturního dialogu. Každá z těchto organizací tak v rámci národního projektu ERMD realizovala aktivitu, která navazovala na její minulou činnost. Výběr subjektů ke spolupráci se odvíjel od následujících kritérií: sektorální pokrytí (kultura a vzdělávání), geografické pokrytí (co

nejširší pokrytí území ČR), cílová skupina (prioritu mají projekty zaměřené na mládež a „multiplikátory“), finanční kapacita (schopnost finančně zajistit realizaci aktivity). Projekt zahrnoval celkem sedm aktivit realizovaných ve spolupráci s šesti neziskovými organizacemi.

Rok 2009 byl vyhlášen Evropským rokem kreativity a inovací. V rámci předsednictví ČR v Radě EU se uskutečnila na toto téma ve dnech 26. a 27. 3. 2009 v Praze mezinárodní konference „Fórum pro kreativní Evropu“. Hlavním cílem konference bylo zohlednit jedinečný přínos umění a kultury k rozvoji a využití kreativního potenciálu Evropy a posílit vnímání umění a kultury jako primárního inspiračního zdroje pro evropskou kreativitu. Koncept kreativity byl diskutován ve třech tematických blocích: Umění, kultura a kreativní ekologie, Kreativita a společnost a Kreativita a vzdělávání. Konference v nich předložila jasné argumenty, že kultura a kreativita významně přispívají ke společenskému a ekonomickému růstu.

České předsednictví v Radě v I. pololetí 2009

Česká republika převzala dne 1. ledna 2009 předsednictví v Radě Evropské unie. Pro MK se tato událost stala významnou součástí práce úřadu i kulturních institucí, spadajících do jeho kompetence. MK v tomto období plnilo priority českého předsednictví stanovené Pracovním programem CZ PRES v oblasti kultury, audiovizí a duševního vlastnictví-autorského práva.

Ministr kultury Václav Jehlička vystoupil dne 19. 1. 2009 ve Výboru pro kulturu a vzdělávání Evropského parlamentu v Bruselu, kde představil priority českého předsednictví v oblasti kultury a zodpověděl dotazy poslanců EP. Před slyšením ve Výboru EP se ministr Václav Jehlička setkal s předsedkyní Výboru paní Katerine Batzeli, pracovníky Generálního sekretariátu Rady (Jaroslaw Pietras, gen. ředitel DG I, Luc Lapere, ředitel UNIT 2A – vzdělávání, mládež, kultura a audiovizí) a krátce pohovořil i se členy Výboru z řad českých poslanců (T. Zatloukal, J. Zvěřina, V. Flasarová).

Rok 2009 byl Evropskou komisí vyhlášen Evropským rokem kreativity a inovací. Slavnostně byl zahájen konferencí v Praze dne 7. 1. 2009, pořádanou Úřadem vlády, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvem kultury a Ministerstvem průmyslu a obchodu za účasti ministrů české vlády, komisaře Jána Figela, generální ředitelky pro kulturu Odile Quintin a ambasadorů Evropského roku kreativity a inovací.

Kultura

České předsednictví se zaměřilo na plnění „Evropského programu pro kulturu“, přijatého usnesením Rady pro vzdělání, mládež a kulturu (EYC) dne 16. 11. 2007 a „závěrů Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o pracovním plánu pro kulturu v letech 2008–2010“, přijatých Radou EYC dne 21. 5. 2008.

Rada EYC dne 12. 5. 2009 přijala návrh závěrů Rady o kultuře jako katalyzátoru tvořivosti a inovací, jedné z hlavních priorit českého předsednictví v oblasti kultury. Tento dokument podporuje dlouhodobé úsilí ministrů kultury EU, aby problematika kultury dosáhla odpovídajícího postavení v evropských politikách a vytváří pro to konkrétní nástroje. Jeho jednotlivé části shrnují dosavadní práci a stanoví konkrétní úkoly a postupy pro společné úsilí členských států a Komise k dosažení uvedených cílů. Dokument je výzvou pro členské státy a Evropskou komisí, aby se různými způsoby snažily o naplnění potenciálu v kulturních politikách k podpoře tvořivosti ve společnosti.

Ve dnech 26. a 27. 3. 2009 se v návaznosti na vyhlášený Evropský rok tvořivosti a inovací 2009 uskutečnila v Praze mezinárodní konference „Fórum pro kreativní Evropu“. Hlavním cílem konference bylo zohlednit jedinečný přínos umění a kultury k rozvoji a využití kreativního potenciálu Evropy a posílit vnímání umění a kultury jako primárního inspiračního zdroje pro evropskou kreativitu. Koncept kreativity byl diskutován ve třech tematických blocích: Umění, kultura a kreativní ekologie, Kreativita a společnost a Kreativita a vzdělávání. Konference v nich předložila jasné argumenty, že kultura a kreativita významně přispívají ke společenskému a ekonomickému růstu. Zúčastnilo se jí 6 ministrů kultury, 40 speakerů a přes 450 účastníků.

V rámci priority CZ PRES „digitalizace kulturního obsahu“ byla uspořádána v Praze dne 26. 5. 2009 konference „Digitální zpřístupnění kulturního dědictví“, zaměřená na postupy digitalizace v ČR a na problematiku Evropské digitální knihovny.

Audiovizí

Ve dnech 18.–20. března 2009 proběhla v Praze mezinárodní konference „O odpovědnostech poskytovatelů obsahu a jeho uživatelů“, zaměřená na problematiku 3 spřízněných oblastí: zvyšování veřejného povědomí ve vztahu k autorskému právu, product placement (jedna z audiovizuálních forem reklamy) a mediální gramotnost.

V lednu 2009 předložila Komise návrh nového programu MEDIA MUNDUS zaměřeného na spolupráci evropských profesionálů a profesionálů ze třetích zemí v oblasti audiovizu. Jeho cílem je podpořit konkurenceschopnost evropských děl na mimoevropských trzích a přispět tak ke snazšímu přístupu spotřebitelů ke kulturně rozmanitému audiovizuálnímu obsahu. Program by měl být prováděn od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2013 s celkovým (kvůli hospodářské krizi skromným) rozpočtem 15 mil €. Evropský parlament přijal v prvním čtení dne 7. 5. 2009 kompromisní znění návrhu vypracované českým předsednictvím, a to na základě předchozí dohody s Radou. Tento legislativní akt byl přijat během jediného předsednictví, a to díky efektivní spolupráci Rady, Parlamentu a Komise.

Dne 12. 5. se uskutečnilo zasedání Rady EYC. V části audiovizu proběhla především přínosná diskuse na aktuální téma „tvůrčí obsah on-line“ a spřízněné téma „mediální gramotnost“, která přinesla výměnu zkušeností, jež členské státy získaly za poslední rok.

Duševní vlastnictví – autorské právo

(kapitola Vnitřní trh, Rada pro konkurenceschopnost)

Nad rámec Pracovního plánu CZ PRES zajišťovalo MK v rámci PS pro autorské právo Rady pro konkurenceschopnost projednání návrhu Komise na novelizaci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/226/ES o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Gestorem návrhu je MK, spolugestorem MPO. Návrh novely směrnice předložila Komise v červenci 2008 a při přípravě CZ PRES se nepočítalo s tím, že by v rámci CZ PRES projednávání návrhu nějak významně pokročilo. CZ PRES ve spolupráci s GS Rady a Komisí připravilo celkem 4 revidované kompromisní návrhy. Dne 23. 4. 2009 byl návrh směrnice ve znění pozměňovacích návrhů (do značné míry odpovídajících pozměňovacím návrhům Rady) přijat v prvním čtení plénem EP. Na PS pro autorské právo dne 18. 5. 2009 proběhla úvodní diskuse k oficiálnímu výstupu z hlasování EP. Návrh bude předmětem jednání dalších PS pro autorské právo.

PS pro autorské právo se průběžně zabývala rovněž agendou WIPO (příprava na zasedání Stálého výboru pro autorské právo a práva s ním související, které se konalo ve dnech 25.–29. 5. 2009 v sídle WIPO v Ženevě) a problematikou autorskoprávních kapitol bilaterálních obchodních smluv.

Vedle těchto odborných pracovních výsledků se Ministerstvo kultury podílelo na zajištění doprovodných kulturních akcí předsednictví. Během něj se uskutečnilo přes 80 kulturních událostí v České republice i v zahraničí s logem předsednictví.

Ve dnech 11. a 12. května 2009 se uskutečnilo řádné zasedání Rady pro vzdělávání, mládež a kulturu. Dne 12. května 2009 se konalo jednání ministrů pro oblast kultury a audiovizu. Zasedání předsedal ministr kultury České republiky prof. Václav Riedlbauch. Za EK se jednání zúčastnil komisař pro vzdělávání, mládež a kulturu Ján Figel a komisařka pro informační společnost a média Viviane Reding.

Česká republika se zapojila do programů a iniciativ Evropského společenství:

Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury

V roce 2004, tj. v roce vstupu ČR do EU, si kulturní veřejnost v ČR i v zahraničí připomněla významná výročí hudebních skladatelů ČR, z nichž nejvýznamnější bylo 100. výročí úmrtí Antonína Dvořáka a 150. výročí narození Leoše Janáčka.

Konání akce „Česká hudba 2004“ schválila vláda ČR. Akci poskytl záštitu prezident Václav Klaus a komisařka EU pro vzdělávání a kulturu Viviane Reding.

Evropské město kultury

Praha byla Evropským městem kultury v roce 2000 spolu s osmi dalšími evropskými městy.

Evropská komise v současnosti upřesňuje metodu výběru pořadí měst členských a přistupujících zemí EU pro konání této akce v dalších letech. V r. 2004 byly Evropskými městy kultury francouzské Lille a italský Janov.

Evropský orchestr mladých

Orchestr byl založen Evropským parlamentem v r. 1978, v Praze poprvé vystoupil v r. 1997. Čeští umělci se s podporou MK účastní projektu od r. 2003. Na základě usnesení vlády č. 1066/03 ze dne 29. 10. 2003 poskytuje Česká republika na zajištění účasti českých hudebníků v Orchestru mladých EU každoročně finanční dar ve výši 15 tisíc € a agentuře Ars/koncert částku 250 000 Kč na zabezpečení výběrových přehrávek českých hudebníků.

Programy EU

Účast ČR v programech EU je v souladu s Národním programem přípravy České republiky na členství v EU 2000, který vláda ČR schválila svým usnesením č. 521 ze dne 31. května 2000.

Program „Kultura (2007–2013)“

V rozpočtové kapitole MK jsou od r. 2002 zajištěny prostředky na provoz kanceláře programu a na spolufinancování projektů vybraných v rámci programu „Kultura 2000“ resp. „Kultura (2007–2013)“. Ministerstvo kultury přijímá během celého roku žádosti o dotaci z rozpočtu zahraničního odboru na projekty, které získaly podporu z tohoto programu. Za rok 2007 činila dotace účastníkům projektů 3 336 000 Kč, příspěvek na provoz kanceláře činil 1 210 000 Kč. Program byl zaveden koncem roku 2006 (Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady č. 1903/2006/ES ze dne 12. prosince 2006 vydané v Úředním věstníku Evropské unie L 378/22 dne 27. prosince 2006); program navržený na období let 2007–2013 nestanovil pro rok 2007 prioritu žádného z kulturních oborů.

www.culture2000.cz.

http://europa.eu.int/comm/culture/eac/index_en.html

Označení Evropské dědictví

Iniciativa „Označení Evropské dědictví (European Heritage Label /Label du Patrimoine européen)“ vznikla na základě podnětu 4 evropských zemí v roce 2007 za účelem upozornit na určité kulturní statky i určitá místa (památky, přírodní či urbanistická centra /sits/, památná místa), která jsou významná pro evropskou historii. Tato centra vyvolávají, zejména svým původem a významem, možnost poučení v oblasti historické i umělecké, poznání různých jazyků, zhodnocení evropské tvorby jako takové.

Ministr kultury V. Jehlička udělil v roce 2008 označení Evropské dědictví 4 místům ČR:

- Zlín – město v zahradách, komplexní město
- Zámek Kynžvart
- Areál dolu Hlubina, koksovny a vysokých pecí Vítkovických železáren
- Zámek a památník Antonína Dvořáka ve Vysoké u Příbrami

Francouzské předsednictví navrhlo v r. 2008 institucionalizaci projektu na evropskou úroveň (podobně jako např. projekt „Evropské hlavní město kultury“). Bylo dohodnuto, že proces bude pokračovat na základě závěrů Rady ze dne 20. 11. 2008.

Mezinárodní vládní organizace

Rada Evropy

Zástupci MK pracovali v následujících výborech a pracovních skupinách Rady Evropy:

- CDCULT Řídící výbor pro kulturu a kulturní a přírodní dědictví
- CDMM Řídící výbor pro masmédiá
- SC-TT Stálý výbor pro přeshraniční televizi

Ve dnech 5. a 6. května 2008 se ve Štrasburku konala 7. plenární schůze Řídícího výboru pro kulturu a kulturní a přírodní dědictví (CDCULT). Bylo projednáno uvedení Bílé knihy k interkulturnímu dialogu a zvolena nová předsedkyně Řídícího výboru paní Deiana Danailova z Bulharska a místopředsedkyně paní Christine Merkel z Německa na jednoleté funkční období.

Dne 7. května 2008 byla ministry zahraničních věcí ze 47 členských států Rady Evropy na 118. ministerském zasedání uvedena Bílá kniha k interkulturnímu dialogu (White paper on intercultural dialogue). Bílá kniha byla vydána za účelem podpory interkulturního dialogu, vzájemného respektu a porozumění a opírá se o základní hodnoty Rady Evropy. Je vítána jako hodnotný příspěvek panevropských států k mezinárodní diskusi a podpoře Evropského roku Interkulturního dialogu.

Česká republika podporovala a aktivně se účastnila přípravy a zveřejnění Bílé knihy. MK bylo požádáno Stálou misí při Radě Evropy Štrasburk o překlad Bílé knihy, nyní se jedná o podmínkách zveřejnění a publikace českého překladu s ohledem na autorská práva.

Ve dnech 2. a 3. prosince 2008 se v Baku (Ázerbájdžán) uskutečnila za účasti delegace MK ČR první konference na ministerské úrovni k mezikulturnímu dialogu na téma „Mezikulturní dialog jako základna pro mír a trvale udržitelný rozvoj v Evropě a v jeho sousedství“. Na konferenci byly pozvány všechny státy, které jsou členy Evropské kulturní úmluvy, a řada členských států z Organizace ligy arabských států pro vzdělání, kulturu a vědu (ALECSO) a z Islámské organizace pro vzdělání, vědu a kulturu (ISESCO).

Cílem konference bylo prozkoumat roli, kterou hrají programy a aktivity v oblasti kultury a kulturního dědictví v rámci posílení mezikulturního dialogu. Na závěr Konference byla schválena Deklarace z Baku o podpoře mezikulturního dialogu.

Ve dnech 13.–15. května 2009 se ve Štrasburku konala 8. plenární schůze Řídícího výboru pro kulturu (CDCULT). Byla zhodnocena jeho dosavadní činnost, znovu byla zvolena předsedkyní paní Deianu Danailova z Bulharska a místopředsedkyní paní Christine Merkel z Německa na další jednoleté funkční období (do jara 2010). Zástupci jednotlivých zemí podali krátký report o situaci v oblasti kultury na národní úrovni.

10. Referát UNESCO

Rok 2009 je do jisté míry pro UNESCO rokem sumarizujícím a zároveň i rokem, kdy bude zahájeno nové směřování této – ve světovém měřítku nejvýznamnější – mezivládní organizace zaměřené na vzdělávání, vědu a kulturu.

Rok 2009 je totiž rokem, kdy UNESCO změní svého generálního ředitele a kdy z tohoto významného postu po deseti letech odchází pan Koichiro Matsuura, bývalý japonský kariévní diplomat. UNESCO za jeho působení se možná méně zviditelňovalo ve srovnání s předchozím obdobím, o to více se však podařilo do činnosti této organizace vnést systematičnost a manažerský řád a se souhlasem členských států koncentrovat programy UNESCO v jejich původně neúnosně širokém záběru.

Tato základní orientace odcházejícího generálního ředitele se samozřejmě nepromítala jen do chodu mezinárodního aparátu UNESCO, ale i do zapojení členských států do činnosti UNESCO. Platí to i o oblasti kultury.

Za svůj nejdůležitější podíl na činnosti UNESCO považuje Ministerstvo kultury svou aktivní participaci na tvorbě dvouletých tzv. Řádných programů a rozpočtů UNESCO, a to na roky 2004–2005, 2006–2007 a 2008–2009. Z hlediska své působnosti důsledně v debatách zdůrazňovalo několik důležitých momentů, a sice především důležitost výchovy a vzdělávání pro participaci občanů na kultuře a kulturním dědictví, dále otázku kulturních politik zajišťujících na jedné straně uchování a rozvoj kulturní rozmanitosti, na druhé straně chápání kultury jako důležitého národohospodářského odvětví díky kulturním průmyslům a konečně význam mezinárodních statistických šetření a komparací jako nástroje jisté sebereflexe jak vlád, tak i UNESCO. Pokud jde o dvouletý rozpočet UNESCO, Ministerstvo kultury na expertní úrovni v období 2005–2009 zastávalo konzistentně názor, že rozpočet UNESCO mezi jednotlivými dvouletími by měl zaznamenat jen nulový reálný růst.

Ministerstvo kultury bylo také zapojeno do velké mezinárodní debaty, která se koncentrovala do období 2006–2007 a vyústila v přijetí Střednědobé strategie UNESCO na léta 2008–2013.

Ta byla od počátku budována jako otevřený dokument a dala zásadní směr koncentraci programů UNESCO i pro budoucí léta na několik základních cílů. V oblasti kultury se podařilo jako základní cíl, který je samozřejmě kompromisem mezi různými zájmovými skupinami států, stanovit podporu kulturní rozmanitosti a mezikulturního dialogu. K tomuto základnímu cíli, reagujícímu ostatně mimo jiné i na projevy nesnášenlivosti a netolerance kulturní, rasové, náboženské atd., jsou stanoveny tři strategické podcíle, z nichž prvním je zvyšování podílu kultury na trvale udržitelném rozvoji, druhým je prosazení kulturních výměn a dialogu mezi kulturami jako faktoru sociální soudržnosti, usmiřování a míru a třetím strategickým podcílem je ochrana kulturního dědictví trvale udržitelným způsobem. Z hlediska metodologického je podstatné, že ke každému ze strategických podcílů byly stanoveny i efekty, které jsou jeho postupným naplňováním sledovány a které umožňují jeho konkrétnější uchopení.

Ministerstvo kultury znalosti těchto základních koncepčních dokumentů mimo jiné využilo i při navrhování nové Státní kulturní politiky na léta 2009–2014, která byly schválena vládou v listopadu 2008.

Mezinárodní debata v roce 2009, kterou Ministerstvo kultury pozorně sledovalo, neukázala, že by bylo třeba v zásadních cílech a podcílech shora charakterizovanou Střednědobou strategií měnit.

Byla-li základním vodítkem činnosti UNESCO v posledních létech koncentrace programů a priorit, platilo to i pro Ministerstvo kultury.

Nadále byla jeho hlavní prioritou ve spolupráci s UNESCO agenda Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Počtem 12 kulturních památek a památkově chráněných území zapsaných na Seznam světového dědictví podle Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví náleží Česká republika i nadále mezi nejlépe zastoupené státy Evropy na tomto prestižním světovém seznamu, zejména přihlédneme-li k velikosti jejího území a krátkosti jejích dějin. 12 zapsanými památkami se potenciál České republiky sice nevyčerpal a MK předkládalo návrhy dalších památek k zápisu do Seznamu světového dědictví, avšak s vědomím, že jejich prosazení bude velice obtížné. To také praxe potvrdila, protože většina návrhů byla specializovanými orgány při UNESCO vracena s doporučeními na jejich rozšíření o další prvky či mezinárodní dimenzi (Lázně Luhačovice, papírna ve Velkých Losinách, Třeboňské

rybníkářské dědictví) nebo na jejich lepší vědeckou argumentaci (Památky Velké Moravy: slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel sv. Margity Antiochské v Kopčanech).

Ministerstvo kultury však bylo do agendy Úmluvy o ochraně světového kulturního přírodního dědictví zapojeno také ještě jinak: především v souladu s rozhodnutími mezinárodních orgánů zpracovalo létech 2004 a 2005 své monitorovací zprávy o 8 vybraných památkách, které jsou zapsány na Seznam světového dědictví. Dále pak organizačně a dokumentačně zajistilo ve spolupráci s Magistrátem hl. m. Prahy společnou monitorovací misi UNESCO/ICOMOS, která navštívila Prahu v roce 2008 k otázce zástavby Pankrácké pláně a přinesla některá koncepční doporučení adresovaná především Magistrátu hl. m. Prahy. Poskytovalo samozřejmě Sekretariátu UNESCO také další informace o stavu památek zapsaných na uvedený seznam.

Ministerstvo kultury bylo však do agendy Úmluvy zapojeno též v její koncepční rovině, a sice tak, že přispělo do debaty o změně volebního systému do Mezivládního výboru pro světové dědictví, který agendu Úmluvy o zachování světového kulturního a přírodního dědictví řídí na mezinárodní úrovni. Dosavadní systém totiž nezaručoval, že v něm budou zastoupeny skutečně všechny regiony světa. Ministerstvo může s potěšením konstatovat, že v současnosti navržený systém plně odpovídá jeho původnímu názoru.

Ministerstvo kultury bylo také zapojeno do odborně složitě debaty o hodnotách, které musí mít tzv. sériové nominace, tedy takové, jimiž je k zápisu do Seznamu světového dědictví navrženo několik památek současně.

V roce 2003 byla Generální konferencí UNESCO přijata velká mezinárodní úmluva, a sice Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví. Může nás jen těšit, že první iniciativa k jejímu sjednání byla dána Českou republikou, respektive Ministerstvem kultury na počátku tisíciletí. K této Úmluvě však přistoupila Česká republika sama relativně později – Úmluva pro ní vstoupila v platnost až v roce 2009. Na druhé straně však to, že svými experty participovalo Ministerstvo kultury jednak na jejím sjednání, jednak na jednání jejích řídicích orgánů, byť šlo ovšem pouze o pozorovatele, umožnilo, aby Česká republika měla kvalitní nástroj pro její implementaci, a sice Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu.

Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví ustavila Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva, do nějž jsou zapisovány světově nejvýznamnější nemateriální kulturní statky. Okamžitě po přistoupení České republiky k Úmluvě byl do něj zasán lidový mužský tanec verbuňk, který byl již před přistoupením České republiky k Úmluvě od listopadu 2005 prohlášen ze strany UNESCO na základě návrhu předloženého Ministerstvem kultury za Mistrovské dílo ústního a nehmotného dědictví lidstva UNESCO.

Ministerstvo kultury tím nepovažuje arzenál mezinárodně významných nemateriálních kulturních statků na svém území za vyčerpaný. Proto v létech 2008 a 2009 zintenzivnilo práce na nominační dokumentaci unikátně dochovaných Vesnických masopustních obchůzek a masopustních masek na Hlinecku k jejich eventuálnímu zápisu do shora uvedeného Reprezentativního seznamu. Dokumentace byla sekretariátu UNESCO předána v roce 2009 k dalšímu posouzení.

Ministerstvo kultury také vyhovělo návrhu Spojených arabských emirátů a na základě stanoviska zdejšího Ministerstva zemědělství dalo souhlas k tomu, aby se Česká republika připojila ke společné nadnárodní nominaci sokolnictví na zmíněný seznam.

Tím se ovšem participace Ministerstva kultury na programech UNESCO věnovaných nemateriálnímu kulturnímu dědictví nevyčerpala: Ministerstvo kultury již po léta úspěšně rozvíjí svůj systém odměňování nejvýznamnějších nositelů tohoto dědictví v oblasti tradičních lidových řemesel – Nositelé tradic lidových řemesel. Tato agenda vyvrcholila reprezentativní výstavou výrobků laureátů tohoto národního systému, která navazuje na starší systém UNESCO – Žijící lidské poklady. Výstava se uskutečnila v sídle UNESCO u příležitosti zahájení českého předsednictví EU v únoru 2009 za účasti ministra kultury a generálního ředitele UNESCO. Pařížská prezentace měla velký ohlas, a to mj. i díky tomu, že MK zajistilo účast lidových řemeslníků přímo na výstavě v Paříži.

Díky návrhům Ministerstva kultury získala ČR grant UNESCO na uspořádání mezinárodní pracovní poradě k otázce nástrojů na ochranu tradiční lidové kultury jako důležité součásti nemateriálního kulturního dědictví. Porada se uskutečnila v roce 2005 v Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici.

UNESCO na základě návrhu Ministerstva kultury také přiznalo svůj grant i pro pracovní poradě k péči o statky zapsané do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva, která se uskutečnila v září 2009.

V roce 2005 byla Generální konferencí UNESCO přijata velmi významná Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů. Také této Úmluvě se dostalo velké pozornosti mezinárodním

společenstvím a stejně jako předchozí Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví se i tato Úmluva dočkala raketového růstu počtu ratifikací. Mezi její strany je třeba k září 2009 počítat i Evropská společenství a s výjimkou Belgie, Nizozemí a naší země také všechny ostatní členské státy EU. V našem případě se přes úsilí MK, které vyvrcholilo v roce 2007, nepodařilo dosud splnit ústavní podmínky pro její ratifikaci.

Proto také Ministerstvo kultury předjednávalo v průběhu roku 2008 se svým francouzským protějškem, že koordinační úlohu ve věcech této Úmluvy převezme pod dobu našeho předsednictví Rady EU Francie. To bylo velmi důležité, protože v roce 2008 a první polovině roku 2009 se v UNESCO předjednávala prováděcí směrnice k této Úmluvě, která vyvrcholila jejím přijetím v závěru první poloviny roku 2009.

I když Česká republika není stranou Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, Ministerstvo kultury považovalo za nezbytné na tomto procesu aktivně participovat a prostřednictvím Stálé mise České republiky při UNESCO bylo zapojeno do debaty na toto téma.

Česká republika sice není dosud stranou zmíněné Úmluvy, přesto její Státní kulturní politika na léta 2009–2014 na některé její články reaguje, a tradičně podporuje některé multilaterální prezentační kulturní akce, jako je Pražské Quadrienále, které bylo v roce 2007 příjemcem grantu UNESCO.

Jedním z faktorů ohrožujících movité kulturní dědictví je nelegální vývoz a převod vlastnictví těchto statků. Tyto otázky upravuje Úmluva o opatřeních k zákazu a zabránění nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků, jíž je ČR již dlouho smluvní stranou.

V roce 2007 byla po dvouleté absenci Česká republika opakovaně vysokou většinou hlasů zvolena do Mezivládního výboru na podporu návratu kulturních statků do země jejich původu v případě jejich nelegálního zcizení a zástupci MK se zúčastnili jak jeho mimořádného zasedání v roce 2008, tak zasedání řádného v roce 2009, které především zahájilo jednání o základním koncepčním dokumentu, upravujícím činnost uvedeného Výboru v souvislosti s posílením jeho statutu, schváleném Generální konferencí UNESCO v roce 2007, mj. i za podpory České republiky zastoupené Ministerstvem kultury.

Spolupráce s UNESCO v oblasti movitého kulturního dědictví se týkala i v roce 2005 úspěšného ukončení projektu na obnovu plazmochemické laboratoře ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy, zničené povodněmi v roce 2002, jenž byl předmětem úspěšné žádosti Ministerstva kultury o grant UNESCO. Jiným projektem z oblasti spolupráce s UNESCO byla digitalizace mozartovského autografu uloženého v knihovných fondech Pražské konzervatoře, která byla rovněž předmětem grantu UNESCO.

Zástupci Ministerstva kultury se také spolu se zástupci Ministerstva zahraničních věcí expertně podíleli na dopracování návrhu Deklarace principů pro navrácení kulturních statků přemístěných v důsledku II. světové války. Mezinárodní jednání o Deklaraci se táhla řadu let a o její poslední verzi se jednalo zhruba od roku 2006.

Deklarace by měla být poslední tečkou za II. světovou válkou a vzhledem ke svému významu by měla být přijata konsenzem Generální konferencí UNESCO, které byla předložena v roce 2007. Ta ji však z důvodů nedostatečného konsenzu vrátila k dalším expertním jednáním. Ministerstvo kultury při těchto jednáních vycházelo ze zásadní pozice založené na tom, že takto významný dokument by měl být přijat pouze konsenzuálně a že náprava starých křivd nesmí způsobit křivdy nové.

Pokud jde o movité dědictví, Ministerstvo kultury také prosadilo v roce 2005 grant UNESCO ve prospěch Národního filmového archivu určený na jeho pomoc záchraně filmového dědictví Bosny a Hercegoviny. Tento projekt byl úspěšně dokončen v roce 2008. Ministerstvo kultury také usilovalo o to, aby Národní filmový archiv získal grant UNESCO na proškolení odborných pracovníků filmových archivů z rozvojových zemí, jak by to odpovídalo normativnímu dokumentu UNESCO z r. 1980 – Doporučení k zachování a péči o obrazy v pohybu. Grant se však bohužel nepodařilo získat vzhledem k redukci částek v ústředním rozpočtu UNESCO vyhrazeným pro grantové účely.

Za počín, který je ve světovém měřítku oceňován především odbornou veřejností je považován fakt, že se v roce 2005 podařilo Ministerstvu kultury prosadit na Generální konferenci UNESCO, že 27. říjen byl prohlášen za Světový den audiovizuálního dědictví, tedy za velký svátek všech zvukových a filmových archivů. Toto datum bylo zvoleno proto, že 27. října 1980 bylo 21. Generální konferencí UNESCO přijato shora uvedené Doporučení týkající se ochrany filmového dědictví, které je zjevně jediným normativním dokumentem svého druhu na světě a o jehož existenci filmové archivy opírají v mnoha zemích své trvání.

Stejně jako v minulých letech pokračoval program UNESCO Paměť světa, jehož cílem je výběrově zaregistrovat světově nejvýznamnější dokumenty, koordinovat kvalitu péče o ně a jejich zpřístupnění pomocí soudobých informačních technologií.

Česká republika byla od počátku prostřednictvím své Národní knihovny u tohoto programu, a to natolik úspěšně, že v roce 2005 jako první na světě obdržela Národní knihovna prestižní mezinárodní cenu UNESCO/JIKJI za mezinárodní přínos implementaci tohoto programu. V roce 2007 byly na základě návrhu předloženého Ministerstvem kultury a zpracovaného Národní knihovnou zapsány první dva soubory našich dokumentů do shora uvedeného světového registru, jinak řečeno, od roku 2007 je jako součást Paměti světa deklarován jednak Soubor středověkých rukopisů z období české reformace, jednak světově unikátní kolekce ruských, ukrajinských a běloruských novin a časopisů, které byly vydávány mezi oběma světovými válkami první vlnou ruské emigrace, která opustila bolševické Rusko a rozptýlila se po celém světě. Zejména tímto návrhem Česká republika prokázala, že plně pochopila filozofii mezinárodního registru Paměť světa, v němž nejde ani tak o národní prestiž, jako mnohem spíše o zachování toho, co by pro lidstvo nemělo být zapomenuto a mělo by být pro něj uchováno.

Během roku 2008 a 2009 Národní knihovna ČR ve spolupráci s Ministerstvem kultury zahájila práce na nové nominaci k zápisu do registru Paměť světa, a sice souboru Barokních univerzitních tezí, který je v mezinárodním měřítku dochován v Praze v mimořádné celistvosti a reprezentativnosti

Knižní kultura se těší neobyčejné přízni UNESCO od samého vzniku této organizace, protože knihovny považuje nejen za strážkyně paměti, ale především za brány na informační dálnice a ke vzdělání. S těmito snahami UNESCO koreluje v podstatné části i program spravovaný Ministerstvem kultury nazvaný Veřejné informační služby knihoven, v jehož rámci například větev Kramerius reaguje na záchranu knižních fondů postižených degradací kyselého papíru, jak to doporučovala rezoluce č. 33 přijatá na 29. Generální konferenci UNESCO, či větev Memoria Mundi Series Bohemica, korespondující se shora uvedeným programem UNESCO Paměť světa.

V souvislosti se snahami UNESCO v oblasti knižní kultury Ministerstvo kultury prostřednictvím Národní knihovny ČR také po celé období 2004–2009 zajišťovalo pravidelný příspěvek České republiky do každoročně vydávaného světového přehledu překladů Index Translationum a prostřednictvím NIPOS dodávky statistických údajů o knihovnách a knižní produkci Mezinárodnímu statistickému institutu UNESCO.

Intelektuální bohatství každé země je tvořeno přínosem velkých osobností či institucí, které se podílely na jeho vzniku. Bylo by neodpuštělným dluhem si tento jejich přínos nepřipomínat.

Ministerstvo kultury si považovalo za čest, že postupně mohlo navrhnout UNESCO k prohlášení za světová výročí UNESCO taková výročí, jako bylo 100. výročí narození Jaroslava Ježka, 150. výročí založení Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Kamenickém Šenově jako jedné z nejstarších škol svého zaměření na evropském kontinentě, 300. výročí úmrtí největšího systematika v oboru botaniky před Linnéem J. J. Kamela, podle nějž je pojmenována známá květina, 100. výročí úmrtí architekta, lidumila a mecenáše J. Hlávky, 50. výročí úmrtí B. Martinů, 400. výročí úmrtí rabína Jehudy Lowa ben Bezalel jako významného myslitele a filosofa, a konečně 200. výročí založení Pražské konzervatoře a 100. výročí narození režiséra Karla Zemana; obě poslední připadající ovšem již na dvouletí 2010–2011.

Je jedna z agend UNESCO, na kterou se v období klidu a míru rádo zapomíná, ač právě v době míru by se měla provádět – jde o agendu Haagské Úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a jejích dvou Protokolů, což jsou samotné smluvní dokumenty.

V průběhu let 2006–2009 se podařilo dopracovat mezinárodní Směrnici pro provádění Druhého protokolu k Haagské úmluvě. Po jejím schválení, které se předpokládá na podzim roku 2009, by se implementace těchto smluvních dokumentů v oblasti definitivního výběru kulturních statků pro ochranu dle tohoto smluvního dokumentu mohla konečně uvést v chod.

11. Samostatné oddělení kulturní politiky a koncepcí

Hlavním úkolem samostatného oddělení kulturní politiky a koncepcí (dále jen „SO KPK“) bylo zpracování Návrhu státní kulturní politiky na léta 2009–2014. Smyslem materiálu bylo precizovat cíle obsažené v Programovém prohlášení vlády a odpovědět mj. na otázky týkající se kooperativního modelu financování podpory poskytování veřejných kulturních služeb, institucionální základny kultury, podpory kultury ze strukturálních fondů, komunitárních programů Evropské unie. Ministerstvo kultury vycházelo z přesvědčení, že bez součinnosti s kraji ve spolupráci se Svazem měst a obcí České republiky a Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska nelze kvalifikovaně zpracovat komplexní analýzu současného stavu kultury v České republice. Materiál byl schválen usnesením vlády č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008. Vláda uložila mj. zveřejnit Státní kulturní politiku, seznámit s ní představitele samosprávných celků, splnit její cíle a předložit vládě do 31. května 2010 informaci o jejich plnění. Bylo konstatováno, že kultura je duchovním základem naší společnosti a určující součástí naší národní identity. Je měřítkem vyspělosti celé naší společnosti a přirozeným reprezentantem České republiky ve světě. Společně se svým neoddiskutovatelným ekonomickým potenciálem má kultura šanci být hnací silou rozvoje a prosperity celé společnosti, a to zejména díky kreativitě, jejíž živnou půdou kultura je. Cíle kulturní politiky se vztahují k ekonomické a společenské dimenzi, občanské dimenzi – rozvoji osobnosti, roli státu, krajů a obcí při podpoře zachování a tvorby kulturních hodnot a roli státu při tvorbě pravidel. V návaznosti na usnesení vlády č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008 o Státní kulturní politice na léta 2009 až 2014 byl zpracován Plán implementace státní kulturní politiky na léta 2009–2014, který konkretizuje a rozpracovává jednotlivá opatření a nástroje při realizaci kulturní politiky ve spolupráci s ostatními dotčenými resorty.

Na základě stanoviska ministra financí prezentovat Plán implementace Státní kulturní politiky na pozadí kontextu aktuálního makroekonomického vývoje (s možností redukce rozsahu plánovaných aktivit jednotlivých resortů) zvážil ministr kultury další postup a předložil materiál vládě pouze k informaci. Reálná makroekonomická situace a aktuální výhled výdajů státního rozpočtu neumožňují realizovat Státní kulturní politiku na léta 2009–2014 v rozsahu schváleném usnesením vlády č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008, proto bylo rozhodnuto předložit vládě v budoucnu Plán implementace včetně nákladů na jeho realizaci podle aktuálních rozpočtových podmínek.

Obdobně bude plněn úkol z Programového prohlášení vlády: „Vláda předloží k veřejné diskusi návrhy dalších koncepčních materiálů, zaměřených na podporu kulturních oblastí s významnými ekonomickými dopady – české kinematografie a filmového průmyslu, památkové péče, movitého a nemateriálního dědictví a digitalizace kulturního obsahu.“

SO KPK dále zajišťovalo přípravu návrhu věcného záměru zákona o veřejnoprávních institucích v kultuře, zabezpečilo (v souvislosti s úkoly kulturní politiky) zpracování analýzy systému podpory umělecké tvorby v ČR na základě porovnání mezinárodních zkušeností, analýzy ke zvýšení motivace k darům na podporu kultury a zachování kulturního dědictví a analýzy postupu pro zvýšení efektivity finanční podpory kultury v ČR. SO KPK dále spolupracuje s NIPOS a ČSÚ na tvorbě satelitního účtu kultury.

Jedním z úkolů vyplývajících ze Státní kulturní politiky je také tvorba Národní strategie digitalizace kulturního obsahu. SO KPK v současnosti provádí dotazníkové šetření mezi příspěvkovými organizacemi Ministerstva kultury, jehož účelem je zjistit stav digitalizace v jednotlivých institucích, finanční a personální pokrytí, způsob zapojení do národních a mezinárodních projektů, způsob konverze analogových objektů apod. Na základě výsledků zpracuje Podkladovou studii, která bude výchozím materiálem pro Národní strategii.

V dubnu 2006 došlo k podpisu společného Memoranda ministra kultury Vítězslava Jandáka a rektora Vysoké školy ekonomické prof. Richarda Hindlse k záměru vytvořit na Vysoké škole ekonomické studijní obor zaměřený na zhodnocení ekonomického potenciálu kulturního dědictví a jeho obnovy. Záměr vycházel z faktu, že kulturní památky a jejich soubory a památkově chráněná území tvořící významnou součást kulturního dědictví České republiky byly dosud málo vnímány i jako ekonomická hodnota, kterou tyto statky v sobě obsahují nad rámec své základní hodnoty kulturní. Zároveň byly kulturní památky nebo památková území prezentovány jako příjemci prostředků nezbytných pro jejich konzervaci, restaurování a opravy a nebyl dostatečně zdůrazněn, analyzován a posilován potenciál, který v sobě obsahují z hlediska potřeb regionálního rozvoje a jeho ekonomických aspektů. Nepochopení ekonomického potenciálu uloženého v dochované podobě jednotlivých historických staveb a památkových území dlouhodobě deformovalo vnímání tohoto dědictví i při významných rozhodovacích procesech

managementu na nejrůznějších úrovních a proto vznikla potřeba vychovat novou generaci odborníků v dané oblasti. Z iniciativy SO KPK a v návaznosti na uzavřené Memorandum ministr kultury prof. Václav Riedlbauch a rektor Vysoké školy ekonomické prof. Richard Hindls podepsali Dohodu o spolupráci mezi Podnikohospodářskou fakultou Vysoké školy ekonomické v Praze a Ministerstvem kultury České republiky a navázali tak na již uzavřenou obdobnou smlouvu o dlouhodobé spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze (zejména katedrou teorie kultury – kulturologie), na základě které se již řadu let rozvíjí spolupráce v oblastech sociokulturních výzkumů, expertizních činností a kulturně politických studií.

12. Integrovaný operační program

V předvstupním období nebyla až na výjimky (obnova státního zámku Kynžvart s pomocí programu Phare, některé projekty v rámci Společného regionálního operačního programu) podporována ze strukturálních fondů péče o kulturní dědictví nebo rozvoj kulturní infrastruktury. V roce 2003 se podařilo ministru kultury Pavlu Dostálovi prosadit u ministra pro místní rozvoj Jiřího Paroubka, že po vstupu České republiky bude i oblast kultury mezi podporovanými prioritami. V roce 2004 proto ministerstvo shromažďovalo náměty na využití financí ze strukturálních fondů pro oblast kultury. Na základě jednání s Úřadem vlády bylo schváleno personální posílení resortu kultury o 10 míst pro oblast strukturálních fondů.

Rok 2005 byl v oblasti strukturálních fondů a kultury prioritně věnován přípravě na nové programovací období 2007–2013. Pro tuto periodu nastavila EK nové priority politiky soudržnosti s cílem učinit Evropu a její regiony atraktivnějším místem pro investice a práci; zlepšit znalosti a inovace potřebné pro růst; více a lepší pracovní příležitosti.

Kultura byla zdůrazněna v základních dokumentech EU, a to v opatřeních zaměřených:

- na podporu podnikání, místní zaměstnanosti a rozvoje komunit, které kladou důraz na schopnost přitahovat osoby s kvalifikací, jmenovitě v oblasti kulturních služeb; na podporu obnovy fyzického prostředí, kde je žádoucí soustředit se i na obnovu historického a kulturního dědictví; na akce přispívající k sociální kohezi, včetně doporučených akcí zaměřených na kulturní integraci; na posilování cestovního ruchu, jehož součástí je kulturní turistika.

V ČR byla kultura identifikována jako konkrétní činitel při budování jak sociálního, tak ekonomického pilíře v rámci trvale udržitelného rozvoje a dále pak byla zahrnuta do Strategie hospodářského růstu, která je podkladem pro určení priorit v oblasti kultury.

MK si v roce 2005 stanovilo globální cíl na období 2007–2013 v rámci politiky soudržnosti: zkvalitněním péče o hmotné i nehmotné kulturní dědictví a rozvojem kulturní infrastruktury a kulturního průmyslu dosáhnout:

- eliminace degradace a ostatních negativních vlivů ohrožujících kulturní dědictví; zpřístupnění kulturního dědictví všem občanům; podpory kulturního a kreativního průmyslu a rozšíření jeho vlivu na ekonomiku ČR; zatraktivnění regionů v oblasti cestovního ruchu; využití kulturních institucí v procesu celoživotního vzdělávání a vybudování kulturní infrastruktury, rehabilitace kulturního dědictví jako plnohodnotného činitele zachování udržitelného rozvoje. Dosáhnout rozvoje tzv. živého umění.

Zajištěním podpory dojde v ČR v oblasti kultury k:

- vyššímu stupni uchování kulturního dědictví pro budoucnost; zpřístupnění kulturního dědictví všem občanům (movité, nemovité kulturní dědictví); podpory kulturního a kreativního průmyslu a rozšíření jeho vlivu na ekonomiku a zaměstnanost ČR; zatraktivnění regionů; využití kulturních institucí v procesu celoživotního vzdělávání a vybudování kulturní infrastruktury, rehabilitace kulturního dědictví jako plnohodnotného činitele zachování udržitelného rozvoje.

MK se aktivně podílelo na tvorbě Národního rozvojového plánu (NRP) na období 2007–2013, a to zejména v pracovních skupinách Řešení regionálních disparit a Lidské zdroje. Kultura má v NRP samostatnou kapitolu, v níž je definován potenciál kultury a oblasti, které by měly být v období let 2007–2013 podporovány.

V roce 2006 se specifikovaly operační programy (OP), jejichž základní struktura měla být hotova v březnu 2006. MK vyvinulo úsilí o vytvoření vlastního OP Kultura. Toto úsilí bylo podpořeno i předsedou vlády ČR. Jednání se vedla i o zapojení do OP Vzdělávání a OP Zaměstnanost. V souvislosti s uvedeným jednáním byla oblast kultury zapracována i do Regionálních operačních programů.

V červnu roku 2006 vzala vláda na vědomí materiál, jehož obsahem byl Integrovaný operační program, který zahrnoval mimo jiné i podporu péče o kulturní dědictví a podporu rozvoje kulturní infrastruktury, samostatný program se nepodařilo prosadit. V oblasti věnované podpoře cestovního ruchu se počítalo s další obnovou kulturních památek jako vhodných destinací cestovního ruchu. V září roku 2006 došlo ke snížení plánované alokace v Integrovaném operačním programu a prostředky byly převedeny do regionálních operačních programů.

Činnosti odboru strukturálních fondů MK byly v roce 2007 zaměřeny především na zpracovávání podkladů v oblasti kultury pro programové dokumenty pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU na léta 2007–2013. Strategickým dokumentem pro přípravu ČR na čerpání finančních prostředků určených pro realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti v letech 2007–2013 je Národní strategický referenční rámec (dále jen „NSRR“), který byl schválen v červenci 2007 Evropskou komisí.

Jedním z tematických operačních programů v rámci NSRR je Integrovaný operační program (dále jen „IOP“), který bude realizován na podporu regionů cíle Konvergence v ČR a MK bude určeno jako zprostředkující subjekt v prioritní ose 5 – Národní podpora územního rozvoje v oblasti intervence 5.1 – Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví. Cílem IOP je modernizace, zefektivnění činnosti a zkvalitnění procesů v oblasti veřejné správy, veřejných služeb a národní podpora územního rozvoje jako předpokladu pro vytvoření moderní občanské společnosti a zvýšení konkurenceschopnosti regionů a ČR jako celku. V rámci IOP bude podporován rozvoj národních metodických center pro vybrané oblasti kulturního dědictví, realizace vzorových projektů obnovy a využití nevýznamnějších součástí nemovitého památkového fondu ČR (Národní kulturní památky a památky UNESCO) a v neposlední řadě bude také podporováno zdokonalení infrastruktury pro kulturní služby s vyšší přidanou hodnotou. Celková výše prostředků pro tyto aktivity pro období 2007–2013 překračuje 7 miliard Kč.

Dne 5. prosince 2008 vyhlásilo Ministerstvo kultury první výzvu zaměřenou na

aktivitu 5.1a:

„Národní metodická centra se specializují na konkrétní segmenty nemovitého, movitého a nehmotného kulturního dědictví, které mají potenciál využitelný pro podporu ekonomického a sociálního růstu a jsou rozloženy na území celé ČR. Součástí budování a zefektivnění center je obnova a využití památkových objektů či souborů nebo jiných vhodných nevyužitých objektů. Centra jsou umístěna v regionech spadajících pod Cíl Konvergence (mimo území hlavního města Prahy) s vysokou koncentrací daného segmentu, kde již jsou pozitivní zkušenosti s jeho využitím. Jsou založena na bázi institucí s celonárodní působností a využívají síť vlastních nebo smluvně zajištěných regionálních pracovišť pro celonárodní působnost.

Jejich náplní je identifikace, dokumentace, uchování, prezentace a využití nemovitého, movitého a nehmotného kulturního dědictví ČR v daných segmentech. Centra plní v rámci celé ČR více funkcí: Poskytují odborné kulturní služby vlastníkům památek a investorům v daném segmentu (např. provádějí rozborů a analýzy, zpracovávají metodiky obnovy a využití památek, poskytují konzultace) zaměřené na využití památek k podpoře ekonomického a sociálního růstu. Poskytují veřejné služby pro odbornou veřejnost (zpracovávají expertízy, pořádají celostátní a mezinárodní konference a workshopy apod.) i pro laickou veřejnost (např. zajišťují moderní formy prezentace nemovitého, movitého a nehmotného kulturního dědictví, vzdělávací akce a propagaci). Vybudování center a jejich činnost umožní napojení dalších národních a regionálních projektů v oblasti služeb a podnikání (cestovní ruch, řemeslná výroba, vzdělávací aktivity apod.).“

a aktivitu 5.1b:

„Vzorové projekty jsou zaměřené na obnovu a využití konkrétních nemovitých památek, jejich souborů a souvisejících památkově chráněných území k podpoře sociálního a ekonomického růstu vytvářením nových kulturních a dalších služeb. Slouží jako modelové příklady pro další projekty obnovy a využití příslušného typu památek. Použité přístupy a postupy musejí být proto aplikovatelné na obnovu a využití památek daného typu i jinde v ČR. Součástí vzorových projektů je zpracování a prezentace metodiky obnovy a využití daného typu památek a poskytování informací o vlastních zkušenostech s realizací projektu a s jeho výsledky zájemcům o přípravu a realizaci obdobných projektů. V rámci aktivity budou realizovány dva typy vzorových projektů:

– projekty obnovy a využití památkových objektů či souborů zapsaných:

- na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO,
 - nebo na Seznamu kandidátů na zápis do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO,
 - nebo do Ústředního seznamu kulturních památek jako národní kulturní památka;
- projekty obnovy a využití ucelených tematických souborů kulturních památek ležících na území NUTS 2 (mimo území hlavního města Prahy), které je nutné kvůli koordinaci a zajištění synergického efektu realizovat centrálně. Jde o projekty, jejichž součástí je vlastnický nebo smluvně zajištěná garance příjemce za koordinovanou realizaci obnovy a centrálně zajištěné využívání daných památek.

Projekty musí mít prokazatelný přímý přínos jak z hlediska dopadů na sociální a ekonomický růst a zvýšení atraktivity prostředí, tak multiplikační efekt spočívající jednak v replikovatelnosti způsobu obnovy a využití objektů v jiných vhodných místech v ČR a jednak v tom, že umožní napojení dalších projektů v oblasti služeb a podnikání (cestovní ruch, řemeslná výroba, vzdělávací aktivity apod.) celostátně a i v daném regionu realizovaných například prostřednictvím příslušných regionálních operačních programů.“

Přes počáteční váhání se v roce 2009 prudce zvýšil počet žádostí, takže výzva musela být v aktivitě 5.1.b) k 29. 10. 2009 uzavřena.

V období od 5. prosince 2008 do 29. října 2009 obdrželo ministerstvo 34 žádostí v celkovém objemu požadované dotace 12 343 176 954 Kč. Deset žádostí bylo předkladateli staženo nebo bylo vyřazeno či zamítnuto pro vážné nedostatky. Dva projekty prošly náročným hodnocením úspěšně a na základě toho podepsal ministr kultury Václav Riedlbauch rozhodnutí, kterým přiznal dotaci ve výši 892 685 751 Kč projektům Centrum stavitelského dědictví v Plasích (392 685 751 Kč) a Zpřístupnění a nové využití NKP Vítkovice (500 000 000 Kč).

13. Samostatné oddělení finančních mechanismů EHP/Norska

Úspěchy:

- Vytvoření kvalitního vlastního managementu FM EHP/Norska uvnitř úřadu při snížení původních nákladů na administraci této oblasti.
- Vytvoření internetového portálu, který usnadňuje komunikaci subjektů implementace a zlepšuje kontrolu financování projektů.
- Výběr kvalitních projektů v rámci finančního rámce Mechanismů a zajištění předfinancování a spolufinancování vybraných projektů.
- Zhodnocení „Kulturního dědictví“ formou realizace různorodých projektů, využívajících významné grantové podpory Norska a zemí EHP – přímý finanční efekt realizovaného díla přesahující hodnotu 1 mld. Kč.
- Získání důvěry Národního kontaktního místa a poskytovatelů grantů podpory „Uchování kulturního dědictví“. V reálu tuto skutečnost potvrzuje i získání grantů ve výši 43,7 mil. € v rámci 1–3. výzvy a příslib pokračování zahraniční grantové podpory na roky 2010–2014.

Neúspěchy:

- Finanční mechanismy EHP/Norska se nepodařilo efektivně propojit s místními programy podpory a grantovou politikou uvnitř MK.
- Nepodařilo se zahájit samostatný systém finanční podpory spolufinancování grantů získaných pro oblast kultury z programů a grantové politiky jiných resortů

Finanční mechanismy EHP/Norsko

Dne 13. 10. 2003 bylo vládou ČR schváleno usnesení č.1011 na jehož základě byla podepsána dohoda o účasti České republiky v evropském hospodářském prostoru. Dohoda mimo jiné obsahuje ustanovení, že Norské království, Lichtenštejnské knížectví a Islandská republika budou přispívat zemím přistupujícím do EHP formou poskytování grantů na investiční a rozvojové projekty. V rámci 13 evropských – takto podporovaných států – je Česká republika na druhém místě ve výši zahraniční finanční podpory. Země EHP a Norsko poskytují ČR na podporu a rozvoj všech 5, resp. 7 prioritních oblastí 84,1 mil. € (a na tzv. Blokované granty navíc 21,7 mil. €) z čehož je na I. prioritní oblast „Uchování kulturního dědictví“ věnována částka 43,7 mil. €.

Ministerstvo kultury ČR je garantem výběru kvalitních projektů v rámci I. prioritní oblasti zahrnující Ochranu a obnovu nemovitého kulturního dědictví a Zlepšení péče a ochranu movitého kulturního dědictví. Dále Ministerstvo kultury spolufinancuje realizaci projektů státních institucí a vybraných církevních památek. Součástí implementace projektů je, ze strany Ministerstva kultury, dohled nad jejich realizací i efektivitou a účelností vynakládání finančních prostředků.

Všichni uchazeči o grant z FM EHP/Norsko musí absolvovat výběrová řízení na nejlepší projekty. Pravidla výběru projektů jsou jasná, objektivní a transparentní. Ministerstvo kultury v rámci tří „výzev“ doporučilo k realizaci široké spektrum projektů, zahrnující oživení, zatraktivnění a nové využití významných památek. Část grantů navrhlo věnovat prostřednictvím kvalitních projektů na uchování paměti národa v oblastech umění, literatury, hudby a v dalších formách kultury. Prostřednictvím třemi výzvami alokovaných zahraničních grantů, které jsou subvencovány z dalších zdrojů, se do r. 2011 realizuje 59 vybraných projektů.

1.výzva – celková výše grantu FM EHP/Norsko – 12 371 683 €

Název projektu	Žadatel	Výše grantu
CZ 0012 Kulturní dědictví Vysočiny	Kraj Vysočina	600 000 €
CZ 0013 Dokončení rekonstrukce nemovité kulturní památky zámek Šluknov	Město Šluknov	349 996 €
CZ 0015 Obnova židovské synagogy	Město Turnov	280 010 €
CZ 0016 Benediktinské opatství Rajhrad – památník písemnictví na Moravě	Benediktinské opatství Rajhrad	295 610 €
CZ 0017 Záchrana drobné pevnostní architektury zámku Mikulov	Regionální muzeum v Mikulově	291 093 €
CZ 0018 Obnova freskové a štukové výzdoby baziliky Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku u Olomouce	Královská kanonie premonstrátů na Strahově	367 237 €
CZ 0019 Obnova a uchování kulturní památky zámek Blansko 2005–2006	Město Blansko	282 839 €
CZ 0020 Obnova Zámku Pardubice pro zlepšení ochrany muzejních sbírek a prezentace objektu	Východočeské muzeum v Pardubicích	533 217 €
CZ 0021 Obnova a restaurování východního křídla zámku Nový Hrad v Jimlíně	Ústecký kraj	254 160 €
CZ 0022 Rekonstrukce Hlučínského zámku	Město Hlučín	337 480 €
CZ 0023 Městský hrad Ústěk	Město Ústěk	358 737 €
CZ 0024 Program uchování, obnovy a zpřístupnění hmotného kulturního dědictví ve Zlínském kraji	Zlínský kraj	600 000 €
CZ 0028 HISPRA – Záchrana historických pragensijních a dalších vzácných dokumentů z fondu Městské knihovny	Městská knihovna v Praze	403 552 €
CZ 0029 Záchrana neperiodických bohemikálních dokumentů 19. století ohrožených degradací papíru	Městská knihovna v Praze	999 960 €
CZ 0034 Muzeum v přírodě a lidová kultura v nových formách prezentace kulturního dědictví	Valašské museum v přírodě	2 685 870 €
CZ 0040 Brána poznání otevřena	Olomoucký kraj	1 640 344 €
CZ 0041 Projekt Ad fontes. Hl. město Praha –MHMP – Archiv hl. města Prahy	Archiv hl. města Prahy	483 591 €
CZ 0043 Program rozvoje Jihočeského kraje v oblasti školství, kulturního dědictví a podpora programů pro děti se specifickými problémy	Jihočeský kraj	1 017 748 €
CZ 0054 Zlepšení péče o movité kulturní dědictví v regionu Plzeňského kraje uložené ve sbírkách regionálních muzeí a galerií zřizovaných Plzeňským krajem	Plzeňský kraj	590 239 €

2.výzva – celková výše grantu FM EHP/Norsko – 18 811 443 €

Název projektu	Žadatel	Výše grantu
CZ 0065 Obnova krovů a střechy Děkanského kostela Proměnění Páně v Táboře	Římskokatolická farnost Tábor	236 368 €
CZ 0066 Expozice muzea v památkově chráněném objektu čp. 1 – Jilemnice	Město Jilemnice	927 198 €
CZ 0077 DIGIMON – digitalizace a mikrofilmování moravských novin	Vědecká knihovna v Olomouci	281 137 €
CZ 0079 Rekonstrukce Müllerova domu v Tišnově	Město Tišnov	308 096 €
CZ 0080 Oprava a restaurování příčné lodi a presbytáře baziliky Velehrad	Římskokatolická farnost Velehrad	542 080 €
CZ 0081 Obnova zámecké zahrady v Loučné nad Desnou	Obec Loučná nad Desnou	606 491 €
CZ 0084 Obnova kulturních hodnot v areálu zámku Chroustovice	Pardubický kraj	677 969 €
CZ 0087 Oprava a obnova sev. křídla a věže a restaurování záklop. stropů východního křídla zámku Nový Hrad v Jimlíně	Ústecký kraj	308 666 €
CZ 0088 Hrad Strakonice – obnova národní kulturní památky a její využití pro další rozvoj regionu	Město Strakonice	1 589 913 €
CZ 0089 Uchování a prezentace kulturního dědictví českého i světového divadla	Institut umění – Divadelní ústav	547 525 €
CZ 0094 Obnova městské památkové rezervace v Jičíně	Město Jičín	1 452 246 €
CZ 0095 Hrad Loket – Objekt rotundy a část křídla Dolní bašty	Město Loket	362 601 €
CZ 0096 Studijní depozitář mobiliárních fondů hradů a zámků	Národní památkový ústav	665 555 €
CZ 0097 Rekonstrukce areálu kostela sv. Martina v Bohušově na Osoblažsku	Obec Bohušov	771 222 €
CZ 0101 Vnitřní opravy a restaurování katedrály v Olomouci	Římskokatolická farnost svatého Václava v Olomouci	837 951 €
CZ 0104 Obnova kulturního dědictví v Jihlavě	Statutární město Jihlava	249 999 €
CZ 0105 Rekonstrukce kostelů v Bzenci a Syrovíně	Mikroregion Bzenecko	301 787 €
CZ 0106 Telč – rehabilitace bývalého jezuitského areálu – Středoevropské centrum pro kulturní dědictví	Masarykova univerzita v Brně	4 922 278 €
CZ 0112 Karel Škréta (1610–1674): doba a dílo	Národní galerie v Praze	506 998 €
CZ 0113 Kubismus na venkově	Nadace Českého kubismu	347 820 €
CZ 0114 Muzeum silnic ve Vikýřovicích u Šumperka	Správa silnic Olomouckého kraje, příspěvková organizace	464 164 €
CZ 0117 Rekonstrukce historické radnice ve Frýdlantu v Čechách	Město Frýdlant v Čechách	349 876 €
CZ 0118 Obnova expozice Husité	Husitské muzeum v Táboře	416 441 €
CZ 0128 Záchrana a obnova sakrálních památek regionu Český západ	Český západ – Místní partnerství	1 137 061 €

3.výzva – celková výše grantu FM EHP/Norsko – 12 492 816 €

Název projektu	Žadatel	Výše grantu
CZ 0149 Tóny baroka – záchrana varhan a výzdoby kostela	Římskokatolická farnost Vranov nad Dyjí	470 156 €
CZ 0133 Záchrana varhan v kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze	Arcibiskupství pražské	398 790 €
CZ 0144 Revitalizace a úpravy zámeckého parku Šluknov	Město Šluknov	386 872 €
CZ 0148 Státní zámek Sychrov – oprava oranžerie	Národní památkový ústav	422 656 €
CZ 0155 Hradní muzeum Český Krumlov	Národní památkový ústav	1 285 657 €
CZ 0131 Kostel a sloup Nejsvětější Trojice ve Valči	Národní památkový ústav	521 568 €
CZ 0145 Obnova interiéru chrámu Zvěstování Panny Marie ve Šternberku	Římskokatolická farnost Šternberk	767 953 €
CZ 0140 Druhá etapa rekonstrukce chrámu U Salvátora	Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Praze 1	614 188 €
CZ 0134 Centrum Dušana Samo Jurkoviče v Brně	Moravská galerie v Brně	1 064 096 €
CZ 0158 Obnova vstupní budovy včetně nádvoří v areálu NKP Dolu Michal v Michálkovicích	Národní památkový ústav	511 933 €
CZ 0159 Obnova poutního areálu Chlum sv. Maří	Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou	900 224 €
CZ 0160 Rekonstrukce gotické kaple sv. Jiří v Litovli a jejího mobiliáře	Římskokatolická farnost Litovel	346 954 €
CZ 0161 Rekonstrukce Strahovské knihovny – restaurování Filosofického sálu	Královská kanonie premonstrátů	1 592 416 €
CZ 0169 Obnova interiéru poutního chrámu Panny Marie na Chlumku v Luži	Římskokatolická farnost Luže	789 970 €
CZ 0162 Záchrana a obnova nemovitého kulturního dědictví – areálu v Žirči u Dvora Králového nad Labem – vytvoření prostoru pro setkávání zdravých a nemocných	Oblastní charita Červený Kostelec	1 561 429 €
CZ 0163 Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie	Národní galerie v Praze	857 954 €

tučně – 17 projektů spolufinancovaných přímo z rozpočtu MK ČR

Celková výše grantů z FM EHP/Norsko – 43 675 942 €

Norsko a země EHP hodnotily kvalitní administraci projektů v rámci 3. výzvy ze strany MK a vlastní realizaci projektů ze strany konečných příjemců grantů a rozhodly o pokračování FM EHP/Norska i pro další období let 2010–2014. Správnost tohoto rozhodnutí je opodstatněna i faktem mimořádného zájmu žadatelů o získání grantu z FM a značné i objektivní potřeby oblasti „Uchování kulturního dědictví“.

Pro období 2010–2014 navrhuje Ministerstvo kultury zaměřit zahraniční grantovou podporu zejména na realizaci projektů následovně:

Návrh prioritních oblastí pro Finanční mechanismy EHP/Norsko (2010–2014)

EHP/Norsko	Specifikace aktivit v prioritní oblasti
5. Uchování a revitalizace kulturního dědictví	<p>Uchování, ochrana a obnova kulturního dědictví, včetně jeho zprostředkování veřejnosti v oblastech:</p> <ul style="list-style-type: none"> - architektonického dědictví /Revitalizace (oživení) nevyužívaných, nebo nevhodně využívaných památek. Ochrana hodnot formou dílčích stavebních úprav a technických opatření/ - knihovních fondů a vzácných dokumentů / Restaurování, včetně restaurátorských průzkumů, ochrana formou kontroly a řízení klimatických podmínek, odkyselování papíru, zhotovení obalů, dezinfekce a dezinsekce. Vytvoření podmínek pro řešení krizových situací/ - muzeí a sbírek /veškeré formy zachování, ochrany a obnovy movitých hodnot, včetně jejich zprostředkování veřejnosti/ - nemotného (nemateriálního) umění /Zpracování dostupných informačních zdrojů a historických materiálů včetně jejich zpřístupnění veřejnosti. Oživení národní divadelní tradice realizací výrazných tvůrčích počinů v soudobých formách presentace/
Norsko/EHP	
12. Uchování a oživení památek krajinářské a zahradní architektury	Zastavení degradace původních hodnot zvláštní a specifické oblasti – krajinářských, parkových a zahradních kompozic. Revitalizace zahradních a krajinářských objektů s důrazem na jejich výrazovou a teritoriální identitu.

14. Odbor výzkumu a vývoje

Výzkum a vývoj v resortu MK

Podpora výzkumu a vývoje z veřejných prostředků v oblasti působnosti Ministerstva kultury v uvedeném období zahrnuje účelovou (programovou) a institucionální podporu výzkumu a vývoje.

Oblast účelově financovaného výzkumu umožňuje získat podporu fyzickým a právnickým osobám, a to na základě jejich účasti a výsledků dosažených ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji k resortním výzkumným programům.

Oblast institucionálně financovaného výzkumu podporuje výzkum institucí resortu (od účinnosti zákona č. 110/2009 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 130/2002 Sb. výzkumných organizací zřizovaných MK), zaměřený na specifické potřeby příslušného oboru (v období let 2004–2009 řešeno formou výzkumných záměrů institucí). Podpora obou oblastí výzkumu je upravena zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o podpoře výzkumu a vývoje“) a do 1. 7. 2009 prováděcími předpisy k tomuto zákonu, kterými jsou pro účelově financovanou oblast nařízení vlády č. 461/2002 Sb. a pro institucionálně financovanou oblast nařízení vlády č. 462/2002 Sb.

Vývoj podpory výzkumu a vývoje v resortu MK do r. 2003 byl komentován ve Sborníku statí o kultuře v České republice v letech 1998–2003.

Pro zajištění činnosti a úkolů výzkumu v resortu kultury byl v roce 2003 vydán Příkaz ministra kultury č. 26, kterým se vydávají Podmínky účelové a institucionální podpory výzkumu a vývoje v resortu kultury.

Organizace výzkumu a vývoje na MK

Agendu výzkumu a vývoje na MK v období od 1. 1. 2004–30. 6. 2008 organizovalo Koordinační centrum pro výzkum a vývoj, které v souladu s ustanovením § 40 Organizačního řádu MK a v součinnosti s věcnými odbory MK (OPP, OMG, OUK, OMA a ORNK) zajišťovalo plnění úkolů ministerstva při financování výzkumu a vývoje v resortu kultury.

V roce 2008 došlo v souladu s Reformou systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR, schválenou usnesením vlády č. 287 ze dne 26. března 2008 (reforma) k zásadní změně v organizaci systému podpory výzkumu a vývoje v ČR, jež má podstatný vliv na změny organizace podpory výzkumu a vývoje MK. Podle bodů 3.3., 3.3.3. a 4.2.2. reformy se zachovává postavení MK jako samostatného poskytovatele účelové a institucionální podpory výzkumu a vývoje, ale zásadně se změnil (počínaje rokem 2011) charakter podpory z resortní na průřezovou, meziresortní podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity, tedy aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti humanitních a společenských věd v oborech Národního referenčního rámce excelence.

V souladu s reformou byl změněna organizace správy výzkumu a vývoje na MK, z Koordinačního centra pro výzkum a vývoj byl vytvořen Příkazem ministra č. 25/2008 k 1. 7. 2008 Odbor výzkumu a vývoje, jehož činnosti, práva a povinnosti jsou uvedeny v § 24 a § 40 Organizačním řádu MK, zveřejněny jsou na www.mkcr.cz v sekci Výzkum a vývoj. Dle usnesení vlády č. 1305 ze dne 20. října 2008 (k návrhu změn ve státní správě výzkumu, vývoje a inovací), které navazuje na reformu, dochází v letech 2008–2011 v resortu MK k postupnému nárůstu pracovních míst pro zajištění správy této oblasti při zohlednění změny postavení MK z resortního poskytovatele podpory výzkumu a vývoje na meziresortního.

Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje

Usnesením vlády č. 5/2004 k Národní politice výzkumu a vývoje ČR na léta 2004–2008 bylo uloženo MK zpracovat do 31. 12. 2004 Koncepci rozvoje výzkumu a vývoje v resortu MK na léta 2004–2008 (Koncepce 2004–2008). Tato koncepce, která byla předložena dne 13. 4. 2004 ministryni školství mládeže a tělovýchovy, formulovala především strategické a tematické priority a cíle resortu dané Strategii účinnější podpory kultury a jednotlivými koncepcemi oborů resortu. Tematické priority Koncepce 2004–2008 v oblasti účelové podpory byly realizovány v rámci čtyř Výzkumných programů MK na léta 2006–2011 (programy s kódy DB, DC, DD, DE) a v oblasti institucionální podpory v rámci podpory řešení výzkumných záměrů na léta 2004/2005–2010/2011 dvanácti odborných příspěvkových organizací MK (NPÚ, NM, MZM, UPM, NTM, NZM, NG, MG v Brně, NK ČR, MZK, NIPOS, NÚLK ve Strážnici, z toho NZM bylo v r. 2006 převedeno do zřizovatelské působnosti MZe).

Z reformy přijaté usnesením vlády č. 287/2008 vyplynuly pro MK dva úkoly:

- 1) předložit vládě do 30. listopadu 2008 dlouhodobou meziresortní koncepci, která zároveň umožní řešení této problematiky náležitě dalšími poskytovateli podpory, a zapojení výzkumných organizací formou průřezového programu výzkumu a vývoje, na jehož řešení se budou podílet i uživatelé výsledků;
- 2) věcně a administrativně zajistit tuto problematiku včetně činnosti meziresortní komise složené zejména z externích odborníků.

Plnění stanovených úkolů:

Ad 1) Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015 byla schválena usnesením vlády č. 1525 dne 1. prosince 2008 a je uveřejněna na webových stránkách MK v sekci Výzkum a vývoj. Na její přípravě se mimo Odboru výzkumu a vývoje podílela Rada ministra kultury pro výzkum, jako poradní orgán ministra kultury, a Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s. r. o., jako odborný konzultant a finální zpracovatel koncepce. Koncepce bude realizována jedním Programem aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI) v letech 2011–2017 formou veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji. Výzkumný program NAKI byl schválen usnesením vlády č. 880 ze dne 13. července 2009 a následně předložen EK k notifikaci.

Ad 2) MK v souladu s požadavky stanovenými reformou zajistilo činnost meziresortní komise složené výlučně z externích odborníků. K datu 16. dubna 2008 byla Příkazem ministra kultury č. 17/2008 zřízena Rada ministra kultury pro výzkum (RMKPV) jako poradní orgán ministra kultury. Složení RMKPV, statut a jednací řád rady je zveřejněn na webových stránkách MK v sekci Výzkum a vývoj.

Účelová (programová) a institucionální podpora výzkumu a vývoje v letech 2004–2009

V letech 2004–2005 probíhala účelová podpora výzkumných projektů v rámci výzkumných programů MK, a to :

1. Výzkum a vědecké zhodnocení kulturních hodnot prostředí, identifikace, ochrana, zpracování a prezentace památkového fondu (1996–2005), kód programu PK;
2. Zpřístupnění a ochrana knihovnických fondů formou digitalizace s využitím mezinárodní sítě Internet v souvislosti s vytvářením informační společnosti (1997–2004), kód programu KZ;
3. Vědecko-dokumentární zhodnocení vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění, české literární historie, teorie a kritiky – profilace autorů, osobností, institucí. Propagace národní kultury v zahraničí (1998–2005) kód programu DA;
4. Vědecké zpracování sbírkových předmětů muzeí a galerií – pramenné základny přírodních a společenských věd (1996–2005), kód programu RK.

Rok 2004

V r. 2004 v oblasti účelového výzkumu bylo řešeno na základě veřejných soutěží vyhlášených v letech 1996–2003 k výše uvedeným výzkumným programům celkem 104 projektů.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2004 řešeno 23 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu.

Celkové skutečné výdaje MK v r. 2004 na výzkum a vývoj

Výše účelové podpory v tis. Kč: 24 613,40

Výše institucionální podpory v tis. Kč: 56 963,95

Celkem poskytnuto tis. Kč: 81 577,35

Rok 2005

Zásadní pro oblast účelově financovaného výzkumu a vývoje v resortu MK v roce 2005 bylo schválení čtyř nových Výzkumných programů Ministerstva kultury na roky 2006–2011 (usnesením vlády č. 312 ze dne 16. března 2005) s celkovým objemem plánovaných výdajů v tomto období ve výši 148 326 tis. Kč. Tyto programy kontinuálně navazují na programy výzkumu a vývoje MK, které byly ukončeny v letech 2003–2005, přičemž jejich počet se odvíjí od oblastí věcné působnosti ministerstva, ve kterých má resort zájem výzkum realizovat a finančně podporovat, jmenovitě v oblasti památkové péče včetně lidové kultury, knihoven, umění (divadelního, hudebního, výtvarného a literárního), masmédií a audiovizuální tvorby a ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií.

Výzkumné programy MK na léta 2006–2011:

1. Výzkum a vědecké zhodnocení kulturně-historických hodnot prostředí, způsoby a nástroje jejich zachování a výzkum jevů tradiční lidové kultury jako nedílné součásti nehmotného kulturního dědictví, identifikační kód programu: DB;
2. Zpřístupnění a ochrana kulturních, uměleckých a vědeckých zdrojů, identifikační kód programu: DC;
3. Vědecko-dokumentární zhodnocení vývoje hudebního, divadelního a výtvarného umění, literární historie, teorie a kritiky, analyticko-sociologické studie současného stavu kultury na území ČR a výzkum a vědecké zhodnocení audiovizu, identifikační kód programu: DD;
4. Výpověď sbírek českých, moravských a slezských muzeí a galerií o přírodním a kulturním dědictví Evropy, identifikační kód programu: DE.

Dne 15. 6. 2005 byla vyhlášena veřejná soutěž na rok 2006 k vládou schváleným výzkumným programům na léta 2006–2011, výsledky hodnocení projektů přihlášených v rámci uvedené veřejné soutěže byly zveřejněny zákonem uvedeným způsobem dne 28. 12. 2005. Ve veřejné soutěži bylo přijato k podpoře, která byla zahájena v roce 2006, celkem 34 nových projektů naplňujících cíle výzkumných programů, resp. jejich podprogramů.

V roce 2005 bylo v rámci účelového financování výzkumu a vývoje podporováno celkem 58 projektů vybraných ve veřejných soutěžích vyhlášených v předcházejících letech k výzkumným programům, které byly ukončeny v roce 2005 (programy s kódy RK, PK a DA).

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2005 řešeno celkem 21 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu, z toho bylo nově zahájeno 12 výzkumných záměrů s dobou řešení v letech 2005–2011. Jedná se o výzkumné záměry, které byly resortu předloženy na základě vyhlášených náležitostí pro předkládání návrhů výzkumných záměrů v roce 2004, a na základě meziresortního i resortního hodnocení bylo řediteli věcných odborů MK rozhodnuto o zahájení jejich financování s vymezením uznaných nákladů pro jednotlivé roky řešení.

Celkové skutečné výdaje MK v r. 2005 na výzkum a vývoj

údaje v tis. Kč

	Schválený rozpočet 2005	Upravený rozpočet 2005	Skutečné výdaje 2005
Účelové výdaje	13 889	13 889	13 816,1
z toho Programy v působnosti poskytovatelů	13 250	13 437	13 437
Institucionální výdaje	75 159	75 159	74 628,58
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	89 048	89 048	88 444,68

Z nečerpaných prostředků státního rozpočtu v r. 2005 v celkovém objemu výdajů 603,32 tis. Kč bylo převedeno do rezervního fondu 556,54 tis. Kč, které byly použity v roce 2006 na výdaje na podporu výzkumu a vývoje.

Rok 2006

Zásadní pro oblast účelově financovaného výzkumu a vývoje v resortu MK v r. 2006 bylo zahájení podpory přijatých výzkumných projektů ke čtyřem novým Výzkumným programům Ministerstva kultury na roky 2006–2011, které byly schváleny usnesením vlády České republiky č. 312/2005.

Na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji vyhlášené v r. 2005 pro r. 2006 a hodnocení přihlášených projektů byla v r. 2006 zahájena podpora celkem 34 nových výzkumných projektů, z toho 13 projektů řešících úkoly vědeckého zpracování sbírkových předmětů muzeí a galerií, 11 projektů řešících úkoly výzkumu a vědeckého zhodnocení kulturně-historických hodnot prostředí, způsobů zachování a prezentace památkového fondu a výzkumu jevů tradiční lidové kultury, 7 projektů řešících úkoly hodnocení vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění, literární historie, teorie a kritiky a analyticko-sociologického hodnocení současného stavu kultury na území ČR a 3 projekty řešící úkoly v oblasti digitalizace, dlouhodobé ochrany a zvýšení dostupnosti kulturních zdrojů a využití těchto zdrojů pro rozvoj cestovního ruchu a místní kultury, rozvoje znalostní a interaktivní technologie pro vzdělávání, volný čas, cestovní ruch a zpřístupnění kulturního dědictví a výzkumu za účelem zdokonalení, prohloubení nebo vzniku zcela nových metod ochrany kulturního dědictví uchovaného v dokumentech všeho druhu. Současně pokračovala podpora výzkumu 2 projektů programu PK, jejichž doba řešení přesahovala dobu trvání programu PK.

Dne 21. června 2006 byla s ohledem na disponibilní prostředky jednotlivých programů/podprogramů v letech 2007–2011 vyhlášena veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji na rok 2007 na řešení programových projektů pro program DB – 4. podprogram (ORNK), program DC – 1. podprogram (OUK-k), program DD – 1. a 3. podprogram (OUK-u) a program DE – 1. a 2. podprogram (OMG), která byla k 27. prosinci 2006 vyhodnocena. Na základě výsledků této veřejné soutěže bylo celkem přijato 30 nových projektů k podpoře MK s rokem zahájení řešení 2007, jejichž seznam je uveřejněn na www.mkcr.cz, v sekci výzkum a vývoj – veřejná soutěž.

V souladu s platnou Metodikou hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků v r. 2006 bylo zajištěno hodnocení programů výzkumu a vývoje ukončených v r. 2005 (programy PK, DA a RK), jež bylo předloženo do 30. září 2006 Radě pro výzkum a vývoj.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2006 řešeno celkem 21 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu (6 v oblasti památkové péče, 2 v oblasti regionální a národnostní kultury, 4 v oblasti knihoven a 9 v oblasti ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií); u 2 výzkumných záměrů byl rok 2006 posledním rokem řešení (Národní památkový ústav). Na základě protokolu ze dne 15. února 2006 podepsaného ministry kultury a zemědělství byla v termínu od 1. 5. 2006 zahájena realizace přechodu činností, majetku, práv a závazků Národního zemědělského muzea (NZM) z působnosti Ministerstva kultury do působnosti Ministerstva zemědělství, které k tomuto účelu zřídilo novou příspěvkovou organizaci Národní zemědělské muzeum Praha. Z tohoto důvodu bylo v průběhu roku 2006 převedeno financování výzkumného záměru – Vědecké zhodnocení sbírkového fondu Národního zemědělského muzea – z Ministerstva kultury na Ministerstvo zemědělství tak, aby řešení výzkumného záměru přijatého na léta řešení 2005–2011 mohlo kontinuálně pokračovat. Tento převod znamenal snížení institucionálních i celkových výdajů kapitoly MK v r. 2006 o 543 tis. Kč, které byly Ministerstvem financí převedeny do rozpočtové kapitoly Ministerstva zemědělství.

Celkové skutečné výdaje MK v r. 2006 na výzkum a vývoj

údaje v tis. Kč

	Schválený rozpočet 2006	Upravený rozpočet 2006	Skutečné výdaje 2006
Účelové výdaje	10 582	10 703	10 689,83
z toho Programy v působnosti poskytovatelů	10 318	10 318	10 318
Institucionální výdaje	82 541	81 877	81 866,41
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	93 123	92 580	92 556,24

Z nečerpaných prostředků státního rozpočtu v roce 2006 v celkovém objemu výdajů 23,76 tis. Kč bylo převedeno do rezervního fondu 11,5 tis. Kč, které byly použity v roce 2007 na výdaje na podporu výzkumu a vývoje.

Rok 2007

Zásadní pro oblast účelově financovaného výzkumu a vývoje v resortu MK v r. 2007 byly změny v resortních výzkumných programech, které byly vyvolány přijatými reformními opatřeními vlády. V programech MK na roky 2006–2011, které byly schváleny usnesením vlády č. 312/2005, postupně došlo ke snížení celkových výdajů na výzkum a vývoj kapitoly Ministerstva kultury v letech 2008, 2009 a 2010, a to usneseními vlády č. 970 ze dne 16. 8. 2006, č. 323 ze dne 2. 4. 2007 (K reformním krokům realizovaným v letech 2007 až 2010 k dosažení stanovených deficitů veřejných rozpočtů) a č. 564 ze dne 23. 5. 2007 o:

- r. 2008: -6 923 tis. Kč
- r. 2009: -13 680 tis. Kč
- r. 2010: -7 278 tis. Kč

K dalším změnám v přijatých výzkumných programech došlo přistoupením ČR k Rámci Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací, platným od 1. 1. 2007, který byl zveřejněn v Úředním věstníku Evropské unie pod číslem 2006/C 323/01 (dále jen Rámeček). Materiál, který tyto změny programů zohledňuje, byl vzat vládou ČR na vědomí dne 29. 10. 2007.

Na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji vyhlášené v r. 2006 pro r. 2007, byla v r. 2007 zahájena podpora celkem 30 nových výzkumných projektů. Z výše uvedeného počtu 21 projektů řeší úkoly vědeckého zpracování přírodnin ze sbírek muzeí a sbírkových předmětů muzeí a galerií, 4 projekty řeší úkoly hodnocení vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění, literární historie, teorie a kritiky a analyticko-sociologického hodnocení současného stavu kultury na území ČR, 3 projekty řeší úkoly zpřístupnění a ochrany kulturního dědictví a 2 projekty řeší úkoly výzkumu a vědeckého zhodnocení kulturně-historických hodnot prostředí, způsobů zachování a prezentace památkového fondu a výzkumu jevů tradiční lidové kultury. Současně pokračovala účelová podpora 34 výzkumných projektů programů DB, DC, DD a DE zahájených v r. 2006 a 2 projektů programu PK, jejichž doba řešení přesahuje dobu trvání programu PK. Rok 2007 byl posledním rokem řešení jednoho z těchto projektů, a to projektu PK00P04OPP022 Obnova a identifikace nemovitého památkového fondu.

Dne 6. června 2007 byla s ohledem na disponibilní prostředky jednotlivých programů/podprogramů v letech 2008–2011 vyhlášena veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji na r. 2008 na řešení programových projektů pro program DC – 1. a 2. podprogram (OUK-k), program DD – 2. a 4. podprogram (OMA) a program DE – 1. podprogram (OMG), která byla k 27. prosinci 2007 vyhodnocena. Na základě výsledků této veřejné soutěže bylo celkem přijato 13 nových projektů k podpoře MK s rokem zahájení řešení 2008, jejichž seznam je uveřejněn na www.mkcr.cz, v sekci Výzkum a vývoj – veřejná soutěž – vyhlášení výsledků veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji na rok 2008.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2007 řešeno celkem 18 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu (4 v oblasti památkové péče, 2 v oblasti regionální a národnostní kultury, 4 v oblasti knihoven a 8 v oblasti ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií); u 1 výzkumného záměru byl rok 2007 posledním rokem řešení (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu).

Celkové skutečné výdaje MK v r. 2007 na výzkum a vývoj

údaje v tis. Kč

	Schválený rozpočet 2007	Upravený rozpočet 2007	Skutečné výdaje 2007
Účelové výdaje	19 044	19 044	19 044 *
z toho Programy v působnosti poskytovatelů	18 602	18 647	18 647
Institucionální výdaje	76 933	76 933	77 070,5 **
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	95 977	95 977	96 114,5

* z uvedeného objemu převedeno 54,394 tis. Kč do rezervního fondu 2008

** do čerpání byl v r. 2007 zapojen mimorozpočtový zdroj – rezervní fond 2007 v objemu 138 tis. Kč (na posílení institucionální podpory řešení výzkumného záměru Národního muzea), současně bylo z uvedeného objemu převedeno 34 tis. Kč do rezervního fondu 2008 a do státního rozpočtu bylo k 31. 12. 2007 vráceno 0,5 tis. Kč

Z nečerpaných prostředků státního rozpočtu v r. 2007 v celkovém objemu výdajů 88,394 tis. Kč bylo převedeno do rezervního fondu 88,394 tis. Kč, které byly použity v roce 2008 na výdaje na podporu výzkumu a vývoje.

Rok 2008

Zásadní pro oblast účelově financovaného výzkumu a vývoje v r. 2008 bylo přijetí Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice (UV č. 287 ze dne 26. 3. 2008) (reforma), a to jak v oblasti legislativní (Rada pro výzkum a vývoj v součinnosti s poskytovateli podpory vč. MK zahájila v r. 2008 přípravu rozsáhlé novely zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů), tak v oblasti koncepční (příprava Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015 schválené UV č. 1525/2008) a oblasti programové, kde

a) v prosinci r. 2008 byla v návaznosti na přijatou koncepci zahájena příprava průřezového Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity – NAKI,

b) byly provedeny změny v resortních Výzkumných programech MK na léta 2006–2011 vyvolané reformou (změny programů schváleny usnesením vlády č. 1341 ze dne 3. 11. 2008). V návaznosti na výše uvedené usnesení vlády č. 287/2008 byly usnesením vlády č. 793 ze dne 27. 6. 2008 schváleny výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj na roky 2009–2011, které zahrnují stávající přijaté závazky k výzkumným programům MK do r. 2011 včetně (výdaje na podporu přijatých programových projektů z realizovaných veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji na léta 2006–2008 poskytované příjemcům na základě uzavřených smluv o poskytnutí účelové podpory výzkumu a vývoje na řešení programového projektu) a výdaje na hodnocení těchto projektů. Aktualizované znění výzkumných programů je uveřejněno na webových stránkách MK v sekci Výzkum a vývoj.

V r. 2008 nebyla s ohledem na výše uvedené v písm. b) vyhlášena veřejná soutěže ve výzkumu a vývoji, pouze byly poskytnuty podpory na přijaté projekty z veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji na léta 2006–2008 dle uzavřených smluv.

V r. 2008 byla poskytnuta podpora na řešení celkem 76 výzkumných projektů, z toho pro 6 projektů (5 v programu DB a 1 v programu DE) byl rok 2008 posledním rokem řešení. Na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji vyhlášené v r. 2007 pro r. 2008 byla v r. 2008 zahájena podpora celkem 13 nových výzkumných projektů. Z výše uvedeného počtu 3 projekty řeší úkoly vědeckého zpracování přírodnin ze sbírek muzeí a sbírkových předmětů muzeí a galerií (program DE), 9 projektů řeší úkoly zpřístupnění a ochrany kulturních, uměleckých a vědeckých zdrojů (program DC) a 1 projekt řeší úkoly vědecko-dokumentárního zhodnocení české audiovizuální tvorby (program DD).

Reforma v r. 2008 vyvolala potřebu kategorizace stávajících příjemců institucionální podpory v resortu MK jako výzkumných organizací nebo nevýzkumných institucí (podniků) dle Rámce společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací 2006/C323/01. Byla vedena řada konzultací s ÚOHS a RVV o postavení státních příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je MK, a mají výzkum a vývoj stanoven jako jednu z hlavních činností ve zřizovatelských listinách/statutech, první závěry byly přijaty v r. 2009.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2008 řešeno celkem 17 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu (4 v oblasti památkové péče, 1 v oblasti regionální a národnostní kultury, 4 v oblasti knihoven a 8 v oblasti ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií).

Celkové skutečné výdaje MK v r. 2008 na výzkum a vývoj

údaje v tis. Kč

	Schválený rozpočet 2008	Upravený rozpočet 2008	Skutečné výdaje 2008
Účelové výdaje	23 077	23 101	22 751,575 1) *
z toho Programy v působnosti poskytovatelů	22 614	22 818	22 551, 975 *
Institucionální výdaje	68 354	68 284	68 283,5 2) **
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	91 431	91 385	91 035, 075

1) Účelové výdaje: na účelově financované projekty výzkumných programů MK a na náklady na jejich hodnocení bylo v r. 2008 z upraveného rozpočtu 2008 vynaloženo celkem 22 751,575 tis. Kč, přičemž na podporu řešení výzkumných projektů (programy v působnosti poskytovatelů) bylo vynaloženo 22 551,975 tis. Kč; na hodnocení řešení projektů (oponentury, náklady na činnost poradních orgánů poskytovatele) bylo vynaloženo celkem 199,6 tis. Kč.

2) Institucionální výdaje: na 17 řešených výzkumných záměrů a na náklady na jejich hodnocení bylo z upraveného rozpočtu na r. 2008 vynaloženo celkem 68 283,5 tis. Kč. Výdaje na řešení výzkumných záměrů byly čerpány v plné výši v objemu 68 106 tis. Kč, výdaje na institucionální hodnocení byly čerpány do výše 177,5 tis. Kč.

*) nebylo vyčerpáno 349,425 tis. Kč – tento objem tvoří jednak nečerpané účelové výdaje na programy poskytovatelů (266,025 tis. Kč z důvodu změny výzkumných programů na r. 2006–2011 v programu DD) a nedočerpané výdaje na hodnocení ve výši 83,4 tis. Kč, přičemž tato částka byla převedena do nároků z nespotřebovaných výdajů k 1. 1. 2009 a použita na výdaje na výzkum a vývoj v r. 2009

***) nebylo vyčerpáno 0,5 tis. Kč na hodnocení výzkumných záměrů; tato částka byla převedena do nároků z nespotřebovaných výdajů k 1. 1. 2009

Rok 2009

Zásadní pro oblast účelově financovaného výzkumu a vývoje v r. 2009 v návaznosti na přijatou reformu a Meziresortní koncepci aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015 schválenou UV č. 1525/2008, v součinnosti MK s Radou ministra kultury pro výzkum, bylo schválení meziresortního Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity – NAKI (usnesením vlády č. 880 ze dne 13. 7. 2009). V druhém pololetí r. 2009 bude Program předložen Evropské komisi k notifikaci. Hlavním cílem navrhovaného Programu je přispět k tomu, aby veřejné prostředky investované do aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti národní a kulturní identity přinášely konkrétní ekonomický či jiný společenský přínos z jejich realizace. Hlavní cíl Programu zahrnuje výsledkově orientované dílčí cíle ve vazbě na hlavní tematické priority, jim podřazené tematické priority a vymezení aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity v Koncepci. Program je schválen na období let 2011–2017 s celkovými výdaji za celou dobu trvání Programu v objemu 2 125 mil. Kč. Členění výdajů v jednotlivých letech je uvedeno v části 6.2 Programu, tabulka č. 2. Tyto výdaje Programu budou MK v závislosti na potřebách státu a na možnostech státního rozpočtu ČR uplatňovány v příslušných obdobích do výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace. Průměrná výše prostředků ze státního rozpočtu v jednotlivých letech se předpokládá ve výši 100 % způsobilých nákladů programového projektu. Program bude vyhlášen formou veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji v r. 2010 po ukončení všech zákonem předepsaných kroků. Předpokládá se realizace nejméně 2 výzev. Uživatelé výsledků Programu budou organizační složky státu nebo územních samosprávných celků, právnické nebo fyzické osoby. V předkládaném Programu mohou být příjemci podpory jen výzkumné organizace, nebude vypsán pro podniky jako další účastníky projektu nebo samostatné příjemce.

Pro oblast institucionální podpory v r. 2009 bylo zásadní dořešení otázky kategorizace státních příspěvkových organizací zřizovaných MK (SPO MK) jako výzkumných organizací. V návaznosti na řadu individuálních konzultací s ÚOHS z r. 2008 o postavení SPO MK (konkrétně byla jednání vedena pro NK ČR) s nejednoznačným výsledkem, se Rada pro výzkum a vývoj i na podnět dalších resortů (MV, MO, MZd) začala v srpnu r. 2008 v touto otázkou zabývat a vedla konzultace s ÚOHS k vyjasnění otázek kategorizace SPO a OSS těchto resortů. Dne 10. 2. 2009 se konala zásadní schůzka zástupců RVV a ÚOHS, jejíž závěry byly shrnuty v dopise ze dne 27. 2. 2009 č.j. 3791/2009-RVV. Písemná odpověď ÚOHS ze dne 24. 4. 2009 č.j. ÚOHS-4815/2009/420/LBÍ, která měla potvrdit, případně doplnit závěry schůzky ze dne 10. 2. 2009, sice nezahrnuje taxativní výčet SPO MK, které by byly ÚOHS závazně potvrzeny jako VO (odpovědnost je ve všech případech vždy na poskytovateli), ale MK vychází ze závěrů uvedených v bodu 7 dopisu RVV ze dne 27. 2. 2009 č.j. 3791/2009 - RVV a z informací, které byly prezentovány ředitelem odboru výzkumu a vývoje ÚV ČR a sekretářem RVV RNDr. M. Blažkou na semináři pro výzkumné pracovníky konaném dne 2. 4. 2009, že SPO zřizované MK, které v r. 2009 řeší výzkumné záměry, jsou při dodržení podmínek Rámce kategorizovány jako výzkumné organizace (NPÚ, NM, MZM, UPM, NTM, NK ČR, MZK v Brně, NG v Praze, MG v Brně a NÚLK). Pro tyto SPO jsou na léta 2010–2012 navrhovány institucionální výdaje v rámci výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj.

Ostatní SPO MK, které mají výzkum a vývoj ve své hlavní činnosti, nelze za výzkumné organizace považovat.

V r. 2009 byla poskytnuta podpora na řešení celkem 68 výzkumných projektů programů DB, DC, DD a DE a 1 projektu programu PK (PK95G01OPP054, jehož podpora bude ukončena v r. 2010), z toho pro 13 projektů (1 v programu DB, 2 v programu DC a 10 v programu DE) je rok 2009 posledním rokem řešení. V r. 2009 vzhledem ke skutečnosti, že v r. 2008 nebyla vyhlášena veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji na r. 2009, nebyla v r. 2009 zahájena žádná nová podpora projektů, byly financovány pouze přijaté závazky k Výzkumným programům MK na léta 2006–2011 z realizovaných veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji. I v následujících letech trvání výzkumných programů DB, DC, DD a DE nebudou nová kola veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji vyhlašována.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2009 řešeno celkem 17 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu (4 v oblasti památkové péče, 1 v oblasti regionální a národnostní kultury, 4 v oblasti knihoven a 8 v oblasti ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií).

Celkové skutečné výdaje MK v r. 2009 na výzkum a vývoj

údaje v tis. Kč

	Schválený rozpočet 2009	Upravený rozpočet 2009	Skutečné výdaje 2009
Účelové výdaje	25 509	25 474	----
z toho Programy v působnosti poskytovatelů	25 044	25 044	----
Institucionální výdaje	67 298	67 333	----
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	92 807	92 807	----

Pozn. Skutečné výdaje r. 2009 nejsou v době předání podkladu známy a lze je uvést až v návaznosti na SZÚ kapitoly k 31. 12. 2009 v 1–2/2010

Z předloženého přehledu je patrný průběh státní podpory výzkumu a vývoje v uvedených letech. Zatímco od r. 2004 objem celkových výdajů na výzkum a vývoj až do r. 2007 vykazuje mírný vzestupný trend (meziroční nárůsty celkových výdajů se pohybují v relaci 8,4–3,8 %), v r. 2008 dochází k meziročnímu poklesu celkových výdajů kapitoly MK na výzkum a vývoj o 5,2 % jako důsledku úsporných opatření na základě usnesení vlády č. 970/2006, č. 323/2007 (K reformním krokům realizovaným v letech 2007–2010 k dosažení stanovených deficitů veřejných rozpočtů) a č. 564/2007. Od r. 2009 dochází k mírnému meziročnímu nárůstu výdajů oproti r. 2008 (o +1,9 %). Tento trend velmi mírných nárůstů celkových výdajů kapitoly MK na výzkum a vývoj by se měl v závislosti na možnostech státního rozpočtu výrazně změnit od r. 2011, kdy se předpokládá zásadní nárůst výdajů na výzkum a vývoj zahájením podpory výzkumného programu NAKI (meziroční nárůst výdajů kapitoly MK oproti předpokladu výdajů na r. 2010 o více jak 400 %).

15. Odbor ekonomický

Přehled o čerpání rozpočtu kapitoly a zdrojích financování v letech 2004 až 2008

Rok 2004

Celkové výdaje kapitoly Ministerstvo kultury na rok 2004 byly zákonem č. 457/2003 Sb., o státním rozpočtu ČR na r. 2004, schváleny ve výši 6 045 710 tis. Kč. Schválený rozpočet byl zvýšen na 6 392 952 tis. Kč na základě rozpočtových úprav provedených Ministerstvem financí v celkovém objemu 347 242 tis. Kč. Upravený rozpočet byl k 31. 12. 2004 čerpán ve výši 6 549 237,20 tis. Kč. Překročení čerpání výdajů ve vztahu k upravenému rozpočtu celkem o 156 285,20 tis. Kč bylo způsobeno použitím mimorozpočtových prostředků 166 591,19 tis. Kč (prostředky rezervního fondu MK, Státní fond kultury – dar, prostředky EU – program Minerva). Při vyloučení mimorozpočtových zdrojů byl upravený rozpočet na rok 2004 čerpán částkou 6 382 646,01 tis. Kč, tj. 99,84 %.

v tis. Kč

Ukazatel	Schválený rozpočet 2004	Upravený rozpočet 2004	Rozdíl	Čerpání k 31.12.2004	Plnění v %	Rozdíl (sl.5-sl.3)
1	2	3	4	5	6	7
Výdaje celkem	6 045 710	6 392 952	347 242	6 549 237,20	102,44	156 285,20
Příjmy celkem	132 814	132 814	0	294 848,77	222,00	162 034,77
z toho: odvody PO	132 814	132 814	0	125 437,08	94,45	-7 376,92
rezervní fond				165 205,49		
Minerva				378,82		
Státní fond kult.				1 010,00		
Použití prostředků rezervního fondu a SFK ve výdajích kapitoly (mimorozpočtový zdroj)						
celkem	0,00	0,00	0,00	166 212,37		166 212,37
Použití prostředků programu Minerva ve výdajích kapitoly (mimorozpočtový zdroj EU)						
celkem	0,00	0,00	0,00	378,82		378,82
Čerpání výdajů kapitoly bez mimorozpočtových prostředků						
Výdaje celkem	6 045 710	6 392 952	347 242	6 382 646,01	99,84	-10 305,99

Rok 2005

Celkové výdaje Ministerstva kultury na rok 2005 byly zákonem č. 675/2004 Sb., o státním rozpočtu ČR na r. 2005, schváleny ve výši 5 757 145 tis. Kč. Schválený rozpočet byl rozpočtovými úpravami Ministerstva financí zvýšen o 639 513 tis. Kč na 6 396 658 tis. Kč. Upravený rozpočet byl čerpán částkou 6 497 302,88 tis. Kč. Nečerpání výdajů v objemu 100 644,88 tis. Kč bylo způsobeno zejména povinností vázat ve výdajích kapitoly finanční objem 142 896,44 tis. Kč v souladu s ustanovením § 25, odst. c) zákona č. 218/2000 Sb. (rozpočtová pravidla). Vázané finanční prostředky nebylo možné v r. 2004 použít z důvodu neuskutečněných odvodů příjmů z prodeje státního nemovitého majetku, se kterým jsou příslušné hospodařit příspěvkové organizace, a nerealizovaných odvodů z odpisů PO.

Zároveň byly v roce 2005 do financování kapitoly zapojeny mimorozpočtové prostředky celkem 248 875,02 tis. Kč, o které mohl být upravený rozpočet překročen (tj. prostředky rezervního fondu ministerstva 248 626,48 tis. Kč a prostředky EU – program MinervaPlus 248,54 tis. Kč). Při vyloučení použitých mimorozpočtových zdrojů a částky stanovené pro vázání výdajů v kapitole došlo k čerpání upraveného rozpočtu ve výši celkem 6 391 324,30 tis. Kč, tj. 99,92 %. V rámci čerpání výdajů byl v roce 2005 také realizován převod finančních prostředků nevyčerpaných na plnění úkolů v celkové výši 533 105,19 tis. Kč do rezervního fondu ministerstva v souladu s ustanovením § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

v tis. Kč

Ukazatel	Schválený rozpočet 2005	Upravený rozpočet 2005	Rozdíl (sl.3-sl.2)	Čerpání k 31.12.2005	Plnění v %	Rozdíl (sl.5-sl.3)
1	2	3	4	5	6	7
Výdaje celkem	5 757 145	6 396 658	639 513	6 497 302,88	101,57	100 644,88
Příjmy celkem	303 579	303 579	0	418 495,28	137,85	114 916,28
v tom: odvody PO	303 579	303 579		165 132,85	54,40	-138 446,15
rezervní fond				249 351,68		249 351,68
MinervaPlus				248,54		248,54
ostatní				3 762,21		3 762,21
Použití prostředků rezervního fondu ve výdajích kapitoly (mimorozpočtový zdroj)						
celkem	0,00	0,00	0,00	248 626,48		248 626,48
Použití prostředků programu MinervaPlus ve výdajích kapitoly (mimorozpočtový zdroj EU)						
celkem	0,00	0,00	0,00	248,54		248,54
Výdaje vázané v rozpočtu kapitoly (§ 25 zák. 218/2000 Sb.)						
celkem	0,00	142 896,44	0,00	0,00		-142 894,44
Čerpání výdajů kapitoly bez mimorozpočtových prostředků a bez prostř. vázaných						
Výdaje celkem	5 757 145	6 253 762	639 513	6 391 324,30	99,92	-5 333,70

Rok 2006

Výdaje kapitoly Ministerstvo kultury na rok 2006 byly stanoveny zákonem č. 543/2006 Sb., o státním rozpočtu ČR na r. 2006, ve výši 6 357 161 tis. Kč. Na základě rozpočtových úprav, provedených Ministerstvem financí v celkovém objemu 395 929 tis. Kč, byl schválený rozpočet zvýšen na 6 753 090 tis. Kč. Upravený rozpočet vykázal k 31. 12. 2006 plnění celkem 7 095 092,75 tis. Kč. Došlo k jeho překročení o 342 002,75 tis. Kč vzhledem k použití mimorozpočtových prostředků rezervního fondu v celkové výši 387 421,97 tis. Kč. Při vyloučení mimorozpočtových prostředků činilo čerpání upraveného rozpočtu kapitoly 6 707 670,78 tis. Kč, tj. 99,33 %. Z toho do rezervního fondu MK bylo převedeno celkem 334 609,28 tis. Kč dle ustanovení § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. Z upraveného rozpočtu na r. 2006 nebylo vyčerpáno celkem 45 419,22 tis. Kč. Nečerpání výdajů kapitoly bylo způsobeno zejména povinností vázat ve výdajích kapitoly finanční objem 40 312 tis. Kč podle zákona č. 218/2000 Sb. (rozpočtová pravidla) z důvodu neuskutečněných odvodů příjmů z prodeje státního nemovitého majetku, se kterým jsou příslušné hospodařit příspěvkové organizace, a z důvodu nerealizovaných odvodů z odpisů PO.

v tis. Kč

Ukazatel	Schválený rozpočet 2006	Upravený rozpočet 2006	Rozdíl (sl.3-sl.2)	Čerpání k 31.12.2006	Plnění v %	Rozdíl (sl.5.-sl.3)
1	2	3	4	5	6	7
Výdaje celkem	6 357 161	6 753 090	395 929	7 095 092,75	105,06	342 002,75
Příjmy celkem	122 745	122 745	0	474 889,18	386,89	352 144,18
v tom: odvody PO	122 745	122 745	0	82 548,00	67,25	-40 197,00
rezervní fond			0	387 424,90		387 424,90
ostatní			0	4 916,28		4 916,28
Použití prostř. rezervního fondu (mimorozpočtové)						
celkem				387 421,97		387 421,97
Čerpání výdajů - bez mimorozpočtových						
Výdaje celkem	6 357 161	6 753 090	395 929	6 707 670,78	99,33	-45 419,22

Rok 2007

Výdaje Ministerstva kultury byly stanoveny zákonem č. 622/2006 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2007, ve výši 7 909 779 tis. Kč. Schválený rozpočet byl v průběhu roku úpravami Ministerstva financí zvýšen o 605 348 tis. na 8 515 127 tis. Kč. Upravený rozpočet byl k 31. 12. 2007 čerpán v objemu 8 300 418,69 tis. Kč. Nečerpání celkových výdajů kapitoly ve výši 214 708,31 tis. Kč bylo ovlivněno zejména povinností vázat ve výdajích kapitoly finanční objem 505 166,97 tis. Kč podle zákona č. 218/2000 Sb.(rozpočtová pravidla). Vázání výdajů bylo realizováno ve výši 42 666,97 tis. Kč z důvodu neuskutečněných odvodů příjmů z prodeje státního nemovitého majetku, se kterým jsou příslušné hospodařit příspěvkové organizace, a nerealizovaných odvodů z odpisů PO. Částka 462 500 tis. Kč byla dále ve výdajích vázána proto, že na příjmový účet ministerstva nebyly převedeny prostředky ze zvláštního účtu zrušeného Fondu národního majetku v této výši v souvislosti s financováním investičního programu Péče o národní kulturní poklad.

Zároveň došlo v r. 2007 k použití mimorozpočtových prostředků rezervního fondu v částce 296 239,83 tis. Kč, o kterou bylo možné překročit upravený rozpočet. Při vyloučení mimorozpočtových prostředků v uvedeném objemu došlo k čerpání upraveného rozpočtu ve výši 8 004 178,86 tis. Kč, tzn. 94 %. Z výdajů čerpaných v r. 2007 bylo převedeno do rezervního fondu ministerstva k využití v dalších letech celkem 820 084,25 tis. Nečerpáno zůstalo 510 948,14 tis. Kč, z toho 505 166,97 tis. Kč z titulu uvedené povinnosti vázání výdajů v upraveném rozpočtu na r. 2007.

v tis. Kč

Ukazatel	Schválený rozpočet 2007	Upravený rozpočet 2007	Rozdíl (sl.3-sl.2)	Čerpání k 31.12.2007	Plnění	Rozdíl (sl.5-sl.3)
1	2	3	4	5	6	7
Výdaje celkem	7 909 779	8 515 127	605 348	8 300 418,69	97,48	-214 708,31
Příjmy celkem	1 127 001	1 137 773	10 772	509 533,19	44,78	-628 240
v tom:						
Příjmy rozpočtu EU – program. obd. 2007–2013	385 000	385 000	0	0,00		-385 000
Příjmy z ost. zahr. programů	26 756	26 756	0	534,70	2,00	-26 221
Ostatní příjmy	715 245	726 017	10 772	508 998,49	70,11	-217 019
v tom:						
příjmy ze zruš.						
Fondu nár.maj.	592 500	592 500	0	130 000,00	21,94	-462 500
odvody PO	122 745	122 745	0	80 078,38	65,24	-42 667
ostatní				2 625,11		2 625
progr. 217110		10 772	10 772			-10 772
rezervní fond				296 295,00		296 295
Použití prostředků rezervního fondu ve výdajích kapitoly (mimorozpočtový zdroj)						
celkem				296 239,83		296 239,83
Čerpání výdajů kapitoly bez mimorozpočtových prostředků						
Výdaje celkem	7 909 779	8 515 127	605 348	8 004 178,86	94,00	-510 948,14

Rok 2008

Celkové výdaje Ministerstva kultury byly stanoveny zákonem č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2008, ve výši 8 844 329 tis. Kč. Schválený rozpočet byl v průběhu roku navýšen o 307 515 tis. Kč na 9 151 844 tis. Kč. Upravený rozpočet byl čerpán v objemu 7 940 638,09 tis. Kč. Do čerpání je zahrnuto použití mimorozpočtových prostředků rezervního fondu částkou 291 487,40 tis. Kč. Při vyloučení mimorozpočtových prostředků činilo čerpání celkových výdajů 7 649 150,69 tis. Kč, tj. 83,58 %. Nevyčerpano zůstalo v roce 2008 celkem 1 502 693,31 tis. Kč. Nečerpání výdajů kapitoly v uvedeném objemu bylo ovlivněno povinností vázat ve výdajích kapitoly finanční objem 692 181 tis. Kč v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb. – částka 643 000 tis. Kč byla ve výdajích vázána proto, že na příjmový účet Ministerstva kultury nebyly převedeny prostředky ze zvláštního účtu zrušeného Fondu národního majetku v této výši a 49 181 tis. Kč bylo vázáno z důvodu neuskutečněných odvodů příjmů z prodeje státního nemovitého majetku, se kterým jsou příslušné hospodařit příspěvkové organizace, a nerealizovaných odvodů z odpisů PO. V rámci nevyčerpaných prostředků byly dále vyčísleny nároky z nespotřebovaných výdajů k 31. 12. 2008 celkem 810 512,31 tis. Kč (k využití do dalších let).

Ukazatel	Schválený rozpočet 2008	Upravený rozpočet 2008	Rozdíl (sl. 3-sl.2)	Čerpání k 31.12.2008	Plnění v %	Rozdíl (sl. 5-sl. 3)
1	2	3	4	5	6	7
Výdaje celkem	8 844 329	9 151 844	307 515	7 940 638,09	86,77	-1 211 205,91
Příjmy celkem	1 645 542	1 344 775	-300 767	444 008,51	33,02	-900 766
v tom:						
Příjmy rozpočtu EU – program. období 2004–2006	0	620	620	10 771,83	1 737,39	10 151,83
Příjmy rozpočtu EU – program. období 2007–2013	783 887	482 500	-301 387	0,00	0,00	-482 500,00
Příjmy z ostatních zahr. programů	78 331	78 331	0	47 864,78	61,11	-30 466,22
Ostatní příjmy	783 324	783 324	0	385 371,90	49,20	-397 952,10
v tom:. FNM	643 000	643 000	0	0,00	0,00	-643 000,00
odvody PO	140 324	140 324	0	91 938,82	65,52	-48 385,18
ostatní				1 881,57		1 881,57
rezervní fond			0	291 551,51		291 551,51
Použití prostředků rezervního fondu (mimorozpočtový zdroj)						
celkem				291 487,40		291 487,40
Čerpání výdajů kapitoly bez mimorozpočtových zdrojů						
Výdaje celkem	8 844 329	9 151 844	307 515	7 649 150,69	83,58	-1 502 693,31

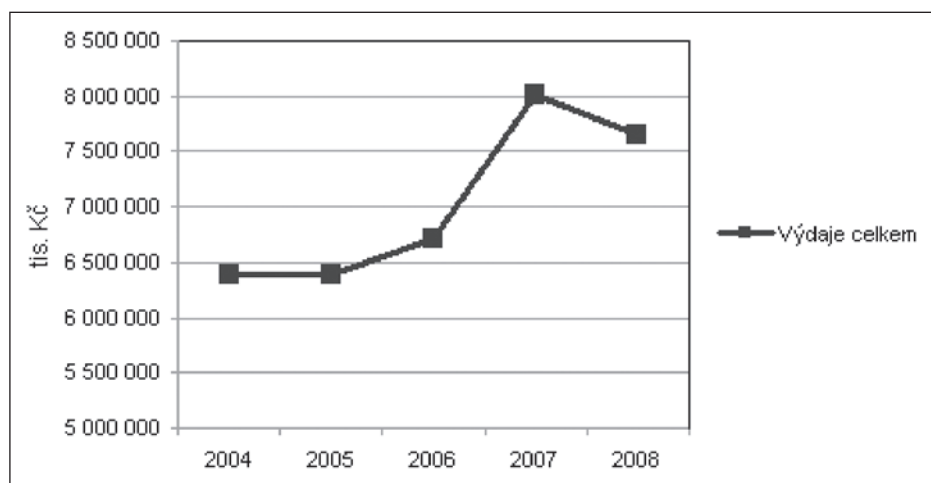
Výdaje kapitoly 334 – Ministerstvo kultury v letech 2004 až 2008

Vývoj celkových výdajů kapitoly 334 Ministerstvo kultury čerpaných v letech 2004 až 2008 z upraveného rozpočtu kapitoly je uveden v následující tabulce a znázorněn grafem

Graf č. 1: Výdaje kapitoly 334 celkem

v tis. Kč

Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Výdaje celkem	6 382 646	6 391 324	6 707 671	8 004 179	7 649 151

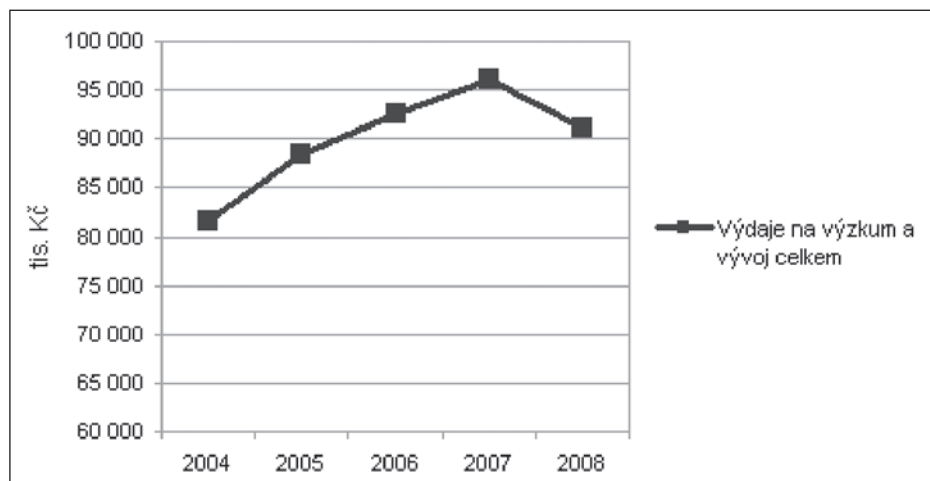
V letech 2004 až 2008 byl vykazován meziroční nárůst celkových výdajů kapitoly 334 (bez mimorozpočtových zdrojů) s výjimkou roku 2008, kdy bylo nečerpání upraveného rozpočtu kapitoly způsobeno zejména povinností vázat ve výdajích částku 692 181 tis. Kč v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb. (rozpočtová pravidla). Důvodem nečerpání uvedeného finančního objemu byla zejména skutečnost, že Ministerstvu kultury nebyly převedeny na příjmový účet prostředky ze zvláštního účtu zrušeného Fondu národního majetku na financování Programu péče o národní kulturní poklad ve výši 643 000 tis. Kč. Částkou 810 512,31 tis. Kč se promítá do vykázaného nižšího čerpání výdajů metodický vliv podle zákona č. 218/2000 Sb., kdy tzv. nároky z nespotřebovaných výdajů nejsou zahrnuty do čerpání výdajů v daném roce. Stagnace výdajů mezi lety 2004 a 2005 byla způsobena především tím, že rozpočet kapitoly 334 již na rozdíl od předchozích období nezahrnoval prostředky určené na program Zajištění regionálních funkcí knihoven v objemu 129 607 tis. Kč, které byly v roce 2005 převedeny z rozpočtu kapitoly 334 do rozpočtu krajů v souvislosti s novelou zákona o rozpočtovém určení daní. Nejvyšší nárůst celkových výdajů byl vykázán mezi roky 2006 a 2007. Zvýšení výdajů v r. 2007 se promítlo zejména do výdajů na reprodukci majetku státních příspěvkových organizací, konkrétně na financování nového Programu péče o národní kulturní poklad. V tomto investičním programu se zahajují projekty velkého rozsahu, jako je například rekonstrukce hlavní budovy Národního muzea, výstavba nového objektu Národní knihovny, rekonstrukce Klementina a další. Zvýšení rozpočtu kapitoly v roce 2007 dále umožnilo významně posílit financování programů na podporu živého umění a kulturních služeb v uvedeném roce. Také na programy záchrany a obnovy kulturních památek byly od roku 2005 vynakládány finanční prostředky průběžně s meziročním nárůstem. Zároveň je možné konstatovat, že na obnovu památkově chráněných objektů byly z rozpočtu kapitoly vynakládány finanční prostředky rovněž v rámci investičních programů ministerstva zaměřených na reprodukci majetku.

Vývoj výdajů u vybraných okruhů rozpočtu kapitoly 334 charakterizují následující tabulky a grafy:

Graf č. 2: Výdaje na výzkum a vývoj

v tis. Kč

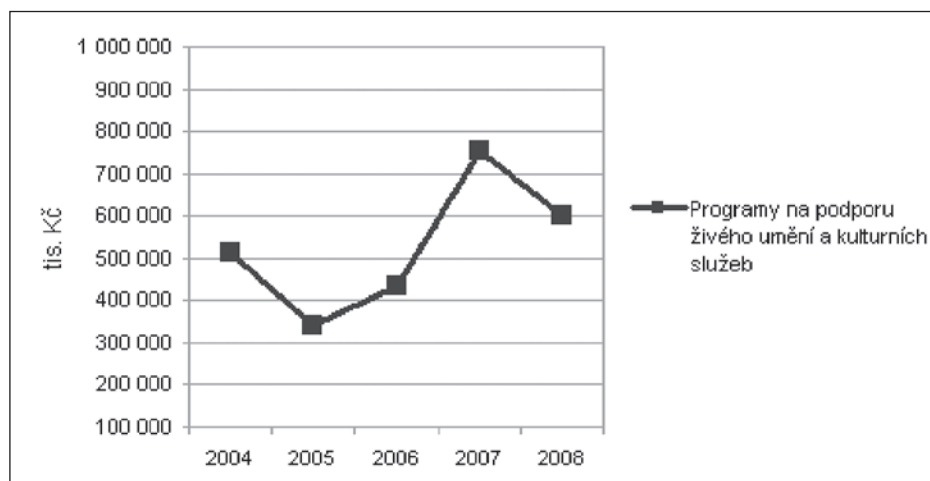
Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	81 577	88 445	92 556	95 977	91 035

Graf č.3: Výdaje na programy na podporu živého umění a kulturních služeb

v tis. Kč

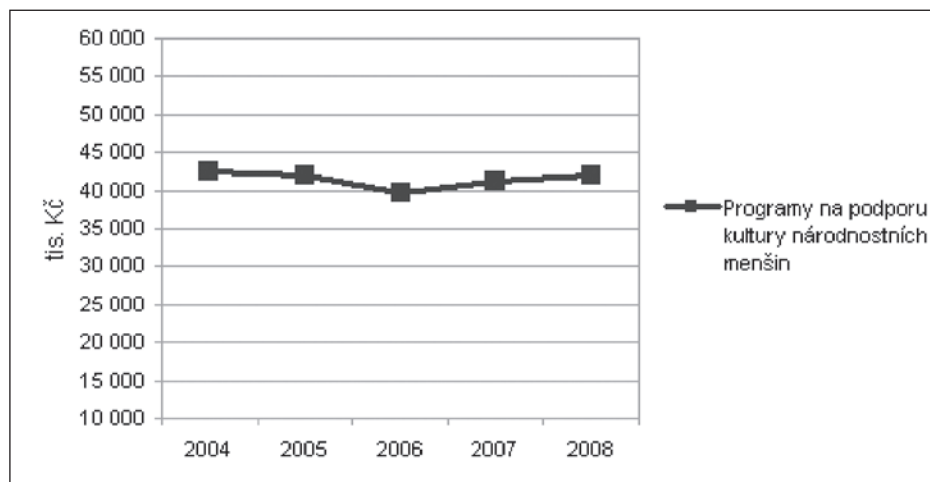
Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Programy na podporu živého umění a kulturních služeb	512 866	341 299	432 864	754 517	600 201

Graf č.4: Výdaje na programy podpory kultury národnostních menšin

v tis. Kč

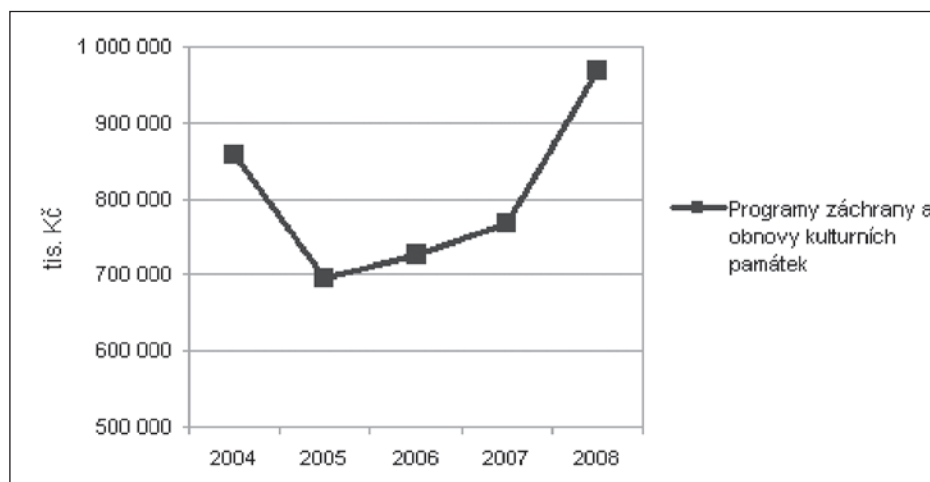
Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Programy na podporu kultury národnostních menšin	42 500	41 924	39 673	41 258	41 952

Graf č.5: Výdaje na programy záchrany a obnovy kulturních památek

v tis. Kč

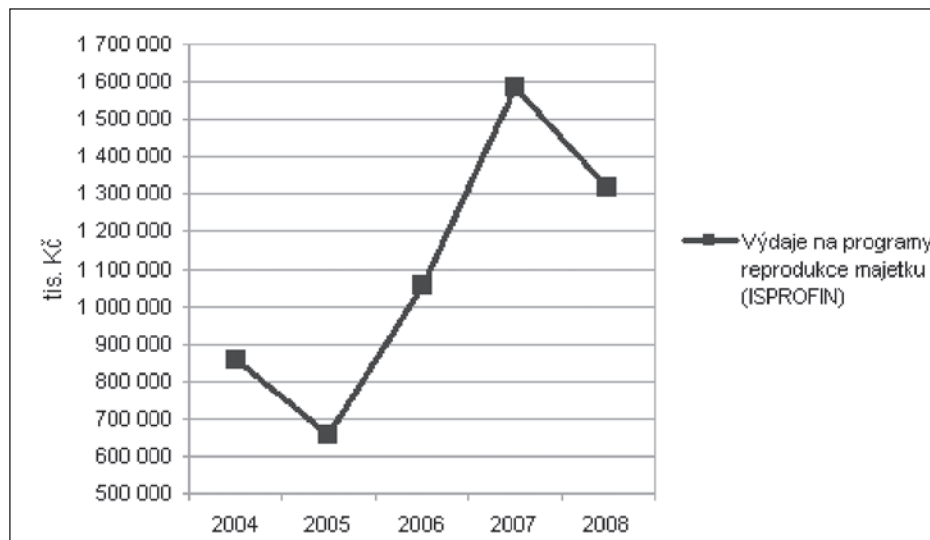
Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Programy záchrany a obnovy kulturních památek	857 321	694 893	726 299	766 955	969 351

Graf č. 6: Výdaje na programy reprodukce majetku (evidované v ISPROFIN)

v tis. Kč

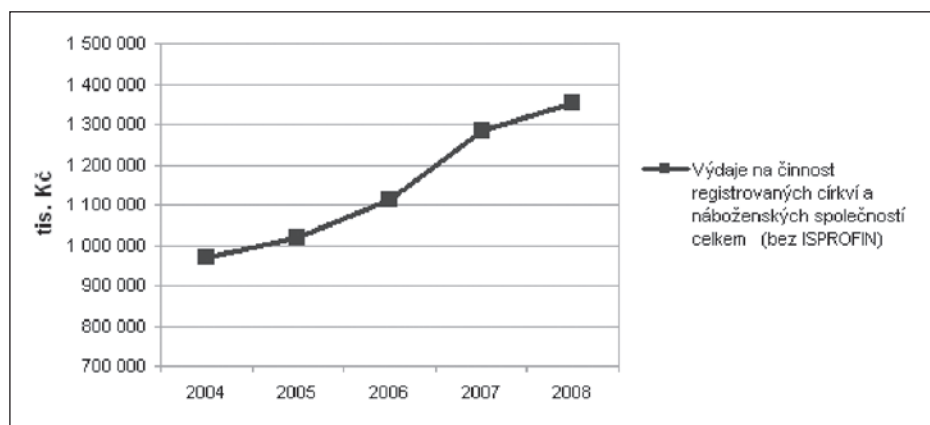
Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Výdaje na programy reprodukce majetku (ISPROFIN)	855 207	655 800	1 054 300	1 586 400	1 318 934

Graf č. 7: Výdaje na činnost registrovaných církví a náboženských společností (bez financování reprodukce majetku církví z investičních programů MK)

v tis. Kč

Skutečnost bez mimorozpočtových prostředků	2004	2005	2006	2007	2008
Výdaje na činnost registrovaných církví a náboženských společností celkem (bez ISPROFIN)	969 956	1 018 900	1 114 040	1 285 640	1 351 740

Financování příspěvkových organizací ve zřizovatelské působnosti Ministerstva kultury v období let 2004 až 2008

Ministerstvo kultury pro potřeby podpory kultury a k zajištění poskytování veřejných kulturních služeb zřizuje státní kulturní instituce – příspěvkové organizace, jejichž prostřednictvím zabezpečuje plnění svých povinností vůči společnosti.

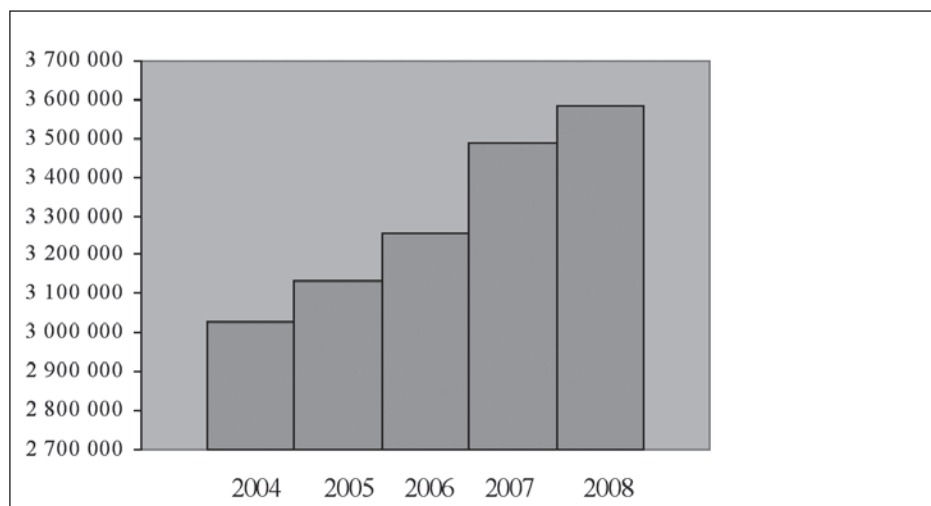
V současné době je ministerstvo zřizovatelem 31 příspěvkových organizací, které zpřístupňují uměleckou tvorbu a kulturní dědictví veřejnosti a získávají, ochraňují, uchovávají a zpřístupňují informace v oblasti kultury v rámci své hlavní činnosti.

Vývoj přijatých příspěvků a dotací na provoz poskytnutých zřizovatelem v průběhu fiskálního roku z rozpočtu kapitoly a z rezervního fondu (RF MK) v období let 2004 až 2008 je uveden v následující tabulce

v tis. Kč

Příspěvkové organizace podle odvětví	Vývoj příspěvků a dotací na provoz od zřizovatele				
	2004	2005	2006	2007	2008
	1	2	3	4	5
galerie	398 397	373 611	401 326	443 561	412 352
muzea	635 135	709 866	705 930	794 137	773 643
knihovny	321 525	344 103	364 363	446 521	471 462
památková péče	881 199	904 680	880 428	937 661	983 309
divadla	577 145	587 425	615 323	620 139	642 474
umělecké soubory	100 475	99 325	100 911	105 848	111 198
ostatní záležitosti kultury	132 201	115 306	118 094	140 954	137 363
Poskytnuto celkem z rozpočtu MK	3 046 077	3 134 316	3 186 375	3 488 821	3 531 801
Převod do RF MK	31 126	53 140	24 066	56 778	
Převod z RF MK	11 552	53 638	91 838	55 375	51 219
Přijato celkem z rozpočtu MK a z RF MK	3 026 503	3 134 814	3 254 147	3 487 418	3 583 020

Vývoj příspěvků a dotací na provoz od zřizovatele celkem (v tis. Kč)

Z uvedeného vývoje přijatých příspěvků a dotací na provoz od zřizovatele ve sledovaném období je patrný postupný nárůst, a to o 18 % v roce 2008 oproti roku 2004, který je ovlivněn zejména zvýšením osobních nákladů (mzdových prostředků a souvisejících zákonných odvodů) příspěvkových organizací a profinancováním provozu nových kapacit získaných výstavbou nebo rekonstrukcí, eventuálně pořízených koupí nebo bezúplatným převodem. Meziroční nárůsty jsou ve výši 3 % v roce 2008, 7 % v roce v roce 2007 a shodně 4 % v letech 2005 a 2006. Mimořádné meziroční navýšení přijatých příspěvků a dotací na provoz v roce 2007 je způsobeno hlavně nárůstem dotací na neinvestiční náklady související

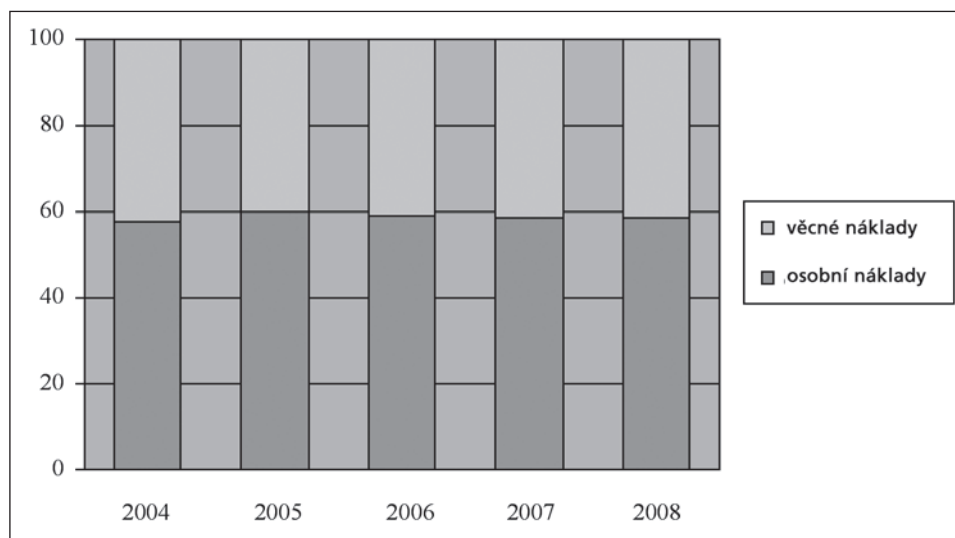
s financováním programů evidovaných v ISPROFIN a vyššími příspěvky v rámci financování z prostředků programů a programových okruhů Ministerstva kultury.

Příspěvky a dotace na provoz zahrnují prostředky na krytí osobních nákladů a věcných nákladů příspěvkových organizací. Osobní náklady kryté příspěvkem na provoz představují úhrady za platy zaměstnanců a za ostatní osobní náklady, tj. dohody o provedení práce podle § 75 zákoníku práce, dohody o pracovní činnosti podle § 76 zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů) a odměny podle předpisů o autorském právu a dále pak zákonné sociální pojištění a zákonné sociální náklady (odvody do fondu sociálních a kulturních potřeb). Věcné náklady hrazené s příspěvků a dotací na provoz zahrnují mimo jiné náklady na spotřebu materiálu, energií, ostatních neskladovatelných položek, náklady na prodané zboží, prodaný materiál, nákup služeb (opravy a udržování, cestovné a ostatní služby), odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, daně a poplatky.

Vývoj osobních nákladů a věcných nákladů v příspěvcích a dotacích na provoz (v tis. Kč)

rok	příspěvky a dotace na provoz	osobní náklady	věcné náklady
2004	3 026 503	1 750 044	1 276 459
2005	3 134 814	1 874 051	1 260 763
2006	3 254 147	1 927 986	1 326 161
2007	3 487 418	2 048 654	1 438 764
2008	3 583 020	2 102 238	1 480 782

Podíl věcných a osobních nákladů v příspěvcích a dotacích na provoz (v %)

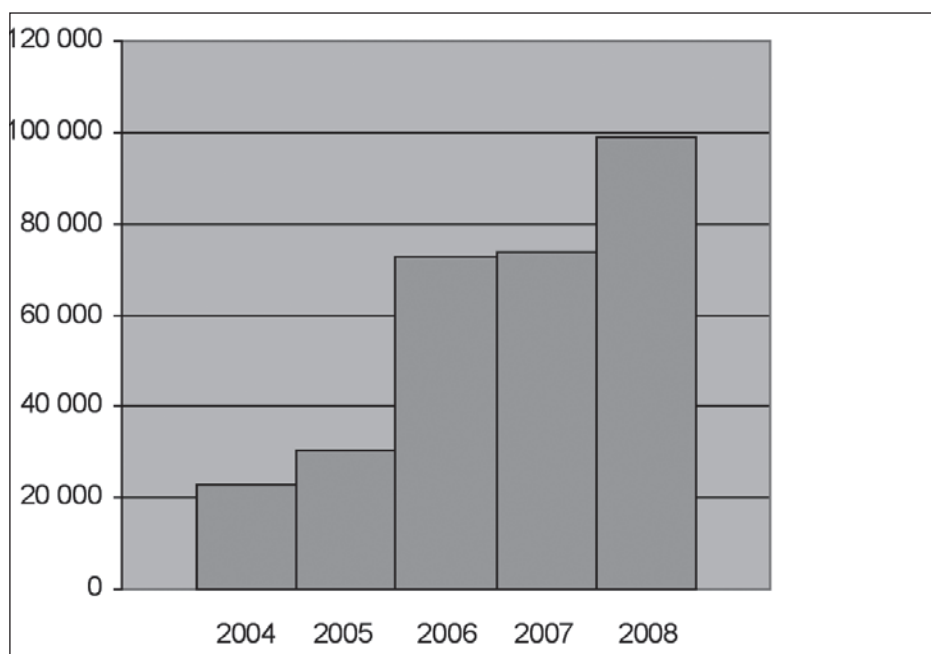
Z grafu je patrné, že skladba příspěvků a dotací na provoz od zřizovatele je v letech 2006 až 2008 je neměnná s podílem osobních nákladů 59 % a věcných nákladů 41 %. V roce 2004 podíl osobních nákladů dosahoval 58 % a v roce 2005 60 %.

Přehled skutečného čerpání příspěvků a dotací na provoz, dosažených výnosů z hlavní činnosti, nákladů vynaložených na hlavní činnost a hospodářských výsledků dosažených v letech 2004–2008 je uveden v následující tabulce.

u k a z a t e l	Skutečnost				
	2004	2005	2006	2007	2008
Příspěvky a dotace na provoz	3 048 834	3 165 111	3 325 697	3 561 159	3 674 324
Výnosy PO bez příspěvků a dotací na provoz	1 657 391	1 374 815	1 300 947	1 449 117	1 478 557
Výnosy celkem (ř.1 + ř.2)	4 706 225	4 539 926	4 626 644	5 010 276	5 152 881
Náklady celkem za hlavní činnost	4 299 738	4 513 941	4 585 398	4 963 407	5 139 880
Hospodářský výsledek	406 487	25 985	41 246	46 869	13 001
Počet organizací	31	31	32	32	31
Počet organizací s vykázanou ztrátou z hlavní činnosti	3	1	2	0	3
Počet organizací s vykázanou ztrátou z hlavní a jiné činnosti	1	0	0	0	2
Podíl provozní dotace na krytí celkových nákladů v %	71	70	73	72	71

Finanční objem příspěvků a dotací na provoz skutečně čerpaných příspěvkovými organizacemi v jednotlivých letech sledovaného období je vyšší než objem příspěvků a dotací přijatých od zřizovatele o čerpané dotace na projekty výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu od poskytovatelů jiných než od zřizovatele, příspěvky na projekty výzkumu a vývoje od příjemců účelové podpory, prostředky ze zahraničí, příspěvky z rozpočtu ÚSC, dotace z rozpočtu státních fondů a dotace ze státního rozpočtu od poskytovatele jiného než od zřizovatele na projekty spolufinancované ze strukturálních fondů Evropské unie. Současně finanční objem příspěvků a dotací na provoz skutečně čerpaných v jednotlivých letech je v porovnání s přijatými dotacemi od zřizovatele nižší vzhledem k odvodům nevyužitých (uspořených) prostředků z příspěvků a dotací na provoz od zřizovatele do státního rozpočtu a převodu nespotřebovaných prostředků dotace na provozní výdaje z finančních mechanismů EHP/Norsko do rezervních fondů organizací pro využití v následujícím roce.

Přehled čerpání příspěvků a dotací od poskytovatelů jiných než od zřizovatele v letech 2004–2008 (v tis. Kč)

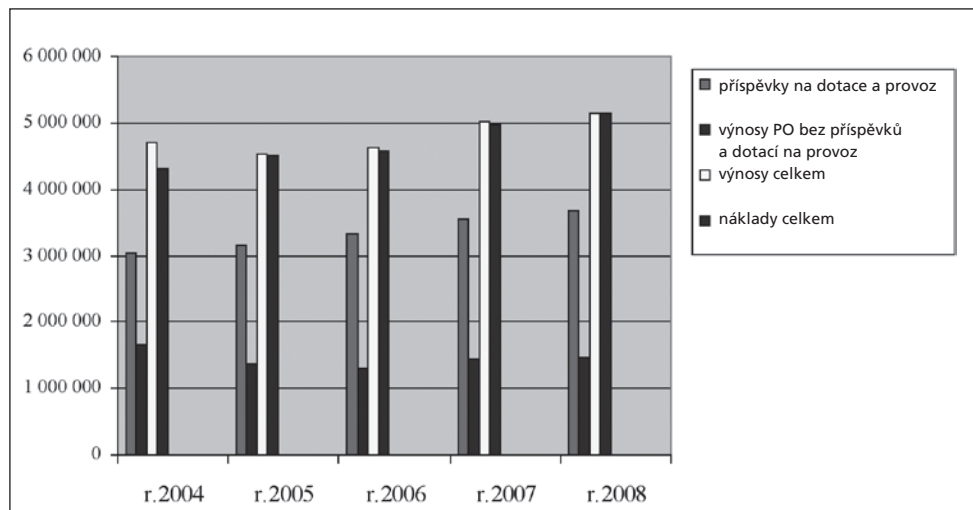

Uvedený přehled znázorňuje postupný nárůst podílu financování hlavní činnosti příspěvkových organizací ze zdrojů mimo rozpočet zřizovatele na celkovém objemu příspěvků a dotací na provoz od 0,8 % v roce 2004 do 2,7 % v roce 2008, a to zejména z důvodu většího zapojení příspěvkových organizací do programů Evropské unie. Výrazné zvýšení podílu čerpání mimorozpočtových zdrojů v roce 2006 oproti roku 2005 je ovlivněno participací Olomouckého kraje na provozu Muzea umění Olomouc v rámci podpory kultury.

Náklady příspěvkových organizací jsou kryté především příspěvků a dotacemi od zřizovatele a od jiných poskytovatelů. Podíl vlastních výnosů včetně použitých finančních fondů organizací na krytí nákladů hlavní činnosti je ve sledovaném období cca 29 % a po snížení v roce 2006 na 27 % rovnoměrně stoupá na 29 % v roce 2008.

Výsledné sumární stavy hospodářských výsledků všech příspěvkových organizací vykázané z hlavní činnosti ve sledovaném období představují zisky a zahrnují zlepšené a zhoršené výsledky hospodaření jednotlivých organizací. Ztráty z hospodaření v hlavní činnosti v jednotlivých letech sledovaného období vykazaly nejvíce 3 organizace a v roce 2007 všechny příspěvkové organizace hospodařily se ziskem, případně s vyrovnaným výsledkem hospodaření z hlavní činnosti. Celkový hospodářský výsledek po zahrnutí zisku z jiné činnosti byl vykázan jako zhoršený pouze u 1 organizace v roce 2004 (Laterna magika) a v roce 2008 u 2 organizací (Laterna magika a Státní opera Praha). V letech 2005, 2006 a 2007 vykazovaly všechny příspěvkové organizace celkové výsledky hospodaření jako vyrovnané nebo ziskové.

Vývoj skutečného čerpání příspěvků a dotací na provoz, plnění vlastních výnosů příspěvkových organizací, celkových výnosů a nákladů od roku 2004 do roku 2008 (v tis. Kč)

Příspěvky a dotace na provoz, výnosy celkem a náklady celkem vykazují stoupající tendenci zejména vzhledem ke každoročnímu nárůstu mzdových prostředků a souvisejících zákonných odvodů. Vývoj vlastních výnosů organizací je rovněž mírně vzestupný s kulminací v roce 2004 a odchylkou v roce 2006. Mimořádné plnění vlastních výnosů v roce 2004 bylo ovlivněno zúčtováním snížení fondů reprodukce majetku nekrytých finančními prostředky do výnosů organizací ve smyslu ustanovení § 34 odst. 9 vyhlášky č. 549/2004 Sb., kterou se měnila vyhláška č. 505/2002 Sb. Nezajištění fondů reprodukce majetku finančními prostředky zdůvodnily příspěvkové organizace zejména nekrytými odpisy dlouhodobého hmotného

a nehmotného majetku ve vazbě na odpisové plány v minulých letech, jejichž zúčtováním do nákladů organizací vznikly neuhrazené ztráty z hospodaření. Zúčtování finančně nekrytých fondů reprodukce majetku do výnosů organizací v rozhodující míře ovlivnilo v roce 2004 vykázaný hospodářský výsledek příspěvkových organizací a umožnilo snížit kumulované ztráty z hospodaření minulých let v úhrnu o 336 818 tis. Kč. Snížení vlastních výnosů příspěvkových organizací v roce 2006 v porovnání s rokem 2005 bylo způsobeno nižším zapojením prostředků peněžních fondů do hospodaření organizací, snížením plnění pojistného od pojišťoven (náhrad za povodně) a poklesem příjmů z pronájmů. Mírný nárůst vlastních výnosů v roce 2008 oproti roku 2007 je způsoben vyšším zapojením finančních fondů do hospodaření organizací při poklesu tržeb za vlastní výkony.

16. Památková inspekce

K dodržování zákona o státní památkové péči

Památková inspekce je podle § 27 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, specializovaným kontrolním orgánem Ministerstva kultury v oboru státní památkové péče. Hlavním posláním PI je výkon ústředního dozoru nad dodržováním tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Podle § 20 vyhlášky Ministerstva kultury ČR č. 66/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterou se provádí zákon o státní památkové péči, jsou předmětem ústředního dozoru PI činnosti spojené s ochranou, obnovou a společenským uplatněním kulturních památek.

Při plnění svých úkolů PI spolupracovala s orgány krajů, magistráty měst vykonávajícími státní správu na úseku památkové péče v přenesené působnosti, obcemi s rozšířenou působností, Národním památkovým ústavem jako odbornou organizací památkové péče a dalšími subjekty včetně občanských sdružení.

Sledované období bylo z hlediska základních předpokladů pro zabezpečení činnosti Památkové inspekce významné tím, že v roce 2006 došlo k tolik potřebnému posílení Památkové inspekce o 2 systemizovaná místa, nicméně celkový počet 8 míst stále nedosahuje stavu, předpokládaného důvodovou zprávou k zákonu o státní památkové péči. Přemístěním Památkové inspekce na detašované pracoviště do objektu správy Národního památkového ústavu v Praze 6 v Bubenci v létě roku 2008 bylo po dlouhé době dosaženo standardních pracovních podmínek.

Sledované období je z hlediska ústředního dozoru nad dodržováním zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který je posláním Památkové inspekce Ministerstva kultury, charakterizováno oproti předchozímu převažující stabilitou v organizačním uspořádání státní památkové péče, a to jak z hlediska struktury správních úřadů, tak z hlediska odborné organizace státní památkové péče – Národního památkového ústavu, avšak přesto byly předpoklady pro úspěšné uplatňování náležitých aktivit těchto subjektů determinovány jinými faktory.

Zatímco právní úprava státní památkové péče byla novelizována dílčím způsobem, k radikálním změnám došlo v oblasti zvláštních předpisů, jejichž aplikace však má na výkon státní památkové péče závažný dopad. Šlo o přijetí dvou nových významných právních norem – správního řádu č. 500/2004 Sb. a stavebního zákona č. 183/2006 Sb. V případě nového správního řádu, přes nespornou pokročilost některých institutů oproti dřívější úpravě, přinesl větší rozsah a relativní složitost předpisu určité počáteční potíže při jeho zavádění do praxe. Vážným problémem pak jsou otázky související s nápravou zjištěných nedostatků pro případ, kdy bylo vydáno správní rozhodnutí v rozporu se zákonem. V podstatě jedinou možností je iniciování mimořádných opravných prostředků, zejména přezkoumání těchto rozhodnutí, ovšem takový postup je determinován krátkou prekluzivní lhůtou pro přezkoumání rozhodnutí podle nového správního řádu. K identifikaci takových případů obvykle dochází většinou až tehdy, když jsou tato rozhodnutí konzumována, tedy když stavební činnost je zaznamenána vlastníky sousedních nemovitostí, občanskými sdruženími, nebo jednotlivými občany, jimž ochrana kulturní památky či části památkově chráněného území není lhostejná. Pokud uplynula od právní moci rozhodnutí, jímž příslušný orgán státní památkové péče vyjádřil s předmětným záměrem souhlas, prekluzivní lhůta, je prakticky nemožné dosáhnout nápravy. Ochrana veřejných zájmů, mezi něž státní památková péče náleží, je tak oproti minulému období v řadě konkrétních případů podstatně ztížena.

Nezanedbatelným způsobem je determinován výkon státní památkové péče též v důsledku aplikace nového stavebního zákona a jeho prováděcích předpisů.

Těžištěm činnosti Památkové inspekce však zůstávají kontroly výkonu státní správy na krajských úřadech a MHMP, které jsou prováděny s dvouletou periodicitou na základě usnesení vlády České republiky č. 554 ze 4. června 2003 a č. 507 z 10. května 2006 a podle harmonogramu kontrol, zpracovaného Ministerstvem vnitra. Výsledky těchto kontrol jsou předávány Ministerstvu vnitra, které je zpracovává do materiálů pro vládu České republiky a v zobecněné podobě jsou prezentovány v rámci výročních zpráv Ministerstva kultury.

Výše uvedený charakter činnosti Památkové inspekce, závislý na její kapacitě, neumožňuje statistické vyhodnocení dodržování zákonnosti v celostátním měřítku jak z hlediska plnění povinností všech vlastníků kulturních památek, tak úrovně výkonu státní správy na úseku památkové péče všemi 206 úřady obcí s rozšířenou působností. Protokoly z kontrol výkonu státní správy na úseku památkové péče na těchto

úřadech, prováděné krajskými úřady, jsou rovněž předmětem kontrol krajských úřadů, prováděných Památkovou inspekcí.

Důslednou ochranu kulturního dědictví, která je předmětem mezinárodních závazků České republiky, se nedaří zajišťovat nejen v důsledku nedisciplinovanosti některých vlastníků kulturních památek, ale mnohdy též vážnými nedostatky v procesu uplatňování mechanismů, které by tuto ochranu měly cíleně zajišťovat, přičemž příslušné orgány státní památkové péče v některých případech zůstávají v nečinnosti a nevyužívají dostatečně nástrojů, které jim zákon o státní památkové péči poskytuje, zejména pak ukládání opatření k nápravě těm vlastníkům kulturních památek, kteří své povinnosti ze zákona řádně neplní. To se plně potvrdilo zejména v souvislosti se seznamem tzv. nejvíce ohrožených nemovitých kulturních památek, vedeným Národním památkovým ústavem, kdy v řadě případů přistoupily orgány státní památkové péče k uplatnění náležitých opatření až po návrhu opatření Památkové inspekce, která se v roce 2008 na tuto problematiku zaměřila. Na základě tohoto hromadného návrhu opatření bylo vydáno 104 rozhodnutí příslušnými úřady obcí s rozšířenou působností a MHMP.

Problémy související s výkonem státní památkové péče jsou dále demonstrovány na čtyřech různých příkladech.

Zásadní význam měly výsledky dvou kontrolních akcí Památkové inspekce, prováděných podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, které proběhly v roce 2007 a 2008. Obě se shodou okolností týkají národních kulturních památek, tvořících součást památkové rezervace v hlavním městě Praze, tedy památky, která figuruje na seznamu světového dědictví UNESCO, a obě odhalily mimořádně závažné nedostatky s důsledky, jaké předtím v takovém rozsahu zaznamenány nebyly, nicméně je třeba přiznat, že k obdobným případům, byť obvykle s méně závažnými následky, dochází při některých obnovách kulturních památek v celostátním měřítku.

V prvním případě šlo o poškození národní kulturní památky Staronové synagogy v Praze, k němuž došlo při úpravách souvisejících s rekonstrukcí vzduchotechnického zařízení. V lednu 2007 byla v jižní předsíni synagogy zbourána část středověké kamenné lavice v délce více jak 11m. Lavice byla důležitým dokladem stavebního vývoje synagogy a měla mimořádnou kulturně historickou hodnotu, neboť byla součástí zřejmě nejstaršího z přístavků přiléhajících k raně gotickému dvoulodí. PI zjistila porušení zákona o státní památkové péči a řadu dalších pochybení ze strany vlastníka, správce, projektanta a v neposlední řadě i státní památkové péče.

Ještě závažnější nedostatky odhalila kontrola obnovy národní kulturní památky Karlova mostu v Praze, provedená v loňském roce, která byla předmětem nepoměrně intenzivnějšího zájmu médií.

Kontrola prokázala závažné nedostatky jak ve stadiu přípravy, tak realizace obnovy této národní kulturní památky. Vlastník Karlova mostu, hlavní město Praha, si před zahájením prací nevyžádal závazné stanovisko k dokumentaci řešící opravu kamenného zábradlí, tudíž nebylo příslušným orgánem státní památkové péče rozhodnuto, zda je zamýšlený způsob opravy přípustný a za jakých podmínek. Nebyla stanovena kritéria z hlediska ochrany kulturně historických hodnot národní kulturní památky pro posouzení jednotlivých kamenných kvádrů zábradlí a přilehlých částí s ohledem na jejich zachování či nahrazení kameny novými, ačkoli předchází závazná stanoviska podrobnější přípravu, včetně provedení aktualizace stavebně historického průzkumu, ve svých podmínkách stanovila. Tyto povinnosti však nebyly vlastníkem národní kulturní památky splněny.

Příklad odlišného charakteru dokládá zanedbávání péče o areál Lázní Kyselka (okres Karlovy Vary), k němuž dochází již od počátku devadesátých let, kdy došlo k privatizaci dětské léčebny umístěné v historických objektech bývalých lázní a noví majitelé neplnili své povinnosti vlastníka pečovat o kulturní památku a udržovat ji. Od 90. let, kdy se Památková inspekce tímto případem zabývala, došlo již dvakrát ke změně vlastníka.

Ve sledovaném období, kdy je orgánem státní památkové péče Magistrát města Karlovy Vary, byla opatření opakovaně urgována u Krajského úřadu a když ani na jeho podněty Magistrát města nereagoval, byla věc řešena v rámci kontroly výkonu státní správy na úseku státní památkové péče na Krajském úřadu v roce 2005. Vzhledem k pokračující nečinnosti bylo 31.3.2007 navrženo Krajskému úřadu Karlovarského kraje, aby systematickým metodickým vedením a pravidelnou kontrolou výkonu státní správy na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností předcházel nezvratným ztrátám na kulturním dědictví a mimořádnou pozornost věnoval ohroženým a nevyužívaným kulturním památkám, a to nejen areálu Lázní Kyselka, ale i dalších neméně hodnotných objektů. S ohledem na skutečnost, že ani pak v případě Lázní Kyselka nedošlo k potřebném rozsahu k nápravě, věc byla opětovně řešena PI v rámci kontroly výkonu státní správy na úseku památkové péče v roce 2009, avšak ani další kroky nevedly k nápravě.

Obecný trend dokládá další příklad. Na podzim roku 2009 byla mimo harmonogram Ministerstva vnitra provedena kontrola úrovně výkonu státní památkové péče Městským úřadem Uherský Brod (okres Uherské Hradiště) ve vztahu k zámku Nový Světlov, který je kulturní památkou. Byla vyvolána nečinností

jeho nadřízeného orgánu, Krajského úřadu Zlínského kraje, v souvislosti s návrhem opatření na provedení přezkumného řízení.

Kontrola prokázala, že úřad obce s rozšířenou působností v rozporu se zákonem toleroval zcela nedostatečnou přípravu obnovy této kulturní památky

Tyto závažné poznatky o stavu výkonu státní památkové péče na úřadech obcí s rozšířenou působností, a to jak z vlastní činnosti Památkové inspekce, tak z výsledků kontrol prováděných krajskými úřady. Jeho úroveň je v celostátním měřítku obtížně souměřitelná, po kvalitativní stránce výrazně případ od případu rozdílná a obecně po personální stránce kvantitativně nedostatečně zajištěná. Je zřejmé, že výkon památkové péče v přenesené působnosti na úřadech obcí s rozšířenou působností nepředstavuje za současných podmínek účelné a efektivní řešení, které by mohlo beze zbytku naplňovat mezinárodní závazky České republiky na úseku kulturního dědictví, a to i přes metodickou pomoc poskytovanou jejich bezprostředně nadřízenou složkou, krajskými úřady.

Závažný problém představuje skutečnost, že v roce 2009 byly zaznamenány dva případy nečinnosti krajských úřadů, tedy jev, který se v předchozích letech nevyskytoval.

Národní informační středisko pro kulturu (NIPOS)

Příloha: Ekonomické a statistické údaje

K vymezení pojmu kultura

Výsledkem historického vývoje v prostoru ČR je skutečnost, že jako „kultura“ není obecně vnímána pouze umělecká činnost nebo její výsledky (v celé šíři projevů a produktů, k nimž jsou v současnosti práva chráněna podle zákona č.121/2000 Sb., autorského zákona – tzn. jak umělecké činnosti profesionální, tak amatérské), ale i poznávací, osvětové, zájmové a vzdělávací aktivity, stejně tak i spolková činnost, tradice a zvyky, dokonce i přírodní a urbanizované prostředí individuálního života. V námi upřednostňovaném obsahu pojmu „kultura“ jsou proto obsaženy (mj.) činnosti knihoven, muzeí, galerií a divadel (včetně tzv. stagion), nabídka kulturních, společenských, vzdělávacích programů různých typů kulturních domů a středisek, činnosti dobrovolných občanských aktivit, nevládních neziskových organizací, ale i městské slavnosti, festivaly ad.

Kultura je velmi strukturovanou oblastí různorodých individuálních, skupinových i společenských zájmů, aktivit a činností, která podle našeho přesvědčení podstatnou měrou napomáhá k sociální identifikaci a všestrannému rozvoji jednotlivce a zároveň k integraci občanské společnosti. Významná je její sociální a komunikační funkce. Nezanedbatelný vliv na deklarované potřeby a zájmy lidí v oblasti místní a regionální kultury má samozřejmě i obecnější charakter sídla či regionu (demografický, geografický, historický) – tzn. mj. i úroveň zaměstnanosti (pracovních příležitostí), ekonomická úroveň domácností a struktura jejich výdajů, stav technické infrastruktury v území, dopravní dostupnost kulturních příležitostí, kontinuální tradice apod. V oblasti kultury – a to jak na straně nabídky, tak na straně poptávky – lze samozřejmě zaznamenat vliv obecnějších vývojových procesů – odstranění politických bariér při využívání informačních pramenů, rozvoj digitálních technologií (ať již komunikačních či působících při nahrávání nosičů), cenová dostupnost elektronických přístrojů pro domácnost i jednotlivce atd.

Takto vymezená oblast kultury ovšem značně překračuje rámec zákonem stanovených kompetencí a odpovědnosti ministerstev či jiných správních úřadů nebo územní samosprávy; kulturu lze obtížně redukovat pouze na odvětví ekonomiky nebo hospodářství. Přitom však – s ohledem na ekonomický charakter veřejných služeb kultury v jejich místním a regionálním kontextu – jsou tyto služby poskytované v obecně uznaném veřejném zájmu stále existenčně závislé na finančních prostředcích z veřejných rozpočtů, o jejichž alokaci rozhodují orgány veřejné správy.

Na druhé straně je však sféra veřejných služeb obecně (včetně místní a regionální kultury) poměrně významná z národohospodářského hlediska – ať již na ni pohlédneme z hlediska zaměstnanosti, objemu vyplácených mezd realizovaných ve výdajích domácností, odvodů z vyplácených mezd, nebo z hlediska inspirace k návštěvě ČR v rámci cestovního ruchu či cestovního ruchu tuzemského. Zcela jistě je nezanedbatelný i ekonomický efekt výdajů příspěvkových organizací kultury realizovaných v podobě nákupu zboží a služeb nebo pořízení majetku.

Podíl veřejných rozpočtů

Z ekonomické povahy kulturních činností a aktivit je zřejmé, že na finančním zajištění odborné činnosti kulturních zařízení i nabídky kultury pro návštěvníky obcí a měst se značnou měrou podílejí veřejné rozpočty. Ty financují nejen provoz vlastních (nejčastěji) příspěvkových organizací, ale poskytují ve značné míře dotace neziskovým subjektům i podnikatelům na pokrytí části nákladů na jimi pořádané kulturní akce.

Tabulka : Výdaje veřejných rozpočtů na kulturu v poměru k HDP

v mld.Kč

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
HDP *)	2 189,2	2 352,2	2 464,4	2 577,1	2 814,8	2983,9	3 215,6	3 530,2	3 705,9
na kulturu **)	13,1	14,4	15,6	17,4	19,3	19,7	22,3	22,8	22,2
v %	0,59	0,61	0,63	0,67	0,69	0,66	0,69	0,65	0,60

*) údaje o HDP převzaty z ČSÚ

***) součet výdajů kap. 334 (MK včetně výdajů na církve a náboženské společnosti) a kap. 700 (výdaje rozpočtů ÚSC), do roku 2002 (včetně) i rozpočty okresních úřadů

Z tabulky je patrné – zejména s ohledem na růst cen u tzv. vstupů, že výdaje na krytí nákladů na poskytování veřejných služeb kultury a podporu uměleckých aktivit v nejlepším případě stagnují. V současnosti jsou náklady oblasti kultury ze dvou třetin financovány z rozpočtů územních samosprávných celků – obcí a krajů.

Demografické rozvrstvení ČR

Z celkového současného počtu obcí v ČR (6 248 z toho 529 se statutem „město“) je pouze 310 obcí a měst s počtem obyvatel nad 5 000. Vzhledem k platnému systému daňových příjmů obcí je zřejmé, že rozpočty 5 938 obcí sotva postačují na pokrytí nutných výdajů vyplývajících obecně z povinností územní samosprávy ve vztahu k občanům. Obvyklé bývá, že na záležitosti kultury se v rozpočtu zdroje najdou v podobě drobného příspěvku na činnost knihovny nebo dotace místnímu občanskému sdružení na jeho kulturní aktivity.

Počet obyvatel obce		Počet obcí	Žije v nich obyvatel	%
od	do			
0	999	4 932	1 763 117	17
1 000	4 999	1 047	2 068 485	20
5 000	9 999	138	939 382	9
10 000	19 999	109	954 239	9
20 000	49 999	41	1 197 676	12
50 000	99 999	17	1 206 595	12
100 000	a více	5	2 121 585	21
Celkem		6 248	10 251 079	100

Pramen : ČSÚ - malý lexikon obcí

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v obcích ve velikosti do 5 000 obyvatel žije 37 % populace ČR, což samozřejmě vůbec není zanedbatelné číslo. Podmínky jejich života jsou do značné míry ovlivněny dopravní obslužností sídla, nabídkou služeb a obchodu, tím zda je v obci škola atd. Je zřejmé, že malé obce mají vskutku dost starostí s tím, jak příjmy svého rozpočtu co nejlépe užít ku prospěchu občanů.

Nicméně data z krajů a data z rozpočtů náhodně vybraných obcí, resp. jejich výdajů na kulturu naznačují, že malé obce v poměru např. ke krajům či sídelním městům krajů mnohdy vydávají na kulturu v % ke svým příjmům více finančních prostředků. Kraje se ovšem značnou měrou podílejí na podpoře činnosti regionálních subjektů kultury, financují klíčové organizace kultury (krajské knihovny, muzea a galerie, divadla, hudební tělesa, hvězdárny a planetária a další).

Demografické rozvrstvení ČR

Vedle umělecké činnosti, která je výsledkem umělecké tvořivosti jednotlivců a uskupení, mají klíčový význam pro uspokojování kulturních zájmů a potřeb občanů kulturní služby. Jsou to činnosti zvláštní povahy, neboť mohou být samy o sobě účelem nebo mohou přispívat k produkci kulturních statků a služeb, a to nezávisle na obchodní hodnotě. Jejich realizátory jsou subjekty různého právního

postavení od sféry nevládních neziskových organizací (občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace, nadace, církevní právnické osoby) přes vládní neziskové organizace (příspěvkové organizace státu a samosprávy) až po podnikatelské subjekty. Obecně chápaný význam indikátoru „dostupnost veřejných služeb kultury“ pro udržitelný rozvoj je mimo jiné vyjádřen i zařazením oblasti kultury do priorit dosud schválených strategií i operačních programů pro období 2007–2013. Procento výdajů vykázaných jako výdaje na kulturu z celkových výdajů veřejných rozpočtů je významnou informací o vyspělosti společnosti a dostupnost účasti občanů na kvalitních veřejných službách je obecně vnímána jako jedno z kritérií kvality života.

Materiální a personální podmínky pro realizaci kulturních služeb

Nemovitosti sloužící kultuře financované z veřejných rozpočtů (s výjimkou památkových objektů) jsou většinou starší než 50 let, mnohé pocházejí z přelomu 19. a 20. století. Bez ohledu na jejich stavebně technický stav lze konstatovat, že soudobým požadavkům na komfort uživatelů veřejných služeb kultury obvykle neodpovídají. Zásadou by např. měl být bezbariérový přístup (nejen kvůli zdravotně postiženým, ale i kvůli seniorům a rodičům s malými dětmi), což dispozice historických budov obvykle neumožňuje. Nemovitosti určené kultuře, které byly vystavěny zejména v 70. letech (pokud ještě slouží účelům kultury), jsou obvykle za dobou své životnosti a jejich případná oprava či modernizace obvykle vyžaduje velké náklady. Sbírkotvorné organizace (muzea, galerie, knihovny) mají problémy s kapacitou i vhodností prostor depozitářů určených k uchování a ochraně sbírek.

Dotčené nemovitosti jsou většinou majetkem ÚSC nebo státu. Avšak vlastník považuje finanční prostředky poskytované příspěvkovým organizacím na správu svého majetku za finance dávané „do kultury“, nikoliv „do svého majetku“, aniž by akceptoval fakt, že jím zřizované příspěvkové organizace za něj vykonávají povinnosti vlastníka při péči o majetek.

Ekonomicky nepříznivě působí např. i současná problematika účetních odpisů. Obce neodepisují majetek v účetnictví, PO ano – aniž by mohly uplatnit odpisy pro účely daní z příjmů dosahovaných doplňkovou činností. Účetní odpisy majetku PO převádí do investičního fondu, který však často určí zřizovatel k odvodu do svého rozpočtu, místo aby umožnil jeho využití na opravu či technické zhodnocení nemovitého či hmotného dlouhodobého (svého!) majetku nebo pořízení nového.

Vzhledem k tomu, že takový stav trvá již od 50. let minulého století, je zřejmé, že tu ve správě nemovitostí stále narůstá dluh, resp. že péče o nemovitý majetek státu a ÚSC je nedostatečně financována a v důsledku tak kultuře narůstá „vnitřní“ dluh.

Technické vybavení PO v kultuře je většinou rovněž za zenitem užitnosti, markantní je to zejména ve vybavení IT. To neumožňuje kulturním organizacím přiměřeně modernizovat služby poskytované veřejnosti. Výjimku tvoří knihovny – avšak převážně pouze ty, které mají profesionální pracovníky – zejména knihovny krajské a bývalé okresní, nyní městské. Neuspokojivá je situace v muzeích a galeriích – počítaje v tom i vybavení odborných pracovišť (depozitáře, digitalizace sbírkového fondu, konzervační a restaurátorské dílny atd.). Nedostatky v technickém vybavení jsou překážkou jak modernizace a rozšíření služeb kultury pro veřejnost, tak výraznější digitální prezentace kulturních zařízení a jejich služeb (např. prostřednictvím internetu).

Management PO v kultuře je ve své většině odborně i lidsky způsobilý, problémem je nízké finanční ohodnocení částečně vyplývající z tabulek předepsaných nařízením vlády – které jsou platné i pro zaměstnance PO ÚSC.

Aniž bychom chtěli podceňovat význam sféry NNO pro realizaci kulturních služeb, je faktem, že příspěvkové organizace zřizované obcemi, městy a kraji nesou největší odpovědnost a náklady na udržování kulturního dědictví s odbornou kontinuální péčí, za vytváření kontextu pro regionální kulturu a kulturní aktivity, za nabídku kulturních aktivit a příležitostí.

Význam veřejné podpory kultury

Těžko někdo věcně prokáže, že z veřejných rozpočtů financované činnosti muzeí, galerií, knihoven, různého typu kulturních domů a kulturní nabídka připravovaná v památkových objektech jsou činnostmi zbytnými. (Přitom ekonomická data jednoznačně prokazují, že obce a stát dávají jako příspěvek do rozpočtu PO v oblasti kultury cca 40 %, kraje cca 65 % /neboť mají odpovědnost za většinu muzeí a za všechny regionální knihovny – včetně jejich regionálních funkcí/ z objemu svých rozpočtů, který je určen na financování kultury.)

Ani v zemích EU se provozování kultury i v muzeích, galeriích, knihovnách neobejde bez příspěvků z veřejných rozpočtů, přičemž organizační zajištění příslušných finančních toků odráží historický vývoj veřejné správy v té které zemi.

Jak z dostupných informací vyplývá, je poněkud nadbytečné hledat v zemích EU jakýkoliv nový model financování veřejných služeb kultury z veřejných rozpočtů pro ČR. EU plně respektuje odlišnost systémů tohoto financování a institucionálního zajištění veřejných služeb kultury (jako součásti služeb obecného zájmu) v jednotlivých členských státech – tak, jak navazují na historický vývoj veřejné správy. (viz tabulka za textem – pramen: *Ekonomika kultury v Evropě*, studie vypracovaná pro EK (Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu, říjen 2006)

Pozornost orgánů EU je zaměřena na oblast služeb obecného zájmu (mezi které veřejné služby kultury nesporně patří) a oceňuje specifickou roli kultury v souvislosti s hospodářským rozvojem a sociální stabilitou jak v jednotlivých členských zemích, tak v rámci EU jako celku.

Problematickou skutečností zůstává, že výdaje na kulturu (včetně výdajů kapitálových, tj. výdajů „na majetek“) v případě státu činí 0,72 % z celkových výdajů státního rozpočtu, v případě ÚSC dosahují v průměru cca 1–3 % z celkových výdajů jejich rozpočtů. Nejde o údaj nijak povzbuzující, i když se individuálně poměrně liší.

Lze předpokládat, že v oblasti kultury se v příštích letech negativně promítne dopad ekonomické krize v podobě omezení financování kultury z veřejných rozpočtů i v podobě vlivů souvisejících s hrozbou nezaměstnanosti – zvláště v menších sídlech. Tyto negativní tendence budou evidentně posíleny i v souvislosti se změnami právních norem – např. zákona o účetnictví (účetování o sbírkách jako o majetku), zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů – provedená zákonem č. 477/2008 Sb.). Na návštěvnost kulturních zařízení a akcí budou mít nesporný vliv jak snížení reálných příjmů domácností, tak předpokládané (a v roce 2009 již doložitelné) snížení příjezdového cestovního ruchu.

**Tabulka 1: Podíl „centrální vlády na veřejných výdajích na kulturu (2000–2005)
(dopočet do 100 % představuje podíl výdajů z regionálních a lokálních rozpočtů)**

%	0	20	40	60	80	100
Lucembursko						100
Irsko						100
Malta					85	
Bulharsko					76	
Slovensko					76	
Slovinsko				62		
Estonsko				60		
Lotyšsko				60		
Litva				59		
Finsko				58		
Maďarsko				58		
Francie				52		
Itálie				52		
Švédsko			43			
Rumunsko			42			
Španělsko			42			
Dánsko			40			
Portugalsko			40			
Rakousko			40			
Nizozemí		30				
Polsko		22				
Německo		10				
Belgie	5					

Tabulka 2: Výdaje veřejných rozpočtů na kulturu – souvislosti a propočty

Tabulka č. VIII/7: Výdaje veřejných rozpočtů na kulturu – souvislosti a propočty

v mld., zaokrouhleno

rok	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
výdaje státního rozpočtu celkem	1107,31	1092,27	1020,64	922,8	862,89	808,72	750,76	693,92	632,27	596,91	566,74
* z toho kap.334 (MK ČR)	7,94	8,30	7,10	6,50	6,50	6,20	4,80	4,80	5,40	5,20	4,40
% kap. 334 z výdajů státního rozpočtu	0,72	0,76	0,70	0,70	0,75	0,77	0,64	0,69	0,85	0,87	0,77
výdaje územních rozpočtů na kulturu	15,27	14,51	15,23	13,24	12,70	11,10	11,40	10,40	9,00	8,50	8,00
z toho :											
** OkÚ		x	x	x	x	x	** 1,50	** 1,60	1,40	1,50	1,40
obce a DSO (vč. hl.m.Prahy)	12,44	11,83	12,66	10,91	10,70	9,30	9,00	8,30	7,70	7,00	6,60
kraje	2,83	2,68	2,57	2,33	2,00	1,80	0,80	0,40	x	x	x
výdaje veřejných rozpočtů na kulturu celkem	23,21	22,81	22,33	19,74	19,30	17,30	16,20	15,10	14,40	13,70	12,40

* výdaje kap. 334 jsou uvedeny včetně výdajů na církve a náboženské společnosti (CNS)

** výdaje OKÚ na kulturu v letech 2001 a 2002 jako výdaje kap.380 - MF

Rok	výdaje kap.334 celkem v tis.Kč	z toho: výdaje na církve a náboženské společnosti (CNS) v tis. Kč	výdaje kap.334 bez CNS v tis.Kč	upraveno v mld.	SR výdaje celkem v mld.	% výdajů kap.334 bez CNS k celkovým výdajům SR
2008	7 940 638	1 598 693	6 341 945	6,34	1107,31	0,57
2007	8 300 419	1 612 714	6 687 705	6,69	1040,78	0,64
2006	7 095 093	1 619 097	5 475 996	5,48	1020,64	0,53
2005	6 497 303	1 342 833	5 154 470	5,15	922,80	0,56
2004	6 549 237	1 306 915	5 242 322	5,24	862,89	0,61
2003	6 233 477	1 199 873	5 033 604	5,03	808,72	0,62
2002	4 809 334	1 010 909	3 798 425	3,80	750,68	0,51
2001	4 760 291	947 921	3 812 370	3,81	693,92	0,55
2000	5 371 730	789 567	4 582 163	4,58	632,27	0,72
1999	5 244 079	672 807	4 571 272	4,57	596,91	0,77
1998	4 397 465	707 368	3 690 097	3,70	566,74	0,65

	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
% výdajů kap.334 včetně CNS k celkovým výdajům SR	0,72	0,76	0,70	0,70	0,75	0,77	0,64	0,69	0,85	0,87	0,77
% výdajů kap.334 bez CNS k celkovým výdajům SR	0,57	0,61	0,53	0,56	0,61	0,62	0,51	0,55	0,72	0,77	0,65

Tabulka č. III: Výdaje veřejných územních rozpočtů v oblasti kultury v letech 2004 až 2008 – souhrnně podle území krajů

Kraj	Počet obcí	Počet obyvatel	2008		2007		2006		2005		2004	
			Kapitola 700		Kapitola 700		Kapitola 700		Kapitola 700		Kapitola 700	
			Obce a DSO	KÚ	Obce a DSO	KÚ	Obce a DSO	KÚ	Obce a DSO	KÚ	Obce a DSO	KÚ
Středočeský	1 147	1 105 964	885 186	285 645	789 755	355 447	838 528	383 312	681 654	320 705	703 923	282 532
Jihočeský	623	626 570	717 818	277 458	621 652	280 386	695 761	259 752	681 809	208 282	717 290	176 458
Plzeňský	505	553 269	735 763	302 971	606 628	295 223	610 728	251 410	573 518	207 393	648 287	177 788
Karlovarský	131	304 919	414 530	129 596	450 302	131 898	538 508	106 877	334 377	93 394	385 404	80 316
Ústecký	354	825 870	892 011	240 591	830 614	195 962	936 386	166 045	770 312	148 254	725 365	156 882
Liberecký	216	428 937	449 989	117 152	430 513	103 974	394 186	106 793	344 280	115 448	358 617	99 122
Královéhradecký	448	552 842	654 156	178 889	595 183	246 116	660 259	220 359	626 434	201 629	588 236	162 141
Pardubický	452	509 635	624 022	155 062	563 935	120 817	582 982	108 500	456 032	131 802	407 714	152 555
Vysočina	731	522 616	594 147	169 957	472 050	145 365	472 226	148 299	402 559	135 394	430 977	150 483
Jihomoravský	645	1 138 725	1 605 057	210 629	1 530 602	193 699	1 592 975	164 414	1 501 808	165 989	1 646 574	126 863
Olomoucký	392	643 946	694 196	313 993	744 960	230 834	848 568	271 812	594 493	278 487	567 528	187 508
Zlínský	297	599 431	680 555	171 456	762 238	150 814	839 097	146 870	609 532	128 279	590 748	110 950
Moravskoslezský	300	1 285 936	1 443 090	273 235	1 460 505	227 110	1 499 747	240 183	1 574 709	192 195	1 350 697	169 904
Praha	1	1 200 455	2 049 095	0	1 973 973	0	2 146 237	0	1 763 325	0	1 584 925	0
Celkem	6 242	10 299 115	12 439 615	2 826 634	11 832 910	2 677 645	12 656 188	2 574 626	10 914 842	2 327 251	10 706 285	2 033 502
Zaokrouhlení	0	0	3	0	-1	0	-1	1	0	0	0	0
ČR celkem	6 242	10 299 115	12 439 618	2 826 634	11 832 909	2 677 645	12 656 187	2 574 627	10 914 842	2 327 251	10 706 285	2 033 502

Počty obyvatel jsou uváděny podle zákona č.158/1999 Sb o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001

Tabulka IV.

veřejné knihovny	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008
počet knihoven celkem	6 046	5 885	5 920	5 662	5 533	5 438
počet registrovaných čtenářů	1 524 328	1 506 657	1 537 972	1 475 623	1 458 468	1 447 798
počet knihovních jednotek	61 043 825	61 235 822	61 991 877	61 888 447	62 303 632	62 765 495
počet výpůjček	71 663 329	72 875 247	71 974 107	68 696 902	67 394 938	66 744 167
počet zaměstnanců (přepočtený stav)	5 023	5 059	5 175	5 154	5 147	5 137
počet počítačů pro uživatele	5 111	5 888	7 183	9 086	10 319	11 052
z toho napojených na internet	3 798	4 544	5 894	7 905	9 160	9 926
galerie, muzea, památníky	2003	2004	2005	2006	2007	2008
počet muzeí	240	256	258	271	276	275
počet galerií	51	54	55	56	58	59
počet samostatných památníků	56	59	51	55	60	60
počet návštěvníků (expozic a výstav)*	6 837 675	7 108 714	7 227 883	7 639 744	8 148 041	7 452 305
počet zaměstnanců (přepočtený stav)	5 468	5 447	5 493	5 421	5 576	5 592
divadla	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008
státem zřízená a městská divadla	50	49	49	48	45	44
počet titulů v repertoáru	1 228	1 269	1 280	1 297	1 215	1 301
počet představení	13 409	13 506	13 698	13 732	13 019	12 763
počet návštěvníků	3 837 330	3 875 668	3 770 869	3 844 604	3 812 845	3 674 148
počet zaměstnanců (přepočtený stav)	7 151	7 078	7 092	7 026	6 752	6 617
neperiodické publikace (dle zákona č. 37/1995 Sb.)	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008
	16 451	15 749	15 350	17 019	18 029	18 520
periodický tisk - počet titulů	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008
deníků	96	108	116	165	118	126
ostatních novin	814	1 193	1 290	1 424	1 393	1 611
časopisů	2 462	2 534	2 993	3 243	3 436	3 950
památkové objekty přístupné veřejnosti	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008
počet celkem	171	181	190	190	185	184
počet kulturních akcí uskutečněných v pam. objektech	12 681	15 418	19 721	18 691	14 305	20 044
počet návštěvníků celkem	6 631 409	8 839 276	9 036 152	8 994 832	9 019 696	8 637 746
počet stálých zaměstnanců (přepočtený stav)	1 114	1 115	1 166	1 183	1 187	1 191

* nezapočítávají se návštěvníci KV akcí

KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY

Otázky položené vedení krajů:

- 1.
Jak by bylo možno z Vašeho pohledu charakterizovat kladné a záporné stránky vývoje v oblasti kultury?**

- 2.
V čem, podle Vašeho názoru, spočívá v oblasti kultury hlavní funkce krajů?**

- 3.
Co v kultuře považujete za prioritu nebo za problém vyžadující naléhavé řešení?**

- 4.
Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?
Jaké podpůrné programy pro oblast kultury váš kraj realizuje?
Kvantifikujte je prosím.**

- 5.
Popište strukturu významných kulturních subjektů působících v kraji včetně všech těch, jež kraj v oblasti kultury zřizuje.**

Odpovědi jsou seřazeny podle krajů, nikoliv podle otázek. Kraje jsou uvedeny v abecedním pořadí.

1. Jihočeský kraj

1.

Klady:

- Možnosti vícezdrojového financování a ekonomické podpory kultury prostřednictvím grantů, fondů a příspěvků krajů, MK ČR, evropských fondů;
- Hustá síť kulturních organizací různého charakteru – (státní, nestátní neziskové a privátní), pestrá nabídka, široké spektrum činností v oblasti kultury;
- Možnost využívání informačních a komunikačních technologií jak subjekty působícími v oblasti kultury, tak odbornou i širokou veřejností – zvyšování dostupnosti kultury;
- Existující vzdělávací instituce.

Zápory:

- Nedostatek financí na kulturu – přesto, že existuje vícezdrojové financování kultury, je na všech úrovních nedostatek finančních prostředků právě na kulturu;
- Obecně malý zájem o kulturu, nízké povědomí o kultuře v různých oblastech, podceňování kultury a jejího významu pro jednotlivce i celou lidskou společnost;
- Nedostatečné finanční ohodnocení pracovníků ve všech oblastech kultury.

2.

- Podpora rozvíjení kulturních a společenských aktivit;
- Podpora investic do oprav a rekonstrukcí kulturně-historických památek, včetně nezbytné doprovodné infrastruktury;
- Podpora rekonstrukcí a obnovy drobné venkovské architektury;
- Podpora rekonstrukcí a obnovy technických památek;
- Podpora partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru při podnikatelských aktivitách, při organizaci různých společenských a kulturně-historických akcí;
- Podpora využití muzeí a galerií při organizaci kulturních a historických akcí;
- Využití místních zvyků, tradic a slavností pro rozvoj cestovního ruchu v území;
- Podpora nových trendů při vytváření výstav v muzeích a galeriích z důvodu zvyšování kvality propagace a image kraje (aktivní účast návštěvníků při prezentaci exponátů apod.);
- Vytváření podmínek pro festivaly, které rozšíří nabídku kulturních akcí v kraji a podpoří CR.

3.

V akčním plánu rozvoje Jihočeského kraje je jednou z priorit rozvoj kultury a cestovního ruchu, konkrétně využití kulturního a přírodního dědictví a rozvoj kulturních aktivit, tj.:

- využití místního potenciálu při ochraně a využívání kulturního a přírodního dědictví pro posílení pocitu sounáležitosti s regionem a při rozvoji CR v Jihočeském kraji;
- propojení aktivit soukromého a veřejného sektoru při obnově a ochraně kulturního a přírodního dědictví;
- dlouhodobě udržitelné využívání kulturního a přírodního dědictví pro cestovní ruch a kulturu i rozvoj komunitního života;
- podpora využívání a zařazování památek do programů a produktů CR;
- využití kulturních zařízení (divadla, muzea, galerie) pro rozvoj kulturních aktivit v regionu;
- posílení role muzeí a galerií ke zvýraznění atraktivity území Jihočeského kraje, udržení a rozvíjení místní a regionální tradice;
- vytváření nových tradic;
- podpora folklorních tradic a slavností.

4.

Veřejné služby kultury by měly být rozhodně financovány s veřejných prostředků, aby byla zaručena jejich kvalita a dostupnost. Jihočeský kraj vyhlašuje každoročně tyto programy podpory kultury:

- Grantový program „Podpora živé kultury“ (alokace 5 mil Kč),

- Grantový program „Nemovitě kulturní památky“ (alokace 20 mil. Kč),
- Grantový program „Zvýšené náklady obnovy památkově chráněných staveb“ (alokace 4 mil. Kč),
- Grantový program „Movité kulturní dědictví“ (alokace 2 mil. Kč),
- Obnova drobné sakrální architektury (alokace 1 mil. Kč),
- Předprojektová příprava obnovy památek (1 mil. Kč),
- Grantový program „Podpora muzeí“ (alokace 2,5 mil. Kč),
- Příspěvkový program „Kultura“ (alokace 4,5 mil. Kč),
- Příspěvkový program „Přehlídky“ (alokace 0,5 mil. Kč).

5.

Jihočeský kraj zřizuje tyto kulturní subjekty:

- Alšova jihočeská galerie,
- Divadlo Oskara Nedbala Tábor,
- Hvězdárna a planetárium České Budějovice s pobočkou na Kleti,
- Jihočeská komorní filharmonie,
- Jihočeská vědecká knihovna,
- Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích,
- Muzeum Jindřichohradecka,
- Muzeum středního Pootaví Strakonice,
- Prachatické muzeum,
- Prácheňské muzeum v Písku,
- Regionální muzeum v Českém Krumlově.

2. Jihomoravský kraj

1.

Významným přínosem pro vývoj v oblasti kultury je její decentralizace umožněná reformou české veřejné správy a zavedením krajského zřízení v roce 2001. Ukazuje se, že na čím nižší úrovni je kultura spravována, tím vyšší priority a podpory dosahuje.

Finanční prostředky určené pro rozvoj kultury, přerozdělené s decentralizací na vzniklé kraje, však nedosahují potřebné výše. Projevuje se to v mnoha oblastech, zejména však ve financování památek a profesionálních divadelních a hudebních souborů. Doposud se také nepodařilo provést reformu památkové péče.

2.

Kraje přímo ovlivňují kulturní dění na svém území prostřednictvím zřizovaných organizací a finanční podpory kulturních aktivit. Kraje jsou schopny vzhledem k velikosti svého území komplexněji a účinněji reflektovat potřeby kultury a dokáží flexibilně reagovat na stávající situace a vznikající problémy. Jsou také významným partnerem pro další subjekty působící v kultuře na území kraje, pomáhají zprostředkovat spolupráci jednak na úrovni regionu, ale také na meziregionální úrovni, a mohou přenášet podněty směrem k vládě a ministerstvu. Vzhledem k navázaným mezinárodním partnerstvím s různými regiony jsou nepostradatelným účastníkem kulturní spolupráce se zahraničím.

Rozvoj oblasti kultury je úžeji provázán s ostatními oblastmi politiky kraje, což se projevuje jak při přijímání koncepčních programových dokumentů a cílů, tak v každodenní rozhodovací praxi.

3.

Je potřeba zajistit větší míru zapojení institucí, které uchovávají a rozvíjejí kulturní a duchovní hodnoty, do veřejného života, do systému vzdělávání a do cestovního ruchu a jejich rozvoj podporovat. Důležité je rovněž posílení návaznosti kulturní nabídky regionů na cestovní ruch. Je potřeba zajistit rozvoj různorodých aktivit kulturního života a podporovat vybrané aktivity se širokým účinkem, stejně jako zařízení, která jim slouží.

V oblasti památkové péče je prioritou modernizace právního základu státní památkové péče a reforma Národního památkového ústavu.

4.

Reforma veřejné správy znamenala i změnu systému a pojetí úlohy státu a územních samospráv v organizaci odpovědnosti za veřejné služby kultury. Vlastní příjmy rozpočtů krajů dosud nejsou v přímé úměře k rozsahu kompetencí a odpovědnosti, jaké byly na kraje převedeny. Uchování a další rozvoj kulturních hodnot si nepochybně zaslouží podporu ze strany státu, krajů i obcí. Vedle posílení finančních prostředků z veřejných rozpočtů je však potřebné zvýšit i podíl zdrojů nezávislých na rozpočtovém procesu (např. příjmy z vlastní činnosti, z nadací, nadačních a jiných fondů atp.), ale zejména zdrojů ze soukromé sféry, jako jsou dary a sponzorství nebo uplatnění veřejnoprávně soukromého partnerství. Využíváním vícezdrojového financování lze zajistit realizaci i těch projektů, které přesahují možnosti veřejných rozpočtů.

Jihomoravský kraj vyhláší každoročně tři dotační programy v této oblasti. Jedná se o „Dotační program pro poskytování dotací z rozpočtu Jihomoravského kraje v oblasti kultury“, „Dotační program pro poskytování dotací z rozpočtu Jihomoravského kraje v oblasti kulturních zařízení“ a „Dotační program pro poskytování dotací z rozpočtu Jihomoravského kraje v oblasti památkové péče“.

5.

Postavení Jihomoravského kraje v oblasti kultury je zcela odlišné od ostatních krajů v ČR. Jihomoravský kraj nezřizuje ve svém sídelním městě žádnou organizaci působící v oblasti kultury (divadlo, muzeum, galerii, knihovnu, hvězdárnu). Kultura v Brně je vedena Statutárním městem Brnem a příspěvkovými organizacemi zřizovanými státem.

V Jihomoravském kraji působí subjekty s rozličným zaměřením, tedy muzea a galerie, hvězdárny, knihovny, kulturní střediska, umělecké školy, divadla, filharmonie a v neposlední řadě také spolky, soubory, zájmová a občanská sdružení.

Kraj je zřizovatelem sítě muzeí s regionální působností, galerie a hvězdárny, v oblasti památkové péče Ústavu archeologické památkové péče Brno, veřejné výzkumné instituce. Z těch nejvýznamnějších krajských muzeí lze uvést např. Muzeum Brněnska s návštěvníky vyhledávanými pobočkami Památník Mohyla míru a Památník písemnictví na Moravě nebo Regionální muzeum v Mikulově, které prezentuje mj. významné archeologické nálezy, vinařství regionu atp., ale rovněž působí jako významné kulturní centrum a místo kongresové turistiky.

V rámci kraje má pro oblast kultury stěžejní význam postavení krajského města Brna jako druhého nejvýznamnějšího centra kulturního života v ČR s organizacemi zřizovanými Ministerstvem kultury ČR, Statutárním městem Brnem i soukromými subjekty. Nelze opomenout Moravskou galerii, Technické muzeum v Brně, Muzeum města Brna, Moravské zemské muzeum, Filharmonii Brno, Český filharmonický sbor, Národní divadlo v Brně, Městské divadlo Brno, Moravskou zemskou knihovnu v Brně nebo Hvězdárnu a planetárium Mikuláše Koperníka v Brně.

3. Karlovarský kraj

1.

Nehmotná kultura:

Kladnou stránkou je bohatá (především letní) kulturní nabídka programů pro všechny vrstvy místních obyvatel a návštěvníky regionu. Konání kulturních akcí v historicky významných objektech obohacuje život občanů a přispívá k sepejetí s místem, kde žijí.

Pro kulturu v kraji je specifická stávající vysoká návštěvnost kulturních akcí turisty a lázeňskými hosty. Další zpestření a rozšíření kulturní nabídky může příznivě ovlivnit ještě větší využití tohoto potenciálu a přilákat další návštěvníky, kteří svou přítomností napomohou ekonomickému rozvoji regionu.

V roce 2009 se podařilo dokončit víceúčelové sportovní, kulturní a kongresové centrum s kapacitou přes 6 000 návštěvníků, které vyjde vstříc potřebám celého kraje. V roce 2006 se podařilo dokončit výstavbu Krajské knihovny i za pomoci finančních prostředků z fondů Evropské unie.

Zápornou stránkou je nedostatek financí. Chybí prostředky na rekonstrukce zastaralých a zchátralých kulturních stánků (Národní dům a Lázně I. v Karlových Varech), rovněž současné technické vybavení kulturních zařízení je nevyhovující. Přestože existují koncepce a záměry k využití zchátralých kulturních stánků, nedaří se zatím najít způsob financování jejich obnovy ani prostřednictvím strukturálních fondů Evropské unie. Činnost kulturních subjektů je nedostatkem financí přímo ohrožena, mnohým hrozí transformace nebo zánik (Karlovarský symfonický orchestr, Západočeský symfonický orchestr), některé významné subjekty už zanikly (zrušení stálého divadelního souboru v Karlových Varech). Nedostatkem je rovněž výrazně nerovnoměrné rozložení kulturní nabídky v roce. Tuto nevýhodu samozřejmě pocítují především místní občané. Další zápornou stránkou je minimální informovanost občanů o kulturní nabídce v kraji a nedostatečné propojení s oblastí cestovního ruchu při prezentaci města jako lázeňského a kulturního regionu.

Tyto nedostatky by mohly způsobit brzký zánik soukromých i státních kulturních subjektů a zrušení mezinárodně uznávaných kulturních akcí, popř. jejich přemístění z regionu. Výsledkem může být pokles atraktivity regionu, ztráta turistické a lázeňské klientely a tedy i ztráta významných finančních příjmů kraje.

Hmotná kultura:

Ochrana hmotné složky kulturního dědictví, jejíž největší část tvoří kulturní památky, je nezpochybnitelným veřejným zájmem. Ze strany státu je ochrana tohoto veřejného zájmu deklarována příslušnými legislativními předpisy a vytvořením struktury orgánů a organizací památkové péče, jejichž opatření a rozhodnutí mají zabezpečovat ochranu, obnovu a zachování rozsáhlého fondu kulturních památek. Postoj krajů k dané problematice je vyjádřen buď přímo v koncepcích podpory státní památkové péče nebo v koncepčních dokumentech typu kulturní politika. Koncepce památkové péče Karlovarského kraje byla zpracována v roce 2006 pod názvem „Památky Karlovarského kraje“, autorů Karla Kuči a Lubomíra Zemana.

Kladné stránky jsou:

- Zvyšující se zájem obcí na nejen zachování, ale hlavně na využívání hmotného kulturního dědictví. Tento zájem je sice různý – je ovlivněn přístupem obecních zastupitelstev a limitován možnostmi jednotlivých obcí – ale existuje, což je důležité pro další rozvoj péče o kulturní dědictví. Právě obce mají bezprostřední vliv na své obyvatele a ti zase zpětně mohou ovlivnit postoje vedení obce.
- Zvýšení počtu a aktivity občanských sdružení zabývajících se obnovou a využitím většinou jedné památky. Těmto sdružením se celkem daří získávat finanční prostředky na obnovu objektu a jejich činnost má i „osvětový dopad“ na další jednotlivce a skupiny.
- Zlepšení spolupráce při péči o kulturní památky po linii: vlastníci památek – obec – kraj – stát, o kterém se mluví, včetně vícezdrojového financování obnovy památek, i když tato situace se v posledních letech zlepšila. Alespoň v Karlovarském kraji dochází v oblasti poskytování finančních prostředků ke komunikaci mezi krajem a Národním památkovým ústavem, který administruje některé programy vyhlášené Ministerstvem kultury. Zlepšila se i komunikace a předávání informací vlastníkům památek.

Záporné stránky jsou:

- Nedostatečný objem finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na pomoc vlastníkům památek při obnově kulturních památek, a to zejména těch, co jsou v jiném než státním vlastnictví.
- Snížení účinnosti systému státní památkové péče – orgány a organizace státní památkové péče nejsou schopny plnit dostatečně všechny povinnosti, které jsou na ně kladeny. Tato situace jistě souvisí se stále malou prestiží oboru, přetrvává obecně vztah k památkové péči – a to i ze strany některých členů politické reprezentace – jako k brzdě pokroku. Rozbor příčin a následné kroky k odstranění této situace jsou především na státu jako hlavním garantu tohoto systému.
- Závažným nedostatkem, který má největší dopad právě na vlastníky kulturních památek, je problematika poskytování finančních prostředků na obnovu kulturních památek. Dle zákona o státní památkové péči stát ani obce nejsou povinny přispívat na obnovu kulturních památek. Záleží na výši rozpočtu Ministerstva kultury a na postoji dané obce. Jsme v situaci, kdy o finanční příspěvky ze státního rozpočtu lze zažádat jen v rámci běžících programů vyhlášených Ministerstvem kultury, které však zdaleka nepokryjí (a nikdy nepokryly) potřeby kulturních památek ani jejich široké spektrum. Vlastník kulturní památky, která se nenachází na území památkové rezervace nebo zóny a jejíž hodnota není nadregionální, může požádat o poskytnutí příspěvku ze dvou titulů (Havarijní program a program Podpora obnovy kulturních památek administrovaný prostřednictvím obcí s rozšířenou působností), výše alokovaných finančních prostředků je však nedostatečná. Kraje sice pravidelně vyčleňují finanční prostředky na obnovu památek, ale jejich objem nemůže stačit požadavkům. Vzhledem k hospodářské krizi dojde v dalších letech k celkovému snížení objemu finančních prostředků určených na záchranu a obnovu kulturních památek a to na státní, krajské i komunální úrovni. Tato situace přispívá k prohlubování negativního postoje části veřejnosti k památkové péči.
- Nedostatečná osvětová činnost, která by vedla k přiblížení a popularizaci památkové péče a jejího významu. Stále se plně nedaří rozšířit do povědomí obyvatel (ať již města, regionu, kraje atd.), že péče o kulturní dědictví je úkolem nás všech, a že jeho ztráta je definitivní a nenahraditelná. Bez toho zůstane péče o památky záležitostí jejich vlastníků a několika dalších subjektů. Je nutné vzbudit opravdový zájem o kulturní dědictví a péči o něj, a to ze strany veřejnosti, ale zejména obcí.

2.

Hmotná kultura:

Hlavní funkce krajů spočívá dle našeho názoru v jejich aktivní roli v péči o hmotné kulturní dědictví. Tato role se projevuje nejen přímou finanční podporou obnovy kulturních památek. Kraje by se měly stát koordinátory spolupráce vlastníků památek, obcí, krajů a státu. Mají nejlepší předpoklady stát se prostředníky mezi obcemi na jedné straně a mezi státem a vlastníky památek na straně druhé. Kraje si uvědomují význam kulturních památek nacházejících se na území kraje. Toto hmotné kulturní dědictví berou nejen jako významnou součást evropského kulturního dědictví, ale také jako nezbytný předpoklad rozvoje cestovního ruchu v kraji a prostředek, který přispívá k identifikaci obyvatel kraje s jeho územím. Tyto názory se pak promítají do přístupu krajů ke kulturním památkám, k vlastníkům památek a do základních programových dokumentů, které kraj přijímá v samostatné působnosti (Program rozvoje kraje, Koncepte rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji). Karlovarský kraj poskytl ze svého rozpočtu v letech 2004 až 2009 53,94 mil. Kč na obnovu, zachování a využití kulturních památek a památkově hodnotných objektů na území kraje. Pravidelně 1x za tři měsíce pořádá setkání s vlastníky nejvýznamnějších kulturních památek na území kraje (cca 25 subjektů). Od roku 2002 buduje Karlovarský kraj tzv. informační systém – osazování naváděcích dopravních značek a informačních tabulí v památkových rezervacích a zónách a v blízkosti kulturních památek. Velký význam má i propagace kulturního dědictví včetně vydávání propagačních materiálů a pořádání pravidelných akcí upozorňujících na význam kulturního dědictví (v Karlovarském kraji u příležitosti Dnů evropského kulturního dědictví vždy v září).

Kraje mají úlohu informátora o možnostech čerpání finančních prostředků z fondů EU, jsou nositeli vybraných projektů (v Karlovarském kraji je to např. projekt rekonstrukce kulturní památky Becherovy vily a její využití jako interaktivní galerie), ale také iniciátorem zpracování potřebných projektů. Od roku 2004 došlo k posílení této úlohy kraje jako prostředníka a koordinátora různých záměrů a projektů (Karlovarský kraj je zástupcem měst Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně v procesu zapsání Západočeského lázeňského trojúhelníku na Seznam světového dědictví UNESCO, zapojuje se do obdobné aktivity Montanregionu česko-saského Krušnohoří a dalších projektů jako je např. Česko-bavorský geopark).

3.

Nehmotná kultura:

Prioritou je udržení a zvýšení kulturní úrovně obyvatel kraje a zachování kulturní kontinuity národního kulturního dědictví. Pro zlepšení kulturní vzdělanosti je důležité věnovat velkou pozornost dětem a mládeži a pozitivně tak ovlivňovat vytváření jejich vztahu ke kultuře. Vytvoření systému pravidelných návštěv umožní studentům všech typů škol shlédnout divadelní a koncertní představení, rovněž pak expozice sbírek muzeí a galerií v kraji. Kulturní vzdělanost místních obyvatel a neustálé zkvalitňování kulturní nabídky pro místní obyvatele i návštěvníky kraje vytváří nejen alternativu ke slabé kulturní úrovni pořadů komerčních televizí, ale je i předpokladem pro vnímání regionu jako tradičního lázeňského a kulturního centra republiky. Toto vnímání je nezbytné pro další rozvoj kraje a podmiňuje lepší využití potenciálu návštěvníků lázeňského regionu (viz bod 4.1).

Hmotná kultura:

Za prioritu považujeme řešení nedostatků uvedených v bodě 4.1 a zahájení celospolečenské diskuse, zda péče o kulturní dědictví je skutečným veřejným zájmem státu, krajů, obcí a veřejnosti nebo jen deklarovaným veřejným zájmem několika skupin subjektů, a zda se péče o kulturní dědictví neomezí pouze na konstatování jeho významu, ale promítne se do aktivního přístupu každého jednotlivce k péči o toto dědictví (dle jeho možností). Spolu s tím je nutno pracovat na novém zákonu o státní památkové péči, který by měl vycházet z principů zákona stávajícího, aktualizovat ho, odstranit jeho nedostatky, jasně definovat pojmy a doplnit chybějící aspekty tak, aby nový zákon byl srozumitelným a účinným nástrojem péče o kulturní dědictví.

4.

Nehmotná kultura:

Financování významných uměleckých souborů a organizací by vzhledem ke svému významu a tradici mělo být hrazeno především ze státních prostředků (příspěvkové organizace), u dalších subjektů by mělo dojít k rovnoměrně rozloženému vícezdrojovému financování vlastní činnosti (státní dotace, granty, sponzorské příspěvky apod.). Velký potenciál přináší i možnost čerpání financí z fondů Evropské unie. Akce nadregionálního významu by měly být z velké části podporovány státními dotacemi.

Karlovarský kraj v současnosti podporuje uměleckou činnost souborů krajského významu svými příspěvky a prostředky z rozpočtu kraje, rovněž podporuje kulturní akce nejen krajského, ale i národního a nadnárodního významu, mezi něž např. patří: Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, Loketské kulturní léto, Tourfilm, Festival Mitte Europa, Mezinárodní jazzový festival, Mezinárodní pěvecká soutěž A. Dvořáka, FIJO Cheb, Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana, Chopinův festival v Mariánských Lázních, Dvořákův karlovarský podzim, Mezinárodní folklorní festival Chebské dvorky, Fresh Film Fest atd.

Karlovarský kraj ze svého rozpočtu rovněž podporuje formou dotací projekty z oblasti kultury regionálního a lokálního významu, které pořádají zejména neziskové organizace

V roce 2008 byla na podporu projektů kulturních akcí nadregionálního charakteru vyčleněna částka 6 050 000 Kč přímo v rozpočtu Karlovarského kraje a na podporu ostatních projektů částka 2 200 000 Kč. Dále byla vyčleněna částka 2 123 000 Kč na „Zkvalitnění kulturní nabídky pro veřejnost“. Tyto neinvestiční prostředky byly určeny na podporu činnosti profesionálních souborů divadel a symfonických orchestrů v Karlovarském kraji (ZSO, KSO, ZD Cheb, Karlovarské hudební divadlo, Klub Paderewski a Divadlo Bez zábradlí).

V roce 2009 byla na podporu projektů kulturních akcí nadregionálního charakteru vyčleněna částka 4 700 000 Kč přímo v rozpočtu Karlovarského kraje a na podporu ostatních projektů částka 1 905 000 Kč. Dále byla vyčleněna částka 1 911 000 Kč na „Zkvalitnění kulturní nabídky pro veřejnost“. Tyto neinvestiční prostředky byly určeny na podporu činnosti profesionálních souborů divadel a symfonických orchestrů v Karlovarském kraji (ZSO, KSO, ZD Cheb, Karlovarské hudební divadlo, Klub Paderewski).

Stávající podpora kultury ze strany státu je nedostatečná a neodpovídá standardům zemí Evropské unie. Alespoň dílčím krokem a pomocí státu by mohla být výhodnější legislativní opatření upravující daňovou povinnost podnikatelských subjektů, která by více motivovala k přímému sponzoringu kultury.

Ani Karlovarský kraj nedokáže čelit snižování prostředků na podporu projektů z oblasti kultury, což neodpovídá trendu zvyšujícího se počtu podaných žádostí o finanční příspěvek na podporu projektů z oblasti kultury a kulturních aktivit (v roce 2008 např. 195 žádostí). Tato situace vede k tomu, že Karlovarský kraj ve snaze podpořit co nejvíce akcí, přiděluje tak malé částky, že se často stává, že podporovaný subjekt

nedokáže (z důvodu nedostatečného finančního krytí) projekt uskutečnit a peníze kraji vrací. Řešením je výrazně snížit počet podporovaných subjektů a zvýšit schvalované částky

Hmotná kultura:

Péče o hmotné kulturní dědictví by měla být financována z více zdrojů, kombinací prostředků vlastníků kulturních památek a prostředků z veřejných rozpočtů. Systematické vícezdrojové financování – vlastník-stát-kraj-obec – je dle našeho názoru jediným možným řešením. Stát nemůže být jediným, kdo financuje obnovu památek. Zde je nutno si uvědomit, že podpora státu nemusí být pouze přímá ve formě finanční podpory, ale musí být přijata účinná nepřímá podpora ve formě systému daňových a jiných zvýhodnění pro vlastníky památek (tak jak se o tom již dlouhá léta mluví). Systém financování obnovy památek bude příznivě působit i na povědomí veřejnosti – kde se zvyšuje financování památek z veřejných rozpočtů, zvyšuje se i zájem občanů o památky.

Karlovarský kraj poskytuje vlastníkům kulturních památek a památkově hodnotných objektů (které nemusí být prohlášenými kulturními památkami) finanční příspěvky na jejich obnovu, zachování a využití.

v roce 2004	5 mil. Kč
v roce 2005	10 mil. Kč
v roce 2006	9,94 mil. Kč
v roce 2007	10 mil. Kč
v roce 2008	10 mil. Kč
v roce 2009	9 mil. Kč

5.

V Karlovarském kraji působí mnoho významných uměleckých souborů a kulturních organizací: Městské divadlo v Karlových Varech a Západočeské divadlo v Chebu jako divadla se stálou scénou, Karlovarský symfonický orchestr, hvězdárna v Karlových Varech (tyto subjekty jsou zřizovány městy Karlovy Vary a Cheb). V kraji působí i řada kulturních domů, soukromých divadel nebo divadel bez stálé scény (Sokolov, Mariánské Lázně), orchestrů (např. Západočeský symfonický orchestr, o. p. s.), soukromých muzeí (např. Muzeum Jana Bechera, Sklářské muzeum Moser, Muzeum hudebních nástrojů v Lubech) nebo muzeí zřizovaných městy (např. Městské muzeum v Mariánských Lázních, které spravuje rovněž Anglikánský kostel a Geologický park, dále Muzeum v Aši, Bečově nad Teplou a Františkových Lázních, které spravuje Hrad Ostroh. V Karlovarském kraji působí rovněž řada soukromých galerií a mnoho dalších významných uměleckých subjektů.

Dále jsou to příspěvkové organizace zřizované krajem. V Karlovarském kraji pod odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovní ruch spadá od roku 2007 těchto pět příspěvkových organizací:

1. Krajské muzeum Karlovarského kraje (11 poboček),
2. Galerie 4 – galerie fotografie,
3. Galerie výtvarného umění v Chebu (1 pobočka),
4. Galerie umění Karlovy Vary (1 pobočka),
5. Krajská knihovna Karlovy Vary.

Celkem má těchto pět organizací cca 200 zaměstnanců, z toho Krajské muzeum Karlovarského kraje celou jednu třetinu (77 zaměstnanců). Ke dni 31. 12. 2006 došlo v Karlovarském kraji na základě usnesení Zastupitelstva Karlovarského kraje č. 217/12/06 ke sloučení příspěvkových organizací Krajské muzeum Cheb, Krajské muzeum Sokolov a Krajské muzeum Karlovy Vary v jednu příspěvkovou organizaci: Krajské muzeum Karlovarského kraje, příspěvkovou organizaci se sídlem v Chebu. Kladem, které mělo sloučení muzeí přinést, bylo zlepšení systému řízení, efektivnější využívání finančních prostředků, vyrovnaní odborné úrovně, vytvoření koncepce krajského muzejnictví, společná příprava programů a také poznávání odborné práce kolegů. V současné době se však opět připravuje rozdělení těchto muzeí. Lze konstatovat, že vznikla velmi nesourodá a těžkopádná instituce tří zcela odlišných muzeí se všemi negativními aspekty centralizace. Dalšími zápory sloučení je nesporně fakt, že obsah činnosti každého muzea je specifický, založený na vztahu občanů k regionu. V Karlových Varech je to lázeňství, v Sokolově hornictví a geologie, v Chebu pak Valdštejnův fenomén a historie města. Lze se obávat, že dlouhodobým sloučením by se mohlo toto regionální zaměření postupně vytratit. Nermalou zátěží se ale také stávají

i vzrůstající nároky na administrativní činnost, náklady na dopravu (společná jednání, porady atd.) a pak také podstatné snížení šancí na dotace. Pro tři muzea je možno získat více dotací než pro jedno.

Pro expozice sbírek muzeí a galerií zřizovaných krajem je v současnosti specifické:

- Galerie umění v Karlových Varech plní funkci galerie jako muzeum výtvarného umění, shromažďuje sbírku výtvarného umění české i zahraniční provenience, zejména však české umění 20. a 21. století a spravuje odbornou knihovnu;
- Galerie výtvarného umění v Chebu plní funkci jako muzeum výtvarného umění, shromažďuje sbírku výtvarného umění české i zahraniční provenience, zejména však gotického sochařství západočeského regionu a historického Chebska, středoevropského umění a uměleckého řemesla 17. a 18. století a českého moderního a současného umění. Spravuje historický knižní fond (sbírkový) a odbornou knihovnu;
- Krajská knihovna Karlovy Vary poskytuje veřejné knihovnické a informační služby, krajská knihovna zajišťuje a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v Karlovarském kraji. Spravuje uspořádaný, soustavně doplňovaný knihovní fond a zprostředkovává informace z vnějších informačních zdrojů, zejména informace státní správy a samosprávy. V letech 2002 až 2005 se podařilo úspěšně realizovat projekt SROP s 80% příspěvkem ze strukturálních fondů „Krajská knihovna – multifunkční informační centrum regionu“, kdy zčásti vlastní výstavbou a také rekonstrukcí stávajícího objektu vzniklo zcela nové sídlo krajské knihovny. Došlo ke zlepšení kulturních a sociálních možností obyvatel i návštěvníků kraje, zkvalitnilo se zázemí pro nabídku služeb poskytovaných veřejnou knihovnou i práci s handicapovanými;
- Krajské muzeum Karlovarského kraje plní funkci muzea, plánovitě shromažďuje a vytváří sbírky muzejní povahy a průvodní dokumentace, přírodnin a lidských výtvorů, včetně děl výtvarného umění, zejména z území Karlovarského kraje – regionu Chebska s přesahem do sousedních oblastí. Odborně je spravuje a eviduje. Shromažďuje sbírky především z těchto oborů: archeologie, historie, architektura a lidová architektura, etnografie, dějiny umění, průmysl, geobotanika; specializuje se především na dějiny středověku Chebska a vývoj etnických česko-německých vztahů;
- Pracoviště Muzeum Karlovy Vary plní funkci muzea vytvářením sbírek muzejní povahy, přírodnin a lidských výtvorů, včetně děl výtvarných umění, zejména z území Karlovarského kraje – regionu Karlovarska s přesahem do sousedních oblastí. Muzeum se specializuje na dějiny a současnost lázeňství, shromažďuje a dokumentuje výtvarné a umělecko-řemeslné památky a shromažďuje sbírky především v oborech typické regionální průmyslové výroby zahrnující cínařství, výrobu porcelánu, sklářství, puškařství, krajkářství. Dokumentuje regionální archeologii regionu;
- Pracoviště Muzeum Sokolov plní funkci muzea vytvářením sbírek muzejní povahy, přírodnin a lidských výtvorů, včetně děl výtvarných umění, zejména z území Karlovarského kraje – regionu Sokolovska s přesahem do sousedních oblastí. Odborně je spravuje a eviduje. Shromažďuje sbírky především z oborů paleontologie, botaniky, zoologie, mineralogie, geologie, entomologie, ekologie, hornictví a návazných průmyslových a řemeslných zpracovatelských oborů, městské a venkovské etnografie Karlovarského kraje, regionálního, historického i současného umění, archeologie, průmyslové výroby, především typické pro region jako je cínařství, výroba porcelánu, sklářství, krajkářství, výroba hudebních nástrojů apod. Specializuje se především na hornictví, montánní památky a historii, geologii a mineralogii, historické osídlení, zaniklé obce regionu, studium rostlin a starých památných stromů především na území ČR;
- Galerie G 4 – galerie fotografie v Chebu je kulturní organizací veřejně prospěšného charakteru vyvíjející především výstavní činnost v oblasti fotografie a výtvarného umění. Pořádá a organizuje i mimovýstavní program jako jsou kulturní, výchovné, vzdělávací a společenské akce a pořady. Vede dokumentační archiv fotografií, který slouží ke studijním a výukovým potřebám.

4. Královéhradecký kraj

1.

Na tuto otázku lze asi nejlépe odpovědět výtahem ze SWOT analýzy kultury v Královéhradeckém kraji:

Silné stránky

- Silná a živá tradice kulturního života obcí, obnovený spolkový život,
- Město Hradec Králové jako kulturní centrum kraje a republiky,
- Fungující síť profesionálních kulturních zařízení zřizovaných krajem a obcemi,
- Vysoký počet aktivních občanských sdružení zaměřených na rozvoj kulturních zájmů,
- Profesionální sdružení amatérů – divadelníků, fotografů, filmařů, tvůrců tradičních řemeslných oborů aj.,
- Vysoký počet oborových přehlídek včetně postupových (soutěžních) zájmové umělecké činnosti,
- Významné kulturní festivaly profesionálního umění a zájmové umělecké činnosti,
- Fungující systém grantových podpor kraje a obcí,
- Modernizované divadelní sály, kina apod.,
- Fungující síť obecních knihoven, značný počet malých muzeí a památníků,
- Velký počet kulturních památek.

Slabé stránky

- Nedostatečná zainteresovanost měst na provozu kulturních zařízení zřizovaných krajem,
- Nedostatečná veřejná finanční podpora některých specializovaných muzeí zřizovaných privátním sektorem, resp. občanskými sdruženími,
- Nevyhovující prostory pro kulturní činnost v malých obcích – např. zánik sálů zrušených pohostinství,
- Nedostatečná úroveň státní finanční podpory na obnovu kulturních památek vzhledem k nárůstu památkových zón v kraji v letech 2003 a 2004,
- Nedostatečná úroveň státní finanční podpory profesionálních divadel a orchestrů.

2.

Podpora kultury je pro každý kraj jednou z nepochybných priorit. Na prvním místě se to projevuje zřizováním vlastních příspěvkových či jiných organizací, které jsou doslova „vlajkovými loděmi“ některých oborů. Finanční prostředky kraje tvoří významnou část vícezdrojového financování profesionálních i neprofesionálních kulturních aktivit. Nelze pominout prostředky, které kraj věnuje na obnovu kulturních památek. Samozřejmostí je pak náležitá propagace všech kulturních hodnot, neboť jsou bohatstvím, které lze využít i v cestovním ruchu.

3.

Za naléhavou lze označit potřebu nového památkového zákona a zvýšení finančního příspěvku státu na provoz profesionálních divadel a orchestrů.

4.

Je dávno ověřeno, že kultuře prospívá vícezdrojové financování. Téměř dvacet nejvýznamnějších kulturních akcí obdrželo trvalou záštitu rady kraje, která je spojena s ustálenou finanční podporou. Ostatní kulturní aktivity jsou podporovány v rámci grantového programu – v tomto případě žadatelé musí dokazovat kvalitu pořádané akce a schopnost získat i další finanční prostředky. Je potěšující, že mnohé kulturní události významně podporuje také soukromý sektor. Královéhradecký kraj až do letošního roku vypisoval pro úsek kultury a památkové péče pět grantových programů s celkovou finanční alokací přes 20 milionů Kč. Přibližně tři čtvrtiny z uvedené sumy jdou na obnovu kulturních památek. Za uvedení také stojí téměř 10 milionů Kč na regionální funkce knihoven, které chápeme jako významnou podporu malým knihovnám a venkovu vůbec.

5.

Královéhradecký kraj zřizuje deset příspěvkových organizací. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové se patří mezi nejvýznamnější kulturní instituce v krajské metropoli. V roce 2008 se dočkala nové

moderní budovy a význam této události si možná ještě ne všichni plně uvědomují. Muzeum východních Čech a Galerie moderního umění v Hradci Králové patří k předním českým sbírkotvorným institucím. Kraj zřizuje ještě další tři regionální muzea – v Jičíně, Rychnově nad Kněžnou a Náchodě, kde navíc působí i samostatná galerie. Všechny organizace spravují rozsáhlé, zčásti specializované sbírkové fondy. Na rozdíl od jiných krajů se můžeme pochlubit dvěma hvězdárnami v Hradci Králové a Úpici, hojně navštěvovanými především školami. Zvláštní postavení zaujímá Středisko amatérské kultury Impuls, organizace poskytující všestrannou podporu zájmové umělecké činnosti.

Královéhradecký kraj je od roku 2006 s městem Hradcem Králové spoluzakladatelem obecně prospěšných společností Klicperovo divadlo, Divadlo Drak a Filharmonie Hradec Králové a samozřejmě finančně přispívá na jejich provoz. Všechna větší města v kraji zřizují kulturní střediska s úkolem organizovat a podporovat kulturní život města a jeho spádové oblasti. Kulturní dění ovšem významně obohacuje řada zájmových sdružení, která jsou podporována z veřejných i soukromých zdrojů.

5. Liberecký kraj

1.

Klady:

- Široká nabídka kulturních služeb v regionu. Snadnější přístup veřejnosti k informacím díky novým informačním technologiím.
- Bohatá tradice a kontinuita spolkové činnosti a zájmových aktivit (sborový zpěv, amatérské divadlo, folklor apod.), na které lze navazovat. Bohaté kulturní dědictví, které lze prezentovat v rámci republiky i v zahraničí. Tvůrčí náboj nastupující generace umělců.
- Všeobecný zájem obyvatelstva o věci veřejné.
- Výkon regionálních funkcí profesionálních odborných organizací (ze strany malých obcí jsou velmi oceňovány např. regionální funkce knihoven).
- Management kulturních institucí dokáže do určité míry řešit nepříznivý vývoj rozpočtů, a to nejen vlastními příjmy organizace, ale i úspěšným čerpáním prostředků z dotačních programů státu, nadací a fondů EU.
- Využívání prostředků EU na podporu kulturních projektů.

Zápory:

- Všeobecně není doceněn význam kultury a jejich sociálních a ekonomických aspektů.
- Alokace prostředků na kulturu v rámci tvorby veřejných rozpočtů je stále na okraji zájmu státu i samosprávy. • Poskytování kulturních služeb je chápáno jako zbytečné. S tím souvisejí nedostatečné finanční prostředky na provoz kulturních institucí a jejich investiční akce. Provozní problémy pak organizace řeší např. na úkor akvizic. Objekty, v nichž sídlí kulturní instituce, mnohdy nevyhovují záměrům na poskytování služeb ani požadavkům na komfort uživatelů kulturních služeb.
- Legislativní úpravy mnohdy spíše komplikují práci odborných pracovníků v kultuře. Jedná se např. o poslední novelu zákona č. 250/2000 Sb. a zákona o účetnictví. Přijímání věcných darů knihovnami a muzei by mělo zůstat v kompetenci odborných pracovníků těchto institucí. Zavedení sbírek do účetní evidence velmi ztěžuje jejich správu.

2.

- Kraje disponují informacemi o regionu. Mohou tak cíleně směřovat podporu do území, či do konkrétní aktivity se znalostí dané problematiky, případně s ohledem na nutnost komplexnějšího řešení. V oblasti kultury jde především o podporu, ať již finanční, nebo metodickou, institucí a aktivit regionálního a nadregionálního významu tak, aby byla zachována kontinuita i rozvrstvení poskytování veřejných kulturních služeb a jejich standardů. Kraje zřizují a financují ze svých rozpočtů příspěvkové organizace, které zajišťují odbornou regionální působnost, zřizují dotační programy na podporu kulturních aktivit, jsou žadateli, příjemci a partnery v projektech financovaných z fondů EU, mají možnost koordinovat čerpání evropských prostředků v rámci NUTS. Jednou z priorit krajů do r. 2013 by měla být snaha vyčerpat maximum finančních prostředků z programů EU.

3.

- Odpovídající finanční prostředky na provoz krajských kulturních příspěvkových organizací umožňující jejich další rozvoj. Tyto organizace jsou zárukou poskytování kvalitních kulturních služeb v rámci regionu i v místech působení.
- Stabilní zakotvení financování výkonu regionálních funkcí knihoven v rozpočtu kraje. Jedná se o výraznou a oceňovanou pomoc obcím, kde jsou knihovny mnohdy jediným místem kultury.
- Iniciování legislativní změny novelizovaného zákona o účetnictví, týkající se zavedení sbírek muzejní povahy do účetní evidence. S tímto spojené problémy v muzejních činnostech jsou všeobecně známé a diskutované na nejrůznějších úrovních.
- Nutnost řešit v mnoha případech nevhodně uložené sbírky. Řada objektů nesplňuje kvalitativní ani kvantitativní požadavky na uchování sbírek. Zastaralé technické vybavení neumožňuje poskytovat služby na odpovídající úrovni.

4.

Kulturní služby jsou poskytovány ve veřejném zájmu a ze své ekonomické povahy jsou existenčně závislé na veřejných rozpočtech. Poskytování kvalitních kulturních služeb by mělo být prvotně financováno z veřejných rozpočtů (státu, kraje a obce). Kooperativní financování z těchto rozpočtů se jeví jako nejefektivnější. Kraje se dodnes potýkají s tím, že jim ze státu byly převedeny organizace, mnohdy ve špatném technickém stavu, a následné řešení již bylo ponecháno na rozpočty krajů. Jsou kraje, do jejichž majetku patří kulturní památky a národní kulturní památky typu hradů a zámků. Prostředky na jejich údržbu a provoz jsou obrovské. Kraje pak těžko mohou finančně pomáhat např. amatérské kultuře ve svém území, pokud mají povinnost se prvořadě postarat o vlastní majetek.

Podpůrné programy kraje:

- Grantový fond LK na podporu kultury v LK – zaměření: postupové přehlídky neprofesionálních uměleckých aktivit, kulturní akce regionálního a nadregionálního významu, místní kultura v obcích. Finanční prostředky alokované v r. 2009 – 395 tis. Kč.
- Fond kulturního dědictví – zaměřeno na rekonstrukce kulturních památek. Finanční prostředky alokované v r. 2009 – 7 736 tis. Kč.

5.

Liberecký kraj zřizuje 5 příspěvkových organizací v oblasti kultury:

1. Krajskou vědeckou knihovnu v Liberci,
2. Oblastní galerii v Liberci,
3. Severočeské muzeum v Liberci,
4. Vlastivědné muzeum a galerii v České Lípě,
5. Muzeum Českého ráje v Turnově.

Příspěvkové organizace kraje zajišťují funkci regionálních pracovišť a vedle toho působí jako společenská, kulturní a vzdělávací centra v místě svého působení. Krajská vědecká knihovna plní současně funkci městské knihovny v Liberci.

Další kulturní instituce regionálního a nadregionálního významu zřizuje Statutární město Liberec.

Jedná se o: Divadlo F. X. Šaldy v Liberci, Naivní divadlo v Liberci, Zoologickou zahradu v Liberci, Botanickou zahradu v Liberci. V rámci kooperativního financování regionálních divadel přispívá kraj ze svého rozpočtu pravidelně na provoz Divadla F. X. Šaldy v Liberci a Naivního divadla v Liberci.

Významnou kulturní institucí je rovněž Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, které zřizuje Ministerstvo kultury ČR.

Další významní poskytovatelé kulturních služeb v kraji: Městské divadlo v Jablonci nad Nisou, Eurocentrum Jablonec nad Nisou, Městská knihovna v Jablonci nad Nisou, Lidové sady Liberec, Kulturní dům Crystal v České Lípě, Městská knihovna v České Lípě, Kulturní centrum Golf Semily, Městská knihovna v Semilech, Kulturní centrum Turnov. Nelze opomenout Národní památkový ústav v Liberci. Služby poskytované soukromoprávními subjekty: Centrum Babylon v Liberci, Dům kultury v Liberci, Tipsport arena Liberec.

6. Moravskoslezský kraj

1.

V roce 2005 přijalo zastupitelstvo kraje novou strategii ekonomického rozvoje Moravskoslezského kraje. Tento dokument s názvem „Cesta vpřed“ navázal na dříve zpracované rozvojové strategie a stanovil vize v oblasti ekonomického rozvoje, životního prostředí, dopravy, vzdělávání, zdravotnictví, sociálních služeb a kultury. Kraj si dal za cíl rozvíjet kulturní bohatství regionu prostřednictvím kvalitního grantového systému a deklaroval svou podporu tradičním významným kulturním akcím jako jsou hudební festivaly, divadelní přehlídky, umělecká sympozia a výstavy. Od roku 2005 kraj realizuje z vlastních prostředků 2 dotační programy se zaměřením na podporu kulturních aktivit a obnovu kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí. Z rozpočtu kraje jsou pravidelně poskytovány dotace na provoz 5 městských divadel, 1 filharmonického orchestru a zajištění regionálních funkcí 15 knihoven.

V uplynulém období byla věnována nemalá pozornost podpoře rozvoje příspěvkových organizací, které kraj v oblasti kultury zřizuje. V posledních letech se podařilo navýšit provozní i investiční prostředky pro tyto instituce. Došlo i k realizaci větších projektů. V letech 2003–2006 byl po letech chátrání celkově opraven kostel sv. Josefa při Kapucínském klášteře ve Fulneku. Projekt obnovy této kulturní památky byl spolufinancován z prostředků Evropské unie a dnes tato pobočka Muzea Novojičínska slouží veřejnosti jako výstavní prostor a koncertní či přednáškový sál. Ve Frenštátě pod Radhoštěm v pobočce novojičínského muzea byla v roce 2007 otevřena po rekonstrukci budova muzea s novými expozicemi o historii, národopisu, zvyčích a přírodním bohatství. Rekonstrukce budovy muzea a instalace nových expozic byla spolufinancována z prostředků EU. Na sklonku roku 2009 bylo otevřeno nové dokumentační a správní centrum při Galerii výtvarného umění v Ostravě. V centru je umístěna veřejně přístupná badatelna s odbornou knihovnou obsahující specializovaný fond z oblasti výtvarného umění. Za účelem podpory rozvoje vlastních muzeí kraj každoročně realizuje Program rozvoje muzejnictví v Moravskoslezském kraji.

V regionu působí řada nejrůznějších kulturních institucí. Síť muzeí pokrývá území celého kraje. V Opavě, Novém Jičíně, Frýdku-Místku, Bruntále a Českém Těšíně působí regionální muzea, další muzea fungují ve velkých městech a na místní úrovni. Zřizovateli nebo zakladateli těchto muzeí jsou stát, kraj, obce, podniky a fyzické osoby. Divadelní scéna je zastoupena 6 městskými divadly, z toho 4 působí v Ostravě, která je zároveň sídlem jediného filharmonického orchestru – Janáčkovy filharmonie. V regionální metropoli sídlí i Galerie výtvarného umění – je nejvýznamnější institucí tohoto druhu v kraji a ze svých rozsáhlých sbírek prezentuje výtvarné umění od 19. století. Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě disponuje bohatým knižním fondem a funguje jako koordinační centrum pro síť regionálních knihoven.

Na místní úrovni působí velký počet zejména občanských sdružení věnujících se aktivitám v oblasti kultury. Jde o organizace, které podporují kulturu v regionu pořádáním různých akcí, ale také o folklorní, taneční, pěvecké soubory, hudební skupiny a ochotnická divadla.

Pozitivní stránkou vývoje kultury v regionu je bezesporu nemalý počet každoročně uskutečněných kulturních akcí, které svým významem překračují nejen hranice našeho regionu. Jedná se především o hudební festivaly s velkou tradicí jako např. Janáčkův máj nebo Janáčkovy Hukvaldy. Z mladších akcí v Ostravě pevně zakotvil oblíbený multižánrový festival Colours of Ostrava, Svatováclavský hudební festival a v poslední době také Shakespeareovské divadelní slavnosti konané na Slezskoostravském hradě. Významné místo v kulturním dění zauímají folklorní festivaly – lidové umění regionu a místní tradice jsou prezentovány na mezinárodních setkáních folklorních souborů především na česko-polsko-slovenském pomezí. Mezi nejvyhledávanější patří Slezské dny v Dolní Lomné a Gorolski Swieto na Jablunkovsku. Z menších akcí pak Sochovy národopisné slavnosti na Frýdecko-Místecku a Festival Poodří Františka Lýska.

V péči o památkový fond kraj jednoznačně uvítal vytvoření státního dotačního programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. Prostředků na financování obnovy historických staveb je všeobecně nedostatek a díky tomuto programu se podaří opravit více památek.

Minulost našeho regionu byla silně spojená s průmyslovou výrobou a tato skutečnost výrazně ovlivnila podobu jeho hmotného kulturního dědictví. V našem kraji existuje mnoho nemovitých technických kulturních památek – bývalé doly a hutě. Tyto stavby často chátrají a jsou v zanedbaném stavu, proto se hledají cesty pro jejich záchranu a nové využití, které by je vrátilo do života společnosti. Potenciál mají nejen v cestovním ruchu, ale např. také v kultuře a vzdělávání. Některé památky svůj nový obsah již našly, např. Důl Michal v Ostravě slouží jako industriální skanzen, kde mohou návštěvníci vidět poslední pracovní den v dole.

V nedávné době bylo také vyvinuto značné úsilí ve věci záchranu a oživení průmyslového areálu Dolní oblast Vítkovice, který je národní kulturní památkou. Tento památkově chráněný areál (důl Hlubina, koksovna a vysoké pece Vítkovických železáren) je jediným dokladem uceleného technologického procesu výroby železa zachovaného na jednom místě v Evropě a byl zapsán do seznamu Evropského kulturního dědictví. Existují též i snahy o jeho zapsání na seznam památek UNESCO. Za účelem přípravy a realizace projektů proměny tohoto unikátního souboru průmyslových památek v Ostravě bylo založeno zájmové sdružení právnických osob Dolní oblast Vítkovice. Členy sdružení jsou mimo jiné VÍTKOVICE HOLDING, a. s., Statutární město Ostrava a Moravskoslezský kraj. Prvním realizovaným projektem by měla být revitalizace budovy plynojemu na kongresové a kulturně-vzdělávací centrum.

Statutární město Ostrava v současné době připravuje projekt k získání titulu Evropské hlavní město kultury v roce 2015. Projekt je obrovskou příležitostí pro rozšíření a zkvalitnění kulturní nabídky, zviditelnění města ve světě a obohacení života obyvatel celého regionu. Na přípravách kandidatury se kromě desítek jiných institucí podílí i kraj, který uzavřel s městem smlouvu o spolupráci a partnerství.

V oblasti podpory vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením je od roku 2004 pravidelně udělována Cena hejtmana kraje autorům děl literárních, publicistických, zpravodajských a dalších, které přispívají k poznání života handicapovaných občanů a podporují myšlenku jejich společenské integrace. Každoročně je také příspěvkovou organizací kraje v oblasti kultury realizována výstava na téma život se zdravotním postižením.

2.

Kraj v oblasti kultury zřizuje příspěvkové organizace, jejichž posláním je uspokojovat kulturní a výchovně vzdělávací potřeby veřejnosti. Ve správě kraje je možné navštívit expozice 4 regionálních muzeí: v Bruntále, Českém Těšíně, Frýdku-Místku, Novém Jičíně a jejich mnoha pobočkách. Expozice a výstavy jsou věnovány především místní historii, tradicím a zvykům, národopisu, přírodě a sbírkám umění. Další institucí zřizovanou krajem je Galerie výtvarného umění v Ostravě, která realizuje výstavy z vlastních sbírek, prezentuje současnou uměleckou tvorbu a vývoj architektury a k tomu nabízí bohatý kulturní a vzdělávací doprovodný program. Kraj je také zřizovatelem divadla v Českém Těšíně, které je unikátní svou českou a polskou scénou nedávno rozšířenou o polský loutkový soubor pro děti Bajka. Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě je také krajskou institucí, obsahuje rozsáhlý knižní fond a metodicky vede služby regionálních knihoven.

Kraj jako vlastník významných kulturních památek, které patří mezi atraktivitu cestovního ruchu. Jedná se o barokní zámek v Bruntále, středověké hrady Sovinec a Hukvaldy nebo Dům umění v Ostravě, který je dokladem vývoje moderní architektury v meziválečném období. V blízké době kraj převezme od státního podniku Diama industriální památku – bývalý důl Hlubina v Dolní oblasti Vítkovic.

Pravidelně již 6 let se v našem kraji realizují 2 dotační programy na podporu kultury. Jedná se o Program podpory kulturních aktivit a Program obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí. Tyto programy jsou vyhlašovány radou kraje a v jejich rámci se přidělují dotace z prostředků kraje na podporu rozmanitých kulturních aktivit a stavební obnovu kulturních památek. Kromě toho kraj uspokojuje ze svého rozpočtu také individuální žádosti na uvedené aktivity. Díky dotacím se daří uskutečňovat řadu kvalitních nadregionálních kulturních akcí, mezi něž patří mezinárodní hudební festival Janáčkův máj, Colours of Ostrava nebo Shakespearovské divadelní slavnosti. Díky finanční podpoře kraje se každoročně realizuje bezpočet hudebních a folklorních slavností ve městech a obcích, s pomocí kraje se také vydávají publikace o významných osobnostech kraje nebo o historii a zajímavých místech. Z prostředků kraje se podařilo opravit nebo zachránit desítky poškozených kulturních památek, jejichž údržba byla po dlouhé roky zanedbávána.

Kraj ze svých prostředků každoročně přispívá na provoz 5 městských divadelních scén a ostravského filharmonického orchestru a rovněž financuje zabezpečení výkonu regionálních funkcí 15 knihoven.

V rámci Programu rozvoje muzejnictví v Moravskoslezském kraji jsou podporovány akce muzeí zřizovaných krajem za účelem zlepšení kvality jimi poskytovaných služeb. Podporovány jsou zejména výstavní projekty, nákupy sbírkových předmětů nebo restaurování uměleckých děl z muzejních fondů.

Koncepční činnost zásadnějšího významu započala v roce 2005, kdy byla zpracována první Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji. Hlavní cíle podpory byly stanoveny následovně: ochrana a obnova kulturního dědictví na principech odborného poznání a vyhodnocení kvalit díla prostřednictvím dotačního programu, zajištění vhodného využití kulturních památek, zajištění lepší informovanosti o památkovém fondu a jeho nabídce služeb pro veřejnost a posílení právní jistoty vlastníků kulturních památek. Jednotlivá opatření byla naplňována v letech 2006 až 2008.

Nyní je třeba tuto koncepci aktualizovat pro další období. Obdobný strategický materiál pro oblast kulturní politiky zatím v regionu chybí. Představitelé Moravskoslezského kraje jsou si vědomi potřebnosti zpracování materiálu a ve svém programovém prohlášení na období 2008–2012 stanovili cíl zpracovat Koncepci podpory a rozvoje památkové péče a kultury, udržení a revitalizace národního a industriálního dědictví v Moravskoslezském kraji na léta 2009–2013. Kraj bude i nadále usilovat o podporu kulturních aktivit všeho druhu, stejně tak o adekvátní navýšení výdajů na kulturu v rozpočtu kraje a dotačních programech, bude se snažit zvyšovat obecné povědomí o významných osobnostech regionu a posilovat osobitý obraz kraje vycházející z jeho bohatého kulturního dědictví.

3.

Moravskoslezský kraj považuje v oblasti kultury za prioritu výstavbu nové budovy Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, která funguje již více než půl století v nevyhovujících prostorách. Za další prioritu považuje rekonstrukci a dostavbu Galerie výtvarného umění v Ostravě. Díky ní budou zajištěny adekvátní prostory pro kulturní dědictví evropského významu jímž galerie disponuje. Realizace uvedených záměrů přispěje k proměně organizací v moderní kulturní instituce 21. století.

Nedostatek finančních prostředků na podporu kulturních aktivit a obnovu kulturních památek v regionu. Prostředky vyčleněné na realizaci dotačních programů v rozpočtu kraje postačí k uspokojení pouze cca 1/3 žádostí o dotaci na kulturní akce a 1/2 požadavků o finanční příspěvek na opravu kulturních památek. Cesty jak navýšit tyto finance v rozpočtu kraje se hledají.

4.

V podpoře kultury, kulturních institucí, služeb i projektů se ukazuje, že je zpravidla nemožné uvedené financovat pouze z jednoho zdroje. Jako žádoucí se jeví vícezdrojové financování, kdy prostřednictvím grantových systémů státu, krajů i obcí je možné kulturu podporovat a přitom tyto zdroje kombinovat a doplňovat.

Dotační tituly realizované Moravskoslezským krajem:

Program podpory aktivit v oblasti kultury:

Program je zaměřen na podporu kulturních aktivit a činností v následujících oblastech: zážitková kultura a folklorní aktivity; aktivity muzeí a galerií; umělecká činnost; literární a audiovizuální činnost; další tvorba a činnosti.

Roční alokace programu: 4,5 mil. Kč

Rok	Počet přihlášených projektů:	Počet podpořených projektů:
2004	251	43
2005	131	34
2006	118	36
2007	166	35
2008	174	32
2009	154	36
Celkem	994	216

Program obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí v Moravskoslezském kraji:

Program je zaměřen na záchranu a obnovu kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí, tj. objektů nacházejících se na území památkových zón nebo ochranných pásem zón a památek v Moravskoslezském kraji. Podpora je poskytována vlastníkům kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí za účelem spolufinancování údržby, oprav a obnovy objektů ve špatném technickém stavu.

Roční alokace programu: 8,2 mil. Kč

Rok	Počet přihlášených projektů:	Počet podpořených projektů:
2004	79	25
2005	63	27
2006	70	24
2007	80	22
2008	65	23
2009	56	24
Celkem	413	145

5.

Muzea: Slezské zemské muzeum v Opavě (nejvýznamnější pobočky: Památník II. světové války v Hrabyni, Areál čs. opevnění Hlučín – Darkovičky), Ostravské muzeum, Hornické muzeum OKD a zábavné centrum Landek, Důl Michal v Ostravě, Regionální muzeum v Kopřivnici, Technické muzeum Tatra, Muzeum fojtství.

Muzea zřizovaná krajem: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek (nejvýznamnější pobočka: Hrad Hukvaldy), Muzeum v Bruntále (nejvýznamnější pobočka: Hrad Slovinec), Muzeum Novojičínska (nejvýznamnější pobočky: Zámek Kunín, Památník J. A. Komenského ve Fulneku, Památník F. Palackého v Hodslavicích, Muzeum a pamětní síň S. Freuda v Příboře, Muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm), Muzeum Těšínska (nejvýznamnější pobočka: Archeopark Chotěbuz).

Galerie: Galerie výtvarného umění v Ostravě (zřizovatel kraj), Výtvarné centrum Chagall, Dům umění v Opavě, Galerie Langův dům ve Frýdku-Místku.

Divadla: Národní divadlo Moravskoslezské, Divadlo Petra Bezruče, Komorní scéna Aréna, Slezské divadlo Opava, Těšínské divadlo Český Těšín (zřizovatel kraj), Divadlo loutek Ostrava.

Symfonický orchestr: Janáčkova filharmonie Ostrava

Knihovna: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě (zřizovatel kraj), Městská knihovna v Ostravě.

Hrady a zámky (výstavní prostory, instalace a prohlídkové trasy): Hrad Hukvaldy, Hrad Sovinec, Zámek Hradec nad Moravicí, Zámek Bruntál, Zámek Raduň, Zámek Kunín, Zámek Kravaře, Zámek Karviná.

7. Olomoucký kraj

1.

Za silné stránky dnešní kultury lze podle mého názoru považovat:

- svobodu tvůrčích činností,
- dostatek tvůrců schopných vytvářet hodnotná díla,
- existenci institucionální základny kultury, která je schopna působit při procesu zprostředkování těchto hodnot,
- stávající rozmanitost různých uměleckých a kulturních žánrů,
- rozvíjení lokálních tradic,
- zájem veřejnosti o kulturu,
- snahu o vytvoření systému podpůrných programů pro rozvoj různých oblastí kultury, včetně „evropských peněz“,
- zvýšení frekvence kulturní výměny mezi subjekty působícími na území naší republiky a v ostatních evropských zemích, a to nejen na regionální, ale také na lokální úrovni a nejen na úrovni profesionálních, ale také zájmových subjektů,
- působení občanských sdružení a jiných seskupení, která směřují své aktivity do oblasti kultury.

Naopak za méně příznivé úkazy v oblasti dnešní kultury lze označit:

- prohlubující se komercializaci v oblasti kultury,
- nepochopení významu kultury pro život člověka a společnosti,
- nedostatečná legislativa,
- stav stávající státní památkové péče (naprosto nevyhovující legislativa, těžkopádná organizační struktura Národního památkového ústavu, nekoncepčnost, odtrženost od reality, špatné vnímání veřejností),
- nekoordinovanost kulturních akcí,
- dopad současné krize na oblast kultury.

2.

Těchto hlavních funkcí je několik. Jednak prostřednictvím kulturních organizací, které kraje zřizují, přímo ovlivňovat nabídku kulturního vyžití v daném regionu, dále přímo usměrňovat v mezích daných zákonem aktivity v některých oblastech kultury, zajišťovat výkon státní správy, nepřímo ovlivňovat kulturní aktivity a procesy v regionu formou metodických aktivit a formou finanční podpory žádoucích kulturních aktivit.

3.

Vývoj kultury ovlivňuje řada jevů. V současné době zde hrají jednu z limitujících rolí ekonomické faktory. Nejedná se pouze o to, že kvůli omezenému toku peněz do kultury se uspořádá méně akcí, opraví méně památek, akce navštíví menší počet lidí, ale také o to, že potřebnost kultury bývá často poměřována z ryze ekonomického hlediska. Na její „obranu“ bývá často zdůrazňována existence „kulturního průmyslu“, oblast kultury je již mnohem méně obhajována jako fenomén mající právo na existenci především proto, že vede ke kultivaci člověka a jeho tvůrčích sil, že představuje jednu ze základních forem investic do rozvoje lidského faktoru i celé společnosti. Překonání onoho zužujícího, ekonomizujícího názoru na kulturu a změnu v chápání této oblasti považuji proto za klíčový problém, jehož řešení není sice v nedohlednu, ale vyžádá si ještě delší čas.

4.

Jedná-li se o veřejné služby, potom by měly být tyto služby především financovány z veřejných zdrojů, to tedy znamená ze státních, krajských a obecních zdrojů, což ale nevyklučuje možnost získávání finančních prostředků i od jiných subjektů a přijímání sponzorských darů. Při tom je nutno respektovat skutečnost, že některá kulturní zařízení plní, z hlediska svého působení, jak regionální či dokonce nadregionální funkci souběžně s funkcí lokální. V našem kraji se např. jedná o dvě profesionální divadla zřizovaná městem a plnící částečně i funkce regionální, či o vědeckou knihovnu a síť muzeí, tedy o zařízení krajská,

kteřá naopak plní ve výrazné míře ve vztahu k městům, ve kterých jsou situována, funkci lokální. V této souvislosti se zde přímo nabízí možnost vícezdrojového financování, ale vzhledem k uvedeným faktům není patrně jednoduché vytvořit takový model, který by byl vyvážený a smysluplný. Na realizaci kulturní nabídky se ale podílejí i subjekty, u kterých jejich aktivity nemají vysloveně charakter veřejné služby. Jejich akce mají přesto pro kulturní život kraje značný význam. Z tohoto důvodu je kraj také finančně podporuje.

Provádí to především prostřednictvím Programu podpory kulturních aktivit v Olomouckém kraji; v roce 2009 bylo Olomouckým krajem poskytnuto na podporu těchto aktivit přibližně 17 230 000 Kč. Mimo to byly akce živé kultury ještě podpořeny i z dalších programů Olomouckého kraje, především v rámci programu „Významné projekty Olomouckého kraje“. Zde se jednalo o částku 8 720 000 Kč.

Olomoucký kraj také formou dvou programů podporuje obnovu kulturních památek. Jedná se o program „Obnova kulturních památek v Olomouckém kraji“, kde byly poskytnuty příspěvky ve výši 12 668 000 Kč, a dále o program „Obnova památek drobné architektury“, zde byla uvolněna částka ve výši 2 660 000 Kč.

Mimo to Olomoucký kraj v roce 2009 ještě poskytl částku 2 200 000 Kč na podporu regionální stránky činnosti dvou profesionálních divadel v Olomouckém kraji a Moravské filharmonie. Další finanční podporou byla částka 10 250 000 Kč na podporu regionálních funkcí knihoven v Olomouckém kraji a částka 29 340 000 Kč na podporu činnosti Muzea umění Olomouc, které je zřizováno Ministerstvem kultury.

5.

V Olomouckém kraji působí dvě příspěvkové organizace Ministerstva kultury, a to Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, a dále Muzeum umění Olomouc. Olomoucký kraj je zřizovatelem osmi příspěvkových organizací v oblasti kultury: Vědecké knihovny Olomouc, Archeologického centra Olomouc, Lidové hvězdárny Prostějov a pěti muzeí. K významným kulturním zařízením Olomouckého kraje patří dále dvě profesionální divadla zřizovaná Statutárním městem Olomouc a Městem Šumperk, Moravská filharmonie Olomouc zřizovaná Statutárním městem Olomouc, dále Městské divadlo v Prostějově (bez stálého souboru) zřizované městem Prostějov, Dům kultury v Šumperku, zde se jedná o soukromou společnost s ručením omezeným. Dále je ještě nutno zmínit síť místních knihoven, kin a některých dalších městských muzeí a různých občanských sdružení pořádajících jednotlivé konkrétní akce.

Jak vyplývá ze shora uvedeného přehledu, síť kulturních zařízení je zřizována a její chod zajišťován různými typy subjektů spadající jak do veřejné sféry, tak i do oblasti subjektů.

8. Pardubický kraj

1.

Kladné stránky:

- vznik mnoha nových právních subjektů v oblasti kultury (zejména občanských sdružení) a jejich zapojení do kulturního dění – pořádají samostatně nebo ve spolupráci s jinými subjekty celou řadu kulturních akcí;
- udržení a podpora tradičních kulturních akcí;
- rozšiřující se nabídka kulturních akcí i do malých obcí v kraji;
- zvyšující se podpora kultury ze strany samosprávných celků (krajů, obcí);
- převod kulturních subjektů na kraje;
- rozvoj a podpora regionálních funkcí knihoven.

Záporné stránky:

- pozvolná změna kulturní nabídky (divadel, TV, rozhlas) přizpůsobující se klesající kulturní úrovni diváků (převažují lehčí žánry pro pobavení);
- vliv médií, zejména komerčních televizních a rozhlasových stanic (některé druhy kultury a umění se z nich zcela vytratily – vážná hudba, folklor, mluvené slovo aj.);
- klesá počet kvalitních programů zaměřených na děti a mládež – chybí nabídka kvalitních filmů, knih a divadelních představení;
- celkový objem finančních prostředků vyčleněných na oblast kultury spíše stagnuje, dotace MK mají klesající tendenci;
- zvyšující se komercializace kultury (nedostatek finančních prostředků ovlivňuje kulturní nabídku tak, aby se stala přijatelnou pro největší množství zájemců);
- nedostatečná spolupráce krajských kulturních zařízení se subjekty ze zahraničí.

2.

- ve zřizování nejvýznamnějších kulturních organizací;
- v podílení se na spolufinancování ostatních významných kulturních organizací v kraji;
- ve finanční podpoře projektů regionálního a ve spolupráci s MK také nadregionálního a mezinárodního charakteru, které dostatečným způsobem reprezentují kulturní dění v kraji;
- v systematické podpoře různých forem péče o památkový fond a kulturní památky.

3.

Těsnější propojení kultury s cestovním ruchem a lepší využití kulturních památek.

4.

Kultura potřebuje vícezdrojové financování (stát, kraj, obec, neveřejné zdroje, nadace, mezinárodní programy aj.). V oblasti památkové péče nese hlavní zodpovědnost za financování vlastník.

Podpůrné programy Pardubického kraje:

Tvář kraje (od r. 2001) – dokument o podpoře nejvýznamnějších kulturních akcí a výročí – ročně cca 1,5–2 mil. Kč;

Grantový program na podporu kulturních aktivit (výstavy, přehlídky, festivaly, symposia, výtvarné projekty aj. nekomerčního charakteru konané na území kraje) – od r. 2002 – 1,2 mil. Kč, 2003 – 1,5 mil. Kč, 2004 – 1,8 mil. Kč, 2005 – 2,2 mil. Kč, 2006 – 2,5 mil. Kč, 2007 – 2,5 mil. Kč, 2008 – 2,7 mil. Kč, 2009 – 2,1 mil. Kč;

Grantový program na podporu internetizace knihoven v kraji – od r. 2003 – 200 tis. Kč, 2004 – 300 tis. Kč, 2005 – 1,5 mil. Kč, 2006 – 1,4 mil. Kč, do 2007 – 800 tis. Kč;

Grantový program na podporu muzeí v kraji – od r. 2003 – 300 tis. Kč, 2004 – 1 mil. Kč, 2005 – 1 mil. Kč, 2006 – 1 mil. Kč, 2007 – 900 tis. Kč, 2008 – 1,3 mil. Kč, 2009 – 1,5 mil. Kč;

Podpora krajských postupových přehlídek (vyhlašuje ARTAMA) – od r. 2003 cca 350 tis. Kč ročně;

Přímá podpora kulturních subjektů krajského významu:

- Východočeské divadlo Pardubice – r. 2002 – 1,5 mil. Kč, 2003 – 2,6 mil. Kč, 2004 – 3 mil. Kč, 2005 – 4 mil.

Kč, 2006 – 4,2 mil. Kč, 2007 – 4,7 mil. Kč, 2008 – 4,2 mil. Kč, 2009 – 3,8 mil. Kč;
- Komorní filharmonie Pardubice – r. 2002 – 1 mil. Kč, 2003 – 1,5 mil. Kč, 2004 – 2 mil. Kč, 2005 – 2,3 mil. Kč, 2006 – 2,5 mil. Kč, 2007 – 2,5 mil. Kč, 2008 – 2,5 mil. Kč, 2009 – 2,7 mil. Kč;
- Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice – od r. 2002 – 150 tis. Kč ročně;
Dotace na opravy kulturních památek v kraji – ročně cca 15 mil. Kč.

5.

Pardubický kraj zřizuje 6 organizací v oblasti kultury: Východočeské muzeum v Pardubicích, Regionální muzeum v Chrudimi, Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Regionální muzeum v Litomyšli, Východočeská galerie v Pardubicích, Krajská knihovna v Pardubicích.

Ostatní významné instituce v Pardubickém kraji:

Příspěvkové organizace Ministerstva kultury (Muzeum loutkářských kultur, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích), Východočeské divadlo Pardubice – zřizuje Statutární město Pardubice, Komorní filharmonie Pardubice – zřizuje Statutární město Pardubice, Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice – zřizuje Univerzita Pardubice.

9. Plzeň

1.

Pokud je tato otázka směřována na období 2004–2009, pak oněch kladných stránek vývoje kultury je tu několik:

- přenos správy mnoha kulturních organizací z úrovně státu na obce, města a posléze kraje. I přes počáteční obavy se ukázalo, že tyto jednotlivé samosprávné úrovně si kultury váží, věnují se jí a dokáží ji i patřičně finančně podpořit,
- rozvíjející se kulturní dění v obcích, městech a krajích (festivally, přehlídky, nejrůznější další kulturní aktivity),
- vznik a diverzifikace subjektů působících v kultuře (spolky, sdružení, obecně prospěšné společnosti i jednotlivci),
- vznik grantových programů na úrovni obcí a krajů, díky kterým je možné výběrově podporovat neziskové subjekty a kulturní dění v jednotlivých místech,
- v některých městech a krajích včetně Ministerstva kultury ČR se prosazuje nebo se začíná prosazovat systémový přístup ke kultuře – vznikají koncepční či strategické dokumenty týkající se správy a financování oblasti kultury,
- možnosti financování kulturních aktivit z fondů Evropské unie,
- navazování kontaktů se zahraničím, mezistátní spolupráce subjektů působících v kultuře a jejich vzájemné obohacování,
- vznik několika zákonů (i když ne vždy dokonalých) týkajících se kultury – knihovní zákon, zákon o sbírkotvorné činnosti, zákon o obecně prospěšných společnostech, autorský zákon a další,
- rekonstrukce mnoha objektů pro kulturní a vzdělávací účely,
- poměrně stabilní zájem o kulturu ze strany veřejnosti.

Záporných stránek vývoje kultury je tu ovšem též několik:

- Stále nepochopení faktu, že investice do kultury, podobně jako do vzdělání, jsou investicemi do budoucna. Stále víceméně panuje přesvědčení, že se jedná o „ztrátovou“ oblast, že je to jen ona pověstná „třešnička na dortu“. Tudíž na úrovni státu je stále kultura vnímána jako okrajová oblast.
- Z toho vyplývá nemožnost dosáhnout na 1 % finančních prostředků ze státního rozpočtu na kulturu, jakkoliv je tato výše deklarována ve vládou schválených koncepčních dokumentech Ministerstva kultury ČR (k tomu je ovšem možné poznamenat, že postavení Ministerstva kultury ČR a jeho vymezení je stále poněkud nejasné, budoucnost v kulturní politice by měla patřit především městům a krajům, jinými slovy, do budoucna by bylo vhodné ještě výrazněji decentralizovat správu kultury, neboť kraje, města a obce ví nejlépe, kam směřovat finanční podporu).
- Neexistence doplňkových zdrojů pro financování kultury na úrovni státu viz nefunkčnost Státního fondu kultury.
- Chybí legislativní opatření pro motivaci privátních sponzorů více podporovat kulturu (větší možnost odpisu z daní).
- Petrifikace stávajícího systému, který preferuje systém příspěvkových organizací resp. do této oblasti směřuje z veřejných rozpočtů nejvíce finančních prostředků, mnohdy na úkor mnohem živějších a flexibilnějších neziskových uskupení. Ovšem i zde je potřeba rozlišovat – je rozdíl mezi organizacemi reprezentujícími živou kulturu (divadla, hudební soubory apod., jež mohou být vystaveny konkurenčnímu prostředí) a organizacemi, jejichž návaznost na veřejný rozpočet je kontinuální a nezbytná (muzea, knihovny – ochrana kulturního dědictví a vzdělávání). Z druhé strany je faktem, že dodnes, v situaci, kdy zde schází legislativně definovaný prostor pro tzv. veřejně-právní instituce, není zcela jasný vztah mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací.
- Stále panující tzv. resortismus – na úrovni veřejné správy se jen málo propojuje oblast kultury s jinými – s oblastí školství, se sociální oblastí, ale i s cestovním ruchem. Dosud není patřičně využíván potenciál kultury právě ve spojení s těmito oblastmi.

2.

Kompetence krajů v oblasti kultury byla vymezena při jejich vzniku převodem zřizovatelských funkcí od státu k příspěvkovým organizacím typu muzeí, regionálních galerií a vědeckých knihoven. Tím byla krajům do „víňku“ dána především oblast vzdělávání a ochrana a správa kulturního dědictví – péče

o historii a paměť regionu, a je to jejich hlavní poslání. Budovat mj. prostřednictvím kultury vztah jeho obyvatel k regionu, k místu. Vedle toho ovšem jednotlivé kraje mohou podporovat kulturní aktivity systémem grantových či podpůrných programů a to i ve spolupráci s městy a obcemi, ale i státem v rámci tzv. kooperativního financování.

3.

Obecně by bylo možné konstatovat, že hlavním problémem je nedostatek finančních prostředků, zvláště dnes, v době ekonomické krize. Na úrovni krajů např. proměnit muzea v moderní instituce odpovídající 21. století vyžaduje nemalé investiční i provozní finanční prostředky (depozitáře, nové a moderní expozice, rekonstrukce či výstavba nových budov apod. včetně odpovídajících platů odborných vysokoškolsky vzdělaných pracovníků). To je jeden z hlavních úkolů krajů. Avšak ještě za důležitější než nedostatek finančních prostředků, a možná naopak právě proto, považují systémový přístup k oblasti kultury. Stanovení a definování priorit, plánu, podle kterého je vhodné do budoucna postupovat. Kultura je oblastí kde peněz není nikdy dost. Proto je nezbytné vědět, co chceme, čeho chceme v dohledném horizontu dosáhnout a postupovat k němu v jednotlivých krocích. Od toho se odvíjí vše další, včetně stanovení indikátorů či standardů, podle kterých bude posuzována činnost jednotlivých organizací. Jinak řečeno, myslet dlouhodobě a mít vizi. Jedině za těchto předpokladů lze finanční prostředky využívat účelně a hospodárně.

4.

Především by měla být financována z veřejných zdrojů, pokud je veřejnou službou a pokud ta která úroveň veřejné správy se na tom shodne. Samozřejmě, vítanou pomocí kultuře jsou nebo by měly být nejrůznější fondy viz uvedený Státní fond kultury či fondy Evropské unie, a nadace, jež jsou naplňovány z nejrůznějších zdrojů, včetně privátních. A pak pochopitelně i samotní privátní sponzoři. Jejich podíl však bude vždy v podstatě doplňkový, ta hlavní zátěž je a bude na zdrojích veřejných. Taková je evropská tradice. To ovšem neznamená se neustále nepokoušet o větší zapojování těchto doplňkových zdrojů. Jejich zapojení totiž i mj. vyjadřuje zájem o kulturu, o dění v dané lokalitě, zájem o své okolí.

Plzeňský kraj, kromě podpory zřizovaným organizacím (v r. 2009 ve výši cca 254 mil. Kč včetně investičních nákladů), má několik podpůrných programů – jedním z nich je každoroční podpora rozsáhlejším a významným kulturním festivalům či aktivitám včetně podpory tzv. Regionálním funkcím knihoven. Tyto finanční prostředky (v r. 2009 ve výši cca 16 mil. Kč) jsou alokovány přímo v rozpočtu Plzeňského kraje, rovněž tak podpora některým významným plzeňským kulturním organizacím (Divadlo J. K. Tyla, Plzeňská filharmonie a Divadlo Alfa – v roce 2009 je tato podpora ve výši 13 mil. Kč) v rámci kooperativního financování. Dalším programem je Grantový program Plzeňského kraje v oblasti kultury (v r. 2009 ve výši 4 mil. Kč) určený na podporu nejrůznějších kulturních aktivit na celém území kraje. Tento grantový program má svá stálá témata, jako je podpora všech druhů umění, kulturního dědictví, přeshraniční spolupráce, ale i témata aktuální pro ten který rok. Vedle toho disponuje Plzeňský kraj i grantovým programem pro oblast památkové péče (v r. 2009 ve výši 28 mil. Kč).

5.

Plzeňský kraj je zřizovatelem celkem 13 příspěvkových organizací, z toho 8 muzeí, které jsou rovnoměrně rozmístěna po celém území kraje (dle struktury bývalých okresů), z nichž to nejvýznamnější je Západočeské muzeum v Plzni, dále 2 galerií (Západočeská galerie v Plzni a Galerie Klatovy/Klenová), Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, Stálé divadelní scény v Klatovech a Hvězdárny v Rokycanech. Mezi nejvýznamnější instituce v rámci Plzeňského kraje lze zahrnout i subjekty zřizované a založené městem Plzní – Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Plzeňskou filharmonii, Divadlo Alfa, Galerii města Plzně. Z tohoto výčtu je patrné, že nejvýznamnější kulturní subjekty, počítaje v to i nejrůznější hudební, divadelní či výtvarná sdružení, se nachází především v Plzni. Je to logické, neboť Plzeň lze považovat za metropoli Plzeňského kraje a soustřeďuje se zde kulturní život. Ovšem, Plzeňským krajem zřizovaná muzea sehrávají vedle své hlavní činnosti – ochrana kulturního dědictví a jeho prezentace – i funkci kulturních center v dané lokalitě. Ostatní kulturní subjekty působící mimo Plzeň jsou spíše drobnějšího charakteru, které však i přesto mají samozřejmě svůj nezastupitelný význam.

10. Praha

1.

Základní principy, obecné cíle, nástroje, střednědobé záměry a priority kulturní politiky města formuluje materiál Koncepce kulturní politiky hl.m.Prahy schválený Zastupitelstvem HMP v roce 2006. Jako otevřený a dynamický dokument předpokládá však pravidelnou aktualizaci.

Aktualizovaná verze koncepce kulturní politiky hl. m. Prahy je od listopadu 2009 k dispozici pro připomínky veřejnosti na webových stránkách města s tím, že po ukončení připomínkového řízení bude předložena ke schválení v Radě hl.m. Prahy a Zastupitelstvu hl.m. Prahy.

Koncepce kulturní politiky HMP připomíná, že kultura pomáhá formulovat myšlenky a názory, reflektuje společenské a estetické fenomény a poskytuje prostor pro vyjádření individuálních postojů. Pozitivně se projevuje ve vzdělanosti obyvatel města, sehrává nenahraditelnou roli při prezentaci Prahy na mezinárodních fórech, je důležitým marketingovým nástrojem a v neposlední řadě ekonomickým a sociálním stimulem. Kultura zvyšuje kvalitu života a přispívá ke stabilitě společnosti, regeneruje ji, zhodnocuje a zvyšuje lidské poznání, utváří životní styl, napomáhá sebepoznání a sebeidentifikaci člověka. Je zdrojem zábavy a náplní volného času, zlepšuje duševní zdraví občanů, přitahuje mladé lidi a chrání je před negativními vlivy a různými druhy chorobných závislostí. Je zároveň prevencí vzniku sociálněpatologických jevů – jako například rasové a národnostní nesnášenlivosti a netolerance vůči handicapovaným, nemocným, seniorům, menšinám.

Pozitivní vliv kultury a umění na společnost se promítá a město ho směřuje především do těchto oblastí:

- vzdělávání a osvěta;
- spoluvytváření kvalitního prostředí „veřejného prostoru“ pro obyvatele a návštěvníky města;
- zvyšování kvality občanské společnosti a demokracie, prevence proti vzniku sociálně patologických jevů;
- rozvíjení etických hodnot v souladu s evropskými a světovými kulturními tradicemi;
- rozvíjení životního stylu;
- podpora identity a prestiže města (regionu, země), významný městotvorný prvek;
- marketing a propagace města v zahraničí;
- ekonomika (kultura ovlivňuje ekonomiku a zároveň sama představuje samostatné a významné ekonomické odvětví). Nezanedbatelné jsou multiplikační efekty kulturních činností, které se projevují v rozmachu navazujících podnikatelských aktivit a služeb. Jakožto součást ekonomického systému působí kultura na zvýšení zaměstnanosti, má podíl na tvorbě hrubého domácího produktu a má vysokou míru přidané hodnoty;
- sociální sféra (zaměstnanost v kultuře a v navazujících službách, vliv na sociální vztahy, náladu obyvatel atd.);

Specifikace kulturní politiky hl. m. Prahy prostřednictvím S.W.O.T. analýzy

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Silná kulturní tradice, neopakovatelný pražský „genius loci“ a kulturně vyspělí obyvatelé města • Množství kvalitních kulturních projektů v Praze • Vysoký objem financí vynakládaných na kulturu • Moderní a transparentní grantový systém s účastí odborníků na výběru projektů • Rozsáhlá partnerská činnost města • Tradice a význam pražských kulturních institucí • Široké využití městských objektů, veřejných prostor a prostranství, reklamních prvků a tiskovin při realizaci kulturních projektů • Možnosti nefinanční podpory kulturních projektů • Dobré organizační a odborné zázemí orgánů veřejné správy v oblasti kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost kultury absorbovat libovolný objem finančních prostředků • Omezené finanční možnosti pro realizaci vlastních kulturních projektů hl. m. Prahy • Malá provázanost a koordinace finančních zdrojů hl. m. Prahy, městských částí, Evropské unie a Ministerstva kultury ČR • Rezervy ve využívání vlastních kulturních institucí a projektů k propagaci hl. města Prahy – Vícezdrojové financování

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení komunikace s profesionály v kultuře a jejich viditelná pozitivní identifikace s Prahou • Uvedení nového grantového systému a kulturní politiky města do praxe • Realizace projektů na území Prahy bez grantové podpory, případně podpořených pouze nefinanční formou • Potenciál pro intenzivní propagaci města i směrem do zahraničí 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedocení či přecenění objemu a struktury vynakládaných prostředků • Vyšší míra subjektivního pohledu na realizaci kulturní politiky u části kulturní obce • Nedostatečné využití kulturních projektů k propagaci města • Nedostatečná komunikace mezi veřejnou správou a kulturní obcí při transformaci příspěvkových organizací města

2.

K této otázce může hlavní město Praha jen těžko zaujmout jednoznačné stanovisko. Jak vyplývá ze zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), má město Praha vícero postavení, a to:

- hlavního města
- kraje a obce
- postavení městských částí.

Jako hlavní město Praha a její městské části ze zákona pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, včetně potřeb kulturních. O kulturní potřeby občanů hl. m. Prahy, ale i jejich návštěvníků z jiných českých měst nebo z ciziny pečuje Praha z hlediska všech svých výše uvedených postavení, proto nejsme v tomto případě schopni jednoznačně oddělit a posoudit pouze funkci kraje.

3.

Ze základních problémů souvisejících s kulturním děním v Praze lze připomenout především:

- stále se snižující státní příspěvek na kulturu vyvolává nutnost vyšších dotací ze strany obce
- trvale rostoucí počet uměleckých subjektů i projektů klade stále větší nároky na jejich financování
- dlouhodobě se nedaří zajistit vícezdrojové financování.

V souladu s Konceptí kulturní politiky hlavního města se kromě již zmíněné dotační politiky jeví v současné době jako základní priorita transformace příspěvkových organizací.

Připravit návrh průběhu druhé etapy transformace příspěvkových organizací byl také jeden z hlavních úkolů Poradního sboru primátora hl. m. Prahy. Ten na podzim roku 2009 navrhl provázaný systém financování, jehož součástí je přímé financování i dotace přidělované na základě volné soutěže, tedy formou grantů.

Postavení hl. m. Prahy jako přímého provozovatele a zřizovatele kulturních subjektů by mělo oslabovat, posilovat by se naopak měla postavení podporovatele nezávislých kulturních subjektů. Prostředí přirozené konkurence může vzniknout pouze za předpokladu existence samostatných, za sebe zodpovědných a samostatně hospodařících subjektů. Proto je cílem hl. m. Prahy pokračovat v transformaci příspěvkových organizací hl. m. Prahy.

Dle doporučení Poradního sboru by páteřní systém pražské kultury (přímo městem zřizované a financované organizace) měl splňovat tato kritéria a cíle:

- Plnění reprezentativní funkce pražské kultury a potvrzení základní kulturní identity Prahy.
- Základní pokrytí jednotlivých uměleckých oblastí.
- Soustavná péče o rozvoj kulturně-historického dědictví i soudobé tvorby a péče o jejich uchování.
- Vytváření a provozování finančně náročných projektů rozmanitých uměleckých druhů a žánrů a zajištění těch kulturně-společenských potřeb obyvatel a návštěvníků Prahy, které nemohou být v plné míře a kvalitě zajišťovány neziskovým a soukromým sektorem. Tomu by mělo odpovídat exkluzivní ekonomické i tvůrčí prostředí páteřních institucí.
- Zpřístupnění uměleckých děl a kulturních služeb nejširšímu okruhu konzumentů – občanů hl. města Prahy a jejich návštěvníků za ekonomicky, sociálně a technicky dostupných podmínek, vhodných i pro děti a mládež, sociálně a zdravotně handicapované a příslušníky menšin.
- Finanční příspěvek pro činnost těchto organizací by měl být nadále poskytován dle zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (do budoucna případně jiným způsobem) přímo z rozpočtu hl. m. Prahy v souladu s přesně v základních dokumentech organizace (zřizovací listina) definovanými

cíli a funkcemi organizace, a za přesných evaluačních pravidel a podmínek. Tato charakteristika je klíčová a odlišuje páteřní instituce od dalších kulturních institucí.

V návaznosti na uvedená kritéria by dle Poradního sboru páteřní systém přímo městem zřizovaných a financovaných organizací měly nadále tvořit tyto subjekty:

1. Divadlo na Vinohradech (repertoárové činoherní divadlo)
2. Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK (hudba)
3. Galerie hl. m. Prahy (výtvarné umění)
4. Hudební divadlo v Karlíně
5. Městská knihovna v Praze (literatura)
6. Muzeum hl. m. Prahy (sbírková instituce naučně-poznávacího charakteru s historickým aspektem)
7. Národní kulturní památka Vyšehrad (výstavní instituce a kulturně-historická památka)
8. Hvězdárna a planetárium hl. m. Prahy (popularizačně-vědecká instituce)

Ostatní stávající příspěvkové organizace hl. m. Prahy - nezařazené do této kategorie - doporučuje Poradní sbor transformovat.

Zařazení subjektu do přímo městem zřizovaných a financovaných organizací nevylučuje případné převedení do nižší kategorie, a tudíž následnou transformaci. Jde však o organizace, kde transformaci budou zřejmě ztěžovat majetkové poměry (velký majetek ve vlastnictví hl. m. Prahy, který tyto organizace spravují). Také zatím není také k dispozici vhodný typ organizace, do níž by se tyto instituce transformovaly.

Poznámka: Zoologická zahrada hl. města Prahy a Botanická zahrada hl. města Prahy jsou organizace spadající do gesce OKP MHMP, Poradní sbor se jimi v tomto materiálu však nezabýval. V rámci rozpočtové kapitoly „kultura“ jsou městem dále zřizovány a financovány také organizace Pohřební ústav hl. města Prahy a Správa pražských hřbitovů. Tyto organizace ale nejsou v působnosti OKP MHMP a Poradní sbor se jimi dále nezabýval.

V současné době se zpracovává návrh na „transformaci“ PIS na akciovou společnost s holdingovým uspořádáním, kde jediným akcionářem bude hl. m. Praha

4.

Těžiště současné dotační strategie hl. m. Prahy pro oblast kultury a umění i nadále spočívá v grantovém systému. Systém přidělování kulturních grantů hl. m. Prahy začal fungovat již v roce 1996. Granty v oblasti kultury a umění jsou udělovány na podporu celoroční umělecké činnosti nebo na realizaci konkrétních kulturních projektů.

Grantový systém také umožnil aktuálně řešit mimořádné situace (např. povodně v roce 2002), grantem byly podpořeny i významné kulturní projekty (např. Sláva Barokní Čechie, Česká sezona ve Francii, Karel IV. či Albrecht z Valdštejna).

V roce 2000 hlavní město Praha poprvé udělilo čtyřleté granty. Systém čtyřletých grantů vytvořil předpoklad pro zahájení 1. etapy postupné transformace divadel zřizovaných hl. m. Prahou. V rámci uskutečňování procesu transformace divadel byl roce 2002 udělen čtyřletý grant Pražskému komornímu divadlu s. r. o., divadlu Semafor, spol. s r. o. a Činohernímu klubu, o. p. s., v roce 2003 Divadlu Archa, o.p.s.

Zásady pro vyhlášení a přidělování grantů jsou schvalovány Radou hl. m. Prahy každoročně, což umožňuje bezprostředně reagovat na aktuální situaci. Na základě připomínek odborníků i kulturní veřejnosti začátkem roku 2005 inicioval primátor hl. m. Prahy Pavel Bém pracovní diskusní jednání a workshopy a vytvořil dvě pracovní skupiny – pro oblast kulturní politiky a pro optimalizaci grantového systému. Po jejich sloučení byl ustanoven Poradní sbor primátora hl. m. pro kulturní a grantovou politiku s úkolem dále doplňovat a precizovat materiály na zadané téma a také nominovat osobnosti z řad představitelů kultury do grantové komise pro udílení grantů v oblasti kultury a umění. Velmi důležitým závěrem jedné etapy práce Poradního sboru bylo schválení materiálů Koncepce kulturní politiky hlavního města a Grantové politiky hlavního města v oblasti kultury a umění usnesením Zastupitelstva HMP č. 39/19 dne 29. června 2006. Konečně zformulovaná Koncepce kulturní politiky hlavního města se stala klíčovým dokumentem, který definuje rámec oblasti umění a kultury v návaznosti na aktivity hlavního města a nástroje podpory veřejných kulturních služeb, a stanovila takové priority v této oblasti, které posilují výlučné postavení hlavního města České republiky v mezinárodním i domácím kontextu.

Poradní sbor primátora hl. m. Prahy pro oblast kulturní a grantové politiky byl znovu ustaven v létě 2008 k řešení osmi konkrétně zadaných úkolů, které lze shrnout do tří okruhů:

- návrh nového systému financování pražské kultury,

- návrh průběhu druhé etapy transformace příspěvkových organizací hl. m. Prahy,
- aktualizace kulturní politiky hl. m. Prahy.

Pro rok 2009 připravil model jednoletých grantů, na základě přijatých zásad byly granty pro rok 2009 uděleny. Výsledkem jeho další činnosti se stal materiál s původním názvem Návrh systému financování pražské kultury, který prošel připomínkovým řízením, a na jeho základě byl rozdělen do dvou částí, Grantový systém hl.m. Prahy na léta 2010 – 2015 a Transformační proces příspěvkových organizací hl.m. Prahy v oblasti kultury.

Grantový systém hl.m. Prahy na léta 2010 – 2015 byl schválen usnesením Zastupitelstva dne 18.6.2009 - následně hlavní město Praha vyhlásilo grantové řízení v oblasti kultury a umění v roce 2010.

Granty jsou v něm udělovány v rámci následujících skupin:

A. Kontinuální víceletá činnost uměleckých a kulturních subjektů, max. 4letý grant.

A1. Podpora kontinuální a periodické činnosti subjektů v objektech ve vlastnictví HMP.

A2. Podpora kontinuální a periodické činnosti/akce v ostatních objektech.

B. Roční granty/projektové financování na jednotlivé umělecké projekty a činnosti a na podporu neprofesionálního umění na území HMP.

Do skupiny jednoletých grantů patří i žádosti začínajících umělců, významné projekty jednorázového charakteru, v neposlední řadě i zahraniční reprezentace hl. m. Prahy a mezinárodní projekty konané na území HMP.

Všechny žádosti o grant jsou přijímány v rámci následujících oborů: divadlo, hudba, tanec a nonverbální umění, výtvarné umění, fotografie a nová média, literatura (s výjimkou periodického tisku s nadregionální a celostátní působností), audiovizuální umění (film a video), ostatní.

Provázaný systém financování, jehož součástí je v roce 2009 aktualizovaný grantový systém, v němž jsou granty - dotace přidělovány na základě volné soutěže, je otevřený všem subjektům bez ohledu na jejich právní subjektivitu s tím, že dotace může pokrývat náklady pouze do výše vyrovnaného rozpočtu projektu nebo činnosti. V případě podpory jednotlivých projektů se tato zásada vztahuje pouze na podpořený projekt, nikoli na celou činnost subjektu, který projekt podává. V tomto smyslu je navrhovaný model dostupný i pro ziskové subjekty. Záleží pouze na typu jejich činnosti, který musí odpovídat kulturně politickým záměrům vyjádřeným v Koncepti kulturní politiky HMP.

Nově přijatý model pro jednoleté i víceleté granty respektuje pozitivní zkušenosti z grantového řízení roku 2009 a analogickým způsobem je aplikuje. Jde o tyto prvky:

- aplikace bodového systému,
- dvoukolové hodnocení žádostí, při němž je odděleno posouzení odborné úrovně projektu od přidělování konkrétní výše grantu,
- zvýšení počtu nezávislých externích hodnotitelů,
- uvedení věcných důvodů rozhodnutí Grantové komise,

Všechny tyto prvky zásadně posilují transparentnost grantového systému.

Komplexní informovanost veřejnosti o výsledcích grantového řízení je zajišťována každoročně zveřejňováním všech výsledků grantového řízení na internetových stránkách města a publikováním příjemců grantů, jejich grantových projektů i výše uděleného grantu ve Výroční zprávě o financování kultury hl. m. Prahy nazvané Kultura v Praze.

I přesto, že lze konstatovat, že grantový systém v oblasti kultury se po více jak dvanáctiletém období osvědčil a můžeme jej považovat za jednu z nejperspektivnějších, patřil v nedávné době i k nejdiskutovanější formě podpory kultury v hlavním městě. Rozdělování finančních příspěvků z veřejných rozpočtů je neustálým zdrojem otázek, zda a nakolik se pražské radnici daří aktuálně reflektovat potřeby a zájmy uměleckých tvůrců, kulturních pracovníků a producentů - a v neposlední řadě také publika.

Přehled o grantech hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění za léta 2004–2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celkový počet žádostí	547	532	491	716	707	667
Celkový počet udělených grantů	256	205	366	430	459	428

Finanční objem grantů v Kč	103 186 000	136 849 000	190 338 000	185 182 000	222 003 213	223 867 000
Počet neudělených grantů	291	327	125	286	248	239

Další z realizovaných forem finanční podpory kulturních projektů bylo v období let 1996 - 2006 spolupořadatelství hl. m. Prahy. Od přijetí usnesení Rady HMP č. 249 ze dne 27. 2. 2007 pak přijímala Praha tzv. partnerství při pořádání akcí v oblasti kultury, sportu a volného času, které bylo usnesením č. 531 ze dne 28. 4. 2009 dále rozšířeno, a je dnes přijímáno k akcím v oblasti kultury, cestovního ruchu, sportu, volného času a volného času dětí a mládeže.

Přehled příspěvků formou spolupořadatelství, respektive partnerství v letech 2004–2008

	Spolupořadatelství	Spolupořadatelství	Spolupořadatelství	Partnerství	Partnerství
Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Počet uzavřených smluv	83	91	105	116	168
Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Proplaceno Kč	38 296 772	49 034 000	81 764 000	71 982 000	82 580 000

Celkový přehled financování kultury a umění v letech 2004–2007

V roce 2004 hlavní město Praha poskytlo na kulturu včetně oprav památek a všech investic ze svého rozpočtu celkem 1 612 mil. Kč. Tato částka je rozepsaná v následující tabulce.

	v tis. Kč
Neinvestiční příspěvek příspěvkovým organizacím	817 276
Investiční příspěvek příspěvkovým organizacím	81 263
Spolupořadatelství hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění	38 296
Granty hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění	115 429
Dary v oblasti kultury	750
Smlouvy o dílo v oblasti kultury	1 665
Pražské vánoce (Kapitola 1016 – neúčelová rezerva)	7 500
Rekonstrukce HDK – investiční prostředky (Odbor městského investora)	6 000
Cestovní ruch – propagace pražské kultury a památek	31 137
Služby – produkce kulturních akcí hl. m. Prahy, apod.	4 496
Granty na obnovu nemovitých kulturních památek a objektů významných z hlediska památkové péče	59 854
Finanční příspěvky na obnovu církevních objektů v majetku hl. m. Prahy	12 240
Granty na obnovu církevních objektů v majetku církví a náboženských společností	25 189
Dotace uměleckému školství – neinvestiční prostředky	305 497
Dotace uměleckému školství – investiční prostředky	44 721
Granty na kulturní aktivity domů dětí a mládeže	175
Granty na Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin	2 800
Účelové prostředky poskytnuté městským částem	7 888
Pražský dům fotografie – investiční prostředky (Odbor městského investora)	13 000
Slovanská epopej – investiční prostředky (Odbor městského investora)	101
Pomník obětem kolektivizace zemědělství – investiční prostředky (Odbor městského investora)	3 200
Oprava Karlova mostu – neinvestiční prostředky (Odbor městského investora)	33 414
CELKEM:	1 611 891

V roce 2005 hlavní město Praha poskytlo na kulturu včetně oprav památek a všech investic ze svého rozpočtu celkem 1 810 mil. Kč - upřesnění v následující tabulce.

Souhrnná tabulka	Poskytnutá částka v tis. Kč
KULTURA	1 275 349
PAMÁTKOVÁ PÉČE – nemovité kulturní památky a objekty významné z hlediska památkové péče	107 990
CÍRKEVNÍ OBJEKTY	35 886
UMĚLECKÉ ŠKOLSTVÍ A GRANTY NA KULTURNÍ AKTIVITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	362 121
CELOMĚSTSKÉ PROGRAMY PODPORY AKTIVIT NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN	3 000
CESTOVNÍ RUCH – propagace pražské kultury a památek	26 097
CELKEM:	1 810 443

V roce 2006 hlavní město Praha poskytlo na kulturu včetně oprav památek a všech investic ze svého rozpočtu v roce celkem 2 071 020 tis. Kč - upřesnění v následující tabulce.

Souhrnná tabulka	Poskytnutá částka v tis. Kč
KULTURA	1 586 952
PAMÁTKOVÁ PÉČE – nemovité kulturní památky a objekty významné z hlediska památkové péče	85 725
CÍRKEVNÍ OBJEKTY	25 000
UMĚLECKÉ ŠKOLSTVÍ A GRANTY NA KULTURNÍ AKTIVITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	348 723
CELOMĚSTSKÉ PROGRAMY PODPORY AKTIVIT NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN	3 081
CESTOVNÍ RUCH – propagace pražské kultury a památek	21 539
CELKEM:	2 071 020

V roce 2007 hlavní město Praha poskytlo na kulturu včetně oprav památek a všech investic ze svého rozpočtu v roce celkem 1 674 588 Kč (bez uměleckého školství) - upřesnění v následující tabulce.

Souhrnná tabulka	Poskytnutá částka v tis. Kč
KULTURA	1 561 379
PAMÁTKOVÁ PÉČE – nemovité kulturní památky a objekty významné z hlediska památkové péče	57 516
CÍRKEVNÍ OBJEKTY	26 000
CELOMĚSTSKÉ PROGRAMY PODPORY AKTIVIT NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN na území hl. m. Prahy	4 089
CESTOVNÍ RUCH – propagace pražské kultury a památek	25 604
CELKEM:	1 674 588

V roce 2008 hlavní město Praha poskytlo na kulturu včetně oprav památek a všech investic ze svého rozpočtu v roce celkem 1 749 888,-Kč (bez uměleckého školství) - upřesnění v následující tabulce.

Souhrnná tabulka	Poskytnutá částka v tis. Kč
KULTURA	1 545 922
PAMÁTKOVÁ PÉČE – nemovité kulturní památky a objekty významné z hlediska památkové péče	129 056
CÍRKEVNÍ OBJEKTY	28 600
CELOMĚSTSKÉ PROGRAMY PODPORY AKTIVIT NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN na území hl. m. Prahy	4 050
CESTOVNÍ RUCH – propagace pražské kultury a památek	42 260
CELKEM:	1 749 888

5.

Přehled kulturních subjektů je dán výjimečným postavením Prahy jako hlavního města státu. Toto postavení ovlivňuje jak množství kulturních subjektů, tak jejich okruh působnosti. V Praze působí subjekty, které jsou zřizovány a financovány Ministerstvem kultury ČR (např. Národní divadlo, Národní galerie, Národní muzeum), dále subjekty zřizované a financované městem i soukromo-právní subjekty. Pražské kulturní dění je velmi čínorodé a neustále se mění a vyvíjí. O velkém počtu kulturních subjektů působících v hlavním městě svědčí i počet žádostí o grant a partnerství v jednotlivých letech, které jsou uvedeny v předchozích tabulkách.

V souvislosti s revokací působnosti členů Rady hl.m.Prahy byly usnesením RHMP č. 1462 ze dne 25. 9. 2007 do působnosti kultury nově zahrnuty příspěvkové organizace Zoologická zahrada hl. m. Prahy a Botanická

zahrada hl. m. Prahy. Po transformaci Divadla Archa, Činoherního klubu, Semaforu, Divadla Komédie a Obecního domu hlavní město Praha i nadále působí jako zřizovatel 19 příspěvkových organizací: Divadlo v Divadlo na Vinohradech, Divadlo v Dlouhé, Divadlo Na zábradlí, Divadlo pod Palmovkou, Divadlo Spejbla a Hurvínka, Hudební divadlo v Karlíně, Městská divadla pražská (Divadlo ABC, Rokoko), Minor, Studio Ypsilon, Švandovo divadlo na Smíchově, Městská knihovna v Praze, Hvězdárna a planetárium hlavního města Prahy, Muzeum hlavního města Prahy, Národní kulturní památka Vyšehrad, Symfonický orchestr hlavního města Praha FOK, Galerie hlavního města Prahy, Pražská informační služba, Botanická zahrada hl. m. Prahy, Zoologická zahrada hl. m. Prahy.

Hlavní město Praha, jeho příspěvkové organizace i subjekty podpořené grantem či formou spolupořadatelství (partnerství), úspěšně reprezentovaly město, jeho kulturu a památky v zahraničí - a naopak umožnily prezentaci zahraničních měst, uměleckých kolektivů i jednotlivých umělců v Praze. Z nejvýznamnějších a zároveň velmi úspěšných prezentačních akcí hl.m. Prahy v zahraničí lze uvést v roce 2004 Dny Prahy v Bruselu, pořádané ke vstupu České republiky a jejího hlavního města do Evropské unie, v roce 2005 Dny Prahy v Berlíně, dále Dny Prahy v Chicagu, Dny Prahy v Moskvě a účast hl.m. Prahy na Thames festivalu v Londýně v roce 2007. V roce 2008 byla uspořádána Pražská divadelní sezóna v Sankt Petěrburgu a konaly se Dny Prahy v Budapešti. Z prezentací zahraniční kultury v Praze se úspěšnými akcemi staly v roce 2005 Dny Bruselu v Praze, v roce 2006 Kulturní dny Moskvy v Praze v rámci Ruské sezóny v České republice a kulturní prezentace Kjóta v Praze. V roce 2007 se uskutečnila v Praze Petěrburgská divadelní sezóna a v roce 2008 byly uspořádány Dny Moskvy v Praze.

Hlavní město Praha se ve sledovaném období prezentovalo v zahraničí také formou menších kulturních projektů a účastí na mezinárodních soutěžích a festivalech, např. v Římě, Athénách, Duesseldorfu, Istanbulu, Patrasu, Láhauru, Norimberku, Lucemburku, Omsku či Rize. Recipročně se v Praze prezentovala několikrát Riga a dále města Omsk a Norimberk.

Příprava a realizace akcí v oblasti zahraniční kulturní politiky města je průběžně zajišťována. V lednu 2009 byly uspořádány velmi úspěšné Dny Prahy v Bratislavě, v květnu se uskutečnila kulturní prezentace Prahy v Helsinkách. V září se 2009 konají Dny Soulu v Praze, recipročně budou připravovány k realizaci v roce 2010 nebo 2011 Dny Prahy v Soulu.

Přehled financování příspěvkových organizací zřizovaných hl. m. Prahou v následující tabulce.

Přehled příspěvků příspěvkovým organizacím v oblasti kultury v letech 2004 - 2008

	2004		2005		2006		2007		2008	
	Investiční v Kč	Neinvestiční v Kč	Investiční v Kč	Neinvestiční v Kč	Investiční v Kč	Neinvestiční v Kč	Investiční v Kč	Neinvestiční v Kč	Investiční v Kč	Neinvestiční v Kč
DIVADLO	18 045 700	363 635 000	4 050 000	361 536 400	31 750 000	360 887 000	83 568 000	377 412 000	27 550 000	361 333 000
HUDBA	14 500 000	71 729 800	0	72 482 000	0	74 937 000	0	75 215 000	1 500 000	77 551 000
LITERATURA A KNIHOVNY	7 391 000	197 417 100	8 770 000	205 178 000	4 994 300	209 890 000	13 238 700	214 743 800	19 642 700	212 155 000
VÝTVARNÉ UMĚNÍ	206 400	62 504 200	105 000	58 310 000	5 400 000	57 620 000	2 833 000	62 845 000	22 020 000	58 605 000
OSTATNÍ (Muzeum, PIS, Hvězdárna, Vyšehrad)	48 170 190	121 990 500	79 306 600	113 077 700	56 305 700	130 449 000	140 023 800	320 713 700	78 472 200	134 019 000
ZOOLOGICKÁ ZAHRADA	x)	x)							41 151 900	110 760 600
BOTANICKÁ ZAHRADA	x)	x)							14 871 000	64 450 000

x) zahrnutý v působnosti OKP od roku 2008

11. Středočeský kraj

1.

Specifické postavení Středočeského kraje nejen v oblasti kultury je dáno jeho geografickou polohou. Středočeský kraj tvoří prstenec kolem Prahy, ve které se jako v hlavním městě soustředí nejbohatší kulturní nabídka. I přes tento fakt má Středočeský kraj v oblasti kultury co nabídnout. Jako příklad je možné uvést opakované udělení ceny Thálie hercům vystupujícím v příbramském Divadle Antonína Dvořáka. Kulturní život ve Středočeském kraji je možno charakterizovat jako velmi bohatý a rozmanitý. Vzniklo zde mnoho různých subjektů ať profesionálních, či amatérských, které se věnují kultuře v různých podobách. Kraj se snaží podporovat ty projekty, které mají alespoň regionální charakter, propagují nejen tradiční středočeské akce, ale i nové nápadité projekty. Negativním vlivem na vývoj kulturních aktivit je zejména nedostatek finančních prostředků.

2.

V oblasti kultury z pohledu kraje existují dvě roviny. V první řadě rozvoj kulturního života prostřednictvím krajem zřízených organizací, tj. muzeí a galerií, které pořádají každoročně stovky kulturních akcí. Návštěvnost muzeí a galerií zřizovaných Středočeským krajem přesahuje 600 000 návštěvníků ročně. Neméně důležitou součástí podpory kulturního života ve Středočeském kraji je poskytování dotací subjektům působících v oblasti kultury. Kraj také pomáhá propagovat kulturní akce, informovat o jejich konání. Středočeský kraj oceňuje i významné osobnosti z oblasti kultury medailí nebo plakety Středočeského kraje.

3.

Za hlavní problém považujeme vyšší prostředků věnovaných na podporu kultury obecně. V současné době nedosahuje rozpočet Ministerstva kultury dlouhodobě proklamovaného 1 % HDP, ba naopak finanční vybavení jednotlivých dotačních titulů klesá.

4.

Kultura by měla být financována z více zdrojů a státní nebo krajský příspěvek by měl tvořit jen její menší část. Větší část finančních prostředků by měla být z vlastních zdrojů pořadatele nebo sponzorů. Středočeský kraj realizuje již osm let poskytování dotací z Fondu kultury. Zřízený fond podporuje především akce, které mají zajištěno vícezdrojové financování. V rozpočtu na rok 2009 je na poskytování dotací z tohoto fondu 15 mil. Kč. Trend objemu tohoto fondu je mírně rostoucí. Další oblastí, která je dotována z rozpočtu SK, jsou regionální funkce knihoven a podpora knihoven zřizovaných obcemi. V roce 2009 činí 20 mil. Kč. Středočeský kraj v roce 2009 dotuje své příspěvkové organizace v oblasti provozu a rozvojových programů 240 mil. Kč.

5.

V kraji existuje rozsáhlá síť muzejních institucí. Patnáct jich zřizuje Středočeský kraj. Krajská muzea a jejich veřejnosti přístupné pobočky, kterých je na 80, pokrývají celé území kraje. Zřizovateli dalších muzeí jsou obce, soukromé subjekty, ale i stát a státní organizace. V databázi kraje je zaneseno kolem 100 muzeí, památníků, pamětních síní, skanzenů atd. Mimo svoji hlavní činnost se jednotlivé instituce, především kvůli zvýšení návštěvnosti, věnují pořádání doprovodných kulturních akcí jako jsou divadelní představení, koncerty, soutěže, rukodělné dílny atp. Výtvarné umění je prezentováno galeriemi, z nich dvě jsou zřizovány Středočeským krajem – Rabasova galerie Rakovník a Galerie Středočeského kraje. Významnými galeriemi jsou Galerie Felixe Jeneweina v Kutné Hoře zřizovaná městem Kutná Hora a Galerie Františka Drtikola v Příbrami zřizovaná městem Příbram. Další galerie najdeme ve větších městech kraje, jejich zřizovatelem jsou města. Knihovny a jejich funkce je nedílnou součástí kultury. Středočeský kraj je zřizovatelem krajské Středočeské vědecké knihovny v Kladně. Vedle ní působí čtyři další pověřené knihovny v Benešově, Příbrami, Kutné Hoře a v Mladé Boleslavi. Středočeský kraj má na svém území tři profesionální divadla – v Kladně, Příbrami a v Mladé Boleslavi. V kladenském divadle najdeme i jediné profesionální loutkové divadlo ve Středočeském kraji – Divadlo Lampion. V celém kraji působí na desítky amatérských činoherních a loutkových souborů, především ve formě občanských sdružení. Například na profesionální úrovni se pohybuje Divadlo AHA!, které sídlí v Lysé nad Labem. Oblast hudba zahrnuje

nepřeborný počet hudebních těles. Od dechových hudeb, z nichž největší je Velký dechový orchestr Kolín, jehož zřizovatelem je obec Dolní Chvatliny, jazzové orchestry na vysoké umělecké úrovni, folkové a country kapely, rockové kapely, kapely a orchestry vážné hudby a jiných žánrů, až k pěveckým sborům (dětským, dospělým, smíšeným, ženským). Jsou většinou občanskými sdruženími, mnohdy i jen volným sdružením fyzických osob. Své orchestry mívají i umělecké školy a gymnázia. V posledních letech obnovil koncertní činnost Středočeský symfonický orchestr Poděbrady, který je složen z profesionálních hráčů a je občanským sdružením. Ve Středočeském kraji probíhá každoročně mnoho tradičních kulturních aktivit – festivaly, přehlídky, symposia, historické slavnosti, soutěže, městské slavnosti a jiné. Pořádají je města a obce nebo jejich příspěvkové organizace. Dalšími pořadateli jsou občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, církve, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, fyzické osoby nepodnikající i podnikající, svazky obcí a další subjekty. Tradičními akcemi oboru divadlo jsou národní soutěž amatérského divadla dospělých hrajících pro děti Rakovnická Popelka a krajská soutěž dospělých amatérských divadel Wintrův Rakovník. Obě přehlídky pořádá občanské sdružení Divadelní soubor Tyl Rakovník. Krajská soutěž venkovských divadel probíhá v Sadské, kde je pořadatelem příspěvková organizace města. Mezinárodní přehlídku neverbálního divadla – Festival Otevřeno Kolín pořádá občanské sdružení. Ostatní divadelní přehlídky ve Středočeském kraji jsou nesoutěžní; jedna z nejstarších, kterou pořádá město Dobruška, se nazývá Pojizerské divadelní hry a koná se v Dobrušce. Letos přehlídka oslavila 60 let trvání. Nejznámějším festivalem Středočeského kraje je Kmochův Kolín, festival dechových hudeb se zahraniční účastí. Pořádá jej město prostřednictvím profesionální agentury. Největším festivalem vážné hudby je Podblanický hudební podzim. Koncerty se konají v obcích a městech Podblanicka. Celkem se uskuteční kolem 18 koncertů a pořadatelem je občanské sdružení. Festivalem s dlouholetou tradicí je Hudební festival Antonína Dvořáka v Příbrami, který má ze sebou již 40 ročníků. Pořadatelem je město Příbram, dramaturgicky a organizačně jej zajišťuje příspěvková organizace města – Divadlo A. Dvořáka. V Berouně se koná festival Talichův Beroun pořádaný městem.

12. Ústecký kraj

1.

Kultura výrazně ovlivňuje život každého jedince, přispívá k jeho kultivaci, vzdělanosti, nese sebou hluboký aspekt sociální, přispívá ke kreativitě a plní úlohu hodnototvornou. Kultura je potřebnou a nezastupitelnou součástí života společnosti.

Kulturní dědictví dokládá úroveň národa, společnosti a musí být nejen uchováváno a rozšiřováno, ale především předáváno našim potomkům.

Některé tendence urychlování kulturního vývoje vedou k jednomu poměrně závažnému jevu. Starší generace a generace mladší postrádají schopnost identifikace a mladí stojí proti starším jako antagonistická skupina. Přenos většiny tradic, nejen v kultuře, se stává obtížným. Zájmy obou generací se neustále oddalují.

Problémy, které výrazně ovlivňují kulturu, mají hlubší kořeny. Společnost se přizpůsobuje potřebám trhu a kultura rovněž. Produkty tzv. masové kultury nahrazují kvalitu kvantitou, jsou povrchní a ovlivňují jedince předkládáním vzorů a algoritmů chování a vnímání světa.

Určitým problémem se stává i stupňující se životní tempo, možná pracovní zatížení, které ovlivňuje život člověka, nutí ho k úpravě životního rytmu a negativně ovlivňuje jeho přístup ke kultuře. Mnohdy se stav stává až patologickým, vede k pasivitě, k pouhému přežívání.

Současný, globalizovaný svět, sebou nese i problém střetu různých kultur, který je důsledkem migrace etnik. Proto určité prvky multikulturní výchovy mohou napomáhat k překonávání konfliktů a tenze mezi majoritní společností a imigranty. Podpora kulturních tradic těchto skupin je žádoucí, stejně jako požadavek na osvojení základních prvků kultury hostitelské země příslušníky těchto skupin.

Kultura je schopná adaptace, dokáže reagovat na nové situace. Nezastupitelnou úlohu při reprodukci kultury plní rodina a škola. K těmto institucím musí být nasměrováno působení veřejné správy, aby dokázaly předávat hodnoty, způsoby chování, tradice. Kultura byla, je a bude vždy věcí veřejnou. Obec, region a stát nesou zodpovědnost za její rozvoj. Vynaložené prostředky a úsilí se mnohonásobně vrátí nejen ve vytvořených kulturních hodnotách, ale i v chování a jednání členů společnosti.

2.

Kraj je samosprávným územním společenstvím občanů, pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby občanů. Kraj zřizuje právnické osoby, které umožňují plnit tuto funkci. A mezi zřizovanými institucemi jsou i kulturní instituce, muzea, galerie, knihovny, hvězdárny, a další kulturní zařízení (divadla, kulturní domy, skanzeny apod.). Zastupitelstvo a rada kraje rozhoduje také o podpoře různých regionálních kulturních programů a programů podporujících uchovávaní památkových objektů přidělováním dotací. Kraj je zodpovědný za úroveň kultury a její rozvoj na svěřeném území a proto investice do kultury rozhodují o kvalitě života jeho občanů a celé společnosti.

Kultura je nedílnou součástí obrazu kraje, napomáhá rozvoji cestovního ruchu a stává se tak i významným hospodářským odvětvím. Samozřejmě, není samofinancovatelná, proto kraj ve svém rozpočtu počítá s nemalou částkou na její podporu.

Kraj dbá i o optimální rozvrstvení kulturních institucí na celém svém území, napomáhá rozvoji přirozených kulturních center a podporuje i kulturní instituce, které přímo nezřizuje. Kraj podporuje zájmové organizace neziskového sektoru, které se podílejí na kulturních aktivitách.

Rozsáhlá síť muzeí, která spravují a rozšiřují velmi kvalitní sbírky, postupně získává, díky investicím kraje, i potřebné prostory k řádnému výkonu svých funkcí (nové depozitáře, zrekonstruované budovy a výstavní prostory). Postupně se vylepšuje komunikace mezi veřejností a muzei a galeriemi, zvyšuje se efektivita využívání nových informačních technologií, rozšiřuje se práce s dětmi a mládeží apod. Kraj podporuje finančně činnost knihoven a metodicky působí na pracovníky knihoven v regionu.

Kraj se podílí na zpřístupňování kultury všem obyvatelům regionu (dotace zájezdů do divadel, regionální funkce knihoven, výhodné vstupné, bezplatné akce ap.).

Kultura je významným rozvojovým prvkem, kladně působícím na kulturní potenciál občanů. Má velmi příznivý vliv na snižování počtu případů sociálně patologických projevů především mezi dětmi a mládeží a může sehrát významnou úlohu při integraci národnostních menšin, včetně Romů, žijících na území kraje.

3.

Prioritní problém k řešení je udržet zájem obyvatel kraje o kulturní dění a připravit takové kulturní programy, které budou čelit tendencím, o kterých se zmiňují v první odpovědi. Čelit projevům masové kultury, globalizace, potlačovat konzumní projevy a zapojovat stále více obyvatel do kulturních aktivit v kraji. Předpokládáme zavádění nových forem do činnosti muzeí a galerií, moderních prvků výstavnictví a prezentace, digitalizace a modernizace prostor využívaných pro kulturní účely.

K tomuto cíli by měly vést i dva velké projekty, které mají sloužit i k popularizaci kraje. K zápisu do kulturního dědictví UNESCO jsou v kraji připravovány ve spolupráci s německými partnery dva projekty: Montánní krajina Krušnohoří - Montanregion Erzgebirge a Českosaské Švýcarsko.

I přes napjatou situaci ve financování kraje hodláme zastupitelstvu předložit ke schválení programy podporující kulturní aktivity a obnovu památek a pokusíme se udržet financování kulturních institucí kraje na přijatelné úrovni.

Samozřejmě budeme pokračovat v úsilí o záchranu a obnovu památek, kterých je v kraji více než šest tisíc a značná část vlastníků potřebuje pomoc s jejich obnovou.

Kraj musí řešit i otázky týkající se integrace romského etnika a nabídnout i této skupině kvalitní kulturní aktivity, které napomohou udržet jejich kulturní zvyky a tradice a současně pomohou přiblížit se Romům kultuře našeho národa.

4.

Hovořit o financování kultury v době kdy řešíme mimořádnými opatření nebývalou napjatost rozpočtu kraje je těžké. Samozřejmě kultura musí být chápána jako veřejná služba a je třeba respektovat stav, že jako celek není samofinancovatelná. Prozatím není zcela zohledněn ani fakt, že generuje také vedlejší příjmy. Proto největší podíl na dotování kultury musí nést i nadále obce, kraj nebo stát. Přesto není třeba opouštět záměr na určité daňové úpravy, které by prospěly kultuře, stejně jako propagovat účast soukromého sektoru na společném zajišťování kulturních aktivit se sektorem veřejným, podporovat a oceňovat donátorství a další formy podpory kultury. Samozřejmě za předpokladu transparentnosti, účelnosti a hospodárneho využití.

Ústecký kraj vypisuje pravidelně několik dotačních programů na podporu regionální kultury a památkové péče.

Program podpory regionální kulturní činnosti je zaměřen na spolufinancování kulturních projektů, divadelních přehlídek, sochařských a malířských plenérů a výstav, místních slavností a kulturních akcí, literární a hudební tvorby, amatérského filmu a fotografie.

Dalším dotačním titulem je Program podpory profesionálních divadel a hudebních těles. Tímto programem kraj umožňuje profesionálním scénám a tělesům zajišťovat dotování zájezdů na představení, podporuje i zájezdovou činnost mimo sídlo nebo přispívá na hostování významných sólistů.

Třetím dotačním titulem je program na podporu a obnovu památek, který umožňuje jejich vlastníkům ucházet se o dotaci na spolufinancování rekonstrukčních prací.

Posledním podpůrným programem je dotování regionální funkce knihoven, kde je každoročně poskytována poměrně významná částka na nákup nových publikací a jejich zapůjčování do menších knihoven na území kraje.

Kromě těchto programů je ještě celá řada kulturních akcí podporována i z fondu hejtmanky kraje. Program podpory regionální kulturní činnosti v letech 2002–2009: přerozděleno 409 projektům 24 945 000 Kč; Program podpory profesionálních divadelních souborů a hudebních těles v letech 2004–2009: přerozděleno 26 projektům 73 000 000 Kč; Program na záchranu a obnovu kulturních památek 2005–2009: přerozděleno 190 projektům 67 878 351 Kč.

5.

Ústecký kraj zřizuje 12 příspěvkových organizací jejichž náplní je kulturní činnost. Je to 6 muzeí, 4 galerie, 1 knihovna a 1 hvězdárna a planetárium. Kromě těchto organizací je kraj také zřizovatelem Ústavu archeologické památkové péče Severozápadních Čech, v. v. i.

Jednotlivá muzea působí v bývalých okresních městech, mnohdy s pobočkami nebo dalšími místními expozicemi. Děčínské muzeum má pobočky v Rumburku a Varnsdorfu a expozici v děčínském zámku, litoměřické muzeum zajišťuje expozice v Třebenicích a Budyni nad Ohří. Oblastní muzeum v Lounech spravuje zámek Nový hrad v Jimlíně a archeologický skanzen v Březně u Loun. Regionální muzeum v Teplicích řídí muzeum v Krupce.

Síť těchto hlavních paměťových institucí významně doplňují městská muzea v Žatci, Ústí nad Labem, Duchcově, Kadani a Roudnici nad Labem.

V kraji působí několik profesionálních divadel, jejichž zřizovateli jsou města nebo jsou soukromými

subjekty: Severočeské divadlo opery a baletu v Ústí n. L., Městské divadlo v Mostě s loutkovým Divadlem rozmanitostí, Činoherní divadlo v Ústí nad Labem, Docela velké divadlo v Litvínově. Město Teplice je zřizovatelem Severočeské filharmonie.

13. Kraj Vysočina

1.

Kraj Vysočina je regionem s významným kulturně historickým bohatstvím, lidovou kulturou a rozmanitými kulturními aktivitami státem, krajem a obcemi zřizovaných institucí, množstvím spolků, občanských sdružení a jednotlivců. Na jeho území se nachází hustá síť muzeí, galerií, pamětních síní, knihoven a velké množství kulturních památek, z nichž tři jsou zařazeny na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Základním dokumentem, na jehož základě se realizuje naplňování stanovených cílů rozvoje kultury a zachování kulturního dědictví a tradic kraje Vysočina je Program rozvoje kraje Vysočina.

Kladné stránky vývoje v oblasti kultury a památkové péče:

Kraj Vysočina vytvořil svůj vlastní široký grantový a dotační systém, jehož cílem je podporovat modernizaci systému muzeí, galerií a knihoven, podporovat rozvoj kulturních aktivit a zkvalitňování veřejných služeb poskytovaných v oblasti kultury, zvyšovat úroveň péče o kulturní dědictví a zlepšovat technický stav kulturních památek.

Vedle již výše zmiňovaného Programu rozvoje kraje Vysočina byl v roce 2008 Radou kraje Vysočina schválen další koncepční materiál – Koncepce systému veřejných knihoven a výkonu regionálních funkcí v kraji Vysočina.

V průběhu období 2004–2009 došlo k výraznému zlepšení materiálních, prostorových i technických podmínek pro činnost příspěvkových organizací. Objekty, v nichž sídlí příspěvkové organizace, prošly nebo procházejí stavebními úpravami (v případě pronajatých objektů ve spolupráci s vlastníkem budovy).

Závažným úkolem, který se kraji Vysočina daří postupně řešit, je zajištění nutných depozitárních prostor pro jím zřizované sbírkotvorné instituce. Část organizací má již depozitární potřeby zajištěné, další jsou předmětem řešení a jednání. Koncem roku 2009 bude dokončen nový moderní depozitář Muzea Vysočiny Třebíč.

Význam, který kraj Vysočina přikládá dokumentování i reprodukci národní, regionální i místní identity v oblasti tradiční lidové kultury, je vyjádřen vytvořením odborného pracoviště pro tradiční lidovou kulturu v Muzeu Vysočiny Třebíč. Pro zajištění kvalitní péče o archeologické nálezy, jež jsou ze zákona majetkem kraje Vysočina, bylo zřízeno odborné archeologické pracoviště v Muzeu Vysočina Jihlava.

Sbírkotvorné organizace zřizované krajem Vysočina v letech 2004–2009 rozšířily svoji návštěvnickou nabídku otevřením několika nových stálých expozic. Například Muzeum Vysočiny Jihlava zrealizovalo v rámci programu INTERREG IIIA expozici Jihlava v proměnách staletí a Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě unikátní expozici Hmatového umění, za niž v rámci Národní soutěže muzeí Gloria musaealis 2008 obdržela cenu Českého výboru ICOM.

Ve snaze rozšířit možnosti kulturního a vzdělávacího rozvoje občanů a snižovat ekonomické bariéry vstupu veřejnosti do muzeí a galerií byl od 1. září 2008 uveden do života projekt Společná vstupenka, který cenově zvýhodněně otevírá vstup do 4 muzeí, jejich 4 poboček a do 3 galerií zřizovaných krajem Vysočina.

Kraj Vysočina věnuje také pozornost rozvíjení spolupráce se zahraničními partnery v oblasti prezentace kulturního dědictví, příkladem je podíl na organizování Dolnorakouské zemské výstavy, jejíž jedna část je v roce 2009 umístěna v Telči. Již tradiční je každoroční účast Muzea Vysočiny Třebíč prezentujícího betlémskou tvorbu na výstavě „100 betlémů“ v Římě.

Příspěvkem kraje k rozvoji kulturního života široké laické i odborné veřejnosti je pořádání a podpora regionálních či celorepublikových akcí jako je celostátní Veletrh muzeí ČR (v roce 2009 již 14. ročník) či Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě (v říjnu 2009 se uskuteční 19. ročník), a odborných konferencí, jakou byla například konference Stříbrná Jihlava, Mezi Jihlavou a Vídní 1700–1900, Konference archeologů

doby bronzové, Seminář archeologů z muzeí a institucí památkové péče či Celostátní konference věnovaná památkové péči pod záštitou Asociace krajů ČR.

Podporu rozvoji kultury vyjadřuje kraj i udělováním řady ocenění. Cena kraje Vysočina za nejlepší kulturní počin roku nazvaná Zlatá jeřabina je od roku 2005 udělována ve dvou kategoriích – Kulturní aktivita a Péče o kulturní dědictví. V rámci Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě je krajem Vysočina udělována Cena kraje Vysočina za Nejkrásnější naučnou (nebo populárně naučnou) knihu. V rámci Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Jihlava je od roku 2006 krajem dotována Cena za nejlepší dokumentární film.

Kraj podporuje i nové expoziční projekty, které jsou mimořádné svou hodnotou, rozsahem i participací subjektů na celostátní úrovni. Takovým počinem je v roce 2009 otevřená expozice „Umění baroka ze sbírek Národní galerie v Praze“, umístěná v budově zámku ve Žďáře nad Sázavou, která získala záštitu České komise pro UNESCO.

Podporu věnuje kraj Vysočina také propagaci a ocenění díla kulturních osobností spojených s Vysočinou. Podílí se například na přípravě oslav výročí hudebního skladatele Gustava Mahlera, finančně podpořil realizaci pomníku tomuto umělci od autora prof. Jana Koblasy a zajistil vytvoření pětidílné ediční řady nahrávek Mahlerových děl provedených renomovanými hudebními tělesy na území našeho kraje. Spolupodílel se také na uspořádání mezinárodní konference nazvané Jaroslav Hašek – součást světového myšlenkového kontextu a na technické modernizaci Památníku Jaroslava Haška v Lipnici nad Sázavou.

Kraj Vysočina se rovněž orientuje na využití finančních prostředků určených pro oblast rozvoje kultury a cestovního ruchu z Regionálního operačního programu Jihovýchod. Největším připravovaným projektem je „Zámek Třebíč – modernizace zámku a zpřístupnění nových expozic“, menšími projekty jsou „Muzea a galerie na Vysočině on-line“ a „Kulturní a přírodní dědictví Vysočiny“ zaměřené na propagaci kulturního bohatství kraje.

Podpora je věnována i výrazným edičním a výstavním počínům, jako byl projekt Umělecké agentury Foibos „Slavné vily“, který mapuje vilovou architekturu Čech, Moravy a Slezska od poloviny 19. století do současnosti. Výsledkem této činnosti jsou vydané publikace a realizované výstavy o slavných vilách jednotlivých krajů. V říjnu 2008 vyšla publikace věnovaná vilové architektuře Vysočiny pod názvem „Slavné vily kraje Vysočina“, na niž navázal stejnojmenný výstavní projekt.

Kraj také podpořil dílo „Stavební vývoj domů židovského ghetta v Třebíči“, jehož cílem bylo zmapovat a uceleným způsobem prezentovat stavební vývoj židovského ghetta v Třebíči, památky, které se v roce 2003 dostalo zařazením na seznam UNESCO mezinárodního uznání. Práce je od podzimu 2008 přístupna veřejnosti na webových stránkách kraje Vysočina.

Pro rozvoj památkové péče v kraji je významným přínosem zřízení odborné organizace státní památkové péče – Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště se sídlem v Telči (1. ledna 2008) pro území kraje Vysočina.

Negativní stránky vývoje v oblasti kultury a památkové péče

I přes zlepšení stavu nedostačují finanční prostředky na podporu kulturních aktivit občanů a organizací. Zejména v souvislosti s ekonomickou krizí došlo k redukci finančních zdrojů určených pro celou oblast kultury a památkové péče, včetně grantových programů.

Otevřenou otázkou stále zůstává realizace projektu výstavby nového sídla Krajské knihovny Vysočiny, jenž je dokumentačně připravován, ale jehož realizace je vázána na získání externích finančních zdrojů na krytí části investičních nákladů.

Stále existuje deficit v koordinaci a provázanosti kulturních aktivit a nabídky služeb. Rovněž lze konstatovat mezery ve funkční provázanosti nabídky programů muzeí a galerií školám a jejich sladění s rámcovými vzdělávacími programy. Stejně tak lze konstatovat nedostatečnost zpětné vazby u kulturních organizací (hodnocení činnosti a nastolování požadavků a podnětů ze strany veřejnosti).

Prostor lze spatřovat i v technickém dovybavení, nedostatečném prostorovém zajištění některých

sbírkotvorných organizací a finančním posílení podhodnocených podmínek pro získávání a udržení kvalitního odborně fundovaného personálu organizací v oblasti kultury.

Dosud se rovněž nepodařilo finalizovat Koncepti rozvoje sbírkotvorných organizací v kraji Vysočina a Koncepti péče o tradiční lidovou kulturu v kraji Vysočina, jež jsou připravovány. Zpracování Koncepte podpory státní památkové péče v kraji Vysočina, pro niž jsou shromažďovány podklady, je odvislé od schválení nové Koncepte státní památkové péče v České republice.

2.

Hlavní funkci krajů v oblasti kultury lze spatřovat zejména ve vytváření finančních, koncepčních, legislativních a v určitém rozsahu také institucionálně organizačních předpokladů pro rozvoj kultury a památkové péče na jeho území.

Kraj plní své úkoly plynoucí z jeho funkce zřizovatele muzeí, galerií, knihovny a divadla a působí jako partner nekrajských subjektů při získávání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU, jako je tomu v případě spolupráce kraje Vysočina a města Třebíče při přípravě projektů na obnovu zámeckého areálu v Třebíči.

Důležitou funkci má poradenství a metodická činnost poskytovaná obcím a organizacím působícím v oblasti kultury a památkové péče.

Systémovou roli má realizace grantových programů financovaných krajem Vysočina prostřednictvím Fondu Vysočiny a dotačních titulů.

V oblasti hmotného kulturního dědictví je kraji svěřena funkce orgánu státní památkové péče.

3.

Priority:

- výstavba sídla Krajské knihovny Vysočiny, která doposud sídlí v pronajatých prostorách, jejichž rozsah dlouhodobě nevyhovuje potřebám krajské knihovny,
- postupné dořešení nedostatku depozitárních prostor pro uložení sbírek některých muzeí a galerií zřizovaných krajem Vysočina,
- nezbytnost nové právní úpravy v oblasti památkové péče.

Problémy:

- nedostatečná stimulace vlastníků k zachování a k obnově kulturního dědictví,
- slabé povědomí obyvatel o významu kulturního dědictví,
- nedořešené vlastnické vztahy několika významných kulturních památek v kraji Vysočina.

4.

Financování kultury by mělo být zajištěno na základě kooperativního modelu za účasti především státu, kraje a obcí, dále také fondů EU a jiných poskytovatelů, nadací a sponzorů. Pozitivním krokem by byla úprava daňového systému ve prospěch podpory kultury. Vícezdrojové financování poskytuje prostor pro aktivní přístup žadatelů a rozšiřuje možnosti alokace zdrojů.

A/ Kraj Vysočina vytvořil systém podpory a grantových programů pro oblast kultury. V roce 2002 zřídil kraj Vysočina Fond Vysočiny – účelový fond na financování rozvojových aktivit formou grantových programů.

Grantové programy Fondu Vysočiny na úseku kultury

Grantový program FV	Vyhlášen v roce	Počet žádostí	Počet úspěšných žádostí	Výše podpory (v Kč)
Regionální kultura	2002–2008	890	490	16 099 839
Edice Vysočiny	2003–2008	325	176	11 825 581
Klenotnice Vysočiny	2004, 2006, 2008	90	66	5 500 000
Líbí se nám v knihovně	2005, 2007	207	131	3 999 960
Celkem		1512	863	37 425 380

Grantové programy Fondu Vysočiny na úseku památkové péče

Grantový program FV	Vyhlášen v roce	Počet žádostí	Počet úspěšných žádostí	Výše podpory (v Kč)
Nemovitě památky	2002	79	26	4 000 000
Restaurování movitých památek	2003	12	9	1 654 114
Nevyužívané památky	2005	16	14	1 075 900
Diagnóza památek	2007–2009	99	69	1 552 779
Obnova památkově chráněných území	2008, 2009	60	42	2 959 127
Celkem		266	160	11 241 920
Celkem grantové programy na úseku kultury a památkové péče		1 778	1 023	48 667 300

Grantové programy Nemovitě památky a Restaurování movitých kulturních památek byly na základě získaných zkušeností od roku 2004 nahrazeny dotačním titulem Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina pro poskytování dotací na obnovu kulturních památek v kraji Vysočina.

B/ Vedle grantových programů Fondu Vysočiny funguje na úseku kultury a památkové péče také systém dotačních titulů.

Pravidla Rady kraje Vysočina pro poskytování dotací v oblasti neprofesionálního umění (1,3 mil. Kč). Dotace jsou určeny na podporu krajských postupových a národních přehlídek v oblasti neprofesionálního umění. V letech 2005–2008 bylo v jejich rámci proplaceno 1 281 029 Kč.

Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina pro poskytování dotací na podporu společenských a kulturních aktivit obcí kraje Vysočina souvisejících zejména s oslavami či připomenutím významných výročí obcí (4,9 mil. Kč). Dotace obcím poskytované v letech 2008 a 2009 jsou směřovány na podporu a rozvoj kulturních tradic upevňujících historické povědomí a sounáležitost obyvatel s místem jejich bydliště.

Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina pro poskytování dotací na obnovu kulturních památek v kraji Vysočina (108 mil. Kč). Dotační titul funguje již od roku 2004, jedná se o hlavní dotační titul v oblasti památkové péče v kraji Vysočina; výsledkem je systematická podpora obnovy kulturních památek v kraji, která vede k účinnějším formám prezentace a využití kulturního dědictví.

Dotace na obnovu kulturních památek 2004–2009

Rok	Počet žádostí	Celkové náklady	Podíl vlastníka	Podíl obce	Dotace kraje
2004	159	56 931 499	25 490 713	7 333 531	24 107 255
2005	160	57 782 454	31 604 424	9 154 805	17 023 225
2006	156	51 900 454	28 525 541	8 309 875	15 065 038
2007	175	65 311 398	37 138 804	10 776 549	17 396 045
2008	156	60 147 186	32 118 087	10 458 271	17 570 828
2009	140	58 642 928	31 723 795	9 672 841	17 246 292
Celkem	946	350 715 919	186 601 364	55 705 872	108 408 683

Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina o poskytnutí dotace na opravu a údržbu válečných hrobů a pietních míst vztahujících se k událostem 1. sv. války a k činnosti československých legií (1,1 mil. Kč). Dotační titul v souvislosti s 90. výročím ukončení 1. světové války v roce 2008 podpořil obnovu a údržbu válečných hrobů a pietních míst vztahujících se k této události.

Dotace kraje Vysočina městům s památkami UNESCO (18 mil. Kč)

Kraj Vysočina si uvědomuje výjimečný význam tří památek UNESCO nacházejících se na jeho území a od roku 2003 každému z měst, na jejichž půdě se nacházejí – Telči, Třebíči a Žďáru nad Sázavou – poskytuje na zabezpečení s nimi spojených stavebních, ochranných a propagačních účelů finanční příspěvek ve výši 1 mil. Kč.

Spolufinancování programu „Kulturní dědictví Vysočiny“

Na základě úspěšně podaného programu „Kulturní dědictví Vysočiny“ byl v roce 2007 rozhodnutím MF ČR udělen kraji Vysočina grant z Finančního mechanismu EHP/Norska ve výši 600 000 EUR na realizaci individuálních sub-projektů. Spolufinancování kraje Vysočina činí 15 % z celkové částky poskytované konečným příjemcům v rámci tohoto programu, tj. 105 882 EUR. V roce 2007 bylo na základě vyhodnocení výzvy č. 1 vybráno 6 úspěšných sub-projektů konečných příjemců podpory, jejichž realizace probíhá v letech 2008–2010.

C/ Kraj Vysočina ze svého rozpočtu pravidelně dotuje mimo zásadami upravený dotační systém rovněž řadu významných nad/regionálních kulturních akcí.

Dotace na akce podporované z rozpočtu kraje Vysočina (13 mil. Kč). Jedná se o dotace, o jejichž zařazení do rozpočtu kraje Vysočina je při jeho přípravě každoročně rozhodováno. V letech 2004–2009 byla tímto způsobem vyčleněna částka 12 975 000 Kč pro potřeby kultury ve prospěch akcí jako je Mezinárodní hudební festival Petra Dvorského, Mezinárodní festival dokumentárních filmů v Jihlavě či festival vážné hudby Concentus Moraviae.

Mimořádné dotace na významné kulturní akce

Vedle kulturních akcí zahrnutých přímo do rozpočtu rozhoduje kraj v případě nastalé uznané potřeby rovněž o mimořádné dotační podpoře dalších menších individuálních kulturních počinů. Celková suma finančních prostředků vynaložená v této kategorii v letech 2004–2009 převyšuje 0,5 mil. Kč.

5.

Na území kraje Vysočina se nachází stabilní síť kulturních zařízení, která je srovnatelná s průměrem ČR a odpovídá postavení regionu v rámci České republiky.

Kraj Vysočina zřizuje na úseku kultury 10 příspěvkových organizací:

Muzea: Muzeum Vysočiny Jihlava (pobočky: Telč, Třešť), Muzeum Vysočiny Třebíč (pobočky: Moravské Budějovice, Jemnice), Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny Pelhřimov.

Galerie: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Horácká galerie v Novém Městě na Moravě, Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě.

Další: Hrad Kámen, Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě, Horácké divadlo Jihlava.

Spolu s kulturními organizacemi zřizovanými krajem Vysočina působí na území kraje dalších cca 80 muzeí, galerií a pamětních síní, které uchovávají a prezentují kulturní dědictví, historické a lidové tradice i současné umělecké směry. Jejich zřizovatelem jsou obce, města, občanská sdružení, soukromé fyzické i právnické osoby.

Významným způsobem se na kulturních a vzdělávacích aktivitách podílejí knihovny. V kraji Vysočina poskytuje veřejné služby celkem 614 knihoven, z nichž 40 je profesionálních, 508 neprofesionálních a 66 poboček (z toho 57 poboček funguje jako neprofesionální knihovny v obcích, kde není obecní úřad). Pět profesionálních knihoven – Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě, příspěvková organizace kraje Vysočina, a pověřené knihovny v Jihlavě, Pelhřimově, Třebíči a Žďáru nad Sázavou – vykonávají tzv. regionální funkce, tj. poskytují základním knihovnám v kraji poradenské a vzdělávací služby, budují výměnné fondy, zapůjčují výměnné soubory knihovnických dokumentů a zajišťují další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.

Významnou součástí hmotného dědictví kraje Vysočina jsou kulturní památky, jejichž počtem se Vysočina řadí na přední místo v České republice. Na území kraje je evidováno 3 328 movitých kulturních památek a 3 041 nemovitých kulturních památek.

Vysočina je jediným českým regionem, na jehož území se nacházejí tři památky zařazené na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, jedná se o:

- Historické jádro města Telče,
- Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou,
- Židovskou čtvrť a basiliku sv. Prokopa v Třebíči.

Na území kraje najdeme také 10 nemovitých národních kulturních památek a 2 movité národní kulturní památky.

Národní kulturní památky – nemovité: Zámek Telč (NPÚ, ú. o. p. v Telči), Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (NPÚ, ú. o. p. v Telči), Zřícenina hradu Lipnice nad Sázavou (NPÚ, ú. o. p. v Telči), Zámek Jaroměřice nad Rokotnou (NPÚ, ú. o. p. v Telči), Zámek Náměšť nad Oslavou (NPÚ, ú. o. p. v Telči), Klášter s kostelem sv. Prokopa v Třebíči, Židovský hřbitov v Třebíči, Rodný dům Karla Havlíčka Borovského, Kostel sv. Jakuba Většího v Jihlavě, Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Polné.

Národní kulturní památky - movité: Soubor gotických soch z období krásného slohu v českých zemích – svatá Kateřina z Jihlavy a Jihlavská Pieta (kamenné sousolí Panny Marie s mrtvým tělem Ježíše Krista).

14. Zlínský kraj

1.

Kladné stránky v oblasti památkové péče

- zvyšující se zájem obcí a jednotlivců nejen o zachování, ale hlavně o využívání hmotného kulturního dědictví;
- četné vlastní iniciativy měst a obcí zapojených do Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska a do Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón v rámci záchrany kulturního dědictví v historických městech;
- otevření trhu s kvalitnějšími stavebními materiály a s jejich speciálním sortimentem na obnovu památek, vytvoření konkurenčního prostředí, vznik specializovaných firem na obnovu památek – tím vším se otevřela cesta pro kvalitnější obnovu památek;
- nahrazení dosavadní anonymní a neadresné zodpovědnosti zastátní vlastnictví individuální, jednoznačně pojmenovatelnou a definovatelnou zodpovědností jednotlivých vlastníků památek. V důsledku toho výrazně poklesl počet neudržovaných chátrajících památek jinak odsouzených postupně k zániku;
- mnohonásobné zvýšení objemu údržby a obnovy jako projev racionálnějšího a efektivnějšího nakládání s individuálním vlastnictvím;
- vyšší profesionální úroveň stavebních a řemeslných prací;
- vysoká odborná úroveň metodiky a výsledků v oblasti konzervace a restaurování kulturních památek, jež jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi;
- zařazení jedné kulturní památky do seznamu UNESCO a vyhlášení dalších NKP;
- poskytování finančních prostředků na obnovu kulturních památek (nemovitých i movitých) a památek místního významu z rozpočtu kraje;
- vznik občanských iniciativ a spolků v důsledku demokratizace společnosti, které iniciují a podporují svá obecní zastupitelstva a poslance k podpoře záchrany ohrožených a nevyužívaných kulturních památek, případně upozorňují na investiční záměry ohrožující historickou a urbanistickou integritu historických sídel;
- postupné zlepšování zabezpečení objektů s velkou koncentrací movitých kulturních památek;
- velmi dobrý potenciál objektů zpřístupněných veřejnosti, proslulost některých hradů a zámků v ČR i zahraničí.

Kladné stránky v oblasti kultury

- koncepční činnost, schválené dokumenty: Koncepce rozvoje místní kultury a Koncepce rozvoje kulturních zařízení Zlínského kraje (2009), Časový harmonogram a finanční plán k oběma koncepcím (2009);
- zpracování a realizace projektů (Otevřené brány, Rodinné pasy, apod.);
- projekty přeshraniční spolupráce (Muzeum lidových pálenic na moravsko-slovenském pomezí, Západní Karpaty – společná hranice, Oblohou na dlani, Výstavou ke spolupráci a poznání, Astronomické cestování, Brána do vesmíru);
- EHP/Norsko – Památník Velké Moravy s moderní multimediální expozicí, Historie skrytá pod dlažbou města – archeologicko-historická expozice;
- poradenská činnost v obou směrech, tj. kraj – příspěvkové organizace a příspěvkové organizace a další subjekty;
- spolupráce s oborovými, občanskými i veřejnosprávními subjekty;
- prezentace i mimo ČR;
- silné odborné personální obsazení;
- kvalitní práce s dětmi a mládeží;
- technické zhodnocování objektů;
- orientace na cestovní ruch;
- vlastní marketing;
- metodická pomoc v oblasti místní kultury;
- finanční podpora činností a obnovy kulturních památek (Fond kultury Zlínského kraje);
- udržování „živého“ folkloru a tradic v oblasti;
- pořádání konferencí a kongresů;
- spolupořadatelství významných akcí folklorních, hudebních i divadelních v kraji;
- činnost Centra péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje ve Slovákém muzeu;

- ocenění PRO AMICIS MUSAE za přínos v oblasti kultury udělované Zlínským krajem od roku 2005;
- titulem Lidová stavba roku oceňuje ZK od roku 2008 také příkladné rekonstrukce a úpravy lidových stavení;
- ocenění činností příspěvkových organizací ZK:
- Čestná cena za mimořádný počin pro rozvoj oboru od České národopisné společnosti Krajské knihovně Františka Bartoše za reedici díla Fr. Bartoše; Slovácké muzeum získalo ocenění od MK ČR v roce 2004 a České národopisné společnosti v letech 2004–2008.

Záporné stránky v oblasti památkové péče

- v mnoha případech nedořešené majetkové vztahy brzdí započaté opravy anebo není možné s nimi začít, což přispívá k destrukci některých památkově chráněných objektů a areálů;
- nedořešené církevní restituční a nedořešené financování církví ohrožuje velké množství movitých i nemovitých památek;
- nedostatečná údržba z minulých let, chátrání a havarijní stav u velkého počtu památek různého typu, využití i různého vlastnictví (vnitřní zadlužení) blokuje ekonomický potenciál památek. Bez odstranění tohoto vnitřního dluhu nemůže dojít k nastartování ekonomicky pozitivního působení památkového fondu;
- dosud nebyly překonány negativní důsledky deformace vlastnických vztahů z období socialismu, kdy byla dlouhodobě zanedbávána pravidelná údržba a oprava velké části památkového fondu;
- nejednu pokračující devastaci také zapříčiňuje možnost finančních spekulací s nemovitým majetkem a jeho poskytování jako zástavy. Technický stav památkově chráněných objektů, se kterými se spekuluje, je obecně velmi špatný;
- na zmenšeném počtu stavebních zásahů a rekonstrukcí památkově chráněných objektů i domů na území městských a vesnických památkových zón v kraji se odráží zejména nedostatek finančních prostředků, ale i ve značné míře nemožnost vhodného využití památek;
- stále nedostatečné zviditelnění a prezentace kulturních památek, nejednotnost propagace, jednostranně zaměřený zájem návštěvníků, nedostatečné dopravní a turistické označení;
- všeobecné povědomí obyvatelstva o památkách, národních kulturních památkách, památkách UNESCO nebo jiných významných památkách a pamětihodnostech kraje není příliš vysoké;
- stále se plně nedaří rozšířit do povědomí obyvatel fakt, že péče o kulturní dědictví je věcí nás všech a že jakákoliv ztráta je definitivní a nenahraditelná;
- vlastníci kulturní památky bývají nezdědka spíše zaskočení svým vlastnictvím, než aby byli na ně hrdí. Spolupráce s odbornými organizacemi památkové péče je spíše obtěžuje, zdržuje a proto jejich vztah k institucím, které jim mají pomoci v rozhodování jak správně naložit s opravou památky, není mnohdy dobrý;
- nejsou centrálně evidovány drobné sakrální stavby, nejsou systematicky zmapovány pamětihodnosti kraje;
- v oblastech zvýšených ekonomických aktivit, zejména v historických jádrech měst, sílí tlak na demolice a nahrazování historických budov objemnějšími novostavbami, případně alespoň jejich nástavby, přestavby a necitlivé modernizace;
- enormní zvýšení hodnoty pozemků v zejména v historických centrech měst vede (velmi často i v územích památkových rezervací a zón) k tlaku na výškovou výstavbu, neslučitelnou s historickým charakterem místa;
- charakter jednotlivých památek i památkových souborů se negativně proměňuje komerční reklamou, úbytkem historického detailu a nevhodnými architektonickými doplňky;
- vzrůst kriminality vede k rozsáhlým krádežím, vandalismu, ničení a poškozování soch, sousoší, pomníků i domovních fasád. Stále nedostatečná preventivní opatření v rámci napadání zejména sakrálních objektů zloději;
- nepřehledné rozšíření dovozu materiálů a výrobků ze zahraničí přináší výrobky a technologie v zemích svého původu již překonané a neprodejné, které mají často negativní dlouhodobé účinky v rámci našeho památkového fondu;
- neznalost či nesprávné vyhodnocení urbanistického i architektonického bohatství často umožňují, ba podmiňují, rušivé až zničující zásahy do jeho podstaty;
- chybí zkušenosti z propojení regionálního památkového potenciálu s projekty jeho ekonomického využití (neujasněnost v otázkách obnovy a koncepce následného využití s aplikací multiplikačního efektu – potřeba vytvoření speciální metodiky);
- nepružnost a neprůhlednost systému státní památkové péče;
- absence systému pravidelné spolupráce při péči o kulturní památky po linii vlastník památky-obec-kraj-stát;

- nedostatečná právní vymahatelnost sankcí spojených s nedodržením zákona o státní památkové péči;
- záměrné porušování nebo obcházení obecně závazných předpisů, jimiž se výkon veřejné správy na úseku památkové péče řídí;
- nevytvoření sítě komisí státní památkové péče, konzervátorů a zpravodajů;
- nedostatečné odborné vzdělání pracovníků v oblasti památkové péče;
- opomíjení zejména technických památek, a to jak z hlediska dokumentace, tak jejich vlastní záchrany;
- nedostatečné využívání potenciálu některých nemovitých kulturních památek;
- nedostatek doplňkových služeb u některých veřejnosti zpřístupněných nemovitých kulturních památek;
- nezanesení památkové ochrany do katastru nemovitostí;
- nevhodné komerční využití památkových objektů a areálů;
- ztráta identity hmotného kulturního dědictví a genia loci;
- vylidňování venkova;
- nevhodná alokace dotací.

Záporné stránky v oblasti kultury

- komplikovaný zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, §25 odst.1 písm. k) s ohledem na účetní evidenci sbírkových předmětů;
- na příspěvkové organizace zřizované v oblasti kultury Zlínského kraje se opakovaně obracejí státní, krajské i soukromé instituce vykonávající na základě udělené licence AV ČR archeologické výzkumy na území kraje s žádostí o převzetí archeologických nálezů z jimi provedených výzkumů a jejich uložení v našich depozitářích – nejednoznačnost interpretace zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči, § 23a Vlastnictví movitých archeologických nálezů;
- nedostatek finančních prostředků na pořádání akcí, na pořízení vybavení souborů a popřípadě ohodnocení vedoucích;
- nedostatek finančních prostředků na opravu památek;
- minimální prostředky na technické zhodnocování objektů.

2.

Hlavní funkce Zlínského kraje spočívá v jeho aktivní roli v péči o hmotné kulturní dědictví – obnovu a zachování památkového fondu a jeho revitalizaci. Tato role se projevuje nejen přímou finanční podporou obnovy kulturních památek, ale kraj působí i jako koordinátor spolupráce vlastníků památek, obcí a státu. Má nejlepší předpoklady být prostředníkem mezi obcemi na jedné straně a mezi státem a vlastníky památek na straně druhé. Zlínský kraj chápe svoji hlavní funkci v oblasti kultury v rámci samostatné působnosti jako jednoznačnou službu občanům kraje, v systematické a koncepční práci v oblasti kultury, v poradenské a metodické činnosti pro města a obce, v nalezení konkrétních strategií, stanovení priorit podpory z hlediska jejich významu pro region v návaznosti na celostátní kulturní politiku prostřednictvím svých programů rozvoje. Kraje se také mohou mnohem účinněji podílet na přibližování památkové péče zájmům občanů.

Z dlouhodobého hlediska Zlínský kraj pečuje o:

- zajištění technických a prostorových podmínek pro provoz a rozvoj příspěvkových organizací Zlínského kraje;
- zajištění personálních a finančních podmínek pro provoz a rozvoj příspěvkových organizací Zlínského kraje;
- podporu profilace a zajištění rozmanitosti a kvality činností realizovaných příspěvkovými organizacemi Zlínského kraje;
- zajištění podmínek pro oboustranně aktivní vztah s veřejností;
- optimalizaci výdajů a jejich navýšení na financování místní kultury;
- zvýšení zapojení aktérů a akcí místní kultury do aktivit cestovního ruchu;
- zvýšení podpory aktérů v oblasti místní kultury;
- zlepšení provázanosti činnosti škol a aktérů místní kultury.

3.

Z hlediska činností a provozu příspěvkových organizací:

- nevyhovující zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, §25 odst.1 písm. k) s ohledem na ohodnocení sbírkových předmětů;

- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, § 23a Vlastnictví movitých archeologických nálezů;
- nedostatek finančních prostředků na opravu památek;
- minimální prostředky na technické zhodnocování objektů.

Z hlediska místní kultury:

- nedostatek finančních prostředků na pořádání akcí, na pořízení vybavení souborů a popřípadě ohodnocení vedoucích.

Z hlediska památkové péče:

- uchování a prezentace památkového fondu;
- nadále pečovat o architektonické dědictví Zlínského kraje;
- nadále usilovat o lepší využívání památkového fondu, lepší a kvalitnější propagaci;
- posilování hrdosti vlastníků na jejich památku;
- zabezpečení důsledného dohledu a pravidelné sledování památkové obnovy;
- intenzivní podpora pro zapojení zejména nevyužívaných a chátrajících památek do společenského života jejich vhodným využitím a prezentací;
- sledování a koordinace péče o památkový fond ve Zlínském kraji;
- dohled nad pravidelnou a preventivní péčí o fond;
- všemi prostředky včetně ekonomických stimulovat a upřednostňovat údržbu před razantními rekonstrukcemi;
- napomáhat zmapování pamětihodností kraje;
- podpora pro větší využívání programů Evropské unie v rámci památkové péče;
- vyvážená podpora v oblasti nemovitého i movitého dědictví;
- podpora dříve opomíjených technických památek;
- je třeba více prezentovat stavby a další drobné součásti, které kromě své vlastní architektonické nebo jiné hodnoty mají i důležitý význam jako součást souboru, vytvářejícího ucelené historické prostředí;
- věnovat pozornost důležitým soliterním památkám nebo pamětihodnostem v místech zvýšeného pohybu obyvatel nebo návštěvníků;
- seznamovat veřejnost i s nepřístupnými památkami;
- zlepšení informačně komunikační roviny a roviny osvětové související s podporou památkové péče na území Zlínského kraje;
- posílení přitažlivosti památkového fondu ve Zlínském kraji;
- prezentování památkového fondu zpřístupněného veřejnosti;
- prezentování historicky cenných a vzhledově atraktivních lokalit, které jsou opomíjeny z hlediska nedostatečné informovanosti;
- posílení operativnosti využívání finančních prostředků z existujících grantů na úseku památkové péče pro záchranu, přiměřené funkční využití a prezentaci nevyužitých a ohrožených památek;
- spolupráce s občany a občanskými iniciativami v systému péče o památkový fond;
- problém – stav veřejných financí;
- problém – legislativa

4.

Vícezdrojové financování je nutností, žádné zdroje nejsou schopny samy zajistit kvalitní a opakující se kulturní aktivitu či akci. Hlavní zdroje: rozpočet obcí, měst a krajů, dotace MK ČR, sponzorské dary, výnosy z vlastní činnosti, dotace EU.

Krajské samosprávy obecně mají potřebné pochopení a vůli řešit problematiku záchran památek. Kraje jsou dnes významnou součástí systému veřejné správy v České republice a náleží jim rovněž podstatná úloha v oblasti péče o kulturní dědictví. Rovněž Zlínský kraj se ve všech svých strategických, koncepčních a plánovacích dokumentech vypořádává s otázkou nakládání s kulturním dědictvím. Skýtá to záruku, že nakládání s památkovým fondem bude vždy výsledkem nejširších úvah o využití a funkci území v potřebných časových perspektivách. Kraj je optimálním celkem pro postižení všech vazeb a souvislostí mezi vším co ovlivňuje budoucí osud památek.

Zlínský kraj se již na svém počátku přihlásil ke svému movitému a nemovitému kulturnímu dědictví a začal o ně pečovat. Téma nakládání s kulturním dědictvím se stalo vážným tématem krajské politiky. Zároveň kraj zareagoval na nedostatek finančních prostředků určených ve státním rozpočtu na péči o kulturní památky a nastartoval vlastní dotační program. Tento program vznikl hned z několika důvodů. Patří k nim zejména:

- pomoc vlastníkům památek při obnově kulturních památek;
- zlepšení vzhledu měst, obcí a kulturní krajiny území;
- posilování turistické atraktivity území;
- generování sekundárních efektů obnovy – růst zaměstnanosti, růst kulturní nabídky;
- využití multiplikačního efektu – realizace synergie různých finančních zdrojů;
- prohlubování spolupráce mezi subjekty vcházejícími do systému nakládání s památkovým fondem jako předpokladu nalézání nových příležitostí.

Úspěšná dotační politika je přímo závislá na míře a efektivitě spolupráce mezi vlastníkem památky, poskytovatelem dotace, obcí, orgánem státní správy a odbornou organizací památkové péče. Dotační řízení tím, že v sobě nese prvek výběrovosti a soutěže, nutí vlastníky památek plánovitěji přistupovat k akcím obnovy. Kraj jako poskytovatel dotací velmi dbá na prezentaci výsledků akcí obnovy s využitím krajských finančních prostředků a tím dává příklad a inspiraci pro přípravu dalších akcí obnovy, dalších projektů. Krajský dotační program je při stále klesajících objemech státních dotačních programů nepostradatelným nástrojem péče o kulturní dědictví. Bohužel, zatím nedošlo k zásadnímu dořešení celkového systému financování péče o památky z veřejných rozpočtů, resp. k vymezení jasnějších vazeb mezi financováním ze státních, krajských a obecních rozpočtů, o systemizaci těchto finančních zdrojů s evropskými ani nemluvě. Kraj je subjektem, který zásadně ovlivňuje využití finančních prostředků EU pro obnovu kulturního dědictví a sám je nositelem mnoha projektů zaměřených na obnovu a propagaci kulturních památek. Jeho význam bude v tomto směru nadále vzrůstat.

- v případě jasně definované veřejné služby v oblasti kultury je financování těchto služeb záležitostí veřejných rozpočtů;
- Zlínský kraj přistoupil k modelování své praktické politiky od samého začátku velmi zodpovědně s tím, že se vlastní praxí snaží přispět k nalezení onoho optimálního modelu financování kultury z veřejných rozpočtů;
- významnou úlohu v oblasti samostatné působnosti svěřil krajům i zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a to v oblasti financování péče o kulturní památky. Od roku 2002 byl nastartován krajský dotační program pro péči o památky – Fond kultury Zlínského kraje na obnovu památek, který se stal vhodným doplňkem dotačních programů MK ČR na obnovu památek;
- obce, dotčené instituce i občané očekávali od samého vzniku krajů systematickou dotační politiku v oblasti památkové péče;
- Zlínský kraj jako jeden z prvních krajů přistoupil k zavedení dotačního titulu v oblasti památkové péče. Zásady tohoto programu byly vytvořeny na základě několika analytických materiálů, které postihovaly způsob financování památkové péče ve Zlínském kraji, a dále na základě vyhodnocení praktických zkušeností s dotační politikou státu a obcí. Orgány Zlínského kraje na přelomu let 2001–2002 postupně projednaly a schválily základní dokumenty pro fungování dotačního programu. Tím byly vytvořeny potřebné nástroje pro nastartování dotační politiky;
- Fond kultury Zlínského kraje v sobě zahrnuje kromě podpory kulturních aktivit i obnovu a restaurování kulturních památek a památek místního významu. V průběhu let 2003–2008 bylo vynaloženo z tohoto fondu na obnovu památek bezmála 50 mil. Kč na více než 650 akcí. Přes skutečnost, že tyto finanční prostředky mají neustále stoupající tendenci, jejich výše je, s ohledem na celkový stav památkového fondu, stále nedostačující. Samozřejmě kontinuálně jsou vkládány nemalé finanční prostředky do obnovy celé řady památek ve vlastnictví kraje. V letech 2002–2008 bylo celkově vynaloženo z rozpočtu Zlínského kraje na památkovou obnovu cca 750 akcí na 200 mil. Kč.

5.

Zlínský kraj je zřizovatelem 7 příspěvkových organizací v oblasti kultury:

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně: centrum kraje pro získávání, zpracovávání, uchovávání a zpřístupňování tematicky univerzálního knihovnického fondu; krajské centrum meziknihovnických služeb; garant plnění regionálních funkcí knihoven v kraji; organizátor vzdělávacích akcí pro pracovníky knihoven a informačních pracovišť; organizátor kulturních a vzdělávacích akcí pro školy a veřejnost; bibliografická registrace knižní a časopisecké produkce Zlínského kraje; budování databáze regionálních osobností, dokumentace života a díla Františka Bartoše; specializace doplňování knihovního fondu – regionální literatura, průmyslový design, architektura; webové stránky knihovny získaly 1. místo v soutěži Biblioweb 2008.

Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně: rozvoj a správa sbírek českého a slovenského výtvarného

umění 19. – 21. století, včetně sbírky dokumentující vývoj architektury; pořádání konfrontačních celorepublikových přehlídek – Zlínské salony – Nový zlínský salon, Salon mladých; mapování současného stavu výtvarné tvorby v regionu, příprava odborně koncipovaných výstav (Fenomén Baťa); důraz na meziválečnou architekturu a urbanismus firmy Baťa; získávání, shromažďování, trvalé uchovávání, evidování a odborné zpracování sbírek výtvarného umění a architektury; odborný výzkum, vydávání odborných katalogů, sborníků a další literatury, spolupráce s obdobnými institucemi doma i v zahraničí; veřejná prezentace sbírek; poskytování výchovných a vzdělávacích služeb; výstavu Fenomén Baťa vidělo v Národní galerii za 3 měsíce 28 tisíc návštěvníků.

Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně: specializace a zaměření – ohýbaný nábytek firem Thonet a Kohn; expozice osvětlovacích skel a svítidel; gobelíny a koberce – Moravská gobelínová manufaktura ve Valašském Meziříčí; staré tisky – bible, kancionály, modlitební knížky; etnografie Valašska; boj za svobodu a demokracii na východní Moravě; hvězdárna – sledování pravidelných meteorických rojů a slabých kosmických objektů, sledování bleskových výbojů a klimatologie.

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti: Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje; Archeologické centrum Velké Moravy Středního Pomoraví; Centrum lité medaile, plakety a drobné plastiky; získávání, shromažďování, trvalé uchovávání, evidence a odborné zpracování sbírek muzejní povahy; poskytování výchovných a vzdělávacích služeb pro studijní a vědecké účely; poskytování metodické pomoci veřejným a soukromým institucím i jednotlivcům; publikační činnost, archeologické výzkumy, výstavní činnost, reklamní činnost a drobný maloobchodní prodej.

Muzeum Kroměřížska: archeologické průzkumy města Kroměříž; národopis Hané a přechodných oblastí na jižní a východní části okresu, skanzen v Rymicích a dva větrné mlýny; stálá expozice Maxe Švabinského; výrazná profilace na mladou generaci; zámek Chropyně – nejstarší expozice zbraní v ČR a tzv. Ječmínkův sál; bienále „Umění je stav duše“ – přehlídka tvorby klientů Psychiatrické léčebny v Kroměříži.

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně: dokumentace a prezentace historie města s důrazem na studium batismu; archiv Hanzelky a Zikmunda; historická antropologie u nálezů z regionu, archeologická památková péče, dokumentace regionu; dokumentace tradiční výroby v regionu, Studijně dokumentační středisko Fr. Bartoše; celosvětová sbírka mineralogie z oblasti jihovýchodní Moravy a Bílých Karpat; celosvětová sbírka vycpanin; pořádání konference Muzeum a škola; získávání, shromažďování, trvalé uchovávání, evidování a odborné zpracování sbírek muzejní povahy, přírodnin i lidských výtvorů; spolupráce s obdobnými institucemi doma i v zahraničí; umožnění veřejného užívání sbírek; poskytování výchovných a vzdělávacích služeb pro studijní účely.

Hvězdárna Valašské Meziříčí: specializace na tři oblasti astronomie: projevy sluneční aktivity ve sluneční atmosféře, fotometrii proměnných hvězd a meziplanetární hmotu; poskytuje doplňkovou a nadstavbovou výuku pro školy všech typů; poskytuje služby v oblasti volnočasových aktivit; provádí odborně pozorovatelskou práci; poskytuje služby v oblasti poznávacího cestovního ruchu jako návštěvnícké místo; poskytuje informační a metodické služby.

VYBRANÁ MĚSTA A OBCE ČR

Otázky položené vedení obcí a měst:

1.
Popište strukturu významných kulturních subjektů působících v obci (městě) včetně všech těch, jež obec (město) v oblasti kultury zřizuje.
2.
Jaké podpůrné programy vaše obec (město) v oblasti kultury realizuje? Kvantifikujte je prosím ve sledovaném období.
3.
Co považujete v oblasti kultury v obci (městě) za priority a co za největší problémy?

Obsah:

Brno.....	225
Most	229
Ostrava.....	231
Plzeň.....	234
Frydek-Místek	240
Liberec.....	241
Mladá Boleslav	243
Pardubice	244
Ústí Nad Labem	246
Chomutov	249
České Budějovice.....	250
Havířov.....	251
Přerov.....	253
Kladno.....	254
Karviná.....	255

Brno

1.

Brno je druhým nejvýznamnějším sídlem ČR a zároveň druhým nejvýznamnějším kulturním centrem českého státu. Spektrum nabízených kulturních služeb v Brně je velmi široké a sahá od hledačských experimentujících či komorně-alternativních poloh po kodifikované kulturní typy nejvyšších standardů uměleckých i společenských. Tato bohatost a schopnost koexistence všech podob kulturních aktivit v hranicích města je spolu s koncentrací akademických a školských pracovišť a jejich pracovníků a studentů největší společensko-civilizační devizou Brna. Kulturní služby zajišťují subjekty, jež lze dle zřizovacích subjektů, respektive právních forem rozdělit do tří skupin:

Státní instituce:

Moravské zemské muzeum, Moravská galerie v Brně, Technické muzeum v Brně, Muzeum romské kultury, Moravská zemská knihovna. Všechny jsou to instituce s velkou tradicí a významem, vždy různorodě zasahovaly do života města. Moravské zemské muzeum je druhé nejstarší a druhé největší muzeum v Česku. V současnosti pokrývá svými aktivitami celou Moravu, v Brně je však jeho činnost nejvíce koncentrována, a to v objektech Dietrichsteinského paláce, Paláce šlechticů a Pavilonu Anthropos. Moravská galerie v Brně je rozsahem menší než Moravské zemské muzeum, ovšem teritoriálně sleduje stejný prostor.

Ona má jádro činností soustředěno do Brna. Výstavní prostory Moravské galerie v Brně jsou zejména v Pražákově paláci, v Uměleckoprůmyslovém muzeu a v Místodržitelském paláci. Technické muzeum v Brně obhospodařuje řadu moravských technických památek a centrální objekt má v Brně-Králově Poli. Muzeum romské kultury pracuje v muzejním objektu v Bratislavské ulici.

Privátní instituce:

V Brně existuje množství soukromých kulturních aktivit. Realizují se v oblasti výtvarného umění (galerie), divadelní (divadelní spolky a divadla), hudební (pěvecké sbory, různé skupiny, orchestry) i taneční (moderní, klasické i folklorně laděné skupiny). Významné jsou aktivity na poli vydávání literatury (v Brně je řada agilních nakladatelských domů).

Městské instituce

Zřizovány statutárním městem Brno, respektive městskými částmi. Město Brno zřizuje deset kulturních institucí. Struktura brněnských kulturních institucí je mohutná a kvalitní. V divadelní tvorbě je zde zastoupena každá existující oblast divadelních aktivit. Město vydává na podporu a provoz kulturních institucí přibližně desetinu rozpočtu (počítány provozní i kapitálové výdaje). Jedná se zhruba o šest set miliónů korun ročně.

Příspěvkové organizace zřízené statutárním městem Brnem jsou:

1. Národní divadlo Brno

Tři domy – Janáčkovo, Mahenovo divadlo a Reduta, tři soubory – opera, balet, činohra. Vysoce prestižní instituce s největší tradicí. 2008: 591 představení pro 292 tisíc diváků, 28 premiér. Celkové náklady (2008): 346 milionů Kč/ příspěvek města 273 milionů Kč.

2. Městské divadlo Brno

Divadlo s mimořádnou činoherní i hudební produkcí. Sídlí v komplexu v Lidické ulici a má dvě scény – činoherní (stará) a hudební (nová). Má tři soubory: činoherní, zpěvoherní a muzikálový. 2008: 614 představení pro 380 tisíc diváků, 13 premiér. Celkové náklady (2008): 259 milionů Kč/ příspěvek města 164 milionů Kč.

3. Centrum experimentálního divadla

Dvě budovy – Dům pánů z Fanalu – zde Divadlo Husa na provázku a Divadlo U stolu – a pasáž Alfa (HaDivadlo), tři soubory a řada dalších svébytných aktivit (projekt CED, divadelní studio Dům atd.). 2008: 700 představení pro 77 tisíc diváků, 20 premiér. Celkové náklady (2008): 48 milionů Kč/ příspěvek města 33 milionů Kč.

4. Loutkové divadlo Radost

Divadlo pro dětské, mladé a doplňkově i pro dospělé diváky. Nový areál mezi ulicemi Bratislavská a Cejl. Dvě scény – komorní a velká. 2008: 397 představení pro 74 tisíc diváků, 4 premiéry. Celkové náklady (2008): 25 milionů Kč/ příspěvek města 19 milionů Kč.

5. Filharmonie Brno

Špičkové středoevropské hudební těleso, které sídlí v Besedním domě a část produkcí realizuje také v Janáčkově divadle. 2008: 138 koncertů pro 88 tisíc posluchačů. Celkové náklady (2008): 79 milionů Kč/ příspěvek města 57 milionů Kč.

6. Dům umění města Brna

Jedna ze dvou „Kunsthalle“ v České republice. Elitní a prestižní středoevropská galerie zaměřená na současné a moderní výtvarné umění. Sídlí v Domě umění na Malinovského náměstí a v Domě pánů z Kunštátu v Dominikánské ulici. 2008: 23 výstav pro 23 tisíc návštěvníků, 116 doprovodných programů pro 7 tisíc zájemců. Celkové náklady (2008): 17 milionů Kč/ příspěvek města 15 milionů Kč.

7. Muzeum města Brna

Městské muzeum, které nedávno oslavilo století existence. Od 60. let minulého století je dislokováno v prostorách Národní kulturní památky Špilberk. Pracoviště má také v Měniněské bráně a spravuje též vilu Tugendhat – jediný brněnský objekt zapsaný na Světovém seznamu kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V prostorách Špilberku je instalováno množství stálých expozic z dějin Brna. 2008: 14 výstav, 141 tisíc návštěvníků, 223 doprovodných programů pro 6 tisíc zájemců. Celkové náklady (2008): 60 milionů Kč/ příspěvek města 47 milionů Kč.

8. Knihovna Jiřího Mahena v Brně

Městská knihovna, centrální budova v Kobližné ulici, vedle toho desítky poboček po celém Brně. 2008: 2 183 tisíc výpůjček, 2 287 doprovodných programů pro 53 tisíc zájemců. Celkové náklady (2008): 60 milionů Kč/ příspěvek města 52 milionů Kč.

9. Hvězdárna a planetárium Mikuláše Koperníka v Brně

Městská hvězdárna, která však plní i vědecké úkoly a spolupracuje s brněnskými akademickými pracovišti. Vedle výzkumu věnuje velkou pozornost popularizaci a vzdělávacím programům. Sídlí v areálu na Kraví Hoře. 2008: 1 318 pořadů pro 92 tisíc návštěvníků. Celkové náklady (2008): 12 milionů Kč/ příspěvek města 8 milionů Kč.

10. Brněnské kulturní centrum

Organizace sídlí na Staré radnici, ovšem spravuje i objekty kina Art (Cihlářská ulice), kino Scala (Moravské náměstí) a Bakalův sál (Bílý dům). Vedle toho organizuje BKC akce v ulicích a různých místech Brna (například letní Shakespearovské slavnosti na Špilberku, Dny evropského filmu), provozuje Galerie v Radnické ulici (Galerie U dobrého pastýře, Galerie 10 a Galerie Kabinet). Vydáván je časopis KAM v Brně a BKC organizuje Tmavomodrý festival a Mezinárodní přehlídku divadel a pouličních skupin. BKC také připravuje kulturní prezentace pro Brno v zahraničí (například výstavy o vile Tugendhat). Věnuje se také turistickým záležitostem – tato jeho část se nazývá Turistické informační centrum. 2008: 2 153 projektů pro 379 tisíc návštěvníků. Celkové náklady (2008): 52 milionů Kč/ příspěvek města 31 milionů Kč. Uváděné statistické údaje u jednotlivých p. o. SMB jsou za poslední uzavřené účetní a hospodářské období – rok 2008.

2.

Struktura podpůrných programů je velmi široká a zasahuje všechny tři typy subjektů, které se na kulturní nabídce v Brně podílejí. Míra intervence je ovšem velmi různá a odpovídá temporálním možnostem statutárního města Brna.

a) podpora státních organizací a veřejných vysokých škol

je realizována formou spoluprací na jednotlivých projektech, ale také dotačních finančních podpor na konkrétní projekty. V roce 2008 činila tato podpora celkem 823 tis. Kč a týkala se celkem 10 projektů;

b) podpora privátních organizací

je realizována primárně formou grantových podpor, jež v oblasti kultury statutární město vypisuje. V roce 2008 činila tato podpora celkem 12 272 tis. Kč a týkala se celkem 349 projektů;

c) podpora organizací zřizovaných statutárním městem Brnem

je realizována primárně formou provozních příspěvků. V roce 2008 jejich celková výše (součet všech deseti příspěvkových organizací) činila 699 milionů Kč. Vedle toho byly městem do příspěvkových organizací vloženy finanční prostředky formou nestavebních investičních dotací v celkové výši 12 milionů Kč. Statutární město Brno dále vynaložilo v roce 2008 na rekonstrukci objektů sloužících k výkonu činnosti příspěvkových organizací 71 milionů Kč.

Statutární město Brno financuje v současnosti široké spektrum kulturních aktivit svázaných teritoriálně se svým územím. Velká část kulturních aktivit (v organizacích i samostatných akcí) je hrazena městem. To je dáno právním rámcem opřeným o zřizovatelskou funkci města. Město je v některých případech zcela přirozeným zřizovatelem organizací (kupříkladu městská knihovna, městské muzeum, Brněnské kulturní centrum), jindy se jedná v případě zřizovatelství o historicky ne zcela přirozený stav (obec Brno tak zřizuje výrazně „nadobecní“ Národní divadlo Brno, Filharmonii Brno či Centrum experimentálního divadla). Z pohledu Brna je nutné tento stav narovnat už proto, že město samotné nemá dostatek ekonomických sil na trvalé udržení stávající úrovně kulturní nabídky. V současnosti SMB zřizuje deset příspěvkových organizací s celkovými provozními náklady 958 milionů Kč (skutečnost roku 2008).

Příspěvek SMB pro p. o. (v milionech Kč)					
název příspěvkové organizace	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008
Národní divadlo Brno	179	195	207	244	273
Městské divadlo Brno	111	139	153	157	164
Centrum experimentálního divadla	32	33	33	33	33
Loutkové divadlo Radost	18	18	18	18	19
Filharmonie Brno	53	53	53	54	57
Dům umění města Brna	13	13	13	13	15
Knihovna Jiřího Mahena v Brně	44	48	48	51	52
Hvězdárna a planetárium Mikuláše Koperníka v Brně	7	8	8	8	8
Brněnské kulturní centrum	24	23	22	24	31

V dlouhodobé perspektivě musí Brno usilovat o zapojení dalších zdrojů do financování brněnských kulturních institucí. Nedostatečná je angažovanost českého státu, respektive Ministerstva kultury a Ministerstva financí, a to především v oblasti divadelního a hudebního dění. Příspěvek MK ČR pro financování brněnských divadel se pohybuje v řádu jednotek procent jejich rozpočtů ročně, a to i u takových organizací, jako je NDB a FB. Situace je obecně tíživá, nejvýraznější problémy se ovšem projevují v oblasti „živé kultury“, tedy v případě Brna ve financování divadelních institucí. Řešením nejen pro Brno by se mohla stát legislativní úprava nynějšího právního rámce, tedy vznik nového „divadelního zákona“.

Stejně otevřené je stálé financování ze strany Jihomoravského kraje. Podle výzkumů návštěvnosti v NDB, MDB a FB a jiných příspěvkových organizacích, tvoří mimobrněnsktí návštěvníci asi 50 % všech návštěvníků a přitom jsou financováni zásadně z dotací statutárního města Brna.

Od vzniku krajů jako samosprávných celků se uskutečnilo množství jednání mezi úřady obou institucí (Odbor kultury Magistrátu města Brna a Odbor kultury a památkové péče Krajského úřadu Jihomoravského kraje) s cílem připravit pro politické reprezentace města a kraje podklady ke konkrétnímu jednání o míře finanční spoluúčasti kraje na provozu brněnských kulturních institucí. Zatím však bez jakýchkoliv reálných výsledků.

Město Brno musí v krátkodobém horizontu řešit otázku provozování kulturních organizací, uchování struktury kulturních organizací a také jejich dalšího rozvoje. Jakékoliv rozhodnutí, jež Brno přijme, bude významným politickým krokem s dlouhodobými důsledky.

3.

Priority:

- udržení stávající širokospektrální nabídky kulturních služeb, rozšiřování kulturní nabídky města Brna a podpora nových kulturních aktivit. Jedná se mimo jiné o nové projekty divadel, hudebních těles, galerijních a muzejních institucí a jiných aktivit, tvořících pestrou, bohatou a dostupnou kulturní nabídku statutárního města Brna;
- diverzifikace finančních vstupů do brněnského kulturního prostoru, posílení úlohy kraje a státu. Prioritně by mělo být řešeno vícezdrojové financování institucí, jež jsou takřka cele ekonomicky závislé na městě, ovšem dopadem své činnosti dalece teritorium Brna přesahují;
- podpora privátních kulturních aktivit formou dotací;
- optimalizace infrastruktury (vybudování Janáčkova kulturního centra, dokončení oprav kulturních objektů a dokončení přestaveb kulturních objektů);
- restaurace vily Tugendhat;
- provázání kulturních aktivit a cestovního ruchu.

Most

1.

Statutární město Most je zřizovatelem 3 příspěvkových organizací, jejichž náplní je provozování kulturních zařízení, programové zajištění organizací a spolupráce na městských kulturních akcích, a 2 příspěvkových organizací, jimiž jsou školská zařízení.

Jsou to Městské divadlo Most, Centrum volného času v Mostě (zajišťuje kulturní a sportovní akce města Mostu a volnočasové aktivity pro matky s dětmi, děti, mládež, dospělé) a Městská knihovna Most, která kromě knihovnické činnosti provozuje výstavní síň Zlatá trojka (Zlatá, Stříbrná a Velká výstavní síň) a městské kino Kosmos se třemi sály (Maxi, Midi, Mini). Školská zařízení jsou: Základní umělecká škola, ul. Moskevská (výtvarné zaměření – výstavy) a Základní umělecká škola, ul. Obránců míru (hudební zaměření – koncerty).

Další zařízení: Kulturní dům REPRE – zařízení města Mostu, provoz zajišťován soukromým subjektem na základě nájemní smlouvy, Hrad Hněvín – zařízení města Mostu, provoz zajišťován soukromým subjektem na základě nájemní smlouvy, Kulturní dům MEDUZA – objekt byl v r. 2005 prodán soukromému subjektu. Současný vlastník využívá objekt k původnímu záměru a pokračuje v provozování a zajišťování kulturních akcí.

Kulturní zařízení zřizovaná Krajským úřadem Ústeckého kraje: Oblastní muzeum v Mostě, Galerie výtvarného umění v Mostě, Dům dětí a mládeže v Mostě. Krajské příspěvkové organizace realizací svých projektů přispívají ke kulturnímu dění ve městě.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie – správce Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí n. Labem. Kostel je víceúčelově využíván (k občanským a církevním obřadům, koncertní činnost, turistický cíl). Součástí areálu kostela je kostel sv. Ducha využíváný k výstavám a koncertům.

Ve městě je cca 5 uměleckých agentur, které se zabývají organizací a přípravou kulturních akcí, a 5 až 7 hudebních klubů. Počet klubů se často mění, ale přesahuje uvedený počet.

V roce 2007 příspěvková organizace Městské divadlo v Mostě prošla organizační změnou a stala se společností s ručením omezeným. Změnou nebyla přerušena finanční podpora města Mostu a nebylo změněno zaměření organizace.

2.

Statutární město Most nemá přímo vyhlášené dotační programy na podporu kultury a kulturních organizací. Oblast kultury město Most podporuje ze svého rozpočtu několika způsoby: rozpočet města, odbor školství, kultury a sportu – v daném roce připravuje a organizuje kulturní akce pro všechny věkové kategorie, nejrozličnějších uměleckých žánrů.

Přehled o financování městských kulturních akcí z rozpočtu města Mostu, odboru ŠKaS v tis. Kč

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rozpočet odbor ŠKaS	3950	4 000	4 660	5 315	5 845	6 076

Komise školská a kulturní, finanční komise a komise národnostních menšin statutárního města Mostu ze svých rozpočtů podporují kulturní akce pořádané fyzickými a právními osobami na základě předkládaných žádostí o poskytnutí finančního daru nebo účelového příspěvku (schvaluje RMM, ZMM). Finanční dary jsou poskytovány na konkrétní kulturní akci nebo na podporu činnosti kulturních, hudebních, tanečních a jiných umělecky zaměřených sdružení, sborů, souborů, skupin i jednotlivců.

Kulturní aktivity jsou dále podporovány přímo vedením města, kanceláří primátora a tajemníka města a významnými obchodními a průmyslovými společnostmi (sponzorskými finančními prostředky).

**Přehled o financování kulturních aktivit z rozpočtů komisí města a KPaT
v tis. Kč**

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Výše rozpočtu	810	1 378,5	1 117,7	1 341	1 245	1 665

3.

Město Most (včetně okolních obcí – potencionální návštěvníci kulturních akcí města Mostu) je velmi specifické skladbou obyvatelstva a prioritami, které uplatňují ve svém způsobu života. Následky migrace obyvatelstva a likvidace starého města Mostu jsou dodnes patrné i v oblasti kultury. Nelze navázat na tradiční kulturu, oblastní folklor (hudba, tanec), dědičnost řemesla. Kulturní a společenské aktivity připravované městem Most jsou občany přijímány kladně a s širokým zájem. Programy jsou založeny na hudebních, tanečních, moderátorských a jinak známých osobnostech. Doplněny jsou o staročeská řemesla, případně tradiční zvyky a lidovou hudbu (Velikonoce, Vánoce). Při městských kulturních akcích dostávají příležitost k veřejnému vystoupení místní a regionální hudební skupiny, taneční soubory, pěvecké sbory a ostatní sdružení. Pořadatelé kulturních nebo společenských akcí s vážnější tematikou (ke státním svátkům, koncerty vážné hudby, varhanní koncerty, vystoupení pěveckých sborů) musí pečlivě zvážit zájem mosteckých diváků o tyto akce a zároveň musí být připraveni i na jejich komplexní finanční zajištění. Obdobná situace je i v případě organizování koncertů známých jazzových seskupení, hudebníků a umělců okrajových žánrů (zajišťované agenturami a soukromými subjekty). Vstupné je nutné volit v nižší cenové relaci, zbývající náklady na tyto koncerty často dotují významné podnikatelské, obchodní a průmyslové subjekty v regionu.

Ostrava

1.

1.1 Zařízení zřízená/založená statutárním městem Ostrava

Příspěvkové organizace

Statutární město Ostrava (dále jen SMO) je zřizovatelem sedmi příspěvkových organizací v oblasti kultury. Rada umělců, pracovníků či některé instituce jsou nositeli celostátních, mezinárodních a dalších ocenění.

1. Národní divadlo moravskoslezské, p. o.

Národní divadlo moravskoslezské dnes ve své tradiční čtyřsouborové podobě (činohra, opera, opereta, balet) uvádí ročně cca 15–17 premiér a odehraje kolem 500 představení. Mimo divadelních představení vlastních souborů pořádá NDM činoherní festival OST-RA-VAR, koncerty, výstavy fotografií a uměleckých děl, vychovává talentované děti v Operním, baletním a hudebně-dramatickém studiu atd. V letech 2004–2008 hostovaly jednotlivé soubory NDM na celostátních či mezinárodních divadelních festivalech. Jméno NDM a umělců s ním spojených se v uvedeném období objevovalo každoročně v širších nominacích na Cenu Thálie a prestižní Ceny Alfréda Radoka a to v několika kategoriích.

Cenu Thálie 2006 pro mladého umělce do 33 let získal člen činohry NDM Jan Hájek a Cenu Thálie 2007 obdržel sólista ostravské opery Gianluca Zampieri za titulní postavu v opeře *Cyrano de Bergerac*. Sólista baletního souboru NDM Lukáš Lepold získal prestižní cenu v oboru klasického baletu Philip Morris Ballet Flower Award 2004 a 2007. Na celostátním festivalu hudebního divadla OPERA 2005 získala inscenace opery Leoše Janáčka *Její pastorkyňa* tři ocenění – tzv. Libušky. Za básnický překlad libreta k Mozartově opeře *Così fan tutte* vytvořený pro inscenaci NDM získal Jaromír Nohavica cenu Sazky a Divadelních novin v kategorii hudebního divadla za sezonu 2005/2006. V roce 2007 získalo NDM nominaci na cenu Českého divadla za ženský herecký výkon. V roce 2008 se NDM účastnilo mezinárodního projektu Evropské dny opery, stalo se členem mezinárodní organizace RESEO, která je zastřešující organizací pro vzdělávání dětí a mládeže v rámci operních domů a opery samotné.

2. Divadlo loutek Ostrava, p. o.

Profesionální divadlo hrající pro děti, mládež i dospělé diváky. Pořadatel mezinárodního loutkářského festivalu *Spectaculo Interesse Ostrava* a *Divadelní pouti bez bariér*. Mimo vlastní produkci pořádá DLO koncerty a různé tematické výstavy, spolupracuje na realizaci představení handicapovaných dětí. V průběhu let 2004–2008 se soubor zúčastnil řady českých a mezinárodních loutkářských festivalů a přehlídek, vystupoval v různých městech ČR v rámci zájezdové činnosti a hostoval v zahraničí. DLO každoročně pořádá *Den otevřených dveří*, spolupodílí se na realizaci festivalu soudobé taneční tvorby *TANEC OSTRAVA* a spolupracuje s institucemi a organizacemi pečující o postižené děti a mládež.

3. Komorní scéna Aréna, p. o.

Divadlo navazující na tradici divadelních představení v někdejší divadle hudby se zřetelným dramaturgickým profilem a prezentující mimo vlastní představení hostování mimoostravských souborů. Odborná kritika vyjádřila divadlu uznání v nominacích na Cenu Thálie 2007 a Ceny Alfréda Radoka 2007. Herec Michal Čapka získal Cenu prezidia herecké asociace pro mladé umělce do 33 let. Nad rámec plánu se v roce 2008 uskutečnilo hostování ostravského souboru v Permu u příležitosti oslav 20. výročí založení Permského divadla.

4. Janáčkova filharmonie Ostrava, p. o.

Symfonický orchestr vynikající úrovně, jehož koncerty tvoří jádro hudebního života v Ostravě již šesté desetiletí. Filharmonie je také organizátorem komorních koncertů, kterými doplňuje vlastní koncertní aktivity. V letech 2004–2008 vystupovala JFO na prestižních mezinárodních hudebních festivalech a prezentovala se také na zahraničních koncertech. Mimořádným byl v roce 2004 megakoncert filharmonie v ČEZ Aréně, kdy před českým publikem poprvé vystoupil přední světový tenorista José Carreras spolu s vynikající korejskou sopranistkou Mi Hae Park. V roce 2005 JFO nahrála komplet 3 CD symfonií 1–6 dánského skladatele Carla Nielsen. Mimořádnou událostí pro soubor bylo v roce 2005 zakoupení velkého koncertního křídla zn. Steinway&Sons za přispění zřizovatele statutárního města Ostravy. Významným doplněním umělecké a propagační činnosti bylo v roce 2006 nahrání dvou kompaktních disků.

5. Lidová konzervatoř a Múzická škola, p. o.

Organizuje systematické a cyklické umělecké vzdělávání na úrovni ZUŠ pro děti a na úrovni uměleckého středního odborného školství v oblasti zájmových uměleckých aktivit mládeže a dospělých, zejména v oboru hudby, tance, výtvarného umění, fotografie a dramatického umění. Posluchači Lidové konzervatoře a žáci Múzické školy získali v letech 2004–2008 řadu ocenění na festivalech a soutěžích, zúčastnili se úspěšných veřejných vystoupení a výstav.

V roce 2004 získala LK akreditaci Ministerstva školství pro projekt Rytmická, pohybová a taneční výchova dětí a mládeže. V roce 2006 byla ukončena přístavba Muzické školy. Se školním rokem 2007/2008 vstoupila Lidová konzervatoř do jubilejního 50. ročníku své existence. U této příležitosti uspořádala Den otevřených dveří, slavnostní koncert, vzpomínkový večer absolventů a byl vydán Almanach lidové konzervatoře.

6. Knihovna města Ostravy, p. o.

Instituce poskytující knihovnické informační služby pro všechny skupiny obyvatel města Ostravy v 27 knihovnách na jeho území a podporující schopnosti a dovednosti zájemců o využívání nových informačních technologií. Mimo to knihovna pravidelně realizuje různé akce, které jsou zaměřeny na děti a mládež, seniory, případně akce pro rodiny. V KMO se v průběhu let 2004–2008 uskutečnila řada akcí a soutěží pro děti i dospělé, celoroční besedy s osobnostmi regionu, výstavy, knihovnické lekce, výtvarné dílny a koncerty. Knihovna se zapojila do mnoha celoměstských akcí, celostátních a mezinárodních projektů. U příležitosti 200. výročí narození dánského pohádkáře knihovna v roce 2005 zorganizovala celoroční projekt „Pohádkový rok H. CH. Andersena“. V roce 2006 navázala spolupráci s Městskou knihovnou v Katovicích a zahájila dvouletý pilotní projekt ve spolupráci s Goethe Institutem Romani Kereka/Romský kruh – veřejná knihovna se zaměřením na romskou problematiku. V říjnu 2007 byla Knihovně města Ostravy za realizaci tohoto projektu udělena cena Ministerstva kultury ČR „Knihovna roku 2007“ v kategorii významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb. V roce 2008 knihovna zorganizovala seminář k tomuto projektu a realizovala návazné programy v práci s menšinami.

7. Ostravské muzeum, p. o.

Muzeum shromažďuje sbírky společensko-vědného a přírodovědného charakteru, doklady k historii a rozvoji Ostravska, odborně je zpracovává, ochraňuje a formou publikací, výstav a expozic je zpřístupňuje veřejnosti. V letech 2004–2006 prošla budova muzea generální rekonstrukcí. V roce 2004 byl proveden záchranný archeologický průzkum, při kterém byly pod úrovní podlah v přízemí objeveny základy budovy a archeologické nálezy. Zbytky zdí je možné spatřit v unikátní expozici pod prosklenou podlahou.

V roce 2007 zorganizovalo muzeum setkání pracovníků muzeí Horního Slezska a veletrh hornoslezských muzeí. Euroregion Silesia ocenil tento projekt „Čestným oceněním za nejzajímavější odborně zaměřený projekt s výrazným přeshraničním dopadem“. V roce 2008 byly zpřístupněny stálé expozice Paleontologie a Archeologie, Historie Ostravy do roku 1945, Příroda a krajina Ostravska s velkoplošnými fotografiemi. Muzeum uspořádalo řadu výstav a několik jich také představilo v zahraničí.

V průběhu roku 2008 navázalo muzeum spolupráci s velvyslanectvím Peru a Kostariky a představen byl projekt Ostrava – evropské hlavní město kultury 2015 kulturní ataše Holandska. Pokračovala spolupráce se Španělským velvyslanectvím, Rakouským kulturním fórem i s muzei a kulturními zařízeními v rámci historické země Horní Slezsko.

Podpůrné programy

2.1 Dotace-granty, mimořádné granty, výtvarné soutěže

Smyslem dotací-grantů (dále jen granty) v oblasti kultury je podpora konkrétní akce či projektu, činnosti, aktivit organizací a jednotlivců za účelem obohacení a zpestření kulturního a společenského života města. Výběrového řízení na poskytnutí dotací se mohou zúčastnit právnické i fyzické osoby. Fungování systému je založeno na každoročně vydávaných Zásadách pro poskytování grantů. Granty jsou vypisovány v oborových kategoriích (1. Hudební a scénické umění, 2. Literatura a publicistika, ediční činnost, 3. Výtvarné umění a architektura, včetně ediční činnosti a pořádání výstav, 4. Kulturně vzdělávací činnost / výstavy, expozice, knihovnictví, 5. Ostatní kulturní aktivity) a posuzovány jsou odděleně žadatelé, kteří nejsou standardně napojeni na veřejné rozpočty, organizace a obce standardně napojené na veřejné rozpočty, ale pouze v případě, že jimi předložené projekty přesahují rámec jejich běžné činnosti.

V letech 2004–2006 bylo také vyhlášeno výběrové řízení na poskytnutí tzv. mimořádných grantů. Jednalo se o dotace města, sloužící k vytvoření trvalého díla nebo podpoře konkrétní akce či projektu mimořádných kvalit a trvalého charakteru v oblasti kultury v tematických okruzích:

- rok 2004 „Výtvarné umění a architektura, včetně ediční činnosti“,

- rok 2005 „Literatura, publicistika , naučná literatura včetně ediční činnosti“,
- rok 2006 „Hudební a scénické umění, filmové umění, filmový dokument“.

V roce 2007 byla realizována veřejná zakázka, jejímž výsledkem byly dvě plastiky akad. sochaře Čestmíra Sušky, které jsou umístěny v městském obvodu Moravská Ostrava a Přívoz a městském obvodu Svinov. V r. 2008 se uskutečnila veřejná výtvarná soutěž o výtvarný návrh plastiky pro veřejný prostor v Ostravě-Svinově. Dílo dle vítězného návrhu MgA. Davida Moješčíka (spoluautoři díla Bc. Pavel Malina, Ing. arch. Petra Ševcůjová) bude dokončeno v r. 2010.

Přehled finančních prostředků vyčleněných na dotace – granty, mimořádné granty a výtvarné soutěže 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008
schválená částka v rozpočtu SMO z toho na:	6.825.000	6.825.000	6.825.000	9.500.000	9.500.000
- běžné granty	5.250.000	5.250.000	5.250.000	7.000.000	7.000.000
- umělecké dílo trvalého charakteru	1.575.000	1.575.000	1.575.000	2.500.000	2.500.000

Víceletý grant

Město vypsal formou výběrového řízení pro subjekty jejichž hlavní činností je divadelní činnost víceletý – čtyřletý grant na provozování divadelní činnosti v Divadle Petra Bezruče v letech 2006–2010. Podmínky výběrového řízení byly stanoveny s odpovídající náročností, zejména na kvalitu projektu. Přihlášené projekty posuzovala výběrová komise jmenovaná Radou města. Víceletý grant je poskytován v ročním objemu 9 mil. Kč s navýšením o meziroční inflaci.

Významné akce s podporou města

SMO v rámci svého rozpočtu podporuje i realizaci významných akcí, které jsou nedílnou součástí společenského, kulturního a sportovního života ve městě i regionu a ve svém důsledku výrazně podporují dobré jméno SMO v celostátním i mezinárodním měřítku, a dále ty akce, které pomáhají rozšířit povědomí o městě Ostravě a jeho dnešní, moderní podobě.

3.

K zásadním prioritám bezesporu patří kandidatura Ostravy na titul Evropské hlavní město kultury v roce 2015 a vytvoření podmínek a naplňování strategických záměrů Konceptce rozvoje kultury SMO do roku 2020.

Další cíle:

- podpora subjektů působících v oblasti kultury formou dotací na realizaci akcí a aktivit,
- rozpracování dotačního programu v oblasti kultury (víceleté dotace, samostatné tematické programy),
- kultivace veřejných prostorů osazením výtvarnými uměleckými díly – realizace veřejných výtvarných soutěží,
- zvýšení informovanosti obyvatel o kulturním dění ve městě.

Investiční:

- přístavba alternativní scény Divadla loutek Ostrava,
- revitalizace výstavních prostor Ostravského muzea,
- rekonstrukce a zateplení depozitáře Ostravského muzea,
- rekonstrukce Domu kultury města Ostravy a Domu kultury POKLAD.

K dalším záměrům reflektujícím požadavky veřejnosti patří výstavba nového koncertního sálu pro činnost Janáčkovy filharmonie Ostrava, p. o., a zřízení městské galerie – účelového výstavního prostoru umožňujícího pořádání významných výstav výtvarného umění.

Ekonomické:

získat větší prostředky pro dotační programy

Plzeň

1.

Divadlo Alfa

Vrcholnými opusy desetiletí 1999–2009 se staly inscenace „Jeminkote, Psohlavci“ (1999) a především „Tři mušketýři“ (2006). První z nich byla Nadací A. Radoka prohlášena „Hrou roku 1999“ a na Skupově Plzni 2000 získala 7 cen z 11. Druhá byla v anketě Divadelních novin označena za „Inscenaci roku 2006“ (v anketě je posuzována veškerá česká divadelní produkce), dále získala 2 nominace na Cenu A. Radoka, oborovou cenu ERIK, na Skupově Plzni 2006 5 cen z 10 atd. Celkový počet ocenění u nás i v zahraničí činí 24 a nemusí být konečný. Oběma zmíněným inscenacím se navíc dostalo značného ohlasu na řadě nejen loutkářských, ale i multižánrových festivalů, které ceny neudělují. Oceněn byl v posledním desetiletí i kolektivní či individuální tvůrčí vklad do inscenací „Láska vše zachrání“, „Rikki-tikki-tavi“, „Málinka, bobr a král na střeše“, „Krvavé koleno“, „Kašpárek a Indiáni“ a „Bártnďžus“ (v úhrnu dalších 11 cen, udělených na našich i zahraničních přehlídkách).

Divadlo ALFA je rovněž hlavním pořadatelem přehlídky Skupova Plzeň, nejstaršího kontinuálně probíhajícího festivalu profesionálního divadla v ČR. Festivalu se účastní okolo 20 souborů, jež v průběhu 5 dnů sehrají až 35 představení.

Několik pracovníků divadla se v posledních dvou letech významně podílelo na manažerské, technické a odborné přípravě a průběhu všech etap, které vedly k vybudování a otevření plzeňského Muzea loutek (2009). Divadlu ALFA je zde vyčleněno celé jedno patro.

Divadlo Josefa Kajetána Tyla

DJKT uvede v Plzni každým rokem zhruba 500 představení, jeho soubory se zúčastňují řady divadelních festivalů a slaví úspěchy na dalších tuzemských scénách i na zájezdech v zahraničí. O tom, že zde v každém období nalézáme dostatek výrazných osobností, určujících charakter této významné regionální scény a zaručujících uměleckou kvalitu produkce, svědčí i řada ocenění, jichž se plzeňským umělcům dostává. Z posledních let je dobré připomenout např. v roce 2006 již druhou nominaci na prestižní individuální Cenu Thálie pro sólistku baletu Ivonu Jeličovou, tentokrát za roli Mahuleny v baletu Radúz a Mahulena. V přímých nominacích figurovala v posledních letech např. jména Miroslava Hradila, Dalibora Tolaše a opakovaně také Ivany Šakové. V širších nominacích na Ceny Thálie 2006–2008 byli Tomáš Kořínek, Michaela Badinková, Milan Vlček, Ivana Šaková, Ivana Veberová, Jan Adamec, Richard Ševčík, Martin Stránský a Bronislav Kotiš. Významným úspěchem bylo udělení dámské muzikálové Ceny Thálie za rok 2008, kterou si vyzpívala, vytančila a vyhrála Zuzana Kolářová díky výkonu v plzeňské inscenaci Chicaga a připojila se tak k dosavadním plzeňským laureátům Cen Thálie Pavlu Pavlovskému, Janu Ježkovi, Simoně Šaturové, Stanislavě Topinkové-Fořtové, Jiřímu Žaludovi a Daniele Šinkorové.

Divadlo J. K. Tyla je také přirozeným kulturním a společenským centrem i v mnoha dalších ohledech – jako dějiště různých společenských a kulturních akcí, výstav apod. Na svých prknech hostilo špičkové zahraniční a tuzemské soubory v rámci Mezinárodního festivalu Divadlo (MFD), jehož spolupořadatelem je od samého zrodu festivalu v r. 1993.

Cílem festivalu je především představit mimořádné a pozoruhodné inscenace zahraniční a dále výběr českých inscenací, konfrontovat českou profesionální divadelní tvorbu se špičkovými inscenacemi zahraničními především evropskými se zvláštním důrazem na Visegrádský prostor a vytvořit podmínky pro setkání divadelníků. V průběhu předcházejících ročníků se z MFD stal jeden z nejvýznamnějších mezinárodních divadelních festivalů v České republice, na němž se dosud prezentovalo na 120 souborů z šestnácti zemí světa.

ESPRIT – plzeňský kulturní servis

Esprit – PKS jako příspěvková organizace města prošla v minulých letech největšími změnami, a to jak změnou své hlavní činnosti, tak i změnou technicko-materiálních podmínek. Esprit zajišťoval provoz Pekla (dříve armádní budova, nyní slouží pro kulturní účely), v němž mimo jiné vybuďoval Patton Memorial Pilsen jako jediné muzeum v Čechách věnované americké armádě. Muzeum bylo otevřeno při příležitosti 60. výročí osvobození Plzně a jihozápadních Čech. Esprit – PKS byl také provozovatelem unikátního

okruhu Plzeňským historickým podzemím a v dřívějších letech organizátorem a pořadatelem dvou významných hudebních festivalů (Smetanovské dny a letní festival „Na ulici“). Postupným rozvíjením principů a podpory soutěže o veřejné finanční prostředky i v oblasti kultury a zejména pak s rozvojem grantové podpory přešla část aktivit Espritu – PKS na subjekty vybrané buď v rámci grantových programů (každoročně festival „Na ulici“) nebo na základě soutěže (Smetanovské dny, kulturní činnost v Měšťanské besedě). Změnou provozovatele služby pak prošel i Patton Memorial Pilsen (dnes Americké centrum Plzeň, o. p. s.) i Plzeňské historické podzemí (Plzeňský Prazdroj, a. s.).

Od roku 2009 je tedy Esprit zeštíhlenou organizací spravující budovu Pekla v Pobřežní ulici, kde mimo jiné pořádá kulturní akce, koncerty, divadelní a jiné kulturní pořady pro děti i pro dospělé. Mezi významné projekty Espritu patří tradiční abonentní program koncertů vážné hudby pod názvem Kruh přátel hudby, Filmový klub Esprit a autorský pořad Beze spěchu s Josefem Pospíšilem.

Hvězdárna a planetárium Plzeň

Hvězdárna a planetárium Plzeň je příspěvková organizace, jejíž činnost je zaměřena do několika oblastí souvisejících s astronomií a příbuznými vědními obory. Provádí jak popularizační činnost formou přednášek, tak i doplňkovou výuku pro různé typy škol. Součástí její činnosti jsou i astronomická pozorování, a to jak pro širokou laickou veřejnost, tak i pro amatérské astronomy. Pořádá astronomické kroužky pro děti a mládež, astronomické kurzy a řídí činnost astronomického klubu a odborných pozorovacích sekcí. Mezi její aktivity patří i tematické, zpravidla astronomické, výstavy. Organizuje také školní soutěže a pořádá tematické zájezdy. Organizace vydává měsíčně vlastní Zpravodaj H+P a má rozsáhlé internetové stránky.

Knihovna města Plzně

Služba široké veřejnosti v oblasti knihovnických, informačních, vzdělávacích a kulturních služeb – to je poslání Knihovny města Plzně, příspěvkové organizace (dále jen KMP), které napomáhá všeobecnému rozvoji jednotlivce i společnosti. Knihovna města Plzně je veřejnou univerzální knihovnou působící na celém území města Plzně.

V současnosti má KMP kromě studovny, Ústřední knihovny pro dospělé a Ústřední knihovny pro děti a mládež 9 velkých knihoven s celotýdenním provozem, 13 menších poboček ve všech městských obvodech a pojízdnou knihovnu, tzv. bibliobus s 10 zastávkami. S výjimkou bibliobusu jsou všechna pracoviště KMP vybavena Internetem pro veřejnost, od roku 2008 je k dispozici uživatelům Wi-Fi připojení ve studovně, OK Doubravka, OK Lochotín a v Hudební a internetové knihovně. Od roku 2001 má knihovna svoje vlastní webové stránky, za které získala v roce 2006 ocenění Nejlepší knihovnický web.

b) Obecně prospěšné společnosti založené městem Plzní k zajištění a poskytování služeb v oblasti kultury:

Galerie města Plzně

Galerie města Plzně funguje od roku 1999 jako obecně prospěšná společnost založená statutárním městem Plzeň, které poskytuje základní dotaci na provoz. Další finance získává GMP z grantů, sponzorských darů nebo od spolupořádajících institucí. Galerie města Plzně se nachází v centru Plzně na náměstí Republiky 40, kde je součástí komplexu radničních budov. Disponuje reprezentativními výstavními prostory, kromě sálů s klenbami v podzemí a prosvětlených místností s paneláží v nadzemí má i rozlehlý mázhauz a dvorek.

Plzeňská filharmonie

Plzeňská filharmonie, o. p. s., byla založena v roce 1998 statutárním městem Plzeň ve snaze vyřešit situaci hudebního tělesa navazujícího na činnost dřívějšího Plzeňského rozhlasového orchestru. Změna se týkala nejenom právní formy, ale i způsobu financování, v letech 1998–2008 byla Plzeňská filharmonie příjemcem dotace z rozpočtu města, pro léta 2009–2011 získala víceletý grant.

V abonentních cyklech Plzeňské filharmonie se pravidelně objevují jména předních českých instrumentalistů, v posledních letech s ní vystupuje i řada zajímavých zahraničních umělců. V roce 2001 orchestr hostil mistrovské dirigentské kursy věnované dílu J. Sibelia vedené uznávaným finským dirigentem Jormou Panulou. K vrcholům posledních let patřila spolupráce s hvězdami operního nebe mexickým tenoristou Ramonem Vargasem (Mnichov 2002) nebo španělskou divou Montserrat Caballé (Mnichov 2004 a 2007), orchestr doprovázel i operní recitály českých umělkyň Evy Urbanové a Dagmar Peckové.

Plzeňská filharmonie pravidelně hostuje v zahraničí, kde reprezentuje město Plzeň i celý západočeský region. Z nejvýznamnějších zahraničních turné v posledních letech je třeba zmínit alespoň španělské v říjnu 2002, první zámořské turné v USA v r. 2004 či v roce 2005 dvoutýdenní turné o deseti koncertech napříč celým Německem. Kromě koncertní činnosti se Plzeňská filharmonie tradičně věnuje nahrávání pro Český rozhlas (s významným akcentem na hudbu soudobých českých skladatelů) i zahraniční partnery. Má za sebou desítky hudebních nahrávek od baroka po současnost pro evropské producenty, přičemž k dispozici je špičkové technické vybavení digitálního natáčecího studia.

Divadlo pod lampou

V současné době se Divadlo pod lampou, o. p. s., věnuje v hlavní míře pořádání koncertů a jiných hudebních produkcí včetně soutěžní přehlídky mladých skupin „Múza“. Dále se pak v programu klubu objevují divadelní představení, cestopisné přednášky a filmové projekce klubového charakteru. DPL se snaží mapovat dění především v těch kulturních směrech, které jsou menšinové, alternativní a mimo záběr hlavních médií. Umožňuje jak publiku, tak i aktivním umělcům kontakt se současnými trendy a možnost srovnání vlastní tvorby se špičkami jednotlivých žánrů. Společnost je také dlouhodobým spolupořadatelem festivalu dokumentárních filmů o lidských právech „Jeden svět v Plzni“, dále pak spolupracuje s řadou neziskových organizací (např. Ústav umění a designu ZČU, Člověk v tísni, o. p. s., Alliance française, Cigistock, o.s., apod.).

c) Ostatní subjekty v oblasti kultury založené městem Plzní nebo se spoluúčastí města Plzně:

- Nadační fond pro kulturní aktivity občanů města Plzně,
- Nadace 700 let města Plzně,
- Dominik centrum, s. r. o.,
- Americké Centrum Plzeň, o. p. s.,
- Mezinárodní festival Divadlo Plzeň, zájmové sdružení právnických osob,
- Bienále kresby Plzeň, zájmové sdružení právnických osob.

Významnou roli v kulturním a uměleckém životě města pak hrají neziskové organizace (většinou občanská sdružení), které se významnou měrou a s finanční podporou města formou dotací/grantů podílí na rozvoji kulturních aktivit a projektů ve všech oblastech umění, podporují a připomínají kulturní tradice ve městě nebo přivádějí do města unikátní projekty, a to nejenom občanům Plzně, ale také návštěvníkům a turistům.

2.

Obvyklým nástrojem finanční podpory v oblasti kultury jsou zejména dotace, které jsou poskytovány na základě grantových a dotačních programů vyhlášených Radou města Plzně, případně přímo z rozpočtu města.

Město Plzeň vyhlašuje každoročně tyto programy:

- a) Grantový program v oblasti kultury,
- b) Grantový program pro rozvoj cestovního ruchu,
- c) Čtyřletý dotační program odboru kultury.

Ad a)

Grantový program v oblasti kultury slouží jako nástroj finanční podpory neziskových programů, projektů nebo celoroční kulturní činnosti vždy na jeden rok. Obvykle jsou vyhlašovány 2–3 grantové programy (např. pro rok 2008 to byl program na podporu kulturních projektů, celoroční kulturní činnosti a realizaci letního kulturního festivalu v ulicích města). V jednotlivých grantových programech je zpravidla vyhlašováno několik tematických okruhů, v nichž se žadatelé mohou ucházet o dotaci (grant).

Rok	Počet grantových programů	Počet tematických okruhů	Počet přijatých žádostí	Požadovaná částka (Kč)	Počet schválených grantů	Celková schválená částka (Kč)
2004	1	11	100	10 775 687	56	4 100 000
2005	2	16	91	11 154 656	67	4 000 000
2006	2	16	74	8 797 902	61	4 300 000
2007	4	18	113	15 602 962	83	5 972 000
2008	3	18	148	19 942 490	112	7 030 000
2009	3	19	178	21 529 866	122	7 530 000

Ad b)

Cílem Grantového programu pro rozvoj cestovního ruchu je podpořit realizaci takových projektů (tedy i kulturních), které by zvýšily atraktivitu města pro různé cílové skupiny návštěvníků a turistů. Na rozdíl od dotačních programů v oblasti kultury je realizován odborem prezentace a marketingu, který kromě toho zajišťuje výrobu a distribuci propagačních tiskovin města, redakci Radničních novin a pořadu Plzeň v kostce.

Finanční podpory se přes odbor prezentace a marketingu dostává také významným festivalům jako jsou Smetanovské dny, Finále nebo Divadlo, který se aktivně podílí také na realizaci, podpoře a propagaci nových projektů (např. Plzeňské dny v Senátu Parlamentu ČR, Divadelní léto pod plzeňským nebem, Dny vědy a techniky v Plzni). Mezi tradiční akce financované za spoluúčasti OPM se řadí Apriliáda a zejména Plzeňské dny v Senátu Parlamentu ČR.

Přes komisi pro prezentaci města získaly v minulosti dotaci takové projekty jako Animánie, festival animovaného filmu, Plzeňské ohýnky, Bonjour Plzeň!, festival francouzsko-české kultury, nebo Mezinárodní exhibiční vystoupení baletních škol.

Ad c)

V rámci Čtyřletého dotačního programu odboru kultury se statutární město Plzeň spolupodílí v období 2008–2011 na úhradě neinvestičních nákladů subjektů vybraných na základě 3 veřejně vyhlášených dotačních programů: dotace na činnost kulturních organizací, kde je město zakladatelem, dotace na činnost subjektů, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, dotace na kulturní projekty, které jsou dlouhodobé nebo pravidelně se opakující a svým významem mají celostátní nebo mezinárodní charakter.

Na základě 19 žádostí od 15 subjektů bylo uděleno 13 víceletých grantů pro období 2008–2011 v celkové výši 97 mil. Kč. Podporu tak získala např. Plzeňská filharmonie, o. p. s. (48 mil. Kč), Galerie města Plzně, o. p. s. (9 mil. Kč), ale také menší subjekty jako Filmový klub, o. s. (600 tis. Kč) nebo ojedinělý projekt 1. československé galerie dětského projevu v Plzni – Galerie a Klub Paletka (800 tis. Kč). Víceleté granty také získali pořadatelé významných festivalů ve městě jako je Dominik centrum, s. r. o. (na pořádání Smetanovských dnů a Festivalu českých filmů Finále celkem 19 mil. Kč), Mezinárodní festival Divadlo Plzeň, zájm. sdružení práv. osob (na stejnojmenný festival 12 mil. Kč). V letech 2008–2011 bude také podpořen festival Jazz bez hranic (1 mil. Kč), Mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech JEDEN SVĚT v Plzni (400 tis. Kč) a Festival historické hudby v Plzni (800 tis. Kč).

Čtyřletý dotační program odboru kultury 2008–2011:

Rok	Požadovaná částka (Kč)	Celková schválená částka (Kč)
2008	27 759 864	23 780 000
2009	29 047 584	24 040 000
2010	30 490 755	24 460 000
2011	31 886 740	24 720 000
Celkem 2008–2011	119 184 943	97 000 000

Řada kulturních projektů, organizací a aktivit je podporována formou přímých dotací, které jsou buď jmenovitě schválené v rozpočtu města jako je tomu u dotace Nadačnímu fondu pro kulturní aktivity občanů města Plzně (1 mil. Kč), který z této dotace poskytuje neinvestiční příspěvky v oblasti kultury max. do výše 100 tis. Kč v průběhu celého kalendářního roku (zejména na akce menšího rozsahu či významu) nebo Nadaci 700 let města Plzně.

Nadace 700 let MP podporuje projekty směřující k rozvoji a obnově města Plzně, jejichž cílem je zlepšení životních podmínek obyvatel města a jeho propagace. Jejím cílem je vytvářet dobré předpoklady pro další rozvoj města, jeho vzhledu a pestřejší nabídky kulturních, sportovních, společenských, humanitárních a dalších aktivit. Za dobu svého působení se zařadila mezi největší a neúspěšnější regionální nadace v České republice, je pořadatelem ojedinělé akce pod názvem „Historický víkend aneb strašidla a mumraje plzeňské

Každoročně jsou také poskytovány mimořádné dotace, které jsou hrazeny z rozpočtových rezerv za předpokladu, že jsou řádně projednány a schváleny v orgánech města. Obvykle se jedná o projekty, které svým obsahem nebo načasováním neodpovídají schváleným dotačním/grantovým programům nebo jejichž význam opravňuje použití mimořádných nástrojů finanční podpory. Nicméně jedná se o projekty ojedinělé, unikátní, které přinášejí novou kvalitu. Za všechny je třeba zmínit alespoň dvě výstavy velkoplošných fotografií francouzského fotografa Yanna Arthuse-Bertranda „Země krásná neznámá“ (2006) a „Alive“ (2009).

Podpora města se neomezuje pouze na projekty živé kultury či turisticky atraktivní, ale míří i k nemovitému kulturnímu dědictví jak ve vlastnictví města, tak v soukromých rukou. V období 2004–2008 byla nejvýznamnější akcí bezesporu postupná oprava Měšťanské besedy, jedné z nejkrásnějších veřejných budov ve městě. Rehabilitací reprezentačních prostorů budovy s celkovými náklady 300 mil. Kč se objekt právem zařadil mezi stavby roku Plzeňského kraje 2004 v kategorii novostavby a rekonstrukce. Město Plzeň významně přispívá i na obnovu církevních památek, především na postupnou opravu Františkánského kláštera v Plzni, kde s jeho pomocí došlo k opravě střech kvadratury v areálu kláštera i k zahájení opravy střechy přilehlého kostela.

Důležitým a již pevně zakotveným prvkem v systému památkové péče ve městě je i podpora vlastníků kulturních památek účelovými dotacemi. Odbor památkové péče Magistrátu města Plzně předkládá Radě a Zastupitelstvu města Plzně každoročně přibližně dvacet návrhů v celkové výši cca 4,5 mil. korun, jimiž jsou vlastníci kulturních památek podporováni při údržbě, opravě či restaurování chráněných nemovitostí. Výše dotací je již dlouhodobě udržována na této výši. Neméně významné je i systematické zabezpečování dalšího poznávání kulturního dědictví města formou odborem památkové péče zajišťovaných stavebně historických průzkumů a zhodnocení. Takovým příkladem může být detailní provádění průzkumů a dokumentace Loosových interiérů, které jsou i významné z celorepublikového hlediska, či řady městských domů a jejich dochované vybavy. Díky průzkumu je Plzeň bohatší např. o dva nalezené pozdně renesanční stropy, dnes již restaurované a uplatněné v interiéru (nám. Republiky 5, č. p. 6

Jinou než přímou finanční podporou formou dotací je např. převzetí záštity nebo prohlášení o spolupráci. Příkladem může být v roce 2007 uzavřené Prohlášení o spolupráci mezi statutárním městem Plzní a Plzeňským Prazdrojem, a. s., které je každoročně aktualizováno dodatky umožňujícími oboustranně prospěšné sladění aktivit v jednotlivých oblastech spolupráce. Plzeňský Prazdroj se tak každoročně stává reklamním partnerem velkých festivalů (DIVADLO, FINÁLE), město pak jako spolupořadatel přispívá na projekt podzimního festivalu s názvem Pilsner Fest, oslava plzeňských piv.

3.

Priority městské správy v nejbližším období vyplývají z představ, které stály na počátku snahy o změnu vnímání Plzně a které vyústily v intenzivní práci na strategických a koncepčních materiálech týkajících se kandidatury na titul Evropské hlavní město kultury 2015. V návaznosti na schválený Integrovaný program rozvoje města Plzně JZ/001 „Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015“, směřujeme nyní veškeré úsilí k dokončení Programu rozvoje kultury v Plzni na období 2009–2019 a podání přihlášky do soutěže o titul „Evropské hlavní město kultury“.

Následující roky pak budou dlouhou cestou, v jejímž cíli by se z Plzně měla stát multikulturní komunikující metropole s vitální a svébytnou kulturní a uměleckou scénou s důrazem na živé umění, festivaly, kreativní technologie, design a umění ve veřejném prostoru.

Problémy a překážky, které při naplňování vize očekáváme, nejsou jen problémy jednoho města a týkají se především způsobu financování opatření, která Plzeň ve svém programu rozvoje kultury přijme. Zejména doplnění infrastruktury, která je nyní limitující při rozvoji kulturních a uměleckých aktivit, si vyžádá hledání nových mimorozpočtových zdrojů financování. Smělé projekty novostavby divadla, galerie nebo knihovny, rekonstrukce Pekla či vybudování multifunkční budovy Experimentálního a rezidenčního kulturního centra, nemohou zůstat závislé jenom a pouze na rozpočtu města. Bez nalezení cesty k řešení problémů by se však jakákoliv hodnotná vize stala jen papírovou proklamací.

Frýdek-Místek

1.

Statutární město Frýdek-Místek zřizuje dvě příspěvkové organizace: Národní dům Frýdek-Místek a Městská knihovna Frýdek-Místek.

Hlavním posláním Národního domu je zajišťovat kulturní vyžití občanů města. Hlavním předmětem činnosti je:

- a) pořádání kulturních produkcí, divadelních představení, koncertů, filmových a jiných audio představení, estrád, diskoték, tanečních zábav aj.
- b) provozování kulturních a kulturně vzdělávacích zařízení - Národní dům, kino Petra Bezruče, Nová scéna Vlast a divadélko Čtyřlístek.
- c) pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti.

Městská knihovna je veřejnou knihovnou, její účel vyplývá ze zákona č.257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Pořádá také exkurze, kurzy, školení, besedy a soutěže, knihovnické lekce, výstavy a další kulturní akce podporující hlavní poslání knihovny.

2.

Pro podporu oblasti kultury město Frýdek-Místek, nyní statutární město, zřídilo fond, jehož prostřednictvím byly v letech 1994–2009 financovány různé kulturní aktivity a to bez ohledu na jeho název, v roce 2009 je to kulturní fond. Příspěvky jednotlivým subjektům jsou navrženy členy komise kulturní a pro výchovu a vzdělávání, následně projednány Radou města. Ročně se jedná přibližně o vystavení 50 smluv, které vyhoví statutu komise a jsou schváleny Zastupitelstvem města Frýdku-Místku.

V prosinci 2007 zastupitelstvo města schválilo pravidla pro udělování Ceny statutárního města Frýdku-Místku, čímž hodlá každoročně ocenit počiny, které přispěly k šíření dobrého jména města a úspěšně ho zviditelnily v nejrůznějších oborech lidské činnosti. Cena města představuje pamětní list, umělecké dílo s motivem města Frýdku-Místku a peněžní dar ve výši 20 000 korun. Ocenění lze udělit také in memoriam. Je předáváno primátorem města na slavnostním večeru konaném u příležitosti vzpomínky na ozbrojený odpor 3. praporu 8. pěšího pluku proti okupačním vojskům, který se zapsal 14. března 1939 nesmazatelně do historie Frýdku-Místku i tehdejší republiky. Slavnostní večer s oceněním se konal v březnu 2008 a 2009. Určitě je motivací pro kulturní veřejnost, aby hledala i ve svém středu zajímavé osobnosti, jimž může touto cestou vzdát hold.

3.

Statutární město považuje za prioritní podporu projektu nazvaného BESKYDSKÉ VESELÉTO. Pod jeho hlavičkou se v roce 2009 již počtvrté ve Frýdku-Místku rozběhla řada kulturních, ale i sportovně zaměřených víkendových akcí.

Problémem na poli kultury je špatný technický stav objektu kina Petra Bezruče a z toho důvodu jeho uzavření. Vedení města v roce 2009 hledá řešení jak s ohledem na chybějící finanční prostředky, tak z pohledu nedostatečné prostorové kapacity pro konání velkých akcí, jimiž jsou např. vystoupení pro školy, benefiční, ale i zábavné a koncertní pořady těšící se velkému zájmu veřejnosti.

Liberec

1.

Město Liberec v souladu se zákonem o obcích a zákonem o rozpočtových pravidlech zřídilo tyto čtyři kulturní příspěvkové instituce:

1/ Divadlo F. X. Šaldy Liberec, příspěvková organizace – uskutečňuje hudební, činoherní, hudebně dramatická a taneční představení, koncerty a jiné kulturní akce přispívající k rozvoji myšlenkové, estetické a morální úrovně občanů jako nepostradatelné součásti kulturního života regionu.

Příspěvková organizace vytváří a vyrábí inscenace činohry, opery a baletu, zejména pro potřeby libereckého regionu i mimo něj; uvádí hostující soubory, skupiny a jednotlivce; organizuje různé kulturní a umělecké festivaly. Dále pořádá výstavy v prostorách divadelních budov; realizuje ediční činnost, včetně prodeje programů k představením a poradenskou činnost v oblasti divadla.

Pro zajišťování těchto činností spolupracuje s národními a mezinárodními institucemi v oblasti kultury.

2/ Naivní divadlo Liberec, příspěvková organizace – naplňuje své poslání výkonem divadelní činnosti, která přispívá k rozvoji a zvyšování myšlenkové, morální a estetické úrovně dětí a mládeže. V rámci této činnosti veřejně předvádí loutková a jiná divadelní díla.

Příspěvková organizace vytváří a reprodukuje představení pro děti a mládež v libereckém regionu i mimo něj dle potřeby a poptávky; zajišťuje dopravu dětských návštěvníků na vlastní divadelní představení; uvádí hostující soubory, skupiny a jednotlivce; organizuje festival MATEŘINKA. Dále pořádá výstavy v prostorách divadla, realizuje ediční činnost, včetně prodeje programů k představením a poradenskou činnost v oblasti divadla.

3/ Botanická zahrada Liberec, příspěvková organizace – vykonává populárně vědeckou činnost v oblasti kultury, v tomto smyslu sloužící široké veřejnosti. Je centrem odborného dění v oblasti profesního zaměření na botaniku a zahradní umění. Má za úkol zachovat pozici přední instituce svého druhu v České republice a přinášet inspirativní tvůrčí příklady. Na vědeckém základě se příspěvková organizace podílí též na řešení problematiky záchrany ohrožených druhů české a světové flóry. Z pověření Ministerstva životního prostředí České republiky je tzv. záchranným centrem pro rostliny CITES.

4/ Zoologická zahrada Liberec, příspěvková organizace – má poslání v souladu s právem Evropských společenství přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i vychovávat veřejnost k ochraně přírody, v souladu se zákonem o zoologických zahradách. Organizace soustřeďuje v expozicích a chovatelských zařízeních vybrané druhy zvířat, zejména těch, kterým hrozí vyhubení. Příspěvková organizace provozuje vydavatelskou a nakladatelskou činnost.

Organizace zajišťuje provoz Centra pro zvířata v nouzi, tzn. provoz:

- Útulku pro nalezená a opuštěná zvířata ze zájmových chovů,
- Stanice pro handicapované živočichy fauny ČR,
- Ekologické vzdělávací stanice.

Město v oblasti kultury spolupracuje se strategickým partnerem Kulturní služby Liberec, s. r. o., jež v pozici nájemní organizace zajišťuje celoroční provoz kulturního areálu Lidové sady v Liberci v kulturní, společenské a rekreační sféře.

Město Liberec přispívá na některé kulturní akce společnosti Dům kultury Liberec, která pořádá především kulturní akce, zábavy a provozuje zařízení sloužící k zábavě. Kromě dalších činností pořádá také odborné kurzy, školení a jiné vzdělávací akce včetně lektorské činnosti.

TipSport aréna Liberec – multifunkční moderní hala s kapacitou až 9 000 diváků slouží jako sportovní zařízení a zároveň se stala místem pro pořádání významných kulturních a společenských akcí. Po stránce

technické i svým standardem a profesionálními službami je srovnatelná s obdobnými halami v Evropě i ve světě.

V souvislosti s ukončením provozu dvou libereckých kin – Lípa a Varšava – v závěru roku 2008 jejich nájemcem, se město rozhodlo dále zachovat činnost kina Lípa, jehož provoz zajišťuje od roku 2009 Filmový klub Liberec.

2.

Kulturní fond Statutárního města Liberec byl zřízen v roce 2000 usnesením Zastupitelstva města Liberce jako trvalý účelový fond Statutárního města Liberec. Město prostřednictvím tohoto fondu podporuje mnoho kulturně zaměřených akcí pořádaných na území města, vyhlašuje minimálně 3x do roka výběrové řízení na poskytnutí dotací z kulturního fondu. Návrh na přidělení dotací předkládá Správní rada kulturního fondu Radě města Liberec k odsouhlasení a Zastupitelstvu města Liberec ke schválení.

Žadatelem o dotaci může být fyzická i právnická osoba, nestátní organizace, spolek, sdružení i nadace. Dotace na kulturní akce jsou poskytovány zejména pro tyto oblasti:

- estetická výchova především dětí a mládeže,
- mimořádné kulturní akce na území Statutárního města Liberec a akce nadregionálního významu,
- ochrana kulturních památek, rozvoj amatérské a místní kultury,
- rozvoj etnické kultury a kultury národnostních menšin.

V letech 2004–2008 poskytlo město Liberec na kulturní akce z rozpočtu odboru školství, kultury a sportu a prostřednictvím kulturního fondu tyto finanční prostředky:

Rozpočet města Liberec – výdaje na kulturu			
Rok	Výdaje na kulturu (v Kč)	z toho kulturní fond (v Kč)	Výdaje na kulturu celkem (v Kč)
2004	125 345 100	2 228 000	127 573 100
2005	113 179 489	2 235 900	115 415 389
2006	122 714 837	2 238 200	124 953 037
2007	125 385 628	2 247 750	127 633 378
2008	136 195 776	2 224 700	138 420 476
Celkem	622 820 830	11 174 550	633 995 380

3.

Priority – udržet stávající zázemí a nabídku služeb v oblasti kultury na území Statutárního města Liberec a jejich další rozvoj.

Problémy – nevyhovující systém financování kulturních organizací, kdy například divadla zřizovaná Statutárním městem Liberec jsou z více než 96 % financována z obecního rozpočtu, a to přesto, že se jedná o zařízení s nadregionální působností, která svým charakterem přispívají k rozvoji kultury v rámci celé České republiky. Jako dlouhodobý problém české kultury tedy vidíme neexistenci systému vícezdrojového financování především repertoárových divadel na území ČR.

Mladá Boleslav

1.

Knihovna města Mladá Boleslav: je příspěvkovou organizací zřízenou Statutárním městem Mladá Boleslav jako základní knihovna se systémem poboček na území města a je zároveň knihovnou s regionálními funkcemi. Knihovna města Mladá Boleslav, příspěvková organizace, poskytuje svým návštěvníkům knihovnické a informační služby potřebné pro jejich vzdělávání, práci, podnikání, uspokojování zájmů ve volném čase, studium a rozvíjení kulturní úrovně.

Společnost Kultura města Mladá Boleslav, a. s.: vznikla v říjnu roku 2007 rozhodnutím vedení města, Rady města a následně toto rozhodnutí bylo schváleno Zastupitelstvem Statutárního města Mladá Boleslav. Základním záměrem vzniku této společnosti byly důvody ekonomické (úspora při používání odpočtu DPH), organizační (zvýšení produktivity práce, lepší využívání technických prostředků) a koncepční (programové propojení a koordinace činnosti jednotlivých středisek a pracovišť). Součástí nové společnosti se stali nejdříve zaměstnanci Domu kultury, potom se plynule začleňovalo Infocentrum a od 1. ledna i středisko Svět. Akciová společnost převzala nejen veškerou činnost těchto organizací, ale začaly vznikat i nové projekty a programy. Společnost Kultura města Mladá Boleslav, a. s., je 100% vlastněná Statutárním městem Mladá Boleslav, provoz je řešen formou dotace z rozpočtu města.

Nejvýznamnější kulturní institucí, jedinou s vlastní profesionální uměleckou produkcí ve městě, je Městské divadlo Mladá Boleslav (příspěvková organizace města). Sídlí v překrásné stoleté secesní budově. Umělecký soubor připravuje každoročně 6 nových premiér na dvou scénách, představení vidí 100 000 diváků za sezonu, hraje se 6 večerů v týdnu, 8 dopolední v měsíci pro děti a mládež. Návštěvnost kolísá mezi 90–95 %. Inscenace našeho divadelního souboru jsou velmi žádané v řadě měst České republiky, často úspěšně reprezentují mladoboleslavskou kulturu na prestižních festivalech. Divadlo se soustředí na vyhledávání mladých talentů, vychovalo již celou řadu vynikajících herců, nejlepší z nich pokračují v kariéře ve velkých pražských divadlech.

2.

Mezi nejvýznamnější projekty (a nejnáročnější z hlediska financování a společné organizace) bylo zřízení Kina Ve středu, kdy se na základě iniciativy zaměstnanců podařilo přestěhovat veškeré technické zařízení kina Forum do divadelního sálu Domu kultury. Na základě kvalitní dramaturgie máme k dispozici kvalitní filmové tituly, takže návštěvnost kina již přesáhla 4 000 osob. Tento projekt Kina Ve středu ocenilo i Ministerstvo kultury a přidělilo nám dotaci 330 000 Kč, čímž vznikne významná úspora z hlediska městského rozpočtu. Kino se v roce 2008 zapojilo do celostátní filmové putovní přehlídky Projekt 100.

Společnost Kultura města Mladá Boleslav, a. s., je zapojena do několika významných filmových projektů – běží u nás nesoutěžní sekce Festivalu evropských filmových úsměvů, pořádali jsme dva ročníky ohlasů Festivalu Filmový koníček, na příští rok připravujeme ohlasy (kompletní projekci) festivalu Zlínský Pes, v lednu 2009 zahájíme další projekt Fast Fest, což je soutěžní přehlídka absolventských a studentských filmů různých filmových škol.

3.

Prioritou činností společnosti Kultura města Mladá Boleslav, a. s., je naplňování kulturních potřeb obyvatel a návštěvníků Mladé Boleslavi, poskytování informací a služeb v širokém spektru, vzdělávání, propagace města a koordinace aktivit, a to, z hlediska percipientů, v celé škále všech sociálních skupin.

Problém v oblasti kultury vidíme ve dvou aspektech – první, obecný – zdaleka ne všichni lidé chápou kulturu jako integrální parametr rozvoje vlastní osobnosti, jako vlastní potřebu, – a druhý, konkrétní, praktický – i přes veškeré úsilí a spolupráci s médii nejsou lidé včas a v dostatečné míře informováni o dění, akcích. Hledáme proto stále nové formy komunikace (rozesílání aktuálních informací na emailové adresy, vývěsky na středních školách apod.). Problémem je také to, že kulturní elita města je poměrně úzká, konkrétních 80 návštěvníků lze potkat na všech hodnotných představeních, koncertech či výstavách.

Pardubice

1.

Příspěvkové organizace města činné v oblasti kultury:

1. Komorní filharmonie Pardubice

Komorní filharmonie Pardubice patří mezi špičkové české orchestry. Svým obsazením je menším symfonickým tělesem haydnovsko-mozartovského typu. Jako jediný profesionální orchestr Pardubického kraje má nezastupitelnou roli v hudebním životě tohoto regionu. V Pardubicích pořádá abonentní cykly a koncertuje v dalších městech kraje i celé republiky. Pravidelně se účastní nejvýznamnějších festivalů v České republice a znají ji také posluchači v mnoha prestižních koncertních sálech v Evropě i zámoří. Komorní filharmonie byla založena v roce 1969 a je oceňována zejména pro stylovost interpretace a mimořádnou kvalitu orchestrálního zvuku. Právem se řadí mezi přední reprezentanty české hudební kultury ve světě.

2. Kulturní centrum Pardubice

Kulturní centrum Pardubice je příspěvkovou organizací zřízenou statutárním městem Pardubice, která se zabývá poskytováním kulturních služeb, vzdělávacími aktivitami, podporou občanských iniciativ v oblasti kultury a umění, podporou rozvoje turistického ruchu ve městě a agenturní činností. Základním posláním Kulturního centra je pořádání kulturních akcí, podpora rozvoje kultury, dále pak rozvoje kulturně společenských a tvůrčích aktivit občanů v regionu se zřetelem k oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit. Mimo realizaci profesionálních kulturních programů a akcí věnuje KC Pardubice velkou pozornost nejrozmanitějším tvůrčím aktivitám dětí, mládeže a vlastně občanů vůbec a je připraveno je svým realizačním potenciálem podpořit odbornou pomocí i přímou účastí.

Hudební, výtvarné, divadelní, vzdělávací i společenské akce jsou realizovány v Kulturním domě Dubina, v Kulturním domě Hronovická a v Divadle 29. Kulturní centrum Pardubice je pořadatelem mnoha velkých, převážně mezinárodních, festivalů: Pardubické hudební jaro, Folklorní festival, Zrcadlo umění, Pardubická Ryngle, Mezinárodní festival dětských a mládežnických pěveckých sborů, Ezoterický festival, BUM BUM PARDUBICE BUM, Pardubické dožínky a mnoha dalších akcí. Svou domovskou scénu a zázemí zde má 32 neprofesionálních souborů amatérské kultury. Zároveň zde funguje přes 50 kroužků a klubů nejen pro děti a mládež, ale i pro širokou veřejnost.

3. Východočeské divadlo Pardubice

Východočeské divadlo Pardubice patří k nejprestižnějším kulturním stánkům Pardubického kraje, úspěchy sklízí nejen na domovské scéně, ale i na zájezdech či festivalech po celé České republice i v zahraničí. V posledních letech VČD prošlo několika nákladnými rekonstrukcemi jak interiéru, tak exteriéru historické budovy, které jí navrátily původní secesní krásu. Východočeské divadlo hraje v Městském divadle a v letních měsících pak využívá možnosti hraní v amfiteátru na vyhlídce hradu Kunětická hora. Východočeské divadlo připravuje ročně okolo osmi premiér, repertoár divadla se snaží uspokojit každého diváka, proto lze na jevišti vidět pohádky, muzikály, dramata i komedie. Stálý herecký soubor divadla nyní čítá 24 hereckých osobností.

VČD na jaře pořádá GRAND Festival smíchu – soutěžní festival nejlepších českých a moravských komedií, který se již tučným písmem zapsal mezi významné divadelní festivaly v republice. V České republice VČD zaujímá v divácké návštěvnosti první příčku mezi jednosouborovými regionálními divadly – každoročně přivítá přes sto tisíc diváků.

4. Pardubice Region Tourism

Informační centrum v Pardubicích bylo založeno 1. 10. 2003 statutárním městem Pardubice jako příspěvková organizace s názvem Městské informační středisko Pardubice. Od června 2006 je členem Asociace turistických informačních center, kategorie „A“ a certifikované agenturou CzechTourism jako oficiální informační středisko. Od 10. 11. 2006 se změnil název společnosti na „Pardubice Region Tourism“.

2.

Město Pardubice podporuje kulturní dění ve městě zejména díky dotacím z Programu podpory kultury (dříve Kulturní fond), dále pak od roku 2005 vypisuje pravidelně tematické granty na podporu dílčích kulturních aktivit. Kulturní akce jsou podporovány také přímo z rozpočtu města Pardubic – odtud jsou financovány pouze významné kulturní akce. Významné kulturní akce jsou každý rok navrhovány kulturní komisí a následně schvalovány Radou města Pardubic.

Přehled podpory kultury ze zdrojů města Pardubice

rok	zdroj	částka
2009	Program podpory kultury	5 421 000,00 Kč
	z toho:	
	Grant-vybavení pro kulturní činnost	305 500,00 Kč
	Grant-kulturní program v období letních měsíců	200 000,00 Kč
	Grant-prezentace uměleckých aktivit tzv. „na ulici“	70 000,00 Kč
	Rozpočet města	9 290 000,00 Kč
2008	Kulturní fond	4 897 400,00 Kč
	z toho:	
	Grant-kulturní program v období letních měsíců	340 000,00 Kč
	Rozpočet města	8 450 000,00 Kč
2007	Kulturní fond	5 033 100,00 Kč
	z toho:	
	Grant-vybavení pro kulturní činnost	202 600,00 Kč
	Grant-kulturní program v období letních měsíců	100 000,00 Kč
	Rozpočet města	7 580 000,00 Kč
2006	Kulturní fond	4 951 150,00 Kč
	z toho:	
	Grant-kulturní program v období letních měsíců	100 000,00 Kč
	Rozpočet města	8 310 000,00 Kč
2005*	Kulturní fond	4 682 000,00 Kč
	Rozpočet města	7 580 000,00 Kč
2004	Kulturní fond	4 126 000,00 Kč
	Rozpočet města	5 080 000,00 Kč

* do roku 2006 nebyly vypisovány tematické granty

3.

V našem městě považujeme za hlavní problémy v oblasti kultury zejména neexistenci koncepce podpory kultury, nepochybnost jednotlivých kulturních subjektů a zatím nedostačující informační a poradenskou činnost města v oblasti kultury. Z těchto problémů pak vyplývají i naše priority v této oblasti. Hlavní prioritou je sestavení koncepce podpory kultury, zajištění větší provázanosti jednotlivých kulturních subjektů a také v návaznosti na současnou situaci udržení a zachování činnosti všech příspěvkových organizací města zabývajících se kulturou, včetně rozsahu takové finanční podpory, která zajistí občanům platby za kulturní služby na udržitelné úrovni. Zachování grantového systému podpory města kulturním subjektům je další z priorit v této oblasti.

Ústí Nad Labem

1.

Subjekty zřízené městem Ústí nad Labem

Collegium Bohemicum, o. p. s.: Společnost založena v roce 2006 Městem Ústí nad Labem, Muzeem města Ústí nad Labem a Univerzitou J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Collegium Bohemicum vzniklo s cílem stát se nezávislou, otevřenou a interaktivní institucí celostátního významu, zaměřenou na kulturní dědictví spoluvytvářené v českých zemích německy mluvícím obyvatelstvem. V budoucnu má obsáhnout muzeum, archiv, knihovnu, vědecká a vzdělávací pracoviště a má být místem poznávání, setkávání a dialogu zájemců z řad odborné i laické veřejnosti z ČR, Německa, Rakouska a dalších zemí.

Činoherní divadlo, o. p. s.: Obecně prospěšná společnost Činoherní divadlo je od roku 2009 transformována z příspěvkové organizace města Činoherní studio, které začalo profesionálně působit v roce 1972 na troskách normalizátory zakázaného Kladivadla. Svůj tvůrčí potenciál soubor zaměřuje především na reflexi současného světa a problémů, které zajímají dnešní mladé lidi. Dramaturgie staví na dvou pilířích: prezentace klasických textů v silné režijní interpretaci a uvádění současných českých i světových novinek. Je podpořena i tradice autorského divadla.

Dům kultury Ústí nad Labem, s. r. o.: V roce 2005 odkoupilo město Ústí nad Labem budovu Domu kultury v Ústí nad Labem, která v současné době prochází rekonstrukcí. Do roku 2011 zde bude umístěn i Dům dětí a mládeže. Budova slouží celé řadě společenských akcí (plesy, vítání občánků), vzdělávacích aktivit nebo zde působí amatérský divadelní soubor Mladá scéna.

Kulturní středisko města Ústí nad Labem, příspěvková organizace: V roce 2004 byla založena příspěvková organizace Kulturní středisko města Ústí nad Labem, která sloučila činnost tří příspěvkových organizací města: Kulturního střediska Albis, Kulturního střediska Corso a Národního domu a navázala na ni. V současné době patří tato organizace mezi nejvýznamnější organizátory kulturních akcí v Ústí nad Labem, mj. Mezinárodního festivalu sborového zpěvu, festivalu Trampská porta, klavírního festivalu Virtuosi per musica di pianoforte, Mezinárodního jazz and blues festivalu nebo Mezinárodního tanečního festivalu. Kromě objektu Národního domu spravuje organizace i Letní kino a objekt Corso.

Muzeum města Ústí nad Labem, příspěvková organizace: Muzeum spravuje sbírky umělecké, historické, archeologické a přírodovědné. Muzejní knihovna je od roku 2002 zapsána Ministerstvem kultury do evidence knihoven jako základní knihovna se specializovaným knihovním fondem. Spravuje sbírku regionálních tisků od počátku 19. století vztahující se tematicky k Ústí nad Labem a okolí. Další částí je tzv. odborná knihovna, ve které je soustředěna základní literatura k hlavním sbírkovým a zájmovým okruhům muzea. V roce 2006 získalo muzeum zvláštní ocenění v soutěži Gloria Musaealis za výstavu Ústecká NEJ v kategorii Muzejní výstava roku 2006. V současné době probíhá rozsáhlá rekonstrukce budovy Muzea, které nyní vykonává svou činnost v omezené podobě v náhradních prostorách. I přesto byla otevřena nová stálá expozice a názvem Zapomenutí hrdinové věnována antifašistům v Československu za II. světové války.

Severočeské divadlo opery a baletu v Ústí nad Labem, příspěvková organizace: V roce 2004 bylo Městské divadlo Ústí nad Labem přejmenováno na Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem. V průběhu existence ústeckého divadla se na jeho představeních podílela řada vynikajících umělců, z nichž někteří dosáhli významných úspěchů na domácích i zahraničních scénách a někteří věnovali ústeckému divadlu celou svou uměleckou kariéru. V roce 2009 oslaví divadlo své 100. výročí založení.

Zoologická zahrada v Ústí nad Labem, příspěvková organizace: V rámci mezinárodní spolupráce ZOO participovala ve 32 Evropských záchranných programech (EEP) a chovala 15 druhů, pro něž je vedena Evropská plemenná kniha (ESB). Zoologická zahrada pořádá naučné programy pro školy nebo komentované prohlídky a řadu kulturních akcí.

2.

Statutární město Ústí nad Labem podporuje v rámci svého rozpočtu v oblasti kultury následující oblasti:

Akce kulturního kalendáře

Příspěvky jsou poskytovány na konkrétní, krátkodobé, časově omezené akce a podporu systematické celoroční činnosti v oblasti kultury.

Hodnocena je zejména kulturní úroveň, potřebnost aktivity, reprezentace města, tradice, počet zúčastněných aj. Hodnocení provádí Kulturní komise Rady města.

Finanční podpora

rok 2009	3 700 tis. Kč.
rok 2008	3 700 tis. Kč
rok 2007	4 281 tis. Kč
rok 2006	4 281 tis. Kč
rok 2005	4 281 tis. Kč

Grantové projekty

V oblasti grantových projektů podporuje Kulturní komise RM zejména projekty vytvářející výrazné umělecké dílo nebo realizující aktivitu trvalého charakteru (publikace, časopis, soubor fotografií, CD, DVD apod.). Grantové projekty mohou být rozloženy na delší časové období než je jeden rok. Přidělení finančního příspěvku pak vytváří prioritu pro přidělení příspěvku v následujícím roce.

Finanční podpora

rok 2009	600 tis. Kč.
rok 2008	600 tis. Kč
rok 2007	580 tis. Kč
rok 2006	580 tis. Kč
rok 2005	580 tis. Kč

Reprezentační akce města

Jde o podporu 5 tradičních akcí mezinárodního charakteru, jejichž vyhlášovatelem je město (Mezinárodní festival sborového zpěvu, Mezinárodní festival Trampská Porta, Mezinárodní taneční festival, Mezinárodní jazz and blues festival, Virtuosi per musica di pianoforte).

Finanční podpora

rok 2009	1 500 tis. Kč.
rok 2008	1 500 tis. Kč
rok 2007	1 500 tis. Kč
rok 2006	1 500 tis. Kč
rok 2005	1 500 tis. Kč

Severočeská vědecká knihovna

Severočeská vědecká knihovna, jejímž zřizovatelem je Krajský úřad ÚK, plní svými pobočkami v jednotlivých městských obvodech funkci městské knihovny. Podle knihovního zákona je v takovém případě obec povinna podílet se finančně na činnosti knihovny.

Finanční podpora

rok 2009	300 tis. Kč.
rok 2008	300 tis. Kč
rok 2007	100 tis. Kč
rok 2006	222 tis. Kč
rok 2005	400 tis. Kč

Lidé výtvarnému umění, výtvarné umění lidem, o. p. s.

Podpora celoroční výstavní a galerijní činnosti významné obecně prospěšné společnosti „Lidé výtvarnému umění, výtvarné umění lidem“ v prostorách Domu kultury města.

Finanční podpora

rok 2009	600 tis. Kč.
rok 2008	600 tis. Kč
rok 2007	600 tis. Kč
rok 2006	700 tis. Kč
rok 2005	400 tis. Kč

Činoherní divadlo, o. p. s.

Od 1. ledna 2009 došlo ke změně právní formy dosavadní příspěvkové organizace Činoherní studio Ústí nad Labem na Činoherní divadlo, obecně prospěšná společnost. Město i nadále podporuje celoroční provoz tohoto subjektu.

Finanční podpora

rok 2009 – 10,5 mil. Kč (v předchozích letech jako příspěvková organizace města byl jiný způsob financování).

Příspěvky jsou poskytovány na základě žádosti, kterou může podat fyzická nebo právnická osoba, která má trvalé sídlo v obci Ústí nad Labem (kulturní komise z tohoto ustanovení může udělit výjimku) a která buď prokazatelně pracuje pravidelně s dětmi a mládeží v mimoškolním čase v oblasti kultury nebo pořádá kulturní a jiné akce a reprezentuje svou činností město Ústí nad Labem dle schválených kritérií.

Od roku 2009 nemohou být žadateli o finanční příspěvky organizace, které jsou přímo napojeny na rozpočet města, kraje nebo státu (příspěvkové organizace) a Úřady městských obvodů Ústí nad Labem.

3.

Priority:

- zachování existence kulturních organizací města (divadla, DK, muzeum, ZOO) v optimální podobě s důrazem na prostředí, ve kterém vyvíjejí svoji činnost (rekonstrukce v podstatě všech budov);
- podpora tradičních akcí mezinárodního významu (Mezinárodní festivaly – jazzový, taneční, sborového zpěvu, Porta, Virtuosi);

významná podpora stávajících občanských neprofesionálních uměleckých aktivit;

- podpora občanských aktivit, přinášejících nové, ve městě zatím neexistující kulturní akce a činnosti;
- podpora kulturních aktivit národnostních menšin a cizinců, žijících ve městě;
- pravidelné oceňování významných osobností v oblasti kulturního života města „Cenou primátora“;
- rozšíření spolupráce s partnerskými městy (Vladimir, Halton, Chemnitz.)

Problémy:

Sociologické složení obyvatel našeho města a s tím související nezájem nemalé části těchto obyvatel o kulturu.

Chomutov

1.

Středisko knihovnických a kulturních služeb města Chomutova je příspěvkovou organizací města Chomutova se samostatnou právní subjektivitou. Její organizační členění vychází z poslání, úkolů a funkcí Střediska knihovnických a kulturních služeb statutárního města Chomutova (dále jen SKKS) daných zřizovací listinou. Základním posláním SKKS je poskytování knihovnických a informačních služeb občanům města, studentům a návštěvníkům, dále pak pořádá kulturní akce, výstavy a vzdělávací kurzy.

SKKS Budova A – oddělení knihovny (oddělení beletrie pro dospělé, oddělení naučné literatury, dětské oddělení, studovna, čítárna s Internetem, hudební oddělení),

SKKS Budova B – galerie Lurago, velký sál, učebny, propagace, malý sál – učebna č. 66, provozně-technické zabezpečení zařízení, Atrium, Kostel sv. Ignáce, Pobočka Březenecká, parkoviště – východní zahrada.

Správa kulturních zařízení Chomutov, s. r. o., je obchodní firmou, jejímž majoritním vlastníkem je statutární město Chomutov. Základním posláním SKZ Chomutov, s. r. o., jak už z názvu vyplývá, je správa těchto kulturních zařízení: Městské divadlo, Kulturní dům Zahradní, Městská galerie Špejchar, kino OKO, Letní kino a Městská věž. Již z výčtu těchto zařízení je patrné, jak rozsáhlá je činnost této společnosti. Pořádá divadelní a filmová představení, koncerty všech žánrů, výstavy. Své prostory pronajímá také jiným subjektům za účelem konání nejen kulturních a společenských akcí, ale také besed, přednášek apod.

Dalším významným kulturním subjektem je Základní umělecká škola T. G. Masaryka, jejímž posláním je rozvíjení vzdělání v těchto uměleckých oborech: hudební, taneční a výtvarný. Škola slouží k podpoře využití volného času dětí a mládeže a k rozvíjení jejich talentu.

Dalšími kulturními subjekty na území města, které se věnují menšinovým aktivitám jsou folklorní soubor Krušnohor, folklorní soubor Skejušan, divadelní soubor Pohoda, taneční soubor EXE Beethoven a taneční škola Stardance.

2.

Program města na podporu kulturní činnosti – statutární město Chomutov přiděluje dotace na základě dotační politiky, která se řídí Zásadami pro poskytování dotací z rozpočtu města. Žádosti posuzuje Komise pro podporu občasných aktivit Rady města Chomutova.

3.

Za priority v rovině materiální považujeme především péči o památky, které jsou mnohdy zároveň stánky kultury – divadlo, knihovna, muzeum, galerie. Tato péče nespočívá pouze v udržovacích opravách, ale i v napravování škod z dob nedávno minulých. Díky rozsáhlým investicím ze strany města i soukromých vlastníků objektů v historickém jádru Chomutova se město mění z průmyslového centra na vyhledávaný cíl turistů nejen z České republiky. Přesto zůstává ještě několik věcí, které by si zasloužily pozornost – prioritou je například dokončení restaurátorských prací na mobiliáři kostela sv. Ignáce. I objektu divadla by prospěl návrat soch čtyř múz na jeho střechu tak, aby mu byl navrácen původní vyvážený vzhled při čelním pohledu. V rovině duchovní jde zejména o kulturní rozvoj obyvatel našeho města. Současná nabídka kulturních aktivit vcelku pokrývá poptávku ze strany širokých cílových skupin. Zahrnuje profesionální divadelní představení, koncerty jak vážné hudby, tak hudby populární, rockové, folkové až po besedy, přednášky, taneční zábavy, výstavy, tedy pořady pro všechny věkové kategorie. V důsledku působení médií, reklamy a současného životního stylu náš divák inklinuje však stále více ke komerční kultuře, od které očekává pouze zábavu, nikoliv poučení, čímž do velké míry ovlivňuje výběr uváděných pořadů. Organizátoři kulturních akcí ve městě si jsou tohoto faktu vědomi a snaží se oslovit i menšinové diváky a posluchače s rizikem, že ne vždy jde o akce, u nichž vstupné pokryje veškeré náklady. Realizaci těchto akcí je možné zorganizovat pouze ve spolupráci s partnery, kteří jsou nakloněni kulturnímu rozvoji města.

I tak je ale významným limitem pořádání mnoha kulturních produkcí nízká kupní síla obyvatel města, pro něž je výše vstupného velmi významným aspektem při rozhodování o návštěvě některého z chomutovských kulturních stánků.

České Budějovice

1.

Popište strukturu významných kulturních subjektů působících v obci (městě) včetně všech těch, jež obec (město) v oblasti kultury zřizuje.

Organizace zřizované nebo založené městem:

- Jihočeské divadlo, p. o. – čtyřsouborové – činohra, balet opera, loutkohra,
- Kino Kotva,
- MK, a. s.

Organizace zřizované nebo založené jinými subjekty: Jihočeské muzeum, DK Metropol, Kulturní centrum Bazilika, Měsíc ve dne, Galerie na dvorku, Koncertní síň Otakara Jeremiáše, SUD – studentské universitní divadlo, Železná panna, Dům U zlatého beránka.

2.

Jaké podpůrné programy vaše město v oblasti kultury realizuje? Kvantifikujte je ve sledovaném období.

Město České Budějovice podporuje kulturní programy poskytováním grantů.
V roce 2009 podpořilo město 77 kulturních projektů.

3.

Klady:

- široká základna místní kultury – aktivity řady amatérských souborů: divadelních (D111, JČE), folklorních (Úsvit, Bárováček), hudebních – dechová i jiná hudba, pěveckých souborů (Jitřenka aj.);
- historická kulturní tradice města, odkazy a nově vzniklé tradice v kultuře (hudební festival Emy Destinnové, Múza na vodě, Dny slovenské kultury, Lugnasad apod.);
- velmi dobrý vzhled města, řada památkových objektů, historické jádro města;
- profesionální instituce jako: Jihočeské muzeum, Státní vědecká knihovna, Jihočeské divadlo, Jihočeský komorní orchestr, Městské kulturní domy, DK Metropol, řada galerií, konzervatoř, Pedagogická fakulta JU, taneční soubory a další kolektivy působící v této oblasti.

Zápory

- nevyřešená otázka ohledně existence a otáčivého hledišť v Českém Krumlově;
- financování čtyřsouborového Jihočeského divadla, které má nadregionální působnost a je rozpočtováno pouze městem České Budějovice, zákon by měl zabezpečit subjekty s takovým dosahem financováním z více zdrojů;
- nedostatek příležitostí pro další kvalifikované vzdělávání v oblasti kultury;
- kulturní průmysl není stále přijímán jako silný ekonomický nástroj s významnými multiplikačními efekty.

Havířov

1.

Na svém území město Havířov přispívá k rozvoji kultury dvěma základními formami prostřednictvím činností jím zřizovaných organizací, které přímo vytváří, chrání a distribuují kulturní hodnoty.

Nejvýznamnějšími subjekty, které pečují v Havířově o rozvoj kultury všech odvětví a žánrů, jsou příspěvkové organizace města – Městské kulturní středisko Havířov a Městská knihovna Havířov. U nejmasovějších akcí je nezbytná spolupráce s další příspěvkovou organizací města – Správou sportovních a rekreačních zařízení Havířov. Mnohé akce celoměstského charakteru jsou organizovány samotným magistrátem města, kde se této oblasti věnuje zejména odbor školství a kultury. Úkolem Střediska volného času – ASTERIX, který je od roku 2007 příspěvkovou organizací, je pod odborným pedagogickým vedením organizovat pravidelnou i příležitostnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost i v oblasti kultury a zajišťovat podmínky pro rozvoj talentovaných dětí a mládeže.

Kromě příspěvkových organizací města Havířova působí v Havířově

i několik příspěvkových organizací Moravskoslezského kraje a mnoho jiných neziskových organizací.

Další formou tvorby podmínek pro rozvoj kultury je přímé i nepřímé ovlivňování aktivit jiných subjektů, které vyvíjejí své činnosti v oblasti kultury na území města Havířova.

Působí zde mnoho občanských sdružení, obecně prospěšných společností různorodého zaměření, které bezprostřední občanskou aktivitou vhodně doplňují kulturní a společenský život města. Tyto organizace jsou financovány z různých zdrojů, avšak jak se obecně tyto zdroje snižují, stále více se obrací na město o pomoc při financování své činnosti. Finanční příspěvky pro kulturní subjekty jsou poskytovány z kapitoly „Ostatní dotace a dary“ dle podmínek stanovených v Zásadách o poskytování dotací z rozpočtu města Havířova, schválených v roce 2006.

2.

Pravidelně se opakující celoměstské akce

- Bambiriáda (od r. 2003) – celostátní přehlídka aktivit zaměřených na děti a mládež. Během dvou dnů konání ji pravidelně navštěvuje až 5 000 malých i velkých návštěvníků,
- Den země (od r. 2006),
- Běh Terryho Foxe nyní Běh naděje (od r. 1993),
- Evropský den bez aut (r. 2005),
- Evropský týden mobility a Den bez aut (od r.2007) – program celoměstských akcí je vždy doplněn kulturním vystoupením (hudbou, tancem, výtvarnými soutěžemi). Akce jsou určeny veřejnosti i školní mládeži.
- Velikonoční jarmark (od r. 2007),
- Vánoční jarmark (od r. 2008),
- Vánoční zpívání na náměstích (od r. 2008).
- Pietní shromáždění v Havířově-Živicích

Odrazem společenského života města jsou celoměstské akce pořádané s cílem poděkovat havířovským občanům za dlouholetou práci pro město a jeho dobrou reprezentaci v rámci republiky i na mezinárodní úrovni. Pořadatelsky se na těchto akcích podílí odbor školství kultury Magistrátu města Havířova (MMH) a Městské kulturní středisko Havířov (MKS):

Ocenění dárců krve (udělováno od r. 1997)

Ocenění Sportovec roku (udělováno od r. 1995)

Den učitelů (udělováno od r. 2004)

Osobnost kultury a Talent (udělováno od r. 1999)

Ocenění osobnosti a kolektivu v sociální oblasti (udělováno od r. 2005)

Ocenění za dlouhodobou práci s mládeží (udělováno od r. 2008)

Cena města Havířova (udělována od r. 2001)

Havířovská lípa s novou tváří (r. 2009)

Havířov v květech

Spolupráce města s neziskovým sektorem má stoupající úroveň. Nestátní neziskové organizace se organizačně podílejí na pořádání celoměstských akcí. Odbor školství a kultury jim poskytuje cenné informace o dalších možnostech, jak získat finanční příspěvky pro jejich činnost (informace o nově vyhlášených grantech, školeních apod.), zveřejňuje bezplatně informace o činnosti havířovských neziskových organizací na internetových stránkách města, v městském periodiku Radničních listech, Katalogu volnočasových aktivit a podává informace médiím.

Výsledkem této spolupráce je efektivní využití finančních prostředků, lepší informovanost veřejnosti o vlastní činnosti a vlastní vzájemná výpomoc schopných organizátorů. Slibně se vyvíjí spolupráce se soukromým sektorem působícím v této oblasti. Je potěšitelné, že i havířovské agentury zachovaly přízeň havířovskému publiku a podporují kulturu ve městě, i když podmínky pro pořádání akcí jsou omezené (např. nedostatek vhodných lokalit pro pořádání velkých festivalů, nedostatek sálů pro klubové akce).

3.

Silné stránky:

- Velké množství pravidelně se opakujících kulturních akcí: společenské akce pořádané městem, kvalitní kulturní programy a odborné konference pořádané MKS Havířov, programy kulturních agentur (Inkubátor, Karibik v centru města, Líheň ad.), programy pro zachování lidových tradic (Setkání s kulturou – PZKO, Májová veselice, tradiční koncerty folklorního souboru Vonička, Błedowianię, Vánoční a Velikonoční jarmark).
- Existence přirozených kulturních center
- Dobrá síť knihoven – 11 poboček
- Různorodost subjektů působících v oblasti kultury, včetně různých forem občanských sdružení (např. spolky, amatérské soubory atd.) a podnikatelských subjektů (kulturní agentury).
- Celostátní a regionální význam některých pořádaných kulturních akcí (Miss Reneta, Festival dětské písně, Miniteatro J. Tibitanzla, Velká cena Andria, Esoterický festival, Líheň, Havířov v květech, Havířovská lípa s novu tváří, Bienále lípa Havířov ad.).
- Propojenost a koordinace činnosti organizací s různými zřizovateli v oblasti muzejnictví a knihovnictví (Muzeum Těšínska, Městská knihovna Havířov).
- Veřejná přístupnost kulturních památek.
- Rozsáhlá propagace kulturní činnosti ve městě
- Výstavnictví na úrovni
- Město Havířov bylo vystaveno na zelené louce. Obyvatelstvo se přistěhovalo z různých končin republiky, díky tomu je okolím posuzováno jako multikulturní město, které není zatíženo historií nebo národnostními problémy. Město si v současné době tvoří svou vlastní historii.

Slabé stránky

- Menší počet kulturních zařízení v okrajových částech města
- Špatný stavebně technický stav řady kulturních zařízení včetně jejich vybavení.
- Absence významnějšího sponzorství v oblasti kultury.
- Omezenost finančních prostředků subjektů podílejících se na realizaci kulturních aktivit.
- Nedocení významu kultury pro život jednotlivce a společnosti.
- Ekonomické faktory limitující činnost lidí ve volném čase.
- Velké množství restauračních zařízení a heren s automaty.
- Velkým nedostatkem je absence přírodních amfiteátrů. Budoucí areál volnočasových aktivit vyřeší tento problém opět pouze v Havířově-Městě.

Přerov

1+2.

Město má zřízenou příspěvkovou organizaci Kulturní a informační služby města Přerova (dříve Služby města Přerova), která provozuje Městské informační služby, pořádá nejrůznější výstavy, zabezpečuje kulturní akce v rámci oslav, pořádaných městem při příležitosti Velikonoc, májových oslav, Slavností léta, Svatovavříneckých hodů, Vánoc či Silvestra a každoročního vítání nového roku.

Město Přerov působí jako pořadatel kulturních akcí také samostatně, a to prostřednictvím Kanceláře primátora. Zaměřuje se zejména na organizování koncertů vážné hudby. Mezi významné kulturní aktivity nepochybně patří také vydávání reprezentačních knižních publikací (ve sledovaném období celkem 6 knih). Živá kultura je pro občany města zajišťována zejména ve spolupráci se společností IMIT spol. s r. o., které město poskytuje dotaci na částečnou úhradu nákladů vynakládaných v souvislosti s pořádáním veřejných kulturních vystoupení a představení nejrůznějších žánrů v Městském domě.

Prostřednictvím svého rozpočtu finančně podporujeme také činnost kulturních spolků a organizací. Díky grantovému programu jsou podporovány kulturní projekty celé řady subjektů, které mají různé právní formy a různé zřizovatele. Tímto způsobem je podporováno velké množství nejrůznějších aktivit. Při poskytování dotací nehraje zásadní roli velikost členské základny, daleko důležitější je kvalita projektů. Velmi významným subjektem je také Nadační fond Přerovského jazzového festivalu, který každoročně pořádá za významné finanční podpory města Přerova jazzový festival. Přerov je s jazzem spojován již od roku 1966, od té doby se na pódiu Městského domu i na dalších scénách vystřídaly desítky jazzových hvězd. Tradiční jazzový festival představuje skutečně nejvýznamnější hudební akci ve městě, je pravidelně podporován nejen městem Přerovem, ale i Olomouckým krajem, Ministerstvem kultury, zájem projevují i sponzoři.

Město Přerov má ve svém majetku také kino Hvězda, jehož činnost sice nedotuje, ale investuje do údržby a modernizace objektu. V roce 2007 byl modernizován interiér, bylo instalováno 400 ks nových křesel a byla provedena výměna podlahové krytiny. Celkové náklady činily 2,5 mil. Kč. Na tuto akci se podařilo získat dotaci v částce 1,05 mil. Kč ze Státního fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie. V současné době je připraven další projekt spojený s žádostí o dotaci na modernizaci technického vybavení kina.

Obdobně je v majetku města také budova zámku, která je využívána Muzeem Komenského. Podrobnější informace jsou uvedeny v dalším textu.

Mezi nejvýznamnější kulturní instituce patří bezesporu příspěvková organizace – Městská knihovna. Od roku 2001, kdy byla dokončena transformace okresní knihovny na knihovnu městskou, financovala knihovna svůj provoz a veškeré své kulturní aktivity ze schválného finančního příspěvku z rozpočtu města Přerova, později statutárního města Přerova. Za toto období knihovna a všechny pobočky ve městě i v místních částech Přerova výrazně zlepšily své vybavení. Ve spolupráci se zřizovatelem došlo v řadě případů ke změně umístění knihoven, což mělo za následek zvýšení kulturnosti prostředí těchto poboček.

Rozpočet knihovny umožnil také rozvoj a modernizaci technického vybavení všech pracovišť. V návaznosti na finanční prostředky získané z grantových programů VISK vyhlášených Ministerstvem kultury a za spoluúčasti zřizovatele byly všechny pobočky vybaveny výpočetní technikou a připojeny k celosvětové síti Internet. Řada knihoven v místních částech byla plně automatizována a připojena na centrální evidenční systém knihovny.

3.

Za nejvýznamnější priority pro nejbližší období bych označil zejména:

- dokončení rekonstrukce přerovského zámku,
- zpracování podkladů a vydání reprezentační publikace mapující historii zámku,
- po realizaci galerie zajistit atraktivní výstavy s dobrou prezentací,
- zrekonstruovat objekt pro Městskou knihovnu,
- zahájit postupně modernizaci některých prostor Městského domu,
- zabezpečovat i v dalších letech širokou nabídku kulturních akcí v našem městě a spolupracovat s nejrůznějšími subjekty.

Kladno

1.

Statutární město Kladno je zakladatelem a jediným vlastníkem společnosti Kultura pro Kladno, s. r. o. (www.kulturaprokladno.cz), která zajišťuje činnost následujících institucí:

Středočeské divadlo Kladno - činohra se stálým souborem, během sezony se realizuje cca 7 premiér, po ukončení sezony 09/10 město plánuje komplexní rekonstrukci budovy dle návrhu Davida Vávry.

Divadlo Lampion - dětská scéna se stálým souborem, počet premiér obdobný jako u SDK,

2.

Zámecká galerie

- prostory 1. patra barokního kladenského zámku sloužící výtvarným, interaktivním či tématickým výstavám,

Statutární město Kladno, kromě vlastních kulturních aktivit a činnosti společnosti Kultura pro Kladno, s. r. o., finančně podporuje a spolupracuje s výše uvedenými subjekty na dvou základních bázích:

- spolupořadatelsky – snaha napomoci realizaci zajímavých invenčních projektů formou spolupořadatelství
- dotace kulturním subjektům prostřednictvím kulturní komise RM

3.

Co se týče priorit, problémů a rizik v oblasti kladenské kultury bych si dovil sdělit následující:

Kladno je největším městem středočeského kraje, ležící de facto „přes pole“ od hlavního města, konkrétně od ruzyňského letiště. To s sebou nese samozřejmě výhody i nevýhody. Mezi pozitiva jistě patří dostupnost širokého spektra kulturních akcí probíhajících v Praze, zároveň však tento fakt znamená obrovskou konkurenci ať už pro Středočeské divadlo Kladno, tak pro jakékoli jiné zde pořádané akce.

Kladno je městem s bohatou, především průmyslovou, ale kupříkladu i architektonickou historií. Obyvatelstvo je (podobně jako v jiných městech ČR a možná trochu více) z kulturního hlediska spíše konzervativní, více než na nové zajímavé projekty „slyší“ na ikony, a to ve všech kulturních oblastech. Proto se město snaží v rámci své kulturní politiky postupovat koncepčně, tedy v každé oblasti klást vždy „ověřené“ vůči „novému“ zhruba v poměru 3:1, a tedy tímto způsobem poskytnout publiku to, čeho si žádá, a zároveň ho svým způsobem vychovávat a předkládat mu nové, invenční, neotřelé či jiným způsobem alternativní projekty, a tím přispět k bohatosti kulturního života města jak na straně spotřebitelů (je-li možno použít tento výraz), tak tvůrců.

Karviná

1.

Statutární město Karviná (dále jen SMK) je zřizovatelem 3 významných subjektů působících v oblasti kultury:

Městský dům kultury Karviná je příspěvkovou organizací zřízenou statutárním městem Karviná za účelem zajišťování kulturní činnosti a udržování kulturních tradic na území města. Je pořadatelem, organizátorem a koordinátorem celoměstských kulturních akcí, divadelních představení, koncertů, přednášek, výstav a kurzů. Zajišťuje programovou náplň a provoz karvinských kin. Je zřizovatelem zájmových souborů v oblasti divadelní a hudební.

Regionální knihovna Karviná je vítěz soutěže Evropská věřená knihovna, Helsinky 2000. Moderní knihovna městského typu s plněním regionálních funkcí pro kooperaci knihoven v karvinském regionu. V současné době je knihovna utvářena jako vzdělávací, informační, kulturní a komunitní komplex a patří k dominantním institucím ve městě i regionu. Knihovna je v ohledu nových trendů při poskytování knihovnicko-informačních služeb nejpokrokovější v České republice. Jako jediná v roce 2007 zahájila činnost virtuální knihovny v prostředí Second Life – 3D virtuálním světě. V roce 1999 rovněž zpřístupnila unikátní elektronický metavyhledávací program – Meziknihovní výpůjční systém pro rychlé vyhledávání a půjčování dokumentů z fondů knihoven v rámci celé ČR.

Zámek Fryštát- Karviná, který slouží veřejnosti (od 09/1997 hlavní budova zámku, od 09/2003 vedlejší budova zámku).

Ve správě statutárního města jsou 3 kina a 3 galerie výtvarného umění:

- Letní kino (MěDK), kino Ex (MěDK), kino Centrum (MěDK), Filmový klub (RRK), Galerie Mánes MěDK), Galerie Pod věží (RKK), Galerie Zdravé město (SMK), Galerie Výtvarného centra Chagall Ostrava (bezplatný pronájem části přízemí zámku).

2.

Statutární město je partnerem nebo finančně podporuje pravidelné kulturní akce, které se konají každoročně.

3.

Za prioritu z hlediska kultury a cestovního ruchu lze považovat rekonstrukci a zpřístupnění Zámku Fryštát s vedlejším křídlem Lottyhaus. Zámek Fryštát v Karviné, kde se konají přijetí významných návštěv města, uzavírání mezinárodních smluv, svatební obřady, vítání občánků, pravidelné koncerty vážné hudby, pěvecké recitály, vystoupení mladých hudebníků a jiné kulturní aktivity, ročně navštíví na 26 000 návštěvníků. Na poli kulturně výchovné činnosti města má nezastupitelnou roli.

Příprava rozsáhlé rekonstrukce ústřední budovy Regionální knihovny v Karviné – Mizerově a komplexní vybavení nové moderní knihovny vnímáme jako velké pozitivum pro další vývoj knihovnických a informačních služeb. Mezi priority dále patří rekonstrukce kulturního domu Družba s víceúčelovým sálem s rovnou plochou a rekonstrukce amfiteátru Letního kina se zastřešením. Jako problém lze uvést klesající návštěvnost kin, nutné velké investice do digitalizace stávajících kinosálů.

ASOCIACE, SDRUŽENÍ, SVAZY A INSTITUCE V KULTUŘE

Asociace, sdružení, svazy a instituce v kultuře

Otázky:

1.

Jak bylo možno z Vašeho pohledu charakterizovat kladné a záporné stránky vývoje v oblasti kultury ve sledovaném období?

2.

Jakých zaznamenáníhodných výsledků bylo ve vašem oboru dosaženo, jaká nejvýznamnější díla vznikla, jaká nejvyšší domácí a jaká významná zahraniční ocenění získala díla ve vašem oboru?

3.

Co v kultuře považujete za prioritu nebo za problém vyžadující naléhavé řešení?

4.

Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?

Obsah:

Asociace hudebních festivalů ČR.....	261
Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles.....	262
Czech film center.....	263
Český fonoklub.....	264
Česká hudební rada,	265
Česká komora architektů.....	268
Národní filmový archiv.....	270
Národní galerie v Praze	272
Národní knihovna ČR.....	273
Národní muzeum	274
Obec překladatelů.....	275
PEN Klub	276
Rada uměleckých obcí.....	277
Sdružení knihoven ČR.....	279
Svaz učitelů tance.....	281

Asociace hudebních festivalů ČR

1.

Oceňování nejvýznamnějších tvůrců cenou MK ČR považujeme za velice příkladné.

Přes nelehkou ekonomickou situaci vznikají nové soubory tzv. vážné hudby a nové „festivaly“. Žel, přetrvává v mnoha případech neobjektivní posuzování a z něj vyplývající podpora i nekvalitním a nereprezentativním akcím.

2.

Z pohledu AHF ČR s radostí konstatuji:

- že nadále trvá, ba je výraznější podpora současné české hudební tvorby – a to bez ohledu na generační příslušnost autorů,
- rovněž pozitivní je poskytovaná příležitost mladé nastupující interpretační generaci,
- návštěvnost většiny festivalů je velmi dobrá, což jen dokazuje potřebu vnímání krásné hudby a krásného umění.

3.

- realizace programů víceletých grantů
- dlouhodobá výraznější podpora živého umění

4.

Upřednostňujeme vícezdrojové financování, které jednak umožňuje zajistit větší finanční prostředky a navíc odpovídá celkové struktuře ČR. V tomto smyslu by bylo vhodné upravit podmínky pro soukromou podnikatelskou sféru tak, aby byla více motivována finanční prostředky pro kulturu poskytovat.

Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles

1.

Ve své podstatě bych charakterizoval období 2004–2009 jako období vyjasnění možností neprofesionální komorní a symfonické hudební činnosti v ČR. Dá se to považovat za kladnou stránku stejně tak jako navázání zahraničních kontaktů a možnosti prezentovat naši kulturu za hranicemi ČR. Jako velice záslužnou činnost považuji zřízení portálu ČRo (jako veřejnoprávního média) s názvem RAMPA, kde se široké veřejnosti prezentují naše tělesa, včetně audiovizuálních záznamů.

Jako zápornou stránku bych označil to, že neprofesionální hudební scéna není zastoupena ve všech krajích rovnoměrně. Je zde patrné, kde – v jakých oblastech – je tato činnost podporována orgány měst či krajů a kde nikoli.

2.

V našem oboru díla nevznikají. Jen se rozvíjí Národní festival neprofesionálních komorních a symfonických těles. Jako pozitivní bych uvedl zájem zahraničních partnerských organizací i těles o náš festival. Ten se koná každoročně v několika etapách na různých místech ČR. Po době, kdy to nebylo možné (ať z finančních nebo jiných důvodů) se naše tělesa zúčastnila dvou Evropských hudebních setkání orchestrů (Chemnitz 2006 /Německo/ a Dalfsen 2009 /Holandsko/). Působení našich hudebníků na „evropské scéně“ bylo vysoce kladně hodnoceno, ale žádné oficiální ocenění účastníci neobdrželi.

3.

Jako všude ve světě jsou problémem finance. Je potřeba si uvědomit, že kultura by měla být dotována (ať už ze strany sponzorů, tak i ze strany státu prostřednictvím ministerstev), nikdy nebude zisková. V dnešní „krizové“ době jde těžko říci, že potřebujeme více peněz na kulturu ze státních zdrojů. Bylo by ale dobré uvažovat o změně legislativy, která by daňově zvýhodnila fyzické nebo právnické osoby, které by jako sponzoři přispěly na kulturní akce (a to ne formou reklamy, jak je tomu např. u sportu). V případě získávání finančních prostředků prostřednictvím ministerských grantů bych řekl, že by se mohly poněkud zještílit formuláře a dotazníky, které je nutné k podání grantu ze strany žadatelů vyplnit.

4.

Jak jsem již ve výše uvedeném bodu uvedl, asi není řešením získávat všechny prostředky na akce ze státních zdrojů, ale bylo by řešením prostřednictvím různých druhů úlev podnikatelům umožnit získávat zdroje i odjinud.

Czech film center

2.

Mezi úspěchy v oboru kinematografie bezesporu patří účast českých filmů na významných zahraničních festivalech.

MFF Berlinale 2007 – 5 filmů v téměř všech sekcích festivalu – v hlavní soutěži – Obsluhoval jsem anglického krále Jiřího Menzela, Grandhotel Davida Ondříčka v sekci Panorama, ... a bude hůř Petra Nikolaeva v sekci Forum a O třech sestřích a prstenu Vlasty Pospíšilové a Moře, strýčku, proč je slané? Jana Baleje, oba poslední v sekci Generation. Film Jiřího Menzela získal v Berlíně cenu Fipresci.

V roce 2008 byl do programu Berlinale vybrán film Občan Havel Pavla Koutského a Mirka Janečka, který byl uveden v sekci Forum.

Další úspěchy zaznamenal v roce 2005 film Štěstí Bohdana Slámy, který byl vybrán na festival v San Sebastianu, odkud si přivezl hned několik cen – hlavní cenu za nejlepší film a cenu pro Aňu Geislerovou za nejlepší ženský herecký výkon.

Na canneském festivalu nás v posledních letech zastupují studentské filmy v sekci Cinéfondation – v roce 2005 filmy studentů FAMU Grimura Hákonarsona Slávek the Shit vzniklý v koprodukcí České republiky, Islandu a Estonska a režiséra Jana Bohuslava Svědomí. V roce 2007 film Naus Lukáše Hausera a konečně v roce 2009 film Bába Zuzany Špidlové, která účast korunovala obrovským úspěchem, a sice hlavní cenou sekce.

Na festivalu v Benátkách měla ČR v roce 2008 zástupce v podobě filmu Bohdana Slámy Venkovský učitel, a sice v sekci Venice Days. V letošním roce zde soutěžil v sekci Critic's Week pro začínající filmaře film Lištičky Miry Fornayové.

Z dalších festivalů – v Torontu mají české filmy svého zástupce téměř každý rok (kromě roku 2006), v letech 2005 a 2007 dokonce 2 filmy. V jihokorejském Pusanu máme od roku 2004 svého zástupce každý rok, v roce 2008 dokonce dva filmy – Děti noci Michaely Pavlátové a dokument René Heleny Třeštíkové. Posledně jmenovaný film dosáhl v roce 2008 obrovského úspěchu, když byla Helena Třeštíková oceněna cenou Evropské filmové akademie.

3.

V oblasti filmu se nyní připravuje koncepce, která řeší hlavní problémy – tedy strategii filmové tvorby a také systém podpory. Dalším problémem je nedostatečné propojení jednotlivých organizací a institucí fungujících ve filmovém sektoru.

Kromě toho je problémem i neexistující systém podpory filmového průmyslu, tedy pobídky pro filmaře. Ty se v současné době řeší programem podpory filmového průmyslu, takže doufejme, že se podaří program uvést v platnost již v roce 2010.

4.

Na základě zkušeností v zahraničí je zřejmé, že bez státní podpory se žádná oblast kultury neobejde. Kromě peněz od státu je pak možné peníze do filmové oblasti doplnit zdroji přímo z dané oblasti – z prodeje práv, loterií, z televizní reklamy, prodeje vstupenek atd.

Český fonoklub

1.

Trvá stále záplava amerického vlivu a masivní reklamy, na kterou si stále nemůžeme zvyknout. Téměř k nule se propadla kulturní spolupráce se zeměmi bývalého socialistického tábora. Za klad považujeme obdivuhodné technické možnosti a využívání internetu v oblasti kultury. Naším největším úspěchem je, že vůbec ještě existujeme. Mladí nemají čas ani zájem o koníčky, protože musí vydělávat na svou existenci. Nemůžeme jim nabídnout lákavé ceny za umístění v soutěžích.

2.

Pochlubit se můžeme tím, že letos (2009) byl již 44. ročník Národní soutěže o nejlepší amatérský zvukový a video záznam a 36. ročník unikátní soutěže pohotovosti – Fonorallye Kroměříž pod patronací města a ČF. Pravidelně reprezentuje naše kolekce republiku (ČSSR, ČSFR a ČR) na mezinárodních soutěžích pod záštitou F.I.C.S. viz Internet – Český fonoklub.

3.

Vrátit úctu českému jazyku a národním tradicím, více si všímat regionální kultury a podstatně více ji prezentovat ve sdělovacích prostředcích.

4.

Jistě z peněz MK a více od TV a ČRo. Zvýhodnit sponzory. Protože naše kultura je jednou z mála možností, jak se vyrovnat i překonat země s větší rozlohou a hospodářským i politickým vlivem.

Česká hudební rada

1.

Kladem v kulturně politické oblasti je vytvoření některých koncepčních materiálů MK ČR ve spolupráci s odborníky: Koncepce účinnější podpory umění 2007–2013, Koncepce rozvoje knihoven v ČR 2004–2010, Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu /2003/, Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu MK 2004–2008, Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2003–2008, koncepce Státní kulturní politiky 2009–2014, Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015.

V oblasti zákonů zaznamenala praktický dopad vyhláška č. 413/2004 Sb., která podpořila rozvoj regionální kultury v souvislosti s kultivací menších památek a hledání domácích zdrojů kultury a některé zákonné úpravy v souvislosti s ochrannou duševního vlastnictví a digitalizace, kromě sporné vyhlášky č. 488/2006 Sb., stanovující paušální odměny ze zhotovování rozmnoženin a zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury, který ovšem zůstal na půli cesty řešení neprofitních organizací.

Záporem v této oblasti je nedostatečná implementace koncepcí do praxe, nejen z nedostatku financí které potenciálně vyžadují, ale i rozpracovanosti do jednotlivých kroků a nedostatečné, pragmaticky vedené spolupráce mezi resorty (např. formou pravidelných meziresortních tématických konferencí) nebo snahou získání alternativních a společných finančních zdrojů pro pilotní projekty zejména mezi resorty školství a kultury (nové edukační pilotní projekty a modely), zahraničí a kultury (prezentace české kultury v zahraničí, mobilita umělců), kultury a obchodu a průmyslu (kreativní průmysly), což zřejmě souvisí i s fluktuací politické obsazenosti resortů .

Podstatné je také udržet možnost výzkumu v resortu. Program podpory výzkumu byl původně založen s myšlenkou, že může posloužit praxi i drobnými projekty zpracovávání rozsáhlých pramenných fondů našich muzeí a archivu, chybějícími monografiemi apod., což mohou realizovat i jednotlivci vně institucí za nízké náklady. Zároveň se tím umožňovala vyšší míra zaměstnanosti v resortu např. absolventům, těhotným ženám nebo kvalifikovaným dočasně nezaměstnaným. Pokud by se v následném období po r. 2009 prosadil trend, že bude výzkum možný jen v rámci velkých specializovaných institucí a snížil by se počet možností přístupu k prostředkům výzkumu, pak to není realizace podpory kreativity a inovací prezentovaná EU, ale formální omezení a nešetření prostředky. Je potřeba formulovat specifika kultury, na kterou se nemohou automaticky aplikovat měřítka z výzkumu exaktní přírodovědné oblasti.

Kladem je také, že ač ne dostatečně, přesto i po r. 2004 stoupaly výdaje veřejných rozpočtů na kulturu v poměru k HDP a ochota městských administrativ vydávat poměrně vysoká procenta z rozpočtu (až 9 %) na údržbu a rozvoj kulturních služeb. Je také lepší využití evropských finančních zdrojů.

Nepříznivé je, že výdaje na kulturu zdaleka nedosáhly anticipovaného 1 % ze státního rozpočtu. Přestože stouply výdaje ze státního rozpočtu, změnila se strukturace výdajů na kulturu, přibýly nové položky, takže je jako nepříznivé vnímáno, že jsou málo saturovány výdaje na živou kulturu a podporu malých sdružení s menšími, nicméně rozmanitost poskytujícími neprofitními projekty. Tato sdružení také živoří díky nepříznivému stavu dalších zdrojů financování kultury.

V daném období byl kritizován systém podpory kultury ve městech a regionech, kde se neopírá většinou rozhodnutí o doporučení odborníků, ale je hodně politicky ovlivňováno, přičemž ani úředníci spravující oblast kultury často nemají odpovídající vzdělání.

Disponibilní prostředky nadací stále klesají v závislosti nejen na snižování úročení depozit, ale také zřejmě neschopností získávat další prostředky ze soukromých zdrojů (což souvisí i se zvyky veřejnosti) a schopností kvalifikovaně rozhojnit prostředky omezenými možnostmi investiční činnosti. V r. 2009 dokonce N ČHF neposkytovala na podzim žádné prostředky, a to ani z NIF.

Co se týče soukromých zdrojů, tak vzhledem k tomu, že jsme malou zemí, je málo subjektů, které jsou vůbec schopny poskytnout relevantní částku a v r. 2009 se jejich počet snížil. Nebyl schválen věcný návrh zákona o daňových asignacích z r. 2005, který by jistě pomohl v navýšení soukromých zdrojů.

Kulturně-politickým kladem je, že se udržel grantový systém, program podpory orchestrů a divadel a že MK ČR významným způsobem podpořilo výroční projekty Česká hudba 2004, Mozart Praha 2006 a Martinů Revisited 2009, v jejichž rámci se mohly uskutečnit některé projekty i trvalejšího rázu – např. vydat vůbec první CD antologii české hudby s kvalitním česko-anglickým bukletem a publikaci Czech Music, dále pak uskutečnit jeden z prvních projektů, kde se jednalo o kompletní hostování špičkového velkého operního představení (Řecké pašije B. Martinů ROH Covent Garden), což byl relativně nový model, protože do té doby docházelo k částečnému hostování některých umělců. V r. 2009 byl díky veřejné dotaci umožněn pilotní edukativně-umělecký projekt Špalíček B. Martinů.

V oblasti elektronické byl založen česko-anglický web a portál www.czechmusic.org v rámci České hudby 2004, který doplňuje informování zahraniční veřejnosti o české hudební kultuře. Je v návrhu zařazen Národního knihovnou ČR do „českého kulturního dědictví“.

MK ČR také od r. 2005 zajišťuje větší částí možnost účasti české reprezentace na největším univerzálním hudebním veletrhu a konferenci špiček oboru MIDEM a MIDEM.net (prostřednictvím IU–DÚ ve spolupráci s CEMA).

V této souvislosti také mohl pokračovat záměr vydávat přehledové praktické publikace o české hudební kultuře v angličtině, jejichž nedostatek byl pocíťován (Czech Music Guide).

Nedostatkem je, že dosud MZV na tuto akci nepříspělo.

V oblasti autorského práva resort zaujal umírněné stanovisko hájící jak práva tvůrců, tak spotřebitelů, což je příznivé. Nicméně na vývoj praxe má resort malý vliv, protože OSA je občanským sdružením, které má přidělenou výhradní licenci bez věcného i časového omezení. Z tohoto důvodu nelze vázat procentem využití tzv. neidentifikovatelných zdrojů, které objemově stále narůstá, návratností do umělecké sféry (jako je tomu v Německu) a systém hospodaření s těmito prostředky nemůže stát ovlivnit nad rámec zákona o občanských sdruženích.

OSA se přitom adaptuje pomalu na vývoj praxe. Ač technologie umožňují přímý kontakt umělce a spotřebitele, nároky na odměnu nemohou být zúčtovány mimo ochranné organizace díky výhradním licencím. Ač technologie uploadingu umožňují přesnou evidenci uměleckých kont, ochranné organizace mají problém zúřadovat obrovské množství malých položek pop music, a tak je rutinně zařazují často do „neidentifikovatelných zdrojů“, ač to odporuje duchu autorského zákona odměn ad hominem. Podobným „náhradním“ nesystémovým prostředkem jsou náhrady resp. zdanění nosičů a kopírování. Vývoj autorského práva zatím nepružně reaguje na creative commons, přestože u nás již probíhají odborné konference. Tento stav není typický pouze pro naši zemi.

Kladem také je, že MK ČR nadále podporuje nevládní organizace kategorie A, ke kterým patří i Česká hudební rada, což napomáhá k demokratickému charakteru kulturního prostředí.

Co se týče vývoje kulturní praxe, záparem daného období je stagnace až úpadek řady drobných sdružení, na druhou stranu se některá sdružení a projekty zkvalitnily (např. Collegium Marianum, Orchestr Berg, Struny podzimu, projekty CEMA...).

Kladem je právě tak rozvoj regionálních kultur – opravy malých památek, rozvoj služeb, hledání domácích umělců a historických osobností, zlepšení fungování informačních středisek, velmi přijatelné vstupné, tj. kulturní „samoobslužnost“, což je nutná a potřebná protiváha proti globalizačním tlakům.

K tomu také patří, že se daří udržet zájem o folklor u mladé generace zejména na Moravě. Živá folklorní tradice přitom není v Evropě už tak běžná.

Pokud jde o média, je třeba uvést, že specializované kvalitní časopisy a stanice (Hudební rozhledy, Harmonie, Opus Musicum, Vltava..) zlepšily svou činnost, avšak kulturní zpravodajství v obecně zaměřených médiích spíše upadá. Kvalitní média přitom pocíťují úpadek zájmu nejen veřejnosti, ale také politické sféry někdy i svých kolegů (argument sledovanosti) o kvalitní zdroje informací o kultuře.

S tím souvisí také vývoj vkusu publika. Zatímco v předchozím období byl vkus více stratifikován vůči sociálnímu postavení a vzdělání (šetření – projekt vedený M. Bekem, Brno), v tomto období již působí vyhraněně spíše zájemci starší generace o vážnou (klasickou) hudbu oproti ostatním, kteří už vyhranění nejsou (druhý výzkum týmu M. Beka). K témuž závěru došlo také šetření Českého rozhlasu. Šéfredaktor L. Hurník hodnotí tento stav pozitivně (tolerance), lze jej ovšem vyložit také jako možné snížení kompetence.

Vzdělanost v oblasti hudební kultury v nejširší společnosti spíše klesá.

2.

V oblasti hudební vědy probíhá kritické vydání díla A. Dvořáka a B. Martinů. Zpracovávají se granty k výzkumu stavu kultury, kulturního průmyslu a pracovního trhu, v nichž je zahrnuta také hudba (IU–DÚ, katedra kulturologie FF UK, ProCulture).

České muzeum hudby získalo nové prostory a expozici hudebních nástrojů. Nebyly však dořešeny dostatečné prostředky pro provozování a zpracování expozic a fondů. Podařilo se udržet hudební časopisy, ale jejich financování je na hraně a tudíž personální zabezpečení jedním redaktorem je na hranici únosnosti.

Problémy mají hudební vydavatelství jak Supraphon, tak i menší, např. Matouš, který vydával kvalitní uměleckou českou hudbu. Kladem je, že je u nás zaveden také systém uploadingu. Vydavatelství Arco Diva zastupuje velkou firmu elektronické distribuce The Orchard u nás. Rozšiřuje se počet škol, vyučujících umělecký management. Byly zpracovány RVP pro základní školy, ZUŠ a konzervatoře.

3.

Celkové zvýšení finančních prostředků v resortu.

Nerozšiřování formálních pravidel a tematických určení v grantech.

Udržet široký a variabilní přístup k prostředkům.

Meziresortní spolupráci.

4.

Z veřejných i soukromých. Podstatné je, aby do kultury přispívaly více také resorty přilehlé, kde dochází v praxi k průnikům, tj. např. Ministerstvo zahraničních věcí u financování projektů českých center, která se s financováním kulturních projektů obrazejí pravidelně na ZO MK ČR, u prezentací na MIDEM a podobné platformy, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy u řady projektů pro děti a mládež mimo rámec školní výuky, Ministerstvo průmyslu a obchodu pak v případě kreativních průmyslů.

Vhodná je také vyšší kooperace regionů a měst při financování regionální kultury.

U soukromých zdrojů by bylo dobré přijetí zákona o daňových asignacích, pro nadace zvýšení úročení depozit.

Větší motivace podniků a bohatých občanů k tomu, aby byli donátory kultury.

Česká komora architektů

1.

Česká komora architektů (ČKA) byla jakožto samosprávné profesní sdružení s přeneseným výkonem státní správy zřízena zákonem č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Stejně jako v předchozích obdobích, tak i v letech 2004–2009 nesla ČKA odpovědnost za profesionální, tedy odborný a etický výkon profese architektů v ČR a sdružovala všechny autorizované architekty, autorizované urbanisty a autorizované projektanty územních systémů ekologické stability (celkem více než 3 200 členů). Zároveň prováděla autorizace architektů z ČR a byla uznávacím orgánem pro architekty z Evropské unie, kteří se rozhodli působit na našem území. Po celou dobu své existence je smyslem ČKA služba profesi, architektům, jejich klientům a veřejnosti. Zároveň komora důsledně sleduje vývoj ve stavebnictví a v související legislativě, kterou se snaží pozitivně ovlivňovat.

V uplynulých pěti letech se v oblasti výstavby stále projevoval stavební boom, který umožnil realizovat řadu zajímavých staveb, které výrazným způsobem ovlivnily vzhled měst a obcí. Úroveň architektury v České republice nyní začíná být srovnatelná s architekturou západních sousedů. Odvážnější architektonické tvarosloví se uplatňovalo především na drobných stavbách financovaných ze soukromých finančních prostředků, hlavně při realizaci rodinných domů (např. Rodinný dům v Berouně, autor: HŠH, 2004; Rodinný dům Plecháč, autor: Luděk Rýzner, 2005; Rodinný dům v Černošicích, autor: Ksa, 2008), z větších staveb stojí za zmínku stavby oceněné Grand Prix architektů – Nové ústředí ČSOB (autor: AP Atelier – Josef Pleskot) a Centrum ekologických aktivit Sluňákov (autor: Projektil Architekti).

Zatímco v zahraničí vznikají unikátní stavby velmi často z veřejných prostředků, v Čechách je situace zatím odlišná. Objekty, jejichž investorem je státní správa, můžeme považovat co se architektonické kvality týče spíše za průměrné. Určitou kvalitou mezi nimi vynikají především objekty knihoven a škol. Nově realizované knihovny, které jsou považovány za „katedrály dneška“, jsou budovány s velkou péčí a získávají často ocenění v soutěžních přehlídkách staveb. V Hradci Králové tak vznikla na půdorysu písmene „X“ Studijní a vědecká knihovna (autoři: Projektil Architekti), obrovskému zájmu odborné veřejnosti i čtenářů se těší také v září letošního roku otevřená Národní technická knihovna v Praze-Dejvicích navržená stejnou architektonickou kancelář. Za kvalitní lze považovat pod povrchem země skrytou krajskou knihovnu Vysočiny v Havlíčkově Brodě, jejíž realizace v současné době probíhá podle vítězného soutěžního návrhu z roku 2006 (autoři: Aleš Tomášek, Robert Seidl, Ivo Herman). Pozornosti veřejnosti nešel ani vítězný soutěžní návrh Moravskoslezské knihovny v Ostravě z roku 2004 (autoři: Ladislav Kuba, Tomáš Pilař), který je znám pod názvem „Černá kostka“ a na jehož podporu v těchto dnech vznikla petice občanů. Nejbouřlivější diskusi ovšem vyvolal v roce 2007 návrh na novou budovu Národní knihovny ČR od v loňském roce zesnulého anglického architekta českého původu Jana Kaplického. Zatímco odborníci kritizovali nekorektní průběh architektonické soutěže a podcenění zadání ze strany investora, veřejnost se zaměřila na hodnocení estetického vzhledu tzv. chobotnice. Diskusi týkající se Kaplického blobu lze považovat za jedinečnou a zlomovou, protože se do polemiky o architektuře, která je pro běžného občana obvykle značně odtažitým tématem, poprvé v historii zapojilo nebývalé množství odborníků i laiků.

Z novostaveb budov určených ke vzdělávání lze jmenovat Fakultu chemicko-technologickou a tělovýchovná zařízení Univerzity Pardubice (autoři: Ladislav Kuba, Tomáš Pilař), která získala nejvyšší letošní ocenění v prestižní soutěži Grand Prix architektů 2009 – Národní ceny za architekturu, nebo právě dokončenou Přírodovědeckou fakultu univerzity Palackého v Olomouci (autoři: Jakub Havlas, Jan Hájek, Pavel Joba) či Fakultu informačních studií VUT v Brně z roku 2007 (autoři: Aleš Burian, Gustav Křivinka, Vladislav Vrána).

V minulém roce se na výstavbě zásadním způsobem projevila recese (ekonomická krize) a s ní spojené omezování investic. Tato situace výrazně zasáhla do výkonu povolání architektů. Omezila sice počet zakázek, ale zároveň umožnila uvědomit si procesy ve stavebnictví a s nimi související legislativu. Česká komora architektů na současné fungování právního systému upozorňuje dlouhodobě a pravidelně připomínkuje vznikající zákony, vyhlášky a další předpisy bezprostředně související s činností architektů. Menší množství zakázek může být paradoxně přínosné pro fungování profese, protože bude čas intenzivněji se zabývat právě legislativou, pracovním prostředím, postavením architekta ve společnosti apod.

SIA – Rada výstavby, která sdružuje odborné instituce ve stavebnictví, napsala v souvislosti s touto situací v červnu letošního roku dopis předsedovi vlády ČR Ing. Janu Fischerovi a upozornila ho na nedostatečnou koordinaci výstavby ze strany státu. Poukázala též na nekvalitní legislativu v této oblasti a navrhla integraci kompetencí do jednoho ministerstva či ústředního orgánu, který by se problematice systematicky věnoval.

Také Česká komora architektů je dlouhodobě přesvědčena, že kvalita architektury je jedním ze základních předpokladů pro vznik kvalitního prostředí. Intenzivně se snaží prosazovat dobrou architekturu prostřednictvím jednání s orgány státní správy, školami, architekty i veřejností. Větší informovanost o kvalitách vystavěného prostředí mezi všemi vrstvami obyvatelstva by mohla pomoci pochopit hodnoty místa, kde žijeme, a zároveň napomoci vzniku kvalitních staveb. Samozřejmě, že by se takový přístup promítl do systému zadávání veřejných zakázek v České republice, v němž je nyní situace nejvíce diskutabilní. Zakázky bohužel nejsou mnohdy zadávány transparentním a účelným způsobem a postupem času se situace spíše zhoršuje.

Jednou z možností, jak společně dosáhnout kvalitního architektonického, urbánního a krajinného prostředí je prosazení dokumentu Politika architektury ČR. Ten zpracovala Česká komora architektů již v roce 2006 a od té doby se snaží o jeho přijetí vládou. Vláda České republiky by se v tomto dokumentu zavázala podporovat rozvoj kvalitní architektury včetně urbanismu v městském a venkovském prostředí a zvyšovat povědomí občanů o významu architektury včetně urbanismu pro kvalitu života, a to působením v následujících oblastech:

- v oblasti výchovy a vzdělávání (podpora urbanistických, architektonických a krajinných témat a jejich vstěpení do systému předškolního, základního, středního, vyššího odborného, vysokoškolského a jiného vzdělání);
- v oblasti veřejné výstavby (upřednostnění kvalitu zdůrazňujících podmínek a hodnotících kritérií při zadávání veřejných zakázek a vyhlašování architektonických soutěží coby transparentního, hospodárného způsobu zadání zakázek; zároveň nabádání všech orgánů veřejné správy, aby se při rozhodování majícím dopad na kvalitu architektury v městském a venkovském prostředí opíraly o názory kvalifikovaných odborníků);
- v oblasti obecné podpory architektonické kvality v městském a venkovském prostředí (aktivní prosazování architektury, podpora vzniku center architektury, oceňování příkladných urbanistických a architektonických řešení, propagace významu kvality architektury).

V letošním roce se ČKA zaměřila právě na prosazování zadávání veřejných zakázek prostřednictvím architektonických soutěží jakožto nejúčelnějšího způsobu získání kvalitního projektu konkrétní stavby. Komora oslovila politické strany před parlamentními volbami a vyzvala je, aby do svých volebních programů zařadily transparentní soutěžení ve všech oblastech zadávání veřejných zakázek, včetně zakázek na projekty.

Zároveň je snahou ČKA uplatnit memorandum o vzdělávání v architektuře, které bylo podepsáno v dubnu 2009 ministrem školství Ondřejem Liškou a předsedou ČKA Daliborem Borákem na mezinárodní konferenci Evropských fór politik architektury v Praze. Cílem spolupráce mezi MŠMT a ČKA je kontinuální a celostní vzdělávání v oblasti architektury, jako součásti života v kvalitním prostředí a současně jako příspěvek k principu trvale udržitelného života.

ČKA bude i nadále usilovat o schválení Politiky architektury ČR vládou. Podpis dokumentu by byl dohodou o společné cestě ke kvalitnímu urbánnímu a krajinnému prostředí vytvářenému profesionály v oboru – architekty a veřejné správy reprezentující občany České republiky.

Národní filmový archiv

1.

Oblast audiovizuální kultury je specifická tím, že se v ní nadstandardním způsobem mísí aspekt uměleckém kultury s aspektem průmyslovým a obchodním, které významně onu kulturní dimenzi ovlivňují, a to jak v rovině výsledků umělecké produkce, tak v rovině očekávání ze strany publika. Jde mimochodem o jev, který kinematografii provází od desátých let 20. století. Velmi často se přitom projevil zásadní rozpor mezi očekáváním komerčních efektů a očekáváním efektů kulturních.

Na poli filmové tvorby je nepochybně pozoruhodné a pozitivní, že si domácí kinematografie stále udržuje objem výroby kolem patnácti šestnácti filmů ročně, ačkoliv náklady na výrobu rostou a zdejší trh je na návratnost těchto investic příliš malý. Posiluje to potřebu hledat koprodukční partnery v zahraničí, aby distribuční pole pro jednotlivé projekty přirozenou cestou zmezinárodnilo.

Z hlediska distribuce a publika je třeba konstatovat, že zájem domácího publika o české filmy trvá, což vůbec není něco samozřejmého. Pozornost také přitahují četné domácí festivaly (Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, Letní filmová škola, FebioFest, Mezinárodní festival dokumentárního filmu Jihlava, Academia Film Olomouc, Jeden svět ad.), o které projevuje enormní zájem zejména mladé publikum.

K záporným stránkám patří skutečnost, že stále nejsou domyšleny principy finančních toků v kinematografii mezi veřejným a soukromým sektorem. Jinak i na kinematografii a její reflexi dopadá bizarní transformace tzv. výzkumu a vývoje, kdy ministerstvo kultury bylo celým modelem přinuceno pohybovat pouze na poli tzv. aplikovaného výzkumu. (Mimochodem Evropská unie už pojem aplikovaný výzkum nepoužívá, pracuje s pojmy výzkum základní a průmyslový.)

2.

V uplynulém pětiletí vznikla celá řada filmů, které uspěly ať už u odborné veřejnosti, nebo i u diváků. Na domácí scéně patří tradičně nejvíce pozornosti „českým lvům“, z nichž uvedme alespoň kategorii nejlepší film roku Šťěstí (Bohdan Sláma, 2005), Obsluhoval jsem anglického krále (Jiří Menzel, 2006), Tajnosti (Alice Nelis, 2007), Karamazovi (Petr Zelenka, 2008). Z dokumentární tvorby získali ceny na nejvýznamnějším domácím festivalu dokumentárního filmu v Jihlavě Vierka (Miroslav Janek, 2005), Nízký let (Jan Šikl, 2006), Poustevna, das ist Paradies (Ondřej Provozník, Martin Dušek, 2007), Ivetka a hora (Vít Janeček, 2008), Mám ráda nudný život (Jan Gogola ml., 2009). K událostem domácí dokumentární tvorby patří další časověné filmy Heleny Třeštkové či Pavla Kouteckého, dokumenty Miroslava Janka či Kristýny Vlachové, cyklus Soukromé století Jana Šikla těžící materiál z rodinných filmů nebo jedinečný cyklus Lukáše Přibyla Zapomenuté transporty.

Ocenění ze zahraničních festivalů je celá řada, připomeneme jen některá: Zdroj (Martin Mareček, 2005; Cena MDR za nejlepší východoevropský dokument, Lipsko 2005), Příběhy obyčejného šílenství (Petr Zelenka, 2005; Cena FICC – Don Quijote, Moskva 2005), Kousek nebe (Petr Nikolaev, 2005; Hlavní cena festivalu, Norrköping /Švédsko/ 2005; Hlavní cena v kategorii východoevropských filmů, MFF Cleveland /USA/ 2006), Kráska v nesnázích (Jan Hřebejk, 2006; Hlavní cena za nejlepší celovečerní film, MFF Denver /USA/, 2006; Hlavní cena v kategorii nejlepší zahraniční film, MFF Santa Barbara /USA/ 2007), Šťěstí (Bohdan Sláma, 2005; Hlavní cena poroty ex aequo, Angers /Francie/, 2006), Sluneční stát / Slunečný stát (Martin Šulík, 2005; Cena FIPRESCI, Festival Go-East, Wiesbaden /SRN/, 2006), Skřítek (Tomáš Vorel, 2005; Hlavní cena v kategorii evropský film; Mezinárodní festival filmu a videa Syracuse, New York, 2006), Kráska v nesnázích (Jan Hřebejk, 2006; Hlavní cena za nejlepší celovečerní film, MFF Denver / USA/, 2006), Obsluhoval jsem anglického krále (Jiří Menzel, 2006; Ceny Igric, Bratislava 2007; cena FIPRESCI, Berlinale 2007), Hezké chvílky bez záruky (Věra Chytilová, 2006; Ceny Igric, Bratislava 2007), Vratné lahve (Jan Svěrák, 2007; cena festivalové poroty SIGNIS, MFF Hongkong 2008; Zlatý delfín za nejlepší film roku, Festoia Film Festival, Setúbal /Portugalsko/, 2008; 1. místo v kategorii hraný film, Damascus Film Festival, Sýrie 2008), Venkovský učitel (Bohdan Sláma, 2008; cena za Queer film, MFF, Reykjavík 2008), Karamazovi (Petr Zelenka, 2008; Cena Polské federace filmových klubů Don Quijote, 33. festival polských filmů, Gdyně /Polsko/, 2008).

K závažným edičním počínům uplynulého období patří vydání pátého svazku dvojjazyčného filmografického katalogu Český hraný film 1971–1980 (2007) nebo třísvazková encyklopedie Čeští herci Miloše Fikejze (2006–2008), v akademické oblasti pak antologie Stále kinema. Antologie českého myšlení o filmu 1904–1950 (eds. Petr Szczepanik, Jaroslav Anděl, 2008), která má i samostatnou anglickou verzi.

Ocenění na mezinárodním poli se dostalo řediteli Národního filmového archivu, který v roce 2008 získal cenu Reinhold Schüntzel Award.

3.

Základní a naléhavý problém je samozřejmě otázka financování kultury, resp. celkového modelu tohoto financování. Srovnáme-li investice České republiky se zahraničními standardy, je u nás kultura tradičně podfinancovaná, a to nejen v době krize, ale v době prosperity. To svědčí o tom, že v politických kruzích nemá pozici, která jí náleží.

4.

Kultura by měla být financována ze všech zdrojů, které jsou k dispozici, přičemž by se měl zřejmě více rozvíjet princip sdruženého financování. Důvod proč financovat kulturu je prostý – jsme malá země, která na sebe může ve světě upozornit jedině tím, co je jedinečné a nezaměnitelné. A to je právě a jenom kultura, vše ostatní je skupitelné, zaměnitelné. Věcným důvodem je pak skutečnost, že stát používá kulturní statky ke své mezinárodní reprezentaci a reputaci.

Národní galerie v Praze

1.

Trvá stav z předešlých let, vyvolaný politickou změnou 1989 a následkem toho změnou celkového duchovního klimatu. Umění ztratilo své privilegované postavení, jež komunisté uměle udržovali, a jeho pozici v hodnotovém systému zaujal ekonomický úspěch a konzumní způsob života (v jeho rámci se jakžtakž uplatní design). Bohužel panuje všeobecné přesvědčení, že umění je něco, bez čeho se mohou lidé docela dobře obejít, co představuje zbytečný luxus a parazituje na veřejných rozpočtech. Paradoxně až po pádu komunismu se realitou společenského prostředí stala teorie o „kultuře jako nadstavbě nad ekonomickou základnou.“ Tento stav má – jako všechny věci tohoto světa – časovou povahu a nepochybně se dříve či později samovolně promění. V duchovně dějinném procesu je existence Ministerstva kultury irelevantní, a to bez ohledu na kvalitu jeho fungování.

2.

Jak plyne z výše uvedeného, doba nepřeje mimořádným kulturním výkonům. Pokud nějaká vskutku mimořádná díla vznikla, prokáže se to až později. Veřejný úspěch a ocenění mají dnes sotva co společného s opravdovou kvalitou díla. Ocenění a úspěšnost jsou mnohdy pouze výsledkem efektivní medializace (jeden příklad za všechny: David Černý, Entropa). Umění nemá (a ani asi nemůže mít) jasná kritéria kvality, tudíž se vymyká veřejné kontrole. Toho dnes zneužívají obě strany: umělci věří, že mohou beztrestně produkovat nezodpovědné výkony, a publikum se neobtěžuje namáhat si hlavu kritickým nazíráním a buď vše šmahem odmítne nebo se bezhlavě obdivuje kdejaké hlouposti.

3.

UVědomit si, proč umění potřebujeme: totiž proto, abychom se udržovali při schopnosti kreativně a inovativně myslet. Jedině věda a umění tuto schopnost přímo kultivují. Jedině tyto oblasti zaručují, že už nežijeme v pravěku a že se tam nevrátíme. Politika se dopouští největší chyby v tom, že převádí kulturní hodnoty na ekonomické, což jde proti jejímu smyslu (např. hodnocení podle návštěvnosti, hodnocení výkonnosti podniků navázaných na kulturní události apod.) Je třeba směřovat k hodnocení kultury v prostoru, který jí přísluší, tj. v obecném duchovním a společenském prostředí. Náprava poměrů je otázkou vzdělanosti – to je věc politicky řešitelná.

4.

Protože výkony kreativity (umění, základní vědecký výzkum) nemohou být ze své podstaty přímo ekonomicky produktivní, avšak pro existenci civilizované společnosti jsou nezbytné, nebude asi nikdy možno zcela opustit jejich veřejné financování. Časem se snad bude moci snížit podíl veřejných prostředků na celkovém financování. Dvacet let od pádu komunismu je však stále příliš krátká doba na nastolení plně funkční občanské společnosti a v jejím rámci účinného mecenášství.

Současná představa: kultura (veřejné služby kultury) by neměly být plně závislé jen na státním rozpočtu, ale měly by mít i další zdroje financování. Stát by přispíval určitým procentem (můj odhad je v současné době kolem 65 %–70 % z celkových nákladů) na náklady spojené s hlavní činností organizace, tzn. na věcné a provozní náklady. Další zdroje financování by měly být vlastní příjmy organizace, grantové a dotační programy a v neposlední řadě i dary. Poslední dva zmíněné zdroje by měly být výhradně použity na činnosti vyplývající ze statutu jednotlivých kulturních organizací (např. u NG na výstavní činnost, akviziční činnost, lektorské programy, vědeckou činnost ...).

Národní knihovna ČR

1.

V naší oblasti záporné stránky byly: nízká úroveň mezd, neprofinancování některých funkcí NK přímo z příspěvku na činnost, ale jen pomocí ročních projektů (připojení na Internet, provoz národních aplikací), prohlubující se nedostatek peněz na akvizici zejména časopisů a knih (el. zdroje zajištěny z projektů, ale i to je špatně). Dále je nevyhovující přetrvávající nevyjasněnost klasifikace NK jako výzkumné organizace pro potřeby VaV, což ohrožuje budoucí rozvoj; obecně rozvoj NK znamená zvýšené náklady na provoz, tyto prostředky se nedaří vždy zajišťovat. Z oblasti komunikačních technologií přetrvávaly problémy s nízkou úrovní financování digitalizace a digitální ochrany a zpřístupnění.

Kladnou stránkou je, že se dařilo pomocí programů MK většinu činností udržet a zajistit jejich rozvoj; k tomu přispěla i významnější míra účasti v evropských projektech.

Problémy přetrvávaly se zajištěním budoucího stavebního rozvoje NK.

Obecně je špatné spoléhání se MK (ale nejen v ČR:)) na prostředky z mezinárodních programů: Evropské projekty, ale zejména tzv. Norské a strukturální fondy, pokud jde o digitalizaci. I když se ledačto může podařit, v budoucnu se velkým nákladům na udržení činností, uchování a zpřístupnění dat český stát nevyhne, a to bude velké a nepříjemné procitnutí.

2.

Národní knihovna ČR získala v r. 2005 jako první instituce na světě cenu UNESCO/JIKJI pro program Paměť světa za přínos k ochraně a zpřístupnění kulturního dědictví, uchovaného v dokumentech, jako společného dědictví celého lidstva.

V r. 2007 schválilo UNESCO nominaci dvou sbírek Národní knihovny ČR k zápisu do světového seznamu dokumentového dědictví, a to Soubor středověkých rukopisů z období české reformace a Kolekce ruských, ukrajinských a běloruských novin a časopisů, které byly vydávány mezi oběma světovými válkami první vlnou ruské emigrace, která opustila bolševické Rusko a rozptýlila se po celém světě (Slovanská knihovna).

V r. 2006 se zapojuje Národní knihovna ČR do Evropské knihovny TEL.

V r. 2009 byla požádána digitální knihovna Manuscriptorium, aby se stala mezinárodním subagregátorem Europeany zejména pro oblast rukopisů v Evropě. Manuscriptorium je produktem dlouhodobé spolupráce NK s firmou AiP Beroun, jeho mezinárodní integrační snahy a vedoucí postavení byly posíleny řešením evropského projektu ENRICH, koordinovaném NK (2007–2009).

3.

Zvýšení úrovně financování statutárních činností organizací, aby byla zajištěna jejich funkčnost a rozvoj (viz záporné stránky vývoje výše a zdroje níže).

4.

Ta oblast kultury, ve které působí NK, by měla být financována především ze státních zdrojů. Stát by měl rovněž vyzvat velké soukromé subjekty, působící v českém prostředí, aby financovaly digitální zpřístupnění kulturního dědictví.

Národní Muzeum

1.

V oblasti muzejnictví hodnotím vývoj kladně, především proto, že se podařilo zahájit či připravit celou řadu rozvojových a investičních akcí, které zásadním způsobem ovlivní rozvoj oboru do budoucnosti. Za zmínku stojí především prosazení rekonstrukce Národního muzea a prosazení programu Národní kulturní poklad.

2.

Na toto v oblasti muzeí nelze jednoduše odpovědět, ale v sledovaném období se zásadním způsobem zlepšila kvalita výstavnictví a vznikla celá řada významných výstavních projektů.

3.

Prosazení změny příspěvkových organizací na veřejnoprávní instituce. Současný stav považuji za překonaný.

4.

Ty veřejné služby, které si stát od jednotlivých organizací objednává a péče o nemovité památky ze státních prostředků. Vědecké projekty z grantů. Kulturní projekty by měly být zvažovány i z marketingové stránky a zvažována jejich návratnost. Pro obchodní činnost však musí být vytvořeny odpovídající legislativní a provozní podmínky.

Obec překladatelů

1.

Z hlediska Obce překladatelů lze za kladný aspekt kulturní politiky státu považovat víceméně stabilní dotace na činnost, kterou naše organizace nemůže z členských příspěvků sama finančně pokrýt (členské příspěvky jsou nízké, neboť příjmy literárních překladatelů jsou minimální i ve srovnání s kolegy z ostatních evropských zemí). Do činnosti OP spadají především semináře literárního překladu pro mladé zájemce, tematické konference, organizace překladatelských cen a anticen atd.

Zápornou stránkou ovšem je, že dotace přicházejí každoročně až v období května a června, byť jsou naše aktivity rovnoměrně rozloženy do jednotlivých měsíců roku. Finance na akce zimní a jarní shání OP jen s velkými obtížemi. Další negativní okolností je nejistota, v níž se každým rokem ocitáme, neboť nevíme, s jakou subvencí můžeme počítat pro příští rok. Nyní se hovoří o snižování financí, které mají tvůrčí obce od MK na další roky dostávat, byť životní a provozní náklady neustále rostou. Plánování akcí je složité a budoucnost nejistá.

Trvale jsme také nespokojeni s podmínkami, za nichž jsou čeští literární překladatelé nuceni pracovat. Smlouvy, jež s nakladateli podepisují, jsou de facto diktovány nakladatelem a lze říct, že jejich znění se v podstatě každým rokem zhoršuje v neprospěch překladatele. Vzhledem k neochotě představitelů Svazu knihkupců a nakladatelů k jakémukoli společnému jednání na toto téma se výboru OP nedaří dohodnout společný kodex, který by autorsko-právní vztahy mezi překladateli a nakladateli rámcově upravil.

2.

V roce 2008 vyšel rekordní počet vydaných knih, z toho 1/3 překladů, mnohé v nejvyšší kvalitě. Za velký úspěch literárně-překladatelské obce lze považovat udělení hlavní ceny Litera Magnesia za knihu roku 2006 překladateli Jiřímu Našincovi za jeho převod románu rumunského spisovatele Petru Cimpoesu Simion Výtažník do češtiny.

3.

Znepokojuje nás stejně jako ostatní tvůrčí organizace politický tlak na zrušení Státního fondu kultury. Desetimilionový zbytek fondu má být údajně rozpuštěn ve státním rozpočtu, kde bude jen malou kapkou v moři, ačkoliv chudé umělecké obci by mohl alespoň částečně v konkrétních případech pomoci.

4.

Velmi litujeme, že navzdory ujišťování všech dosavadních vlád politici nedrží slib vyčlenění 1 % HDP pro kulturu a z úst známých politiků dokonce zaznívá, že kultura do budoucna musí spoléhat hlavně na sponzory. Kultura, natož literární překlad, ale není hokej ani kopaná a nelze počítat s tím, že bude pro sponzory atraktivní ve všech tvůrčích oborech. Jsme toho názoru, že MK by mělo trvat na prosazení principu 1 % HDP pro kulturu. O nezbytnosti a obecně prospěšném vlivu kultury na veřejnost nikdo nepochybuje, kultura bez finančních zdrojů však živoří a s ní živoří i velká část tvůrčích pracovníků.

Překladatelé a autoři obecně se na základě autorského zákona č. 121/2000 Sb. ocitají v pozici slabšího. Na trhu stojí kvalifikovaný překladatel – jednotlivec proti podnikatelskému subjektu – nakladateli, jehož právník zpracovává smlouvy většinou v neprospěch překladatele a odmítá přistoupit na dohodu. OP a další umělecké obce navrhují změnu legislativy umožňující nápravu, léta však bezvýsledně. Podrobné návrhy spočívající v posílení vyjednávací pozice umělecké obce má OP kvalifikovaně zpracovány. Řešení vidí v novele autorského zákona dle německého vzoru.

PEN Klub

1.

Je to období bouřlivého rozvoje hudebních a literárních webů, což sice na jedné straně nahrává grafománii a neumětelství, na druhé straně však dovoluje rozvoj kulturních aktivit mimo státní linii ustrnulých hodnot a kýče. Díky internetu (ale i mimo něj) sílí vlna antiestablishmentu, která myšlenkově do značné míry kopíruje tragické oddělení občanů a politiků, nebo je jím inspirována jako stále živý underground. Mně se to líbí, ale pro společnost to nevěstí nic dobrého.

2.

České centrum Mezinárodního PEN klubu se snaží vyjádřit svoje představy o kvalitní literatuře prostřednictvím cen, které samo každoročně uděluje (v sudých letech Cenu K. Čapka, v lichých pak Cenu PEN klubu „Vlastní cestou“). Mezi laureáty těchto ocenění lze pak najít odpověď na vaši otázku, co se týče domácích ocenění: dílo Ludvíka Vaculíka, Václava Havla, Bohumily Groegerové. O Státní ceně jakož i o oficiálních zahraničních oceněních máte jistě lepší přehled.

3.

Největším problémem je upadající míra vkusu, úroveň kulturnosti, kterou lze pozorovat na každém kroku. Ta ovšem souvisí s celkovou degradací pojmu kultura, s trestuhodným postojem politických špiček k umění jako zboží, s truchlivou úrovní základního a středního školství, s posledním a opovrhovaným místem Ministerstva kultury mezi vládními resorty...

4.

Rozhodně z veřejných, protože tak je to správně. Jenom díky financování ze státních zdrojů lze vytvořit systém a na jeho základě pracovat koncepčně.

Rada uměleckých obcí

1.

Ze svého hlediska coby předsedy Rady uměleckých obcí jakožto střeškové národní organizace sdružení profesionálních umělců se mohu vyjadřovat jenom k obecnějším otázkám, neboť neznám do detailu problematiku všech našich členských organizací. Pokud jde o můj vlastní obor, ztotožňuji se plně se stanoviskem Obce překladatelů.

Obecně vzato je politováníhodné, že za kladnou stránku vývoje v posledních letech musím považovat skutečnost, že stát nekrátí výdaje na kulturu ještě víc, než činí.

Za zápornou stránku vývoje po r. 2005 považuji to, že i když se stát nadále verbálně hlásí k myšlence podpory kultury jako důležité složky života v jeho celé šíři, od posilování principů občanské společnosti až po roli kultury ve tvorbě HDP, udržení zaměstnanosti atd., kultura je pořád jen „trpěna“, jelikož v praxi je převážně považována za „nadstavbu“ v marxistickém smyslu slova, a tudíž je většinou první na řadě, když je třeba výdaje krátit.

Jinak viz odpověď na otázku č. 3.

2.

Viz stanovisko Obce překladatelů, ale musím dodat, že zahraniční ocenění našich děl nepřipadají v absolutní většině v úvahu, a odmyslím-li si ocenění Magnesia Litera, které je samozřejmě mediálně důležité, nicméně výběr oceňovaných děl je podle mého soudu problematický, a kromě Státní ceny za překlad udělované většinou s přihlédnutím k dosavadnímu či životnímu dílu, nejprestižnější a nejvíce motivační je Cena Josefa Jungmanna, kterou udílí Obec překladatelů sama (neboť když kolegové a potenciální konkurenti řeknou, že je něco dobré, tak to dobré opravdu je), nicméně i s dotacemi MK a jiných sponzorů jde rozhodně o motivaci nanejvýš jen morální.

3.

Je toho tolik, že nevím, kde začít, ale pokusím se tím, že situace vyžaduje řešení, které povětšinou není jen v gesci MK. Takže např.:

- přijetí státní kulturní politiky;
- formulace způsobů, jak dosáhnout proklamovaného 1 % HDP pro výdaje na kulturu;
- oddělit církev od kultury (se vším, co k tomu patří, včetně smlouvy s Vatikánem);
- skutečné výkaznictví (např. nezapočítávat do výdajů v kapitole mandatorní výdaje, zvýšení platů zaměstnanců resortu MK apod., důsledně oddělovat památkovou péči od tzv. živé kultury);
- vyřešit konečně financování příspěvkových „národních“ kulturních institucí (ND, NG atd.), včetně principu správní rady;
- jasně stanovit pravidla transformace dalších kulturních institucí na subjekty občanské společnosti;
- větší podpora a zaangažování NGO;
- vyčlenit v kapitole MK alespoň minimální částky, které by profesním organizacím umožňovaly aktivní práci v mezinárodních subjektech (jsme všeobecně pokládáni za kulturní velmoc, ale rychle tuto pozici ztrácíme);
- zasazovat se o novelu autorského zákona, která by (mimo jiné věci prosazované po jiných liniích) umožnila zřízovat z výnosů kolektivní správy nejrůznější fondy, prosazení principu kolektivního sjednávání (minimálních tarifů) smluv, včetně arbitráž (viz např. německou legislativu);
- zasadit se o současným ministrem kultury avizovanou reverzaci zrušení Státního fondu kultury, nedopustit jeho rozpuštění ani v obecném rozpočtu, ani v kapitole kultury, zjednodušit složení jeho papírových aktiv, vykonávat skutečnou a aktivní správu jeho majetku, působit na PS PČR ve směru jmenovat jeho výbor/správní radu.

A mohl bych takto pokračovat ještě dlouho.

4.

Takto formulovaná otázka totiž nemá odpověď, resp. odpovídá si sama. Aniž bych teď chtěl nebo mohl jít do podrobností či pečlivě zvážených formulací, „veřejné služby kultury“ implikují, že „kultura“ a její podpora je do značné míry občanské právo, jehož naplnění je (opět do značné míry) úkolem (a také zájmem) každého demokratického státu, jeho legislativy a administrativy (včetně samosprávy).

Sdružení knihoven ČR

1.

Sdružení knihoven ČR vzniklo v r. 1992 z potřeby vytvoření organizační základny, která umožní zejména spolupracovat při automatizaci knihovnických procesů a vytváření bází o jednotlivých typech dokumentů za účasti vědeckých a odborných knihoven. Významný byl jeho podíl na formulaci zákonných norem pro oblast knižní kultury, jako byl tiskový zákon č. 46/2000 Sb., který formuloval povinný výtisk neperiodických publikací a prosadil jej po novelizaci pro všechny krajské knihovny, a knihovní zákon č. 257/2001 Sb., který kodifikoval funkce systému v práci knihoven.

Rozvoj knihovního systému se děje prostřednictvím sekcí Sdružení knihoven. Po vydání knihovního zákona byla ustavena sekce pro regionální funkce, která napomáhá naplňovat plnění standardů určených pro výkony služeb veřejných knihoven. Tradičními jsou sekce pro akvizici, sekce pro bibliografii, sekce pro informační technologie a sekce pro historické fondy, v r. 2009 vznikla ještě sekce pro informační vzdělávání. Sekce působí celostátně, sdružují zájemce ze všech sítí knihoven a prostřednictvím metodických porad a seminářů koordinují rozvoj a spolupráci.

Nejvýznamnější akcí je každoroční konference Knihovny současnosti, pořádaná vždy za spolupráce Ministerstva kultury ČR, Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR a Ústřední knihovnické rady. V r. 2009 byla konference uspořádána již po sedmácté. Je spojena také se slavnostním předáním Medaile Z. V. Tobolky vybraným knihovníkům za vynikající nebo celoživotní zásluhy v oboru, což je jedinou formou ocenění jednotlivců.

Sdružení knihoven vydalo 14 svazků publikací v edici Informační zdroje, po šestnácti svazcích konferenčních sborníků Knihovny současnosti a Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska, také vydává ročenku Sdružení knihoven ČR. Organizuje a vydává edici Česká retrospektivní bibliografie, v níž vyšly rozsáhlé soupisy novin a časopisů vycházejících v našich zemích od počátku do r. 1945.

V systému regionálních funkcí je zapojeno přes 6000 knihoven. Systém je financován z krajských rozpočtů, v r. 2008 byl ve výši 132 135 tis. Kč. Od roku 2005, kdy tato částka přešla od státu na samosprávné kraje, se pohybuje ve stejné výši. Prostřednictvím tohoto efektivního systému jsou vytvářeny výměnné fondy knih, které cirkulují od pověřených k menším veřejným knihovnám, je zajišťován nákup a zpracování knih z prostředků obcí, organizuje se vzdělávání a prosazují se nové trendy, jako je např. společný servis výpočetní techniky.

V posledních letech se podařilo pokračovat v trendu výstavby a rekonstrukcí budov knihoven, když byla otevřena Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové a Národní technická knihovna, pracuje se na projektech rekonstrukce Národní knihovny ČR v Praze a Krajské knihovny ve Zlíně. Z krajských knihoven mají však stále svízelné podmínky Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě a Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě, jejichž projekty na výstavbu knihovny byly vzhledem k ekonomické situaci pozastaveny.

Je třeba ocenit dotační programy Ministerstva kultury v programu VISK – Veřejné informační služby knihoven, Knihovna XXI. století a Česká knihovna, které umožňují naplňovat úkoly stanovené ve vládní Koncepci rozvoje knihoven ČR na léta 2004–2010, zejména ve zřizování veřejného internetu v knihovnách, v pořádání kulturních akcí a nákupu nekomerční literatury českých autorů. V tom smyslu představují dotační programy pro knihovny stimulaci k prosazování moderních a nezbytných aktivit a je třeba je každoročně nadále vyhlášovat. Program INFOZ – Informační zdroje pro výzkum vyhlášený v r. 2009 na tři roky Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje pro odborné knihovny sdružené v konsorciích kontinuitu v přístupu do databází, bez něhož by rešeršní činnost nebyla možná. Finanční limity však zdaleka neuspokojují všechny žadatele a jejich oprávněné požadavky.

Národní programy digitalizace a záchrany knihovních fondů v důsledku degradace kyselého papíru jsou připravovány pro projekt IOP za finanční účasti EU a státu. V zájmu záchrany movitého kulturního dědictví

je postupováno především ze strany Národní knihovny ČR v této oblasti činnosti knihoven obdobně, jako v jiných evropských zemích.

Finanční hospodaření knihoven je odvislé od rozpočtů jejich zřizovatelů a v zásadě umožňovalo realizovat funkce veřejných služeb, které jsou pro ně stanoveny knihovním zákonem a mezinárodními standardy. Knihovní služby jsou v principu ze zákona bezplatné. Podstatnou část rozpočtu každé knihovny představují mzdové náklady a tak možnost úspor je snad jen v položce nákupu knihovního fondu, což je proti smyslu knihoven. Pokud ekonomická krize by měla mít vliv i na snižování rozpočtů knihoven, může docházet k jejich omezování v kulturním působení a celkovému zhoršování kulturní politiky státu.

Svaz učitelů tance

1.

Požadavky na vzdělání v oblasti společenského tance a společenského chování u střední generace všude prudce vzrostla. U mládeže v Praze poptávka po tanečních klesla, ale na malých městech je poptávka stále velká. Služby v této oblasti zajišťují učitelé tance – taneční mistři. Ty učitele tance, kteří mají příslušné vzdělání, sdružuje Svaz učitelů tance ČR (SUT).

SUT řídí pořádá i soutěže v zájmovém tancování neregistrovaných tanečních párů (Hobby Dance) a neregistrovaných tanečních skupin v oblasti plesových, disco, street a show předtančení a parketových tanečních kompozic. Počet zájemců o tento druh tance stále roste ve všech věkových kategoriích. U mládeže prudce vzrostl zájem o kurzy tance v oblasti tanců jednotlivců a skupin ve streetovém tancování a v módní salse. Tuto oblast tance v soutěžní formě řídí organizace CDO a z části i SUT. Párové soutěžní tancování v oboru tanečního sportu řídí ČSTS a zde se členská základna značně snížila.

Bohužel bylo zcela uvolněno podnikání v oboru učitel tance a tak mnoho tanečníků, bohužel i těch nejhorších kvalit, začalo „učit“ děti, mládež, i dospělé bez jakýchkoliv pedagogických i odborných znalostí. Jejich „odborná výuka“ uškodí v moha směrech nejen lidské duši, ale i tělu, což může mít celoživotní následky, které nedokáží „opravit“ ani lékaři. Kulturní domy, střediska volného času dětí a mládeže a další organizace, které se zabývají tanečními kurzy a mají oprávnění je pořádát, zaměstnávají jako učitele tance nikoliv kvalifikované osoby, ale naopak nekvalifikované, kterým mohou proto platit nižší mzdu. Nabídka tanečních kurzů tedy vzrostla, ale jejich úroveň klesla a mnohde z důvodů špatného vedení zanikají a mládež hledá zábavu jinde. Na venkově je to většinou bohužel pasivní vysedávání v restauracích. Počet vhodných prostor k pořádání tanečních kurzů a tanečních soutěží se prudce snížil. Mnohde zůstali pouze taneční sály bez jakéhokoliv zázemí, protože šatny byly pronajaty na kanceláře nebo k jiným podnikatelským aktivitám. Do stávajících kulturních sálů se většinou neinvestuje a chátrají. Pokud se do úprav sálů investuje, narůstají náklady tak, že pro taneční soutěže a taneční kurzy začínají být cenově nedostupné.

Pro naše odvětví kultury potřebujeme pochopitelně i hudbu. Zde však musí pořadatelé tanečních akcí odevzdávat neskutečně vysoké poplatky ze vstupného různým institucím (OSA, INTERGRAM, OÁZA, místní poplatky, poplatky z předprodeje). Výše těchto poplatků mnohde dosahuje 50 % výše vstupného.

2.

Činnost v oblasti výuky společenského tance spočívá ve vytváření kulturních, estetických a morálních hodnot člověka, které využívá ve svém osobním i společenském životě. Významným výsledkem tedy je zvyšující se zájem o tento druh oblasti kulturního života společnosti.

O společenský tanec se začala zajímat i televize (Stardance) a přiblížila jej širokým formám veřejnosti.

3.

V naší oblasti kulturního dění by bylo třeba více podpory nejen občanským sdružením, ale i podnikatelským subjektům, které se podílejí na vzdělávacích akcích k oblasti kultury.

Problémem je placení různých poplatků (OSA, INTERGRAM, OÁZA, místní poplatky).

Dalším problémem je podpora kvalifikovaných lektorů, jsou to učitelé tance stejně jako např. tělocvikáři na školách a ti přece musí mít vzdělání.

4.

Kultura by měla být financována ze tří zdrojů:

- kurzovné, vstupné atd. od osob, které na akci jdou = pokud něco chci, tak si za to zaplatím;
- podpora místní samosprávy = pokud chci mít kulturně vzdělané občany, tak jim na to přispěji;
- podpora od státní správy = pokud chci, aby kultura reprezentovala stát a vzdělanost našich občanů, tak na to přispěji.

poznámky

Sborník statí o kultuře v letech 2004 - 2009

Vydalo Ministerstvo kultury
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

Připravil kolektiv autorů

Tisk: T.A. Print s.r.o.

Náklad 1 000 výtisků
Vydání první

Praha, prosinec 2009
ISBN 978-80-86310-88-6
(neprodejné)